

α 8.56. A. 14

NAZIONALE
R. BIBLIOTECA
CENTRALE V. E. II
8
56A
17
ROMA

Possedute ...

1629

1628

APOLOGIA

PERFECTIONIS

VITÆ SPIRITVALIS

Siue

PROPVGNACVLVM RELIGIONVM

omnium, ſed maximè mendicantium,

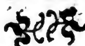
Contrà

EPISTOLAM THEOLOGI CVIVSDAM

Ad quendam Magnatem ſcire cupientem, quomodo poſſet distribuere bona ſua temporalia ad pios uſus, cum utilitate quam maxima animæ ſuæ. Et cui Ordini Regulari unum è Nepotibus ſuis vitæ Religioſæ deſiderio captum deberet addicere.

AVTHORE

R. P. F. NICOLAO A IESV MARIA
Carmelita Diſcalceato Polono

Romæ bis edita cum approbatione ſedis Apoſtolicæ: & nunc primum in Germania excuſa.

RAVENSPVRGI
Apud Ioannem Schröterum. Anno
M.D.C.XXXI.

Illustriss.mo & Excellentiss.mo D.

D. STANISLAO LVBOMIERSKI

COMITI IN VISNICZ, SENDOMIRIEN. SCEPVSIEN. BIALOCERKVEN. &c. PRÆFECTO.

SVPREMO REGNI POLONIÆ POCILLATORI.

F. NICOLAVS A JESV MARIA Carmelita Excalceatus. *S. S.*

VENIT ad Aream, & ad Vestibulum præmunificæ pietatis tuæ, vt pote tutelare Asylum, Illustriss. Domine, mea hęc Euangelicæ paupertatis pauper Apologia; siue (quod verius fuerit) sub rudi Apologiæ huius amiculo Euangelica ipsa Paupertas, decor Christiani Orbis, honestamentũ Ecclesiæ, Primiceria Regni Cœ-

lorum. At (inquies) quid illa sic? Annon sufficit sibi nuda, quæ nudum sequitur Deum, quæ nudũ Deum capessit? Imo (inquam) sufficit sibi, sufficit Deo; sed non sufficit Thologo neoterico, qui sponsam Christi iniquè suscipit semi-nudam, bonus videlicet misericordiæ corrogator, pius obuerlator Crucifixi; qui tamen gaudet per tot sęcula nudum esse, nudum vel pingi. Dicam sinceré quod sentio. Euangelicã Paupertatem nostri Sarmatæ ad Martem nati, in Marte viui, velut miraculũ longo iam æuo suspiciunt & conueneranrur. Vnus in pace Theologus fastidiosè oblatrat Paupertati, quæ olim est de Theologia benemerita, & quodammodo apex & summa Theologiæ. Quodque amplius

us demirere, Optime Princeps, crediderıs, hominē inuidere Paupertati læticiam & prędiuinam hilaritatem; illam siquidē non modò nimis ieiunam atq; vicatim quæstuantem negligit, si non contemnit; sed intrà cœnobitica sæpta lingua spirituq; psallētem si non improbat, minùs probat. O tempora, O mores! Sed habent suum vel Astra Sirium. Ergo venit in vmbrā tuám & Apologia mea, & sacra multorum Pauperies, eo nomine famulantium Deo, vt te obumbrante cōmodiùs queāt istam Caniculam deuitare, imò reflectere, ac toto Ecclesiastici Poli ambitu depulsare; ne tam præpostero sidere Euangelicæ Perfectionis germina latè iam, ac feliciter in nostra Polonia pullulantia, superuacuè

aliquando ingemiſcamus eſſe decocta. A te verò præ cæteris, Illuſtriſſime Princeps, auſpicium capi, patrocinium quæri planè debuit Apologiæ, quam conſcripſi, Paupertati ſub qua mereo; qui (vt innumera tuarum virtutum lumina Solis inſtar indice non indigentia, prætermittam) ſacræ ſapientię cãdidatos cõſueuiſti ſemper in oculis ferre, & Chriſti Pauperes ita in delicijs computare, vt effuſo diuitiarum cenſu noſtri Ordinis conſecraueris & ad conuictum Euangelicum patens Cœnobium, & ad Pſalmodiam ſacram Templũ ſuffoderis, erexeris, faſtigiaueris. Age itaque Princeps, munificentia & religione compar, excultę à te Paupertatis noſtrę hanc accipe etſi imparem fructificationem, vberiora

ra deinceps pollicitantem, hãc interim si benignè suscipias; & boni consulas. Saluẹ, & Vale diu sospes & felix tuæ Poloniæ. nostro Carmelo. Cracouię è nostro Conuentũ Sancti patris Ioseph. VII. Kal. Ianuarij. 1626.

* iiij LEC-

LECTORI S.

ITERVM libellus hic lucem aspicit. Quid commentitia de clandestina editione calumnia valeret? Palam profertur veritas: nec qui bene agit odit lucem, aut reformidat examen. Prodierat nuper liber iste Romæ, vt in præsens: at Anonymum, aduersus quem scribitur nescio quæ suspicio incessit, non fuisse id Superiorum permissu factum. Quid ei defuit? ipsam prodeundi licentiam gerebat in fronte. Tuam fidem, anonyme, putastin auctorem adeo perfrictæ frontis, vt tam splendidum mendacium, cuius publicè argui posset, non erubesceret? vel adeo dementem, vt librum bonum, nulliusque censuræ metuentem clam vulgaret, cuius palam edendi licentiam probè sciret sibi non denegatum iri? An ideò dubitasti, quod eam non ipse Sacri Palatij Apostolici Magister, sed eius socius impertiuerat? Excuso ignorantiam facti: nesciebas longinquis in regionibus constitutus illam Romæ ab eorum alterutro concedi. Sed iam dubitare desine. Ipse Sacri Palatij subscripsit Magister. Perlege quod hoc operis est, atque errorem depone, teq; nequicquam veritatem impugnare cognosce. Non opprimitur ista, sed instar palmæ aduersus obnixum pondus assurgit: eique est imperium nihil: per medios ire satellites, & perrumpere amat saxa potentius ictu fulmineo.

PRE-

PRAEFATIO

T*IBI soli tacebunt homines; & cùm cæteros irriseris, à nullo confutaberis?* Iob. 11. *Scripturæ sacræ Catholici tractatores* (ait Seraphicus Bonauentura in apolog. pauperum) *mox vt suboriri senserunt peruersorum dogmatum germina, magno studuere conatu illorum conuulsioni operam diligentem impendere, ne si in altum succrescerent, sationis Dominicæ semina suffocarent.* Porrò diebus istis nouissimis, quibus clariùs Euangelicæ veritatis fulgor illuxerat, dogma quoddam repullulans, iamq; in scriptis redactum comperimus, quod tamquã fumus teter & horridus erumpens abyssi puteo, ipsiusq; Solis Iustitiæ spectantibus radijs, se veluti obijciens, Christianarum mentium hemisphærium obscurare contendit. Comparuit scilicet in Polonia anno Domini vigesimo quarto supra millesimum sexcentesimum epistola quædam Theologi anonymi ad quendam magnatem scire cupientem; quomodo posset distribuere bona sua temporalia ad pios

vſus: cum vtilitate quammaxima animæ ſuæ, & cui Ordinum Regularium vnum è Nepotibus ſuis, vitæ Religioſæ deſiderio captum, deberet addicere? Quæ inquam epiſtola, vt pietatem callidè preferre conuincitur, ita cautè perlegenda eſt, dum pulchra ſpecie ſanctitatis, præpoſterè auocat ab ipſo culmine ſanctitatis. Appoſitè Ieremias cap. 23. *A Prophetis Ieruſalem egreſſa eſt pollutio ſuper omnem terram. Hoc enim* (inquit Hieronymus) *vtimur teſtimonio aduerſus eos, qui epiſtolas plenas mēdacio & fraudulentia, & periurio in orbem dirigunt, & aures audientium polluunt.* Sed (quod plerique inſignes viri tacti dolore cordis intrinſecùs perſæpè cōqueſti ſunt) ad exortum huius obſcuriſſimæ caliginis, Doctorum dormitauit induſtria, ſi non etiam (quod indignius eſt) plurimorum ſcientia caligauit; vt propterea de Theologo pronunciari debeant verba illa: *Tibi ſoli tacebant homines; & cum cætros irriſeris, à nullo confutaberis?* Enim verò quoties impijſſimi homines hæreſum ſpicula aduerſus Eccleſiam Dei torquere conati

ſunt

ſunt, toties eorum tela ab inuictiſſimis ſcriptoribus accerrimè ſunt infracta; *Tibi ſoli tacebunt homines*, ò Theologe, obtruncatas iam pridem hęreſes nouo ſpiritu refouenti, & quodammodo reanimanti? Quoties viri mendaci ſpiritu inſtructiſſimi, errorum portenta Orbi inuehere auſi ſunt; toties inſcitiæ illorum tenebræ ab alijs depulſæ ſunt; *Tibi ſoli tacebunt homines* tua ſcripta noxijs errorum ſeminibus reſpergenti? Quoties pręſumptione abrepti alij doctrinam Sanctorum Patrum ad exitialia capitis ſui commenta traducere attentarunt: toties eorum conatus eliſi, & Sanctorum Patrum Doctrina illuſtrior reddita; *Tibi ſoli tacebunt homines* eorundem Patrum ſententias detorquenti, ac tuis ſenſibus inflectenti, quandoque etinam mutilanti? Quoties carnalis prudentię aſſertores perfectionis arcem oppugnare aggreſſi ſunt; toties vice verſa expugnati ſunt: *Tibi ſoli tacebunt homines*, dum nouam perfectionem moliris, eiuſdem perfectionis apicem demolienti? Quoties choros caſtrorum Dei, & laudes pręliantium

tium bella domini perſequi alij non dubitarunt; toties eorum audacia vel impudẽtia repreſſa eſt ab eis de quibus dicitur: *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Tibi ſoli tacebunt homines* in tuis ſcriptis de Pſalmodia male merenti? Quoties pœnitentię opera viri ſe ipſos amantes eliminare cogitarunt, toties viri Spiritales carnis odium inſtaurare non deſtiterunt; *Tibi ſoli tacebunt homines* auſteram corporalis pœnitentię faciem non probãti? Quoties Paupertatem firmiſſimum Religioſarum virtutum fundamentum viri cupiditate poſſeſſi ſubuertere moliti ſunt, toties eorum vires confractæ atque irritæ conciderunt; *Tibi ſoli tacebunt homines* paupertatem in communi tam facilè poſt habenti? Theologi magni nominis, quorum nomina & ſcripta toto Orbe illuſtria per omnes ætates coruſcare nõ deſinũt, acres paſſim oppugnatores, cenſores rigidos, duros linguarum & calamorum aculeos patiuntur; *Tibi ſoli tacebunt homines*, Theologe, anonymo & ſcriptiones tuas ſine approbatione & loco

impreſ-

impreſſiõis, quaſi furtim, & veluti abortiuum fœtum hominum oculis exponenti?

At vero (quod multo lacrimabilius eſt) cum cęteros irriſeris, à nullo Theologe, confutaberis? Irriſiſti Apoſtolicos viros, hoc eſt vitæ Apoſtolicæ ſectatores, dum Chriſti & Apoſtolorum perfectionem dignoſcendam ex ratione viuendi communi, in victu & veſtitu, ſiue ex manducatione & potu, perperam docuiſti, *Et à nullo cõfutaberis?* Irriſiſti, inquam, Apoſtolicos viros, dum Religionem poſſeſſionibus in communi, & citra externam auſteritatem, ſimillimam vitæ Chriſti & Apoſtolorum pronunciaſti; *Et à nullo confutaberis?* Irriſiſti Euangelicæ perfectionis & auſteritatis cultores, dum Chriſti & Apoſtolorum vitam fuiſſe blandam, & non rigidam inſinuaſti, quin etiam paupertatem Apoſtolicam præcepto & exemplo Chriſti firmatam, non perfectioni voluntatis; ſed neceſſitati tribuiſti, diſſerens in hęc verba: *Quod ſi Apoſtoli vni loco, vti nunc Religioſorum monaſteria, fuiſſent*

adſtricti,

adſtricti, nec in ea ſuorum paucitate debuiſſet circuire tot mundi regiones, proculdubio etiam ſtabiles & certos reditus acceptaſſent; & à nullo confutaberis? Accedit, quod Paulum vas electionis, & Doctorem gentium, ob labores vitæ Apoſtolicæ animarum cauſa ſuſceptos, dixiſſe ſe infelicem obloquutus es, nec ab Elia Propheta Sanctiſſimo calamum abſtinuiſti; *& à nullo confutaberis?* Irriſiſti, ò Theologe, omnes Religioſos Ordines, pulchra ſcilicet tabernacula Iacob, & tentoria Iſräel, quæ ſũt vt valles nemoroſæ, vt horti iuxtà fluuios irrigui, & tabernacula, quę fixit Dominus, quaſi cedri propè aquas, quia eorũ fortitudinem quę conſiſtit in paupere & afflicta charitate veluti expungere & irritam facere potuiſti, *& à nullo confutaberis?* Irriſiſti Ordines Eremiticos, eorum perfectionem, cęterorum Ordinum perfectioni poſtponens, cùm tamen ex D. Thomę & aliorum Sanctorum placito, vita ſolitariorum pręemineat vitę in ſocietate viuentium, ſicut id quod perfectum eſt pręeminet ei, quod ad perfectionem exercetur: *et à nullo con-*

lo confutaberis? Sed & peculiares Ordines Religiosorum austeritate, Psalmodia paupertate in communi, & pœnitentiæ cultu celebres, verbis illiberalibus, & doctrinæ tuæ imposturis irrisisti; *& à nullo confutaberis?*

Expectabam ego, qui aduersus Theologum, velut olim aduersus Philistæum irrisorem agminum Dei viuentis, consurgeret, & auferret opprobrium de Israel. Sed ecce hucusq; nullus (quod sciam) prodijt, non quod formidabilis sit eius potentia, sed fortassis quod despicienda videbatur eius arrogantia At verendum, ne vnde magis despicitur, inde magis erigatur. Ergone *tibi soli tacebunt homines? & cum cæteros irriseris, à nullo cõfutaberis?* Progredior ego minimus omnium, non armis propriæ fiduciæ, sed nomine Dei munitus. Quia enim *verbosi amici mei; ad Deum stillat oculus meus*, Iob. 16. id est (vt ait Gregorius) *cum & ipsi derogant, qui in fide sociantur, necesse est ad Deum mea intentio tota in amoris intimi compunctione defluat, & tanto subtilius se ad interiora erigat, quanto per exteriora opprobria*

probria repulsa intus redire cogitur, ne foras euanescat. Progredior & (phrasi Bonauenturæ) eligo exemplo Dauid quinque limpidissimos lapides de torrente redundantis Sapiētiæ Catholicorum Doctorū. Quibus si pia fide veritati assētire Theologus voluerit, nobiscum armetur; si autem effrons resistere, in fronte feriatur. Mitto autem hos lapides in peram pastoralem, id est simplicem hunc libellum, quem nullatenus potest commēdare elegantia styli & comptus sermo; Sed sola necessariorum verborum prouisio: & quem tempora alijs studijs Theologicis non intermissis, siue ministerijs Religiōis continuata, ac horæ successiuæ mutuare potuerūt Res ipsa appendatur, non verba: fructus legatur, non folia: flos carpatur non volaticus desideretur pappus. Præclarè Augustinus lib. 4. doctr. Christianæ cap. 11. *Bonorum ingeniorum insignis est indoles in verbis verum amare, non verba. quid enim prodest clauis aurea, si aperire quod volumus non potest? aut quid obest lignea, si hoc potest, quādo nihil quærimus, nisi patere quod clausum est?*

est? Aperiam ego & reuelabo technas arcanas ædificij Theologici eò modo quo libuerit, vt clare detecta fouea, caute possit euitari ruina.

Primum itaque ostendam Theologum suis in scriptis, & non caruisse mendacio, & inuertisse dogmata, non solum cauenda: sed omnino non bona Ne quis autem suspicetur, acrius iusto à me scriptorem perstringi, fateor me non personam, sed doctrinæ temeritatem perstringere; non enim de Theologo mihi compertum est quis nam sit: omninò autem mihi persuadeo non Religiosum, dubito autem Catholicum esse, vt potè qui passim suam epistolam dictis heresim redolentibus resperserit. Solet autem esse hæreticorum fraus, sub specie Catholicorũ sua scripta prodere quatenus vel incautos valeant citius illaqueare, vel Catholicos quibus fortasse possunt imputari, infamare, & in inuidiam vocare quæant. Dicã cum Bonauẽtura in simili. *Quoniam meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta odientis oscula*, nequaquam peccatorum oleo, adu-

** latione

latione videlicet, impinguandum esse ipsius languidum caput, nec tumidi cordis apostema palpandum, quin potius obloquentis hominis erectam ceruicem oportet dura increpatione ferire, non quidem amari cordis odio, sed tranquillæ mentis æmulatoria charitate. Ipsius verò suspectum dogma ordinato cōpetit improbare congressu, vt per modum Apologiæ epistolæ coaptetur responsio &, impugnationi defensio correspondeat ex aduerso, cui titulũ volui præfigere. APOLOGIA PERFECTIONIS VITÆ SPIRITVALIS, SIVE PROPVGNACVLVM OMNIVM RELIGIONVM, MAXIME MENDICANTIVM, quia exacuit linguam suam tanquam gladium contra omnes Religiones, vt iam monstraui, omnium Religionum causam pro viribus agam; quod non meæ arrogantiæ, sed potius intimo amori, qui me vrget, vt secundum modulum pro honore vinearum domini Sabaoth me totum impendam, imputatum volo. Duplex autem contra Theologum est mihi instruenda munitio. Altera continens

breuem

breuem resolutionem & Anatomiam totius epistolæ, in qua sub compendio cernantur omnes imposturæ & artes Theologi. Altera autem continẽ, fusius examen propositionum Theologi, ad inuiolatam doctrinã Angelici Doctoris, tanquam rectissimam & certissimã regulam veritatis. Quia enim Theologus doctrinãS. Thomæ in defensiõem suorum dogmatum vltroneè assumpsit, conabor ego hominem suo gladio iugulare, hoc est verbis suis omnino conuincere. *Condemnabit te os tuũ, & non ego, & labia tua respondebunt tibi.* Iob. 15. quia enim veritas vincit semper & inualescit, cuius lumen inter densas errorum tenebras radiat eius, quasi virtute compulsus Theologus, quod impugnat defendit, & quicquid construit destruit, manifestè declarans, quod *qui* (vt ait Bonaẽutura) *studio contentionis deseruit, dum arcu tenso doloso per sagittam sermonis emißam alterum vulnerare satagit, iusto Dei iudicio semetipsum prius ipse configit.* Aggrediar ergo Theologum suis armis animosè & intrepidè.

Quod dum perficio, Te (cum S. Bona-

uentura in apolog. Pauperum sæpius cita-
ta) Sacrosancta Romana Ecclesia, tan-
quam alteram Esther eleuatam in popu-
lis, vt Ecclesiarum omnium Matrem, Re
ginam, atque Magistrã, ad defendendam
& docendã tam morum, quam fidei verita-
tem, fiducialiter interpellat tuorũ paupe-
rum cœtus, vt quos genuisti vt Mater,
educasti vt Nutrix, nunc etiam vt Regina
potenter & iustè defendas; cum idcircò
dispositione fauente diuina, Pontificalis
ac Regiæ potestatis verticem supremũ adi-
pisci merueris, vt in arduis necessitatis ar-
articulis, ad defendendum Christi popu-
lum parareris. Exurge igitur Sancta Ma-
ter, & iudica causam tuam, quia Ordi-
num tuorum est. Tu approbasti Religio
ne austeras, Psalmodiæ vacantes, Pau-
pertatem in communi profitentes: tuum
est ea, quæ alieno spiritu pleni homines
contra effutiunt, reprobare; ne si dissimu-
les approbare videaris. Non mea scripta
probari, sed tantum epistolam Theologi
prohiberi, & confutari gestio, & nomine
Religiosorum plurimorum, qui in hoc

calamo

çalamo meo loquuntur, humillime postulo. Vos etiam omnium Ordinum Religiosi compello, classicum vobis cano. En Theologus Ismäelitico more manum erigit contra omnes, vt iusto Dei iudicio manus sit omnium contra eum, Vnum ergo sit brachiũ omnium nostrum, & quidquid præualet vnusquisque audeat, verbo, vel scripto contra exitialem epistolam. Denique ad vos docti viri, quorum iudicio meas lucubrationes libens subijcio, sermonem conuerto cum Caietano: Dictorum rationes videte & examinate, & sic aquiescite, vel refutate. nõ enim tantisum, nec sic arrogans, vt meam proponam authoritatem. Sed eatenus dico hic & vbique, quatenus reddita ratio testatur. Propterea vbi defecero, correctori, vt adiutori gratias agam. Verba autem erroris, falsitatis, deceptionis, inscitiæ, & quęcunque huiusmodi mihi inter scribendũ exciderint, non contra personã, sed aduersus doctrinã velim accipi pronũciata; quoniam persone, nullo pacto; Doctrinis non nisi vt dissonãt, aduersari intendo.

 Facul-

Facultas Reu. Admodum P. Præpositi Generalis Carmelitarum Discalceatorum.

FRATER Matthias à Sancto Francisco Præpositus Generalis Fratrum Carmelitarum Discalceatorum Congregationis S. Eliæ Ordinis Beatissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo, Librum hũc inscriptum Apologia perfectionis vitæ Spiritualis à R. P. F. Nicolao à Iesu Maria eiusdem Cõgregationis Sacerdote professo compositum, & á peritis Theologis recognitum, & comendatum, probo vt typis mandetur, si placuerit Reuerendiss. D. Vicesgerenti, & Reuerendiss. Magistro Sacri Apostolici Palatij. Dat. Romæ in nostro Cœnobio S. Mariæ de Scala VII. Kal. Decembris MDCXXVI.

Fr. Matthias à Sancto Francisco
Præpositus Generalis.

APPRO-

APPROBATIO.

LIBRVM à R. P. F. Nicolao à Iesu Maria nostri Ordinis Sacerdote Theologo, in quo Epistolæ ignoti cuiusdam scriptoris centum Propositiones examinantur, Reu. Admod. P. nostro Præposito Generali P. F. Matthia à Sancto Francisco iubente perlegi: in eoque nil Orthodoxæ fidei, aut bonis moribus aduersum reperi, cùm ad lineam Angelicæ Doctrinæ S. Thomæ extructus videatur, imò cùm velut alter Moyses aduersus Aegyptium, obscurum videlicet hominem, in eo insurgit Author zelo priuatæ, quid pro Catholica Religione facturus sit, clarè portendit. Opus igitur dignum censeo, quod typis cudatur. Datum Romæ in nostro Seminario Sancti Pauli, die 25. Nouembris 1626.

F. Modestus à S Gregorio
è Carmelitis Discalceatis &c.

Reimprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Magistro Sacri Pal. Apost.

A. Episc. Bellicastren. Vicesg.

Reimprimatur.

F Nicolaus Rodulfus, Sacri & Apostolici Palatij Magister, Ord, Præd.

INDEX PROPOSITIONVM, QVAE IN HOC OpERE EXAMINANTVR.

Pro-

Pro-

Propositio 16.

Propositio 17.

Primò docet S. Thomas 2.2.q.188. art. 6. Illam Religionē alteri præferri, quæ ordinatur ad finem absolute potiorem; vel quia est magis bonum; vel quia ad plura bona ordinatur. Si vero sit finis idem; secundario attenditur praeminentia Religionis, non secundùm quantitatem exercitij, sed secundùm proportionem eius ad finem intentum. Unde & in Collationibus Patrum introducitur sententia B. Antonij (collat. 2. c. 3.) qui discretionem, per quam aliquis omnia moderatur, prætulit ieiunijs, & vigilijs, & omnibus huiusmodi obseruantijs. Et infra: Sicut maius est illuminare, quam lucere solùm, ita maius est contemplata alijs tradere, quam solum contemplari. Ergo summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendùm, & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum, sicut & in alijs rebus fines primorum coniunguntur principijs secundorū, vt S. Dionys. dicit 7. c. de diuin. nōm. Secundum autem gradum tenent illæ Religiones, quæ ordinantur ad contemplationem. Tertium est earum, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum potest attendi præeminentia, secundum quod vna Religio ordinatur ad altiorem actum in eodem genere: sicut inter opera

pro-

Pro-

Pro-

* * *

Et sub-

non

saginatos: quasi non melius sit exiguo sagimine ad visum vesci, quam ventoso legumine usque ad ructum exsaturari: & praecipue cum Esau. non de carne, sed de lente sit reprehensus, & de ligno Adam, non de carne damnatus: è contra vero Elias innoxiè carnem comederit 3. Reg. 17. vers. 6. Abraham gratissime carnibus Angelos pauerit Gen. 18. de ipsis sua fieri sacrificia Deus praeceperit. Et infra. Quanto Spiritus corpore melior est; tanto spiritualis; quam corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergo cum de horum obseruatione elatus, alijs eadem non obseruantibus derogas, non te magis transgressorem Regule indicas? cuius licet minima quedam teneas, meliora deuitas: de quibus Paulus amulamini, ait, charismata meliora. Detrahendo quippe fratribus, in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem: in quo alios deprimis, charitatem; quae sunt charismata meliora. Tu si tuum corpus multis ac nimiis laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus mortificas membra tua bene facis. Sed quid si ille, quem similiter non laborantem diiudicas, modicum quidem habeat de hac, quae ad modicum vtilis, corporali videlicet exerciatione; amplius autem, quam tu de illa quae ad omnia valet, idest, pietate, &c. 241

Propositio 77.

Quod usque adeo verum est, vt idem S. Bernardus serm. 12. in Cantica. Prelatos saeculares Ecclesiae vtiles, leuibus aliquibus defectibus obnoxios, antepo-

nat

Proẽ

multipli-

quam

FINIS.

CENTVM PROPOSITIONES SELECTÆ

EX THEOLOGI CVIVSDAM EPISTOLA ad quendam Magnatem ſcire cupientem, quomodo poßet diſtribuere bona ſua temporalia ad pios vſus, cum vtilitate quàm maxima animæ ſuæ:

Et cui Ordini Regulari vnum è nepotibus ſuis vitæ Religioſæ deſiderio captum deberet addicere, hoc libro examinatæ.

PROPOSTIO PRIMA.

Generalia tradam monita deſumpta ex certa SS. Patrum & Theologorum doctrina.

SPECIOSA quidem, ſed haud fidelis Authoris promiſſio, ſi ea ſpectentur, quæ in Epiſtola tradit, vel male ex Sanctorum Patrum, & Theologorũ dictis concludendo, vel male eorum dicta referendo. Suam enim pro Sanctorum Patrum & Teologorum doctrina obtrudit friuolam, atque in ipſos, & Theologos, & Sanctos Patres injurioſam atque contumelioſam. Et certam vocat doctrinam, quæ falſa, ac ne quidem probabilis eſt, vt cuilibet ſimplici etiam inſpectione patebit, noſque vt errores euitenter, & Deus veritatis per veritatem laudetur, aperiemus.

PROPOSITIO II.

Vt autem cognoscas sine errore, quibus in rebus sita sit ista Dei quàm maxima gloria, quam propagare per tuas facultates, & nepotem tuum vis & debes, hæc diligenter considera.

IMO si recte ac diligenter considerentur, quæ Author in epistola tradit, errorem ac tenebras effundunt circa iudicium, quibus in rebus sita sit quàm maxima gloria Dei, quam illustrissimus, ad quem Author scribit, per suas facultates, suumque Nepotem vult, ac debet, vt Author loquitur, propagare.

PROPOSITO III.

Unde sequitur, illum magis glorificare Deum, sibique magnos meritorum & gloriæ gradus conciliare, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat, à quibus maiora & plura præterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur.

NON inficior quin ille multùm glorificet Deum sibique magnos meritorum & gloriæ gradus conciliet, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat à quibus maiora & plura præterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur. Inficior tamen quod insuper Author addit, hunc magis glorificare Deum, maioesque meritorum & gloriæ gradus sibi conciliare. Imò magis ille glorificat Deum, & maiorem sibi meritorum & gloriæ cumulum parat, qui res suas deriuat ad personas perfectiores, quæue, cum in se ipsis perfectæ sint, non modò aliorum peccata præterita purgant & extirpant, futuraque impediunt, verum etiam alios perficiunt, quod per-

perfectorum tantum est. Magis enim glorificat Deum ille, qui vnum perfectum facit, quàm qui multos conuertit, qui post modum sunt tepidi, etiam si abstineant à peccatis mortalibus. Quia maior gloria Deo resultat ex vno iusto perfecto, quàm ex multis alijs iustis communibus, seu imperfectis. Nam sicut pictor maiorem sibi gloriam parat ex vna pulcherrima effigie, quam summa industria elaborauit, quàm ex multis imaginibus imperfectis, quas veluti ludendo, aut somniando depinxit: ita vniuersorum Creator Deus cumulatiorem gloriam & laudem ex vno Francisco aut Dominico, quàm ex multis iustis tepidis & imperfectis decerpit. In istis enim Imago Dei in vera virtute constituta, & ab ipso Deo delineata, licet non effictoris culpa, obscura est, & mille imperfectionum lituris fœdata; quare parum sapientiam Artificis prædicat: at in viro perfecto imago ac similitudo Dei est valde pulchra atque perfecta; & tanto splendore circundata, vt aspicientes in maximam admirationem rapiat, & ad eximias laudes Artifici referendas alliciat. Insinuatur id in scriptura diuina. Exodi enim 3. habetur: *Dixit Deus ad Moysen: hæc dices filijs Israel. Dominus Deus patrum vestrorũ, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meũ in generationẽ & generationem.* Dubium tamen non est, ab Abraham vsque ad Moysen, hoc est trecentis eoque amplius annis, plurimos homines inter filios Israel in gratia Dei vixisse, & diem extremũ clausisse: horum tamen Deus mentionem non fecit. Moysi quoque Exodi 32. dixit Dominus: *Dimitte me, vt irascatur furor meus.* Cum tamen in tanta populi Dei multitudine fuerint aliqui immunes à peccato lethali, & in gratia Dei viuerent, sed eorum oratio non erat adeò efficax. Sanctus quoque Elias 3. Reg. 18. dixit ad populum: *Ego re-*

mansi Propheta Domini solus. Tamen eodem capite dicitur: *Abdias timebat Dominum valde. Nam cum interficeret Iezabel Prophetas Domini, tulit ille centum Prophetas, & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauit eos pane & aqua.* Et rursum 3. Reg. cap. 19. dixit Elias: *Dereictus sum ego solus.* Et tamen eodem cap. dixit Dominus *Derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omne os, quod non adorauit eum osculans manus* Magis ergo æstimat Deus vnum Iustum perfectum, quàm multos iustos imperfectos. Quod etiam ratio Theologica suadet. Magis enim diligit Deus eum, qui v. g. habet centum gradus gratiæ, quàm viginti alios, quorum vnusquisq; habet tantum quatuor gradus gratiæ, & oēs simul tantum octuaginta: nam gratia in nobis est effectus dilectionis, quæ est in Deo. Quod si verum est, vtique magis glorificabit Deum, qui suo modo faciet vnum Iustum perfectum, quàm qui multos Iustos imperfectos. Id ipsum colligitur ex S. Thoma (cuius doctrinæ subscripsit Author) 2. 2. q 182. art. 2. in quo quærit, *Vtrum vita actiua sit maioris meriti, quàm contemplatiua?* Et tertio loco obiicit sibi tale argumentum: *Gregorius dicit super Ezechielem, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm zelus animarum: sed per zelum animarum aliquis se conuertit ad studia vitæ actiuæ, Ergo videtur, quod vita contemplatiua non sit maioris meriti, quam actiua.* Ad id respondet his verbis: *Ad tertium dicendum. Quod sacrificium spiritualiter Deo offertur, cum aliquid ei exhibetur. Inter omnia autem bona homi-*

hominis, Deus maximé acceptat bonum humanæ animæ, vt hoc sibi in sacrificium offeratur. Offerre autem debet aliquis Deo primò quidem animam suam, secundúm illud Eccles. 30. Miserere animæ tuæ placens Deo. Secundò autem animas aliorum; secundùm illud Apoc. vltimo, Qui audit dicat, veni. Quantò autem homo animam suam, vel alterius propinquius Deo coniungit, tantò sacrificium est Deo magis acceptum. Vnde magis acceptum est Deo, quod aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni. Per hoc ergo, quod dicitur, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quám zelus animarum, non præfertur meritum vitæ actiuæ merito vitæ cõtemplatiuæ; sed ostenditur magis esse meritorium, si quis offerat Deo animam suam, & aliorũ, quàm quæcunq; alia exteriora dona. Hæc S. Thomas. Certũ est autem, quod qui alios applicat purgationi peccatorũ, quod eos applicat actioni: quia secundum doctrinam Theologorum, purgatio peccatorum pertinet ad vitam actiuã: & qui alios applicat contemplationi, applicat perfectioni, vel saltẽ profectui insigni, quia contemplatio supponit animũ purgatum. Quod si magis est acceptum Deo secundũ S. Thomã quod aliquis applicet alios contemplationi quàm actioni; vtiq; magis erit acceptum Deo, quod aliquis applicet alios perfectioni, quàm conuersioni.

PROPOSITIO IIII.

Vnde sequitur, te tunc valde glorificaturũ Deum & tuæ animæ consulturum, si tua bona, & nepotem tuum

direxeris ad tales personas, & talia pia opera, ex quibus in Ecclesia Dei oritur maior frequentia & excellentia tum piorum operum, tum hominum meliorum.

ACCEDIT propius ad veritatẽ Author in hac propositione, inquiens Illustrissimum valdé glorificaturum Deum, si sua bona, & Nepotem direxerit ad tales personas, & talia opera pia, ex quibus in Ecclesia Dei oritur maior excellentia tum piorum operum, tum hominum meliorum. Cæterum tales personæ, & talia pia opera non sunt, vt Author censuit in superiori propositione, illi à quibus maiora & plura purgantur & extirpantur præterita peccata, & futura impediuntur; sed sunt Christianæ perfectionis opera, piumque alios perficiendi studium, & exercitium, & personæ propriæ perfectioni alijsque perficiendis operam nauantes. Quapropter gratis dicit, se hanc propositionem ex superiore accipere, & gratis etiam eam assumit, cum nec suum propositum ex ea concludat aut concludi possit. Inepte etiam in hac propositione cum excellentia piorum opeũr, & hominum meliorum, frequentiam connectit: excellentia enim paucissimorũ est, non tantũ in vno aliquo tempore, sed respectu omnis temporis, & conferendo eos, non cum omnibus reprobis, & imperfectis omninó: sed etiam cum illis solis, qui terrenis rebus despectis, assequendæ perfectioni insistunt. S. Cyprianus lib. de operibus Chri. Serm. de Ieiunio asserit, *paucissimos esse absolutê Sanctos, sicut Moyses, Noe, &c.* ac proinde & perfectos. Idem enim sunt. Et S. Augustinus, *Perfectionem vult paucorum esse, imperfectorum verò infinitum esse numerum.* Cassianus etiam Collat. 19. cap. 9. ait: *raram esse perfectionem, & paucissimis Dei dono concessam.*

ſam. Alphonſus quoque Toſtatus q. 5. in cap 4. Matt. ponit vt certum, *in pauciſſimis eſſe perfectionem:* & propterea monet: *Prædicatori Religioſo moderatè eſſe conuerſandum cum hominibus, ne mores populi imbibat & imperfectiones* Rara igitur eſt perfectio in Mundo, quod ipſa experientia docet. *Paucos eſſe electos* aſſeruit veritas, Matthæi 22. pauciores ergo erunt perfecti. Nam non quiuis electus eſt perfectus.

PROPOSITIO V.

Ad quod conducit multitudo & mediorum & modorum, ac efficacitas eorum ad talem pietatem perſonarum, & operum in Eccleſia Dei excitandam, propagandam, & dilatandam.

MIRVM eſt quod author inter tot conducentia incumbentibus ſaluti animarum, quorum ſparſim meminit in iſta Epiſtola, non inculcet sæpius præcipuam conditionem requiſitam, quæ eſt, vt miniſtri Euangelij ſint primò in ſeipſis perfecti. Prima enim proprietas ſuſtinentis officium prædicationis eſt, vt ſit perfectus. Calamus namque malè temperatus, pulchros characteres non exarat; gladius obtuſus & rubigine ſordeſcens, non ſecat; aratrum confractum, minimè terram proſcindit; & homo imperfectus vitijs corruptus, prauis affectibus fractus, ſiniſtra intentione ſuperatus, opera omnibus partibus abſoluta non perficit. Idcirco Dominus ad Phariſæos ait: *Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui cum ſitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Hac oratione docens, malititam

cordis verba noxia profundere, & pessimorũ Patrum progenies non dissimiles, & odij passine victas, non posse quod bonum est loqui. Et rursus: *Bonus homo, de malo thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Ex quo non ineptè consequitur, Religiosum tepidum ac imperfect de thesauro cordis sui prolaturum opera tepida & imperfecta. Necesse est ergo Predicatorem esse perfectum.

PROPOSITIO VI.

Ille maximé glorificat Deum, & animam suam spiritualiter ditat, qui causa est contrariorum effectuum bonorum, siue per dispensationem suarum temporalium facultatum, siue alio modo.

ISTVD quoque mirabile est, quod Theologus asserit, ad maximam gloriam Dei spectare, esse causam frequentiæ & excellentiæ operum & hominum meliorum, per dispensationem bonorum temporalium: quasi bona temporalia Religiosis viris dispensata, debeant esse causa perfectionis in eisdem Religiosis, & ex eis oriri debeat maior frequentia & operum & hominum meliorum. Imo veró Religiosi deberẽt sibi cauere á bonis temporalibus. Quoniam (vt Bernardus ait) *Hæc fugiendarum diuitiarũ causa præcipua est, quod aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri. Limosa siquidem & glutinosa nimis non modo exterior, verum etiam interior substantia nostra videtur, & facilè cor humanum omnibus quæ frequentat adhæret.* Quod etiam docet S. Thomas, vt postea videbitur. Quod si de nepote agitur, incertum an etiam Religioni tali, qualem depingit Theologus,

gus, adſcriptus, aptus erit, vel inpetus; an ex numero paucorum perfectorum futurus, vel ex grege imperfectorum, proderit an oberit fini intento.

PROPOSITIO VII.

Conſidera Illuſtriſſ. Domine inter opera pia, & perſonas Religioſas, á quibus glorificatur Deus, per illas glorificari magis, in quibus magis reſplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum.

HAEC propoſitio ambigua eſt & inſufficiens. Vel enim ſenſus eſt, quod in quibuſdam Religionibus magis reſplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum, ſecundum ſtatum, quaſi vna Religio ſecundùm ſtatum obligetur ad maiorem dilectionem Dei, & proximi propter Deum, quàm alia: & hic ſenſus eſt falſus, vt poſtea patebit. Vel eſt ſenſus, quod in quibusdam Religionibus ſecundum actum magis reſplendet Dei dilectio, & proximi propterDeum: & tunc adhuc diſtinguendum eſt. Non enim omnis Dei dilectio & proximi propter Deum, eſt perfectio, ſed eſt quædam Dei dilectio, & proximi propter Deũ, quæ reuera non eſt perfectio. Aut enim charitas Theologica ſumitur afficiens, aut efficiens. perfectio non conſiſtit in charitate afficiente, ſed efficiente. Rurſum charitas Theologica efficiens, aut ſumitur nudè, aut ſumitur certè vt ſimul connotat priuationem inordinationis paſſionum, peccatorum aut vitiorum, & pro virili virtutum omnium acquiſitionem: & in tali charitate conſiſtit perfectio, vt SS. Patres, & Theologi Scholaſtici, & Magiſtri ſpirituales docent. Sic ergo limitanda eſt Propoſitio inducta. Ab illis perſonis Religioſis magis glorificatur Deus, in quibus magis reſplendet ſecundum actum dilectio Dei, & proximi propter Deum, quæ eſt perfectio, ſcilicet charitas Theologi-

ca, quæ in quocunque gradu intensionis, in tali tatmen statu ac termino est, vt ablata inordinatione passionum, cupiditate, & vitijs, faciat expeditum hominem, ad vsum suarum functionum, & exercitium omnium virtutum.

PROPOSITIO VIII.

Vnde sequitur per opera virtutis Religionis, uti sunt Psalmodiæ, non ita glorificari Deum, & animam ditari, atque ditatur per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

HAEC propositio est friuola, & deceptoria. Supponit enim quod opera virtutis Religionis non sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum: quod falsum est de operibus virtutis Religionis infusæ: iam quod secundùm Theologos virtus Religionis, est infusa, alia acquisita. Vt autem magis deceptio appareat, notandum est pro simili quod S. Thomas. 2. 2. q. 27. art. 8. docet, vbi quærit: *vtrum sit magis meritorium diligere proximum, quàm diligere Deum*? Et respondet dicendo, *quod comparatio ista potest intelligi dupliciter. Vno modo, vt seorsim consideretur vtraque dilectio: & tunc non est dubium, quod dilectio Dei est magis meritoria. Debetur enim ei merces propter se ipsam, quia vltima merces est frui Deo, in quem tendit diuinæ dilectionis motus. Vnde & diligenti Deum merces promittitur, Ioan. 14. Si quis diligit me, diligetur á Patre meo, & manifestabo ei me ipsum. Alio modo potest attendi ipsa cōparatio, vt dilectio Dei accipiatur secundum quod solus Deus diligitur: Dilectio*

autem

autem proximi accipiatur secundùm quod proximus diligitur propter Deum. Et sic dilectio proximi includit dilectionem Dei; sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi. Vnde erit comparatio dilectionis Dei perfectæ, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem, & imperfectam: quia hoc mandatum habemus á Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum, & in hoc sensu dilectio proximi præeminet. Hæc S. Thomas. Quæ doctrina potest subseruire etiam in proposito. Comparatio enim inter virtutem Religionis infusam, & inter virtutem charitatis potest intelligi dupliciter. Vno modo vt seorsim considerentur vtraque virtus; & tunc non est dubium, quod dilectio Dei, & proximi propter Deum est magis meritoria. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, vt dilectio Dei, & proximi propter Deum accipiatur secundum quod tantùm diligitur Deus & proximus propter Deum; Virtus autem Religionis infusa accipiatur secundum quod vtitur motivo dilectionis Dei, & proximi propter Deum, siue secundum quod informatur charitate, quia charitas Theologica est forma omnium virtutum infusarum, & S. Thomas 2.2.q.81.art.5.ad 1.ait: *Virtutes Theologicæ, scilicet fides, spes, & charitas habent actum circa Deum, sicut circa proprium obiectum. Et ideo suo Imperio causant actum Religionis, quæ operatur quædam in ordine ad Deum.* Quod etiam reperit q.82. art. 2.ad 1. *quod*, inquit, *homo tradat se ipsum Deo ad aliqua opera diuini cultus, hoc immediate pertinet ad Religionem: mediaté autem ad charitatem, quæ est Religionis principium*, & sic opera Religionis non solùm sunt virtutis Religionis, sed etiam

dilectionis

dilectionis Dei, & proximi propter Deum, nimirum quatenus fiunt ex affectu impetrandi proximo salutem, & quæ ad salutem spectant, vel etiam quatenus fiunt in satisfactionem pro peccatis proximorum. Et sic Aauthor male distinxit opera virtutis Religionis, vti sunt psalmodiæ, contra opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Est quoq; propositio prædicta contumeliosa in Religiones, in quibus exercentur psalmodiæ, eò quod supponit, à viris Religiosis ita exerceri psalmodias, quod hæ psalmodiæ non sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Magis autem debuisset dicere Theologus: non ita glorificari Deum, & animam ditari per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, ex parte vna: quam ex alia parte simul & per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, & per opera virtutis religionis infusæ, vt sunt psalmodiæ.

Cæteris enim paribus per opera plurium virtutum infusarum magis glorificatur Deus, quàm per opera vnius virtutis. Magis ergo glorificatur Deus per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum simul, & per opera virtutis Religionis infusæ, quam per opera solius dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Præterea vt res fiat euidentior, & magis . ac magis Authorem vrgeamus, distinguendum est de operibus dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Quædam enim sunt opera dilectionis vt elicientis, cuiusmodi est ipse amor Dei, & proximi propter Deum. Quædam sunt opera dilectionis tantum imperantis, quo pacto dilectionis Dei, & proximi propter Deum opera sunt omnium etiam virtutum opera, quod Apostolus significat in Epist. ad Cor. omnium Virtutũ opera charitati tribuens: *Charitas enim*, inquit, *patiens est, omnia credit, omnia sustinet, omnia sperat*. Iam percunctor ab Authore; cũ opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum psalmodiæ præfers, de quibusnam dilectionis operibus loqueris; De operibus dilectionis elicientis an

an imperantis? Si de operibus dilectionis elicientis, fateor ea esse præferenda, quia nimirum eliciuntur à charitate, quæ est maxima omnium virtutum. Veruntamen hoc ad rem tuam non facit, quia de ipso actu seù affectu amoris, qui est actus dilectionis elicientis, nusquam loqueris in hac epistola, nunquam te ex illo præfers alijs omnibus Religiosis: sed ex doctrina & prædicatione, quæ opus sunt dilectionis non elicientis, sed imperantis. At cum etiam psalmodia sit opus dilectionis imperantis, & quidem dilectionis tum Dei, tum etiam proximi propter Deum, quomodo opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, dilectionis inquam imperantis, ex hoc ipso quod opera dilectionis sunt, psalmodiæ præfers, teque ex illis omnibus alijs Religiosis, non secus ac si Petro, qui homo est, Paulum quia homo est præferres absurdissimè? Paulus enim quia homo est, equo & leoni, qui homines non sunt, non Petro, qui etiam, non secus ac Paulus, homo est, præferri potest. Rursus diuinas promere laudes ad Christianam pietatem & perfectionem maximè spectat, *memoriam enim abundantiæ suauitatis diuinæ eructant* Christiani, & Sancti Religiosi, & diuina Iustitia exultant, cum diuinis laudibus per psalmodiam vacant; in quibus adeo assidui & continui & perpetes antiquitus erant Christiani, quod Auerroes cum alijs gentilibus diceret: Nihil aliud ma... agunt Christiani, nisi quod Deum suum Crucifixum die ac noctu laudant. Non ergo facilè alia dilectionis opera psalmodiæ præferenda sunt.

Insuper licet omnium virtutum actibus commune sit à charitate imperari; id tamen conuenientissimum præ cæteris est actibus virtutis Religionis, vt indicauit S. Thomas 2. 2. q. 81. & 82. initio contra hanc octauam propositionem citatis, nimirum quia charitas cum sit circa Deum vt proprium obiectum, & Religio sit circa cultum Dei, *Charitas* consequenter *est Religionis principium*, idque

idque perſpicuum eſt inter omnes Religionis actus, potiſſimum in pſalmodia, ſiue ea conſideretur vt laus diuina, ſiuè vt oratio, ſeu deprecatio pro noſtra & proximorum ſalute, & eorum quæ ad ſalutẽ ſpectant. Mens enim diuino amore æſtuans mox in diuinas laudes prorumpit. Vnde Apoſtoli ſtatim atque repleti ſunt Spiritu ſancto, *cæperunt loqui magnalia Dei*: ideoque Spiritus ſanctus in igneis linguis apparuit; quorum enim corda igne diuini amoris ardeſcunt eorum linguæ protinus in Dei laudes laxantur. Quare Spiritus Sanctus vbi cor Zachariæ impleſſet, os eius clauſum ferre minimè potuit: ſed mox ad diuinas præcinendas laudes aperuit. Et quid obſecro pro noſtra, aliòrumque ſalute, & eorum quæ ad ſalutem ſpectant orare nos facit, niſi noſtræ ſalutis amor ſeu charitas, qua nos ipſos, & proximos propter Deum diligimus, ac Deum nobis, & proximis amamus? Maneat ergo, pſalmodiam potiſſimum eſſe opus dilectionis Dei, & proximi propter Deum, atque adeò non poſſe alia opera ex hoc, quod dilectionis Dei, & proximi propter Deum opera ſunt, pſalmodiæ præferri.

Sed age Pſalmodiam doctrinæ & prædicationi conferamus, ex quibus Author omnibus alijs Religionibus ſuam præferre conatur. Primum enim doctrina etiam & prædicatio opera dilectionis non elicientis, ſed imperantis ſunt; ſunt enim actus intellectus, non voluntatis, quam afficit charitas. Eſt ergo inter ipſas & pſalmodiam compa-rationi locus. Cæterum doctrina & prædicatio foris obſtrepit, & auditur: pſalmodia, vt intus admittatur, atque exaudiatur impetrat & exorat. Idcirco Petrus: *orationi*, inquit, *& verbo inſtantes erimus*, non ſoli inquit verbo nec tantùm orationi, ſed vtrique; & cui maximè? orationi. *orationi enim*, inquit, *& verbo inſtantes erimus.*

Accedit, quod etſi doctrinam, quatenus per prædicationem exercetur, benè operationem dilectionis Dei & proxi-

mi propter Deum dixerimus, quippequæ ex fine tum operantis, tùm etiam ipsius operis ad salutem animarum tendit: tamen doctrina, vt in scholis traditur, non solúm Philosophica, sedetiam Theologica, non tam propriè opus dilectionis Dei & proximi propter Deum dici potest. Doctrina enim, quatenus in Scholis traditur, intellectum instruit, vt sciat, non voluntatem promouet, vt operetur: ad veritatẽ, non ad operationem tendit: ad sciendum, non ad declinandum à malo, & faciendum bonum ordinantur; & si quidem etiam ad operatiónem tendat, ut practicæ facultates, curat vt bene fiat operatio, non vt ad salutem, sed vt secundum ipsam scientiam, seù artem oportet: non vt sancta, sed vt artificiosa sit operatio. Si autem de philosophia id verum sit, quæ ad sacram Theologiam gradum facit, & conducit, deque ipsamet sacra Theologia, quæ Christianam fidem gignit & roborat, seù defendit, quid porro de Poesi, & Mathematice? O quantum hæ ad salutem conducunt? O quantæ dilectionis Dei, & proximi propter Deum operationes sunt Poësis, & Mathematicæ doctrina.

Dices: Philosophiæ, & poëseos, & Mathematices doctrinam ex finẽ operantis, quatenus scilicet ea intentione iuuandi proximos ad salutem à doctore traditur, operationem esse dilectionis Dei, & proximi propter Deum: fateor non secus etiam, ac artis pingendi, sculpendi, artis etiã sutoriæ, fabrilis, & aliarum omnium siuè liberaliũ siue mechanicarum, quæ licite exercentur. Hoc modo ex fine operantis propter salutem proximorum tradita doctrina operatio est dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Quidni ergo etiam ipsarum omnium artium doctrina ab Authore psalmodiæ præferatur? Neque verò nobis deest ratio præter eas, quæ proximè deductæ sunt, quarè psalmodia omni prorsus doctrinæ, quæ ad mentem imbuendam traditur, longè præferatur in ratione operatio-

nis

direxeris ad tales personas, & talia pia opera, ex quibus in Ecclesia Dei oritur maior frequentia & excellentia tum piorum operum, tum hominum meliorum.

ACCEDIT propius ad veritatẽ Author in hac propositione, inquiens Illustrissimum valdé glorificaturum Deum, si sua bona, & Nepotem direxerit ad tales personas, & talia opera pia, ex quibus in Ecclesia Dei oritur maior excellentia tum piorum operum, tum hominum meliorum. Cæterum tales personæ, & talia pia opera non sunt, vt Author censuit in superiori propositione, illi à quibus maiora & plura purgantur & extirpantur præterita peccata, & futura impediuntur; sed sunt Christianæ perfectionis opera, piumque alios perficiendi studium, & exercitium, & personæ propriæ perfectioni alijsque perficiendis operam nauantes. Quapropter gratis dicit, se hanc propositionem ex superiore accipere, & gratis etiam eam assumit, cum nec suum propositum ex ea concludat aut concludi possit. Inepte etiam in hac propositione cum excellentia piorum operũ, & hominum meliorum, frequentiam connectit: excellentia enim paucissimorũ est, non tantũ in vno aliquo tempore, sed respectu omnis temporis, & conferendo eos, non cum omnibus reprobis, & imperfectis omninó: sed etiam cum illis solis, qui terrenis rebus despectis, assequendæ perfectioni insistunt. S. Cyprianus lib. de operibus Chri. Serm, de Ieiunio asserit, *paucissimos esse absolutê Sanctos, sicut Moyses, Noe, & c.* ac proinde & perfectos. Idem enim sunt. Et S. Augustinus, *Perfectionem vult paucorum esse, imperfectorum verò infinitum esse numerum.* Cassianus etiam Collat. 19. cap. 9. ait: *raram esse perfectionem, & paucissimis Dei dono concessam.*

ſam. Alphonſus quoque Toſtatus q. 5. in cap 4. Matt. ponit vt certum, *in pauciſſimis eſſe perfectionem:* & propterea monet: *Prædicatori Religioſo moderatè eſſe conuerſandum cum hominibus, ne mores populi imbibat & imperfectiones* Rara igitur eſt perfectio in Mundo, quod ipſa experientia docet. *Paucos eſſe electos* aſſeruit veritas, Matthæi 22. pauciores ergo erunt perfecti. Nam non quiuis electus eſt perfectus.

PROPOSITIO V.

Ad quod conducit multitudo & mediorum & modorum, ac efficacitas eorum ad talem pietatem perſonarum, & operum in Eccleſia Dei excitandam, propagandam, & dilatandam.

MIRVM eſt quod author inter tot conducentia incumbentibus ſaluti animarum, quorum ſparſim meminit in iſta Epiſtola, non inculcet ſæpius præcipuam conditionem requiſitam, quæ eſt, vt miniſtri Euangelij ſint primò in ſeipſis perfecti. Prima enim proprietas ſuſtinentis officium prædicationis eſt, vt ſit perfectus. Calamus namque malè temperatus, pulchros characteres non exarat; gladius obtuſus & rubigine ſordeſcens, non ſecat; aratrum confractum, minimè terram proſcindit; & homo imperfectus vitijs corruptus, prauis affectibus fractus, ſiniſtra intentione ſuperatus, opera omnibus partibus abſoluta non perficit. Idcirco Dominus ad Phariſæos ait: *Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui cum ſitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Hac oratione docens, malititam

cordis verba noxia profundere, & pessimorũ Patrum progenies non dissimiles, & odij passine victas, non posse quod bonum est loqui. Et rursus: *Bonus homo, de malo thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Ex quo non ineptè consequitur, Religiosum tepidum ac imperfect de thesauro cordis sui prolaturum opera tepida & imperfecta. Necesse est ergo Predicatorem esse perfectum.

PROPOSITIO VI.

Ille maximé glorificat Deum, & animam suam spiritualiter ditat, qui causa est contrariorum effectuum bonorum, siue per dispensationem suarum temporalium facultatum, siue alio modo.

ISTVD quoque mirabile est, quod Theologus asserit, ad maximam gloriam Dei spectare, esse causam frequentiæ & excellentiæ operum & hominum meliorum, per dispensationem bonorum temporalium: quasi bona temporalia Religiosis viris dispensata, debeant esse causa perfectionis in eisdem Religiosis, & ex eis oriri debeat maior frequentia & operum & hominum meliorum. Imo veró Religiosi deberẽt sibi cauere á bonis temporalibus. Quoniam (vt Bernardus ait) *Hæc fugiendarum diuitiarũ causa præcipua est, quod aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri. Limosa siquidem & glutinosa nimis non modo exterior, verùm etiam interior substantia nostra videtur, & facilè cor humanum omnibus quæ frequentat adhæret.* Quod etiam docet S. Thomas, vt postea videbitur. Quod si de nepote agitur, incertum an etiam Religioni tali, qualem depingit Theologus,

gus, adſcriptus, aptus erit, vel inpetus; an ex numero paucorum perfectorum futurus, vel ex grege imperfectorum, proderit an oberit fini intento.

PROPOSITIO VII.

Conſidera Illuſtriſs. Domine inter opera pia, & perſonas Religioſas, á quibus glorificatur Deus, per illas glorificari magis, in quibus magis reſplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum.

HAEC propoſitio ambigua eſt & inſufficiens. Vel enim ſenſus eſt, quod in quibuſdam Religionibus magis reſplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum, ſecundum ſtatum, quaſi vna Religio ſecundùm ſtatum obligetur ad maiorem dilectionem Dei, & proximi propter Deum, quàm alia: & hic ſenſus eſt falſus, vt poſtea patebit. Vel eſt ſenſus, quod in quibusdam Religionibus ſecundum actum magis reſplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum: & tunc adhuc diſtinguendum eſt. Non enim omnis Dei dilectio & proximi propter Deum, eſt perfectio, ſed eſt quædam Dei dilectio, & proximi propter Deũ, quæ reuera non eſt perfectio. Aut enim charitas Theologica ſumitur afficiens, aut efficiens. perfectio non conſiſtit in charitate afficiente, ſed efficiente. Rurſum charitas Theologica efficiens, aut ſumitur nudè, aut ſumitur certè vt ſimul connotat priuationem inordinationis paſſionum, peccatorum aut vitiorum, & pro virili virtutum omnium acquiſitionem: & in tali charitate conſiſtit perfectio, vt SS. Patres, & Theologi Scholaſtici, & Magiſtri ſpirituales docent. Sic ergo limitanda eſt Propoſitio inducta. Ab illis perſonis Religioſis magis glorificatur Deus, in quibus magis reſplendet ſecundum actum dilectio Dei, & proximi propter Deum, quæ eſt perfectio, ſcilicet charitas Theologi-

autem proximi accipiatur secundùm quod proximus diligitur propter Deum. Et sic dilectio proximi includit dilectionem Dei; sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi. Vnde erit comparatio dilectionis Dei perfectæ, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem, & imperfectam: quia hoc mandatum habemus á Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum, & in hoc sensu dilectio proximi præeminet. Hæc S. Thomas. Quæ doctrina potest subseruire etiam in proposito. Comparatio enim inter virtutem Religionis infusam, & inter virtutem charitatis potest intelligi dupliciter. Vno modo vt seorsim considerentur vtraque virtus; & tunc non est dubium, quod dilectio Dei, & proximi propter Deum est magis meritoria. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, vt dilectio Dei, & proximi propter Deum accipiatur secundum quod tantùm diligitur Deus & proximus propter Deum; Virtus autem Religionis infusa accipiatur secundum quod vtitur motivo dilectionis Dei, & proximi propter Deum, siue secundum quod informatur charitate, quia charitas Theologica est forma omnium virtutum infusarum, & S. Thomas 2.2.q.81.art. 5.ad 1.ait: *Virtutes Theologicæ, scilicet fides, spes, & charitas habent actum circa Deum, sicut circa proprium obiectum. Et ideo suo Imperio causant actum Religionis, quæ operatur quædam in ordine ad Deum.* Quod etiam reperit q.82. art. 2.ad1. *quod*, inquit, *homo tradat se ipsum Deo ad aliqua opera diuini cultus, hoc immediatè pertinet ad Religionem: mediaté autem ad charitatem, quæ est Religionis principium*, & sic opera Religionis non solùm sunt virtutis Religionis, sed etiam

dilectionis

dilectionis Dei, & proximi propter Deum, nimirum quatenus fiunt ex affectu impetrandi proximo salutem, & quæ ad salutem spectant, vel etiam quatenus fiunt in satisfactionem pro peccatis proximorum. Et sic Aauthor male distinxit opera virtutis Religionis, vti sunt psalmodiæ, contra opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Est quoq; propositio prædicta contumeliosa in Religiones, in quibus exercentur psalmodiæ, eò quod supponit, à viris Religiosis ita exerceri psalmodias, quod hæ psalmodiæ non sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Magis autem debuisset dicere Theologus: non ita glorificari Deum, & animam ditari per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, ex parte vna: quam ex alia parte simul & per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, & per opera virtutis religionis infusæ, vt sunt psalmodiæ.

Cæteris enim paribus per opera plurium virtutum infusarum magis glorificatur Deus, quàm per opera vnius virtutis. Magis ergo glorificatur Deus per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum simul, & per opera virtutis Religionis infusæ, quam per opera solius dilectronis Dei, & proximi propter Deum.

Præterea vt res fiat euidentior, & magis . ac magis Authorem vrgeamus, distinguendum est de operibus dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Quædam enim sunt opera dilectionis vt elicientis, cuiusmodi est ipse amor Dei, & proximi propter Deum. Quædam sunt opera dilectionis tantum imperantis, quo pacto dilectionis Dei, & proximi propter Deum opera sunt omnium etiam virtutum opera, quod Apostolus significat in Epist. ad Cor. omnium Virtutũ opera charitati tribuens: *Charitas enim*, inquit, *patiens est*, *omnia credit*, *omnia sustinet*, *omnia sperat*. Iam percunctor ab Authore; cũ opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum psalmodiæ præfers, de quibusnam dilectionis operibus loqueris; De operibus dilectionis elicientis an

an imperantis? Si de operibus dilectionis elicientis, fateor ea esse præferenda, quia nimirum eliciuntur à charitate, quæ est maxima omnium virtutum. Veruntamen hoc ad rem tuam non facit, quia de ipso actu seu affectu amoris, qui est actus dilectionis elicientis, nusquam loqueris in hac epistola, nunquam te ex illo præfers alijs omnibus Religiosis: sed ex doctrina & prædicatione, quæ opus sunt dilectionis non elicientis, sed imperantis. At cum etiam psalmodia sit opus dilectionis imperantis, & quidem dilectionis tum Dei, tum etiam proximi propter Deum, quomodo opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, dilectionis inquam imperantis, ex hoc ipso quod opera dilectionis sunt, psalmodiæ præfers, teque ex illis omnibus alijs Religiosis, non secus ac si Petro, qui homo est, Paulum quia homo est præferres absurdissimè? Paulus enim quia homo est, equo & leoni, qui homines non sunt, non Petro, qui etiam, non secus ac Paulus, homo est, præferri potest. Rursus diuinas promere laudes ad Christianam pietatem & perfectionem maximè spectat, *memoriam enim abundantiæ suauitatis diuinæ eructant* Christiani, & Sancti Religiosi, & diuina Iustitia exultant, cum diuinis laudibus per psalmodiam vacant; in quibus adeo assidui & continui & perpetes antiquitus erant Christiani, quod Auerroes cum alijs gentilibus diceret: Nihil aliud ma... agunt Christiani, nisi quod Deum suum Crucifixum die ac noctu laudant. Non ergo facilè alia dilectionis opera psalmodiæ præferenda sunt.

Insuper licet omnium virtutum actibus commune sit à charitate imperari; id tamen conuenientissimum præ cæteris est actibus virtutis Religionis, vt indicauit S. Thomas 2. 2. q. 81. & 82. initio contra hanc octauam propositionem citatis, nimirum quia charitas cum sit circa Deum vt proprium obiectum, & Religio sit circa cultum Dei, *Charitas* consequenter *est Religionis principium*, idque

mi propter Deum dixerimus, quippequæ ex fine tum operantis, tùm etiam ipsius operis ad salutem animarum tendit: tamen doctrina, vt in scholis traditur, non solúm Philosophica, sedetiam Theologica, non tam propriè opus dilectionis Dei & proximi propter Deum dici potest. Doctrina enim, quatenus in Scholis traditur, intellectum instruit, vt sciat, non voluntatem promouet, vt operetur: ad veritatẽ, non ad operationem tendit: ad sciendum, non ad declinandum à malo, & faciendum bonum ordinantur; & si quidem etiam ad operatiónem tendat, ut practicæ facultates, curat vt bene fiat operatio, non vt ad salutem, sed vt secundum ipsam scientiam, seù artem oportet: non vt sancta, sed vt artisiciosa sit operatio. Si autem de philosophia id verum sit, quæ ad sacram Theologiam gradum facit, & conducit, deque ipsamet sacra Theologia, quæ Christianam fidem gignit & roborat, seù defendit, quid porro de Poesi, & Mathematice? O quantum hæ ad salutem conducunt? O quantæ dilectionis Dei, & proximi propter Deum operationes sunt Poesis, & Mathematicæ doctrina.

Dices: Philosophiæ, & poëseos, & Mathematices doctrinam ex finẽ operantis, quatenus scilicet ea intentione iuuandi proximos ad salutem à doctore traditur, operationem esse dilectionis Dei, & proximi propter Deum: fateor non secus etiam, ac artis pingendi, sculpendi, artis etiã sutoriæ, fabrilis, & aliarum omnium siuè liberaliũ siue mechanicarum, quæ licite exercentur. Hoc modo ex fine operantis propter salutem proximorum tradita doctrina operatio est dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Quidni ergo etiam ipsarum omnium artium doctrina ab Authore psalmodiæ præferatur? Neque verò nobis deest ratio præter eas, quæ proximè deductæ sunt, quarè psalmodia omni prorsus doctrinæ, quæ ad mentem imbuendam traditur, longè præferatur in ratione operatio-

nis

nis dilectionis Dei, & proximi propter Deum, seu in hoc quod charitate imperante tradatur. Deuotio enim, quæ communiter operibus virtutis Religionis, vt propria materia, & pabulo augetur & pinguescit, maximè tamen psalmodia nutritur, augescit, & sanguinatur. Quis enim non videat, quod Deum laudando ac deprecando (quod per psalmodiam præstamus) nos eius famulatui & obsequio magis ac magis addicimus & deuouemus, quæ est ipsa deuotionis operatio? Rursus deuotio ex charitate causatur. Patet enim, quod ex amore aliquis redditur promptus ad seruiendum amico. Charitas ergo, quæ nostra ad Deum amicitia est, nos reddit promptos ac deuotos ad seruiendum Deo. Denique deuotio charitatem ipsam auget & fouet, sicut & quælibet amicitia conseruatur, & augetur per amicabilium operum exercitium. Igitur deuotio in psalmodia præstat, vt ex charitate promatur, & magis ac magis eam promendo, charitas exardescat. Id quod in traditione doctrinarum, quæ pro fine operis non sanctam operationem, sed veritatem, seu perfectionem intellectus habent, dici non potest, quia deuotionis materia & pabulum non sunt, vt potè ad Religionis virtutem non pertinentes.

Licet verò psalmodia, etiam vt virtutis Religionis opus in Sanctis Religionibus instituta sit: etenim Religiosi, qui in Cœnobitica Communitate sese diuino famulatui perpetuò deuouerunt (de his enim loquor, non de illis Religiosis, qui Anachoreticam vitam ducunt) quidni in aliquo diuino famulatu seu cultu communitèr vnaque conueniant? Nunc autem præter psalmodiam nullum in Sacris Religionibus video, nisi forte communem diuinum cultum & famulatum, communem refectionem, seu recreationem dixeris: maximè tamen psalmodia in Religionibus cœnobiticis vt communis charitatis, seu dilectionis Dei, & proximi propter Deum operatio instituta est.

Constat

Constat enim tum charitatem finem esse communem omnium Religionum, ad cuius perfectionem assequendam quæque Religio essentialibus votis Obedientia, Castitate, Paupertate, atque omnibus institutis suos Professores ordinat ac disponit, tum paucissimas Regulas de elicitis ac proprijs charitatis actibus in Religionibus institui. Vel ergo dicendum est, omnes Religiones ad charitatis perfectionem assequẽdam suos Professores per omnium aliarum virtutum, præterquam per proprios charitatis actus ordinare ac disponere; quod est absurdum, cum maximè ex proprijs frequentatis actibus virtutes augescant; vel sanè ab vnaquaque Religione psalmodiam potissimum vt charitatis modulationem institui. Et quanquam de aliarum etiam virtutum actibus id dici possit, præ cæteris tamen de psalmodia dicẽdum est: cum enim diuina excellentia, bonitas, liberalitas, misericordia, iustitia, cæteræque diuinæ perfectiones, diuina beneficia, nostraq; indigentia, vilitas, miseria, summaque à Deo in esse, fieri, conseruari, pieque cogitare, velle, & operari dependentia in psalmodia recolantur & meditentur, consequens est, quod psalmodia sit veluti caminus seu clibanus, in quo igne diuini Amoris Religiosi accendantur. Neque enim psalmodiam ab Oratione mentali seiungimus, quia nemo est qui inficietur, ignem diuini Amoris in nobis accendi; sed cum ipsa oratione mentali, seu meditatione & contemplatione iungimus, non modo quia iuxta Apostolum psallendum spiritu, psallendum & mente; sed etiam quia in omnibus Religionibus vnà cum psalmodia oratio ipsa merè mentalis, seu meditatio siue contemplatio instituta est, siue quæ præcedat siue quæ sequatur, vt mutuò se iuuent, feruent, ac foueant. Est ergo psalmodia in Religionibus instituta, vt charitatis modulatio. Non ergo operatio dilectionis Dei & proximi propter Deum contra psalmodiam distinguenda est, aut illi præferenda, cum etiam ipsa psalmodia sit

sanctis inspirationibus, vt magis ardeat; legunt flores ac fructus honoris & honestatis, in odorem & saporem suauitatis; curant ne euigilare quis faciat dilectam, donec ipsa velit. Sed calculum hunc nouit, qui accipit. Nouerat S. P. Augustinus, qui flebat vberrimè in Himnis & Canticis, suaue sonantis Ecclesiæ vocibus vehementer affectus. Nouit Sanctus Dominicus, Prædicatorum Pater & Princeps, qui nocturnas horas in mediam noctem incidentes, ab initio noctis priuatis precibus præueniebat, quas ad diluculum vsque producebat, nocte Cæli perlustrans limina, die Terris dans verbi semina. Nouerunt eius posteri, eius vitam æmulati. Nouit potissimum S. Hyacinthus, qui Poloniam ac Germaniam semine diuini verbi repleuit, & vberrimos fructus legit, qui migraturus in Cælum die Assumptioni Deiparæ Virginis sacro, in Chorum se deferri iussit, vnde Canonicis precibus recitatis solutus carne sponsum complexus est. Quid plura; Quid moror in re clarissima; Tantum non nouit, qui pluris facit eo carere quàm eum accipere, quique eius carentia alijs se præfert & gl oriatur.

Plura in hanc sententiam propositione 56. & 59.

PROPOSITIO IX.

Virtute Religionis ex qua deuotionis opera promanant longè perfectior est virtus charitatis, vt expressè docet S. Th. 2. 2. q. 81. ar. 5. & locò paulò ante citato.

HÆC Propositio est vera quantum ad hoc, quod virtute Religionis sit perfectior virtus charitatis, & qupd hoc doceat S. Thomas ab Auctore loco paulò ante citato, videlicet 2. 2. q. 23. ar. 6. Sed est falsa quantum ad hoc, quòd id expresse doceat S. Thomas 2. 2. q. 81. art. 5. Aliud enim est expresse docere, Aliud verò colligere aliquid

sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Certè potius debuisset dicere, Deum magis glorificari per opera pœnitentiæ simul & per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, quàm tantùm per opera dilectionis Dei: quia operibus plurium virtutum magis glorificatur Deus, quàm operibus vnius virtutis, vt supra in simili dictum est.

PROPOSITIO XI.

Quin etiam S. Thomas in 4. dist. 15. ar. 2. & c. asserit Eleemosynam plus esse satisfactoriam pro peccatis, quàm ieiunium, & orationem.

HÆC Propositio continet malam citationem S. Thomæ. Distinctio enim citata continet Quæstiones 4. & articulus non continet Quæstiones, sed quæstiunculas. Author autem non citat in qua Quæstione id doceat S. Thomas. Debuisset ergo sic citare: *S. Thomas in 4. dist. 15. Q. 2. art. 2. quæstiuncula 2. asserit, Eleemosynam plus esse satisfactoriam pro peccatis, quàm ieiunium & orationem.* Consultò id adducitur, vt appareat an Theologus sit peritus in doctrina S. Thomæ, qui etiam citare eum non bene nouit, & fortassis in citando aliena fide, non sua opera vsus est. Quod ad rem verò ipsam attinet, non miretur Theologus, docuisse S. Thomam, quod eleemosyna sit magis satisfactoria, quàm ieiunium, sed consideret rationem S. Thomæ. *Eleemosyna*, inquit, *includit in se virtutem & ieiunij dupliciratione. Primò, quia eleemosyna eum constituit, cui datur, debitorem ad orandum & ieiunandum, & alia bona quæ potest, faciendum pro eo qui dedit. Secundò, quia eleemosyna propter*

Deum data, est quasi quædam oblatio Deo facta. Vnde Philosophus etiam dicit in 1. Ethic. cap. 14. Quod bona opera habent aliquid simile Deo sacratis; oblatio autem ipsi Deo facto vim orationis habet. Et similiter in quantum bona exteriora ad corporis conseruationem ordinantur, subtractio exteriorum bonorum per eleemosynam, quasi virtute continet ieiunium, quo maceratur corpus. Similiter etiam oratio virtute continet ieiunium, quia extensio intellectus ad Deum, debilitatem corporis parit, vt dictum est. Vnde eleemosyna completius habet vim satisfactionis, quàm oratio, & oratio, quàm ieiunium. Hæc S. Thomas. Non ergo mirum est, quod eleemosyna sit magis satisfactoria pro peccatis, quàm ieiunium, & oratio, quia eleemosyna claudit in se ieiunium & orationem Sicut uon est mirum, quod anima rationalis est præstantior quàm sensibilis: & vegetabilis t quia anima rationalis claudit vtramque? quod exemplum adducit S. Thomas loco citato Malè ergo & friuolè distinguit Theologus eleemosynam, vt, est satisfactoria, contra ieiunium, & orationem.

PROPOSITIO XII.

Imò quod mirabilius est S. Thomas 2. 2. q. 124. art. 3. ad 3. ait: Actum ex charitate docendi & gubernandi subditos esse perfectiorem, quàm actum martyrij consideratum secundum propriam speciem actus.

HÆC

HÆC Propositio continet falsissimam citationem. Ibi enim S. Thomas 3. loco obijcit sibi tale argumentum. *Melius esse videtur alijs prodesse, quàm seipsum in bono conseruare quia bonum gentis melius est, quàm bonum vnius hominis secundùm Philosoph. in 1. Ethic. Sed illi qui martyrium sustinet, sibi soli prodest: ille autem qui docet, proficit multis. Ergo actus docendi & gubernandi subditos est perfectior, quam martyrij*, Respondet ad hoc argumentum S. Thomas non verbis citatis à Theologo, sed alijs *Dicendum*, inquit, *quod ratio illa procedit de martyrio secundùm propriam speciem actus, ex qua non habet excellentiam inter omnes actus virtutum: sicut nec fortitudo est excellentior inter omnes virtutes*. Hæc. S. Thomas. Sed inde apparet infidelitas maxima Theologi, qui alia verba loco verborũ S. Thomæ intrusit; imo & aliũ sensum: quia S. Thomas in hac responsione docet, quod actus docendi & gubernandi subditos, secundùm suam speciem est perfectior, quam martyriũ secundùm propriam speciem actus. Et nihil omninó meminit in hac responsione de actu docendi & gubernandi subditos, vt est ex charitate: alia autem est consideratio actus docendi & gubernandi subditos secundùm propriam speciem actus, & alia consideratio secundùm quod est ex charitate.

Cæterum quia Theologus non explicando sufficienter doctrinam S. Thomæ potest dare occasionem deceptionis & erroris (quod vtique cauere debuit) vt aliquis æstimet, actum docendi absolute esse perfectiorem, quàm martyrium: ideò pensanda est doctrina S. Thomæ quam loco citato in corpore articuli adfert. *De aliquo*, inquit, *actu virtutis loqui possumus dupliciter. Vnde modo secun-*

dum speciem actus ipsius, prout comparatur ad virtutem proximè olicientem ipsum. sic non potest potest esse, quod martyrium, quod consistit in debita tolerantia mortis, sit perfectissimus inter virtutis actus: quia tolerare mortem, non est laudabile secundùm se, sed solum secundùm quod ordinatur ad aliquod bonum, quod consistit in actu virtutis: puta ad fidem, & ad dilectioonem Dei: vnde ille actus virtutis cum sit finis, melior est. Alio modo potest considerari actus virtutis, secundùm quod comparatur ad primum motiuum, quod est amor charitatis. Et ex hac parte præcipuè aliquis actus habet, quod ad perfectionem vitæ pertinet: quia vt Apostolus ait ad Coloss. 3. Charitas est vinculum perfectionis. Martyrium autem inter omnes actus virtuosos maximè demonstrat perfectionem charitatis, quia tantò magis ostenditur aliquis aliquam rem amare, quantò pro ea rem magis amatam contemnit, & rem magis odiosam eligit. Manifestum est autem quòd inter omnia alia bona præsentis vitæ, maximè amat homo ipsam vitam & è contrario maximè odit ipsam mortem, & præcipuè cum doloribus corporalium tormentorum, quorum metu etiam bruta animalia à maximis voluptatibus abstrahuntur, vt Augustinus dicit in lib. 83. Q. Et secundùm hoc patet, quod martyrium inter cæteros actus humanos est perfectior secundùm suum genus, quasi maximæ charitatis signum secundùm illud Ioann. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro

amicis

amicis suis. Hæc S. Thomas. Actus ergo martyrij ex charitate est perfectior secundùm suum genus, quàm actus docendi & gubernandi subditos ex charitate : quam veritatem inuoluit, & non explicuit Theologus

PROPOSITIO XIIII.

Unde sequitur tertiò Illustriss. Domine, te ad tales personas & opera, debere tuas facultates, & nepotem conuertere, quæ magis versentur circa dilectionem Dei & proximi, quàm circa Psalmodias, & corporis macerationes.

HÆC Propositio est multipliciter deceptoria & friuola. Primò quidem quia si secundùm statum Religionum loquitur, falsissimum est, quod quædam Religiones magis versentur circa dilectionem Dei, & proximi, quædam verò minus. Non enim sumenda est distinctio Religionum ex eo, in quo omnes Religiones conueniunt. Quia, vt bene inquit S. Thomas 2. 2. q. 184. art. 8. *Comparatio supereminentiæ non habet locum inter aliquos ex ea parte, in qua conueniunt: sed ex ea parte, in qua differunt.* Et in eadem 2. 2. q. 188, art. 6. inquit. *Non potest quid dici altero potius, nisi secundùm id, in quo ab eo differt.* Cùm ergo omnes Religiones conueniant in Vno fine remoto & mediato, qui est dilectio Dei & proximi, non sub certo aliquo & determinato gradu, sed maior illa quæ potest in hac vita haberi. neque enim assignandus est terminus dilectionis Dei, videlicet tantus modus seu gradus dilectionis illius, vt ad maiorem Religiosi non debeant contendere, sed vt S. Bernardus ait libro de diligendo Deum : Modus diligendi Deum est sine modo diligere : vtique non potest

instituti comparatio inter Religiones penes charitatem quasi maior & altior charitas non sit de ratione instituti alicuius Religionis. Non igitur potest dici, quasdam Religiones secundùm suum statum magis versari circa dilectionem Dei: & proximi propter Deum, quasdam verò minus, (nam etiam dilectio proximi propter Deum est finis omnium Religionum, vt Theologi docent, imò eadem est charitas, qua diligitur Deus, & proximus propter Deum, & in eo etiam perfectio consistit iuxta doctrinam eorumdem Theologorum.) Quod si dicas secundùm Theologos attendi præeminentiam vnius Religionis ad aliam secundùm finem; id quidem verum est secundùm finem proprium & specialem proximum & immediatũ vniuscuiusque Religionis, non autem secundùm finem communem, & vniuersalem, remotnm & mediatum, in quo omnes conueniunt, qui est charitas.

Secuudó propositio illa est deceptoria & friuola; quia si sumat dilectionem Dei & proximi secundùm actuale exercitium eius: tunc adhuc debet distingui Propositio; nempe debere illustrissimum Dominum, nepotem suum (nam de facultatibus terrenis, quarum vbique, & primo quidem loco meminit Theologus, non est curandum) conuertere ad tales personas, quæ magis versentur circa dilectionem Dei, & proximi, quæ est perfectio. Non enim omnis dilectio Dei & proximi est perfectio, vt supra dictum est. Quod si velis omnem dilectionem Dei & proximi dicere perfectionem, nota ex S. Thoma 2. 2. q. 24. art. 8. *quod quando aliquis studium suum deputat ad vacandum Deo, & rebus diuinis, prætermissis alijs, nisi quantum necessitas præsentis vitæ requirit, ista est perfectio charitatis, quæ est possibilis in via, non tamen est communis omnibus charitatem habentibus. Quando verò habitualiter aliquis totum cor suum ponit in Deo,* ita

ita scilicet quod nihil cogitet, vel velit, quod diuinæ dilectioni sit contrarium, hæc perfectio communis est omnibus charitatem habentibus. Sunt enim tres gradus charitatis, scilicet alia est incipiens, alia proficiens, alia perfecta, vt docet idem S. Thomas art. immediatè sequenti. *Qando autem homo ad hoc principaliter intendit* (inquit S. Thomas) *vt Deo inhæreat, & eo fruatur, hoc pertinet ad perfectos, qui cupiunt dissolui, & esse cum Christo.* Et in eadem 2. 2. q. 184. art. 2. dicit, *quod est perfectio quantum ad hoc, quod excludantur ea, quæ repugnant motui dilectionis in Deum. sicut Augustinus dicit in lib. 83. q. quod venenum charitatis est cupiditas; perfectio nulla cupiditas. Et talis perfectio potest in hac vita haberi; & hoc dupliciter. Uno modo in quantum ab affectu hominis excluditur omne illud qaod contrariatur chatitati, sicut est peccatum mortale: & sine tali perfectione charitas esse non potest, vnde est de necessitate salutis. Alio modo in quantum ab affectu hominis excluditur, non solum illud, quod est charitati contrarium, sed etiam omne illud, quod impedit ne affectus mentis totaliter dirigatur in Deum: sine qua perfectione charitas esse potest; puta, in incipientibus & proficientibus.* Clariùs autem Opusc. 18. distinguit quod perfectio charitatis pro statu viæ est duplex. Alia quæ cadit sub præcepto, & est de necessitate salutis. Alia quæ cadit sub consilio, & quæ non est de necessitate salutis. Et hanc distinctionem ponit tàm in dilectione DEI, quàm in dilectione proximi, & eam explicat multis capitibus. Per-

fectio

fectio autem dilectionis Dei, quæ cadit sub consilio secundùm S. Thomam consistit in hoc, *vt æmulemur perfectionem comprehensorum, & in similitudinem perfectionis illius, quantum possibile est, nos trahamus.* Colligit id ex verbis Apostoli: *Non quòd iam comprehenderim aut perfectus sim; sequor autem si quò modo comprehendam.* Postmodum verò subdit: *Quicunque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. Et quia* (inquit S. Thomas) *humanum cor tantò intensius in aliquid vnum fertur, quantò magis à multis reuocatur: sic igitur tantò perfectiùs animus hominis ad Deum diligendum fertur, quantò magis ab affectu corporalium reuocatur. Omnia autem consilia, quibus ad perfectionem inuitamur, ad hoc, pertinent, vt animus hominis ab affectu rerum temporalium auertatur, vt sic liberiùs mens tendat in Deum, contemplando, amando, & eius voluntatem implendo. Perfectio autem dilectionis proximi prout cadit sub consilio, secundùm tria attenditur. Primò quidem secundùm affectus extensionem. Secundò secundùm affectus intensionem. Tertiò secundùm ipsum etiã affectũ.* Hæc omnia S. Thomas. Secundùm quæ limitando seu explicando Propositionem Theologi, talis debet formari. Illustrissime Domine, ad tales personas debes nepotem tuum conuertere, quæ magis versantur circa dilectionem Dei, & proximi, quæ est Perfectio propria Religiosorum, & cadit sub consilio, scilicet ad personas, quæ suum studium deputarunt ad vacandum Deo, & rebus diuinis, prætermissis alijs, nisi in quantum necessitas præsentis vitæ requirit: quæ ad hoc principaliter intendunt, vt Deo inhæreant

&

& eo fruantur. & cupiunt dissolui, & esse cum CHRISTO: quæ excludunt ea, quæ repugnant motui dilectionis in DEVM, non solùm ea quæ sunt charitati contraria, scilicet peccata mortalia, sed etiam omnia illa, quæ impediunt, ne affectus mentis totaliter dirigatur in DEVM: in quibus nulla est cupiditas: quæ æmulantur perfectionem comprehensorum, & in similitudinem perfectionis patriæ, quantum est possibile, se trahunt: & ideo ab affectu rerum temporalium se auertunt & reuocant, vt sic liberiùs mens eorum tendat in DEVM, contemplando, amando, & eius voluntatem implendo: demum, quæ affectu extenso, & intenso, & efficaci amant proximum. Dequo S. Thomas opusc. 18. cap. 14.

Tertiò, Propositio dicta est friuola & deceptoria propter hoc, quia deberet distingui; ad tales scilicet personas conuertendum esse nepotem, quæ magis versantur circa dilectionem Dei extensam ad dilectionem proximi, cui tamen incumbant sine detrimento, non dico salutis, sed etiam perfectionis Religiosæ. Vt enim ait S. Thomas quodlib. 3. q. 6. art. 17. ad 6. *Et si procurare salutem aliorum sit maius, quàm intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere saluti aliorum, præfertur ei, quod est quocunque modo intendere suæ saluti. Si enim aliquis totaliter & perfectè intendit suæ saluti, multò maius est, quàm si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorum: saluti propriæ etsi sufficienter, non tamen perfectè intendat.* Hæc S. Thomas. Conformiter ad hanc doctrinã 2. 2. q. 182. art. 2. ad 1. ait: *Labor exterior toleratus propter Christum, est quoddam signum charitatis. Sed multò expressius eius signum est, quod ali-*

quis

quis prætermissis omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent soli diuinæ contemplationi vacare delectetur. Hæc ibi.

Tanti ergo est perfectio propria vniuscuiusque, quod maius æstimatur sibi perfectè attendere, quám multa circà salutem animarum laborarè, cum sufficientia suæ salutis, sed non cum totali perfectione. Ad illas ergo personas conuertendus nepos, quæ magis versantur circà dilectionem proximi sine detrimento, non dico salutis, sed perfectionis propriæ.

Quartò, est friuola & deceptoria dicta Propositio: eo quod distinguit dilectionem Dei & proximi, contrà psalmodias & corporis macerationes, quasi psalmodiæ & corporis macerationes, non sint actus dilectionis Dei & proximi. De quio iam circà precedentes Propositiones dictum est. Propositio quoque dicta continet insignem calumniam contrà Religiones. Nam imputat, quod sint quædam Religiones, quæ magis versantur circà Psalmodias & corporis macerationes, quàm circa dilectionem Dei & proximi: cum tamen dilectio Dei & proximi sit finis omniũ Religionum, & ei fini omnes Religiones incumbant. Et omnes Religiones magis æstimant dilectionem Dei & proximi, puàm Psalmodias & corporis macerationes; imò non aliter exercent Psalmodias & corporis macerationes, nisi quia Psalmodiæ & corporis macerationes sunt actus dilectionis Dei, & proximi. Hanc ob rem huiusmodi Epistola non est digna Catholico Authore, qui omnes Religiones deberet reuerenter suspicere, sed potiús videtur à nequissimo spiritu præsumptionis, & odij profecta. Dum enim Theologus hic Religionem conformem suo palato exaltat, multas Religiones deprimit, primò verò omnes deprimit, vt posteà clarum fiet.

Quintò, Propositio dicta est friuola & deceptoria in hoc, quia supponit proximum non iuuari, sed non exerceri dilectionem proximi per Psamodias & corporis macerationes, quod

quod omninò falsissimũ est. In primis enim S. Thomas 2. 2. q. 91. art. 1. ait: *Prodest etiam laus oris ad hoc, quod aliorum affectus prouocetur in Deum. Vnde dicitur in Psal. 33. Semper laus eius in ore meo. Et posteà subditur: Audiant mansueti & lætentur. Magnificate Dominum mecum.* Et S. Augustinus lib. 9. Confess. c. 6. de se ipso testatur: *Quantum*, inquit, *fleui in hymnis & canticis tuis suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & benè mihi erat cum eis.* Et lib. 10. cap. 33. sic ait: *Cum reminiscor lachrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordijs recuperatæ fidei meæ, & nunc ipso commoueor, non cantu, sed rebus, quæ cantantur, cùm liquida voce, & conuenientissima modulatione cantantur, magnam instituti huius vtilitatem rursus agnosco.* Et in Epist. 119. cap. 18. *Sine dubitatione*, inquit, *faciendum est, maximè illud, quod etiam de Scripturis defendi potest, sicut de Hymnis & Psalmis canendis, cùm & ipsius Domini & Apostolorũ habeamus documenta, & exempla, & præcepta. De hac re tam vtili ad mouendum piè animum, & accendendum diuinæ dilectionis affectum, varia consuetudo est.* Hæc Augustinus. Inter opera verò Iustini in, lib. Responsionum ad Orthodoxos resp. ad q. 107. sic habetur: *Excitat*, inquit, *Cantus* (scilicet Ecclesiasticus) *cum voluptate quadam animum, ad flagrans*

grans eius, quod carmine celebratur, desiderium: affectiones & concupiscentias carnis sedat, cogitationes malas inimicorum, quos cernere non est, suggestione obotientes amolitur. Mentem ad fructificatioinem diuinorum operum rigat. Pietatis decertatores generosos, & fortes per constantiam in rebus aduersis efficit: Omnium rerum, quæ in vita tristes & luctuosæ accidunt, pijs affert medicinam. Gladium spiritus hoc Paulus appellat in armamentariò; vbi contrà inuisibiles aduersarios, milites veræ pietatis suis instruit armis. Verbum namque Dei est & id quod animi cogitatione, quod carminis præludio, quod carmine ipso celebratur ac dæmones fugat, depellitque. Et in rebus deniquè omnibus, quæ pijs eueniunt, animus veræ pietatis virtutibus per carmina Ecclesiastica perficitur. Hæc ibi. Psalmodia ergo valet ad excitandos proximorum affectus. Quòd verò operibus pœnitentiæ iuvetur proximus, & per ea exerceatur dilectio erga ipsum, est vniuersorum Theologorum consensus docentium, quòd opera pœnitentiæ possunt esse satisfactoria pro alijs. Docent id Sancti suo exemplo, qui semurum ponebant inter Deum & peccatores, & sui corporis miserabilibus excruciationibus Dei iram placabant, homines DEO coniungebant, & ad ipsum conuertebant. Huius rei speculum viuum S. Dominicus gloriosissimus Patriarcha inclyti Ordinis Prædicatorum; qui singulis noctibus ter catena ferrea acriter se flagellabat: primò pro seipso, deinde pro peccatoribus in mundo degentibus, & demùm pro animabus Purgatorij. Quod verò magis mirandum est, multæ fæminæ pœnitentijs conuerterunt plurimos peccatores ad DEVM, vt palam loquuntur Historiæ S. Lotgardis, & S. CHRISTINAE mirabilis, &

aliarum

aliarum. In ordine ad quem finem & S. MATER nostra Theresia fundauit Ordinem Discalceatarum Monialium, vt macerationibus & orationibus prodessent saluti animarum, quam ardenter expetebat. Discant Prædicatores verbi DEI, non solùm verbo, sed etiam mortificationibus externis conuertere peccatores; & si ipsi non indigere se arbitrantur pœnitentia exteriori, saltem in suo corpere aliena peccata castigent.

Sextò, est friuola & deceptoria Propositio in hoc, quòd distinguit dilectionem DEI & proximi contrà psalmodias, & corporis macerationes, quasi hæc omnia simul non possint esse: vt de facto videmus, ea omnia reperiri in sanctissimis Religionibus. Quòd si secundùm Authorem illa Religio est perfectior, quæ magis versatur circà dilectionem DEI & proximi, quàm circa Psalmodias & corporis macerationes: quantò magis perfectior erit illa Religio, quæ omnia ista complectitur; scilicet dilectionem DEI & proximi, Psalmodias, & corporis macerationes? Perfectior enim Religio est, quæ plura opera perfecta exercet, quàm illa, quæ pauciora. Si dicatur Psalmodiam impedire opera dilectionis erga proximum; hoc infrà discutietur.

Denique dicta Propositio est subuersiua iuuentutis. nam per eam auocantur animi eorum, ne tradant se Religionibus, in quibus sunt Psalmodiæ, & corporis macerationes.

PROPOSITIO XIV.

Bene ait S. Gregorius Papa lib. 6. c. 2. in lib. Regum. Longè altioris est meriti, propriam voluntatem alienæ semper voluntati submittere, quàm magnis ieiuniys corpus atterere, aut per compunctionem se in secretiori sacrificio mactare,

C HÆC

HÆC authoritas impertinenter est adducta à Theologo. DVM enim suadet Illustrissimo, vt suas facultates, & nepotem suum conuertat ad tales personas, quæ magis versantur circà dilectionem DEI, & proximi, quàm circà psalmodias, & corporis macerationes, suadet id inde, quia Obedientia melior est, quam ieiunium & compunctio. Quæ enim est hæc illatio? Agitur de dilectione DEI & proximi; probatio verò adfertur de obedientia. Quod si dicatur, inde colligi posse principale intentum; vtique id debuit fecisse Theologus, & non fecit. Sed & frustrà laborat, & áerem (vt dicitur) verberat; nullùs enim charitati præfert aliquam virtutem: neque aliquis dicet, Religiones aliquas profiteri psalmodias, & pænitentias, exclusa obedientia. Verùm & hæ Religiones, quæ simul vacant Psalmodiæ, pœnitentijs, & obedientiæ, vtique loquendo ad hominem, perfectiores erunt, quàm illę Religiones, quæ profitentur Obedientiam, non item Psalmodias & pœnitentias, quia opera plurium virtutum, & consequenter plura ad perfectionem assequendam auxilia habent; in quo etiam ponit Theologus perfectionem Religionis, vt infrà videbitur.

PROPOSITO XV.

Considera & hoc Illustrissime Domine, si inueneris plures hominum piorum Ordines & Congregationes, quæ tibi viderentur bonæ & perfectæ, debere te potiùs ijs bona tua cum nepote tuo offerre, qui sequuntur perfectius viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorem.

HÆC Propositio est inepta, & imprudens consilium continet. Non enim vnicuique expedit perfectior religio: & ita non sequitur, debere Illustrissi-

ſtriſſimum offerre nepotem perfectiori Religioni. Inter alias enim cauſas, propter quas Spiritus ſanctus ornauit Sponſam ſuam Eccleſiam varietate Ordinum, eſt iſta: quia non omnes vni Religioni, etiamſi perfectiſſimæ, apti ſunt. Varia enim ſunt hominum ingenia, variæ conditiones, variæ naturæ propenſiones, & affectiones. Alii qui enim magis ad contemplandum, alij vero magis ad operandum apti: alij Mariæ otium & ſolitudinem, alij Marthæ negotium & ſollicitudinem quærunt: alij Cœnobiticam vitam in ſocietate viuentium, alij ſolitariam affectant: alij ſtrictiori & aſperiori vitæ ſunt idonei, alij veró minimè, etiamſi ad id aſpirent. Vnde multoties contingit, quod aliquis non benè diſcuſſis rebus indiſcriminatim ad quamcũq; Religionem intrando, à ſpirituali profectu retardetur, & multa incommoda ſuſtineat. Ad quod propoſitũ eſt illud quod dicit S. Gregorius lib. 6. Moral. c. 17. *Magnopere ſciendum eſt, quia valde inter ſe diuerſa ſunt conſperſiones animarum. Nonnulli enim hominum ita otioſæ mentis ſunt, vt ſi eos labor occupationis excipiat, in ipſa operis inchoatione ſuccumbant. Et nonnulli ita inquieti ſunt, vt ſi vacationẽ laboris habuerint, grauiùs laborent, tantò deteriores cordis tumultus tolerant, quantò eis licentiùs ad cogitationes vacat. Vnde neceſſe eſt, vt nec quieta mens ad exercitationem ſe immoderati operis dilatet, nec inquieta ad ſtudium contemplationis anguſtet. Sæpè enim qui contemplari Deum quieti poterant, occupationibus preſſi ceciderunt: & ſæpè qui occupati, benè humanis vſibus viuerent, gladio ſuæ quietis extincti ſunt. Hinc namque eſt, quòd nonnulli inquieti ſpiritus, dum plus exquirunt contemplando, quàm capiunt, vſque ad peruerſa dogmata erumpunt: & dum veritatis diſcipuli eſſe humili-*

ter negligunt. magistri errorum fiunt. Hinc per semetipsum Veritas dicit: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proyce abs te. Bonum est tibi cum vno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Duæ quippe vitæ, actiua videlicet & contemplatiua, cum conseruantur in mente, quasi duo oculi habentur in facie. Dexter namque oculus vita contemplatiua est, sinister actiua. Sed sunt nonnulli, vt diximus, qui discrete intueri summa & spiritualia nequaquam possunt, & tamen alta contemplationis assumunt, atque idcirco in perfidiæ foueam, intellectus praui errore delabuntur. Hos itaque contemplatiua vita, vltra vires assumpta, cogit à veritate cadere, quos in statu suæ rectitudinis humiliter poterat sola actiua custodire. Quibus rectè hoc, quod præfati sumus, Veritas dicit: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proyce abs te. Bonum tibi est, cum vno oculo in vitam intrare, quàm duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Ac si apertè diceret, cùm ad contemplatiuam vitam idonea discretione non sufficis, solam securiùs actiuam tene. Cumque in hoc, quod pro magno eligis, deficis, eo contentus esto, quod pro minimo attendis, vt si per contemplatiuã vitam à veritatis agnitione compelleris, regnum cœlorũ per solam actiuã valeas saltẽ luscus intrare.

Hæc Gregorius, & plura alia ad idem spectantia. Insipiens igitur dedit consilium Theologus Illustrissimo, quatenus suum nepotem offeret Ordini, vel Congregationi, quæ sequitur perfectius viuendi institutum; quandoquidem non quiuis Religioni altioris instituti aptus reperitur.

PROPO-

PROPOSITIO XVI.

Porrò ut agnoscas, quod vitæ institutum, & quis in eo viuendi modus sit perfectior, has regulas accipe, excerptas potissimùm ex recepta ab omnibus S. Thomæ Doctoris Angelici doctrina.

HÆC Propositio infidelitatem, & fallaciam Authoris ostendit. Infidelitatem quidem, quia minimè doctrinam S. Thomæ secutus est in hac Epistola, contrà suum promissum, vt patuit, & amplius patebit. Omninò enim aliam Religionem perfectissimam S. Thomas agnouit, quàm ille depinxit. Sed bonum est, quod suo se gladio iugulet. Fallaciam verò; quia sub pallio doctrinæ S. Thomæ Angelici Doctoris, suam doctrinam proposuit, & toti mundo imponere voluit: sed radijs solis eiusdem fulgentissimi tenebræ eius, Dei adiutorio, discussæ manebunt.

PROPOSITIO XVII.

Primò docet S. Thomas *2. 2.* quæst 188. art. *6. Illam Religionem alteri præferri, quæ ordinatur ad finem absolute potiorem; vel quia est magis bonum; vel quia ad plura bona ordinatur. Si verò sit finis idem, secundariò attenditur præeminentia Religionis, non secundùm quantitatem exercitij, sed secundùm proportionem eius ad finem intentum. Unde & in Collationibus patrum introducitur Sententia B. Antonij* (Collat. *2.* cap. 3.) *qui discretionem, per quam aliquis omnia moderatur, prætulit ieiunijs, & vigilijs, & omnibus huiusmodi obseruantijs*

Et infra: *Sicut maius est illuminare, quàm lucere solùm, ita maius est contemplata alijs tradere, quàm solùm contemplari. Ergo summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum, sicut & in alijs rebus fines primorum coniunguntur principijs secundorum, vt S. Dionysius dicit 7. cap. de diuin. nomin. Secundùm autem gradum tenent illæ Religiones, quæ ordinãtur ad contemplationem. Tertium est earum, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum potest attendi præeminentia, secundùm quòd vna Religio ordinatur ad altiorem actum in eodem genere: sicut inter opera actiuæ vitæ, potius est redimere captiuos, quàm recipere hospites. Et in operibus vitæ contemplatiuæ potior est Oratio, quàm Lectio. Potest ergo attendi præeminentia, si vna earum ad plura horum ordinetur, quàm alia; vel si conuenientiora statuta habeat, ad finem propositum consequendum.* Hæc omnia S. Thomas.

HÆC Propositio continet summam infidelitatem, & fallaciam Authoris in citando S. Thoma. Ea enim quæ sunt substantialia doctrinæ S. Thomæ, & ad rem multum facientia omisit, quod vt pateat, producendus est in primis textus integer S. Thomæ, vt quilibet collatione facta aduertat, quàm mala fide egerit Theologus. Sic ergo habet S. Thomas loco citato: *Dicendum, quòd sicut suprà dictum est, differentia vnius Religionis ad aliam, principaliter quidem attenditur*

ex

ex parte finis, secundario autem ex parte exercitij. Et quia non potest quid dici altero potius, nisi secundum id, in quo ab eo differt, ideo excellentia vnius Religionis super aliam principaliter quidem attenditur secundum Religionis finem; secundario autem secundum exercitium. Diuersimode tamen vtraque comparatio attenditur. Nam comparatio quæ est secundum finem, est absoluta; eo quod finis propter se quæritur. Comparatio autem, quæ est secundum exercitium, est respectiua, quia exercitium non quæritur propter se, sed propter finem: Et ideo illa Religio alteri præfertur, quæ ordinatur ad finem absolutè potiorem, vel quia est maius bonum, vel quia ad plura bona ordinatur. Si vero sit finis idem, secundario attenditur praeminentia Religionis, non secundum quantitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad finem intentum. Vnde & in Collationibus Patrum inducitur sententia B. Antonij, qui prætulit discretionem, per quam aliquis omnia moderatur, & ieiunijs & vigilijs, & omnibus huiusmodi obseruantijs. Sic ergo dicendũ est quòd opus vitæ actiuæ est duplex. Vnum quidem, quod ex plenitudine contemplationis deriuatur, sicut doctrina & prædicatio. Vnde & Gregorius dicit in 5. Homil. super Ezech, quòd de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicitur Psal. 144. Memoriam suauitatis tuæ eructabunt: & hoc præfertur simplici contemplationi. Sicut enim maius est illuminare, quàm lucere solùm, ita maius est contemplata alijs tradere, quàm solùm contemplari. Aliud autem opus est actiuæ vitæ, quod

totaliter consistit in occupatione exteriori, sicut eleemosynas dare, hospites recipere ; & alia huiusmodi, quæ sunt minora operibus contemplatiuis, nisi fortè in casu necessitatis, vt ex suprà dictis patet. Sic ergo summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporũ: sicut & alijs rebus fines primorum coniunguntur principijs secundorum, vt Dionysius dicit 7. cap. de diuinis nominibus. Secundum autem gradum tenent illæ, quæ ordinantur ad contemplationem. Tertius est earum, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum potest attendi præeminentia, secundum quod vna Religio ordinatur ad altiorem actum in eodem genere: sicut inter opera actiuæ vitæ potius est redimere captiuos, quàm recipere hospites: & in operibus vitæ contemplatiuæ, potior est Oratio, quàm Lectio. Potest enim attendi præeminentia, si vna earum ad plura horum ordinetur, quàm alia, vel si conuenientiora statuta habeat ad finem propositum consequendum. Hæc S. Thomas. Vnde patet, quænam Theologus intermiserit: Illud verò ante omnia, quod maximi momenti est, posthabuit. Nimirùm *Doctrinam & Prædicationem ex plenitudine contemplationis deriuari, & hoc opus vitæ actiuæ præferri simplici contemplationi.* Quibus clarè docetur, Religionem illam præferri, quæ ordinatur ad docendum & prædicandum sic, quòd doctrina & prædicatio deriuetur ex plenitudine contemplationis, & secundùm Gregorium perfecti viri, post contemplationem redeant

redeant ad docendum & prædicandum. Ideò notanter dixit: *tale opus vitæ actiuæ præferri ſimplici contemplationi*. quia nimirum tale opus præſupponit contemplationem. Mens etiam S. Thomæ poteſt conſtare aliunde. SANCTVS enim Thomas in eadem 2. 2. q. 182. art. 1. docet, quòd *vita contemplatiua ſimpliciter melior eſt, quàm actiua*. Quando ergo S. Thomas docet, doctrinam & prædicationem præferri ſimplici contemplationi, omninò intelligendus eſt (niſi eum ſibi contradixiſſe dicamus, quod abſit) quòd doctrina deriuata ex contemplatione præfertur ſimplici contemplationi. Et certè rei veritas ipſa ſic habet. Vita enim miſta, hoc eſt contemplatiua ſimul & actiua, præſtantior eſt, vita tantùm contemplatiua, vel vita tantùm actiua. Quod vel inde patet: quia vita Chriſti, Sanctiſſimæ Virginis, & Apoſtolorum, quæ abſque dubio erat perfectiſſima, imò exemplar perfectionis, fuit miſta, vt poſteà dicetur. Prolixum autem eſſet, & terminos huius tractationis excedens, Doctorum Scholaſticorum turbam in medium adferre, qui vitam miſtam, ſuper alias partes vitæ ſpiritualis extollunt. Credo quòd non diffitebitur Theologus. Quod ſi ita eſt, illæ ſanè Religiones ſecundùm mentem Angelici Doctoris & aliorum Theologorum ſummum gradum tenent, quæ profitentur vitam miſtam, id eſt ſimul actiuam & contemplatiuam.

Ne autem facilè credas quamcunque Religionem poſſe dici ſimpliciter contemplatiuam, & vt ſcias, vnde debeat dici ſimpliciter contemplatiua; nota diligenter ea, quæ docet S. Thomas loco iam adducto, & applicando doctrinam huic propoſito; Aduertas primò, quòd Religio poteſt dici contemplatiua, vel ex parte finis, vel ex parte exercitij. Aduertas ſecundò, quòd Religio contemplatiua principaliter dicitur ſecundùm finem, ſecundariò autem ſecundùm exercitium. Aduerte tertiò, quòd Religio abſolutè & ſimpliciter dicitur contemplatiua ſecundùm fi-

nem, ratione verò exercitiorum secundùm quid dicitur contemplatiua. Ratio huius dicti petenda est ex doctrina S. Thomæ citata. *Comparatio*, inquit, *secundùm finem est absoluta, eò quod finis propter se quæritur. Comparatio autem, quæ est secundùm exercitium, est respectiua, quia exercitium non quæritur propter se, sed propter finem.* Ex his collige, quod absolutè & simpliciter illa est Religio contemplatiua, cuius finis est Contemplatio. Nam hoc modo (vt ait S. Thom. 2. 2. q. 181. art. 1. in corp.) *vita actiua & contēplatiua distinguuntur secundum diuersa studia hominum intendentium ad diuersos fines, quorum vnum est consideratio veritatis, quæ est finis vitæ contemplatiuæ: aliud autem est exterior operatio, ad quam ordinatur vita actiua.* Quæ autem Religio non habet pro fine contemplationem, sed tamen vtitur exercitijs contemplatiuis, v. g. oratione, meditatione, examine conscientiæ, memoria Præsentiæ Dei, recollectione per aliquot dies, & his similibus: ista potest quidem dici secundum quid contemplatiua, sed non absolutè contemplatiua. Ratio huius dicti est ex præcedentibus. Religio enim talis absolute dicitur secundùm finem, secundùm autem exercitia respectiuè. Ergo si Religio non habeat pro fine contemplationem, quamuis habeat exercitia contemplatiua, non erit absolutè contemplatiua. Alia ratio huius est; Sunt enim in Ecclesia Dei Religiones, quas Theologi iudicant merè esse actiuas, vt Equestres seu Militares, Ministrantium infirmis, Redimentium captiuos, & c. tamen vtuntur exertijs contemplatiuis, vt oratione, examine conscientiæ, recollectione ad tempus, &c. Ergo non continuò Religio iudicanda est omninò contemplatiua, quia vtitur exercitijs contemplatiuis. Extenditur magis hæc

ratio

ratio. Nam sæculares etiam coniugati, etiam mercatores, etiam officiales, vtuntur his exercitijs contemplatiuis, videlicet meditatione, examine conscientiæ, & alijs, quæ communiter dicuntur Exercitia: & tamen vita eorum non æstimatur contemplatiua. Ergo non est dicenda Religio contemplatiua ex solo vsu exercitiorum contemplatiuorum. *Contemplatiui enim* (vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 81. art. 1. ad 5.) *dicuntur non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant.* Imò si exercitia contemplatiua, vt oratio, meditatio, recollectio ad tempus, &c. ordinentur ad finem, qui est actio, eo ipso comprehenduntur sub vita actiua. Patet id ex S. Thoma 2. 2. q. 2. 181. art. ad 3. vbi sic ait: *Sicut virtus, quæ ordinatur in finem alterius virtutis, transit quodam modo in speciem eius: ita etiam quando aliquis vtitur his, quæ sunt vitæ actiuæ, solũ prout disponunt ad contẽplationem, comprehenduntur sub vita contemplatiua.* Hæc S. Thomas. Et meritò: Plurimæ enim Religiones Ecclesiæ Dei recensentur à Theologis inter merè tantùm contemplatiuas, quæ tamen vtuntur exercitijs actiuæ vitæ, vt exercitio virtutum moralium (nam virtutes morales essentialiter pertinent ad actiuam vitam, vt docet S. Th. 2. 2. q. 181. art. 1. in corp.) labore manuum, &c. sed ideo tantùm dicuntur contemplatiuæ, quia vtuntur exercitijs vitæ actiuæ, prout disponũt ad contemplationem, & propterea etiam huiusmodi exercitia claudũtur sub vita contemplatiua. Ergo è contrario, quando aliquis vtitur his, quæ sunt vitæ contemplatiuæ, prout disponunt ad actionem, ea comprehendũtur sub Vita actiua. Ex his vlterius nota, quæ Religio absolutè dicatur profiteri vitam mistam: nimirùm ea, quæ habet finem mistum, hoc est, habet pro fine contemplationem simul & actionem. Quod si Religio habet pro fine tantùm actionem, exercitia verò contemplatiua; simpliciter quidẽ erit actiua, secundùm quid verò contemplatiua; siue principaliter

cipaliter actiua, secundariò verò contemplatiua, quia Religio talis dicitur, primariò quidem secundum finem, secundario vero secundum exercitia; siue talis Religio erit merè actiua, quia cum exercitia eius contemplatiua ad actionem ordinentur, comprehenduntur quoque sub vita actiua: & ita consequenter talis Religio non erit simpliciter mista, sed secundum quid, & imperfectè. Id totũ manifestè infertur ex dictis, & præcipuè ex loco citato S. Thomę. Sed his pensatis iudica quæso, an Theologus non nequiter & friuolè se gesserit, tum truncando textum S. Thomæ, tum eius mentem grauiter non exponendo, sed ad suum genium detorquendo. Cur enim obsecro non meminit eius, quod doctrina & prædicatio deriuatur ex plenitudine contemplationis: sed id ex medio textu S. Thomæ in sua Epistola sustulit? Cur nusquam in hac eadem sua Epistola expresè docuit, Religionem illam esse perfectiorem, quæ profitetur vitam mistam; hoc est, habet pro fine contemplationem & actionem, sed semper tantùm inculcat actionem, prætermissa potiori & magis meritoria ex suo genere parte perfectionis, videlicet contemplatione? Sed quilibet agnoscat ex vngue leonem.

PROPOSITIO XVIII.

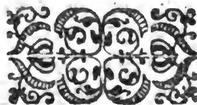
Illustrissime Domine, circumspice Religiosos Ordines, eumque tuis & bonis, & nepote orna.

HÆC Propositio imprudens dictum continet. Ornatus enim Religionis Paupertas est, non bona temporalia, & diuitiæ nam & CHRISTVS hunc decorem indutus erat. Gloria Religionis est, pati incommoditates, non abundare possessionibus. Paupertatem enim Religiosi vouerunt, non bonorum acquisitionem & retentionem. Insipienter quoque poscitur nepos pro

pro ornatu Religionis. ipse enim potiùs debet ornari à Religione, non illam ornare, quia nepos Illustrissimi tunc ornabit Religionem, quando factus religiosus, sanctus erit & perfectus. Væ Religiosis, si quærunt ornatum Religionis ex nobilitate profitentium Ordinem. In Chronicis Minorum, vbi fit mentio de celebri illo Capitulo, quod à Storeis cognominatum est (eo quod cubicula fratrum in agris constructa, & storeis ab inuicem separata, singula essent) ad quod quinque propè fratrum millia conuenêre, & cui item S. Dominicus interfuit, legimus, tantum tunc temporis Sanctórum illorum Religiosorũ feruorem & pœnitentiæ studium fuisse, vt non tàm calcaribus, quàm frænis opus haberent. Nam cùm S. Franciscus intellexisset multos eorum thoraces & loricas squammatas, & circulos ferreos ad nudam carnem gestare, atque indè non paucos morbum contraxisse, sciretquè id asperitatis genus impedimento esse, quominùs prout oportebat, orationi insistere, & ministeria religiosa obire possent, atque adeo nonnullos inde emori, in virtute sanctæ obedientiæ mandauit, vt quotquot thoraces & orbes illos ferratos gestarent depositos eos ad se deferrent, & ecce quingentæ tam loricæ quàm circuli ferrei, inuentæ sunt. Cùm ergo hoc in feruore Ordo in dies procederet, & fratres eius Capitulo indicto de illius boni conseruatione ac progressu tractarent, cœlitus fuit B. Francisco reuelatum, cacodæmones aliam in eius ruinam, quodam in nosodochio, quod inter Portiunculam & Assisium situm erat, congregationem celebrare, ad quam vnde viginti dæmonum millia & amplius conuenerant. In qua cum varij varias, tum S. Patri Francisco, tum eius Ordini, & sequacibus oppugnandis atque expugnandis artes & consilia proponerent, tandem quidam de turba dæmon ceteris vafrior & generosior tale consilium dedit: Sanctus hic Pater Franciscus, eiusque sectatores tanto feruore mundum fugiunt & abominantur, tàmque contentè, ardenter-

que

què Deum cæli diligunt, orationi vacant, corpora atterunt, vt in præsens parũ, aut nihil omnia contra eos vestra valitura sint molimina: quare author vobis sum, vt ne nunc adeò casso vos labore fatigetis, sed patienter expectemus, donec Francisco ex hac vita sublato, maior fratrum sit numerus. Tunc namque adolescentes quosdam, nullo perfectionis zelo succensos, senes honoribus conspicuos, nobiles delicatulos, Doctores ob doctrinam arrogantes, atque alios debilioris valetudinis in eum ingredi faciemus. Hi deinde ad Religionis nomen & honorem conseruandum, eumquè adaugendum, passim quoslibet admittent. Hac demum via eos ad sui ipsorum, & rerum mundanarũ amorem, ad scientiarum desiderium & ambitionem pertrahemus: tuncquè dilatam vindictam de ijs sumere fas erit, multos eorum sub potestatem & ius nostrum redigendo. Placuit omnibus vafrum hocce & astutum consiliũ, & expectare aliquantulùm satiùs visum fuit, quàm modò inani, cum incerta spe fructus, labore sudare. Audiant ergo Religiosi, quantum periculum eis immineat, si nepotes Illustrissimorum cum bonis tàm auidè quærant, si per aggregationem nobilium, Religionis nomen & honorem, & ornatum conseruare & adaugere prætendant. Perpendat Theologus, quàm ineptè & periculosè consilium dederit, quærendo ornatum Religionis ex nepote Illustrissimi, & in ipso non alias qualitates, sed nobilitatem considerando: & fortassis magis ad bona Illustrissimi attendendo.

PRO-

PROPOSITIO XIX.

Illustrissime Domine, circumspice Religiosos Ordines, eumqué tuis & bonis, & nepote orna, quem præ cæteris videris proximé accedere ad Episcopalem statum, docendo & prædicando, & alias Ecclesiasticas functiones obeundo, pro dilatanda diuina gloria, & S. Ecclesiæ incremento.

HAEC Propositio insufficiens est, & genium Authoris parum propensi ad contemplationem ostendit. Religio enim illa est perfectior, quæ proximè accedit ad Episcopalem statum, non solum docen do & prædicando, sed etiam contemplando; imò prius conemplando, & deinde contemplata tradendo. Episcopus enim ex vi sui status debet ducere vitam mistam, id est contemplatiuam simul & actiuam. Quod egregiè monstrat S. Gregorius 2. Past. cap. 1. *Tantum*, inquit, *debet actionem populi actio transcendere Præsulis, quantum distare solet à grege vita Pastoris. Oportet namquè vt metiri se solicitè studeat, quanta tenendæ rectitudinis necessitate constringitur, sub cuius æstimatione populus grex vocatur. Sic ergo necesse est cogitatione mundus, actione præcipuus, discretus in silentio, vtilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus, benè agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus, internorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidentiam in internorum solicitudine non relinquens.* Idem cũ Gregorio sentit

D. Tho-

D. Thomas 2. 2. qu. 184. arr 7. ad 3. Cùm enim proposuisset sibi argumentũ in contrariũ huiusmodi: *Status Religiosorum ordinantur ad vitam contemplatiuam, quæ potior est, quàm vita actiua, ad quam ordinatur status Episcoporum. Dicit enim Gregorius in Pastor: Quòd per vitam actiuam prodesse proximis cupiens Isaias, officium prædicationis appetijt. Per contemplatiuam verò Ieremias amori conditoris sedulò inhærere desiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Ergo videtur quòd status Religiosorum sit perfectior, quam status Episcoporum.* Ad hoc argumentum respondet sic: *Ad tertium dicendum, quòd sicut Gregorius dicit in Pastor. Sit Præsul actiue præcipuus, præ cunctis contemplatione suspensus: quia ad ipsos pertinet, non solùm propter seipsos, sed propter instructionem aliorum contemplari. Vnde Gregorius dicit super Ezechielem: quòd de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicitur Psal. 144. Memoriam suauitatis tuæ eructabunt.* Idẽ clariùs habet in eadẽ 2. 2. q. 182. art. 1. ad 1. *Ad Prælatos*, inquit, *non solùm pertinet vita actiua, sed etiam debent esse excellentes in vita contemplatiua. Vnde Gregorius dicit in Pastorali: Sit rector actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione suspensus.* Idem habet opusc. 18. c. 18. *Cùm*, inquit, *Episcopus mediator inter Deum & homines constituatur, oportet ipsum & in actione præcellere, in quantum minister hominum constituitur, & in contemplatione præcipinum*

cipuum esse, vt ex Deo hauriat quod hominibus tradat. Hæc S. Thomas Religio ergo perfectior debet accedere ad Episcopalem statum, non solum docendo & prædicando, sed etiam contemplando, quod debuit Theologus exprimere, & non fecit. Inde patet, quod illa Religio proximè accedit ad statum Episcopalem, quæ profitetur vitam mistam. Hoc est contemplatiuam simul & actiuam: siquidem Episcopus ex vi sui status tenetur ad vitam mistam. Et profectò si vita mista perfectissima est, & si status Episcoporum perfectissimus est, vtique statui Episcoporum debetur vita mista, & consequenter Religionibus accedentibus proximè ad statum Episcopalem.

Sed præterire non possum, quin magna admiratione prosequar laborem Theologi vanum & cassum. DVM enim imprudens suum consilium vult stabilire, magis illud destruit. Persuadet enim Illustrissimo, vt ei Religioni nepotem suum offerat, quam præ cæteris viderit proximè accedere ad statum Episcopalem. Vndè facilimè poterit suboriri cogitatio Illustrissimo, & non sine fundamento, vt potius suum nepotem addicat Episcopatui. Si enim perfectior Raligio est, quia accedit propius ad statum Episcopalem; & si Religio diligenda & eligenda, quæ proximè accedit ad statum Episcopalem: multò magis diligendus & eligendus ipsemet Episcopatus. Iuxta illud pronunciatum Philosophicum: *Propter quod vnum quodque tale, & illud magis.* Quòd si Illustrissimus discursu Theologi illectus, suum nepotem potius ministerio Episcopali deputauerit, profectó ipsius labor inanis & irritus erit.

D TRO-

PROPOSITIO XX.

Religio quæ Episcoporum statui propinquior est, perfectior est.

HAEC Propositio si nudè vt sonat accipiatur, verissima est: Si autem secundum sensum authoris quem intendit, falsissima in vniuersum & absolutè loquendo. Ea autem mens est Theologi, vt patet ex præcedenti propositione: quòd Religio quæ Episcoporum statui propinquior est per institutum docendi & prædicandi, ea perfectior est. Quod simpliciter dictum, falsum est: Religio enim Eremitarum perfectior est, quàm quæcunque Religio, etiã destinata doctrinæ & prædicationi, Sanè vita Eremitica est culmen & fastigium vitæ Religiosæ; nam omnes ferè patres docent, ad vitam Eremiticam non debere quemquam transire, nisi prius diligenter in Cœnobio se exercuerit; propterà quòd Eremus non adferat perfectionem, sed præsupponat: vt asserunt B. Hieronymus in Epistol. Ad Rusticum, Cassianus Collat. 19.c. 10. Augustinus lib.1. de moribus Ecclesiæ cap. 31. Benedictus in Reg. cap.1. Bernatd'. serm.3. de Circumcis. Sed quia Theologus fidem sibi conciliare voluit auctoritate S. Thomæ, audiat ipsum docentem in 2. 2.q. 188. art. 18. *Considerandum est*, inquit, *quòd id quod est solitarium debet esse sibi per se sufficiens. Hoc autem est, cui nihil deest, quod pertinet ad rationem perfecti. Et ideò solitudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum peruenit. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo ex solo diuino munere; sicut patet de Ioanne Baptista qui fuit repletus Spiritu Sancto, adhuc ex vtero matris suæ: Vnde cùm adhuc esset puer, erat in desertis,*

vt dicitur Luc. 1. Alio modo per exercitium virtuosi actus, secundùm illud ad Hebr. 5. Perfectorum est solidus cibus eorum, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali. Ad exercitium autem huiusmodi iuuatur homo ex aliorum societate dupliciter. Vno modo, quantùm ad intellectum, vt instruatur in his, quæ sunt contemplanda. Vnde Hieronymus dicit ad Rusticum Monachum: Mihi placet vt habeas Sanctorum contubernium, nec ipse te doceas. Secundò, quantùm ad affectum; vt scilicet noxiæ affectiones hominis reprimantur exemplo & correctione aliorum. Quia, vt dicit Gregorius, 30. Moral. Super illud: Cui dedi in solitudine domum. Quid prodest corporis, si solitudo defuerit cordis? Et ideò vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis. Solitudo autem competit iam perfectis. Vnde Hieronymus dicit ad Rusticum Monachum: Solitariam vitam reprehendimus minime: quippè quam sæpe laudauimus. Sed de nido monasteriorum huiusmodu volumus egredi milites, quos Eremi dura rudimẽta non terreant qui specimen conseruationis suæ multo tempore didicerunt. Sicut ergo id quod iam perfectũ est, præeminet ei, quod ad perfectionẽ exercetur, ita vita solitariorũ si debite assumatur, præemĩet vitæ sociali. Hæc Sanctus Thomas. Ex quibus clarè habetur, statum solitariorum esse statum perfectorum. Sed inde sic arguere licet. Id quod perfectum est, præeminet ei, quod ad petfectionem exercetur. Sed solitudo competit perfectis vita verò socialis necessaria est ad exercitium perfectionis.

 Ergo

Ergo vita solitariorum præeminet vitæ sociali. Hæc omnia & singula S. Thomas habet. Sed si adhuc Theologus renitetur huic veritati, perpendat sua dicta. Nam ex his facillimè colligitur, Religionem solitariorum esse perfectiorem præ cæteris. In primis enim dicit, potiorem & perfectiorem esse statum in Episcopis, quàm in Religiosis, quia status Episcoporum, est status perfectorum, status verò Religiosorum, est status tendentium ad perfectionem; Sed etiam status solitariorum est status perfectorum; status verò aliorum Religiosorum est status tendentium ad perfectionem. Ergo status solitariorum est potior & perfectior, quàm status aliorum Religiosorum. Deinde verò dicit, quód Religio quæ Episcoporum statui propinquior est, perfectior est; Sed Religio Eremitarum statui Episcoporum propinquior est. Ergo Religio Eremitarum perfectior est. Minor huius argumenti patet inde, quia status Episcoporum est status perfectorum. Status quoque Eremitarum est status perfectorum. Magis ergo accedit ad statum Episcoporum status Eremitarum, quàm status Religiosorum tendentium ad perfectionem.

Sed argues Theologe ad hominem. Suprà enim dixi, vitam mistam, id est contemplatiuam simul & actiuam, esse perfectiorem vitâ tantùm contemplatiuâ, & quòd summum gradum in Religionibus tenent (etiam secundùm S. Thomã) Religiones illæ, quæ tenent vitam mistam. Non ergò perfectior Religio Eremitarum est, sed perfectiores Religiones sunt, quæ attendunt simul contemplationi & actioni. Verùm hæc obiectio diluenda est ab ipsomet Theologo, qui potissimùm in sui defensionem assumpsit doctrinam S. Thomæ receptam (vt ait) ab omnibus. Vtrumque enim S. Thomas docuit in eadem 2. 2. q. 188. Nimirùm in articulo 6. docuit; quòd *summum gradum in Religionibus tenent quæ ordinantur ad docendum & prædicandum.* In art. verò 8, docuit, quòd *sicut perfectum*

perfectum præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur: ita vita solitariorum, si debitè assumatur, præeminet vitæ sociali. Si hæc Theologus iudicabit opposita & repugnantia; omninò necesse est, quod iudicet S. Thomam sibi ipsi esse contrarium. Quod si nefas iudicauerit dicere, S. Thomam in eadem Quæst. Apertè sibi contradixisse, necesse est quod dicat, hæc duo non esse sibi repugnantia, videlicet quòd summum gradum in Religionibus teneant, quæ sunt ordinatæ ad prædicandum & docendum, & quòd vita solitariorum præeminet vitæ sociali, sicut id quod perfectum est, præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur. Sed quia hæc prima facie videntur sibi aduersari: ideò omninò concilianda sunt: nam vtrumque debet esse verum, quod ab interprete diuinæ voluntatis prolatum est. Illud tamen aduertat Theologus, non maiorem in verbis meis apparere oppositionem, quàm in verbis S. Thomæ, quia verba mea non sunt mea; sed S. Thomæ. Vt ergo dicta S. Thomæ & mea concordem, Notandum est quòd status est duplex. Alius est perfectorum. Alius est tendentium ad perfectionem. Ex his status perfectorum ex suo genere perfectior & excellentior est, quàm status tendentium ad perfectionem, vt per se patet. Vnusquisque verò horum statuum diuiditur per statum contemplatiuorum, & actiuorum, v. g. Status perfectorum duplex est: alius est status perfectorum profitentium vitam mistam, id est contemplatiuam simul & actiuam; sicut est status Episcoporum. Alius verò est status perfectorum, profitentium tantùm vitam contemplatiuam, sicut est status Eremitarum. Rursus status tendentium ad Perfectionem alius est tendentium ad perfectionem vitæ mistæ, id est contemplatiuæ simul & actiuæ: alius verò tendentium ad perfectionem tantùm contemplatiuæ. Dupliciter ergo potest institui comparatio Religionum, vel Religionum vnius generis, ad Religiones alterius generis; vel certè Religionum intrà

idem genus differentium ſpecie. Si fiat comparatio vnius Religionis ad aliam Religionem ſecundùm diuerſum genus; tunc illa Religio erit perfectior, cuius genus eſt potius & dignius. Et ſic Religio Eremitarum eſt præſtantior, quàm quæcunque Religio tendentium ad perfectionem, quia ſtatus perfectorum ex ſuo genere eſt potior, quàm ſtatus exercentium ſe ad perfectionem. Si verò fiat comparatio intrà idem genus ſecundùm diuerſas ſpecies : tunc illa Religio erit perfectior, cuius ſpecies eſt excellentior. Et ſic intrà genus Religionum tendentium ad perfectionem, eſt perfectior Religio, quæ tendit ad perfectionem vitæ miſtæ, contemplatiuæ ſcilicet & actiuæ, quàm illa Religio, quæ tendit ad perfectionem vitæ tantùm contemplatiuę. Is ergo eſt Ordo perfectionis ſtatuum in Eccleſia Dei. Supremum gradum tenet ſtatus perfectorum: & ex hoc ſtatu potiſſimum gradum tenet ſtatus perfectorum contemplatiuorum & actiuorum; qui eſt ſtatus Epiſcoporum. Secundum verò gradum tenet ſtatus perfectorum contemplatiuorum; qui eſt ſtatus Eremitarum. Deinde hos ſtatus ſequitur ſtatus tendentium ad perfectionem. In quo genere primum locum tenet ſtatus tendentium ad perfectionem vitæ miſtæ, id eſt contemplatiuæ, ſimul & actiuæ: ſecundum verò locum tenet ſtatus tendentium ad perfectionem vitæ tantùm contemplatiuæ. Quando ergo S. Thomas dixit, & ego ei aſſenſi, quòd vita ſolitariorum præeminet vitę ſociali, fecit comparationem generis ad genus, quia vt dictum eſt, ex ſuo genere ſtatus perfectorum eſt præſtantior, quam ſtatus exercentium ſe ad perfectionem. Quando verò dixit, quod ſummum gradum in Religionibus tenent quæ ordinatæ ſunt ad docendum, & prædicandum, ſiue (vt ipſe ſe explicauit in 2. 2. q. 188. artic. 7. in corp.) *quæ ſunt inſtitutæ ad contemplãdum, & contemplata alijs tradendum*, locutus eſt in eodem genere; quaſi dixiſſet: In Religionibus tendentibus ad perfectio-

perfectionem, supremum gradum tenent, quæ ordinatæ sunt ad perfectionem vitæ mistæ. Et ita omnino oportet dicere, nisi velit asserere Theologus, Sanctum Thomam in eâdem quæst. sui oblitum, docuisse aduersantia sibi. Quod vtique puto non dicet, nam auctoritati doctrinæ Angelicæ se submisit.

Sed libet secundò respondere ad positam obiectionem sic: Eremitæ quamuis in actuali exercitio profiteantur vitam tantùm contemplatiuam, tamen in præparatione animi habent etiam vitam actiuam. Colligitur id ex S. Thoma 2. 2. q. 182. art. 1. ad 3. vbi ait: *Quod ad opera vitæ actiuæ interdum aliquis à contemplatione auocatur, propter aliquam necessitatem præsentis vitæ: non tamen hoc modo, quòd cogatur aliquis totaliter contemplationem deserere. Vnde Augustinus 19. de Ciuit. Dei. Otium sanctum quærit charitas veritatis, negotium iustum, scilicet actiuæ vitæ, suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum est veritati, si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem. Sed nec sic omnino veritatis delectatio, deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat ista necessitas. Et sic patet, quòd cùm aliquis à contemplatiua vita ad actiuam vocatur, non hoc fit per modum subtractionis, sed per modum additionis.* Et in eadem 2. 2 q. 188. art. 8. in resp. ad 4. art. *Quod sicut Augustinus dicit in 19. de Ciuit Dei. A studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur: quod ad laudabile pertinet otium, Quod autem aliquis super candelabrum ponatur, non pertinet ad ipsum, sed ad eius Superiores. Quæ sarcina si non imponatur, vt*

Augustinus ibidem subdit, contemplandæ veritati vacandum est, ad quam plurimùm valet solitudo. Hæc S. Thomas in quibus clarè habetur quod negotium vitæ actiuæ suscipit necessitas charitatis, & quòd si hęc sarcina non imponitur, vacandum est contemplationi; imponere autē pertinet ad Superiores. Eremitæ ergo habēt indispositione animi vitam actiuam, si vrgeat necessitas charitatis, & si iubeant Superiores: quia vt ait S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 8. ad 3. *Habent obedientiam in præparatione animi.* & ita de facto Eremitæ necessitate charitatis vrgente è latebris prosiliebant. Sic de magno Antonio memoriæ proditum est, quod inualescente pessimâ sectâ Arrianorum, relicta solitudine Alexandriam veniens, breuissimo temporis spatio, miram Arrianis intulerit cladem. Simile quid de Acepsema Eremita fertur, qui cum sexaginta annis maneret reclusus, nullumquè mortalium videret, tandem dum periclitaretur salus proximorum, relictâ illâ tàm strictâ solitudine, cucurrit ad iuuandos illos. De Abbate Apollonio, qui Thebaidem incolebat, refert Nicephorus lib. 9. cap 14. & Palladius, quòd relictâ solitudine, persecutionis tempore curam suscepit confirmandi animos CHRISTI Confessorum eosque multùm iuuit ad martyrij coronam. De S. Romualdo vitæ Eremiticæ authore, eius præclara gesta testantur, quanto ardore salutis animarum flagrauit: à quo similiter zelo salutis animarum, & discipuli eius, eiusdemquè instituti eremitici sectatores minimè degenerârunt. Cuius vel vnicum saltem exemplum hoc loco producam, de quodam Bonifacio Camaldulensi Eremita, qui vehementi desiderio conuersionis animarum inflammatus, cùm à Romano pontifice consecratus fuisset prius Archiepiscopus suæ nationis, magnam deinde partem suæ gentis, & ipsum denique Regem, cum grandi miraculo conuertit ad fidem Christi: quæ omnia luculenter nouissimè Fridericus Fornerus in Palma Triumphi. lib. 1. cap. 7. refert. De Aphra-

ate quoque viro sanctissimo scribit Theodoretus lib. 4. cap. 24. quod quando Valens Imperator aduersùs Ecclesiam fureret, ipse ex spelunca sua, pallio vili ac sordido indutus, prodijt in publicum, vt causam salutis proximorum ageret. *Ac cùm quidam dixisset*, inquit Theodoretus, *Hic est ille Aphraates, ex cuius nutu pendet ciuitas vniuersa, Ibi tum Imperator, Cedo, inquit, quo te conferas. Ille tum sapienter sanè & apposite: Pro tuo*, inqnit; *regno precaturus. Tum Imperator: At domi*, inquit, *tibi manendum est, & intra cellam, vti lex monastica postulat, orandum. Cui diuinus ille vir : Præclarè admodùm*, inquit, *dicis, ò Imperator, istud sanè mihi faciendum est, & hactenus feci, dum oues Seruatoris pace fruerentur. Verùm quoniam iam magnoperè conturbantur, & multùm eis impendet periculi, necesse est omnes vias persequi, non modo ne à feris capiantur, sed etiam vt conseruentur incolumes. Nam dicito mihi quæso, ò Imperator, si filia alicuius essem, & sederem in conclaui, vti ædes curarem, atque deinde cernerem, flammas in eas incidisse, ædesque paternas iam conflagrare: dicito mihi, inquam, quid me facere oporteret, intùsne manere, & ædes incensas negligere, expectareque donec flammæ impetus longius peruaderet: an relicto conclaui, sursum deorsumque cursitare, & aquam affere, quâ flammam extinguerem? Hoc certè te responsurum constat. Nam hæ sunt partes filiæ prudentis, & prouidæ. Atque hoc ipsum nos agimus, ò Imperator. Etenim cùm tu iam in Patris nostri ædes flammam inieceris, his circumcursitamus,*

mus quò eam maturius possimus extinguere. Hæc sunt exempla, quæ probant, qualiter viri solitarij, in iuuanda proximorum salute, sua opera non defuerint. Denique aliquos etiam ex Eremo constat fuisse assumptos ad Episcopale munus obeundum, & ad curam animarum suscipiendum: ex quibus multos commemorat Athanasius in epistola ad Dracont Monach. Quem cum ad ministerium animarum acceptandum, plurimùm reluctantem confirmare vellet, hos in exemplum ei adducebat. *Neque enim*, inquit, *tu solus ex Monachis es constitutus, neq; solus Monasterio præfuisti, neque solus à Monachis dilectus es. Nosti enim Serapionem monachum esse, & quot Monachorum fuerit Præfectus. Neque à te ignoratur quot Monachorum Pater fuerit Apollonius. Neque ignotum habes Aristhonem. Memor es Ammonij cum Serapione peregrè profecti. Fortassis etiam audisti de Muite in superiore Thebaide. Poteris item rescire de Paulo, qui est apud Laros, & de alijs multis. Et tamen isti Episcopi constituti non contradixerunt: sed habentes pro exemplari Elisæum, & conscij quid Elias, & eruditi quid discipuli Christi, Apostoliqué fecerint, susceperunt hanc curam, neque ministerium hoc aspernati sunt: neque propterea seipsis deteriores facti sunt, Sed & laboris mercedem expectāt, proficientes ipsi, aliosq; proficere cohortantes. Quot ab idolis cōuerterūt, quot à furiosa & dæmoniaca consuetudine suis admonitionibus conpescuerūt, quot adduxerūt Christo seruos adeò vt qui ista signa cōspiciāt admirētur.* Hæc ibi. Ex his itaque patet quod non est alienum ab instituto eremitico præcipuè in casu necessitatis, saluti proximorum

rum

rum etiam externis remedijs prouidere, quinimò maximè conueniens, quemadmodum etiam hoc fusius probat & explicat R. P. F. Noster Thomas à Iesu Carmelita Discalceatus in opere de procuranda salute omnium gentium, lib 2. c. 5.

Tandem tertiò respondetur ad eandem obiectionem. Quod Eremitæ etiam de facto incumbunt saluti animarum. Colligitur hoc ex S. Thoma 2. 2. quæst. 188. art. 8. ad 4. vbi ait: *Illi qui solitariam vitam agunt multum vtiles sunt generi humano. Vnde Augustinus dicit in lib. de Mor. Ecclesiæ de his loquens: Pane solo, qui eis per certa interualla temporum adfertur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæserunt, Videntur autẽ nonnullis res humanas, plusquam oporteret, deseruisse, non intelligentibus, quantũ nobis eorũ animus in orationibus prosit, & vita ad exemplũ quorũ corpora videre non sinimur.* Hæc S. Thomas. Et sanè quis dixerit sanctissimos Eremi cultores, ex eo quod à communi hominum consortio se subtraxerunt, protinus eorum salutem neglexisse, & dilectionem non retinere? profectò vita solitaria, quæ est perfectorum & consummatorum, non excludit dilectionem proximi. Quantò enim magis crescit dilectio DEI, tantò crescit magis dilectio proximi. Cùm ergo Eremitæ præsupponantur pertigisse ad talem dilectionem DEI, ad qualem Cœnobitæ tendunt: vtique oportet eos habere maiorem dilectionem proximi, quàm Cœnobitas, & tanto ardentiori amore aliosprosequi, quanto eminentiori. Ecce enim illi qui in occulta & secreta sedent eremo hominibus incogniti, soli DEO noti, quomodo putamus totius Mundi peccata sustinent? quomodo Deum continuis gemitibus placant? quomodo iram & furorem eius reprimunt? quanta bona hominibus impetrant? quantum Ecclesiam DEI suis precibus promouent, & eius tranquillitatem procurant

&

& mille alia bona hominibus præstant? Vt meritò Iustinianus Nouel. Authentic. Constit. 133. dixerit; *Solitaria vita atque in ea contemplatio, res planæ sacra est, & quæ suapte natura animus ad Deum adducat, neque ijs tantùm, qui eas incolunt, commodet sed etiam omnibus alijs; puritate sua, & apud Deum interpellatione competentem de se vtilitatem præbeant.* Et rursus propè finem de eisdem: *Si enim illi puris nudisqué manibus pro Republica preces Deo obtulerint: manifestum sane est quòd res militaris pulchrè se habebit, & ciuitates in bono statu erunt. Deo item propitio ac beneuolo constituto, quomodo non omnia in summa pace & recta legum moderatione vigebunt; Terra quoque nobis fructum feret, & celerius bona sua edet, per Dei beneuolentiam precibus illorum vniuersam Rempub. in vnum colligentibus. Sed & communis hominum figura venerabilis erit, quærentquè quod præstantius est, illorum puritatem reueriti.* Hæc ibi. Non ergo ex hoc, quòd Eremitæ, non exercent externa opera vitæ actiuæ, valet inde colligere, eos negligere salutem aliorum; & dilectionem proximi prorsus exclusisse; alioqui pari ratione dicere liceret, Beatos in cœlis non iam ampliùs nos diligere, aut non iam ampliùs nostri memores esse, quoniam ministeria sua nobis visibiliter non exhibent. At sicut dilectio eorum & sollicitudo circà nos maior est, quamuis eam nobis cernere non libeat; ita & dilectio eorum, qui vitam Eremiticam profitentur, & sollicitudo circà salutem hominum, multò præstantior est, multoquè ardentior quàm sit eorum, qui visibiliter laborant.

PRO-

PROPOSITIO XXI.

Pondera, illum Ordinem qui accedit proximè ad statum Episcoporum accedere etiam proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt, qui procul dubio fuit omnium perfectissimus.

HAEC Propositio absolutè est falsa & deceptoria. Pro cuius declaratione sciendum est, quòd aliud est viuendi institutum, aliud verò modus viuendi: quæ duo etiam ipsemet Theologus distinxit Consideratione 4. suę Epist. Vt patuit in Propositione xv. Quamuis ergo status Episcoporum proximè accedat ad statum vitæ Christi & Apostolorum; & ideò est perfectissimus status, post statum Christi & Apostolorum: tamen modus viuendi Episcoporum non accedit proximè ad modum viuendi Christi & Apostolorum; & ideò non sequitur, quòd Ordo ille, qui accedit proximè ad statum Episcoporum, accedat etiam proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt. Quòd autem modus viuendi Episcoporum non accedat proximè ad modum viuendi Christi & Apostolorum, patet ex inductione modi viuendi Christi, & Apostolorum.

Vt ergo prius loquamur de Christo capite, hic certè pauperrimam vitam duxit. Apostolus enim 2. ad Corint. cap. 8 *Scitis* inquit, *gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cùm esset diues.* Supra quem locum dicit Glossa: *Respice pauperrimum habitaculum eius, qui ditat cœlum. Vide præsepe sedentis super Cherubim. Vide pannis obsitum eum qui pelagus arenæ iunxit. Vide deorsum paupertatem*

diuitias

diuitias eius sursum considerans. In progressu etiam vitæ Christus pauper fuit, Matth. 8. dixit: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Quasi diceret secundum Hieronymum *Quid me propter diuitias & sæculi lucra cupis sequi, cùm tantæ sim paupertatis, vt ne hospitiolum quidem habeam, & tecto non vtar meo?* Vel secundùm Chrisost. Hom. 28. in Matth. quasi vellet dicere. *Quid pecunias credis collecturum si me sequaris? Nonne vides, nec diuersorium mihi esse, nec tantum quidem, quantum auibus?* Matth. verò 17. habetur, quod cũ peteretur ab eo, vt solueret didrachma, dixit Petro: *Vade ad mare, & mitte hamum & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius, inuenies Staterem: illum sumens da eis pro me & te.* Suprà quem locũ Glossa dicit: *Dominus, tantæ paupertatis fuit, vt vnde tributa solueret non haberet.* Idipsum etiam colligitur ex eo, quod Christus paupertatem commendauit, & Apostolis iniunxit. Scriptum est autem Act. 1. *Cœpit Iesus facere, & docere.* quia horum quæ docuit, in se expemplum præbuit. Singulare autem paupertatis testimonium Christus in passione monstrauit, quando omnibus rebus exterioribus priuatus, in cruce pependit. Quam totius vitæ Christi paupertatem pulcherrimè complexus est Sanctus Anselmus lib. de diuer. Sacram. *Pauper*, inquit, *ita fuit Christus, vt veniens in mundum non in sua sed in aliena domo nasceretur, & natus propter inopiam loci, in præsepio brutorum animalium poneretur, & viuens in mundo non haberet vbi caput suum reclinaret, nec moriens, vnde nuditatem suam*

tegeret

tegeret; nec mortuus, vnde inuolueretur, nec sepulchrum, aut locum, vbi corpus mortuum locaretur. Hæc Anselmus. Christus ergo pauperem vitam duxit. Et quia Theologus in primis doctrinæ S. Thomæ vult inhærere, ideo adiungo, quod ex sententia S. Thomæ Christus fuit pauper, non solum in particulari, sed etiam in communi, hoc est, taliter à se rerum omnium dominium abdicauerat, vt nullius rei proprietatem, non modò in particulari, sed neque in communi habuerit, sed tantummodo simplicem rerum vsum retinuerit. Ita Opusc. 19. cap. 6. ait: *Primordium perfectionis in Christo & in Apostolis fuit: sed ipsi non leguntur sua relinquentes aliquas possessiones habuisse in communi, imò potius legitur, quód nec etiam domos habebant ad manendum. Ergo perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes.* Vide si placet eundem S. Thomam Opusc. 17 cap. 15. Et S. Bonau. latissimè Opusc. de Paupertate Christi, & in Apologia Pauperum, tractantem hanc sententiam. Sed quod caput est, Nicolaus IV. in cap. Exijt. de verborum significatione in 6. definiuit, Christum verbo & exemplo docuisse perfectam paupertatem, quæ consistit in abdicatione omnium rerum, nullo sibi dominio relicto, nec in particulari, nec in communi; ac proinde talem paupertatem esse sanctam & meritoriam. Et quamuis hoc falsum esse & hæreticum docuerit Ioann. xxij. in Extrauag. Cum inter nonullos. tamen vt docet Bellarm. lib. 4. de Romano Pontifice cap. 14. non dissentiunt Nicolaus & Ioannes. Nam Nicolaus IV. dicit: Christum aliquando perfectissimam illam paupertatem verbo & exemplo docuisse: aliquando autem paupertatem minùs rigidam exemplo demonstrâsse, tanquam communem omnium Patrem & Doctorem. Ioannes autem definit, esse hæreticum asserere, Christum nihil vnquàm hic in terris habuisse proprij,

saltem

ſaltem in communi, ſed negat ſemper talem vitam Chriſtum egiſſe. Ioannes quoque non negat Chriſtum aliquando nihil habuiſſe proprij, nec in ſpeciali, nec in communi, ſed negat ſemper talem vitam Chriſtum egiſſe.

Denique Chriſtus adeò pauperem vitam duxit, quòd etiam ex tali paupertate ad mendicandum deſcenderit. Proferam teſtimoniū S. Thomæ, quia Theologus vult doctrinā excerptā ex S. Thoma. Hic ergo in Opuſc.19. c.7. ait: *Nunc tertiò restat oſtendere, quod prædicti non ſolùm viuere poßint de eleemoſynis ſponte oblatis, ſed etiam eas petere mendicando. Quod probatur exemplo Chriſti, in cuius perſona in Pſal. 33. dicitur: ego autem mendicus ſum, & pauper. Glo. hoc dicit Chriſtus de ſe, ex forma ſerui.* Et infrà. *Mendicus eſt qui ab alio petit, & pauper, qui ſibi non ſufficit. Item in alio Pſal. 69. Ego verò egenus & pauper ſum. Glo. Sum egenus, ideſt, petens: & pauper ſum, ideſt, inſufficiens mihi: quia & mundanas copias non habet, & intus vbi eſt diues, ſemper ambit, deſiderat, accipit. Item in alio Pſal. 108. Perſecutus eſt hominem inopem & mendicum. Glo: ſcilicet Chriſtum. Et alia Glo. Pauperes inſequi ſola ſæuitia eſt: alij pro diuitijs & honoribus interdum huiuſmodi patiuntur. Iſtæ duæ vultimæ gloſſæ oſtendunt manifeſtè, quod de mendicitate rerum temporalium prædicta verba intelligere oportet. Item 2. Corint. 8. Scitis gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, quoniam propter vos egenus factus eſt: Glo. in mundo. Et quód in hoc Chriſtus ſit imitandus, patet per Glo. quæ ibidem dicit: Nemo ſe contemnat, pauper*

in

in cella, diues in conscientia, securior dormit in terra, quàm cum auro diues in purpura. Non ergo expauescas cum tua mendicitate ad eum accedere, qui indutus est nostra paupertate. *Item quòd Dominus victum petierit, expreße habetur Luc. 19. vbi Dominus dixit ad Zachæum: Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* *Glossa: Non inuitatus inuitat, quia etsi nondum audierat vocem inuitantis, audierat tamen affectum.* *Item Marci 11. Circumspectis omnibus, cùm iam vespere esset, &c. Gloß. Circumspectis omnibus, si quis eum hospitio susciperet Tantæ enim paupertatis fuit, & ita nullius adulatius, vt in tanta vrbe nullum hospitium inueniret. Ex quo patet quòd Christus ita pauper erat, quòd hospitium conducere non posset: sed ab alijs hospitium petebat, & expectabat.* Hæc S. Thomas. Vide si placet Thomam VValdensem lib. 4. Doctrin. Fidei, vbi acerrimè contra hæreticos quosdã, qui vt mendicitatem damnarent, Christum mendicasse negabant, defendit Christum actualiter, personaliter, & vocaliter mendicasse. Et hæc quidem de Christo.

De Apostolis autem certum est in primis, eos paupertatem coluisse, vt colligunt SS. Patres & Theologi ex illis verbis: *Ecce nos reliquimus omnia.* Et iterùm Matth. 10. dicitur: *Nolite possidere aurũ, neq; argentũ neq; pecuniam in zonis vestris, neq; virgam.* Et Marc. 6. *Præcepit eis, ne quid tollerent in via, &c.* Et Luc. 9. *Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neq; panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis.* Paulus verò 2. ad Corinth. 6. ait: *Sicut egentes, multos autem locu-*

 pletantes,

pletantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Supra quem locum Ambrosius inquit: *Quantum ad præsentem vitam pertinet pauperes videbantur, sed spirituales diuitias credentibus largiebantur. Egeni in terris, in cœlis diuites.* S. verò Thomas lect. 2. supra idem caput dicit: *In his temporalibus sumus sicut egentes, id est ab alijs accipientes: sed tamen quantùm ad spiritualia, sumus multos locupletantes.* Et post pauca: *Tanquàm nihil habentes, scilicet in temporalibus, quia omnia dimiserunt propter Christum. Matth. 19, Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, &c. Sed interius & in spiritualibus ommia possidentes, scilicet per interiorem magnitudinem cordis. Et hoc ideò est, quia ipsi viuebant non sibi, sed Christo, & ideò omnia quæ sunt Christi, reputabant vt sua. Vnde cum Christo omnia sint subiecta, omnia possidebant, & omnia tendebant in eorum gloriam.* Idem quoque Apostolus 1. ad Corint 4. ait: *Puto enim quòd Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquàm morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo & Angelis, & hominibus: Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo, Nos infirmi, vos autem fortes. Vos nobiles, nos autem ignobiles.* Et demùm subdit: *Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus.* Pauperes ergo fuerunt Apostoli. Imò quod plus est, paupertatem suam voto firmarunt, vt docent SS. Patres & Theologi. Ex his S. Augustinus lib, 17. cap, 4. de Ciuit. Dei sic ait: *Dixerant*

rant enim potentes illi: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Hoc votum potentissimi vouerant. Sed vnde hoc eis, nisi ab illo, de quo hic continuò dictum est: Dans votum vouenti? Alioquin ex illis essent potentibus, quorũ infirmatus est arcus. Dans, inquit, *votum vouenti. Non enim Domino quisquam quicquam ratum voueret; nisi qui ab illo acciperet, quod voueret.* Et quia Theologus vult S. Thomam audire, profero ipsum loquentem 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3. *Apostoli*, inquit, *intelliguntur vouisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christũ relictis omnibus sunt secuti:* Imò necesse est, quod Theologus dicat secundùm mentem S. Thomæ, quod Apostoli duxerunt vitam pauperem, non solùm in particulari, sed etiam in communi: quia id docuit Opusc. 17. cap. 15. & Opusc. 19. c. 6. Verba ipsius suprà citata sunt. Hic adducam dumtaxat verba ex Opusc. 17. cap. 15. *Manifestum*, inquit, *secundùm expositiones præmissas Apostolis interdictum fuisse, ne agros, vel vineas, vel alia huiusmodi bona immobilia possiderent.* Vide etiam si placet Bonauent. in Apologia paup. Tandem debet docere Theologus, secundùm mentem S. Thomæ, Apostolos mendicasse. Opusc. enim 19. cap. 7. sic ait; *Item hoc probatur exemplo Apostolorum qui iussi sunt à Domino necessaria ad victum in via non ferre, vt patet Matth. 10. & Mar. 6. Constat autem quòd ipsi imperiosè non poterant accipere. Ergo satis euidens est, quòd necessaria victus humiliter petebant, quod est mendicare. Item hoc etiam patet de discipulis Apostolorum, post resurrectione m Christi. Dicitur enim*

in 3. c. Ioan. Pro nomine eius profecti sunt. Gloss. Pro nomine CHRISTI ampliando profecti sunt. Gloss. Alienati à rebus proprijs, ergo sine necessarijs viæ ibant: ex quo patet, quòd necesse habebant petere. Hæc S. Thomas de Apostolis. Ex quibus omnibus patet, qualis fuerit modus viuendi Christi & Apostolorum.

Iam vero de Episcopis certum est, eos non colere, neque profiteri paupertatem, & eam non habere annexam suo statui: tantùm abest, quod debeant eam vouere, vel exercere etiam in communi, aut mendicato pane viuere. Non ergo modus viuendi Episcoporum accedit proximè ad modum viuendi Christi & Apostolorum. Ideo & S. Thomas docet (vt infrà videbitur) quod Episcopi habent possessiones non ex vi institutionis suæ à Christo, sed per dispensationem Ecclesiæ. Falsum ergo est, quod supposuit Theologus in sua Propositione, nempè modum viuendi Episcoporum accedere proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt.

Denique hæc Propositio hæresim redolere videtur. Quia enim Christum & Apostolos paupertatem seruasse & coluisse, de fide est, & traditum in Decretis Pontificum: & quia manifestum est, Episcopos paupertatem non seruare: inde ex propositione certa de fide, & assumptione certa naturaliter infertur Conclusio Theologicè scientifica, quæ aliquo modo pertinet ad fidem, quod videlicet modus viuendi Episcoporum non accedit proximè ad modum viuendi Christi & Apostolorum: Cuius contrariũ quia supposuit Theologus in sua Propositione, contrà fidem indirectè docuisse videtur.

Vltimò aduertat Theologus, quòd dicit, modum viuendi Christi & Apostolorum proculdubio fuisse omnium perfectissimum. Quia enim mostratum est ex S. Thoma, modum viuendi Christi & Apostolorum fuisse in paupertate, non solum in particulari, sed etiam in communi: con-

consequens est quòd debet fateri secundùm mentem S. Thomæ, modum viuendi in paupertate tàm in particulari, quàm in communi, esse perfectissimum: quod & S. Thomas disertis verbis docuit, vt postea monstrabitur. Non diffiteberis Theologe, si te doctrina S. Thomæ tuam Epistolam muniuisse non pœniteat.

At inde ego sic vlteriùs arguo. Religioni perfectissimæ conuenit modus viuendi perfectissimus, vt patet ex tua Consideratione 4. vbi coniungis perfectius viuendi institutum, cum modo viuendi perfectiore, vt visum est Propositione XV. Sed modus viuendi perfectissimus ex S. Thoma est viuere in paupertate, tàm in particulari quàm in communi: quia is fuit modus viuendi Christi & Apostolorum, qui proculdubio fuit omnium perfectissimus. Ergo modus viuendi in paupertate, tàm in particulari, quàm in communi, competit Religioni perfectissimæ. Quid ais Theologe? negas, an cōcedis? At necesse est quòd concedas tum propter dicta, tùm quia S. Thomas Opusc. 17. c. 15. ait: *Summa paupertatis est perfectio, vt ad exemplum Christi aliqui homines possessionibus careant.* Cap. verò 16. ait: *Possessiones communes expedit possidere propter eos, qui non sunt summæ perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omninò negligendi non erant: vnde & apud illos, qui summam perfectionem sectabantur, possessiones non erant: sicut etiam Dominus, cui Angeli ministrabant, loculos habuit propter necessitatem aliorum, quia scilicet eius Ecclesia loculos habitura erat: sicut Augustinus dicit super Iohan. Vnde si qua sit Congregatio, in qua omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non habere.*

Hæc S. Thomas. Sed tu Theologe vel inuitus concedas, quòd perfectissimæ Religioni competit modus viuendi in paupertate tàm in particulari, quâm in communi. Iterum à te peto Theologe quid dicis? Negas, vel concedis? Negare non potes, quia secundùm formam benè infertur consequentia, & infertur ex tuis dictis, & ex dictis S. Thomæ, quibus te voluntariè alligasti. Si verò concedis: quomodo docuisti in hac Epistola, quòd Religionibus ordinatis ad prædicandum & docendum competit & expedit habere possessiones & reditus? I nunc Theologe, & primùm discas regulas ex doctrina S. Thomæ excerpere, antequam præsumas Theologorum, præcipuè verò Thomistarum lectioni eas præsentare.

PROPOSITIO XXII.

In quo clarè expressus est finis salutis animarum quàmplurimarum.

HÆC Propositio est insufficiens. In vita enim CHRISTI & Apostolorum non solùm relucet finis salutis animarum, sed etiam Contemplatio. CHRISTVS enim Dominus vitam mistam, id est contemplatiuam simul & actiuam duxit, vt docet S. Thomas 3. p. q. 40. art 1. ad 2. *Vita*, inquit, *contemplatiua simpliciter est melior, quam actiua, quæ occupatur circà corporales actus: sed vita actiua, secundùm quam aliquis prædicando & docendo contemplata alijs tradit, est perfectior, quàm vita, quæ solùm contemplatur, quia talis vita præsupponit abundantiam contemplationis; & ideò CHRISTVS talem vitam elegit.* Hæc Sanctus Thomas. Et quidem quòd CHRISTVS duxerit vitam contemplatiuam, manfestum est. Triginta

namque

namque annos priusquam prædicare cœpit, in silentio & contemplatione transegit. Sed quid dico triginta annos? quandoquidem omnes Theologi cum S. Thoma 3. p. q. 9. art. 2. & tota ferè quęst 10. docent, Sanctissimam animam CHRISTI à primo instanti conceptionis, & deinceps continuò, habuisse scientiam beatorum, seu comprehensorum, quæ in clara DEI visione consistit. Baptizatus verò à Ioanne in desertum recessit, & in eo quadraginta diebus manens ieiunauit. Postmodum verò Euangelium prædicare cæpit, ita tamen quod sæpiùs in desertum secedebat, sæpiùs in montem ascendebat, sæpiùs in oratione DEI pernoctabat. Et quemadmodum Sol per diem nos illuminat, & radijs lucis suæ ac calore huius hemisphærij corpora fouet: nocte autem discedit, seque à nobis abscondit, non vt ociosus maneat, sed vt in alio mundi tractu viuentibus splendeat: Ita CHRISTVS verus iustitiæ Sol in die hominibus doctrinæ suæ splendore lucebat, & eos beneficiorum calore fouebat; noctu verò in montibus & locis solitarijs delitescens, à mortalibus se subtrahebat, vt cum æterno PATRE nostra negotia perageret. Id autem eo fine fecit, quē S. Gregorius lib. 6 Moral. c. 17. notauit. *Humani*, inquit, *generis Redemptor per diem miracula in vrbibus exhibet, & ad orationis studium in monte pernoctat, vt perfectis videlicet prædicatoribus innuat, quatenus nec actiuam vitam amore speculationis funditus deserant, nec contemplationis gaudia penitus operationis nimietate contemnant; sed quieti contemplantes sorbeant, quod occupati ergà proximos loquentes refundant.* Hæc Gregor. Quód verò Apostoli duxerint vitam contemplatiuam, patet ex hoc, quia ad Rom. 8. dicitur, *Primitias spiritus habentes.* Vndè colligunt Theologi, eos septem dona Spiritus sancti habuisse in eminentissimo gradu, nō solum

secundùm habitum, sed etiam secũdùm actum. Actus autem doni sapientiæ est contemplatio. Ad Phil. quoque 3, dicitur: *Nostra autem conuersatio in cœlis est*. Vtique per contemplationem, vt notat S. Thomas supra hunc locum. Philo verò Iudęus antiquissimus scriptor in lib. De Contemplatiua vita, siue de supplit. Virtut. hoc testimonium perhibet de Apostolis, atque de illorum etiam sectatoribus, quòd eo vsque fuerint diuinarum rerum contemplationi deditι, vt abiecisse curam carnis omnem, ac reficiendi etiam corpusculi per continuos dies aliquot obliti prorsus esse viderentur, vix vt quandoque sexto aut septimo die cibum caperent. Dictum quoque Philonis approbat Illustriss. Cardinalis Hosius, lumen nostræ Poloniæ Tom. 1. suorum eruditissimorum operum cap. 74. et subiungit: *Et quidem ita eos decebat, quos Christus lumina mũdi constituerat, quiq; vniuersum orbem diuinæ sapientiæ sale condire debebant.* Et rursus: *Neque verò*, inquit, *ipsi soli fuere diuinitatis contemplatores, sed quos in fide Christi instituerant, eos quoque spiritualium bonorum speculatores esse cupiebant.* Hæc ille. Non minùs illustre alterius Cardinalis Roberti Bellarmini testimonium in hac eadem materia placet adferre. Ipse enim tomo 4. suarum Disp. lib. 1. de bonis Operib. in partic. cap. 19. sic inquit: *In testamento nouo Apostoli primi fuerunt, qui relicta cura temporalium rerum, munus suum proprium esse duxerunt, verbo Dei, & orationi sine intermissione instare. Nos, inquiũt Actor. 6. orationi & verbo Dei instãtes erimus.* Constat autem, quòd oratio maximè spectat ad Contemplationem, vnde cùm Apostoli sine intermissione orationi instantes esse dicuntur, quasi continuò contemplatiui esse intelliguntur. Vnde & de S. Iacobo fratre Domini nostri

testatur

testatur Egisippus lib. 5. suæ Historiæ, vt refert Baronius Tomo primo Annalium circà annum Christi 63 quòd videlicet solus in templum intrare solitus erat, atque ibi genibus humi positis, assiduò in oratione persistebat, adeò quidem quòd etiam genua eius Cameli instar, tuberculis contractis, obduruerant. Sanctus verò Chrysostomus apud eundem Baron. ibidem addit etiam, non tantùm eius genua, sed & frontem, ob iugem in pauimento prostrationem, callo obductam fuisse. Non solùm autem Apostoli contemplabantur, sed etiam Saluator solitus erat sæpiùs eos à turbis seorsùm subducere in deserta, vt constat ex Euangelistis. Imò & ante passionem suam egressus fuit cum discipulis suis trans torrentem Cedron, vbi erat hortus. Ioannis verò 18. dicitur: *Sciebat autem & Iudas locum, quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum discipulis suis.* Lucæ verò 22. dicitur. *Et egressus ibat secundùm consuetudinem in montem oliuarum. Secuti sunt autem illum & discipuli.* Duxerunt ergo Apostoli vitam contemplatiuam. Quod autem simul & actiuam, res ipsa, vocatio videlicet nostra ex gentibus, & adoptio in libertatem filiorum DEI loquitur.

Disce hinc Theologe, à Religione ad docendum & prædicandum destinata, ac verè Apostolicam vitam profitente, non esse alienum, aliquando in deserta secedere, longa contemplationi tempora tradere, noctes insomnes in oratione ducere, vel saltem noctis silentia surgendo ad laudandum Deum, & orandum pro proximis rumpere. Talis enim modus viuendi fuit Christi & Apostolorum.

PROPOSITIO XXIII.

Ordines Ecclesiastici, & eorum variæ functiones per conciones, confessiones, lectiones, &c,

NON possum non admirari, quòd Theologus inter actus & functiones Prædicatorum verbi DEI non meminerit præcipuarum conditionum viri Apostolici, vt scilicet iuuet proximos, maximè bono exemplo, & feruenti oratione pro eis fusa. Sanè potissima & prima functio attendentis saluti animarum, est bona & sancta vita prælucere. *Cœpit*, inquit S. Lucas Act. 1. *IESVS facere & docere:* Triginta annis fecit, vt triennio doceret; sed & in ipsomet triennio fecit. Ioannes quoque vt Christum prædicaret secessit in desertum, & adeò duram (vt notum est) vitam egit: ideoque erat lucerna ardens, & lucens: ardens sibi, lucens proximo. Tritum est illud Senecæ dictum: *Longum iter est per præcepta, breue & efficax per exempla: quia homines amplius oculis quàm auribus credunt.* Sanctus verò Bernardus serm. de S. Benedicto ait: *Sermo viuus & efficax, exemplum operis est; plurimum faciens suadibile, quod monstratur factibile.* Certè Euangelicus Doctor & Prædicator talis esse debet, vt possit confidenter dicere, *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* 1. Cor. 4 Aliàs si vita à doctrina discrepat, prædicator histrionem agit, qui Regis personam repræsentat, Rex tamen non est. Si scitè repræsentat humilitatem, nec tamen est humilis: si honoris contemptum prædicat, quem nondum spreuit: si silentium & recollectionem commendat, est tamen garrulus & vagus: si ad pœnitentiam inuitat, quam minimè præ sefert, aut facit: histrio est, & mimus, nō prædicator Euāgelicus. Est sicut pictor, qui licet sit deformis, egregiè tamē alterius pulchritudinē in tabula delineat. Est sicut terminus saxeus, qui in agro defixus viam demōstrat, ipse nihilomin⁹

fixus

fixus suo loco manet. Est sicut cymbalum tiniēs, quod alios ad templum conuocat, ipsum verò minimè intrat. Talis Prędicator vna manu animas aduocat, alia auocat; vna impellit, altera repellit; vna extruit, altera destruit. Væ illis qui dicunt, & non faciunt. *Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.* Matth. 5. Ideo & Apostolus. 1. Corint. 2. ait: *Sermo meus & prædicatio non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis, vt fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.*

Altera verò conditio pro Christo legatione fungentis est, vt proximum iuuet suis orationibus. Magis certè oratio Moysis Amalecitas prostrauit, quàm vniuersæ bellatorum hastæ & gladij. Magis expugnabit dæmones oratio feruens, quam abundantia verborum. Dixerat DEVS, vt disperderet Israelitas, si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius, & auerteret iram eius, ne disperderet eos. Sapientiæ quoque 18. dicitur: *Sed non diu permansit ira tua Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens seruitutis suæ scutum orationem, & per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, & finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.* Sic prædicator debet esse medius inter Deum, & Auditores. Propterea Deus per Ezechielem expostulat cap. 22. *Et quæsiui de ijs virum, qui interponeret sæpem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: & non inueni. Et effudi super eos indignationem meam: in igne iræ meæ consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi.*

didi, ait Dominus Deus. Et cap 13. inquit: *Non ascendistis ex aduerso, neque oppostis murum pro domo Israel.* Isaias quoque cap. 64. conqueritur: *Non est qui inuocet nomen tuum; qui consurgat & teneat te.* Sic oratio iusti tenet Deum.

Cæterum quãtùm iusti prosint in medio nationis prauæ & peruersæ, clarissimè demonstrat illud colloquium Dei & Abrahæ, quod habetur Genesis 18. *Nunquid*, inquit Abraham, *perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, peribunt simul? & non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? Absit à te vt rem hanc facias, & occidas iustum cum impio, fiatq; iustus sicut impius, non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram. Nequaquam facies iudicium hoc. Dixitq; Dominus ad eum: Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondensq; Abraham ait: Quia semel cæpi, loquar ad Dominum meum, cum sim puluis & cinis. Quid si minus quinquaginta iustis, quinq; fuerint? delebis propter quadraginta quinq; vniuersam vrbem? Et ait; Non delebo, si inuenero ibi quadraginta quinq;. Rursumq; locutus est ad eum: Sin autem quadraginta ibi inuenti fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. Ne quæso*, inquit, *indigneris Domine si loquar: Quid si ibi inuenti fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si inuenero ibi triginta. Quia semel, ait: cæpi, loquar ad Dominum meum; Quid si ibi inuenti fuerint viginti?*

ti? Ait: Non interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, *ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel: Quid si inuenti fuerint ibi decem? Et dixit, non delebo propter decem.* Sed mirabilius est, quod Dominus per Ieremiam cap. 5. ait: *Circuite vias Ierusalem, & aspicite, & considerate, & quærite in plateis eius, an inueniatis virum facientē iudicium, & quærentem fidem & propitius ero ei.* Suprà quem locum exclamat S. Hieronym. *Grandis,* inquit, *amor iustitiæ, vt nequaquam iuxtà interrogationem Abrahæ, & responsionem Dei pro decem viris iustis, Deus liberauit ciuitatem; sed si vnum inuenerit, iam iamq; peritura Hierusalem, qui faciat iudiciū, & quærat fidem, siue, vt Synmachus transtulit, veritatē, tamen Deus misereatur Hierusalem.* Quanti interest, vt in Republica aliqua sint iusti? Ideò & Religiosi reclusi, atque è claustro & cella sua non egredientes, ideo & Eremitæ æstimandi sunt. Nam in illo etiam angulo latentes maximè prosunt Reipublicæ, quam Deus Opt. Max. ob paucos illos tolerat. Sinit enim zizania & triticum crescere vsque ad messem, ne fortè colligendo zizania, eradicetur simul cum eis triticum. Horum orationes reddunt efficaces labores aliorum concionatorum & confessariorum. Sæpè æstimabit Prędicator, se fructum facere, sed non ipse fecit; at is qui feruidas preces Deo obtulit. Quàm plures spirituales filios viri abstracti sibi vendicabunt præ multis ministris verbi DEI? Hos quidem isti suos esse putant, sed in die iudicij apparebit non esse ipsorum, sed aliorum: & Ioseph verum pueri patrem non esse, sed tantùm putatiuum. (*Et putabatur filius Ioseph.* Luc. 3.) Tunc apparebit, quòd sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirmata est. Tunc dicetur: Lætare sterilis,

Eremitica

Eremitica Religio, quæ non paris: erumpe, & clama, quæ non parturis, quia multi filij desertæ magis, quàm eius, quę habet virum, quę nupsit actiuam vitam contemplatiuę. Tunc videbis te, ò sacra Eremus, manipulis filiorum & corona prolis vallari. Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? Ego sterilis & non pariens. Ego non prædicationi, non administrationi Sacramentorum insisto: & istos quis enutriuit? Dicam: Orationes, suspiria, lachrymæ, gemitus vestri, ó Angeli terrestres, imò cælestes, ò Eremitæ. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus. Oratio humilis vestra penetrauit cælos. Deus voluntatem timentium se fecit, & deprecationem eorum exaudiuit. Non ergo se extollant Religiones actiuam vitam profitentes, quod maximum fructum in Ecclesia DEI faciunt. Nam sæpè non suis impensis, sed aliena industria interueniente, eum faciunt. Nam neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Vt autem det incrementum, orationes Sanctorum faciunt. Tu verò, ò Theologe, disce deinceps viris Apostolicis sanctam vitam, & exemplarem, indefessum & iuge orationis studium inculcare, & inter potiores functiones incumbentium conuersioni animarum numerare.

PROPOSITIO XXIV.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnosci potest, tum ex fine omnium operum eius, qui erat gloriam Dei dilatare, abstrahendo homines ab infidelitate & falsa fide ad rectam fidem, & à vita impia ad piam, & ita salutem eorum procurare.

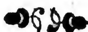
HÆC Propositio in duobus deficit, Primò quidem, quia finis operum Christi primarius erat dilectio DEI; secundarius verò salus animarum. Deinde etiam, quia Christus non tantùm intende-

bat conuersionem à fide falsa & impia vita, sed etiam profectum, imo & perfectionem ipsorum. Magis quippe gloria DEI dilataturprocurando perfectionem paucorum, quàm conuersionem multorum. De quo suprà dictum est.

PROPOSITIO XXV.

Perfectio vitæ Christi & Apostolorum agnosci potest tum ex medijs, quibus vsus est cum Apostolis ad salutem humanam procurandam, & fructum meritorum suorum ijs communicandum, scilicet per prædicationes, disputationes cum Pharisæis, per Sacramenta, &c.

HAEC propositio redolet eundem spiritum, quem Propositio xxiij. Cur enim Theologus non meminit Passionis Christi, quæ potissimum medium, quo vsus est Christus ad salutem humanam procurandam, virtute cuius alia media efficaciam habent? Inter alios enim fines incarnationis Christi, erat iste (vt ait S. Thomas 3. p. q. 1. art. 2. in corp.) *vt nobis exemplum se præberet.* Vnde Augustinus dicit in quodam sermone de Natiuitate Domini: *Homo sequendus non erat, qui videri poterat, Deus sequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo.*

PRO-

PROPOSITIO XXVI.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnosci potest tum ex ratione viuendi, quam in persona sui tenuit communem in victu & vestitu cum honestis hominibus.

HÆC propositio monstrat Theologum delicatum. Quare enim non dixit, Perfectionem vitæ Christi agnosci ex ratione viuendi, quam in sua persona tenuit pauperrimam, vt ostensum est: sed potiùs communem in victu & vestitu cum honestis hominibus perpendit? Cur non meminit ieiunij quadragenatij, secessus in desertum, pernoctationis in oratione, fatigationis itinerum, eius quod non habebat vbi reclinaret caput, non habebat vbi nasceretur, vilitatis pannorum, atrocitatis flagellorum, asperitatis spinarum, acerbitatis denique crucis? Sed potiùs id aduertit, quod aduerterunt & Pharisæi: *Eccè Magister vester manducat cum peccatoribus.* O Pharisæi, cur non dicitis: Eccè Magister vester circuit castella & regiones? Eccè Magister vester ascendit in montem dimissis turbis solus orare? Eccè Magister vester fugit in montem? Cognouerat enim quòd venturi essent, vt facerent eum Regem? Eccè Magister vester ieiunans, non vult facere ex lapidibus panes? Eccè Magister vester fatigatus ex itinere, sedebat sic suprà fontem? Eccè Magister vester sitit? Eccè Magister vester quærit fructum in ficulnea, & non inuenit? Vobis autem tantùm admirationi est, quod manducat. Ex horum numero est Theologus, qui manducationi Christi attendit, cruci verò minimè; carnem vult, non ossa dura tangere. Est ex his multis, qui volunt sequi Christum ad fractionem panis. Non ex his paucis, qui sequebantur ad calicem passionis. Sed qua ratione Theolo-

gus

gus perfectionem in ratione viuendi communi', quoad victum & vestitum ponit. Vt enim notat S. Bonauentura in Apolog. Paup. Resp. 1. *Refulgent à Christo tanquam à totius nostræ salutis exemplari, & originali principio, actus multiformes. Nam quidam actus in ipso respiciunt sublimitatem potentiæ, quidam sapientiæ lucem, quidam seueritatem iudicij, quidam officij dignitatem, quidam condescensionem miseriæ, quidam informationem vitæ perfectæ, vt paupertatem seruare, virginitatem custodire, Deo & hominibus seipsum subijcere, noctes in oratione peruigiles ducere, pro crucifixoribus exorare, & morti se summa charitate, etiam pro inimicis offerre. Cùm igitur sex sint huiusmodi actuum varietates, in his vltimis dumtaxat ipsum imitari est perfectum. Nam in istis quæ sunt excellentiæ singularis, est impium & Luciferianum, nisi fuerit alicui singulari dono concessum. In his autem quæ sunt seueritatis & dignitatis, est præsidentium & prælatorum. In his quæ condescensionis, est infirmorum, in quantum loquimur ad actum extrinsecum. Nequaquam igitur, vt dogmatizat, summa Christianæ perfectionis consistit in vniuersali imitatione actuum Christi; sed tantùm illorum, qui vitæ perfectæ imitationem respiciunt. Ex quo apparet, quòd huiusmodi veritatis ignorantia, prima fuit in eo causa erroris.* Hæc S. Bonauent. Vide Theologe quàm graui censura à S. Bonau. perstingaris; nimirũ te errasse asserit; quia docuisti, perfectionem Christianæ vitæ consistere in imitatione actuum Christi; eorum qui condescensionem ipsius respi-

ciunt: cùm tantùm imitari in ijs, quæ ad informationem vitæ perfectæ pertinent, sit perfectum. Sed persistis in tua sententia & ais, manducationem & potum Christi esse opera informationem perfectæ vitæ respicientia: nam hoc est quod dixisti: *Perfectionem vitæ Christi agnosci ex ratione viuendi, quam tenuit communem in victu*. At idem S. Bonauentura te condemnat in eadem Apolog. Paup. authoritate S. Chrysostomi super Matth. hom. 27. *Vides*, ait, *quanta est Christi in condescensione diligentia: sicut cum comedat & bibat; cùm videatur ex aduerso Ioanni faciens; & hæc Iudæorum gratia salutis facit, magis autem orbis terrarum vniuersi. Quid his clarius* (subiungit Bonauentura) *dici potest? In quibus asserit Christum condescendisse in cibo & potu Iudæis, qui vtique infirmi erant, non tam carne quàm mente. Nam & infirmitatem carnis ipse Ioannes habebat.* Ex mente igitur Chrysostomi & Bonauenturę victus Christi, scilicet cibus & potus, opus condescensionis erat. Non ergo imitari Christum in victu perfectum est. Falsum ergo dixit Theologus, imò errauit, quòd perfectio vitæ Christi agnosci possit ex ratione communi viuendi, quam tenuit communem in Victu. Sed iam descendamus ad singula puncta huius Propositionis: & causa distinctionis & caritatis, eam diuidamus per aliquot Propositones.

PROPOSITIO XXVII.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem

QVAMVIS Theologus non dixerit absolutè, Christum tenuisse rationem communem viuendi; sed cum limitatione, scilicet in victu & vestitu: quia tamen aliqui Authores absoluet

scriptum

ſcriptum reliquerunt, quod Chriſtus communem vitam duxerit, & hæc vox aliquibus poteſt eſſe occaſio erroris: ideo Propoſitio hæc diutinanda eſt. Nam in primis Chriſtus, nonſolum vt DEVS, ſed etiam vt homo, erat verè Rex Regum, & Dominus Dominantium: ſiue (vt Theologi docent) etiam ſecundum humanitatem, habebat dominium verum & directũ omnium rerum; imò totius vniuerſi. *Poſtula*, inquit Pſal. 2. *à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuã, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confriges eos. Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite diſciplinã*, alij legũt: *Oſculamini filium*. Ideò adduxit DEVS Reges ad præſepe infantis, vt filium oſcularentur & adorarent. Sed nunquid Chriſtus communem vitam egit cum Regibus? Veritas ipſa rei clare loquitur. Princeps erat, quare non duxit communem vitam cum Principibus? Summus Sacerdos erat, quare non duxit communem vitam cum Summis Sacerdotibus? Sed nec cum hominibus honeſtis vitam duxit communem; cum ijs dico, qui non ſunt principes, nec tamen ſunt pauperes. In mundum enim veniens pauperrimam Matrem elegit, pauperem nutriceum adhibuit, in ſumma paupertate naſci voluit; quod & ſtabulum & præſepe ab ipſis beſtijs mutuatum, & comitatus earundem beſtiarum, & panniculi, & viſitatio paſtorum, vilium vtique perſonarum, abundè teſtantur: Sæuitiam quoque Herodis fugiendo, non reſiſtendo, vt pauper declinauit. Suſtentabatur laboribus & opera patris ſui putatiui, vtiquè pauperis. Forſan etiam, vt aliqui Doctores exiſtimant, arte fabrili ſtipem ſibi parabat. Nam propterea videtur vocatus Faber. Mar. 6. *Nonnè hic eſt faber, filius Mariæ?* Poſtmodum duxit vitam pauperrimam, vt ſuprà probatum: & non ſolùm in

particulari, sed etiam in communi, vt docet S. Thomas. ideò necesse habebat mendicare, & ex eleemosynis viuere, vt idem S. Doctor asserit, & suprà dictum est. Virginitatem quoque coluit, quam Pharisæi, Saducæi, Sacerdotes, non seruabant. Si autem Christus communem vitam duxit, maximè debuit illam ducere communem cum Sacerdotibus, Legisperitis, Scribis, Doctoribus, Pharisæis. Erat enim Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech: & Sacerdoti iudicatur congruum, conformitatem vitæ habere cum alijs Sacerdotibus, & ij maximè possunt intelligi nomine honestorum hominum, dum agitur de Prædicatorum verbi diuini qualitatibus. Sed & ab eisdem Sacerdotibus plurimùm se discreuerat paupertate. In deserta quoque sæpius secedebat, quod non faciebant Pharisæi & Sacerdotes. Ieiunauit quoque quadraginta diebus & noctibus, qui ieiunij modus non erat communis. Et præter illa ieiunia, quæ in veteri lege Iudęis communia fuere, quæ quoque Christus seruauit, vt Doctores docent, *quia non venerat soluere legem, sed adimplere,* Matth. 5. Arbitratur quoque Abulen. suprà Matth. cap. 4. Q. 14. quod interdum aliqua alia, quamuis breuiora, quàm fuerit illud quadragesimale, supererogatoria obseruauit. Quòd quamuis scriptum non sit, sicut nec de obseruatione illorum ieiuniorum, quæ erant ex lege cunctis Iudæis communia: id tamen nil obstare, quominus aliquis teneat à Christo obseruata fuisse, probat Abulen. Christus quoque non est vsus pretiosis vestibus, quod apertè docet S. Thomas Opusc. 19. cõtra Impugnantes Religionem cap. 8. *Non est credibile*, inquit, *quòd Dominus Iesus Christus pretiosis vestibus indueretur, qui Ioannem commendabilem ostendit, quòd non erat mollibus indutus: Alioquin Pharisæi, qui exteriorem sanctitatem ostentabant, sicut de eo dicebant, quòd erat*

erat vorax, & potator vini, & publicanorum amator, ita & de eo dixissent, quòd esset mollibus indutus. Milites etiam, qui ei illudebant, non eum veste purpurea induissent, in signum regiæ dignitatis, si tunica inconsutilis, auro & serico contexta fuisset. Sed quòd tunicam eius milites diuidere noluerunt, hoc non fuit propter pretiositatem vestis, sed propter numerũ; quia quatuor partibus superfuerat, quas milites de vestibus Christi fecerunt. Et si diuisa fuisset, omninò fuisset inutilis: in quo manifestè apparet, quòd nõ erat de pretiosa materia. Hæc S. Thomas. Non solùm autem vestis Christi pretiosa non erat, sed etiam vilis fuit, sicut pauperum. Qui enim natus, vilibus pannis fuit inuolutus, non potuit posteà indui nisi vili veste; ne dissonantem à natiuitate vitam institueret: qui pauperem vitam duxit, vtique pauperum veste tegi debuit. Non est etiam Christus vsus mutatorijs vestibus, vt apertè colligitur ex Magistro Historiarum super Euangelia; cum quo etiam multi alij concordant, inter quos est Vualdensis lib. 3. Doctri. Antiq. Fid. cap. 27. Hi dicunt de veste inconsutili Christi, quod eam nunquam dimiserit, ex quo adhuc puero sibi proprijs manibus mater sua, Regina generosa eam texuit; sed semper eo crescente, creuit & ipsa.

Denique Christus nõn adhibuit multiplicitatem vestium. Censet enim Euthymius super Ioann. 13. & 19. Et Matth. 27. Non nisi tres vestes Christum habuisse, nimirùm interiorem tunicam, siue subuculam, & aliud vestimentum quod super hanc gestari solet, & pallium, quod est extremum operimentum aliarum vestium. In hoc tamen non egisse Christum contrà consilium, quod dederat Apostolis Matth. 10. *ne duas tunicas haberent*: hoc enim intellexit de pluribus vestibus mutatorijs eiusdem rationis,

 & non

& non de pluribus vestibus diuersarum rationum, quæ veluti vnum indumentum constituunt, quo homo integrè & decenter vestiatur. Cæterùm erat tale tempus, quando Christus non solùm omni multiplicitate carebat vestium, sed neque unicum habebat vestimentum, dum scilicet ipso in cruce nudo pendente; vestimenta eius inter se milites diuiserunt. In qua diuisione non spectarunt vtilitatem suam, & vt vult S. Chrysostomus, non tàm ex auaritia, nec propter vestium æstimationem, moti fuerunt ad diuidendas vel sortiendas eas (alioqui idem fecissent de vestibus latronum, quæ pretiosiores fuerunt, iuxtà Euthymium suprà citatum. *Indumenta*, inquit, *Christi viliora fuerunt, quàm latronum, qui cum ipso crucifixi erant*) sed id fecisse eos in nouam irrisionem Christi, ipsum nimirum subsannando; ac si ea vestimenta essent eo digna, qui se Regem prædicauerat. Quod similiter & Theoph. in cap. 15. Marci sentit. Magis hoc ad opprobrium, & ex quadam lasciuia fecisse illos, quasi subsannatiuè dicerent: Quia iste dixit se Regem, habeamus singuli aliquid de regalibus vestimentis eius. Vel certè dicendum est, fecisse hoc illos (vt alij tradunt) quia CHRISTVS totaliter omnibus fortunæ bonis in cruce spoliatus, voluit perfectissimæ paupertatis exemplum proponere, & loco testamenti suis imitatoribus relinquere. Non ergo CHRISTVS communem vitam duxit quoad vestitum. Ad quod etiam pertinet, quòd CHRISTVS Dominus nudis pedibus incessit, & calceamentis non est vsus, sed tantùm sandalijs, quod multi SS. Patres docuerunt, & ex professo ac fusè probat S. Bonouentura in Opusculo, in quo ostendit, CHRISTVM & Apostolos incessisse discalceatos, vbi inter alia citat verba S. Gregorij Nazianzeni: *Optabam*, inquit, *homines videre, qui viuerent ad exemplum prædicatoris Euangelij Christi nudis pedibus incedentes propter regnum pauperes, propter pauper-*

paupertatem reges. In eodem Opusc. ea quæ videntur esse in contrarium, sufficientissimè soluit.

Christus quoq; nec domicilium proprium habuit, vt patet ex eo, quòd non in sua domo natus, imò nascenti *non erat locus in diuersorio:* ab alijs etiam sæpè emendicauit hospitium, vt à Zachæo, Martha, & ab eo apud quem celebraturus erat Pascha cum discipulis. Denique proprio sepulchro caruit. Sed magis id exprimunt verba ipsius Saluatoris nostri Matth. 8. *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Non dixit: Homines huius sæculi habent sua prædia, possessiones, & domos: ego verò nequaquam. Sed bestias produxit, vt ostenderet, se etiam hac re illis inferiorem: neq; magnas bestias, vt leones, elephantes, boues, & equos, & alia huiusmodi attulit; sed minores, scilicet vulpeculas, & aues cœli. Tam arctam paupertatem monstrauit Dominus mundi: vt non putem posse remanere locum ambigendi apud aliquem, an Christus habuerit possessiones, prædia, cæterauè huiusmodi bona immobilia, postea quam ipsemet tàm Illustre testimonium de se perhibuit; scilicet se nec habere vbi caput suum reclinaret.

Christus etiam quamuis cum hominibus cõuersatus fuerit, tamen frequenter in loca secretiora se recipiebat, & à consortio illorum sæpiùs se subtrahebat: & hoc quidem ipso etiam tempore prædicationis. Vt plurimum quoque cum pauperrimis & simplicibus conuersabatur, secundùm illud Prouerb. 3. *Cum simplicibus sermocinatio eius.* Ideòq; discipulos pauperes & simplices, non diuites & nobiles, in suum collegium assumpsit, & cum illis ordinariè conuersatus est: Nonnunquam etiam cum peccatoribus & publicanis, quorum (vt ait Chrys. Hom. 38. in Matth.) *Mensas elegit, vt publicanos & peccatores saluaret.* Cæterùm in aulis diuitum, aut Regum, vt minimùm commoratus

fuit. Et inuitatus à Regulo Ioan. 4. vt descenderet in domum suam, & sanaret filium suum, ire noluit. Sed & tempore passionis nullum signum coram Herode ostendere voluit, nec aliquam prædicationem instituere. Vnde pulcherrimè quidam author inquit: *Cur silet verbum Dei in aula Herodis Tetrarchæ, quod in desertis locis turbas docet, & iuxtà mare ex naui Petri? O Domine, eximiam nobilemq; habes Auditorum copiam in hac aula. Regem habes Herodem, Sacerdotum Principes, Herodis exercitum. Rex ipse te rogat; Diuinum os aperi, rerum diuinarum imperitos Auditores doce. Tacet verbum Dei, nil respondet Herodi interroganti. Noluit Christus respondere, & miraculum facere coram Rege, eiusq; nobilibus, vt exemplum nobis præberet fugiendi ostentationem coram Magnatibus. Vtinam concionatores iactantiam declinent, vtinam pauperibus cupiant euangelizare (cæteris paribus) potiùs quàm Regibus.* Hæc ille. Sic igitur patet, quomodo Christus minimè se familiarem exhibuerit Regibus & Magnatibus huius sæculi. Vnde & ipsemet de Ioanne loquens Matth. 11. inquit: *Eccè qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt*; seu vt Lucæ 7. habetur: *Eccè qui in veste pretiosa sunt, & in delitijs, in domibus Regum sunt.* Quibus verbis indicabat, non decere eos in aulis Regum morari, qui mollibus & pretiosis non vestiuntur, & in delitijs non sunt. Certè Christus nunquam locum in aula habere potuit, in qua veritas locum non habet, vt videre est ex illo, quòd cum Pilatus quæsijsset à Christo, *Quid est veritas?* responsum tamen veritatis de veritate minimè expectare voluit. Et sanè Christus vt plurimùm in aulis Regum & Magnatum malè tractatur. Ibi deridetur, ibi contemnitur, ibi exsugillatur,

tur, & inde turpiter eijcitur: quemadmodum hæc Christo contigisse tempore passionis legimus, & modò spiritualiter contingere videmus. Merito Christus declinabat aulas Regum, & Magnatum, & Principum, vbi sua doctrina exulare cogebatur, ac proinde cum pauperibus magis conuersatus est, eisque Euangelium prædicauit, secundùm illud quod de seipso in synagoga, ex Isaia legit, vt habetur Luc. 4. *Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me.* Non enim diuites quæsiuit, aut potentes, quibus lætissimum Euangelij nuntium promulgaret, sed plebem. Ideò & Principes plebis Iudæorum potiùs eius predicationi restiterunt, & tandem cruci eum addixerunt. Quare & pauperes elegit Prædicatores iuxtà illud Matthæi 11. *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur.* Ecce inter alia signa, quòd ipse esset verus Christus, posuit pauperum prædicationem (per hoc enim quod dicit, *pauperes euangelizantur*, intelligit Theophylactus, ipsos Apostolos prædicantes) prædicatores nempe Christi pauperes esse debent, & inde gaudere, quòd à Regibus & principibus contemnuntur & exsugillantur.

Illud etiam notandum est, quòd Christus quamuis cum hominibus conuersatus fuerit, non tamen negotijs sæcularibus se implicuerit. Quòd clarè colligitur ex historia Euangelica. Vt enim habetur Lucæ 12. *Quidam de turba dixit ei: Magister, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem. At ille dixit illi: Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Dixitq; ad illos: Videte, & cauete ab omni auaritia: quia non in abundantia cuiusquam vita eius est, ex his quæ possidet.* Vbi duo singulariter aduertenda sunt. Primum est, quod

quòd à Christo requisitum fuit, non vt diuideret hæreditatem, sed vt diceret fratri, vt diuideret hæreditatem: quod non videbatur esse alienum à prædicatione Euangelij; vt quamuis ipsimet diuisioni non se immiscuisset, tamen consilium de ea facienda suggessisset: quòd tamen renuit. Aliud est, quod statim subiunxit: vt caueamus ab omni auaritia: quia facilè nota & suspicio auaritiæ cadit in eos, qui consilijs dandis, de substantiarū distributione se ingerunt. Quod debuit cauere Theologus scriptor huius Epistolæ, ne hæc nota caderet in illum, sed potiùs Illustrissimo sciscitanti, quomodo posset bona sua distribuere, respondere cum Christo potuit, ne dicam debuit: *Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem?* eò magis quia Christus voluit, vt sui imitatores non se intricarent curis mundanis. Quod potest patere ex eo, quod habetur Lucæ 9. Dixerat enim Dominus ad quendam: *Sequere me: ille autem dixit: Domine permitte mihi primùm ire, & sepelire patrem meum. Dixitq; ei Iesus: Sine vt mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, & annuntia regnum Dei. Et ait alter: Sequar te Domine, sed permitte mihi primùm renuntiare his, qui domi sunt. Ait ad illum Iesus: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Vnde & ex hoc fonte hausit, quod deinde eructauit Paulus 2. ad Timoth. 2. *Nemo militans Deo implicat se sæcularibus negotijs.* Non ergo Christus communem vitam duxit quoad negotiorum tractationem.

Sed tandem quomodo omninò communem vitam duxit, etiam quoad exteriorem hominem, qui nequaquam communi morte, vt est res clarissima, mortuus est, & (vt suprà dictum est) non communem natiuitatem elegit? nisi aliquis dicat, quòd progressus vitę ipsius dissonabat à principio,

cipio, & fine: quod asserere nescio si audeat aliquis Christianus, ne dicam Catholicus. Verendum est ergo, ne detur occasio errori, pronuntiando absolutè Christum communem vitam duxisse, quoad exteriorem conuersationem. Sed si placet alicui, quòd Christus communem vitam duxerit (quod etiam aliqui scriptum reliquerunt) intelligat Christum communem vitam duxisse cum pauperibus: vt patet ex tota serie eius vitæ, & est definitum in decretis Pontificum: Christum pauperem vitam duxisse. Conforme est id Sancto Thomæ 3.p.q.40.art.3.ad 2. vt infrà citabitur. Sed quia Theologus cum limitatione protulit dictam Propositionem, ideò rursùm expendenda est.

PROPOSITIO XXVIII.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem in victu & vestitu, cum honestis hominibus.

HÆC Propositio, videndum est ne sit occasio deceptionis. Nomine enim honestorum hominum, non intelliguntur pauperes, sed homines mediocres, siue medij inter diuites & pauperes: quamuis & huiusmodi conditionis homines, scilicet qui videntur ex suo statu esse mediocris fortunæ, aliquando soleant esse diuites, vt patet in artificibus: siue ducant vitam indifferentem ad paupertatem & diuitias, hoc est, cui coniungi possint & diuitiæ, & paupertas. De fide autem est, quòd Christus pauperem vitam duxerit: & consequenter dicendum, quòd vitam communem duxerit in victu & vestitu cum pauperibus. Maximè enim paupertas exterior apparet in victu & vestitu. Non ergo Christus duxit communem vitam in victu & vestitu cum mediocribus hominibus, siue cum his quorum status est indifferens ad diuitias & paupertetem. Quòd si Theologus attendat ad mentem

S. Thomæ:

S. Thomæ: iam quòd secundùm ipsum (vt visum est) Christus Dominus fuit pauper, non solùm in particulari, sed etiam in communi; multò magis indè infertur, quòd Christus non duxerit vitam communem in victu & vestitu cum mediocribus hominibus, qui nomine honestorum hominum videntur intelligi, sed duxit commmunem vitam cum pauperibus. Ita expressè S. Thomas 3. p.q. 40. art. 3. ad 2. *Communi*, inquit, *vita uti quantùm ad victum & vestitum, potest aliquis, non solùm diuitias possidendo, sed etiam à mulieribus & diuitibus necessaria accipiendo, quod etiam circà Christum factum est. Dicitur enim Lucæ 8. Quòd mulieres quædam sequebantur Christum, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Sed placet adhuc diuisam per membra trutinare Propositionem Theologi.

PROPOSITIO XXIX.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem in victu cum honestis hominibus.

HÆC Propositio eodem modo expendenda est vt priùs. Nam ut omittamus ieiunia Christi, esuriem, & sitim ipsius, certe quando legitur non ad mensas diuitum, sed cum discipulis manducasse, fit mentio de cibis vilibus, vt panibus hordeaceis, piscibus, melle. Et id debet attendi, vt æquum iudicium feratur, an Christus communem vitam duxerit in victu cum alijs. Quando enim vescebatur ad mensas aliorum, non mirum est, quòd ille qui dixit: *manducate quæ apponuntur vobis*, id ipsum perficeret, & quòd more pauperum mendicantium quæcunque oblata sibi manducaret. Eo igitur modo diceretur Christum communem vitam duxisse in

victu

victu cum honestis hominibus, quo diceretur pauperem ex eleemosyna viuentem, communem vitam in victu cum Rege ducere, quando oblatum sibi cibum de mensa Regis manducat, vel communem vitam in victu cum quibusuis diuitibus, quia de mensa quorumcunque diuitum sibi cibum offerentium epulatur. Christus autem, (vt suprà dictum est) ex eleemosynis & mendicato pane viuebat.

PROPOSITIO XXX.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem in vestitu cum honestis hominibus.

HÆC Propositio trutinanda est eo modo, quo & precedens. Chrysostomus enim Hom. 84. in Ioannem de tunica Christi contexta desuper per totũ ait: *In Palæstina ex duobus pannis vestes contexunt: quod significans Ioannes* inquit, *Desuper contexta. Quod mihi dicere videtur, vt vestimentorum vilitatem ostenderet. Nam quemadmodum in alijs omnibus, ita in habitu vilem speciem præferebat.* Eutymius etiam suprà citatus censet, indumenta Christi viliora fuisse, quàm latronum, qui cum ipso crucifixi erant. Sed audiamus S. Isidorum Pelusiotam lib. 1. Epist. 74. ad Crotonem Monachum hac de re loquentem: *Quod vestitus mollities, & subtilitas, colorq; elegans, religiosæ ac Deo gratæ exercitationis regulam minime seruent, Theologum Ioannem interroga Domini tunicam describentem; ac tibi dicet. Erat autem tunica eius inconsutilis desuper contexta per totum. Quis autem vestis illius vilitatem ignorat? vt qua Galilæorum pauperes vtantur; apud quos etiam maxime huiusmodi vestis genus fieri*

fieri solet, arte quadam, vt pectoralia, retractim consutum. Audi etiam Matthæum cum de Ioanne Baptista verba facit, ac tibi dicet: Ipse autem Ioannes habebat vestimentum ex pilis camelorum. Vide item illum animi magnitudine præditum, ac diuino spiritu afflatum Lucam, Herodis fastum narrantem, atq; eam, qua indutus erat, vestem traducentem, eosq; qui mollia indumenta gerunt, in Regum domibus versari dicentem. At huiusmodi vestimenta spirituali illo thalamo fulguris in modum rutilante minimè digna sunt. Quamobrem si huius desiderio teneris, vilem Dei nostri IESV vestitum imitare. Nam mollities præsentis lasciuiæ est, non cœlestis splendoris. Hæc ille. Eccè clarissimè vilem Christi vestitũ & communem pauperibus asserit.

PROPOSITIO XXXI.

Vt ponderat S. Thomas 3. p. q. 40. art. 2. vbi quærit: Vtrum Christus austeram vitam in hoc mundo ducere debuerit? Et respondet, Conuenientissimum fuisse, vt se Christus in conuersatione hominibus conformaret, secundùm illud Apostoli 1. ad Corinth. 9. Omnibus omnia factus sum, vt omnes lucrifaciam. Ideoq; congruum fuisse, vt Christus in cibo potuque communiter se sicut alij haberet. Idq; probat verbis Christi Matt. 11. Venit Ioannes non manducans, neq; bibens. Venit filius hominis manducans & bibens; & dicunt: Eccè homo vorax, & potator vini.

HÆC

HÆC Propositio falsè & incongruè assumit auctoritatem S. Thomæ ad probationem intenti. Theologus enim dicit, quòd Christus Dominus rationem viuendi in persona sua tenuerit communem in victu & vestitu. Sanctus autem Thomas nihil meminit de vestitu, sed tantùm de cibo & potu, vt legenti constabit. Theologus vult, quòd Christus Dominus rationem viuendi in persona sua tenuerit communem in victu, & vestitu, cum honestis hominibus. B autem Thomas docet Christum in, cibo potuque communiter se sicut alios habuisse. Quod non est alienum à statu pauperum. Rectè enim pauperes dicuntur, communiter se habere in cibo potuque sicut alij, qui manducant de cibis sibi oblatis à quibuscunque. Et certè si in hoc sensu diceret aliquis Christum communem vitam in victu duxisse cum alijs, quia manducabat sibi oblata à quibuscunque, & ex eleemosynis quorumcunque victitabat, non esset alienum à modo loquendi S. Thomæ, & à mente ipsius, vt visum est.

PROPOSITIO XXXII.

Ex quo loco colligunt alij quoque SS. Patres, consultò instituisse Christum vitam minus seueram ac rigidam quàm Ioannem, vt faciliùs omnes lucrifaceret.

HÆC Propositio vera quidem est cum aliquibus limitationibus: potest tamen simplicibus præbere occasionem erroris, vt æstiment Christum non duxisse vitam seueram & rigidam. Absolutè enim loquendo falsum est, Christum non duxisse vitam austeram, & rigidam: comparatiuè tamen loquendo, verum est quòd Christus minus seueram & rigidam vitam instituit, quàm Ioannes: non quidem pro toto tempore vitæ suæ, sed pro tempore prædicationis: neque quo ad omnes austeritates,

ritates,

ritates, ſed quoad aliquas, vt ieiunium, abſtractiones ab hominibus, & ſimiles: & hoc quoad exteriorem apparentiam, non quoad afflictiones carnis, quæ paſſim non videntur ab alijs, vt ponderant aliqui pij Theologi. Porrò quòd abſolutè loquendo Chriſtus duxerit vitam auſteram, demonſtrat ipſius natiuitas in paupertate, in incommoditate, frigore; duriſſima lex circumciſionis, fuga in Aegyptum, & exilium, ieiunium quadragenarium, ſumma paupertas, ſcilicet cum abdicatione omnium, tam in particulari, quàm in communi, nuditas pedum, peregrinatio tot regionum ſine vllo vehiculo, frequens fatigatio, tolerantia famis & ſitis, prolixitas vigiliarum, ſiue pernoctatio in oratione, cubatio in nuda humo, priuatio domicilij proprij, denique clariſſimè ipſa mors & crux, cuius dolores adeò intenſi fuerunt, vt non deſit opinio aliquorum exiſtimantium eos exceſſiſſe intenſiuè omnes dolores omnium martyrum collectiuè ſumptos. S. autem Thomas 3. p. qu. 46. art 6. ait: *Vterq; dolor in Chriſto* (ſcilicet & dolor ſenſibilis & dolor interior) *fuit maximus inter dolores præſentis vitæ.* Sed quis dubitet, tormenta & ſupplicia Chriſti fuiſſe horrenda & atrociſſima, ac mortem acerbiſſimam? Denique Saluator noſter initium prædicationis ſuæ fecit de pœnitentia agenda. Matth. 4. *Exinde Ieſus cœpit prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite.* Conſtat autem quod Chriſtus prius faciebat, quam docebat. Prius ergo pœnitentiæ exemplum aliis præbuit, per quam non propria, ſed aliena exoluebat peccata. Hinc eſt quód aliqui Theologi æſtimant Chriſtum non ſolúm auſteritate, que eſt manifeſta, reſpectu hominum vſum fuiſſe, ſed etiam ſecretis & occultis corporis caſtigationibus & afflictionibus: hoc enim non indecens, neque incredibile eſſe videtur, imo conuenientiſſimum ardori, quo tenebatur ſalutis & redemptionis noſtræ, deſiderio ſatisfaciendi abundantiſſimè pro peccatis noſtris. Si enim quam-

uis

uis gutta vna sanguinis eius sufficientissima ac efficacissima fuit ad redemptionem generis humani, tamen totum sanguinem profudit, ita quamuis exterior vitæ austeritas nota hominibus, abundantissimè sufficeret ad satisfactionem pro peccatis nostris, tamen verisimile est, quòd amor extorserit ab illo secretas macerationes corporis. Illud etiam aduertendum est ex S. Thoma loco citato, quod ea quæ erant afflictiua corporis Christi, etsi minora quo ad apparentiam, quàm rigores Ioannis Baptistæ videbantur, ex alio tamen capite plurimùm præponderabant. Sanctissimum enim Saluatoris nostri corpus, quia erat optimæ ac subtilissimæ complexionis, ac tactus perceptibilissimi (vtpote quod formatum fuerat miraculosè operatione Spiritus sancti) omnes totius vitæ molestias, omnes fatigationes, omnes afflictiones, omnes cruciatus, tantò acrius sensit, tantòque vehementius pertulit, quam alius quiuis ex hominibus, quantò constitutio corporis illius excellebat, & præeminebat cuiusuis alterius complexioni. Quod ergo ex vna parte videbatur deesse austeritati, ex alia supplebatur.

Sed quia Theologus dicit, aliquos SS. Patres docuisse, quòd Christus minùs seueram vitam instituit, quàm Ioannes Baptista: sciendum est, quòd hoc in Christo fuit condescensionis & conniuentiæ, propter infirmitatem quorundam non tam corporis quàm mentis, qui Christum in arduis non possunt imitari. Hanc rationem dat S. Bonauentura loco citato suprà, circà propositionem xxvj. Et Abulen. in Matth. cap. 11. Q 43. & suprà cap. 4. eiusdem Matth. qu. 13., *Quia* inquit, *plures hominum futuri erant mediocris, quàm excellentis vitæ & propositi: ideò Christus pauco tempore secutus est vitam arduam, & ab omnibus separatam, reliquo autem tempore mediocritatem tenuit.* Hæc Abulensis. Perfectis ergo vitæ austeræ dedit exemplum, ieiunando quadraginta diebus &

manendo in solitudine; imperfectis autem condescendit, seruando mediocritatem, vt suprà dictum est.

Notent hîc Prædicatores, vt antequã muneri prædicationis se accingant, priùs per contemplationem & vitæ austeritatem vitia carnis in se perfectè mortificent. *Hoc enim conuenit vitæ* (vt ait S. Tho. 3 p. q. 40. ar. 2. ad 3.) *secundum quam aliquis contemplata alijs tradit; quam Christus dicitur assumpsisse, vt primò contemplationi vacet, & posteà ad publicum actionis descendat alijs conuiuendo.* Quæstione verò 41. ar. 3. ad 1. ait: *Nullus debet assumere prædicationis officium, nisi priùs fuerit purgatus, & in virtute perfectus, sicut & de Christo dicitur Actor. 1. Quòd capit IESVS facere & docere. Et ideó Christus statim post baptismum austeritatem vitæ assumpsit, vt doceret, post carnem edomitam oportere alios ad prædicationis officium transire secundum illud Apostoli: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar.* Hæc S. Thomas. Imprimant suis cordibus (per viscera Christi oro & obtestor) has tres aureas sententias ab Angelico Doctore exaratas, iuxtà prototypum omnis perfectionis Christum. Prima, *Prædicator primò Contẽplationi vacet, & posteà ad publicum actionis descendat, alijs conuiuendo.* Secunda est, *Nullus debet assumere Prædicationis officium, nisi priùs fuerit purgatus, & in virtute perfectus.* Tertia est, *Post carnem edomitam oportere ad prædicationis officium transire.*

PRO-

PROPOSITIO XXXIII.

Quemadmodum ait S. Chrysost. Hom. 38. in Matthaeum.

HAEC Propositio falsissimam citationem continet, & magnā infidelitatem Authoris ostendit, ipsiusquè doctrinam potius redarguit, quam defendit. Quod vt pateat, necessarium est in primis producere integrum locum S. Chrysostomi. Sic ergo ille inquit Aniano interpr. *Cui autem assimilabo generationem hanc? similis est pueris sedentibus in foro, qui acclamantes sodalibus suis dicunt: Tibia cecinimus vobis, & non saltastis; lamentati sumus, & non planxistis Hæc rursus, quamuis suspendi separariq; à superioribus videantur, valde tamē illis coniūcta sunt, & ad illū locum pertinent, quo sibi ipsi consona Ioannem facere ostendebat, etiamsi ea quæ fiebant, contratia essent. Probat igitur, nihil spectare ad salutem ipsorum, quod iam diligenter adhibitum non sit, & in medium illud quasi adducit Propheticum: Quid oportebat facere huic vineæ, & non feci? Cui enim, ait, similem existimabo hanc generationem? Similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes cum æqualibus dicunt: Cecinimus vobis, & non saltastis: lamentati sumus, & non planxistis. Venit enim Ioannes, neque manducans, neque bibens: & dicunt Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans*

& bibens: & dicunt, Ecce homo vorax, & vini potator, publicanorum amicus, & peccatorum. Huiusmodi autem est quod dicitur: Oppositis quibusdam itineribus ego & Ioannes ad vos venimus, idemque fecimus, quod venatores solent facere; qui quando fugacissima capiúq; difficillima insectantur animalia, non vna via, sed diuersis, & non diuersis solúm, sed per contraria plerumq; aggrediuntur, vt si alterum effugerint, in alterum incidant. Nam quoniam vniuersum penè genus hominum maximè ieiunantes solet admirari, & duritiem viuendi nimiùm approbare; Idcircò statim à teneris vnguiculis, dispensatione diuina duriter vixit Ioannes, ad hoc vt ad credendum verbis suis populi ducerentur. Sed cuiusnam rei gratia, inquies, hoc ipse iter viuendi ingressus non est? Imò verò hanc quoq; viam ipse confecit, cùm quadraginta diebus ieiunauerit, & circumierit ita docens, vt non haberet vbi caput reclinaret. Sed tamen etiam aliter id ipsum præparauit, vt faciliùs omnes lucrifaceret. Idem enim erat, aut etiam maius, testimonio eius, qui durissima disciplina viuendi fuerat vsus, approbari, quàm ipsum ieiunare, atq; duriter viuere. Præterea præter vitæ sanctimoniam nihil aliud magni Ioannes ostendit. Nullum enim, ait, signum Ioannes fecit: Christus verò signorum atque miraculorum testimonio claruit, illam autem aliam viuendi viam, quæ ieiunio claros effecit, Ioanni omnino postea dimisit, ipse vero publicanorum atq; peccatorum mensas elegit, vt publicanos & peccato-

peccatores saluaret. Interrogabimus ergo Iudæos, si ieiunium admirantur atque collaudant: cur Ioanni ieiunanti non crediderunt, cuius verba ad Iesum apertißimè adducebant? Quod si grauis quædam res atque tristis ipsis videtur; cur Iesum comedentem atque bibentem repulerunt? Vtrâque enim viâ, siue Ioannem siue Iesum recepißent, salutem consequebantur. Illi autem quasi crudelis quædam bestia, contumelijs vtrumque lacerarunt. Non erat ergo culpa eorum, quibus non credebatur, sed eorum qui credere nolebant Nemo enim non insanus contraria simul vituperare ac laudare studet. Quod autem dico huiusmodi est: qui remissos lætosquè homines laudant, hi seueros atque tristes ferre non possunt; & qui seueros laudant, hi lætos repudiant. Non enim possumus vtrosque simul iudicio nostro approbare. Propterea etiam ipse; Tibia cecinimus vobis, & non saltastis; idest, remissiore viuendi disciplina volui vos attrahere, & noluistis: lamentati sumus, & non planxistis, idest noluistis attentam Ioanni mentem adhibere, qui durissimâ disciplinâ viuendi ad vos venit. Non enim ad aliud Ioannes, ad aliud ego vos induco: quippe vnum est vtriusque consilium, etiamsi viuendi studia contraria videantur. Quapropter ea quæ ab vtrisque facta sunt, communia sunt. Non enim à discrepantia, sed à summa concordia contrarias vias elegimus, quæ tamen ad vnum exitum omnes perducunt. Quæ igitur excusatione vti poteritis?

Hæc S. Chryſoſtomus. Quibus perpenſis iudicet æquanimis Lector, an S. Ioannes Chryſoſt. dixerit Chriſtum inſtituiſſe vitam minùs ſeueram ac rigidam, quàm Ioannem? ad quod vtique intentum Theologus citat hanc auctoritatem. Imò verò oppoſitum S. Chryſoſtomus expreſsè aſſerit, quando ait Chriſtum quoque viam duræ vitæ confeciſſe, cùm quadraginta dies ieiunauit, & circuiuit, ita docens vt non haberet vbi caput reclinaret. Et quamuis aſſerat, Chriſtum Ioanni dimiſiſſe viam viuendi, quæ ieiunio claros effecit; tamen in altero duritiam vitæ CHRISTI conſiderat: nempe in circumeundo regiones, ita vt non haberet vbi caput reclinaret. Sic ergo Chriſtus, quamuis in vno auſteritatem vitæ Ioannis ſectatus non fuerit, in altero tamen exceſſit. Non eſt autem neceſſe aſſerere, Chriſtum dimiſiſſe omnes auſteritates Ioannis: & non eſt neceſſe virum cuius auſtera vita iudicatur, omnes auſteritates aſſumere: ſed ſecundùm exigentiam rerum & officiorum, quæ gerit, has aſſumere, alias intermittere. Videat ergo Theologus, an rectè citauerit S. Chryſoſtomum: Videat an ex mente Chryſoſtomi Chriſtus vitam minus ſeueram & rigidam, quàm Ioannes abſolutè loquendo, hoc eſt in omni, inſtituerit? Imò potius diſcat ex S. Chryſoſtomo Chriſtũ vitã etiam auſteram duxiſſe: & ſi placet ei perfectionem vitæ Chriſti ponere in ratione viuendi communi, ponat etiam perfectionẽ vitæ Chriſti in ratione viuendi auſtera: ſi non eſt delicatus, non ſuſcipiat vitam tantùm Chriſti communem, ſed etiam auſteram. Sed video ſemper blanda prædicat. Sciat deinceps ordinem vitæ, quem debet tenere Prædicator ad imitationem vitæ CHRISTI, vt ſcilicet ad exemplum ipſius, priùs ducat vitam auſteram, deinde verò communem. Hoc enim vult S. Thomas citatus 3. p. q. 41. art. 3. ad 1. cuius ipſe coloribus depingere ſtuduit ſuam Epiſtolam. Statuat ergo hanc Maximam, & hoc primum principium: *Prædicator Euangelij ad exemplum Chriſti debet priùs*

ducere

ducere vitam austeram, deinde verò edomita carne communem. Non igitur prædicator Euangelij debet nusquam exercuisse vitam austeram, sed semper tantùm communem. *Ideò enim Christus,* ait Sanctus Thomas (vt non negligatur, quod non frequenter inculcatur) *statim post baptismum austeritatem vitæ aßumpsit, vt doceret post carnem edomitam oportere alios ad prædicationis officium transire.*

PROPOSITIO XXXIV.

Illam ergo Religionem perfectissimam ne dubita, quæ est vitæ & muneri Apostolico simillima.

PRopositio equidem verissima & certissima. Sed non est talis Religio vitæ & muneri Apostolico simillima, qualem in hac Epistola depinxit Theologus. Quod vt pateat, necesse est priùs inducere, qualis vita fuerit Apostolorum. Deinde verò cum ea, Religionis à Theologo probatæ Idæam Platonicam conferre. In primis ergo certum est, quòd vita Apostolorum fuerit contemplatiua simul & actiua, & taliter disposita, qualiter conuenit vitę, secundùm quam aliquis contemplata alijs tradit, qualem etiam Christus dicitur assumpsisse (vt ait S. Thomas 3. p. q. 40. art. 2. ad 3.) *vt primò contemplationi vacet, & posteà ad publicum actionis descendat, alijs conuiuendo.* Vnde & Apostoli longis orationibus se priùs occupabant, vt suprà habitum est. Deinde etiam sæpius secretiora loca, & ab hominum consortio abstracta petebant, vt Oecumenius de illis testatur. *Segregata,* inquit, *ab vrbibus loca sectabantur Apostoli, vtpote solitudinis & quietis amici.* Singulariter autem quando onus prædicationis sus-

 cepturi

cepturi erant, & in omnes mundi partes Euangelij seminandi gratia mittendi, vacârunt solitudini, manentes in cænaculo, *perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Iesu, & fratribus eius,* secundùm præceptum Domini. *Sedete hîc in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.* Noluit quippe CHRISTVS (quemadmodum ait S. Chrysostomus suprà hunc locum) discipulos suos ante aduentum Spiritus sancti, tanquàm inermes, & sicut absquè auriga equos prodire in publicum. Vnde & dixit, quòd sederent. Sedere autem est quasi quiescere ab exteriori occupatione, quod maximè solitarijs competit, secundùm illud quod dicitur Threnor. 3. *Sedebit solitarius & tacebit.* Apostoli quoque pauperem vitam duxerunt, vt passim SS. Patres & Theologi docent, & etiam suprà dictum est. Et sanè si inspiciamus testimonia SS. Patrum & Historias de Apostolis, eos summæ paupertatis fuisse, quilibet iudicabit. In primis enim S. Gregorius Nazian. In Oratione de amore Paupertatis, adeo pauperem viuendi normam S. Petrum sibi præscripsisse ait, vt lupinis famem vrgentem expelleret, nempe quia aliquid aliud ei deerat, præ inopia summa, quo se reficeret. Sanctus quoque Paulus de seipso ait Act. 20. *Argentum, & aurum, aut vestem nullius concupiui.* Hinc S Chrysostomus de laudibus Pauli, sic inter alia habet: *Paulus pecuniam non possedit Nam ipse hoc testatur : Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur. Et quid dico pecuniam, cùm ipse necessarium sæpè non haberet cibum, nec quo circumdaretur indumentum?* Et rursus ibidem : *Iob cùm boues & oues haberet innumeras, erat in pauperes liberalis. Paulus vero nihil*

aliud

aliud corpore suo possidens de hoc ipso sufficienter indigentibus ministrabat. Sanctus qnoque Ambrosius in 2, Corint. cap. 11. ait : *Cum in ciuitate Dimbolus eum occidere non poßet, latrones sibi excitabat in via, cùm nihil ferret, quod latrones caperent.* Consentit S. Bonauentura in Apol. Paup. Res. 3. cap 1. vbi sic de eodem Apostolo inquit: *Quomodo ergo dicit habere omnia & abundare? Nec debet, nec potest intelligi, quantum ad opulentiam, siue affluentiam rerum, sed quantum ad sufficientiam mentis. De qua S. August. in lib. de Beata vita: Nullus perfectus aliquo eget & quod videtur corpori necessarium sumet, si affuerit, si non affuerit, istarum rerum non frangetur inopia.* Hæc S. Bonauent. Qui etiam paulò ante in eodem loco testatur de S. Ioanne Euangelista, eandem formulam Paupertatis & ipsum cum discipulis suis tenuisse, ex quibus aliqui, qui magnas reliquerant opes, dum postmodum præ nimia egestate tentarentur, sic eis fertur dixisse, vt in eius legenda habetur : *Nunquid non valet manus Domini, vt faciat seruos diuitijs affluentes? Sed in hoc certamen statuit animarũ, vt sciant se æternas habituros diuitias, qui pro eius nomine temporales opes habere noluerũt.* Quamuis autẽ dicatur S. hic Euangelista, virginem matrem à Christo in cruce sibi demandatam in sua recepisse; non tamen inde sequitur, ipsum verè pauperem non fuisse, vel aliquid suum possedisse : quemadmodum hoc pulchrè ostendit S. Ambrosius Tomo 1. in lib. Exhort. ad Virg. *Quid est in sua* inquit, *cum reliquerit patrem, & Christum secutus sit? Aut quomodo in sua, cum ipsi Apostoli dixerint : Eccè nos reliquimus omnia, & secuti sumus*

te? Quæ sua habebat Ioannes, qui mundana & sæcularia non habebat, quia de mundo non erat? Quæ ergo habebat sua, nisi ea, quæ à Christo acceperat? Bonus verbi sapientiæque possessor, bonus receptor gratiæ. Audite quæ Apostoli à Christo acceperint. Accipite, inquit, *Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remissa erunt: & quorum detinueritis, detenta. Neque enim mater Domini Iesu nisi ad possessorem gratiæ demigraret, vbi Christus habebat habitaculum.* Hæc Sanctus Ambrosius. Cui consentit in eâdem explicatione VValden. lib. 4. Doct. Fid. Ant. ar. 1. cap. 5. *Videte,* inquit, *confessionem Sancti Ambrosij, quod S. Ioannes vi professionis illius, Eccè reliquimus omnia: nihil sibi reseruauit de mundo, non aurum, nec argentum, non agrum, nec domum, sed omnibus his contemptis pauper & nudus in solum hospitium gratiæ, quod accepit, matrem Domini recollegit, quæ vtique ad eum non diuerteret, si quidpiam præter gratiam possideret, quia non est conuentio Dei ad Belial.* Hæc Waldensis. Eandem Paupertatis districtionem B. Thaddæum Apostolum seruasse ostendit S. Bonauentura vbi suprà ex Euseb. lib. 1. Eccl. Hist. cap. 13. *Cùm enim,* inquit, *post Christi ascensionem Abagarus Rex sanatus à præfato Apostolo, præciperet eidem dari aurum & argentum, ille non accepit, dicens; Si nostra reliquimus, quomodo accipiemus aliena?* Et quamuis Eusebius Thaddæum hunc non existimet Apostolum, sed unum ex numero septuaginta discipulorum

Christi

Christi, nihilominus S. Hieronymus in Matth. cap. 10. vnà cum S Bonauen. hoc loco, eum potius ex duodenario numero Apostolorum fuisse tradit. Vide Baron. Tomo 1. Ecclesiast. Annal. circa annum Domini 43. Demum S. Ambrosius quorundam Apostolorum in speciali commendat paupertatem, lib. 9 in Luc. cap. 20. vbi sic inquit: *Imaginem Cæsaris non habet Petrus, quia dixit, Reliquimus omnia, & secuti sumus te. Imago Cæsaris non reperitur in Iacobo & Ioanne, quia filij tonitrui sunt.* Per imaginem verò Cæsaris apertè intelligit diuitias sæculi, vt patet tum ex præcedentibus verbis illius, tum ex subsequentibus ibibem. Sic enim postea subinfert: *Et si tu vis non esse obnoxius Cæsari, noli habere, quæ mundi sunt. Sed si habes diuitias, obnoxius es Cæsari. Si vis nil Regi debere terreno, relinque omnia, & sequere Christum.* Sanctus quoque Bernardus supra illud, *Ecce nos reliqui- omnia*, sic ait: *Habetur in Euangelio, & perfectionis consilium & infirmitatis remedium. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Hæc perfectio est. Si quidem filius hominis vbi caput reclinaret non habebat. Petro & Ioanni nec aurum nec argentum erat. Paulus simplici victu & vestitu contentus, hæc ipsa labore manuum acquirebat.* Hæc igitur omnia satis superque demonstrant, quàm verè pauperes & egeni fuerint Apostoli, vt meritò de eis dixerit S. Hieronym. in Epist. 35. ad Exuper. *Nemo Apostolis pauperior fuit, & nemo tantum pro Domino dereliquit.*

Eo

Eo vſque autem Apoſtoli paupertatem ſectati ſunt, quod non ſolm in particulari, ſed etiam in communi pauperem vitam duxerunt: Hoc eſt, ita fuerunt pauperes, quod dominium rerum quibus vtebantur, penes ipſos nullatenus remanebat, vt ſupra probatum eſt ex S. Thoma. Et ſanè Chriſtus fuit pauper in particulari & in communi: vtique Apoſtoli, qui Chriſti vitam maxime imitati ſunt, & perfectiſſimè in ſe expreſſerunt, debuerunt eſſe pauperes, & in particulari, & in communi. Eo magis quod Apoſtoli fuerunt profeſſores perfectionis excelſæ, atque adeo in ſummo faſtigio perfectionis erant conſtituti: Vnde meliora ſemper chariſmata æmualti ſunt, & ea, quæ maioris perfectionis ſunt obſeruârunt. Maioris autem perfectionis eſt paupertas illa, quæ eſt ſine poſſeſſionibus in communi, quam illa quæ poſſeſſiones in communi habet, vt expreſsè docet S. Thomas Opuſc. 19. cap. 6. vbi multoties id repetit & pluribus rationibus probat. Apoſtoli ergo paupertatem, quæ poſſeſſiones in communi excludit, coluerunt: Imo paupertatē voto firmârunt, vt ſupra dictum eſt. Mendicârunt etiam, vt probat VValdenſis, lib. 4. Doctr. Fid. art. 1. c. 6. Hoc manifeſtè colligit Theophylactus ex illo Luc. 9. *Nihil tuleritis in via.* Supra quæ verba ſic inquit: *Sic ipſos mendicos mittit, quod neq; panem ipſos portare vult, neq; aliquid aliud, quibus indigent multi.* Et rurſus ſuper illud Luc. 10. *In eâdem domo manete. Vide* inquit, *qualiter diſcipulos mendicare inſtituit, & pro pretio eos nutrimentum habere noluit.* Sed quia Theologo ſufficit auctoritas S. Thomæ ea iam eſt ſupra producta ex Opuſc. 19. cap. 7.

Paupertatem quoque Apoſtolorum manifeſtè commenmendat victus illorum ſimplex & tenuis, qualis ſolet eſſe Pauperum, & è mendicato comparatus. Talem enim fuiſſe

col-

colligitur ex eo quod habetur Matth. 12. & Mar. 2. & Luc. 6. Apoſtolos quadam vice tranſeuntes per ſata, dum eſurirent, cœpiſſe vellere ſpicas, & confricantes eas manibus ſuis, manducâſſe crudas ſegetes. Supra quem locum Matth. 12. Sanctus Hieronymus. *Quod ſpicas*, inquit, *ſegetum manibus confricant, & inediam conſolantur, vitæ auſterioris indiciũ eſt. Non præparatas epulas, ſed ſimplicem cibum quærentium.* Et S. Chryſoſt. in eundem locum: *Tu verò*, inquit, *abſtinentiã diſcipulorum mecum admirare. admirare inquam, quomodo nullam corporis curã, nullũ ſtudium habeat; ſine præmeditatiõe aliqua ac præparatiõe menſam ſibi ſic conſtiuũt, vt continua ferè cogantur inedia premi.* Ad hoc etiam facit, quod quotieſcunque diſcipulos Chriſti menſas inſtruxiſſe legimus in Euangelio, toties ac ſemper frugaliſſimi uictus mentionem fieri ſcimus, vt pote ſolius panis appoſitionem cum paucis piſciculis, ſicut habetur Matth. 14. & 15. & Luc. 9. & etiam Ioan. 21. vbi ſimiliter poſt reſurrectionem leguntur obtuliſſe Chriſto ad manducandum partem aſſi piſcis, & fauum mellis. Prætereà ad confirmandum adhuc magis frugalitatem menſæ Apoſtolorum, & tenuitatem victus ipſorum, plurimum facit id, quod de aliquibus eorum in ſpeciali proditum Hiſtorijs legimus. Ac in primis de ipſo Principe Apoſtolorũ B. Petro cõſtat ex Gregor. Nazianzeno Orat. de Amore Paup. *ipſum lupinis minuto aſſe veneuntibus famem pellere conſueuiſſe.* Deinde de Iacobo fratre Hegeſippus apud Euſeb. lib. 2. cap. 22. affirmat a, ipſum *nec carnes in cibum, nec vinum in potum, vnquam adhibere ſolitum fuiſſe* Quod etiam complures alij conformiter de hoc Apoſtolo tradunt. De Matthæo

etiam

etiam Clemens Alexand. lib. 2. Pædag. c. 1. testatur his verbis: *Matthæus Apostolus, seminibus, baccis, & oleribus, absq; carnibus vtebatur.* Timotheum etiam discipulum Pauli à vino ordinariè abstinuisse, colligunt SS. Doctores, & præcipuè S. Chrysost. ex illis verbis Apostoli 1. ad Tim. 5. *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere, propter stomachum tuum & frequentes infirmitates tuas.* Imò & ipsum Apostolum abstemium fuisse scribit Baron. Tom. 1. Annal. Eccl. circa annum Christi 53. Eius verba sunt hæc: *Ex his igitur colligi plane posse videtur, Paulum, qui magna ex necessitate Timotheo languenti stomacho prohibuit aquam bibere, & vt modico vino vteretur præcepit, à vino penitus temperâsse; sicquè haud impossibile ei fuisse (quod abstemius semper esse soleret) Nazaræorum in templo munus explere.* Demùm idem Apostolus ad Rom. 14. maximè commendat ciborum delectum, dicens: *Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, nequè in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.* Vnde credibile est, quod hic Apostolus sanctus id quod adeo comendabat alijs, ipsemet quoque obseruauerit Quemadmodum hoc etiam haud obscurè colligere licet ex illo 1. Corinth. 8. vbi sic ait: *Quapropter si esca scandalizat fratrem meũ, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meũ scandalizem.* Supra quẽ locum S. Thomas scribens, ait: *Proponit se in exemplũ absti-*

abstinentia, vbi primo implicat scandalū: secūdò ex hoc explicat abstinentiæ propositū. ibi: Non mãducabo, &c.

Denique communiter tradunt antiquissimi Historici, & plures ex Sanctis Doctoribus, familiare admodum fuisse Christianis, in illa florentissima Ecclesia primitiua, nec carnes manducare, nec vinum bibere, quantumlibet his legitimè vti possent: quod sanè non nisi ex institutione Apostolorum, & ab eis sumpto exemplo ipsos fecisse putandum est. Et sic de illis primis Christianis, qui in Alexandria à S. Marco erudiebantur, referunt Eusebius lib. 2. Histor. cap. 17. S. Hieronymus in lib. de viris illustrib. in Philone, & plures alij citati à Bellarmino Tomo 4. de bonis Operib. lib. 2. cap. 5. quod ad vesperam tantùm cibum sumere, & à carnibus ac vino abstinere solebant. S. quoque Epiphanius in compend. Doctr. quæ habetur in fine libri aduersus hæreses, testatur multos fuisse, qui spontè abstineren t à carnibus per totum annum: sed in hebdomada, quæ S. Pascha præcedit, totam Ecclesiam perseuerare solitam in esu siccorum; & idem plures alij S S. Patres tradunt.

Non solùm autem Apostoli victu modico reficiebantur, sed etiam arctissima ieiunia coluerunt. Cùm enim illi certa quædam ieiunia obseruari in Ecclesia statuerint: consequenter ipsimet eadem obseruarunt. Sed & vltrà statuta ieiunia sæpè etiam fit mentio de alijs ieiunijs Apostolorum in Actibus. Imò S. Chrysostomus Hom. 71. de sancto Quadragesimali ieiunio, inquit, *quod Apostoli fermè semper ieiunabant.* Rupertus similiter lib. 4. de Diuin. Offic. cap 9: Tomo 2. *in perpetuo luctu & ieiunio ipsos vixisse,* scribit. Gregòrius Nazianz. docet *S. Petrum Principem Apostolorū penè semper ieiunasse.* Idem sentiendum de alijs Apostolis; ipsos videlicet summo ieiunio deditos fuisse. Ad hoc etiam facit testimonium Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Vsque in hanc horam & esurimus,*

esurimus, & sitimus. S. Thomas suprà hunc locum ait: *Usque in hanc horam: idest continuò, & esurimus, & sitimus.* Idem Apostolus sæpius in suis Epistolis innuit de ieiunijs multis, quæ sustinebat, præcipuè verò 2. ad Corint. 6. & 11. vbi inter alia quæ perpessus est, recenset ieiunia multa. Suprà quem locum S. Thomas ait: *In ieiunijs multis, scilicet voluntariè assumptis, & propter exemplum bonum, & propter macerationem carnis. 1. Corinth. 9. Castigo corpus meum, &c.* Denique Apostolos ieiunijs fuisse deditos, maximè apparet ex eo quod habetur Matth. 9. Mar. 2. & Luc. 5. Quæsierant enim à Christo discipuli Ioannis, quare discipuli sui non ieiunarent, Respõdit Saluator noster: *Nunquid possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt.* Non autem arguebantur Apostoli de ieiunijs ex lege statutis, vt aduertit Abulen. suprà Matth. 9. Q. 72. Certum est enim quòd Apostoli, sicut & de Christo suprà dictum est, obseruabant omnia ieiunia necessitatis, quæ à lege, vel aliàs instituta fuerunt, cùm & ipsi erant quoque Iudæi; & consequenter ijsdem legibus tenebantur, quibus & alij. Et posteà cùm adhæserũt Christo non est verisimile, eos ab illo fuisse a ieiunijs absolutos, cum & ipse ea seruáuerit, & nequaquam se ad soluendum legem, sed ad implendum legem venisse testatus fuerit. Arguebantur ergo Apostoli, quòd non ieiunnarent, de ieiunijs supererogatorijs. Consequenter itaque, quando respondit Christus, *quòd venient dies, quando & ipsi ieiunabunt:* intelligendum est de ieiunijs supererogatorijs, quæ facturi erant Apostoli post Christi discessum. Quòd autem Apostoli manente Christo secum corporaliter non ieiunârunt, hoc S. Thomas Opusc. 18. cap. 9. ait dispensationis cuiusdam fuisse. Cui consentiunt alij.

Ad

Ad paupertatem quoque Apoſtolorum ſpectat, quòd illi vilibus & abiectis veſtibus vtebantur, cùm vt Christo Domino & Magiſtro ſerui & diſcipuli conformem habitum geſtarent, tùm quia etiam vilis veſtis maximè decet prædicatorem, vt gloſ. ſuper illud Marci 1. *Erat Ioannes veſtitus pilis*. inquit *Conueniens veſtis Prædicatori* Hanc vilitatem veſtium indicare videtur Paulus 1. ad Timoth. 6. his verbis: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus.* Quaſi diceret; Non ſumptuoſos cibos quærimus, ſed quibus fames tantummodo pellatur, his contenti ſumus. Non item pretioſiores veſtes conquirimus, ſed quibus frigus arceatur, & membra debitè tegantur, his contenti ſumus. Sed clarè Chryſoſtomus Hom. 56. ad populum Antiochenum de ſaccis & cilicijs Monachorum ſui temporis loquens, eos talia veſtimenta geſtaſſe teſtatur, non ſolùm ad imitationem Eliæ & Eliſæi, & Ioannis Baptiſtæ, ſed etiam Apoſtolorum. Sic enim inquit: *Veſtis autem eis fortitudine digna. Non enim caudatis vtentes veſtibus iuxtà eneruatos & molles induuntur, ſed iuxta Beatos illos Angelos, Eliam Eliſæum, Ioannem, ſecundùm Apoſtolos: cùm veſtimenta ſint ipſis parata, his quidem ex caprarũ pilis, his autem ex pilis camelorũ. Sunt autem & quibus ſolæ ſufficiũt pelles, & hæ iam dudũ confectæ.* Hæc Chry. Si ergo Monachi viliſſimis & abiectiſſimis veſtibus, ad exemplum Apoſtolorum vſi ſunt, vtiquè & ipſi Apoſtoli ſimilibus induebantur. Et ſanè hæc erat maior potentia Chriſti, per homines viliſſimos, pauperrimos, & abiectos, quibus nullus mundi ornatus erat, & in quibus maximus contemptus eiuſdem reſplendebat, attrahere ad ſe vniuerſum orbem terrarum.

Non ſolùm autẽ Apoſtoli pretioſis veſtibus nõ ſunt vſi, ſed

cepturi erant, & in omnes mundi partes Euangelij seminandi gratia mittendi, vacârunt solitudini, manentes in cænaculo, *perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Iesu, & fratribus eius*, secundùm præceptum Domini. *Sedete hîc in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.* Noluit quippe CHRISTVS (quemadmodum ait S. Chrysostomus suprà hunc locum) discipulos suos ante aduentum Spiritus sancti, tanquàm inermes, & sicut absquè auriga equos prodire in publicum. Vnde & dixit, quòd sederent. Sedere autem est quasi quiescere ab exteriori occupatione, quod maximè solitarijs competit, secundùm illud quod dicitur Threnor. 3. *Sedebit solitarius & tacebit.* Apostoli quoque pauperem vitam duxerunt, vt passim SS. Patres & Theologi docent, & etiam suprà dictum est. Et sanè si inspiciamus testimonia SS. Patrum & Historias de Apostolis, eos summæ paupertatis fuisse, quilibet iudicabit. In primis enim S. Gregorius Nazian. In Oratione de amore Paupertatis, adeo pauperem viuendi normam S. Petrum sibi præscripsisse ait, vt lupinis famem vrgentem expelleret, nempe quia aliquid aliud ei deerat, præ inopia summa, quo se reficeret. Sanctus quoque Paulus de seipso ait Act. 20. *Argentum, & aurum, aut vestem nullius concupiui.* Hinc S Chrysostomus de laudibus Pauli, sic inter alia habet: *Paulus pecuniam non possedit Nam ipse hoc testatur : Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur. Et quid dico pecuniam, cùm ipse necessarium sæpè non haberet cibum, nec quo circumdaretur indumentum?* Et rursus ibidem : *Iob cùm boues & oues haberet innumeras, erat in pauperes liberalis. Paulus vero nihil*

aliud

aliud corpore suo possidens de hoc ipso sufficienter indigentibus ministrabat. Sanctus qnoque Ambrosius in 2, Corint. cap. 11. ait: *Cum in ciuitate Diabolus eum occidere non posset, latrones sibi excitabat in via, cùm nihil ferret, quod latrones caperent.* Consentit S. Bonauentura in Apol. Paup. Ref. 3. cap 1. vbi sic de eodem Apostolo inquit: *Quomodo ergo dicit habere omnia & abundare? Nec debet, nec potest intelligi, quantum ad opulentiam, siue affluentiam rerum, sed quantum ad sufficientiam mentis. De qua S. August. in lib. de Beata vita: Nullus perfectus aliquo eget & quod videtur corpori necessarium sumet, si affuerit, si non affuerit, istarum rerum non frangetur inopia.* Hæc S. Bonauent. Qui etiam paulò ante in eodem loco testatur de S. Ioanne Euangelista, eandem formulam Paupertatis & ipsum cum discipulis suis tenuisse, ex quibus aliqui, qui magnas reliquerant opes, dum postmodum præ nimia egestate tentarentur, sic eis fertur dixisse, vt in eius legenda habetur: *Nunquidnon valet manus Domini, vt faciat seruos diuitijs affluentes? Sed in hoc certamen statuit animarũ, vt sciant se æternas habituros diuitias, qui pro eius nomine temporales opes habere noluerũt.* Quamuis autẽ dicatur S. hic Euangelista, virginem matrem à Christo in cruce sibi demandatam in sua recepisse; non tamen inde sequitur, ipsum verè pauperem non fuisse, vel aliquid suum possedisse: quemadmodum hoc pulchrè ostendit S. Ambrosius Tomo 1. in lib. Exhort. ad Virg. *Quid est in sua* inquit, *cum reliquerit patrem, & Christum secutus sit? Aut quomodo in sua, cum ipsi Apostoli dixerint: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus*

te? Quæ sua habebat Ioannes, qui mundana & sæcularia non habebat, quia de mundo non erat? Quæ ergo habebat sua, nisi ea, quæ à Christo acceperat? Bonus verbi sapientiæque possessor, bonus receptor gratiæ. Audite quæ Apostoli à Christo acceperint. Accipite, inquit, *Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remissa erunt: & quorum detinueritis, detenta. Neque enim mater Domini Iesu nisi ad possessorem gratiæ demigraret, vbi Christus habebat habitaculum.* Hæc Sanctus Ambrosius. Cui consentit in eâdem explicatione VValden. lib. 4. Doct. Fid. Ant. ar. 1. cap. 5. *Videte,* inquit, *confessionem Sancti Ambrosij, quod S. Ioannes vi professionis illius, Eccè reliquimus omnia: nihil sibi reseruauit de mundo, non aurum, nec argentum, non agrum, nec domum, sed omnibus his contemptis pauper & nudus in solum hospitium gratiæ, quod accepit, matrem Domini recollegit, quæ vtique ad eum non diuerteret, si quidpiam præter gratiam possideret, quia non est conuentio Dei ad Belial.* Hæc Waldensis. Eandem Paupertatis districtionem B. Thaddæum Apostolum seruasse ostendit S. Bonauentura vbi suprà ex Euseb. lib. 1. Eccl. Hist. cap. 13. *Cùm enim,* inquit, *post Christi ascensionem Abagarus Rex sanatus à præfato Apostolo, præciperet eidem dari aurum & argentum, ille non accepit, dicens; Si nostra reliquimus, quomodo accipiemus aliena?* Et quamuis Eusebius Thaddæum hunc non existimet Apostolum, sed unum ex numero septuaginta discipulorum Christi

Christi, nihilominus S. Hieronymus in Matth. cap. 10. vnà cum S. Bonauen. hoc loco, eum potius ex duodenario numero Apostolorum fuisse tradit. Vide Baron. Tomo 1. Ecclesiast. Annal. circa annum Domini 43. Demum S. Ambrosius quorundam Apostolorum in speciali commendat paupertatem, lib. 9 in Luc. cap. 20. vbi sic inquit: *Imaginem Cæsaris non habet Petrus, quia dixit, Reliquimus omnia, & secuti sumus te. Imago Cæsaris non reperitur in Iacobo & Ioanne, quia filij tonitrui sunt.* Per imaginem verò Cæsaris apertè intelligit diuitias sæculi, vt patet tum ex præcedentibus verbis illius, tum ex subsequentibus ibibem. Sic enim postea subinfert: *Et si tu vis non esse obnoxius Cæsari, noli habere, quæ mundi sunt. Sed si habes diuitias, obnoxius es Cæsari. Si vis nil Regi debere terreno, relinque omnia, & sequere Christum.* Sanctus quoque Bernardus supra illud, *Ecce nos reliqui omnia*, sic ait: *Habetur in Euangelio, & perfectionis consilium & infirmitatis remedium. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Hæc perfectio est. Si quidem filius hominis vbi caput reclinaret non habebat. Petro & Ioanni nec aurum nec argentum erat. Paulus simplici victu & vestitu contentus, hæc ipsa labore manuum acquirebat.* Hæc igitur omnia satis superque demonstrant, quàm verè pauperes & egeni fuerint Apostoli, vt meritò de eis dixerit S. Hieronym. in Epist. 35. ad Exuper. *Nemo Apostolis pauperior fuit, & nemo tantum pro Domino dereliquit.*

Eo vsque autem Apostoli paupertatem sectati sunt, quod non solum in particulari, sed etiam in communi pauperem vitam duxerunt: Hoc est, ita fuerunt pauperes, quod dominium rerum quibus vtebantur, penes ipsos nullatenus remanebat, vt supra probatum est ex S. Thoma. Et sanè Christus fuit pauper in particulari & in communi: vtique Apostoli, qui Christi vitam maxime imitati sunt, & perfectissimè in se expresserunt, debuerunt esse pauperes, & in particulari, & in communi. Eo magis quod Apostoli fuerunt professores perfectionis excelsæ, atque adeo in summo fastigio perfectionis erant constituti: Vnde meliora semper charismata æmualti sunt, & ea, quæ maioris perfectionis sunt obseruârunt. Maioris autem perfectionis est paupertas illa, quæ est sine possessionibus in communi, quam illa quæ possessiones in communi habet, vt expresse docet S. Thomas Opusc. 19. cap. 6. vbi multoties id repetit & pluribus rationibus probat. Apostoli ergo paupertatem, quæ possessiones in communi excludit, coluerunt: Imo paupertatē voto firmârunt, vt supra dictum est. Mendicârunt etiam, vt probat VValdensis, lib. 4. Doctr. Fid. art. 1. c. 6. Hoc manifestè colligit Theophylactus ex illo Luc. 9. *Nihil tuleritis in via.* Supra quæ verba sic inquit: *Sic ipsos mendicos mittit, quod neq; panem ipsos portare vult, neq; aliquid aliud, quibus indigent multi.* Et rursus super illud Luc. 10. *In eâdem domo manete. Vide* inquit, *qualiter discipulos mendicare instituit, & pro pretio eos nutrimentum habere noluit.* Sed quia Theologo sufficit auctoritas S. Thomæ ea iam est supra producta ex Opusc. 19. cap. 7.

Paupertatem quoque Apostolorum manifestè commenmendat victus illorum simplex & tenuis, qualis solet esse Pauperum, & è mendicato comparatus. Talem enim fuisse

col-

colligitur ex eo quod habetur Matth. 12. & Mar. 2. & Luc. 6. Apostolos quadam vice transeuntes per sata, dum esurirent, cœpisse vellere spicas, & confricantes eas manibus suis, manducâsse crudas segetes. Supra quem locum Matth. 12. Sanctus Hieronymus. *Quod spicas*, inquit, *segetum manibus confricant, & inediam consolantur, vitæ austerioris indiciū est. Non præparatas epulas, sed simplicem cibum quærentium.* Et S. Chrysost. in eundem locum: *Tu verò*, inquit, *abstinentiā discipulorum mecum admirare, admirare inquam, quomodo nullam corporis curā, nullū studium habeat; sine præmeditatiōe aliqua ac præparatiōe mensam sibi sic constituūt, vt continua ferè cogantur inedia premi.* Ad hoc etiam facit, quod quotiescunque discipulos Christi mensas instruxisse legimus in Euangelio, toties ac semper frugalissimi uictus mentionem fieri scimus, vt pote solius panis appositionem cum paucis pisciculis, sicut habetur Matth. 14. & 15. & Luc. 9. & etiam Ioan. 21. vbi similiter post resurrectionem leguntur obtulisse Christo ad manducandum partem assi piscis, & fauum mellis. Præterea ad confirmandum adhuc magis frugalitatem mensæ Apostolorum, & tenuitatem victus ipsorum, plurimum facit id, quod de aliquibus eorum in speciali proditum Historijs legimus. Ac in primis de ipso Principe Apostolorū B. Petro cōstat ex Gregor. Nazianzeno Orat. de Amore Paup. *ipsum lupinis minuto asse veneuntibus famem pellere consueuisse.* Deinde de Iacobo fratre Hegesippus apud Euseb. lib. 2. cap. 22. affirmata, ipsum *nec carnes in cibum, nec vinum in potum, vnquam adhibere solitum fuisse* Quod etiam complures alij conformiter de hoc Apostolo tradunt. De Matthæo

etiam

etiam Clemens Alexand. lib. 2. Pædag. c. 1. testatur his verbis: *Matthæus Apostolus, seminibus, baccis, & oleribus, absque carnibus vtebatur.* Timotheum etiam discipulum Pauli à vino ordinariè abstinuisse, colligunt SS. Doctores, & præcipuè S. Chrysost. ex illis verbis Apostoli 1. ad Tim. 5. *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere, propter stomachum tuum & frequentes infirmitates tuas.* Imò & ipsum Apostolum abstemium fuisse scribit Baron. Tom. 1. Annal. Eccl. circa annum Christi 53. Eius verba sunt hæc: *Ex his igitur colligi plane posse videtur, Paulum, qui magna ex necessitate Timotheo languenti stomacho prohibuit aquam bibere, & vt modico vino vteretur præcepit, à vino penitus temperâsse; sicquè haud impossibile ei fuisse (quod abstemius semper esse soleret) Nazaræorum in templo munus explere.* Demùm idem Apostolus ad Rom. 14. maximè commendat ciborum delectum, dicens: *Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, nequè in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.* Vnde credibile est, quod hic Apostolus sanctus id quod adeo comendabat alijs, ipsemet quoque obseruauerit Quemadmodum hoc etiam haud obscurè colligere licet ex illo 1. Corinth. 8. vbi sic ait: *Quapropter si esca scandalizat fratrem meũ, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meũ scandalizem.* Supra quẽ locum S. Thomas scribens, ait: *Proponit se in exemplũ*

absti-

abstinentia, vbi primo implicat scandalũ: secũdò ex hoc explicat abstinentiæ propositũ. ibi: Non mãducabo, &c.

Denique communiter tradunt antiquissimi Historici, & plures ex Sanctis Doctoribus, familiare admodum fuisse Christianis, in illa florentissima Ecclesia primitiua, nec carnes manducare, nec vinum bibere, quantumlibet his legitimè vti possent: quod sanè non nisi ex institutione Apostolorum, & ab eis sumpto exemplo ipsos fecisse putandum est. Et sic de illis primis Christianis, qui in Alexandria à S. Marco erudiebantur, referunt Eusebius lib. 2. Histor. cap. 17. S. Hieronymus in lib. de viris illustrib. in Philone, & plures alij citati à Bellarmino Tomo 4. de bonis Operib. lib. 2. cap. 5. quod ad vesperam tantùm cibum sumere, & à carnibus ac vino abstinere solebant. S. quoque Epiphanius in compend. Doctr. quæ habetur in fine libri aduersus hæreses, testatur multos fuisse, qui spontè abstinerent à carnibus per totum annum: sed in hebdomada, quæ S. Pascha præcedit, totam Ecclesiam perseuerare solitam in esu siccorum; & idem plures alij S S. Patres tradunt.

Non solùm autem Apostoli victu modico reficiebantur, sed etiam arctissima ieiunia coluerunt. Cùm enim illi certa quædam ieiunia obseruari in Ecclesia statuerint: consequenter ipsimet eadem obseruarunt. Sed & vltrà statuta ieiunia sæpè etiam fit mentio de alijs ieiunijs Apostolorum in Actibus. Imò S. Chrysostomus Hom. 71. de sancto Quadragesimali ieiunio, inquit, *quod Apostoli fermè semper ieiunabant.* Rupertus similiter lib. 4. de Diuin. Offic. cap 9: Tomo 2. *in perpetuo luctu & ieiunio ipsos vixisse,* scribit. Gregòrius Nazianz. docet *S. Petrum Principem Apostolorũ penè semper ieiunasse.* Idem sentiendum de alijs Apostolis; ipsos videlicet summo ieiunio deditos fuisse. Ad hoc etiam facit testimonium Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Vsque in hanc horam & esurimus,*

Ad paupertatem quoque Apoſtolorum ſpectat, quòd illi vilibus & abiectis veſtibus vtebantur, cùm vt Chriſto Domino & Magiſtro ſerui & diſcipuli conformem habitum geſtarent, tùm quia etiam vilis veſtis maximè decet prædicatorem, vt gloſ. ſuper illud Marci 1. *Erat Ioannes veſtitus pilis*. inquit *Conueniens veſtis Prædicatori* Hanc vilitatem veſtium indicare videtur Paulus 1. ad Timoth. 6. his verbis: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus.* Quaſi diceret; Non ſumptuoſos cibos quærimus, ſed quibus fames tantummodo pellatur, his contenti ſumus. Non item pretioſiores veſtes conquirimus, ſed quibus frigus arceatur, & membra debitè tegantur, his contenti ſumus. Sed clarè Chryſoſtomus Hom. 56. ad populum Antiochenum de ſaccis & cilicijs Monachorum ſui temporis loquens, eos talia veſtimenta geſtaſſe teſtatur, non ſolùm ad imitationem Eliæ & Eliſæi, & Ioannis Baptiſtæ, ſed etiam Apoſtolorum. Sic enim inquit: *Veſtis autem eis fortitudine digna. Non enim caudatis vtentes veſtibus iuxtà eneruatos & molles induuntur, ſed iuxta Beatos illos Angelos, Eliam Eliſæum, Ioannem, ſecundùm Apoſtolos: cùm veſtimenta ſint ipſis parata, his quidem ex caprarũ pilis, his autem ex pilis camelorũ. Sunt autem & quibus ſolæ ſufficiũt pelles, & hæ iam dudũ confectæ.* Hæc Chry. Si ergo Monachi viliſſimis & abiectiſſimis veſtibus, ad exemplum Apoſtolorum vſi ſunt, vtiquè & ipſi Apoſtoli ſimilibus induebantur. Et ſanè hæc erat maior potentia Chriſti, per homines viliſſimos, pauperrimos, & abiectos, quibus nullus mundi ornatus erat, & in quibus maximus contemptus eiuſdem reſplendebat, attrahere ad ſe vniuerſum orbem terrarum.

Non ſolum autẽ Apoſtoli pretioſis veſtibus nõ ſunt vſi, ſed

neque etiam vestibus duplicatis seu mutatorijs eiusdem rationis; quamuis non sit inconueniens, eos vsos fuisse pluribus vestibus diuersarum rationum, quæ velut vnicum indumentum constituunt, quo homo integrè & decenter vestiatur, sicut etiam suprà de vestitu Christi dictum est. Hoc enim modo intelligunt Theologi præceptum Domini Matth. 10. Mar. 6. & Luc. 9. Ne Apostoli duas tunicas haberent. Et sanè quis dixerit, Paulum plura vestium genera habuisse, qui sæpius de sua nuditate & frigoris molestia conquestus est? 1. Enim ad Corinth. 4. ait: *Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus.* 2. verò ad Corinth. Cap. 11 inquit: *In frigore & nuditate.* Non ergo habuit vestes duplicatas, cui necessariæ defuerant. Hinc Chrysostomus de eodem Paulo ait: *Eum necessarium sæpè non habuisse cibum, nec quo circundaretur, indumentum.*

Porrò de calceamentis Apostolorum non est opus plura fusè dicere; sed sufficit remittere Lectorem ad Opusculum S. Bonauenturæ, quod inscribitur de sandalijs Apostolorum: vbi Seraphicus Doctor ex professo probat, & luculentissimè deducit, Apostolos Domini non habuisse vsum calceamentorum, sed solum sandalijs calceatos incessisse ad exemplū Christi: idque ex multis capitibus ostendit, nempe ex Euangelij contextu, quia præcepit eis Christ' Matth. 10 *Nolite possidere calceamenta.* Et Mar. 6. *Calceatos sandalijs misit eos.* Et rursum: *Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta.* Idem quoque Luc. 9. habetur. Deinde vero authoritatibus Sanctorum. S. Chrysostomi supra Matth. aientis: *Apostoli cum vna tūica & discalceati, circuibant totum mūdū & superabant.* S. Hieronymi asserētis, *Apostolos non*

habuisse

habuisse caligas in pedibus. Et iterũ: *Apostoli sine vinculis pellium, & onere calceamentorũ ad prædicatiõem, noui destinãtur Euãgelij.* Tandẽ S. Augustini & aliorũ auctoritatibus, quas longũ esset referre. Tertiò ex testimonijs antiquissimarũ picturarum, seu cælaturarum, vel etiam nouarũ, in quibus Apostoli vel cum soleis, vel cum nudis pedibus exprimuntur. Vnde Bonauentura subdit: *Ridiculosum est valde, quod literatus hoc neget, quod clamant lapides & testantur.* Vltimò ex nonnullis traditionibus; quia nimirùm plerisque in locis vsque in hodiernum diem sandalia Apostolorum & Christi discipulorum & præcipuè Romæ S. Petri, & in Hispania in Ciuitate Ouedensi, S. Andreæ, ad deuotionem fidelium, & eius veritatis adstipulationem reseruantur. Speciatim verò de SS. Petro, Paulo, & Iacobo fratre Domini, eos nudis pedibus incessisse, ostendit S. Bonauentura. At quia Theologus faciliùs authoritati S. Thomæ acquiescit, eam adduco. Sanctus ergò Doctor in commentar. suprà Matth. 10. non solùm id expressè docet, sed etiam huius duplicem rationem ponit: *Primo quidem* inquit, *vt apud omnes paupères reputarentur: secundùm illud Apost. 1. Corin. 1. Non multum potentes elegit Deus, ideo voluit quod abiecti essent: pauperes enim in partibus Oriẽtis vadunt discalceati, vtuntur tamen quibusdã, quæ sandalia dicuntur, & fiunt de paleis: ideo volebat vt irent sicut pauperes illius patriæ.* Deinde vero etiam inquit: *Ideo præcepit eos ire discalceatos, vt firmaret eos, vt magis robusti essent ad sustinendum, secundùm quod etiam Plato docuit, quod homines non multum cooperirent pedes, nec caput.* Hæc S. Tomas. De Platonis verò præcepto habes in S. Hieronymo supra illum Euangelij locum: *Nolite portare calceamen-*

calceamenta; teſtimonium, vbi ſic ait: *Vt Plato etiam præcepit illas duas corporis ſummitates non eſſe velandas, nec aſſuefieri debere mollitiei capitis, & pedum: cũ enim hæc habuerint firmitatẽ, cætera robuſtiora ſunt.*

Ad paupertatem quoque Apoſtolorum ſpectat, quòd propria domicilia non habuerunt; vt expreſsè docet S. Bonauentura in Apologia Pauper. In primis verò id colligitur ex eo, quod quando Christus miſit eos ad prędicandum, non eos certam aliquam domum habere permiſit; Sed in quamcunque ciuitatem ſeu caſtellum intrauerint, & quemcunq; illic dignum inuenirent, ad quẽ diuerterent, illic præcepit vt manerent vt habetur Matth. 10. Deinde vero ex eo, quod ſi Apoſtoli habuiſſent certa & propria domicilia, non fuiſſet neceſsè Chriſto, quando vixit cum eis, quærere locum quo diuerteret, neque ab alijs extraneis hoſpitium mendicare, quemadmodum ſæpiùs eum feciſſe conſtat. Sed neque tantæ paupertatis fuiſſet Saluator noſter, vt neque vbi caput ſuum reclinaret, haberet, ſi tales in comitatu ſuo diſcipulos teneret, qui domos poſſiderent. Neque prettereà oportuiſſet ſolicitos fuiſſe Apoſtolos, vbi pararent Paſcha, ſi interim ipſi ſuas habuiſſent domos, vbi commodè poſſent celebrare illud. Quod enim ſriptum eſt de Ioanne: *Accepit eam in ſua*, ſuprà monſtratum eſt ex S. Ambroſio, qualiter intelligendum ſit.

Sed vt in omnibus ſatisfaciamus Theologo, teſtimonium S. Thomæ exhibeo, cuius doctrinę non poteſt non ſubſcribere, quia eam in ſui munimentum aſſumpſit. Hic ergò Opuſc. 19. Cap. 6. *Primordium*, inquit, *perfectionis in Chriſto & in Apoſtolis fuit. Sed ipſi non leguntur ſua relinquentes, aliquas poßeßiones habuiße in communi; imò potiùs legitur, quòd nec etiam domos habebant ad manendum, vt ſuprà probatum eſt. Ergo perfectio*

perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Hæc S. Thomas.

Ex dictis infertur, Apostolos duxisse vitam satis austeram & rigidam. Tanta enim paupertas ipsorum, penuria rerum omnium, in victu parcitas, in ieiunijs perpetuitas, in vigilijs diuturnitas, in vestimentis ruditas, in nuditate pedum asperitas, sunt signa vitę rigidę, & à cõsolatione terrena prorsus alienæ. Sanè D. Hieronymus suprà illa verba Matth. 12. *Discipuli esurientes cæperunt vellere spicas & manducare*, sic inquit: *Quod segetum spicas manbus confricant, & inediam consolantur, vitæ austerioris indicium est, non præparatas epulas, sed cibos simplices quærentium.* Hæc omnia prædicta si attentiùs considerabimus, & præter illa alias quoque corporis macerationes voluntarias, ac varias tribulationes, manifestè videbimus, quam austera fuerit vita illorum. Expressit id Paulus 1. ad Cor. 4. dicens: *Puto quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris, maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur & obsecramus, tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc.* Supra quem locum S. Thomas ait: *Vsq; in hanc horam, idest continuè à conuersione nostra, vsq; in præsens tempus, & esurimus & sitimus, & nudi sumus.* Ad Corinth. quoque 2. cap. 4. ait; *Semper mortificationẽ Iesu in corpore nostro circumferentes, vt vita IESV manifestetur in corpo-*

corporibus nostris. S. Thomas super hunc locum ait: *Mortifiaationem circumferentes: idest vbiq; portantes & sustinentes, quia quocunque eamus, patimur.* Et in eadem Epist. 2. ad Corinth. cap. 6. ait: *Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs.* S. Thõas ait: *In ieiunijs aliquando voluntarijs, aliquando inuoluntarijs proprer penuriam.* 1. verò ad Corinth. 9. de seipso sic inquit: *Castigo corpus meum & in seruitutem redigo; ne forte cùm alijs prædicauerim, ipse rereprobus efficiar.* Supra quem locum S. Thomas dicit: *Castigo corpus meum. tangit rationem prædictorum vtriusq; : vbi primò tangit austeritatem vitæ &c.* Cassianus vero in eadem verba Apostoli lib. 5. de instit. Renunc. cap. 17. *Vis audire*, inquit, *verum athletam Christi legitimo agonis iure certantem? Ego igitur, inquit, sic curro non quasi in incertum: sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & seruituti subycio, ne alijs prædicans, ipse reprobus efficiar. Vides vt in seipso, idest, in carne sua colluctationum summam, velut in base quadam firmissima, statuerit, & prouentũ pugnæ in sola castigatiõe carnis, & in subiectiõe sui corporis collocarit:* Et cap. 18. cum hæc eadem verba Apostoli iterasset subdit: *Quod proprie ad continẽtiæ labores, & corporale ieiuni-*

ũ, atq; afflictionem carnis pertinet, per hanc se pugilem quendam strenuum suæ carnis esse describens, nec in vanum aduersus eam ictus continentiæ exercuisse designans; sed triumphum pugnæ mortificatione sui corporis acquisisse, quo verberibus continentiæ castigato, & cæstibus ieiuniorum eliso, victori spiritui immortalitatis coronam, & incorruptionis contulit palmam. Et paucis interiectis: *Sic pugnat, ieiunijs scilicet & afflictione carnali, non quasi aërem verberans, idest in vanum, &c.* Sanctus verò Hieronymus eò pertinere hæc verba Apostoli putat, quò illa quæ alibi de seipso scirbit, 2. Corinth. 11. *In ieiunijs multis, in vigilijs, in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus, in carceribus.* Suprà quem etiam locum S. Thomas sic inquit: *Hic consequenter enumerat mala spontè assumpta, quæ sustinentur in domibus. Et enumerat tria mala opposita tribus bonis, quæ sunt necessaria ad vitam domesticam. Primum bonum est requies somni. Secundum est sustentatio cibi. Tertium est fomentum vestis. Requie, ergò somni opponit laborem, & vigilias &c. Sustentationi verò cibi, opponit duplicem subtractionẽ cibi: Vnam quæ est ex necessitate. Vnde dicit: in fame, & siti: quia scilicet ad litt. deficiebat sibi aliquando cibus & potus. Aliam quæ est ex voluntate. Vnde dicit in ieiunijs multis, scilicet voluntariè assumtis, propter exemplum bonum, & propter macerationem carnis &c. Fomento vero vestis opponit duo: Vnum ex parte naturæ. Vnde dicit: in frigore.*

Aliud ex parte inopia. Vnde dicit, & nuditate. Hæc S. Thomas. Austera ergò erat, & rigida vita Apostolorum.

Denique non est omittendum, Apostolos sicut & Christum, Psalmodijs vsos fuisse. Quod in primis patet ex Matth. 26. vbi dicitur: *Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti.* Constat autem ex Concilio Toletano 4. cap. 12. hymnum hunc non simpliciter pronuntiatum fuisse, sed verè & propriè à Christo & Apostolis decantatum. Verba Concilij ad hunc scripturæ locum attendentis, sunt hæc: *De hymnis etiam canendis, & Saluatoris & Apostolorum habemus exemplum.* Et aliàs quoque constat, quod Hymnus non potest vocari, nisi canatur. Augustinus enim explicans titulum Psalmi 73. dicit: *Hymni cantus sunt continentes laudes Dei. Si sit laus, & non sit Dei, non est hymnus. Si sit & laus, & Dei laus, & non cantetur, non est hymnus. Oportet ergò vt si sit hymnus, habeat hæc tria: Et laudem, & Dei, & canticum.* Idem S. Augustinus Epist. 119. cap. 18. sic ait: *Sine dubitatione faciendũ est maximè illud, quod etiam de scripturis defendi potest. Sicut de hymnis & Psal. canendis, cũ & ipsius Domini &* Apostolorum *habeamus documenta, & exempla & præcepta.* Et profectò Act. 16. habetur, quòd Paulus & Silas media nocte orantes, laudabant Deum. Hilarius, Beda, Historia Scholastica, & nonulli alij, eos tũc cecinisse, & hymnos decantasse censent; atque adeo clara & elata voce, quod etiam *audiebant eos qui in custodia erant*, vt ibidem in Act. habetur. Ipse etiam Paulus ad Ephes. 5. & ad Coloss. 3. monet Christianos, vt in Psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus se exerceant. Vide si placet hac de re fusissimè tractantem Thomam VValdensem lib. 3. de Sacram. cap. 17. & 18. Ex his ergo omnibus collige, quænam

Religio

Religio sit vitæ & muneri Apostolico simillima, videlicet ea, quę profitetur vitam contemplatiuã simul & actiuam, ita vt primò contemplationi vacet, & posteà ad publicum actionis descendat. Ea quæ suos operarios aliquando ad deserta subducit, & à consortio hominum interdum subtrahit. Ea quæ profitetur vitam pauperrimam; non solùm in particulari, sed etiam in communi, ita quod non acceptet possessiones. Ea quæ mendicato pane sustentatur, victu tenui & vili vtitur, & ieiunijs frequentibus occupatur. Ea quæ vestitum rudem & abiectum præsefert, Ea quæ est rigida, & austera, & cùm Apostolo, in vigilijs multis, in fame, & siti, frigore, & nuditate exercetur. Ea denique quæ Psalmodiæ vacat. Talem enim omninò vitam Apostolos duxisse, iam fusè monstratum est.

At quia Theologus non talem in sua Epistola expressit, vt legenti constat, & vel ex hoc capite manifestissimè apparet, quia vult eam habere reditus ac possessiones, & ob id ab Illustrissimo Nepotem cum bonis ei vindicare conatur, vtique sequitur, eum non proposuisse Nepoti Illustrissimi Religionem vitę & muneri Apostolico simillimam, ac proinde nec Religionem perfectissimam; quod tamen erat suum intentum. Aduerte Lector, ne faciliè fucata vitæ Apostolicę imagine decipiaris; nam quod Theologus tuo palato exhibet, videtur esse mel, sed reuera est fel; quod oculis tuis obijcit, videtur esse aurum, sed reuera est aurichalcum. Sic Theologus scitè personam impostoris exequitur. Sed benè est, quia sua spe frustratur, intentio eius collabitur, atque artes eius & imposturę passim discooperiuntur.

PROPOSITIO XXXV.

Illa Religio est perfectior alijs, quæ cæteris paribus, habet media efficaciora ad consecutionem eius finis, propter quem est instituta.

HAEC Propoſitio eſt inſufficiens, & ſatis inuoluta, & ita poteſt eſſe deceptoria: quamobrem eſt explicanda. Perfectio enim Religionis ex medijs attenditur, non ſimpliciter & abſolutè, ſed tantùm reſpectiuè: quia media non quæruntur propter ſe, ſed propter finem. Simpliciter autem & abſolute perfectio Religionis attenditur ex fine; quia finis quæritur propter ſe ipſum. Illa ergo Religio ſimpliciter perfectior eſt, quę ordinatur ad finem perfectiorem. Quæ autem habet media efficaciora ad conſecutionem eius finis, propter quem eſt inſtituta, ſecundùm quid erit perfectior: quia perfectio Religionis primariò attenditur ex fine, ſecundario ex medijs. Vnde poteſt eſſe Religio ordinata ad finem minùs perfectum, quæ tamen efficaciora media habeat ad conſecutionem ſui finis, quàm alia, quę eſt ordinata ad finem perfectiorem. Non tamen talis Religio dicetur perfectior ſimpliciter, ſed tantùm ſecundùm quid. Tota hęc doctrina dedutitur ex S. Thoma. 2. 2. q. 188. art. 6. Locus ipſius ſuprá citatus eſt circa Propoſ. XXVII. Nec excuſant illa verba, *Cæteris paribus*, Theologum: debuerat enim ſingula clarè & enucleatè proponere, non autem inuoluere, & ſimplicibus implicata & indigeſta obtrudere.

Aduerte Theologum ſibi ipſi è diametro repugnantem. Infrà enim docet, Perfectionem Religionis non metiendam ex vitæ auſteritate externa, neque ex paupertate; quę duo ſunt media ad conſecutionem finis ordinata: nam Paupertas ordinatur ad perfectionem Charitatis, Auſteritàs verò vitæ externa ad conſeruationem caſtitatis, quæ etiam eſt inſtrumentum perfectionis. Hic verò expreſsè docet, illam Religionem eſſe perfectiorem, quæ habet media efficaciora ad conſecutionem ſui finis. Sed de hoc iterum redibit ſermo. Tu verò Theologe, conſidera, quo Spiritu ſcripſeris, quandoquidem diuiſum in te correpertum eſt: niſi velis auſteritatem vitæ externam, & paupertatem, non eſſe media

dia perfectioni assequendę subseruientia; quod sanè non audebis dicere, ne SS. Patrum seueris sententijs delicatum tuum ingenium elidatur.

PROPOSITIO XXXVI.

Illa Religio est perfectior, quæ cæteris paribus non tantum efficaciora media habet ad suum finem perfectissimum, sed etiam plura talia, & magis ordinata.

HÆC sanè regula, mi Teheologe, non est excerpta ex recepta ab omnibus S. Thomę Doctoris Angelici doctrina, ac proinde tuæ promissioni non satis fecisti. Quod vt palam videas, en profero textum S. Thomæ ex 2. 2. q. 188. art. 6. in corp. vbi sic inquit: *Si sit finis idem, secundariò attenditur præeminentia Religionis, non secundum quantitatem exercitij, sed secundùm proportionem eius ad finem intentum.* Hæc S. Thomas. Constat autem, quod pluralitas mediorum pertinet ad quantitatem, vt ipse Aristoteles te docebit. Magis ergo debuisses dicere: *Illa religio est perfectior, quæ cæteris paribus habet media efficaciora, & suo fini magis proportionata.* Sed video, quod in tua epistola magis ad quantitatem, quàm ad proportionem regularum attendisti: & ideò etiam circà quantitatem errasti.

Demùm quia Author vitæ communis CHRISTI imitatione, suam alijs omnibus Religionibus pręfert, quæcunque illa sit, pręsens hic punctus tractandus est, vt eius Achilles penitùs cadat, antequam huius puncti tractatio nobis è manibus elabatur. Porrò Christum vitam duxisse communem inficiari non possiumus; affirmat S. Thomas 3. p. q. 40. art. 2. vbi ex hoc, quod decuit ex fine Incarnationis

neque etiam vestibus duplicatis seu mutatorijs eiusdem rationis; quamuis non sit inconueniens, eos vsos fuisse pluribus vestibus diuersarum rationum, quæ velut vnicum indumentum constituunt, quo homo integrè & decenter vestiatur, sicut etiam suprà de vestitu Christi dictum est. Hoc enim modo intelligunt Theologi præceptum Domini Matth. 10. Mar. 6. & Luc. 9. Ne Apostoli duas tunicas haberent. Et sanè quis dixerit, Paulum plura vestium genera habuisse, qui sæpius de sua nuditate & frigoris molestia conquestus est? 1. Enim ad Corinth. 4. ait: *Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus.* 2. verò ad Corinth. Cap. 11 inquit: *In frigore & nuditate.* Non ergo habuit vestes duplicatas, cui necessariæ defuerant. Hinc Chrysostomus de eodem Paulo ait: *Eum necessarium sæpè non habuisse cibum, nec quo circundaretur, indumentum.*

Porrò de calceamentis Apostolorum non est opus plura fusè dicere; sed sufficit remittere Lectorem ad Opusculum S. Bonauenturæ, quod inscribitur de sandalijs Apostolorum: vbi Seraphicus Doctor ex professo probat, & luculentissimè deducit, Apostolos Domini non habuisse vsum calceamentorum, sed solum sandalijs calceatos incessisse ad exemplū Christi: idque ex multis capitibus ostendit, nempe ex Euangelij contextu, quia præcepit eis Christ' Matth. 10 *Nolite possidere calceamenta.* Et Mar. 6. *Calceatos sandalijs misit eos.* Et rursum: *Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta.* Idem quoque Luc. 9. habetur. Deinde vero authoritatibus Sanctorum. S. Chrysostomi supra Matth. aientis: *Apostoli cum vna tūica & discalceati, circuibant totum mūdū & superabant.* S. Hieronymi asserētis, *Apostolos non*

habuisse

habuisse caligas in pedibus. Et iterũ: *Apostoli sine vinculis pellium, & onere calceamentorũ ad prædicatiõem, noui destinãtur Euãgelij.* Tandẽ S. Augustini & aliorũ auctoritatibus, quas longũ esset referre. Tertiò ex testimonijs antiquissimarũ picturarum, seu cælaturarum, vel etiam nouarũ, in quibus Apostoli vel cum soleis, vel cum nudis pedibus exprimuntur. Vnde Bonauentura subdit: *Ridiculosum est valde, quod literatus hoc neget, quod clamant lapides & testantur.* Vltimò ex nonnullis traditionibus; quia nimirùm plerisque in locis vsque in hodiernum diem sandalia Apostolorum & Christi discipulorum & præcipuè Romæ S. Petri, & in Hispania in Ciuitate Ouedensi, S. Andreæ, ad deuotionem fidelium, & eius veritatis adstipulationem reseruantur. Speciatim verò de SS. Petro, Paulo, & Iacobo fratre Domini, eos nudis pedibus incessisse, ostendit S. Bonauentura. At quia Theologus faciliùs authoritati S. Thomæ acquiescit, eam adduco. Sanctus ergò Doctor in commentar. suprà Matth. 10. non solùm id expressè docet, sed etiam huius duplicem rationem ponit: *Primo quidem* inquit, *vt apud omnes pauperes reputarentur: secundùm illud Apost. 1. Corin. 1. Non multum potentes elegit Deus, ideo voluit quod abiecti essent: pauperes enim in partibus Orĩetis vadunt discalceati, vtuntur tamen quibusdã, quæ sandalia dicuntur, & fiunt de paleis: ideo volebat vt irent sicut pauperes illius patriæ.* Deinde vero etiam inquit: *Ideo præcepit eos ire discalceatos, vt firmaret eos, vt magis robusti essent ad sustinendum, secundùm quod etiam Plato docuit, quod homines non multum cooperirent pedes, nec caput.* Hæc S. Tomas. De Platonis verò præcepto habes in S. Hieronymo suprà illum Euangelij locum: *Nolite portare calceamen-*

calceamenta; teſtimonium, vbi ſic ait: *Vt Plato etiam præcepit illas duas corporis ſummitates non eſſe velandas, nec aſſuefieri debere mollitiei capitis, & pedum: cũ enim hæc habuerint firmitatẽ, cætera robuſtiora ſunt.*

Ad paupertatem quoque Apoſtolorum ſpectat, quòd propria domicilia non habuerunt; vt expreſsè docet S. Bonauentura in Apologia Pauper. In primis verò id colligitur ex eo, quod quando Chriſtus miſit eos ad prędicandum, non eos certam aliquam domum habere permiſit; Sed in quamcunque ciuitatem ſeu caſtellum intrauerint, & quemcunq; illic dignum inuenirent, ad quẽ diuerterent, illic præcepit vt manerent vt habetur Matth. 10. Deinde vero ex eò, quod ſi Apoſtoli habuiſſent certa & propria domicilia, non fuiſſet neceſsè Chriſto, quando vixit cum eis, quærere locum quo diuerteret, neque ab alijs extraneis hoſpitium mendicare, quemadmodum ſæpiùs eum feciſſe conſtat. Sed neque tantæ paupertatis fuiſſet Saluator noſter, vt neque vbi caput ſuum reclinaret, haberet, ſi tales in comitatu ſuo diſcipulos teneret, qui domos poſſiderent. Neque thereà oportuiſſet ſolicitos fuiſſe Apoſtolos, vbi pararent Paſcha, ſi interim ipſi ſuas habuiſſent domos, vbi commodè poſſent celebrare illud. Quod enim ſriptum eſt de Ioanne: *Accepit eam in ſua*, ſuprà monſtratum eſt ex S. Ambroſio, qualiter intelligendum ſit.

Sed vt in omnibus ſatisfaciamus Theologo, teſtimonium S. Thomæ exhibeo, cuius doctrinę non poteſt non ſubſcribere, quia eam in ſui munimentum aſſumpſit. Hic ergò Opuſc. 19. Cap. 6. *Primordium*, inquit, *perfectionis in Chriſto & in Apoſtolis fuit. Sed ipſi non leguntur ſua relinquentes, aliquas poſſeſſiones habuiſſe in communi; imò potiùs legitur, quòd nec etiam domos habebant ad manendum, vt ſuprà probatum eſt. Ergo*

perfectio

perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Hæc S. Thomas.

Ex dictis infertur, Apostolos duxisse vitam satis austeram & rigidam. Tanta enim paupertas ipsorum, penuria rerum omnium, in victu parcitas, in ieiunijs perpetuitas, in vigilijs diuturnitas, in vestimentis ruditas, in nuditate pedum asperitas, sunt signa vitę rigidę, & à cōsolatione terrena prorsus alienæ. Sane D. Hieronymus suprà illa verba Matth. 12. *Discipuli esurientes cæperunt vellere spicas & manducare*, sic inquit: *Quod segetum spicas manibus confricant, & inediam consolantur, vita austerioris indicium est, non præparatas epulas, sed cibos simplices quærentium.* Hæc omnia prædicta si attentiùs considerabimus, & præter illa alias quoque corporis macerationes voluntarias, ac varias tribulationes, manifestè videbimus, quam austera fuerit vita illorum. Expressit id Paulus 1. ad Cor. 4. dicens: *Puto quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris, maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur & obsecramus, tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc.* Supra quem locum S. Thomas ait: *Vsq; in hanc horam, idest continuè à conuersione nostra, vsq; in præsens tempus, & esurimus & sitimus, & nudi sumus.* Ad Corinth. quoque 2. cap. 4. ait; *Semper mortificationē Iesu in corpore nostro circumferentes, vt vita IESV manifestetur in corpo-*

corporibus nostris. S. Thomas super hunc locum ait: *Mortifiaationem circumferentes: idest vbiq; portantes & sustinentes, quia quocunque eamus, patimur.* Et in eadem Epist. 2. ad Corinth. cap. 6. ait: *Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs.* S. Thõas ait: *In ieiunijs aliquando voluntarijs, aliquando inuoluntarijs proprer penuriam.* 1. verò ad Corinth. 9. de seipso sic inquit: *Castigo corpus meum & in seruitutem redigo; ne forte cùm alijs prædicauerim, ipse rereprobus efficiar.* Supra quem locum S. Thomas dicit: *Castigo corpus meum tangit rationem prædictorum vtriusq; : vbi primò tangit austeritatem vitæ &c.* Cassianus vero in eadem verba Apostoli lib. 5. de instit. Renunc. cap. 17. *Vis audire*, inquit, *verum athletam Christi legitimo agonis iure certantem? Ego igitur*, inquit, *sic curro non quasi in incertum: sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & seruituti subijcio, ne alijs prædicans, ipse reprobus efficiar. Vides vt in seipso, idest, in carne sua colluctationum summam, velut in base quadam firmissima, statuerit, & prouentũ pugnæ in sola castigatiõe carnis, & in subiectiõe sui corporis collocarit*: Et cap. 18. cum hæc eadem verba Apostoli iterasset subdit: *Quod proprie ad continẽtiæ labores, & corporale ieiuni-*

um,

ũ, atq; afflictionem carnis pertinet, per hanc se pugilem quendam strenuum suæ carnis esse describens, nec in vanum aduersus eam ictus continentiæ exercuisse designans; sed triumphum pugnæ mortificatione sui corporis acquisisse, quo verberibus continentiæ castigato, & cæstibus ieiuniorum eliso, victori spiritui immortalitatis coronam, & incorruptionis contulit palmam. Et paucis interiectis: *Sic pugnat, ieiunijs scilicet & afflictione carnali, non quasi aërem verberans, idest in vanum, &c.* Sanctus verò Hieronymus eò pertinere hæc verba Apostoli putat, quò illa quæ alibi de seipso scirbit. 2. Corinth. 11. *In ieiunijs multis, in vigilijs, in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus, in carceribus.* Suprà quem etiam locum S. Thomas sic inquit: *Hic consequenter enumerat mala spontè assumpta, quæ sustinentur in domibus. Et enumerat tria mala opposita tribus bonis, quæ sunt necessaria ad vitam domesticam. Primum bonum est requies somni. Secundum est sustentatio cibi. Tertium est fomentum vestis. Requie, ergo somni opponit laborem, & vigilias &c. Sustentationi verò cibi, opponit duplicem subtractionẽ cibi: Vnamquæ est ex necessitate. Vnde dicit: in fame, & siti: quia scilicet ad litt. deficiebat sibi aliquando cibus & potus. Aliam quæ est ex voluntate. Vnde dicit in ieiunijs multis, scilicet voluntariè assumtis, propter exemplum bonum, & propter macerationem carnis &c. Fomento vero vestis opponit duo: Vnum ex parte naturæ. Vnde dicit: in frigore.*

Aliud ex parte inopiæ. Vnde dicit, & nuditate. Hæc S. Thomas. Austera ergò erat, & rigida vita Apostolorum.

Denique non est omittendum, Apostolos sicut & Christum, Psalmodijs vsos fuisse. Quod in primis patet ex Matth. 26. vbi dicitur: *Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti.* Constat autem ex Concilio Toletano 4. cap. 12. hymnum hunc non simpliciter pronuntiatum fuisse, sed verè & propriè à Christo & Apostolis decantatum. Verba Concilij ad hunc scripturæ locum attendentis, sunt hæc: *De hymnis etiam canendis, & Saluatoris & Apostolorum habemus exemplum.* Et aliàs quoque constat, quod Hymnus non potest vocari, nisi canatur. Augustinus enim explicans titulum Psalmi 73. dicit: *Hymni cantus sunt continentes laudes Dei. Si sit laus, & non sit Dei, non est hymnus. Si sit & laus, & Dei laus, & non cantetur, non est hymnus. Oportet ergò vt si sit hymnus, habeat hæc tria: Et laudem, & Dei, & canticum.* Idem S. Augustinus Epist. 119. cap. 18. sic ait: *Sine dubitatione faciendũ est maximè illud, quod etiam de scripturis defendi potest. Sicut de hymnis & Psal. canendis, cũ & ipsius Domini & Apostolorum habeamus documenta, & exempla & præcepta.* Et profectò Act. 16. habetur, quòd Paulus & Silas media nocte orantes, laudabant Deum. Hilarius, Beda, Historia Scholastica, & nonulli alij, eos tũc cecinisse, & hymnos decantasse censent; atque adeo clara & elata voce, quod etiam *audiebant eos qui in custodia erant*, vt ibidem in Act. habetur. Ipse etiam Paulus ad Ephes. 5. & ad Coloss. 3. monet Christianos, vt in Psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus se exerceant. Vide si placet hac de re fusissimè tractantem Thomam VValdensem lib. 3. de Sacram. cap. 17. & 18. Ex his ergo omnibus collige, quænam

Religio

Religio ſit vitæ & muneri Apoſtolico ſimillima, videlicet ea, quę profitetur vitam contemplatiuã ſimul & actiuam, ita vt primò contemplationi vacet, & poſteà ad publicum actionis deſcendat. Ea quæ ſuos operarios aliquando ad deſerta ſubducit, & à conſortio hominum interdum ſubtrahit. Ea quæ profitetur vitam pauperrimam; non ſolùm in particulari, ſed etiam in communi, ita quod non accep-tet poſſeſſiones. Ea quæ mendicato pane ſuſtentatur, victu tenui & vili vtitur, & ieiunijs frequentibus occupatur. Ea quæ veſtitum rudem & abiectum præſefert, Ea quæ eſt rigida, & auſtera, & cùm Apoſtolo, in vigilijs multis, in fame, & ſiti, frigore, & nuditate exercetur. Ea denique quæ Pſalmodiæ vacat. Talem enim omninò vitam Apoſtolos duxiſſe, iam fusè monſtratum eſt.

At quia Theologus non talem in ſua Epiſtola expreſſit, vt legenti conſtat, & vel ex hoc capite manifeſtiſſimè apparet, quia vult eam habere reditus ac poſſeſſiones, & ob id ab Illuſtriſſimo Nepotem cum bonis ei vindicare conatur, vtique ſequitur, eum non propoſuiſſe Nepoti Illuſtriſſimi Religionem vitę & muneri Apoſtolico ſimillimam, ac proinde nec Religionem perfectiſſimam; quod tamen erat ſuum intentum. Aduerte Lector, ne faciliè fucata vitæ Apoſtolicę imagine decipiaris; nam quod Theologus tuo palato exhibet, videtur eſſe mel, ſed reuera eſt fel; quod oculis tuis obijcit, videtur eſſe aurum, ſed reuera eſt aurichalcum. Sic Theologus ſcitè perſonam impoſtoris exequitur. Sed benè eſt, quia ſua ſpe fruſtratur, intentio eius collabitur, atque artes eius & impoſturę paſſim diſcooperiuntur.

PROPOSITIO XXXV.

Illa Religio eſt perfectior alijs, quæ cæteris paribus, habet media efficaciora ad conſecutionem eius finis, propter quem eſt inſtituta.

dia perfectioni assequendę subseruientia; quod sanè non audebis dicere, ne SS. Patrum seueris sententijs delicatum tuum ingenium elidatur.

PROPOSITIO XXXVI.

Illa Religio est perfectior, quæ cæteris paribus non tantum efficaciora media habet ad suum finem perfectissimum, sed etiam plura talia, & magis ordinata.

HÆC sanè regula, mi Teheologe, non est excerpta ex recepta ab omnibus S. Thomę Doctoris Angelici doctrina, ac proinde tuæ promissioni non satis fecisti. Quod vt palam videas, en profero textum S. Thomæ ex 2. 2. q. 188. art. 6. in corp. vbi sic inquit: *Si sit finis idem, secundariò attenditur præeminentia Religionis, non secundùm quantitatem exercitij, sed sed secundùm proportionem eius ad fiuem intentum.* Hæc S. Thomas. Constat autem, quod pluralitas mediorum pertinet ad quantitatem, vt ipse Aristoteles te docebit. Magis ergo debuisses dicere: *Illa religio est perfectior, quæ cæteris paribus habet media efficaciora, & suo fini magis proportionata.* Sed video, quod in tua epistola magis ad quantitatem, quàm ad proportionem regularum attendisti: & ideò etiam circà quantitatem errasti.

Demùm quia Author vitæ communis CHRISTI imitatione, suam alijs omnibus Religionibus prefert, quæcunque illa sit, pręsens hic punctus tractandus est, vt eius Achilles penitùs cadat, antequam huius puncti tractatio nobis è manibus elabatur. Porrò Christum vitam duxisse communem inficiari non possiumus; affirmat S. Thomas 3. p. q. 40. art. 2. vbi ex hoc, quod decuit ex fine Incarnatio-

nis

nis Christum cum hominibus conuersari, conuenientissimũ fuisse deducit, vt se eis in conuersatione conformaret, secundùm illud Apostoli. 1. Cor. 9 *Omnibus omnia factus sum.* Et hinc vlteriùs infert, conuenientissimum fuisse, vt CHRISTVS in cibo & potu communiter se sicut alij haberet, id quod S. Augustinus l.b. 16. contra Faustum c. 30. probat ex eo quod de se, ac de Ioanne Dñinus dicit; quia enī Ioannes non vtebatur illo cibo, quo vtebantur Iudæi dicit: *Venit Ioannes non manducans, neq; bibens*: cum ergo de seipso dicat, *Venit filius hominis manducans & bibens*, consequens est, quod eo cibo vteretur, quo communiter vtebantur Iudæi. Cæterùm vt huius sententiæ malum intellectum, ex quo delicatulus Theologus alijs omnibus Religiosis austeriorem vitam ducentibus se vnum præfert, funditus euertamus, ea quæ sequunrur in communem vitam Christi adnotanda sunt.

Primò, vitam communem duxisse Christum post austeram. Nam illicò post baptismum secessit in desertum, ibique ieiunauit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus non manducans, neque bibens, non vt Ioannes, quòd non vteretur cibo, quo communiter Iudæi vtebantur, sed nullum prorsus cibum, nullum potum capiens. Ratio autem, quare sic ieiunauit, altera est, vt ait Chrysostomus in Matt. Hom. 13. *vt nos instrueret, quàm magnum bonum est ieiunium, & qualiter est scutum aduersus Diabolum, & quomodo post baptismum non lasciuiæ, sed ieiunio intendere oportet. Non vltra autem processit ieiunando, quàm Moyses, & Elias, ne incredibilis videretur carnis assumptio*: altera, vt nos instrueret, quòd nullus debet assumere predicacionis officium, nisi priùs fuerit purgatus, & in virtute perfectus, sicut dicitur de Christo Actuum 1. *Cœpit Iesus facere & docere*,

&

& quod post edomitam carnem oportet alios ad prædicationis officium transire, quod Diuus etiã Paul⁹ docuit: *Castigo*, inquit, *corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cùm alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Quare cum Author huius epistolę profiteatur vitam ducere communem, non præmissa vita austera, non potest se vita communi Christi, qui austeram præmisit, sufficienter tueri.

Secundò, Christus vitam communem duxit, non cum Regibus & Principibus, licèt ipse esset Rex Regum, & Dominus dominantium, & Princeps Regum Terræ, nequè cum diuitibus: imò ipse cum esset diues, pro nobis inops factus est, vt nos sua inopia diuites essemus; eademquè ratione nec cum honestis hominibus, vt proprio marte dixit author, honesti enim homines sunt homines mediocres, qui scilicet nec principatu, nec diuitiis, alijs prçeminẽt, nec pauperie omnibus subsunt, sed medium statum obtinent, quem Salomon expetebat inquiens: *Nec diuitias, nec paupertatẽ dederis mihi, sed tantùm tribue victui meo necessaria,* Extrema enim non solùm mutuo, sed etiam medio opponũtur, quatenùs alterius extremi participationẽ habet. Cũ quibus ergò Christus cõmunem vitam duxit? Cum pauperibus. Atquè hoc sensu dixit D. Thomas 3. p. q. 40. art. 3. ad 2. Christum communem vitam duxisse, nempè cum pauperibus. *Communi*, inquit, *vita vti quantùm ad victum & vestitum potest aliquis non solũ diuitias possidendo, sed etiã à mulieribus & diuitibus accipiendo, quod etiam circà Christum factum est. Dicitur enim Lucæ 8. quòd mulieres quædam sequebantur Christum, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Sicut ergò pauper non diceretur communem vitam cum Regibus & diuitibus ducere, quia aliquando in mensa Regis vel diuitis per se comederet, ita Christus ex hoc, quod interdum

in

in mensa diuitum, vel honestorum hominum, quæ apponebantur comedebat, vel quę à diuitibus, aut honestis viris oblata erant cum discipulis suis comedebat, non est propterea dicendus communem vitam cum diuitibus, vel cum honestis viris duxisse. Quare non potest Author se cum veritate de communi vita Christi iactare, cùm ipse profiteatur non oblata in dies, nec emendicata comedere, sed quæ sibi præparantur à Religione diuitias in communi possidente.

Tertiò spectandæ sunt rationes, ob quas Christus & discipuli eius præ Ioanne & discipulis eius vitam agerent communem. Vtrunque enim verum est. Nam Christus de se, ac de Ioanne dicit Matth. 11. *Venit Ioannes non manducans, neque bibens, & venit filius hominis manducans, & bibens.* Et discipuli Ioannis queruntur Marci 2. *Quare discipuli Ioannis & Pharisæorum ieiunant; discipuli autem tui non ieiunant?*

S. Thomas 3. par. q. 40. art. 2. ad secundùm hanc reddit rationem, *quòd sicut alij homines per abstinentiam consequuntur virtutem continendi, ita Christus in se, & in suis discipulis per virtutem suæ diuinitatis carnem comprimebat.* Quam rationem accepit à Beda super locum præfatum Ioannis Marci 2. vbi ait; *quod Ioannes vinum & siceram non bibit, quia illi abstinentia meritum auget, cui potentia nulla inerat naturæ. Dominus autem cui naturaliter suppetebat delicta donare, cur eos declinaret, quos abstinentibus poterat reddere puriores?* Hæc autem ratio non suffragatur Authori huius epistolæ, cum in ipso non minùs ac in Ioanne, & eius discipulis sit corrupta ac vitiata natura, nec per virtutem diuinitatis immediatè comprimatur, vt à Christo in suis discipulis comprimebatur. Quare non est ex hac ratione, cur ipse vitam commu-

communem cum Christo & discipulis eius præ Ioanne & discipulis eius ducat.

Hinc etiam constat id quod ex Apostolo inquiente, *Non est Regnũ Dei esca & potus*, ait S. Thomas, *quòd abstinentia in cibo, & potu non pertinet per se ad salutẽ*, non suffragati authori ad alliciendos adolescentes in suam vitam communem non præmissa austeriori vita. Licet enim abstinentia in cibo & potu non spectet ad salutem per se, id est solitarie sumpta quoad subtractionem ciborum (potest enim hęc benè & malè fieri) spectat tamen ad salutem, quatenus ex recta ratione fit, nempè vt oportet ad valetudinem, & ad comprimendam carnem, ne voluntatem à bono rationis deijciat propter delectationes quæ sunt in cibis, vel in rebus Venereis, quibus gula deseruit; nec non ad satisfaciendũ Deo pro offensis in ipsum commissis, per voluntariam corporis castigationem. Quomodo autem nosse potest Author, Adolescentibus in suam Religionem admittendis, ijsdemque suis Professoribus, non fore opus in adolescentia, in iuuentute, in virilitate propter dictos effectus abstinentia in cibo & potu? Nunquid enim forte in sua Religione caro comprimitur per virtutem diuinitatis immediatè, vt in Apostolis, Christo cum eis degente? Aut forte sua Religio non est status pœnitentię, vt reliquæ omnes?

Aliam rationem reddit Christus Marci 2. de suis discipulis, quod præ discipulis Ioannis & Pharisæorum non ieiunarent: *Nunquid enim*, ait, *possunt filij Nuptiarum ieiunare quamdiu sponsus cum illius est? Venient autem dies, in quibus auferetur ab illis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus.* Est enim Christus Ecclesiæ Sponsus; vt Baptista eum appellauit Ioann. 3. *Qui habet sponsam, sponsus est*, quam sibi Christus fide desponsauit, & charitate copulauit, vt filios, fideles, iustos, electos

electos, per baptiſmum & gratiam ex ea ſibi generet. Filij Nuptiarum ſunt domeſtici ſponſi, apud quos Nuptiæ celebrantur, quarum tempus non lugubre, ſed lætum ac feſtiuum eſt. Vt cecinit ſponſa Canticorum 1. *Exultabimus & lætabimur in te, memores vberum tuorum.* Et ideò *non poſſunt filij ſponſi lugere, quãdiú ſponſus cum illis eſt*, vt ait Matt. cap. 9. atque ideò nec ieiunare; ieiunia enim non ſunt læti temporis ac feſtiui, quale eſt Nuptiarum. Ac ſi ergo diceret Chriſtus, Cum mei diſcipuli in Nuptijs ſint quamdiu ipſe ſponſus cum eis verſor, arguendi non ſunt, quòd ieiunia non obſeruent, ſed nec ſemper cùm eis verſabitur ſponſus, nec ſemper ieiunia non obſeruabunt. Tempus enim erit, cum ab eis auferetur ſponſus, ſcilicet cùm ego in Cælum diſcedam, illoſque quòd ad præſentiam attinet corporalem & viſibilem relinquam, tunc ieiunabunt, erit illud tempus laborum, triſtitiæ, ac ieiuniorum, hoc verò nuptiale eſt & lætitiæ. In eandem ſententiam Chryſologus ſermone 31. de Chriſto ait, *Eccleſiam tunc deſponſabat, ideó indulgebat ſe menſis; conuiuantibus ſe non negabat, humanum, comitem, blandum ſe pia charitate reddebat, donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena ſocietate cæleſte conſortium.* Conſtat autem Profeſſores Religionis Authoris huius epiſtolę non eſſe filios Nuptiarum, nec Chriſtum Sponſum cum eis modò eſſe ſecundùm corporalem & viſibilem præſentiam. Immeritò ergo Author de vita communi Chriſti & diſcipulorum eius, præ Ioanne & dicipulis eius gloriatur, eiſque & alijs omnibus Religioſis ſe præfert. Cùm Religioſi ſucceſſerint Apoſtolis in vita Apoſtolica, non pro ſtatu, quem habuerunt præſente cum eis Chriſto in carne viſibili, ſed pro ſtatu, quo ab eis ſecundùm carnem viſibilem abfuit, quo pacto etiam à nobis modò abeſt Chriſtus Sponſus. In quo abſentiæ ſtatu non vitam communem,

communem, vt cum Christo degentes duxerunt Apostoli, sed arctissimam & maximè austeram. Quod in sequentem propositionem multis iam iam ostendemus.

Quartò, Christus vitam duxit communem, non vt secundum eam exemplar perfectionis esset, sed vt sicut secundùm austeram vitam se perfectionis exemplar præbuerat ijs, qui ad perfectionem contenderent, ita secundùm vitam communem exemplar infirmis esset omnibus omnia factus. Licèt enim omnia opera Christi ex dignitate personali maximę dignitatis & perfectionis essent, tamen si quæque ex proprio genere considerentur, quædam erant Informationis perfectæ, vt cum Seraphico Doctore loquar: nimirùm paupertatem seruare, virginitatem custodire, Deo & hominibus se ipsum subijcere, noctes in oratione peruigiles ducere, pro Crucifixoribus exorare, & morti se humanâ charitate etiam pro inimicis offerre. Alia nonnulla Condescensionis erant, vt ait Chrysostomus in Matt. Homil. 27. *Vides*, inquit, *quanta est Christi in condescensione diligentia, sicut cùm comedat, & bibat, cum videatur ex aduerso Ioanni faciens, & hæc Iudæorum gratiâ salutis facit, magis autem orbis terrarum vniuersi.* Malè ergo author ex imitatione vitæ communis Christi se alijs omnibus quo ad vitæ perfectionem præfert, cum potiùs quo ad infirmitatem se eis præferre ex hoc debeat. Quam infirmitatem non carnis, quę omnibus est communis, Patres vocant, sed mentis, quia scilicet validam & magnam voluntatem magna perfectaquè opera faciendi non habentes minùs perfecta opera facere contenti sunt, instar turbarum in campestribus, idest, in humiliori & infirmiori vitæ genere Christum sequentes, cùm non valeant cum Apostolis in montem conscendentibus Christum in sublimi vitæ genere imitari.

Quintò demum vitam communem non cum honestis

hominibus, ſed cum pauperibus duxit Chriſtus, & duxerunt Apoſtoli, vt conuenientiorem ad ipſum etiam effe-ctum ſanctæ prædicationis exercendę. Etenim Lucæ 9. Dominus mittens ſuos diſcipulos prædicare regnum DEI ait ad illos: *Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque pecuniã, neque panem, neque duas tunicas habeatis.* Poſt Chriſti verò Aſcenſionem, multò auſteriorem, quàm communẽ pauperum vitam Apoſtoli ſeruauerũt, vt mox in ſequentem propoſitionem dicemus, multiſque confirmauimus in propoſitionem 30. auſteritatem vitæ muneri, & officio ſanctæ prędicationis non modò non officere, ſed etiam mirum in modum conducere, nimirùm ſi pro animabus Chriſto lucrandis, non pro vana gloriola ſit exercenda, quam delicatuli Prædicatores aucupantur. Quare cum S. Thoma ſupradiximus, Chriſtum priùs in deſertum ſeceſſiſſe, ibique 40. diebus, & 40. noctibus ieiunaſſe, vt nos inſtrueret, quòd nullus debet prædicationis officium aſſumere, niſi priùs fuerit purgatus, & in virtute perfectus, & vitam communem debere in Prædicatore præcedi à vita auſtera, vt etiam Apoſtolus ſuo exemplo nos monuit: *Caſtigo*, inquiens, *corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne cum alijs prædicauerim ipſe reprobus efficiar.* Maneat ergo, Auctorem de communi vita cum honeſtis hominibus, etiam vt conuenientiori ad ſanctę prędicationis exercitium, nequiter ſe omnibus alijs Religionibus prætuliſſe.

PROPOSITIO XXXVII.

Illa perfectior eſt Religio, quæ cæteris paribus, habet auxilia plura & meliora ad conſequendum finem ſuum, & mediorum ſuorum vſum in ſuo ordine præſcripta.

HÆC

HÆC Propositio æquè est implicata ac Propositio XXXV. & deficit in duobus. Primò quia perfectio Religionis ex auxilijs respectiuè, siue secundariò desumitur, absolutè autem & primariò ex fine, vt iam dictum est. Secundò in hoc, quia perfectionem Religionis ponit in pluralitate auxiliorum: quod vtique est contrà S. Thomam, vt visum est. Sic ergò dicere debuisses Theologe: *Illa perfectior est Religio, quæ cæteris paribus habet auxilia magis proportionata ad consequendum suum finem perfectissimum.*

PROPOSITIO XXXVIII.

Illa Religio perfectior est, quæ cæteris paribus, pluribus & melioribus est fulta præsidijs, ad submouenda omnia impedimenta felici vsui mediorum ad sui finis consecutionem sese opponentia.

HÆC Propositio in ijsdem deficit, in quibus & præcedentes. Nam & perfectio Religionis ex præsidijs, est tantùm respectiua, ex fine verò absoluta: & præeminentia Religionis non attenditur secundùm pluralitatem præsidiorum, sed secundùm proportionem ad finem intentum. Sic ergò Theologe debuisses dicere: *Illa Religio est perfectior, quæ cæteris paribus, magis proportionatis est fulta præsidijs ad consecutionem sui finis perfectissimi.*

Sed iam vide, quàm verum sit, quod paulò ante dixi, te magis quantitatem Regularum, quam proportionem earum attendisse. Vt enim multiplicares regulas, quas graphicè vna propositione conclusisses, distinguis præsidia ab auxilijs, & hæc à medijs; & ita noua quadam ratione, aliud

tibi sunt præsidia, aliud auxilia, & ab his aliud media. Ni fortè te excuses, quod præsidia, & auxilia, das in ordine ad media; quem sanè processum potuisses secundùm Philosophos formare in infinitum: quod si aduertisses, magis forsan regulas multiplicasses, & quantitati quam attendisti, meliùs prouidisses.

PROPOSITIO XXXIX.

Illum Ordinem Illustriss. Domine, puta perfectiorem, qui, cæteris paribus, maiorem fructum in Ecclesia Dei facit, verbis, scriptis, factis, exemplis, &c.

HÆC Propositio est vafra, inuoluta, & insufficiens. In primis, quia maior fructus dupliciter potest dici. Vel maior intensiuè, vel maior extensiuè. Siue maior aut secundùm quantitatem molis vel quasi molis: aut secundùm quantitatem virtutis. Ille ergo Ordo est perfectior, qui cæteris paribus, maiorem intensiuè fructum in Ecclesia Dei facit, siue maiorem secundùm quantitatem virtutis. Vt enim ex suprà dictis patet, maius est paucos perfectos facere, quàm multos conuertere à statu peccati ad statum gratiæ: ita quod conuersi abstineant quidem à delictis mortalibus, non tamen sint perfecti. Secundò. Ordo aliquis maiorem fructum facit in Ecclesia Dei dupliciter. Primò suis impensis. Secundò alienis. Dictum est enim suprà, quòd prædicatores in Ecclesia Dei faciunt fructum propter Orationes Eremitarum. Ille ergò Ordo est perfectior, qui proprijs impensis & non alienis, facit fructum in Ecclesia Dei. Qua ratione dictum est secundùm doctrinam S. Thomæ 2. 2. q. 188. art. 8. vitam Eremitarum esse perfectiorem, quàm sit quæcunque vita in societate viuentium. Eremitæ autem faciunt fructum in Ecclesià Dei per orationes; & virtute orationum ab ipsis fusarum alij operarij. Nam neque qui plantat

plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat DEVS, qui exoratur ab Eremitis, vt det incrementum. Et mirum est, quòd Theologus inter media fructificandi, non expresserit Orationes. Sed aliũde nil mirum, quia inimicus longarum orationum, amicus autem longorum discursuum videtur hanc Epistolam scripsisse. Tertiò, ordo aliquis potest facere fructum in Ecclesia DEI dupliciter. Vel cum detrimento, non dico salutis, sed perfectionis propriæ. Vel certè sine detrimento perfectionis propriæ. Maius est autem, minorem fructum in Ecclesia DEI facere sine detrimento perfectionis propriæ, quàm maiorem fructum cum sufficientia quidem salutis, sed tamen cum detrimento perfectionis propriæ. Colligitur id manifestè ex S. Thoma Quodlib. 3. q. 6. art 17. in resp. ad. 6. *Etsi* inquit, *procurare salutem aliorum sit maius, quam intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere saluti aliorum præfertur ei, quod est quocunque modo intendere suæ saluti. Si enim aliquis totaliter & perfecté intendit suæ saluti, multò maius est, quàm si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorum, si saluti propriæ, etsi sufficienter, non tamen perfectè intendat.* Hæc S. Thomas. Et meritò, vt aliunde patet. Vita enim Contemplatiua ex suo genere est maioris meriti, quàm Actiua; vt docet idem S. Thomas in eodem loco, & 2. 2. qu. 182. art. 2. Maius ergo ex suo genere facit ille, qui seipsum perfectè tradit contemplationi, quàm qui alios applicat actioni, siue conuersioni ad DEVM. Et sic ille Ordo perfectior erit, qui saluâ suâ integrâ ac totali perfectione, attendit etiam saluti aliorum. Et sanè secundùm S. Thomam (vt multoties repetatur, id quod est maximi momenti) 3. p. q. 41. art, 3, ad 1, *Nullus debet assumere Prædicationis offici-*

 um,

cium, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus Propositio ergo Theologi absolute dicta, est satis deceptoria, ne dicam falsa. Discant Religiosi ex dictis, non sibi blandiri de summa perfectione, ex eo quod videantur sibi maiorem fructum in Ecclesia Dei facere.

PROPOSITIO XL.

Vnde sequitur, illam esse meliorem, quæ plures, & meliores, & per plures vias ac modos, & pro pluribus locis, ac personis, fructus edit, & per ipsos fructus tales à se editos, alios fructus nouos, & nouos, in alijs multiplicat.

HÆC Propositio in ijsdem deficit, in quibus & aliæ præcedentes. In primis quia supponit pluralitatem præstantium fructuum, cum tamen fructus præstantissimi paucissimi sint. Fructus enim præstantissimus, perfectio est, quæ in paucis reperitur, vt suprà dictũ est, circà Propos. iiij. Secundò, quia supponit, pluralitatem viarum & modorum pertinere ad perfectionem: cùm tamen secundùm doctrinam S. Thomæ suprà recensitam, præeminentia Religionis non attendatur secundùm quantitatem exercitii, sed secundùm proportionem eius ad intentum finem. Tertiò, quia vult illam Religionem esse meliorem, quæ alios applicat operibus vitæ actiuæ, cùm tamen secundúm S. Thomam 2. 2. q. 182. art. 2. ad 3.

Magis acceptum sit Deo quod aliquis animam suam & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni.

PRO-

PROPOSITIO XLI.

Quæ omnia sunt certissima signa summæ perfectionis.

HÆC Propositio certissimò est falsa, & ideò magnam præsumptionem & temeritatem Authoris ostendit. Plurimi enim in statu peccati mortalis constituti, ac proinde dilectione Dei carentes, in qua consistit perfectio, faciunt magnum fructum in Ecclesia Dei, per plures vias & modos, & pro pluribus locis, ac personis: & tamen tantum abest, quod sint in summa perfectione, vt ne quidem sint in aliquo perfectionis gradu. Patet hoc ex contextu Euangelico Matth. 7. *Multi,* inquit Christus, *dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, Quia nunquam noui vos. Discedite à me qui operamini iniquitatem.* Ergò secundum mentem Christi multi possunt virtutes multas facere, imò prophetare, imò & dæmonia eijcere, qui operãtur iniquitatẽ. Quod si ita est, vtique Propositio Theologi repugnat Euangelio, & consequenter fidei. Idem deducitur ex loco S. Pauli ad Philip. cap. 1. *Quidam quidem,* inquit, *& propter inuidiam, & contentionem: quidam autem, & propter bonam voluntatem Christum prædicant: quidam ex charitate, scientes quoniam in defensionem Euangelij positus sum, quidam autem ex contentione Christum annuntiant, non sincerè, existimantes,*

pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? dum omni modo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuntietur; & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Hæc Paulus. Suprà quem locum S. Thomas lect. 3. sic inquit: *In Ecclesia prouenit vtilitas quandoque per bonos Prædicatores quoad bonam intentionem, quandoq; per malos, quoad malam; & de vtroq; gaudendum est. Per occasionem annuntiat Christum, qui non intendit hoc principaliter, sed propter aliud, puta lucrum, vel gloriam; per veritatem autem, quando ex recta intentione. Sed hoc vtroq; modo fit ad vtilitatem Ecclesiæ.* Hæc S. Thomas. Eccè clarè ex mente Pauli docet S. Doctor, per malos Prædicatores prouenire vtilitatem Ecclesiæ. Et sanè experientia ipsa docet, quod multi sint, qui non sincerè, sed propter inuidiam, & ex contentione Christum annunciant: qui proinde non sunt in summo perfectionis: quia scriptum est Iacob. 3. *Vbi zelus & contentiò, ibi inconstantia, & omne opus prauum.* Et iterum. 1. Corinth. 3. *Cùm sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis?* Et tamen tales prædicatores faciunt fructum in Ecclesia Dei. Falsissimum ergo est, quod fructifiatio in Ecclesia Dei sit certissimum signum summæ perfectionis. Et certe etiam si Theologo non opponeremus prædicatores in statu peccati existentes, sed solos Prædicatores tepidos & imperfectos, qui & non sunt in summitate perfectionis, & tamen faciunt fructum magnum in Ecclesia Dei, vel inde facillimè possit conuinci falsitatis. Sed nostro Theologo illa sunt certissima, quæ sunt falsissima; ita tenebras lucem, & lucem tenebras dicit; ita absorptus est á spiritu præsumptionis. Promiserat monita ex certa SS. Patrum doctrina excerpta, cognitionem

sine

ſine errore, & certam lucem : & ecce repugnantia ſacro Euangelio, & doctrinæ Sanctorum, errores, & tenebras protulit. Quis deinceps promiſſis Theologi adhibebit fidem? Nullus ſanè, niſi ſimilis Theologo.

PROPOSITIO XLII.

Quæ ſita eſt non in verbis, & geſtibus, ſed in factis heroicis: quia vt ait S. Gregor. Papa Hom. 30. in Euangelia: Probatio dilectionis, exhibitio eſt operis.

PLurimùm ſanè debet Orbis Theologo, quòd ab eo depulerit tenebras inſcitiæ. Inualuerat enim opinio apud pleroſque, ſummam perfectionem conſiſtere in geſtibus, quibus, ſicut & verbis repræſentantur animi ſenſa. Hunc errorem primus Theologus conatur elidere, vt nullus deinceps ſentiat perfectionem ſummam conſiſtere in geſtibus. Sed ſanè quis ſaltem vel vnus adeò delirus fuit, qui id exiſtimauit? Non indigebat ſanè Mundus hac doctrina noua, cui oppoſitam nec per ſuſpicionem aliquandò amplexatus eſt. Sed iam audiamus docentem Theologum, in quonam conſiſtat perfectio. *Summa*, inquit, *perfectio ſita eſt in factis Heroicis*. Hic mihi Theologus videtur ſui ipſius omninò oblitus. Et non mirum. Nam fortaſſe ex gyratione in circulo, mens illi turbata eſt. Attendite enim circulum noſtri Theologi. *Signa*, inquit ſuperius, *ſummæ perfectionis ſunt facta*. At in quo ſita eſt ſumma perfectio? *In factis*, inquit. Perinde ac ſi quis diceret : Fauillam eſſe ſignum combuſtionis ignis; combuſtionem autem ignis conſiſtere in fauilla. Videte quòd Theologus ſit vnus de numero illorum,, de

quibus scriptum est Psal. 139. *Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos,* Et iterum Psal. 11. *In circuitu impij ambulant.* Mi Theologe, quomodo non es recordatus te dixisse: Perfectionem Christianę vitę consistere in dilectione Dei & proximi? Non ergo in factis heroicis, quæ præsupponunt dilectionem Dei & proximi. Et vt magis agnoscas crassitiem rudis ingenioli tui, attende quàm inepte subiunxeris authoritatem S. Gregorij. Quale enim est hoc argumentum: Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Ergo summa perfectio sita est in factis heroicis? Perinde ac si aliquis argumentaretur: Probatio ignis est fumus. Ergo ignis consistit in fumo. Profectò egregium argumentum ostendit tuum animum satis argutum. Debebas ergo dicere, quod probatio summæ perfectionis sunt facta heroica, non autẽ quod summa perfectio sita est in factis heroicis. Sed iam si perfectio sita est in factis heroicis: quare infrà docuisti, perfectionẽ non agnoscendã ex austeritate & paupertate? Forsan austeritas & paupertas, non sunt tibi facta heroica? Quod si sunt: Ergo & in eis perfectio secundùm te sita est. Quomodo ergo oppositum docuisti?

PROPOSITIO XLIII.

Sicut plus donat ille, qui arborem fructiferam donat, quàm si sola poma; ita & status, & persona, cæteris paribus melior est, Deoque magis grata, quæ non tantùm fructum fert bonum, sed facit res fructiferas quamplurimas, ex quibus fructus innumeri, perpetua successione, & multiplicatione nascuntur.

HÆC

HÆC Propositio est contraria doctrinæ S. Thomæ 2.2. q. 182. art. 2. ad 3. vbi ait. *Quantò homo animam suam, vel alterius, propinquius Deo coniungit, tantò sacrificium est Deo magis acceptum. Vnde magis acceptum est Deo, quòd aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni.* Hæc S. Thomas. Ergo ex mente ipsius, ea persona, cæteris paribus, est magis Deo grata, quæ animam suam & aliorum, applicat contemplatiuæ vitæ, quàm ea quæ animam suam & aliorum applicat actiuæ vitæ; quod est ex mente Theologi fructum facere bonum, & res fructiferas reddere.

PROPOSITIO XLIV.

Illa Religio est melior, quæ cæteris paribus, habet, & offert plures occasiones heroicas virtutum & laborum pro Dei gloria, siue in iuuandis animabus per varios modos, siue in tolerandis persecutionibus & aduersitatibus ob studia pietatis.

HÆC Propositio absolute est falsa. Vita enim solitariorum est simpliciter & ex suo genere perfectior, quàm vita in societate viuentium: quia vita solitariorum est vita perfectorum, vita verò in societate viuentium, est vita ad perfectionem sese exercentium. Quę omnia habet S. Thomas. 2. 2. q. 188. art. 8. Et tamen facile dicet Theologus, quòd vita socialis offert plures occasiones heroicas virtutum & laborum pro Dei gloria, siue in iuuandis animabus per varios modos, siue in tolerandis persecutionibus & aduersitatibus ob studia pietatis. Plures quoque possent dicere, quòd Ordo Equitum, v. g. Hierosolymitanorum,

lymitanorum, S. Iacobi, S. Ioannis; &c. plures habet occasiones laborum & virtutum heroicarum, præ illis Religionibus, quę sunt purè contēplatiuæ: & tamē nullus audebit pręferre Religiones purè actiuas, quales sunt Equestres, Religionibus meræ contemplatiuis. Et reuera argumentum Theologi non concludit. Recte enim consideranti videbitur raciocinatio Theologi esse eadem, quam sibi obijcit S. Thomas 2. 2. q. 182. art. 2. 1. loco *Meritum*, inquit, *dicitur respectu mercedis. Merces autē debetur labori: secundùm illud 1. ad Corinth. 3. Vnusquisq; propriam mercedem accipiet, secundùm suum laborem. Sed vitæ actiuæ attribuitur labor, comtemplatiuæ verò quies. Dicit enim Gregorius super Ezech. Omnis qui ad Deum conuertitur, prius necesse est vt desudet in labore, idest, Liam accipiat, vt post ad videndum principium in Rachel amplexibus conquiescat. Ergo vita actiua est maioris meriti, quā contemplatiua.* Hoc est argumentum in contrarium. Sed iam audiat Theologus, & diligenter consideret responsionem Sancti Thomæ. *Labor*, inquit, *exterior operatur ad augmentum præmij accidentalis. Sed augmentum meriti respectu præmij essentialis, consistit principaliter in charitate: cuius quoddam signum est labor exterior toleratus propter Christum. Sed multò expressius eius signum est, quòd aliquis prætermissis omnibus, quæ ad hanc vitā pertinent, soli diuinæ contemplationi vacare delectetur.* Hæc S. Thomas Notet quilibet aurea verba S. Thomæ. *Expressius signum charitatis esse, prætermissis omnibus, soli diuinæ contemplationi vacare,*

quàm

quàm laborem exteriorem tolerare propter Christum. Quod si expressius signum charitatis, Ergò & perfectionis: quia perfectio in charitate consistit. Non ergò secundùm mentem S. Thomæ Theologus docuit, quòd illa Religio sit melior, quæ offert plures occasiones laborum pro Dei gloria.

PROPOSITIO XLV.

Ideò meritò S. Ioannes Climacus scribit gradu quarto: Noli citiùs currere, neq; eleueris facilè, cùm enarrari audis solitariorum Patrum vitas. tu enim protomartyris militia incedis.

HAEC Propositio potest esse occasio erroris & deceptionis. Inde enim aliquis potest existimare, vitam in societate viuentium esse perfectiorem vita Eremitarum. Cuius oppositum docuit S. Thomas sæpius citatus in 2. 2. q. 188. art. 8. Loquitur ergò Climacus ad eum, qui nondùm est exerctiatus in virtutibus: quia vt docet S. Thomas loco citato, *Solitudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum peruenit.* Quod *quidem contingit dupliciter. Vno modo ex solo diuino munere, sicut patet de Ioanne Baptista, qui fuit repletus Spiritu Sancto adhuc ex vtero matris suæ: vnde cùm adhuc esset puer, erat in desertis, vt dicitur Luc. 1. Alio modo, per exercitium virtuosi actus: secundùm illud ad Hebræos 5. Perfectorum est solidus cibus, eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus, ad discretionem boni ac mali.* Ad quod exercitium, docet ibidem S. Thomas, iuuari hominem ex aliorum

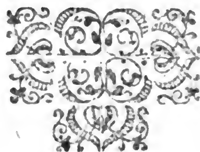
orum societate, & quantùm ad intellectum, quantùm ad affectum. Ac postmodum subiungit: *Et ideó vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis, solitudo autem competit iam perfectis. Vnde Hieronymus dicit ad Rustic. Monach. De nido Monasteriorum huiusmodi volumus egredi milites, quos Eremi dura rudimenta non terreat, qui specimen conuersationis suæ multo tempore didicerunt.*

PROPOSITIO XLVI.

Hæc enim, quæ famam & honorem lædunt, grauiora sunt viris honestis & ingenuis ipsa mortis accerbitate, quam multi mallent subire, quàm famæ & honoris pati iacturam.

HAEC Propositio demonstrat Theologum pessimum sanè Consiliarium. Esto enim, ea quæ famam & honorem lædunt, grauiora sint viris ingenuis & honestis, ipsa mortis accerbitate: at non viris Religiosis & Apostolicis. Esto, quod viri honesti & ingenui mallent potiùs subire mortem, quàm famæ aut honoris pati iacturam: at non viri Religiosi & Apostolici, qui pridem famam & honorem conculcârunt, & sub pedibus posuerunt, & ad hoc vocati sunt, vt lapidentur importunitate tentationum & contumelijs verborum; vt tu Theologe refers ex Commentatore S. Climaci. Hi potiùs sitiunt, & anhelant ad contemptum sui, & tanquam epulas desideratissimas suscipiunt iniurias, more Apostolorum, qui vt habetur Act. 5. *Ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti*

habiti sunt pro nomine IESV contumeliam pati. More Pauli, qui dixit ad Galat. 6. *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri IESV CHRSTI, per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo.* Et 2. ad Corint. 12. *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo* Quo sanè Spiritu Apostolico imbuta S. Mater nostra TERESIA, solebat sæpiùs ingeminare, *Aut pati, aut mori.* Id est, Si non debeo pati, moriar: Si non debeo mori, patiar. Quem etiã Spiritum hausit ex eodem fonte Noster Venerabilis P. F. Ioannes à Cruce, eius filius primogenitus, & fidelis in Reformatione socius: cui cum Dominus apparens dixisset: *Ioannes quid vis pro laboribus?* respondit: *Non aliud Domine, nisi pati & contemni pro te.* O animum præclarum & verè Apostolicum, cui merces passionum, passiones: & merces contemptuum, contemptus. Ita adamauerat Crucem Christi Quomodo ergo viri Apostolici mallẽt potiùs subire mortem, quàm famæ aut honoris pati iacturam? Imò potius eligent viuere, vt iacturam famæ & honoris patiantur.

PROPOSITIO XLVII.

Quæ causa est, vt grauissimi quiq; Theologi & Iurisperiti expressè doceant, quibusdam in casibus sine vllo peccato posse occidi alterum ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, seu honoris iacturam.

O Devs immortalis, quàm nociuum Consiliarium agit Theologus? Vt quid enim viris Religiosis, & Apostolicam vitam profitentibus obtrudit, quibusdam in casibus licere occidere alterum sine vllo peccato ob defensionem honoris proprij? Ad hoc fortassis, vt viri Religiosi euadant honoris iacturam occisione? O pestiferum & exitiale officium Theologi, qui nociua depromit, salutifera inuoluit & abscondit. Quis dicat nisi insanus, vocationi virorum Apostolicorum congruere occidere alios, ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, seu honoris iacturam? Vt quid ergo hanc doctrinam ingessit? Vt quid eam supposuit, dum de viris Apostolicis tractauit? Quare legentibus ansam, scandalum, & occasionem homicidiorum præbuit? Quid enim aliud fecisse videtur Theologus proferendo hæc verba, nisi acuisse gladios, instruxisse bombardas ob defensionem honoris, ad euadendas contumelias? Vtinam tenebrionis istius sicut nomen, ita & Epistola in tenebris delituisset, & nunquam lucem aspexisset, Epistola inquam adeò scandalosa, & morum corruptiua.

PRO-

PROPOSITIO XLVIII.

Ideoque & S. Propheta Elias 3. Reg. 19. vers. 4. optabat potiùs mortem, quàm molestias persecutionis, quam patiebatur à Iezabel.

VIDE quàm extrà propositum Theologus adducit exemplum S. Patris nostri Eliæ. Dum enim immediatè locutus fuisset de iactura famæ & proprij honoris, asseuerans, quòd hæc grauior sit nonnullis ipsa morte, & aliquando euadenda occisione aliorum: subiungit exemplum Sancti Eliæ, cui nec de iactura famæ & honoris proprij agebatur, nec alios occidere gestiebat; sed potiùs petijt animæ suæ, vt moreretur. Voluit tamen Theologus exemplum hoc connectere cum præcedentibus verbis; & propterea apposuit particulam connexionis, *Ideoq;* Sed quam inepte rem rei subdiderit, vnusquisque iudicet. Cæterùm accedendo ad rem ipsam, maius certè est & intolerabilius, quod S. Patri Eliæ imposuerit, ipsum optasse mortem propter molestias persecutionis, quam patiebatur à Iezabel. Quod sanè minimè decet de S. Propheta existimare. Certũ est enim, quòd & iacturam famæ, & mille persecutiones laudabilius est libenter tolerare Sanctis pro gloria Dei, quàm ab his omnibus per mortem absolui cupere; imò alterum hoc, est culpabile iuxta aliquos. Quod cum Theologus attribuat S. Eliæ, videat quantum ei detrahat. Potiùs ergo dicendum, quòd S. Pater Elias desiderabat mortem, non propterea, quia ipse mala patiebatur, sed quia contrà Deum multa mala fieri videbat; quià videlicet prophetæ Domini occidebantur, altaria eius destruebantur, peribat lex & cultus DEI de terra; ideò inquam melior sibi videbatur mors, quàm cernere mala ista in diebus suis. Sic Abulensis suprà hunc locum q. 4. Qui & vlteriùs probat, istud

K vere

verè fuiſſe motiuum illius ad petendam mortem: quia cùm poſtmodū Deus diceret illi: *Quid hic agis Elia?* Reſpondit; *Zelo zelatus ſum pro Domino Deo exercituum, &c.* Quaſi dicat: Pro zelo quem habeo pro Domino Deo exercituū, facio omnia hæc fugiendo in deſertum & deſiderando mortem. Et mox ſubiungit Abulen. *Quòd ſi aliquis dicat, Eliam propter tædium vitæ laborioſæ deſideraſſe mortem, ſecundùm hunc non excuſabitur S. Elias à peccato ſaltem veniali* Hæc Abulenſis. Idem motiuū alij Expoſitores docent habuiſſe S. Eliam ad expetendam mortem: ſpecialiter Nicolaus de Lyra inquit: *Petiuit à Deo, quòd animam ſuam de corpore acciperet: Optabat enim magis mori, quàm videre per idololatras conteptum Dei.*

PROPOSITIO XLIX.

Et Sanctus Paulus ob labores vitæ Apoſtolicæ animarum cauſa ſuſceptos dicebat Rom. 7. verſ. 24. Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?

HÆC Propoſitio eſt falſiſſima, & maximam inſcitiam Authoris oſtendit. Repugnat enim euidentiſſimè textui citato: quod vt pateat, proferendus eſt integer textus. Sic ergò inquis ibi Paulus: *Velle adiacet mihi: perficere autem bonum non inuenio. Non enim quod volo bonum, hoc facio: ſed quod nolo malum, hoc ago. Si autem quod nolo, illud facio: iam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum*

Inuenio.

Inuenio igitur legem, volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet: Condelector enim legi Dei, secundùm interiorem hominem? Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati. Hæc Paulus. Sed & si placet euoluat lector totum contextum Capitis & iudicet si vel minimum eius, quod dixit Theologus vestigium, aut indicium illic reperitur: Paulum scilicet ob labores vitæ Apostolicę dixisse: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* & non magis propter legem membris regugnantem legi mentis, & captiuantem in lege peccati. Certè clarissima sunt verba allata, & nullus ambigendi locus potest superesse. Ego autem sincerè loquendo, multoties miror, Theologum se audacter obtulisse ad consilia Illustr. qui in multis insigniter, vel potiùs turpiter, errauit. Grauiter autem criminis falsi condemnandus est, qui S. Paulo imposuerit, quod omninò falsissimum esse, textus illius apertissime demonstrat. Aliquibus verò hæc Propositio Authoris videtur posse notari suspicione hæreseos, eò quod manifestè est contraria textui Sacræ Scripturæ. Ego autem inaduertentiæ Authoris parco, quamuis reuera materialem hæresim videatur sonare ista Propositio. Hæreticum enim profectò est & contemeliosum, asserere, quod S. Paulus propter labores vitæ Apostolicæ, animarum causa susceptos, diceret se infelicem, cùm alias dixisset 2. ad Timot.4. *Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi*

corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Sed id potest etiam ex ipsomet textu argui erroris. Ad illa enim verba: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* subiungit Paulus, *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Non est autem dignum asserere, quod Apostolus censuerit esse gratiam liberari ab Apostolatu: quandoquidem ipse Apostolatus erat gratia gratis data, quam commendat ipsemet Theologus ex S. Chrysostomo.

PROPOSITIO L.

Et 1. Cor. 8. Non volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam suprà modum grauati sumus suprà virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere.

SED & ex hoc loco inepté satis colligit Theologus, quasi Apostolus tale tædium in tribulatione habuisset, vt mori potiùs optasset, quàm eas perpeti. Non enim sic intelligendus est locus Pauli: sed potiùs, quemamodum legit Tertullianus de Resurrect. Carnis c. 48. *Nolumus vos*, inquit, *ignorare fatres de pressura nostra apud Asiam, quòd super quàm grauati sumus suprà vires, vti de vita hæsitaremus.* Cui expositioni consentit Iustinianus Societatis IESV. in Paraphrasi. *Grauati sumus*, inquit, *adeò vt prorsus perplexi, atque impediti, & consilij inopes essemus, neque vllum appareret refugium, quo periculum vitæ euaderemus.* Vel certè & coincidit in idem: *vt tæderet nos etiam viuere*, idest, *vt desperaremus nos etiam viuere*. prout

preout vertit S. Ambrosius: Et eundem sensum horum verborum Apostoli sequuntur Theophylactus, Theodoretus, neque dissentit Chrysostomus. A quorũ omnium intellectu maximè recedit Theologus, dum imponit Apostolo, quasi propter labores Apostolicæ vitæ tæderet eum viuere. A qua calumnia ipsemet Paulus se vindicat. Ad Philipp. 1. *Mihi*, inquit, *viuere Christus est, & mori lucrum. Quòd si viuere in carne hic mihi fructus operis est, & quid eligam ignoro. Coarctor autem è duobus: desiderium habens dissolui, & esse cum Christo; multò magis melius: permanere autem in carne, necessarium propter vos. Et hoc confidens scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum, & gaudium fidei.* Hæc S. Paulus. Et certè si Beatus Martinus non recusabat laborem, si adhuc populo Dei esset necessarius; & nec mori timuit, nec viuere recusauit; multò magis Paulus, qui primitias spiritus acceperat.

Sed iam vide quám grauiter Epistola Authoris sit contumeliosa & iniuriosa in Sanctos, vt ex dictis ipsius circà Eliã, & Paulum patet: indigna certè, quòd aliquando viderit Solem, digna verò quòd perpetuæ obliuioni tradatur, & nocti, quam Aegyptiacæ tenebræ occuparent, & caligo obscurissima inuolueret, dedicetur; vtpote quæ etiam Sanctis non parcit.

PROPOSITIO LI.

Vnde mirum non est, quosdam multa passos pro Dei gloria, etiamsi morte naturali extincti sint, inter Martyres computatos.

AT mihi mirum est, Theologum adeò delicatum Martyrem, qui mallet acerbitatem mortis subire, quàm famæ & honoris patij iacturam: imò potiùs vellet occidere alterum ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, hæc tám inconcinnè, sine connexione subdentem, vt dissolutas compages corporis infirmi huius Epistolæ non possit Lector non obstupescere. Dum enim tractasset Theologus de perpessione infamiæ, aut inhonorationis, & postmodùm de laboribus vitæ Apostolicę, ecce adducit quosdam multa passos, mortę naturali extinctos, inter Martyres tamen computatos. Mi Theologè, ad quid enim hæc subiunxisti? Hi quos inducis passi sunt, non solius honoris & famæ iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ; sed etiam passiones merè corporales exteriùs illatas; & computati sunt inter Martyres, non quia honoris aut famæ passi sunt iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ sustinuerunt (alioquin & Confessores & Doctores essent Martyres) sed quia sustinuerunt passiones exteriùs illatas, & eas vicerunt. vt enim docet S. Thomas in 4. dist. 49. q 5. art. 3. quæstiun. 2. Martyrij aureola debetur propter perfectissimam victoriam de exterioribus. Et in resp. ad 4. ait. *Difficultati illi, quæ accidit in sustinẽdo dolores tactus putà, qui sunt in verberibus, & huiusmodi, debetur aureola magis, quàm difficultati sustinẽdi interiores dolores, pro quibus tamẽ aliquis nõ propriè dicitur Martyr nisi*

nisi secundum quandam similitudinem. Et in resp. ad S ait. *Soli iniuriæ, quæ irrogatur circa corpus proprium ex qua nata est mors sequi, debetur aureola. Siue igitur aliquis propter Christum res temporales, siue famam, vel quicquid huiusmodi amittat, non efficitur propter hoc propriè Martyr, nec meretur aureolam. Nec plus aliquis potest ordinate res exteriores diligere, quam proprium corpus. Amor autem inordinatus non coadiuuat ad meritū aureolæ. Nec etiā potest dolor de amissione rerū coæquari dolori de corporis occisione, & alijs huiusmodi.* Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe aperi oculos & vide, an Propositiones tuas ex doctrina S. Thomæ decerpseris, vt pollicitus eras. Sed condonandū est tibi. Lippos enim oculos habes, & non valuisti fortiter infigere aciem visus tua in Solem splendissimum radiantem è pectore Thomæ Aquinatis.

PROPOSITIO LII.

Sic Ecclesia S. Marcellum Papam pro martyre colit 16. Ianuarij, S. Felicem 14. Ianuar. & S. Hyginum Papam 11. Ianuar.

HÆC Propositio imperitiam Authoris ostendit, eumque prodit Historiarum minimè gnarum. Si tacuisset, nunquam pœnituisset eum silentij, at fortassis nunc pœnitebit eum locutum fuisse. Vt autem in aperto cernas inscitiā eius, euolue historias singulorum, quos adducit. Et in primis S. Marcelli Papæ: de quo Martyrologium Romanum sic habet: *Romæ via Salaria natalis Sancti Marcelli Papæ & Martyris, qui ob Catholicæ*

 fidei

fidei confessionem, iubente Maxentio tyranno, primo fustibus cæsus, deinde ad seruitium animalium cum custodia publica deputatus, ibidem seruiendo amictu indutus cilicino defunctus est. In primo verò Tomo Conciliorum sic de ipso habetur: *Inseruitio animalium, nudus, amictus cilicio, defunctus est.* Platina verò in libro de vitis Pontificum sic ait: *Mense nono captiuitatis suæ, à clericis nocte à catabulo liberatus est. Qua ex re maiori percitus ira Maxentius Sanctissimum virum in catabulum redegit: vbi cum fœdè & incommodè habitaret, pædore & situ mortuus est.* S. verò Thomas in 4. Dist. 49. q. 5. art. 3. quæstiunc. 1. ad 7. ait. *Si ex vulnere mortali suscepto non moriatur aliquo casu contingenti, vel etiam vulnera non mortalia susceperit, & adhuc carcerem sustinens moriatur, adhuc aureolam meretur: vnde & quorundam Sanctorum Martyria in Ecclesia celebrantur, qui in carcere mortui sunt, aliquibus verberibus longè antè susceptis; sicut patet de Marcello Papa. Qualitercunque igitur afflictio propter Christum illata vsquè ad mortem continuetur, siue mors inde sequatur, siue non, aliquis Martyr efficitur, & aureolam meretur. Si verò non continuetur vsque ad mortem, non propter hoc aliquis dicetur Martyr. Sicut patet de Syluestro, de quo non solemnizat Ecclesia, sicut de Martyre, quia in pace vitam finiuit, quamuis priùs aliquas passiones sustinuerit.* Hæc S. Thomas. Ex his omnibus habes, Marcellum passiones exteriùs illaras sustinu-

ſuſtinuiſſe, imò & vſque ad mortem eas continuatas fuiſſe, & amplius eaſdem cauſam mortis eius extitiſſe. Loci enim fœditate multiſque ærumnis afflictus obijt. Non ergo omninò morte naturali, vt ait Theologus, extinctus eſt. De S. verò Felice ſic habet Martyrologium Romanum: *Nolæ in Capania natalis S. Felicis presbyteri, qui vt S. Paulinus Epiſcopus ſcribit, cum à perſecutoribus poſt tormenta in carcerem mitteretur, & cochleis ac teſtibus vinctus ſuperpoſitus iaceret, nocte ab Angelo ſolutus, atque eductus fuit: poſtmodum verò ceſſante perſecutione, cùm vitæ exemplo ac doctrina multos ad fidem Chriſti conuertiſſet, clarus miraculis in pace quieuit.* Ex quo patet, S. Felicem non ſolum iacturam honoris, aut famæ, & labores vitæ Apoſtolicæ ſuſtinuiſſe, ſed etiam afflictiones corporis ab extrà illatas perpeſſum fuiſſe. Tandem de S. Hygino ſic Martyrologium Rom. habet: *Romæ natalis S. Hygini Papæ, qui in perſecutione Antonini gloriosè martyrium conſummauit.* Baronius verò in Annotationibus dicit: *Sub perſecutione Antonini coronatum eſſe martyrio. Idem lib. Roman. Pontif. Euſeb. in Chron. & alij omnes teſtantur.* In Annalibus vero ſic ait: *Chriſti anno 158 Syluano & Augurino Coſſ. vndecima Ianuar. Hyginus Romanus Pontifex, cùm ſediſſet annos quatuor, duobus minùs diebus (vt colligitur ex tempore ingreſſus eius, vſque ad diem, qui natalitio ipſius adſcriptus eſt in Romano Martyrologio) moritur Martyr.* Hæc ille. Et licet quòd ad res Hygini ſpectat remanſerunt (vt ait idem Baronius loco citato) ſicut & aliorum

rum quorundam antiquorum Romanorum Pontificum prorsus obscuræ: non tamen ambigendum est, eum Martyrio vitam finiuisse. Sicut etiam quorunda Sanctorũ Historiæ non sũt prorsus indubitatæ, vt Christophori S. Georgij, Catharinæ: non tamen dubitandum est, eos verè Sanctos Martyres fuisse. Turpissime ergò errauit, & contra manifestam veritatem Historiæ locutus est Theologus, Sanctum Hyginum Papam morte naturali extinctum fuisse, & ex hoc solo conuincitur maxima ignorantia Authoris in Historijs.

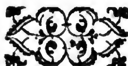
PROPOSITIO LIII.

Et S. Lutgardis Virgo Ordinis Cisterciensis, ad æqualem gloriam cum S. Catharina Virgine & Martyre electa fuit, etsi sine ferro & sanguine obierit, teste Thoma Cantipratano, apud Surium 16. Iunij.

HÆC Propositio incongruè adducitur ab Authore, cuius intentio est monstrare, quosdam multa passos pro Dei Gloria, etiamsi morte naturali extinctos, tamen inter Martyres conputatos. Aliud est enim aurea, aliud est aureola, vt docet S. Thomas in 4. Senten. Dist. 49. q. 5. art. 1. Cuius solius auctoritas citatur, quia Theologo sufficere creditur, vt assentiatur, eo quòd addictissimum eidem S. Doctori se ipsum esse, mentitur. Verba S. Doctoris sunt hæc. *Opus meritorium ratione meriti ex duobus habet, quibus habet etiam bonitatis rationem, scilicet ex radice charitatis, quæ refertur in finem vltimum: & sic debetur ei essentiale præmium,*

mium, scilicet peruentio ad finem quæ est aurea: & ex ipso genere actus quod laudabilitatem quandam habet ex debitis circumstantijs, & ex habitu eliciente, & proximo fine: & sic debetur ei quoddam accidentale præmium, quod aureola dicitur. In fine vero corporis articuli dicit. *Vnde oportet aureolam ab aurea differre.* In responsione vero ad 2. dicit. *Non ipsum premium essentiale magis intensum dicitur aureola, sed id quod præmio essētiali superadditur indifferenter, siue sit maius præmium essentiale habentis aureolam siue minus, siue æquale præmio essentiasi non habentis.* Et in respons. ad 5. ait. *Maior est excellentia meriti, quæ consurgit ex charitate, quam illa quæ consurgit ex genere actus: sicut finis ad quem ordinatur charitas, est potior ijs quæ sunt ad finem, circa quæ actus nostri consistunt, vnde etiam præmium respondens merito ratione charitatis, quantumcunque sit paruum, est maius quolibet præmio respondente actiui, ratione sui generis; & ideo aureola diminutiue dicitur, respectu aureæ.* Articulo vero 3. quæstiunc. 2. in resp. ad 3. ait. *Cum actus Martyrij maximam difficultatem habeat, voluntas Martyrij non pertingit ad illud meritum, quod actui Martyrij debetur ratione difficultatis: quamuis possit etiam peruenira ad alterius præmiū, considereta radice merendi quia aliquis ex maiore charitate potest velle sustinere Martyrium, quam alius sustineat; vnde voluntarie Martyr potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, vel maius eo, quod Martyri debetur,* sed

aureola debetur difficultati, quæ est in ipsa pugna Martyrij, vnde aureola voluntariè Martyribus non debetur. Conformiter ad id art. 5. eiusdem q. quæstiunc. 3. inquit. *Sciendum quòd meritum aureolæ potest intendi dupliciter. Vno modo ex parte radicis: Alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos duos, quorũ vnus ex minori charitate maius tormentũ martyrij sustinet, vel magis prædicationi instat, aut etiam magis se â delectationibus carnis elongat. Intensioni ergo meriti, quæ attenditur penès radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio Aureæ; Sed intensioni meriti, quæ est ex genere actus, respondet intensio aureolæ. Vnde potest esse, quòd aliquis, qui minus in martyrio meresur, quantum ad essentiale præmium, habebit pro Martyrio maiorem aureolam.* Hæc S. Thomas. Ex quibus habetur, quòd S. Lutgardis ad æqualem gloriam essentialem siue ad æqualem auream, siue ad æquale præmium essentiale cum S. Catharina Virgine & Martyre, electa est; non tamen ad æqualem aureolam Martyrij, cùm sine ferro & sanguine obierit. Quia autem Theologus omnia inuoluit, & minimè distinguit, ideò hoc nomine meritò reprehensibilis censetur,

PRO-

PROPOSITIO LIV.

Eandemque ob causam S. Damascenus in vita S. Barlaam & Iosaphat scriptum reliquit, Religiosos animo ac voluntate Martyres effectos, ea gloria, quam martyres obtinent, minimè carere.

HAEC Propositio æquè est incongrua, & inuoluta ac præcedens. Religiosi enim animo ac voluntate Martyres effecti ea gloria essentiali, quam Martyres obtinent, minimè carent; at carent ea gloria, quæ dicitur aureola. Martyres enim animo ac voluntate tantum, non sunt propriè Martyres: vt docet Sanctus Thomas in 4. Sent. D. 49. q. 5. art. 3. quæstiunc. 2. ad 5. *Afflictio*, inquit, *pœnitentiæ non est propriè loquendo martyrium, quia non consistit in his, quæ ad mortem inferendam ordinantur, cùm ordinetur solum ad carnem domandam, quam mensuram si excesserit, erit afflictio culpanda. Dicitur ergo propter similitudinem afflictionis martyrium, quæ quidem afflictio excedit Martyrij afflictionem diuturnitate, sed exceditur intensione.* Articulo vero 5. quæstiunc. 1. in resp. ad 2. ait. *Paupertas quamuis sit opus perfectionis, non tamen tenet summum locum in aliqua spirituali pugna, quia amor corporalium minùs impugnat, quàm concupiscentia carnis, vel persecutio inflicta in corpus proprium. Vnde pauperitati non debetur aureola, sed debetur ei iudiciaria potestas, ratione humiliationis, quæ consequitur paupertatem, vt suprà dictum est*

Glossa

Glossa autem inducta largè accipit aureolam pro quolibet præmio, quod redditur merito excellenti. Et similiter, inquit, *dicendum ad 3. & 4.* Tertium autem argumentum erat de obedientia. Quartum de operibus supererogationis. Sed in vniuersum docuit S. Thomas, quod aureola voluntariè tantùm Martyribus non debetur, vt circà Propositionem pręcedentem visum est.

PROPOSITIO LV.

Quod certè magis locum habet in ijs, qui iuxta signum bonorum à S. Bernardo traditum, plura quàm alij bona faciunt, & plura quâm alij mala patiuntur, & minores fauores & laudes & applausus humanos reportant.

HÆC Propositio æquè ac precedens est implicata. Ij enim qui plura quàm alij bona faciunt, & plura quàm alij mala patiuntur, & minores fauores & laudes & applausus humanos reportant etsi ea gloria essentiali, qua Martyres, minimè carent, aureolam tamen Martyrij non obtinent; alioquin & Confessores essent Martyres. Cæterum ne quis signis bonorum deficiat, expendenda sunt ea, & limitanda iuxtà Sacram Scripturam & doctrinam Sanctorum. Ij ergo sunt boni, qui plura & perfectiora, quàm alij bona faciũt, secundùm mentem eiusdem Theologi expressam in Propositione IV. Plus enim est aliquot opera perfecta facere, quàm plurima imperfecta & tepida. Illi sunt boni, qui plura quàm alij mala patiuntur, sed patienter patiuntur. Nam plurimi non patienter patiuntur, imò inuiti patiuntur: & ideò patiendo non merentur, quia meritum non est in sola passione

one, sed in patienti perpessione: siue plura, quàm alij, mala patiuntur: at non faciunt alios pati. Sæpe enim aliqui ideò patiuntur, quia alios pati faciunt, quando videlicet angustiantur vasa carnis, quia non dilatantur spatia charitatis: siue plura quam alij mala patiuntur, sed non resistunt, ad imitationem Christi, qui vicit non resistendo, sed patiendo, & ad exemplum Martyrum à Theologo inductorum qui si restitissent, minimè Martyres fuissent.? vt vel inde agnoscas, eos qui resistunt, neque inter voluntarie Martyres computandos; vt pote qui non satisfaciunt præcepto Christi Matth. 5. *Esto* inquit, *consentiens aduersario tuo*. Et iterum: *Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alterâm: & ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Neque satis faciunt consilio Pauli ad Roman. 12. *Nulli malum pro malo reddentes, prouidentes bona non tantùm coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.* Siue plura quam alij mala patiuntur, sed non patiuntur sicut ille, cui dictum est Ioan. 5. *Noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat:* multi enim mali plura, quā alij, mala patiuntur: sed patiuntur boni, sicut ille, cui dictum est Ioann. 9. *Neque*

hic

PROPOSITIO LI.

Vnde mirum non est, quosdam multa passos pro Dei gloria, etiamsi morte naturali extincti sint, inter Martyres computatos.

AT mihi mirum est, Theologum adeò delicatum Martyrem, qui mallet acerbitatem mortis subire, quàm famæ & honoris pati iacturam: imò potiùs vellet occidere alterum ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, hæc tám inconcinnè, sine connexione subdentem, vt dissolutas compages corporis infirmi huius Epistolæ non possit Lector non obstupescere. Dum enim tractasset Theologus de perpessione infamiæ, aut inhonorationis, & postmodùm de laboribus vitæ Apostolicę, ecce adducit quosdam multa passos, mortę naturali extinctos, inter Martyres tamen computatos. Mi Theologè, ad quid enim hæc subiunxisti? Hi quos inducis passi sunt, non solius honoris & famæ iactúram, aut labores vitæ Apostolicæ; sed etiam passiones merè corporales exteriùs illatas; & computati sunt inter Martyres, non quia honoris aut famæ passi sunt iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ sustinuerunt (alioquin & Confessores & Doctores essent Martyres) sed quia sustinuerunt passiones exteriùs illatas, & eas vicerunt. vt enim docet S. Thomas in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. quæstiun. 2. Martyrij aureola debetur propter perfectissimam victoriam de exterioribus. Et in resp. ad 4. ait. *Difficultati illi, quæ accidit in sustinẽdo dolores tactus putà, qui sunt in verberibus, & huiusmodi, debetur aureola magis, quàm difficultati sustinẽdi interiores dolores, pro quibus tamẽ aliquis nõ propriè dicitur Martyr nisi*

nisi secundùm quandam similitudinem. Et in resp. ad 5 ait. *Soli iniuriæ, quæ irrogatur circa corpus proprium ex qua nata est mors sequi, debetur aureola. Siue igitur aliquis propter Christum res temporales, siue famam, vel quicquid huiusmodi amittat, non efficitur propter hoc propriè Martyr, nec meretur aureolam. Nec plus aliquis potest ordinate res exteriores diligere, quam proprium corpus. Amor autem inordinatus non coadiuuat ad meritũ aureolæ. Nec etiã potest dolor de amissione rerũ coæquari dolori de corporis occisione, & alijs huiusmodi.* Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe aperi oculos & vide, an Propositiones tuas ex doctrina S. Thomæ decerpseris, vt pollicitus eras. Sed condonandũ est tibi. Lippos enim oculos habes, & non valuisti fortiter infigere aciem visus tua in Solem splendissimum radiantem è pectore Thomæ Aquinatis.

PROPOSITIO LII.

Sic Ecclesia S. Marcellum Papam pro martyre colit 16. Ianuarij, S. Felicem 14. Ianuar. & S. Hyginum Papam 11. Ianuar.

HÆC Propositio imperitiam Authoris ostendit, eumque prodit Historiarum minimè gnarum. Si tacuisset, nunquam pœnituisset eum silentij, at fortassis nunc pœnitebit eum locutum fuisse. Vt autem in aperto cernas inscitiã eius, euolue historias singulorum, quos adducit. Et in primis S. Marcelli Papæ: de quo Martyrologium Romanum sic habet: *Romæ via Salaria natalis Sancti Marcelli Papæ & Martyris, qui ob Catholicæ fidei*

PROPOSITIO LI.

Vnde mirum non est, quosdam multa passos pro Dei gloria, etiamsi morte naturali extincti sint, inter Martyres computatos.

AT mihi mirum est, Theologum adeò delicatum Martyrem, qui mallet acerbitatem mortis subire, quàm famæ & honoris patij iacturam: imò potiùs vellet occidere alterum ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, hæc tám inconcinnè, sine connexione subdentem, vt dissolutas compages corporis infirmi huius Epistolæ non possit Lector non obstupescere. Dum enim tractasset Theologus de perpessione infamiæ, aut inhonorationis, & postmodùm de laboribus vitæ Apostolicę, ecce adducit quosdam multa passos, mortę naturali extinctos, inter Martyres tamen computatos. Mi Theologè, ad quid enim hæc subiunxisti? Hi quos inducis passi sunt, non solius honoris & famæ iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ; sed etiam passiones merè corporales exteriùs illatas; & computati sunt inter Martyres, non quia honoris aut famæ passi sunt iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ sustinuerunt (alioquin & Confessores & Doctores essent Martyres) sed quia sustinuerunt passiones exteriùs illatas, & eas vicerunt. vt enim docet S. Thomas in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. quæstiun. 2. Martyrij aureola debetur propter perfectissimam victoriam de exterioribus. Et in resp. ad 4. ait. *Difficultati illi, quæ accidit in sustinẽdo dolores tactus putà, qui sunt in verberibus, & huiusmodi, debetur aureola magis, quàm difficultati sustinẽdi interiores dolores, pro quibus tamẽ aliquis nõ propriè dicitur Martyr nisi*

nisi secundùm quandam similitudinem. Et in resp. ad 5 ait. *Soli iniuriæ, quæ irrogatur circa corpus proprium ex qua nata est mors sequi, debetur aureola. Siue igitur aliquis propter Christum res temporales, siue famam, vel quicquid huiusmodi amittat, non efficitur propter hoc propriè Martyr, nec meretur aureolam. Nec plus aliquis potest ordinate res exteriores diligere, quam proprium corpus. Amor autem inordinatus non coadiuuat ad meritũ aureolæ. Nec etiã potest dolor de amissione rerũ coæquari dolori de corporis occisione, & alijs huiusmodi.* Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe aperi oculos & vide, an Propositiones tuas ex doctrina S. Thomæ decerpseris, vt pollicitus eras. Sed condonandũ est tibi. Lippos enim oculos habes, & non valuisti fortiter infigere aciem visus tua in Solem splendissimum radiantemiè pectore Thomæ Aquinatis.

PROPOSITIO LII.

Sic Ecclesia S. Marcellum Papam pro martyre colit 16. Ianuarij, S. Felicem 14. Ianuar. & S. Hyginum Papam 11. Ianuar.

HÆC Propositio imperitiam Authoris ostendit, eumque prodit Historiarum minimè gnarum. Si tacuisset, nunquum pœnituisset eum silentij, at fortassis nunc pœnitebit eum locutum fuisse. Vt autem in aperto cernas inscitiã eius, euolue historias singulorum, quos adducit. Et in primis S. Marcelli Papæ: de quo Martyrologium Romanum sic hacet: *Romæ via Salaria natalis Sancti Marcelli Papæ & Martyris, qui ob Catholicæ*

 fidei

fidei confessionem, iubente Maxentio tyranno, primò fustibus cæsus, deinde ad seruitium animalium cum custodia publica deputatus, ibidem seruiendo amictu indutus cilicino defunctus est. In primo verò Tomo Conciliorum sic de ipso habetur: *In seruitio animalium, nudus, amictus cilicio, defunctus est.* Platina verò in libro de vitis Pontificum sic ait: *Mense nono captiuitatis suæ, à clericis nocte à catabulo liberatus est. Qua ex re maiori percitus ira Maxentius Sanctissimum virum in catabulum redegit: vbi cum fœdè & incommodè habitaret, pædore & situ mortuus est.* S. verò Thomas in 4. Dist. 49. q. 5. art. 3. quæstiunc. 1. ad 7. ait. *Si ex vulnere mortali suscepto non moriatur aliquo casu contingenti, vel etiam vulnera non mortalia susceperit, & adhuc carcerem sustinens moriatur, adhuc aureolam meretur: vnde & quorundam Sanctorum Martyria in Ecclesia celebrantur, qui in carcere mortui sunt, aliquibus verberibus longè antè susceptis; sicut patet de Marcello Papa. Qualitercunque igitur afflictio propter Christum illata vsquè ad mortem continuetur, siue mors inde sequatur, siue non, aliquis Martyr efficitur, & aureolam meretur. Si verò non continuetur vsque ad mortem, non propter hoc aliquis dicetur Martyr. Sicut patet de Syluestro, de quo non solemnizat Ecclesia, sicut de Martyre, quia in pace vitam finiuit, quamuis priùs aliquas passiones sustinuerit.* Hæc S. Thomas. Ex his omnibus habes, Marcellum passiones exteriùs illaras

sustinu-

ſuſtinuiſſe, imò & vſque ad mortem eas continuatas fuiſſe, & ampliuseaſdem cauſam mortis eius extitiſſe. Loci enim fœditate multiſque ærumnis afflictus obijt. Non ergo omninò morte naturali, vt ait Theologus, extinctus eſt. De S. verò Felice ſic habet Martyrologium Romanum: *Nolæ in Capania natalis S. Felicis presbyteri, qui vt S. Paulinus Epiſcopus ſcribit, cum à perſecutoribus poſt tormenta in carcerem mitteretur, & cochleis ac reſtibus vinctus ſuperpoſitus iaceret, nocte ab Angelo ſolutus, atque eductus fuit: poſtmodum verò ceſſante perſecutione, cùm vitæ exemplo ac doctrina multos ad fidem Chriſti conuertiſſet, clarus miraculis in pace quieuit.* Ex quo patet, S. Felicem non ſolum iacturam honoris, aut famæ, & labores vitæ Apoſtolicæ ſuſtinuiſſe, ſed etiam afflictiones corporis ab extrà illatas perpeſſum fuiſſe. Tandem de S. Hygino ſic Martyrologium Rom. habet: *Romæ natalis S. Hygini Papæ, qui in perſecutione Antonini glorioſè martyrium conſummauit.* Baronius verò in Annotationibus dicit: *Sub perſecutione Antonini coronatum eſſe martyrio. Idem lib. Roman. Pontif. Euſeb. in Chron. & alij omnes teſtantur.* In Annalibus vero ſic ait: *Chriſti anno 158 Syluano & Augurino Coſſ. vndecima Ianuar. Hyginus Romanus Pontifex, cùm ſediſſet annos quatuor, duobus minùs diebus (vt colligitur ex tempore ingreſſus eius, vſque ad diem, qui natalitio ipſius adſcriptus eſt in Romano Martyrologio) moritur Martyr.* Hæc ille. Et licet quòd ad res Hygini ſpectat remanſerunt (vt ait idem Baronius loco citato) ſicut & alio-

rum quorundam antiquorum Romanorum Pontificum prorsus obscuræ: non tamen ambigendum est, eum Martyrio vitam finiuisse. Sicut etiam quorunda Sanctorũ Historiæ non sũt prorsus indubitatæ, vt Christophori S. Georgij, Catharinæ: non tamen dubitandum est, eós verè Sanctos Martyres fuisse. Turpissime ergò errauit, & contra manifestam veritatem Historiæ locutus est Theologus, Sanctum Hyginum Papam morte naturali extinctum fuisse, & ex hoc solo conuincitur maxima ignorantia Authoris in Historijs.

PROPOSITIO LIII.

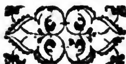
Et S. Lutgardis Virgo Ordinis Cisterciensis, ad æqualem gloriam cum S. Catharina Virgine & Martyre electa fuit, etsi sine ferro & sanguine obierit, teste Thoma Cantipratano, apud Surium 16. Iunij.

HÆC Propositio incongruè adducitur ab Authore, cuius intentio est monstrare, quosdam multa passos pro Dei Gloria, etiamsi morte naturali extinctos, tamen inter Martyres conputatos. Aliud est enim aurea, aliud est aureola, vt docet S. Thomas in 4. Senten. Dist. 49. q. 5. art. 1. Cuius solius auctoritas citatur, quia Theologo sufficere creditur, vt assentiatur, eo quòd addictissimum eidem S. Doctori se ipsum esse, mentitur. Verba S. Doctoris sunt hæc. *Opus meritorium ratione meriti ex duobus habet, quibus habet etiam bonitatis rationem, scilicet ex radice charitatis, quæ refertur in finem vltimum: & sic debetur ei essentiale præmium,*

mium, scilicet peruentio ad finem quæ est aurea : & ex ipso genere actus quod laudabilitatem quandam habet ex debitis circumstantijs, & ex habitu eliciente, & proximo fine : & sic debetur ei quoddam accidentale præmium, quod aureola dicitur. In fine vero corporis articuli dicit. *Vnde oportet aureolam ab aurea differre.* In responsione vero ad 2. dicit. *Non ipsum premium essentiale magis intensum dicitur aureola, sed id quod præmio esseñtiali superadditur indifferenter, siue sit maius præmium essentiale habentis aureolam siue minus, siue æquale præmio essentia si non habentis.* Et in respons. ad 5. ait. *Maior est excellentia meriti, quæ consurgit ex charitate, quam illa quæ consurgit ex genere actus : sicut finis ad quem ordinatur charitas, est potior ijs quæ sunt ad finem, circa quæ actus nostri consistunt, vnde etiam præmium respondens merito ratione charitatis, quantumcunque sit paruum, est maius quolibet præmio respondente actui, ratione sui generis; & ideo aureola diminutiue dicitur, respectu aureæ.* Articulo vero 3. quæstiunc. 2. in resp. ad 3. ait. *Cum actus Martyrij maximam difficultatem habeat, voluntas Martyrij non pertingit ad illud meritum, quod actui Martyrij debetur ratione difficultatis : quamuis possit etiam peruenire ad alterius præmiũ, considerata radice merendi quia aliquis ex maiore charitate potest velle sustinere Martyrium, quam alius sustineat; vnde voluntarie Martyr potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, vel maius eo, quod Martyri debetur,*

sed

aureola debetur difficultati, quæ est in ipsa pugna Martyrij, vnde aureola voluntariè Martyribus non debetur. Conformiter ad id art. 5. eiusdem q. quæstiunc. 3. inquit, *Sciendum quod meritum aureolæ potest intendi dupliciter. Vno modo ex parte radicis: Alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos duos, quorũ vnus ex minori charitate maius tormentũ martyrij sustinet, vel magis prædicationi instat, aut etiam magis se à delectationibus carnis elongat. Intensioni ergo meriti, quæ attenditur penés radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio Aureæ; Sed intensioni meriti, quæ est ex genere actus, respondet intensio aureolæ. Vnde potest esse, quòd aliquis, qui minus in martyrio meretur, quantum ad essentiale præmium, habebit pro Martyrio maiorem aureolam.* Hæc S. Thomas. Ex quibus habetur, quòd S. Lutgardis ad ęqualem gloriam essentialem siue ad æqualem auream, siue ad æquale præmium essentiale cum S. Catharina Virgine & Martyre, electa est; non tamen ad æqualem aureolam Martyrij, cùm sine ferro & sanguine obierit. Quia autem Theologus omnia inuoluit, & minimè distinguit, ideò hoc nomine meritò reprehensibilis censetur,

PRO-

PROPOSITIO LIV.

Eandemque ob causam S. Damascenus in vita S. Barlaam & Iosaphat scriptum reliquit, Religiosos animo ac voluntate Martyres effectos, ea gloria, quam martyres obtinent, minimè carere.

HAEC Propositio æquè est incongrua, & inuoluta ac præcedens. Religiosi enim animo ac voluntate Martyres effecti ea gloria essentiali, quam Martyres obtinent, minimè carent; at carent ea gloria, quæ dicitur aureola. Martyres enim animo ac voluntate tantum, non sunt propriè Martyres: vt docet Sanctus Thomas in 4. Sent. D. 49. q. 5. art. 3. quæstiunc. 2. ad 5. *Afflictio*, inquit, *pœnitentiæ non est propriè loquendo martyrium, quia non consistit in his, quæ ad mortem inferendam ordinantur, cùm ordinetur solum ad carnem domandam, quam mensuram si excesserit, erit afflictio culpanda. Dicitur ergo propter similitudinem afflictionis martyrium, quæ quidem afflictio excedit Martyrij afflictionem diuturnitate, sed exceditur intensione.* Articulo vero 5. quæstiunc. 1. in resp. ad 2. ait. *Paupertas quamuis sit opus perfectionis, non tamen tenet summum locum in aliqua spirituali pugna, quia amor corporalium minùs impugnat, quàm concupiscentia carnis, vel persecutio inflicta in corpus proprium. Vnde paupertati non debetur aureola, sed debetur ei iudiciaria potestas, ratione humiliationis, quæ consequitur paupertatem, vt suprà dictum est*

Glossa

one, sed in patienti perpessione: siue plura, quàm alij, mala patiuntur: at non faciunt alios pati. Sæpe enim aliqui ideò patiuntur, quia alios pati faciunt, quando videlicet angustiantur vasa carnis, quia non dilatantur spatia charitatis: siue plura quam alij mala patiuntur, sed non resistunt, ad imitationem Christi, qui vicit non resistendo, sed patiendo, & ad exemplum Martyrum à Theologo inductorum qui si restitissent, minimè Martyres fuissent? vt vel inde agnoscas, eos qui resistunt, neque inter voluntarie Martyres computandos; vt pote qui non satisfaciunt præcepto Christi Matth. 5. *Esto* inquit, *consentiens aduersario tuo.* Et iterum: *Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram: & ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Neque satis faciunt consilio Pauli ad Roman. 12. *Nulli malum pro malo reddentes, prouidentes bona non tantùm coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.* Siue plura quam alij mala patiuntur, sed non patiuntur sicut ille, cui dictum est Ioan. 5. *Noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat:* multi enim mali plura, quã alij, mala patiuntur: sed patiuntur boni, sicut ille, cui dictum est Ioann. 9. *Neque*

hic

hic peccauit neque parentes eius; sed ut manifestentur opera Dei in illo. Denique plura quàm alij mala patiuntur, nomine Christi, & propter Christum, secundum quod scriptum est 1. Pet. 4. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur, vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus, non erubescat; glorificet autem Deum in isto nomine, quoniam tempus est, vt incipiat iudicium á domo Dei.* Ij sunt boni, qui minores fauores & laudes & applausus humanos reportant; sed eos minimè quærunt. Plerique enim ideò iusto DEI iudicio minores fauores & applausus humanos reportant, quia eos quærunt: secundùm dictum Chrysostomi hom. 39. ad popul. Antich. *Gloriam*, inquit, *aliter assequi non licet, nisi gloriam fugiendo, nam donec quidem eam sectamur, nos fugit, cùm autem eam fugimus, nos ipsa sequitur.* Quamobrem homil. 72. in Cap. 22. Matth. dicit: *Ita contraria tibi eueniunt, quam desideras. Tu quidem maximè cupis, vt de te admirans, Ille misericors, ille humanus, ille benignus, dicat: Ipse autem istud non dicet: sed, Ille inanis gloriæ cupidus prædicabit, ille qui omnibus quouis modo placere hominibus studeat, cæteraque his deteriora. Si verò tu celabis: tunc exclamabit: O misericordem illum atque humanum. Non enim grande aliquid aut præcipuum occultari diutiùs Deus patitur; sed si tu celabis, ille manifestabit. Ita & mirabilior*

diutiùs Deus patitur; sed si tu celabis, ille manifestabit. Ita & mirabilior eris, & maiora lucraberis. Quare ad acquirendam gloriam contraria est omninò ostentatio. Nam ad quod festinanter pergimus, ad illud impedimento solet maximè esse. Non enim beneficentiæ gloriam solum amittimus, sed contrarium quoque acquirimus, & ad hæc non paruis nos incommodis subijcimus. Et Hom. 35. imperfecti operis in Math. *Primatus*, inquit, *fugientem se desiderat, desiderantem se odit.* Et Hom. 29. in Epist. 2. ad Corinth. ait. *Si vis gloria fulgere, gloriam contemne: si gloriam sectaberis, gloria excides.* Consonat his Gregorius Magnus lib. 31. Moral. cap. 7. *Benè*, inquit, *de superbis dicitur, quòd eorum facies in foueam demerguntur; quia ima petunt, dum Superbiendo altiora appetũt, & quò magis extollendo se erigũt, eò magis ruendo inferiùs tendunt.* Conformiter ad idem Prouerb. 29. dicitur. *superbum sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria.* Et Prouerb. 16. *Contritionem præcedit superbia, & ante ruinã exaltatur spiritus.* Ecclesiastici quoq; 10. *Radices gentium superbarum arefecit Dominus, & plantauit humiles.*

PROPOSITIO LVI.

Illas Religiones pluris facias, in quibus maius est Orationis studium, quàm Psalmodia.

HÆC Propositio est contumeliosa & iniuriosa in Religiones; supponit enim, quòd in aliquibus Religionibus maius est studiũ Psalmodię, quàm Orationis. Itē est subuersiua iuuētutis, quę inde potest habere occasionē, vt abhorreat à Religionib⁹ profitētib⁹ Psalmodiā. Item est fatuola, & deceptoria; pręscindit enim studium Psalmodię à studio Orationis, quasi Psalmodia non inuoluat orationem, non tantùm eam quæ dicitur vocalis, sed etiam eam, quæ dicitur mentalis. Imò de ratione perfectæ Psalmodiæ Ecclesiasticæ est, vt non sôlùm aliquis spiritu, sed & mente psallat Deo, secundùm illud Apostoli 1. Corinth. 14. *Psallam spiritu, psallam & mente.* Psallere enim spiritu hoc loco accipiunt Ambrosius, & Anselmus pro sono linguæ, & externa voce: nàm etiam spiritus de spiritu corporali dicitur. Vt sit sensus; psallam lingua, psallam & mente. Et iterùm ad Ephes. 5. dicitur. *Loquentes vobismetipsis, in Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Denique ad Coloss. 3. *Docentes & commonentes vosmetipsos in Psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.* Quibus in locis coniungit Apostolus (vt patet) Psalmodiæ siue Orationi vocali, internam orationem. Ineptè igitur ista duo disiunxit Theologus. Quamuis enim aliquado contingat, quòd ex Psalmodia aliquis minus lucretur, vel à deuotione retrahatur, id prorsus est per accidens, ex vitio, & defectu quorundam. Et vt inquit S. Thomas super Epist. ad Eph. cap. 5 Lect. 7. *Si ex hoc aliquis commoueatur ad dissolutionem vel in gloriam inanem, hoc est, contrà intentionem Ecclesię,* Et 2. 2. q. 91. art. 2. ad 5. ait. *Per cantum, quo quis studiosè ad delectandum vtitur, abstrahitur animus à consideratione eorum, quæ cantantur.*

tur. Sed si aliquis cantet propter deuotionem, attentiùs considerat quæ dicuntur: tum quia diutiùs moratur super eodem, tum quia, vt Augustinus dicit in 10. Confess. Omnes affectus spiritus nostri pro sua diuersitate habent proprios modos in voce atque cantu, quorum occulta familiaritate excitantur. Et eadem etiam est ratio de audientibus; in quibus etsi aliquando non intelligant quæ cãtantur, intelligunt tamen propter quid cantantur, scilicet ad Laudem Dei, & hoc sufficit ad deuotionem excitandam. Hæc S. Thomas.

Item Propositio dicta est friuola, & deceptoria, ex hoc quasi Religiones illæ non sint pluris faciendæ, in quibus simul est studium Orationis, & studium Psalmodiæ; & maius Orationis studium, quàm Psalmodiæ: præ illis Religionibus, in quibus est tantùm studiũ Orationis, non item Psalmodiæ. Si enim illa Religio secundùm Theologum est perfectior, quę habet plura media ad assequendum finem suũ, & magis ordinata, siue auxilia plura & meliora; vtiq; illa Religio, quæ habet Orationem simul & Psalmodiam, erit perfectior, quia plura adiumenta habet ad assecutionem eius finis, ad quem est instituta. Neq; enim Psalmodia officit in Religionibus, quin possint incumbere conuersioni animarum, vt postea patebit: imò Psalmodia multùm confert ad prouocandos affectus proximorũ in Deum, vt supra monstratum est circa Propositionẽ XIII. Item dicta Propositio est friuola & deceptoria ex hoc, quod videtur suppõere non pertinere ad statũ Religionis Psalmodiam & non subseruire perfectioni Religionis. Quorũ vtrumq; falsum est. Primo enim Psalmodia non solum est non aliena à statu Religionum, etiam conuersioni animarum incumbentium, vt patet ex consuetudine Religionum à Sancta Sede approbatarum, & ad obeundas functiones, & ministeria circa salutem

HÆC Propositio est contumeliosa & iniuriosa in Religiones; supponit enim, quòd in aliquibus Religionibus maius est studiũ Psalmodię, quàm Orationis. Itẽ est subuersiua iuuẽtutis, quę inde potest habere occasionẽ, vt abhorreat à Religionib⁹ profitẽtib⁹ Psalmodiã. Item est friuola, & deceptoria; pręscindit enim studium Psalmodię à studio Orationis, quasi Psalmodia non inuoluat orationem, non tantùm eam quæ dicitur vocalis, sed etiam eam, quæ dicitur mentalis. Imò de ratione perfectæ Psalmodiæ Ecclesiasticæ est, vt non sòlùm aliquis spiritu, sed & mente psallat Deo, secundùm illud Apostoli 1. Corinth. 14. *Psallam spiritu, psallam & mente.* Psallere enim spiritu hoc loco accipiunt Ambrosius, & Anselmus pro sono linguæ, & externa voce: nàm etiam spiritus de spiritu corporali dicitur. Vt sit sensus; psallam lingua, psallam & mente. Et iterùm ad Ephes. 5. dicitur. *Loquentes vobismetipsis, in Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Denique ad Coloss. 3. *Docentes & commonentes vosmetipsos in Psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.* Quibus in locis coniungit Apostolus (vt patet) Psalmodiæ siue Orationi vocali, internam orationem. Ineptè igitur ista duo disiunxit Theologus. Quamuis enim aliquado contingat, quòd ex Psalmodia aliquis minus lucretur, vel à deuotione retrahatur, id prorsus est per accidens, ex vitio, & defectu quorundam. Et vt inquit S. Thomas super Epist. ad Eph. cap. 5 Lect. 7. *Si ex hoc aliquis commoueatur ad dissolutionem vel in gloriam inanem, hoc est, contrà intentionem Ecclesię.* Et 2. 2. q. 91. art. 2. ad 5. ait. *Per cantum, quo quis studiosè ad delectandum vtitur, abstrahitur animus à consideratione eorum, quæ cantantur.*

tur. Sed si aliquis cantet propter deuotionem, attentiùs considerat quæ dicuntur: tum quia diutiús moratur super eodem, tum quia, vt Augustinus dicit in 10. Confess. Omnes affectus spiritus nostri pro sua diuersitate habent proprios modos in voce atque cantu, quorum occulta familiaritate excitantur. Et eadem etiam est ratio de audientibus; in quibus etsi aliquando non intelligant quæ cãtantur, intelligunt tamen propter quid cantantur, scilicet ad Laudem Dei, & hoc sufficit ad deuotionem excitandam. Hæc S. Thomas.

Item Propositio dicta est friuola, & deceptoria, ex hoc quasi Religiones illæ non sint pluris faciendæ, in quibus simul est studium Orationis, & studium Psalmodiæ; & maius Orationis studium, quàm Psalmodiæ: præ illis Religionibus, in quibus est tantùm studiũ Orationis, non item Psalmodiæ. Si enim illa Religio secundùm Theologum est perfectior, quę habet plura media ad assequendum finem suũ, & magis ordinata, siue auxilia plura & meliora; vtiq; illa Religio, quæ habet Orationem simul & Psalmodiam, erit perfectior, quia plura adiumenta habet ad assecutionem eius finis, ad quem est instituta. Neq; enim Psalmodia officit in Religionibus, quin possint incumbere conuersioni animarum, vt postea patebit: imò Psalmodia multùm confert ad prouocandos affectus proximorũ in Deum, vt supra monstratum est circa Propositionẽ XIII. Item dicta Propositio est friuola & deceptoria ex hoc, quod videtur suppõere non pertinere ad statũ Religionis Psalmodiam & non subseruire perfectioni Religionis. Quorũ vtrumq; falsum est. Primo enim Psalmodia non solum est non aliena à statu Religionum, etiam conuersioni animarum incumbentium, vt patet ex consuetudine Religionum à Sancta Sede approbatarum, & ad obeundas functiones, & ministeria circa salutem

proximorum destinatarum, Psalmodiam tamen retinentium; Religionem inquam Sanctissimi Dominici, & Seraphici Francisci, & aliorum; sed etiam spectat ad statum Religionis. *Religio enim* (vt habet S. Thomas 2. 2. q. 81. ar. 1. in corp.) *videtur dicta à relegendo ea, quæ sunt diuini cultus: quia huiusmodi sunt frequenter in corde reuoluenda secundùm illud Prouerb. 3. In omnibus vijs tuis cogita illum. Quamuis etiam possit intelligi Religio ex hoc dicta, quod Deum reeligere debemus, quem amiseramus negligentes. Sicut Augustinus dicit in 10. de Ciuitate Dei: vel potest intelligi Religio à religando dicta. Unde Augustinus dicit in lib. de vera Religione. Religet nos Religio vni omnipotenti Deo. Siue autem Religio dicatur à frequenti relectione, siue ex iterata electione eius, quod negligenter amissum est, siue dicatur à religatione: Religio propriè importat ordinem ad Deum. Ipse enim est, cui principaliter alligari debemus, tanquam indeficienti principio, ad quem etiam nostra electio assiduè dirigi debet sicut in vltimum finem; quem etiam negligenter peccando amittimus, & credendo, & fidem protestando recuperare debemus.* Hæc ibi. In Opusc. vero 19. Cap. 1. sic ait. *Primò & principaliter ad veram Religionem pertinere noscuntur, quæcunque ad fidem integram pertinent, & debitam latriæ seruitutem. Sed secundò ad Religionem pertinere noscuntur illa omnia, in quibus possumus seruitium Deo exhibere: quia vt Augustinus dicit in Enchirid. Deus colitur non solùm fide: sed spe & charitate, vt sic omnia charita-*

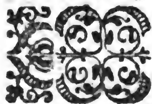
charitatis opera, Religionis esse dicantur. Vnde Iacob. 1. Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem hac est, visitare pupillos & viduas in tribulatione earum &c. Ex his ergo patet, quòd duplex est Religionis acceptio. Vna secundùm sui nominis primam institutionem, secundùm quod aliquis Deo se ligat per fidem ad debitum cultum: & sic quilibet Christianæ Religionis fit particeps in baptismo, abrenuntians Sathanæ, & omnibus pompis eius. Secunda prout aliquis ad aliqua charitatis opera se obligat, quibus specialiter Deo seruitur, abrenuntians sæcularibus: & hoc modo Religionis nomine ad præsens vtimur. Hæc omnia S. Thomas. Huic ergo Religioni consentanéa est Psalmodia; tum quia Psalmodia est veré & propriè actus virtutis Religionis: tum quia est actus quidam ex charitate Dei proueniens, & ad extrà prorumpens, secundùm quod vulgo quos vehementer diligimus, laudare consueuimus. Vnde S. Thomas 2. 2. q. 81. art. 12. in corp. ait. *Adiungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus, ex vehementi affectione, secundùm illud Psal. 15. Lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea.* Habetur autem ex eodem S. Thoma, quòd omnia Charitatis opera, Religionis esse dicuntur. Sicut ergo actus proprius elicitus ab aliqua virtute, consentaneus ei dicitur, & nequaquam alienus ab ea; ita Psalmodia est actus consentaneus virtuti Religionis, & nequaquam ab ea alienus, & consequenter neque alienus à Religione, vt sonat statum personarum DEO religatarum, siue virtuti Religionis deditarum. *Religiosi enim* (inquit S. Thomas 2. 2. q. 81. ar. 1. ad 5.) *dicuntur, qui totam vitam*

tam suam diuino cultui dedicant, à mundanis negotijs se abstrahentes. Quis ergo audeat dicere, Psalmodiam esse alienam ab instituto Religionum, etiam actioni deputatarum? aut quis audeat dicere, non pertinere Psalmodiam ad Religionem? Et sanè, si Psalmodia non est aliena à ministerio Angelorum, secundùm illud quod habetur Luc. 2. *Facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in Altissimis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*: ex quo verba illa, Canticum Angelorum nominari cœperunt, vt notat Valfridus Strabo in lib. de reb. Eccles. cap. 22. & constat ex Concilio Toletano 4. Canone 12. quomodo erit aliena à ministerijs Religiosorum? Si Psalmodia non erat aliena à statu Prophetarum & Leuitarum, vt constat ex veteri Testamento, quomodo erit aliena à statu Religiosorum, qui sunt successores Prophetarum, & Leuitæ noui Testamenti? Si Christus excepit gratanter voces clamantium, *Osanna Benedictus qui venit in nomine Domini*: & ægre ferentes compescuit illis verbis: *Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.* quid debent expectare Religiosi tacendo, & non clamando? nempè id, vt lapides clament. Si Christus ipse cum Apostolis hymnum cecinit; quare Religiosi imitatores Christi & Apostolorum non cantent? Si Psalmodia ab Ecclesia recepta, à Concilijs approbata, & SS. Patribus mirificè commendata, quomodo ab instituto Religionis erit aliena? Nemo ergò præsumat sentire, aut dicere, ad Religionem non pertinere Psalmodiam.

Secundùm, quod monstrandum erat, Psalmodiam scilicet subseruire perfectioni, facillimè conuincitur. S. enim Thomas 2. 2. q. 91. ar. 1. ait: *Valet exterior laus oris ad excitan-*

excitandum interiorem affectum laudantis. Et Q. 83. artic. 12. in corp. ait. *Adiungitur vox Orationi triplici ratione. Primo quidem ad extitandum interiorem deuotionem, qua mens orantis eleuatur in Deum: quia per exteriora signa siue vocum, siue etiam aliquorum factorum, mouetur mens hominis, & secundmum apprehensionem, & consequenter secundum affectionem. Unde Augustinus dicit ad Probam, quod verbis & alijs signis, ad augendum desiderium sanctum nos ipsos acrius excitamus.* Hæc ille. Si ergo Psalmodia excitat affectum & promouet amorem DEI; vtique promouet & perfectionem; quia perfectio consistit in dilectione, quod aliquoties repetit Theologus. Et certè si Psalmodia non conducit ad perfectionem Religiosæ vitæ, vtique posset æstimari à statu Religionis aliena. Cùm enim status Religiosus sit status perfectionis, inde est quod quicquid á perfectione alienum erit, siue priuatiuè, siue negatiuè, id est, siue contrarium perfectioni, siue non pertinens ad perfectionem, etiam à statu Religionis erit alienum, hoc est vel ei contrarium, vel ad ipsum non pertinens.

Plura hac de re diximus in Propos. xiij.

PROPOSITIO LVII.

Proinde S. Thomas 2. 2. qu. 91. art. 2. ad 3. ait, nobiliorem esse modum prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & prædicationem, quàm per cantum.

HÆC Propositio ineptè est subnexa præcedenti ab Authore. Quid enim connexionis habet, vt dum prætendit Religiones pluris faciendas, in quibus est maius studium Orationis quàm Psalmodiæ, subdat, nobiliorem modum prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & prædicationem, quam per cantum? Nonne aliud est Oratio, aliud prædicatio, & doctrina? Et tamen Theologus suum studium connexionis monstrauit, apponendo illam particulam connexionis: *Proinde.* Sed ad rem ipsam accedo. Equidem nobilior est modus prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & pædicationem, quàm per cantum: at multò nobilior est modus prouocandi homines ad deuotionem per vtrumque simul, scilicet & per prædicationem, & per cantum. Et consequenter illa Religio pluris facienda, quæ prouocat homines ad deuotionem per prædicationem & cantum, quam illa, quæ prouocat homines ad deuotionem per prædicationem tantùm, non etiam per cantum. Ipse enim Theologus supra dixit: Religionem illam esse meliorem, quæ plures & meliores, & per plures vias ac modos, & pro pluribus locis ac personis, fructus reddit. Plures autem viæ & modi sunt, prouocare homines ad deuotionem per prædicationem, & per cantum, quam per solam prædicationem sine cantu. Iterum Theologus dixit, quod illa Religio est melior, quæ habet plura media, & magis ordinata, siue auxilia plura & meliora ad consequendũ suum finem: plura autem sunt media, siue plura auxilia ad con-

versionem

uersionem animarum, prædicatio & cantus, quam sola prædicatio. Psalmodia enim confert etiam ad prouocandos affectus proximorum ad Deum, vt supra ex S. Thoma monstratum est, circà Propositionem xiij. Sed age, aliam rationem inibo cum Theologo. Nulla est Religio in Ecclesia Dei, quæ homines non prouocet ad deuotionem aliquo modo per sonum saltem artificialem. Quamuis enim aliquę Religiones, dictæ Equestres, seu militares, careant Choro, adhibent tamen suis Ecclesijs musicam instrumentalem, circá celebrationem Missarum, & Vesperarum. Quæro, quis nobilior modus prouocandi homines ad deuotionem, per cantum, an per organa? Si ambigat, resoluet mentem eius dubiam S. Thomas, qui 2. 2. q. 91 art. 2. ad 4. de musica instrumentali sic loquitur: *Sicut Philosophus dicit in octauo Politicorum, Neque fistulas ad disciplinam est adducendum, neque aliquod aliud artificiale organum, putà, cytharam, & si quid tale alterum est: sed quecunquè faciunt Auditores bonos. Huiusmodi enim musica instrumenta magis animum mouent ad delectationem, quam per ea formetur interiùs bona dispositio. In veteri autem Testamento vsus erat talium instrumentorum, tùm quia populus erat magis durus, & carnalis, vnde erat per huiusmodi instrumenta prouocandus, sicut & per promissiones terrenas: tum etiam quia huiusmodi instrumenta corporalia aliquid figurabant.* Hæc de musica instrumentali. De cantu verò in corp. art. idem S. Thomas sic ait. *Salubriter fuit institutum, vt in diuinas laudes cãtus assumerentur, vt animi infirmorũ magis prouocarentur ad deuotionẽ. Vnde Augustinus dicit in 10. Confes. Adducor cantãdi consuetudinem approbare in Ecclesia, vt*

hic peccauit neque parentes eius; sed ut manifestentur opera Dei in illo. Denique plura quàm alij mala patiuntur, nomine Christi, & propter Christum, secundum quod scriptum est 1. Pet. 4. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur, vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus, non erubescat; glorificet autem Deum in isto nomine, quoniam tempus est, vt incipiat iudicium á domo Dei.* Ij sunt boni, qui minores fauores & laudes & applausus humanos reportant; sed eos minimè quærunt. Plerique enim ideò iusto DEI iudicio minores fauores & applausus humanos reportant, quia eos quærunt: secundùm dictum Chrysostomi hom. 39. ad popul. Antich. *Gloriam,* inquit, *aliter assequi non licet, nisi gloriam fugiendo, nam donec quidem eam sectamur, nos fugit, cùm autem eam fugimus, nos ipsa sequitur.* Quamobrem homil. 72. in Cap. 22. Matth. dicit: *Ita contraria tibi eueniunt, quam desideras. Tu quidem maximè cupis, vt de te admirans, Ille misericors, ille humanus, ille benignus, dicat: Ipse autem istud non dicet: sed, Ille inanis gloriæ cupidus prædicabit, ille qui omnibus quouis modo placere hominibus studeat, cæteraque his deteriora. Si verò tu celabis: tunc exclamabit: O misericordem illum atque humanum. Non enim grande aliquid aut præcipuum occultari diutiùs Deus patitur; sed si tu celabis, ille manifestabit. Ita & mirabilior*

diutiùs Deus patitur: sed si tu celabis, ille manifestabit. Ita & mirabilior eris, & maiora lucraberis. Quare ad acquirendam gloriam contraria est omninò ostentatio. Nam ad quod festinanter pergimus, ad illud impedimento solet maximè esse. Non enim beneficentiæ gloriam solum amittimus, sed contrarium quoque acquirimus, & ad hæc non paruis nos incommodis subijcimus. Et Hom. 35. imperfecti operis in Math. *Primatus*, inquit, *fugientem se desiderat, desiderantem se odit.* Et Hom. 29. in Epist. 2. ad Corinth. ait. *Si vis gloria fulgere, gloriam contemne: si gloriam sectaberis, gloria excides.* Consonat his Gregorius Magnus lib. 31. Moral. cap. 7. *Benè*, inquit, *de superbis dicitur, quòd eorum facies in foueam demerguntur; quia ima petunt, dum Superbiendo altiora appetũt, & quò magis extollendo se erigũt, eò magis ruendo inferiùs tendunt.* Conformiter ad idem Prouerb. 29. dicitur. *superbum sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria.* Et Prouerb. 16. *Contritionem præcedit superbia, & ante ruinã exaltatur spiritus.* Ecclesiastici quoq; 10. *Radices gentium superbarum arefecit Dominus, & plantauit humiles.*

PROPOSITIO LVI.

Illas Religiones pluris facias, in quibus maius est Orationis studium, quàm Psalmodia.

L HÆC

HÆC Propositio est contumeliosa & iniuriosa in Religiones; supponit enim, quòd in aliquibus Religionibus maius est studiũ Psalmodię, quàm Orationis. Itẽ est subuersiua iuuẽtutis, quę inde potest habere occasionẽ, vt abhorreat à Religionib⁹ profitẽtib⁹ Psalmodiã.

Item est friuola, & deceptoria; pręscindit enim studium Psalmodię à studio Orationis, quasi Psalmodia non inuoluat orationem, non tantùm eam quæ dicitur vocalis, sed etiam eam, quæ dicitur mentalis. Imò de ratione perfectæ Psalmodiæ Ecclesiasticæ est, vt non solùm aliquis spiritu, sed & mente psallat Deo, secundùm illud Apostoli 1. Corinth. 14. *Psallam spiritu, psallam & mente.* Psallere enim spiritu hoc loco accipiunt Ambrosius, & Anselmus pro sono linguæ, & externa voce: nàm etiam spiritus de spiritu corporali dicitur. Vt sit sensus; psallam lingua, psallam & mente. Et iterùm ad Ephes. 5. dicitur. *Loquentes vobismetipsis, in Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Denique ad Coloss. 3. *Docentes & commonentes vosmetipsos in Psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.* Quibus in locis coniungit Apostolus (vt patet) Psalmodiæ siue Orationi vocali, internam orationem. Ineptè igitur ista duo disiunxit Theologus. Quamuis enim aliquado contingat, quòd ex Psalmodia aliquis minus lucretur, vel à deuotione retrahatur, id prorsus est per accidens, ex vitio, & defectu quorundam. Et vt inquit S. Thomas super Epist. ad Eph. cap. 5 Lect. 7. *Si ex hoc aliquis commoueatur ad dissolutionem vel in gloriam inanem, hoc est, contrà intentionem Ecclesiæ,* Et 2. 2. q. 91. art. 2. ad 5. ait. *Per cantum, quo quis studiosè ad delectandum vtitur, abstrahitur animus à consideratione eorum, quæ cantantur.*

tur. Sed si aliquis cantet propter deuotionem, attentiùs considerat quæ dicuntur: tum quia diutiús moratur super eodem, tum quia, vt Augustinus dicit in 10. Confess. Omnes affectus spiritus nostri pro sua diuersitate habent proprios modos in voce atque cantu, quorum occulta familiaritate excitantur. Et eadem etiam est ratio de audientibus; in quibus etsi aliquando non intelligant quæ cãtantur, intelligunt tamen propter quid cantantur, scilicet ad Laudem Dei, & hoc sufficit ad deuotionem excitandam. Hæc S. Thomas.

Item Propositio dicta est friuola, & deceptoria, ex hoc quasi Religiones illæ non sint pluris faciendæ, in quibus simul est studium Orationis, & studium Psalmodiæ; & maius Orationis studium, quàm Psalmodiæ: præ illis Religionibus, in quibus est tantùm studiũ Orationis, non item Psalmodiæ. Si enim illa Religio secundùm Theologum est perfectior, quę habet plura media ad assequendum finem suũ, & magis ordinata, siue auxilia plura & meliora; vtiq; illa Religio, quæ habet Orationem simul & Psalmodiam, erit perfectior, quia plura adiumenta habet ad assecutionem eius finis, ad quem est instituta. Neq; enim Psalmodia officit in Religionibus, quin possint incumbere conuersioni animarum, vt postea patebit: imò Psalmodia multùm confert ad prouocandos affectus proximorũ in Deum, vt supra monstratum est circa Propositionẽ XIII. Item dicta Propositio est friuola & deceptoria ex hoc, quod videtur suppõere non pertinere ad statũ Religionis Psalmodiam & non subseruire perfectioni Religionis. Quorũ vtrumq; falsum est. Primo enim Psalmodia non solum est non aliena à statu Religionum, etiam conuersioni animarum incumbentium, vt patet ex consuetudine Religionum à Sancta Sede approbatarum, & ad obeundas functiones, & ministeria circa salutem

proximorum destinatarum, Psalmodiam tamen retinentium; Religionem inquam Sanctissimi Dominici, & Seraphici Francisci, & aliorum; sed etiam spectat ad statum Religionis. *Religio enim* (vt habet S. Thomas 2.2.q. 81. ar. 1. in corp.) *videtur dicta à relegendo ea, quæ sunt diuini cultus: quia huiusmodi sunt frequenter in corde reuoluenda secundùm illud Prouerb. 3. In omnibus vijs tuis cogita illum. Quamuis etiam possit intelligi Religio ex hoc dicta, quòd Deum reeligere debemus, quem amiseramus negligentes. Sicut Augustinus dicit in 10. de Ciuitate Dei: vel potest intelligi Religio à religando dicta. Vnde Augustinus dicit in lib. de vera Religione. Religet nos Religio vni omnipotenti Deo. Siue autem Religio dicatur à frequenti relectione, siue ex iterata electione eius, quòd negligenter amissum est, siue dicatur à religatione: Religio propriè importat ordinem ad Deum. Ipse enim est, cui principaliter alligari debemus, tanquam indeficienti principio, ad quem etiam nostra electio assiduè dirigi debet sicut in vltimum finem; quem etiam negligenter peccando amittimus, & credendo, & fidem protestando recuperare debemus.* Hæc ibi. In Opusc. vero 19. Cap. 1. sic ait. *Primò & principaliter ad veram Religionem pertinere noscuntur, quæcunque ad fidem integram pertinent, & debitam latriæ seruitutem. Sed secundò ad Religionem pertinere noscuntur illa omnia, in quibus possumus seruitium Deo exhibere: quia vt Augustinus dicit in Enchirid. Deus colitur non solùm fide: sed spe & charitate, vt sic omnia charita-*

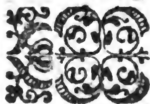
charitatis opera, Religionis esse dicantur. Vnde Iacob. 1. Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem hac est, visitare pupillos & viduas in tribulatione earum &c. Ex his ergo patet, quòd duplex est Religionis acceptio. Vna secundùm sui nominis primam institutionem, secundùm quod aliquis Deo se ligat per fidem ad debitum cultum: & sic quilibet Christianæ Religionis fit particeps in baptismo, abrenuntians Sathanæ, & omnibus pompis eius. Secunda prout aliquis ad aliqua charitatis opera se obligat, quibus specialiter Deo seruitur, abrenuntians sæcularibus: & hoc modo Religionis nomine ad præsens vtimur. Hæc omnia S. Thomas. Huic ergo Religioni consentanea est Psalmodia; tum quia Psalmodia est veré & propriè actus virtutis Religionis: tum quia est actus quidam ex charitate Dei proueniens, & ad extrà prorumpens, secundùm quod vulgo quos vehementer diligimus, laudare consueuimus. Vnde S. Thomas 2. 2. q. 81. art. 12. in corp. ait. *Adiungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus, ex vehementi affectione, secundùm illud Psal. 15. Lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea.* Habetur autem ex eodem S. Thoma, quòd omnia Charitatis opera, Religionis esse dicuntur. Sicut ergo actus proprius elicitus ab aliqua virtute, consentaneus ei dicitur, & nequaquam alienus ab ea; ita Psalmodia est actus consentaneus virtuti Religionis, & nequaquam ab ea alienus, & consequenter neque alienus à Religione, vt sonat statum personarum DEO religatarum, siue virtuti Religionis deditarum. *Religiosi enim* (inquit S. Thomas 2. 2. q. 81. ar. 1. ad 5.) *dicuntur, qui totam vitam*

tam suam diuino cultui dedicant, à mundanis negotijs se abstrahentes. Quis ergo audeat dicere, Psalmodiam esse alienam ab instituto Religionum, etiam actioni deputatarum? aut quis audeat dicere, non pertinere Psalmodiam ad Religionem? Et sanè, si Psalmodia non est aliena à ministerio Angelorum, secundùm illud quod habetur Luc. 2. *Facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in Altissimis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis:* ex quo verba illa, Canticum Angelorum nominari cœperunt, vt notat Valfridus Strabo in lib. de reb. Eccles. cap. 22. & constat ex Concilio Toletano 4. Canone 12. quomodo erit aliena à ministerijs Religiosorum? Si Psalmodia non erat aliena à statu Prophetarum & Leuitarum, vt constat ex veteri Testamento, quomodo erit aliena à statu Religiosorum, qui sunt successores Prophetarum, & Leuitæ noui Testamenti? Si Christus excepit gratanter voces clamantium, *Osanna Benedictus qui venit in nomine Domini*: & ægre ferentes compescuit illis verbis: *Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.* quid debent expectare Religiosi tacendo, & non clamando? nempè id, vt lapides clament. Si Christus ipse cum Apostolis hymnum cecinit; quare Religiosi imitatores Christi & Apostolorum non cantent? Si Psalmodia ab Ecclesia recepta, à Concilijs approbata, & SS. Patribus mirificè commendata, quomodo ab instituto Religionis erit aliena? Nemo ergò præsumat sentire, aut dicere, ad Religionem non pertinere Psalmodiam.

Secundùm, quod monstrandum erat, Psalmodiam scilicet subseruire perfectioni, facillimè conuincitur. S. enim Thomas 2. 2. q. 91. ar. 1. ait: *Valet exterior laus oris ad excitan-*

excitandum interiorem affectum laudantis. Et Q. 83. artic. 12. in corp. ait. *Adiungitur vox Orationi triplici ratione. Primo quidem ad extitandum interiorem deuotionem, qua mens orantis eleuatur in Deum: quia per exteriora signa siue vocum, siue etiam aliquorum factorum, mouetur mens hominis, & secundmum apprehensionem, & consequenter secundum affectionem. Unde Augustinus dicit ad Probam, quod verbis & alijs signis, ad augendum desiderium sanctum nos ipsos acrius excitamus.* Hæc ille. Si ergo Psalmodia excitat affectum & promouet amorem Dei; vtique promouet & perfectionem; quia perfectio consistit in dilectione, quod aliquoties repetit Theologus. Et certè si Psalmodia non conducit ad perfectionem Religiosæ vitæ, vtique posset æstimari à statu Religionis aliena. Cùm enim status Religiosus sit status perfectionis, inde est quod quicquid á perfectione alienum erit, siue priuatiuè, siue negatiuè, id est, siue contrarium perfectioni, siue non pertinens ad perfectionem, etiam à statu Religionis erit alienum, hoc est vel ei contrarium, vel ad ipsum non pertinens.

Plura hac de re diximus in Propos. xiij.

uersionem animarum, prædicatio & cantus, quam sola prædicatio. Psalmodia enim confert etiam ad prouocandos affectus proximorum ad Deum, vt supra ex S. Thoma monstratum est, circà Propositionem xiij. Sed age, aliam rationem inibo cum Theologo. Nulla est Religio in Ecclesia Dei, quæ homines non prouocet ad deuotionem aliquo modo per sonum saltem artificialem. Quamuis enim aliquę Religiones, dictæ Equestres, seu militares, careant Choro, adhibent tamen suis Ecclesijs musicam instrumentalem, circá celebrationem Missarum, & Vesperarum. Quæro, quis nobilior modus prouocandi homines ad deuotionem, per cantum, an per organa? Si ambigat, resoluet mentem eius dubiam S. Thomas, qui 2. 2. q. 91 art. 2. ad 4. de musica instrumentali sic loquitur: *Sicut Philosophus dicit in octauo Politicorum, Neque fistulas ad disciplinam est adducendum, neque aliquod aliud artificiale organum, putà, cytharam, & si quid tale alterum est: sed quæcunquè faciunt Auditores bonos. Huiusmodi enim musica instrumenta magis animum mouent ad delectationem, quam per ea formetur interiùs bona dispositio. In veteri autem Testamento vsus erat talium instrumentorum, tùm quia populus erat magis durus, & carnalis, vnde erat per huiusmodi instrumenta prouocandus, sicut & per promissiones terrenas: tum etiam quia huiusmodi instrumenta corporalia aliquid figurabant.* Hæc de musica instrumentali. De cantu verò in corp. art. idem S. Thomas sic ait. *Salubriter fuit institutum, vt in diuinas laudes cãtus assumerentur, vt animi infirmorũ magis prouocarentur ad deuotionẽ. Vnde Augustinus dicit in 10. Confess. Adducor cantãdi consuetudinem approbare in Ecclesia,*

vt per oblectamenta aurium, infirmorum animus in affectum pietatis assurgat. Et de seipso dicit in 9. Confess. Fleui in hymnis, & canticis tuis, suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Hæc S. Thomas. Quibus auditis concedat, vel neget Theologus, nobiliorem esse modum prouocandi homines ad deuotionem per cantum, quàm per organa. At qui necesse est concedat propter authoritatem S. Thomæ, cuius dictis, tanquam floribus suaueolentibus, & niditis, campum suæ Epistolę spinis & tribulis refertum, respersit, & tanquam lapidibus pretiosis opus suum rude, & informe perpolire conatus est; sed magis imperfectionem eius prodidit. Quod si concedat, vt quid notat Religiones, in quibus est Psalmodiæ studium? siquidem eæ Religiones, nobiliori & excellentiori modo prouocant homines ad deuotionem, quàm eæ Religiones, quæ omisso Psalmodiæ studio incumbunt curæ prouocandi homines ad deuotionem per organa.

PROPOSITIO LVIII.

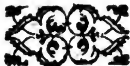
Et subdit: Ideo Diaconi, & Prælati, quibus competit per prædicationem & doctrinam, animos hominum prouocare in Deum, non debent cantibus insistere, ne per hoc à maioribus retrahantur. S. Gregor. Papa lib. 4. Regis. cap. 88. quod etiam positum est in Decret. Dist. 92. Can. in Sanct. Roman. Ecclesia, Præsenti decreto constituto, vt in sede hac sacri Altaris ministri cantare non debeant. Et vt ibidem additur: Consuetudo est valde reprehensibilis, vt in Diaconatus ordine constituto, modula-

modulationi vocis inseruiant, quos ad prædicationis officium, & eleemosynarum studium vacare congruebat, &c. Hæc S. Thom.

HAEC propositio malam citationem continet Neq; enim in responsione ad 3. citata ab Authore, habentur ista verba: *lib. 4. Registri Cap. 88. quod etiam positum est in Decret. dist. 92. Can. in S. Rom. Ecclesia præsenti decreto constituto, vt in sede hac sacri altaris ministri cantare non debeant* quod vt agnoscas, en produco totum textum S. Thomæ. *Ad tertium dicendum, quòd nobilior modus est prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & prædicationem, quàm per cantum. Et ideò Diaconi & Prelati, quibus competit per prædicationem & doctrinam animos hominum prouocare in Deum, non debent cantibus insistere, ne per hoc à maioribus retrahantur. Vnde ibidem Gregorius dicit: Consuetudo est valde reprehensibilis, vt in Diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inseruiant, quos ad Prædicationis officium, & eleemosynarum studium vacare congruebat.* Hæc S. Thomas. Tu autem vide manifestam infidelitatem Auctoris. Nam vt inquit S. Chrisost. Homil. 21. in Cap. Genes. 4. *Si in scriptis, quæ de sæcularibus negotijs ab hominibus conficiuntur, sæpèque corrumpuntur, vel vnam Proœmij syllabam deesse, multùm momenti habet*: atque par ratio videtur aliquid superesse, quantò magis scriptis alicuius Sancti Patris, aliquid detrahere vel addere, pluris intererit.

Quod

Quod verò ad rem ipſam attinet, incongruè ſanè hunc locum S. Thomæ Theologus adducit. Ipſius enim intentùm eſt, mõſtrare Religiones quæ attendũt conuerſioni animarum, non debere ſtudere Pſalmodiæ; argumentum verò adfert de Prælatis & Diaconis. Aliud autem eſt loqui de ſingularibus perſonis, an debeant abſtinere à cantibus, ne per hoc à prædicatione & doctrina retrahantur: aliud verò loqui de communitate aliqua, ſeu Congregatione. Sic enim in praxi videmus, quòd quamuis Epiſcopi non interſint Choro, tamen Congregationes Clericorum, quibus ex inſtituto incumbit cura animarum, peragunt officia Chori. Similiter Religio poteſt ſimul attendere & Choro, & conuerſioni animarum; vel quia vtrumque ſimul commodè perficere poteſt, diſtribuendo tempora ordinaté: vel quia ſaltem non omnes apti & idonei Prædicationi actuali ſunt, & hi poſſunt Choro deputari: vel quia non eſt tanta neceſſitas Prædicationis, vt omnes exponi cogat. Sic videre eſt tot Sanctiſſimas Religiones ſimul & Choro, & actioni incumbere; vt patet de inclyto Ordine Prædicatorum, & præclaro Ordine S. Franciſci, & tot alijs Ordinibus in Eccleſia DEI inſignibus. Et certè nulla ratione æſtimandum eſt, de S. Thoma profeſſore Religionis attendentis Choro, quòd voluerit Religioſos Prædicatores non inſiſtere Pſalmodiæ.

PRO-

PROPOSITIO LIX.

Quòd si propter Eleemoſynas corporales ſacra Pſalmodia debet omitti, multò magis propter ſpirituales, vti ſunt peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè conſulere, conſolari mæſtos, Sacramenta adminiſtrare, libros pro defenſione S. Eccleſiæ, & alios ſimiles pro dilatanda diuina gloria conſcribere, &c.

HÆC Propoſitio abſolutè eſt falſa. Aliud eſt enim, an ab aliqua Religione Sacra Pſalmodia poſſit omitti: aliud verò an debeat omitti. Poteſt quidem ab aliqua Religione Sacra pſalmodia propter eleemoſynas ſpirituales licitè & laudabiliter omitti, ſed tamen non eſt obligatio omittendi illam. Alioquin omnes Religiones vacantes ſpiritualibus eleemoſynis, huic obligationi ſubiacerent, & ſacram Pſalmodiam omittere deberent. Cui debito tantùm abeſt vt ſubſint, imò ſimul & ſpirituales eleemoſynas faciunt, & Sacræ Pſalmodiæ attendunt; vt inde liqueſcat certò, Religionem poſſe ſimul & peccantes corrigere, & ignorantes docere, & Sacramenta adminiſtrare, & libros pro dilatanda DEI gloria conſcribere; nihilominus tamen & ſacræ Pſalmodiæ inſiſtere. Inde eſt, quòd & Religiones Choro deputatæ inſignes fructus in Eccleſia DEI ediderunt. Quòd vt manifeſtum fiat, breuem inductionem exemplorum adferam, deſumptam ex opere Hieronymi Plati de Statu Religionis lib. 2. cap. 30. paucis quibuſdam aliunde additis, ex qua liqueſcet, quantùm Religiones Chorum profitentes, Eccleſiæ Dei vtiles fuerint.

Primùm

Primum ergo loquendo de S. Benedicti familia, B. Remegius Anno ferè 496. Clodoueum Regem, & Franciam vniuersam, ab idolorum cultu ad fidem Christianam adduxit. Hic ab ineunte ætate Monachus fuit, ac postea Remensis Archiepiscopus. Item S. Martinus Monaahus anno 540. Sueuos ab Ariano errore sanauit. De Anglia notissimum est, quod ab Augustino informata. quem Gregorius Pontifex, cum alijs sex Monachis, nempe Sancto Melito, Sancto Petro, Sancto Iusto, S. Paulino, S. Laurentio, S. Ioanne eò legarat, ad Deum sese conuertit, vnà cum, Rege Eterbero, anno 603. Nec prætercam ipsum Pontificem Magnum Gregorium (vt in eius vita lib. 1. refert Ioannes Diaconuns) qui cum Monachus adhuc esset, & Anglicos pueros forma pulcherrimos Romæ venales conspiceret, agnosceretque illos esse infidelitatis tenebris immersos, tactus dolore cordis intrinsecus, mox à Benedicto pontifice vehementer cœpit expetere, vt sibi licentiam in illam Regionem, ad prædicandum Sanctum Euangelium. proficiscendi concederet, qua obtenta profectus est; posteà verò tota acclamante Roma, ab eodem pontifice, post triduum itineris, coactus est ad proprium Monasterium reuerti. Anno autem 622. Lambertus Leodicensis Monachus Taxandriam Germaniæ prouinciam; eodemque tempore Kilianus Monachus Francorum gentem ad fidelium numerum aggregarunt: atque hic quidem in eo opere etiam Martyrium subijt. Vvilfridus ex Hierpuensi Monasterio in Anglia, posteà Eboracensis Episcopus, anno circiter 683. cum Romam peteret, tempestate in Frisiam & Hollandiam eiectus est; ne hyemem illic infructuosè degeret agressus est Euangelium, quod nullus adhuc ibi auditus fuerat Prædicare. Idemque in Patriam reuersus, cum ab improbo Rege Egfrido in sua sede hærere non sineretur diuertit ad Australes Saxones adhuc in fidelitatis tenebris iacentes, ijsque fidei lumen importauit, & simul toti,

Insulæ

Insulæ, quæ Vetula dicitur. Cæterum quod hic opus in Frisia cœperat, id deinde continuauit Vvilibrodus, ex Monasteaio Rupensi in Anglia, qui Traiectensis Episcopus etiam creatus est. Eodem tempore Svvitbertus Lindissæ in celebri cænobio Angliæ educatus, vnà cum vndecim alijs, ad Apostolicum numerum repræsentandum, ad Saxones se contulit ex quibus innumerabiles in Christi fide instituisse fertur: idemque postea Verdensi Ecclesiæ præpositus fuit; nec tamen à laboribus suis vnquã cessauit. Insignis quoque in hoc genere fuit Bonifacius, qui adhuc meritò tanquam Germaniæ Apostolus colitur. Hic patria Scotus, cum adhuc quinquennis à parentibus ipsis oblatus, diu vitam in sanctissimis claustris egisset, à Gregorio Secundo pontifice in Germaniam missus est. Hassiam Christo adiunxit, anno 717. quam ob causam ad eos quos docuerat regendos Moguntino Archiepiscopatu ornatus est: quanquam maius ornamentum posteà ex Martyrio accepit. Vvillehabus item, & Lugderus ex Monasterio S. Vvilibrodi in Gallia, in Franconiam Germaniæ Prouinciam profecti, anno circiter 800. & plurimos illic filios Christo Domino pepererunt, ipsique plurimos ea de causa labores pertulerunt. Paulò post etiam, annos videlicet decem Anscharius cum tribus socijs, ex Monasterio Corbiensi in Gallia Belgica, plures regiones Euangelij causa peragrauerunt, Daciam, Suetjam, Gotthiam, Groenlandiam: in quibus omnibus vix credi potest, quantum fructus reliquerint. Ex quo eodem Monasterio prodijt etiam Stephanus, qui primum Anschario in Suetica messe successit. Deinde in Helinguensem prouinciam se contulit, quam totam ab erroribus ad viam veritatis adduxit; atque ibidem tandem ab impijs quibusdam mactatus ad Martyrij palmam euolauit Quo etiam referri debet Abbas Floriacensis Monasterij, Albus dictus, quod à Sancto Mauro in pagó Flori

Conitis

Comitis ædificatum fertur. Is enim in Vasconia Galliæ parte Religionis propagandæ causa, strenue laborauit, vir eloquentia insignis, nec minùs sanctitate præstans; ad extremum etiam Martyrio gloriosissimus. Vixit anno fermè 970. Religiosam vitam diu professus, vnà cum Gaudentio fratre Monacho item Sancti Alexij Romæ, in Pannoniam abijt, ad disseminandam Christi fidem, vbi in Geisam Regem incidit, diuino iam ante oraculo monitum de eius aduentu: Itaque ab illo cum honore exceptus, totam illam gentem, anteà feram & duram, Christi cultu imbuit. Mox ad Sarmatas digressus, Russis, Lithuanis, Moschis, Prussianis, sed plerũq; Polonis, eorũq; Regi Boleslao, Euangelium promulgauit. Denique in Pruasia cùm ab impijs ad stipitem alligatus, septemque lanceis confixus palpitaret, egisse Deo gratias dicitur, quod se Martyrij, quod tam diu iam optarat, compotem fecisset. At Bruno ex inclita & peruetusta Querfortensium & Mansfeldensium Comitum familia, quæ gloriosissimum imperatorem Lotharium 3. produxit, Monasticam vitam Romæ professus in Cœnobio S. Alexij, á Ioanne XIX. ad Ruthenos missus, annum circiter 1008. multos populos ad salutis viam reuocauit. Qua in causa, ne quid ad laudem deesset, Martyrij quoque gloria ornatus est. Eodem quoque tempore Bonifacius Romualdi discipulus in Russiam profectus, Russianum Regem, eiusque Regnum, præter Fratrem, conuertit, à quo impiè cæsus, vineam á se plantatam etiam sanguine irrigauit. Anno verò 1050. Humbertus ex Ordine S. Benedicti Constantinopolim à Pontifice legatus, ad Græcorum schisma confutandum, cum Niceta congressus coram Constantino Imperatore, ita eum disputando conuicit, vt librum quem scripserat comburere coegerit. Otho etiam ex Monasterio Bambergensi, quæ est Germaniæ Ciuitas, anno 1125. à Calisto secundo in Pomeraniam missus, Bracislaum Principem conuertit, cum suis: quin idem

etiam

etiam loca omnia maritima, Daciæ Poloniæque finitima, cum magna animarum conuersione peragrauit. Denique complures Saxoniæ Ciuitates obiens, magnos vbique ad salutem motus effecit. Huic similis fuit Vicelinus, qui non multò post vnà cum quatuor socijs ex Gallia ad Vvandalos profectus, triginta totis annis incredibili labore vniuersam illam regionem, in qua innumeri fermé erant populi, Christianis imbuit præceptis, & in ijs insignia complura fundauit Cœnobia.

Non recensuimus Bernardum, quia singulariter ponendus est, eò quod hic solus pro plurimis sufficat. Eius enim beneficia in vniuersam Ecclesiam vix æstimari possunt. Is in tetro illo schismate aduersus Innocentium ita elaborauit, vt verè dici possit, illius vnius opera & auctoritate tandem sublatum esse. Primum enim Gallias ei solus coniunxit, cum Stampensis Synodus ad hanc rem ex omnibus Episcopis, & Rege, & Principibus conflata, omne suum iudicium in illius iudicium reiecisset. Denique Henricum Angliæ Regem idem conciliauit, & quidem renitentibus & aduersantibus omnibus prouincialibus Episcopis: deinde Germaniam quoque omnem. Posteà venit ad Concilium Pisanum, quò omnes Occidentales Episcopi conuenerant: cuius actis omnibus de rebus grauissimis & maximis non solum interfuit, sed etiam quodammodo prefuit, cum scilicet ad eum omnia referrentur. Exinde cum Burdegalensis Ecclesia perditorum hominum factione agitaretur, & pluribus iam locis legitimi Episcopi pellerentur, ipse à Pontificis Nuntio Carnotensi Episcopo excitus, flammam illam Oratione, miraculis, auctoritate extinxit. Post quæ ad vrbem Romam, publicis calamitatibus afflictam, Pontificis pluriumque Cardinalium litteris euocatus, publica disputatione Rogerium Siciliæ Regem confutauit: tum Petri Leonis Antipapæ partes ita consilio ac sapientia debilitauit, vt ille ab omnibus desertus ad extremum

log. sua lib. 4. & alij quamplures Historiographi, primus noui Orbis Apostolus electus ab Alexandro VI. Summo Pontifice, Betieil Monachus Benedictinus, natione Catalanus fuit, qui electis duodecim eiusdem familiæ socijs, Vicarius Generalis Summi Pontificis apud illas nationes fuit designatus, ac benedictione Pontificali accepta, ad hanc nouam Euangelij præpicationem ex Hispania anno 1595. discessit, illisque Prouincijs omnium primus lumen fidei Pontificis iussu intulit. Multa præterea similia commemorari possent ex Monachorum Ordine profecta, præcipuè tamen Orientalium monachorum sub regula S. Basilij militantium, quorum ope & doctrina conuersa Græcia, aliæ etiam Orientales nationes in fide & moribus sustentantur: quibus breuitatis causa omissis, ad alia exempla gradum faciamus, & deinceps de Ordinibus Mendicantibus, Choro etiam attentendibus loquamur.

Et in primis de Patribus Dominicanis, quantum animarum conuersioni insudauerint, quantumque à suo ortu & origine totius orbis salutem procurauerint & in quantas regiones ad hāc rem fuerint sparsi, facile erit colligere ex Bulla Innocētij IV. & Nicolai IV. Fratribus Prędicatorib' in cōuersione animarum laboantibus concessa, cuius initio habentur hæc verba. *Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terras Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gotthorum, Zicocorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mostelitarum Tartarorum, Hungarorum, Maioris Hungariæ, Christianorum captiuorum apud Tartaros, aliarumque infidelium nationum Orientis, seu quarumcunque*

M 2 partium

log. sua lib. 4. & alij quamplures Historiographi, primus noui Orbis Apostolus electus ab Alexandro VI. Summo Pontifice, Betleil Monachus Benedictinus, natione Catalanus fuit, qui electis duodecim eiusdem familiæ socijs, Vicarius Generalis Summi Pontificis apud illas nationes fuit designatus, ac benedictione Pontificali accepta, ad hanc nouam Euangelij præpicationem ex Hispania anno 1595. discessit, illisque Prouincijs omnium primus lumen fidei Pontificis iussu intulit. Multa præterea similia commemorari possent ex Monachorum Ordine profecta, præcipuè tamen Orientalium Monachorum sub regula S. Basilij militantium, quorum ope & doctrina conuersa Græcia, aliæ etiam Orientales nationes in fide & moribus sustentantur: quibus breuitatis causa omissis, ad alia exempla gradum faciamus, & deinceps de Ordinibus Mendicantibus, Choro etiam attentendibus loquamur.

Et in primis de Patribus Dominicanis, quantum animarum conuersioni insudauerint, quantumque à suo ortu & origine totius orbis salutem procurauerint & in quantas regiones ad hāc rem fuerint sparsi, facile erit colligere ex Bulla Innocētij IV. & Nicolai IV. Fratribus Prędicatorib' in cōuersione animarum laboantibus concessa, cuius initio habentur hæc verba. *Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terras Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gotthorum, Zicocorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mostelitarum Tartarorum, Hungarorum, Maioris Hungariæ, Christianorum captiuorum apud Tartaros, aliarumque infidelium nationum Orientis, seu quarumcunque*

M 2 *partium*

partium proficiscentibus salutem &c. Hæc Innocentius. Quos fructus Ordo iste tulerit ex tam copioso, tamque vniuersali verbi Dei semine, non facilè erit dinumerare. Nam cùm aliqui Religiosi ad aliquas prædictarum regiones fuissent destinati, multas peragrarunt Barbarorum Prouincias, in quibus Christi nulla adhuc notitia erat, idque eo fructu, vt scriptum sit, iniri non posse numerum ad rectam fidem per eos traductarum, præsertim verò in Cumanorum gente. Vnde Benedictus, qui cæteris præerat Fratribus, ad Magistrum Generalem scribens (quæ adhuc extant litteræ) narrat multa hominum millia non solum ex plebe, sed etiam ex primaria nobilitate baptismum suscepisse. Quare hoc sufficiat quasi specimen eorum fructuum, quos hic Ordo in Ecclesia Dei tulit, fertque in dies, quibus recensendis iusta iam volumina scripta sunt.

Non possum tamen dissimulare Vincentium ex eadem familia, cuius quidem opera tam longè latèque peruagata est, vt mirum fuerit, tam multas regiones potui, se vnius hominis passibus percurri, quot ille euãgelizando peragrauit. Primum enim in Hispania Valentię Regnũ, Cataloniam, Aragoniam, Nauarram, denique excepta Galitia & Lusitania, quibus ob certas causas abstinuit, singulas Prouincias, singulas Vrbes, singula fermè oppida obijt. Hinc Galliam ingressus Regnum Occitanum, Delphinatum, Franciam, Burgundiã, Nortmaniam, Prouinciam, Aluerniam, Vasconiã, Britanniam, & Flandriam ipsam ac totam Sabaudiã, posteà in Italiam descendens, Pedemontũ, Insubriam, Ligriam, & omnia eius littora adijt: postremò etiam ad Baleares insulas nauigauit. Deinde ab Henrico Galliæ Rege humanissimis litteris ac nuntijs, & naui ad hoc ipsum missa inuitatus, eam primum Insulam totam, mox Scotiam; postremò etiam Hiberniam lustrauit, & quidem vt ante dixi, non Metropoles tantùm, aut maiores Ciuitates, sed vbique villas

villas ipsas, & ignobiles pagos Christi exemplo circumiens. Itaque quis præter Deum numerare posset, quot ille animas ex vitiorum cœno, & ipsis inferni portis euocauerit? quæ vitia ex totis Ciuitatibus & prouincijs eradicauerit? quantam vbique lucem diuinarum rerum reliquerit? Illud quidem constat Iudæorum tantùm, contrà quorum perfidiam, cùm eo tempore abundaret, illius zelus exarserat, suprà viginti quinque millia, Saracenorum octo millia ab eo ad Christum adducta fuisse, Christianorum verò qui se ad bonam frugem receperunt, plusquam centum millia. Sed faciliùs & certiùs sit Prouincias & regiones, quam animas numerare, quas ille ad salutem reuocauit. Sic enim scribitur, quocunque is pedem intulisset, statim ibi sequi consueuisse generalem pœnitentiam priorum delictorum, generalemq; morum reformationem; aleam, blasphemias, deriuria, aliqua flagitia, imò vero etiam ineptias, & ludos, ita cessare solitos, vt ne eorum quidem esset recordatio. Denique tantam fuisse omnium Contritionem, Religionem, Modestiam, nec solum dum ipse adesset, sed aliquamdiu postea, vt prisca illa Apostolorum ætas redijsse videretur. Itaque si nullos alios habuisset ista Religio viros præter hunc, qui in hominum moribus reformandis operam posuissent, & de Ecclesia benè meriti essent, nonne hoc ad eius laudem & gloriam satis magnum & illustre fuisset?

De Franciscana etiam familia plurima dicenda essent; sed pauca depromamus. Año igitur 1270. missus est Constãtinopolim ad tractandam illius Græcæ Ecclesiæ reconciliationem Hieronymus Esculus, is qui postea ad Sumum Pontificatum euectus, Nicolaus IV. est appellatus: & quidem felici successu; quippè qui Imperatori, & genti illi veritatis legem persuaserit, secumque quadraginta ex Proceribus ad Pontificis pedes, & ad Concilium, quod eo tompore Lugduni habebatur, cum magno omnium gaudio perduxerit. Ijdem etiam ad Tartaros non semel adierunt pri-

mùm ad Innocentio IV. missi anno 1245. quo tempore, cum magnus hominum numerus Euangelium admisisset, paulò post plures operarij eò destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter prorsus administrata est. Iterum deinde anno 1341. à Benedicto X. Pontifice duo ex eisdem missi tanquam Apostolici legati cum alijs socijs adiunctis, qui item accepta ab Imperatore illo promulgandi Euangelij facultate, multa denuò & templa & Monasteria, cum diuini cultus propagatione, multaque animarum conuersione instruxerunt. Anno autem 1332. non parua horum manus in Armeniam ipsam penetrauit, inter quos præcipuum fuisse ferunt Gonzalum Lauratum, virum doctissimum, qui tum concionibus, tum pluribus libris in illam linguam conuersis multum profecit. Eodem etiam fermè tempore & Pascalem inter Medos, & Gentilem inter Persas, versatos esse accepimus. Et illius quidem extat Epistola, qua narrat se, cùm munera & vxores, quas barbari illi offerebant, aliasque blanditias constanter repulisset, tentatum deinde esse contumelijs, bis etiam lapidatum, faciem & plantas igne adustas; quibus tamen rebus se ita nunquam territum, vt nec habitum deposuerit, nec à prædicando destiterit. Atque etiam circa idem tempus Bosna vrbs Dalmatiæ Gerardi Generalis Ministri opera, conuersa est ab hæresi, cùm illac fortè iter habuisset; qui deinde etiam pluribus eò missis finitima loca, quæ erant eadem labe infecta, expurgauit & ad Christi ouile reduxit. Odoricus autem Foroliuiensis eodem ipse fermè quoque tempore, tum vt honores fugeret, qui illi ab omnibus habebantur, cùm feruenti animarum zelo adductus, impetrata à superioribus facultate, contulit se inter infideles. Vbi per varias excurrens Prouincias, versus Orientem, & Meridiem, eo in opere annis septem & decem positis, viginti millia animarum solus baptizasse, & salutari doctrina instituisse dicitur.

dicitur. At verò circiter annum 1379. Guilielmus Patrus Cataium missus euangelizandi causa plures quàm sexaginta è suis adduxit. In Hungaria autem cùm Rex ille finitimas quasdam Prouincias recenter subiecisset, destinatis eo Franciscanis octo, non pluribus diebus, quàm quinquaginta, ducenta hominum millia ad Christum adduxerunt. Quo successu impulsus Rex Optimus ad Ordinis Generalem diligenter scripsis, vt duo millia Fratrum ad se mitteret, quoniam nulli opus esset defuturum: legiturque adhuc huius Generalis Epistola, qua suos ad tam optabiles & gloriosos labores piè & feruenter inuitat. Nec tacendus Ioannes Capistranus, qui annum circiter 1450. vna excursione duodecim millia infidelium, & multos præterea schismaticos Ecclesiæ aggregauit. Taceo gloriosum ipsum Patriarcham S. Franciscum, de quo mirabilia in hoc genere accepimus, Antonium Patauinum, Bernardinum Senensem, vtrumque Vincentio Ferrerio, de quo suprà, penè æqualem, aut etiam fortasse æqualem, & alios quoque, quos longissimum esset recensere.

Atque hæc quanquam sunt gloriosa & honorifica Religiosis; nihil tamen præclarius aut gloriosius, quàm noui Orbis conuersio, quæ opera Religiosorum Choro incumbentium inchoata est, & eorum adhuc operà propagatur. Quamuis etiam Societas IESV., à Choro auctoritate Apostolica exempta, insignem huic rei operam nauarit, & nauet. sed mihi animus est, tantùm agere de vtilitate Ordinum Choro attendentium. Primos ergo omnium, qui prædicationem Euangelij in nouo Orbe sponse sua aggressi sunt, Franciscanos fuisse legimus, atque eosdem etiam de ijs regionibus inueniendis, cum anteà ne de nomine quidem auditę essent, magnopere contulisse. Cùm enim Christophorus Columbus de eà nauigatione instituenda apud Ferdinandum Hispanię Regem ageret, nec ei, vt in re tam noua atque incerta, multum fidei habe-

retur, Patres duo Franciscani valde cum iuuisse dicuntur: tum ipsum animando, tum etiam Regem impellendo, vt eam occasionem omninò tentaret. Itaque cùm impetrata classe Columbus Mexicana Regna feliciter aperuisset, atque in Hispaniam tam lætæ rei nuntius reuersus esset, statim aliquot eius familiæ Patres in ea loca nauigarunt annum circiter à Christo nato 1493. Atque eodem fermè tempore ad Occidentalem Indiam Emanuelis Lusitani Regis auspicijs, à Vasco Gama patefactam, anno videlicet 1500. missi sunt Euangelij causa ex eadem familia viri octo, tum doctrina, tum pietate præstantes. Ab his initijs hic Ordo per eas regiones diffusus, multiplicatis breui tempore domicilijs, tredecim Prouincias instituere, in quibus magnam Christianæ rei operam impenderunt, & adhuc impendunt. Ex his fuere aliqui insigni sanctitate conspicui, videlicet Martinus Valentinus, Toriuius Mitolinia, Ioannes à S. Francisco, Andreas Ex olmo, Franciscus Colmenarius, Franciscus Soto, ac Martinus Iesus, qui præ cæteris virtutibus diuinissimis florentes, ac prodigijs clari innumeros ad Christum populos verbi diuini efficacia, & apostolici spiritus plenitudine perduxerunt. De quibus qui plura scire desiderat, legat Historiam Francisci Gonzagæ Episcopi Zephaleni, & Marcum Vlyssiponensem, Episcopum Porti in Lusitania. Ad eosdem etiam labores nauigauere Dominicani, deinde Augustiniani, & etiã Carmelitæ Excalceati. Ex his ergo patet, quantum prædicationi insistiterint Ordines Choro addicti, quibus ad prædicationis aureolam Deus addidit, vt & pro ipso mortem sub carnificibus passi fuerint. Nullus enim fuit ex Ordinibus pręnominatis, qui Martyres non protulerit, in nostræ fidei, & sanctitatis propriæ confirmationem. Ex sola Franciscanorum familia Franciscus Gonzaga numerat centum quatuordecim, eorum tantùm qui hoc sæculo floruerunt: quibus

si

ſi adiungantur alij ad alia ſæcula attinentes, de quibus Boſius Sig. 27. numerum ducentorum excedent. Aliorum autem Ordinum nominatim numerum ſcire, penitùs impoſſibile, præcipuè tamen S. Dominici, è quo ſanctitate florentiſſimi viri prodierunt quamplurimi, qui & ſuperioribus ſæculis & noſtro, duriſſimam mortem perpeſſi ſunt. De S. Benedicti Ordine Raulinus Regum Galliæ prædicator in ſermone ad Capitulum generale Congregationis Cluniacenſis teſtatus eſt velut rem eo tempore notiſſimam, Ioannem Papam XX, in archiuis Eccleſiæ Romanæ inquiri iuſſiſſe, quot eius ordinis auctoritate publica Canonizati eſſent & inuenta fuiſſe quinquaginta quinque millia. quod minimè incredibile, ſed nec fere mirabile eſſe in Ordinis Chronico Hiſpanico ab Antonio Yepes edito luculentè demonſtratur. In ſolo quippe Caſſinenſi monaſterio quinque millium ſanctorum memoria exſtat, de quibus Petrus Diaconus. Circiter annum 583. in cœnobio S. Galli quadringenti Monachi ſancti uiui numerabantur teſte Godfrido viterbienſi. Surius etiam 15. Sept. ex Fulcardo refert, in monaſterio Gemeticenſi nongentos Sanctos Monachos ſub S. Aicardro Abbate vixiſſe, quorum vna die 450. ſimul mortem ſibi à Deo prædictam ſancte læteque obierunt. Infinitum verò Martyrum numerum inter tot Ordinis huius ſanctos fuiſſe vel hinc colligi poteſt. In vno monaſterio S. Vincentij ad Vulturnum anno 882. vna die nongenti monachi à Saracenis martyrizati fuerunt Baronio teſte: alij nongenti ſimiliter ab infidelibus vna die in quodam Hiberniæ monaſterio martyrio affecti, vt in Malachiæ vita auctor eſt S. Bernardus. Eſt autem in primis notabile, quod S. Benedicto contigit, vt adhuc viuus tantum filiorum ſanctorum numerum in compluribus Italiæ, Siciliæ, Hiſpaniæ, & Galliæ cænobijs à ſe conſtitutis haberet, velut S. Maurus eius diſcipulus paucis poſt eius è terris exceſſum teſtatus eſt, in cuius vita hæc eius verba recitat

S. Faustus: *Benedictus Pater noster tantam à domino promeruit gratiam, vt nemini post beatos & primos Apostolos vnquam fuerit secundus, sed potius Deo se iuuante tot sanctorum steterit fundator cœnobiorum, tantaque Domino acquisiuerit millia perfectorum Monachorum.*

Non solùm autem sanctitas sed & eruditio, ita in Religionibus Choro addictis floruisse videtur, vt verè dicere possimus, ab ijs etiam eruditionem factam esse eruditiorem, maioremque in modum illustratam, vt facilior & planior posteris traderetur. Ij enim tum viuentes docendo, disputando, interpretando literarijs studijs incredibile lumen attulere; tum verò ea etiam scripta, tamque multa post vitam reliquere, quæ omnes ferè scientias planiores facilioresque fecerint, quas quidem dignas statuissent, in quibus elaborauerint. Libet igitur quasi cursim omnem Religionum ætatem ab initio inspicere, vt eorum multitudinem ac copiam videamus, qui in doctrinarum studijs magni fuerunt. Et vt à Benedictino Ordine antiquissimo incipiamus, iam sunt mille & amplius anni, ex quo hic Ordo natus est. His igitur vndecim ferè sæculis, mirum certè est, quàm multos semper, & quàm præstantes in omni genere produxerit viros. Primo enim sæculo, id est, vsque ad annum Domini sexcentesimum, viguit vir summus Cassiodorus, eique æqualis Dionysius, cognomento Paruus, vir sui temporis eruditissimus tum humanis, tum etiam diuinis literis, quod ostendunt scripta ab eo relicta. Eodemque tempore Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis, & Leander Hispalensis, satis adhuc per se noti. Secundo sæculo à sexcentesimo ad septingentesimum multùm (vt accepimus) claruit Cæsarius in Gallia, Eutropius in Hispania, in Lusitania Ioannes Gerundensis Episcopus, in Scotia Adamanus Abbas, in

Anglia

Anglia Theodorus, qui Romæ Monasticam vitam professus à Vitaliano Pontifice Cantuariam destinatus est septimus Archiepiscopus, cuius de laudibus Beda sæpè. Tertiò sæculo vsque ad annum octingentesimum, Beda ipse notissimus libris, scriptis. Tum Bonifacius ille Germaniæ Apostolus, quem non sola sanctitas, sed (vt traditum est) insuper etiam eruditio illustrauit. Deinde Ægidius Abbas natione Græcus, idemque Philosophus ac Poëta, quin etiam Medicus insignis, quippe qui multa de arte Medica carmine scripserit. Inprimis autem Alcuinus, qui suæ ætatis doctissimus habitus est, Caroli Magni Magister, ita ei charus; vt eum suas delitias appellaret, cuius etiam prudentiæ Parisiensem Academiam, quam Roma illuc transtulerat, commisit ordinandam. Idemque multa edidit tum in Sacram scriptruram, tum suopte ingenio. Quo eodem tempore floruit etiam Paulus Diaconus, author celebris hymni in S. Ioannem Baptistam, pluriumque librorum, quorũ pars adhuc extat. Hic priùs Desiderij Regis Longobardi familiaris, & Secretarius fuit, deinde verò vnà cum ipso à Carolo Imperatore captus, & in Galliam ab ductus seruatus tamen est ab ipso hoste ob ingenij fàmam: posteà in Insulam relegatus, cùm fuga euasisset, etsi Beneuenti ab Aldeberga Desiderij filia exceptus esset benignè & honorificè, tamen sæculo contempto in Cassinense Monasterium sese recepit; quod Carolus audiens, magis eum etiam amasse & coluisse dicitur, ac cũ eo sæpè per literas humanissimè commũicasse. Quarto sæculo vsque ad annum nongentesimum, insignis fuit Haymo Monachus Fuldēsis, posteà etiam Episcopus, Alcuini auditor, omninò inter doctissimos numerandus, qui totam Scripturam Commentarijs illustrauit, aliaque propria ingenij monimenta reliquit. Neque huic inferior Rabbanus ex Fuldensi abbate, Archiepiscopus Moguntinus, qui iustam pene Biblithecam solus edidit. Nam cùm puer adhuc ab ipsis parentibus Fuldensi Mona-

sterio

log. sua lib. 4. & alij quamplures Historiographi, primus noui Orbis Apostolus electus ab Alexandro VI. Summo Pontifice, Betieil Monachus Benedictinus, natione Catalanus fuit, qui electis duodecim eiusdem familiæ socijs, Vicarius Generalis Summi Pontificis apud illas nationes fuit designatus, ac benedictione Pontificali accepta, ad hanc nouam Euangelij præpicationem ex Hispania anno 1595. discessit, illisque Prouincijs omnium primus lumen fidei Pontificis iussu intulit. Multa præterea similia commemorari possent ex Monachorum Ordine profecta, præcipuè tamen Orientalium Monachorum sub regula S. Basilij militantium, quorum ope & doctrina conuersa Græcia, aliæ etiam Orientales nationes in fide & moribus sustentantur: quibus breuitatis causa omissis, ad alia exempla gradum faciamus, & deinceps de Ordinibus Mendicantibus, Choro etiam attentendibus loquamur.

Et in primis de Patribus Dominicanis, quantum animarum conuersioni insudauerint, quantumque à suo ortu & origine totius orbis salutem procurauerint & in quantas regiones ad hãc rem fuerint sparsi, facile erit colligere ex Bulla Innocẽtij IV. & Nicolai IV. Fratribus Prędicatorib⁹ in cõuersione animarum laboantibus concessa, cuius initio habentur hæc verba. *Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terras Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gotthorum, Zicocorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mostelitarum Tartarorum, Hungarorum, Maioris Hungariæ, Christianorum captiuorum apud Tartaros, aliarumque infidelium nationum Orientis, seu quarumcunque*

 partium

partium proficiſcentibus ſalutem &c. Hæc Innocentius. Quos fructus Ordo iſte tulerit ex tam copioſo, tamque vniuerſali verbi Dei ſemine, non facilè erit dinumerare. Nam cùm aliqui Religioſi ad aliquas prædictarum regiones fuiſſent deſtinati, multas peragrarunt Barbarorum Prouincias, in quibus Chriſti nulla adhuc notitia erat, idque eo fructu, vt ſcriptum ſit, iniri non poſſe numerum ad rectam fidem per eos traductarum, præſertim verò in Cumanorum gente. Vnde Benedictus, qui cæteris præerat Fratribus, ad Magiſtrum Generalem ſcribens (quæ adhuc extant litteræ) narrat multa hominum millia non ſolum ex plebe, ſed etiam ex primaria nobilitate baptiſmum ſuſcepiſſe. Quare hoc ſufficiat quaſi ſpecimen eorum fructuum, quos hic Ordo in Eccleſia Dei tulit, fertque in dies, quibus recenſendis iuſta iam volumina ſcripta ſunt.

Non poſſum tamen diſſimulare Vincentium ex eadem familia, cuius quidem opera tam longè latèque peruagata eſt, vt mirum fuerit, tam multas regiones potui, ſe vnius hominis paſſibus percurri, quot ille euãgelizando peragrauit. Primum enim in Hiſpania Valentię Regnũ, Cataloniam, Aragoniam, Nauarram, denique excepta Galitia & Luſitania, quibus ob certas cauſas abſtinuit, ſingulas Prouincias, ſingulas Vrbes, ſingula fermè oppida obijt. Hinc Galliam ingreſſus Regnum Occitanum, Delphinatum, Franciam, Burgundiã, Nortmaniam, Prouinciam, Aluerniam, Vaſconiã, Britanniam, & Flandriam ipſam ac totam Sabaudiã, poſteà in Italiam deſcendens, Pedemontũ, Inſubriam, Ligriam, & omnia eius littora adijt: poſtremò etiam ad Baleares inſulas nauigauit. Deinde ab Henrico Galliæ Rege humaniſſimis litteris ac nuntijs, & naui ad hoc ipſum miſſa inuitatus, eam primum Inſulam totam, mox Scotiam, poſtremò etiam Hiberniam luſtrauit, & quidem vt ante dixi, non Metropoles tantùm, aut maiores Ciuitates, ſed vbique

villas

villas ipsas, & ignobiles pagos Christi exemplo circumiens. Itaque quis præter Deum numerare posset, quot ille animas ex vitiorum cœno, & ipsis inferni portis euocauerit? quæ vitia ex totis Ciuitatibus & prouinciis eradicauerit? quantam vbique lucem diuinarum rerum reliquerit? Illud quidem constat Iudæorum tantùm, contrà quorum perfidiam, cùm eo tempore abundaret, illius zelus exarserat, suprà viginti quinque millia, Saracenorum octo millia ab eo ad Christum adducta fuisse, Christianorum verò qui se ad bonam frugem receperunt, plusquam centum millia. Sed faciliùs & certiùs sit Prouincias & regiones, quam animas numerare, quas ille ad salutem reuocauit. Sic enim scribitur, quocunque is pedem intulisset, statim ibi sequi consueuisse generalem pœnitentiam priorum delictorum, generalemq; morum reformationem; aleam, blasphemias, deiuria, aliqua flagitia, imò vero etiam ineptias, & ludos, ita cessare solitos, vt ne eorum quidem esset recordatio. Denique tantam fuisse omnium Contritionem, Religionem, Modestiam, nec solum dum ipse adesset, sed aliquamdiu postea, vt prisca illa Apostolorum ætas rediisse videretur. Itaque si nullos alios habuisset ista Religio viros præter hunc, qui in hominum moribus reformandis operam posuissent, & de Ecclesia benè meriti essent, nonne hoc ad eius laudem & gloriam satis magnum & illustre fuisset?

De Franciscana etiam familia plurima dicenda essent; sed pauca depromamus. Anño igitur 1270. missus est Constãtinopolim ad tractandam illius Græcæ Ecclesiæ reconciliationem Hieronymus Esculus, is qui postea ad Sumum Pontificatum euectus, Nicolaus IV. est appellatus: & quidem felici successu; quippè qui Imperatori, & genti illi veritatis legem persuaserit, secumque quadraginta ex Proceribus ad Pontificis pedes, & ad Concilium, quod eo tempore Lugduni habebatur, cum magno omnium gaudio perduxerit. Iidem etiam ad Tartaros non semel adierunt primùm

 mùm

mùm ad Innocentio IV. missi anno 1245. quo tempore, cum magnus hominum numerus Euangelium admisisset, paulò post plures operarij eò destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter prorsus administrata est. Iterum deinde anno 1341. à Benedicto X. Pontifice duo ex eisdem missi tanquam Apostolici legati cum alijs socijs adiunctis, qui item accepta ab Imperatore illo promulgandi Euangelij facultate, multa denuò & templa & Monasteria, cum diuini cultus propagatione, multaque animarum conuersione instruxerunt. Anno autem 1332. non parua horum manus in Armeniam ipsam penetrauit, inter quos præcipuum fuisse ferunt Gonzalum Lauratum, virum doctissimum, qui tum concionibus, tum pluribus libris in illam linguam conuersis multum profecit. Eodem etiam fermè tempore & Pascalem inter Medos, & Gentilem inter Persas, versatos esse accepimus. Et illius quidem extat Epistola, qua narrat se, cùm munera & vxores, quas barbari illi offerebant, aliasque blanditias constanter repulisset, tentatum deinde esse contumelijs, bis etiam lapidatum, faciem & plantas igne adustas; quibus tamen rebus se ita nunquam territum, vt nec habitum deposuerit, nec à prædicando destiterit. Atque etiam circa idem tempus Bosna vrbs Dalmatiæ Gerardi Generalis Ministri opera, conuersa est ab hæresi, cùm illac fortè iter habuisset; qui deinde etiam pluribus eò missis finitima loca, quæ erant eadem labe infecta, expurgauit & ad Christi ouile reduxit. Odoricus autem Foroliuiensis eodem ipse fermè quoque tempore, tum vt honores fugeret, qui illi ab omnibus habebantur, cùm feruenti animarum zelo adductus, impetrata à superioribus facultate, contulit se inter infideles. Vbi per varias excurrens Prouincias, versus Orientem, & Meridiem, eo in opere annis septem & decem positis, viginti millia animarum solus baptizasse, & salutari doctrina instituisse dicitur.

dicitur. At verò circiter annum 1379. Guilielmus Patrus Cataium missus euangelizandi causa plures quàm sexaginta è suis adduxit. In Hungaria autem cùm Rex ille finitimas quasdam Prouincias recenter subiecisset, destinatis eo Franciscanis octo, non pluribus diebus, quám quinquaginta, ducenta hominum millia ad Christum adduxerunt. Quo successu impulsus Rex Optimus ad Ordinis Generalem diligenter scripsis, vt duo millia Fratrum ad se mitteret, quoniam nulli opus esset defuturum: legiturque adhuc huius Generalis Epistola, qua suos ad tam optabiles & gloriosos labores piè & feruenter inuitat. Nec tacendus Ioannes Capistranus, qui annum circiter 1450. vna excursione duodecim millia infidelium, & multos præterea schismaticos Ecclesiæ aggregauit. Taceo gloriosum ipsum Patriarcham S. Franciscum, de quo mirabilia in hoc genere accepimus, Antonium Patauinum, Bernardinum Senensem, vtrumque Vincentio Ferrerio, de quo suprà, penè æqualem, aut etiam fortasse æqualem, & alios quoque, quos longissimum esset recensere.

Atque hæc quanquam sunt gloriosa & honorifica Religiosis; nihil tamen præclarius aut gloriosius, quàm noui Orbis conuersio, quæ opera Religiosorum Choro incumbentium inchoata est, & eorum adhuc operà propagatur. Quamuis etiam Societas IESV., à Choro auctoritate Apostolica exempta, insignem huic rei operam nauarit, & nauet. sed mihi animus est, tantùm agere de vtilitate Ordinum Choro attendentium. Primos ergo omnium, qui prædicationem Euangelij in nouo Orbe sponsæ sua aggressi sunt, Franciscanos fuisse legimus, atque eosdem etiam de ijs regionibus inueniendis, cum anteà ne de nomine quidem auditę essent, magnopere contulisse. Cùm enim Christophorus Columbus de eà nauigatione instituenda apud Ferdinandum Hispanię Regem ageret, nec ei, vt in re tam noua atque incerta, multum fidei habe-

 retur

retur, Patres duo Franciſcani valde eum iuuiſſe dicuntur: tum ipſum animando, tum etiam Regem impellendo, vt eam occaſionem omninò tentaret. Itaque cùm impetrata claſſe Columbus Mexicana Regna feliciter aperuiſſet, atque in Hiſpaniam tam lætæ rei nuntius reuerſus eſſet, ſtatim aliquot eius familiæ Patres in ea loca nauigarunt annum circiter à Chriſto nato 1493. Atque eodem fermè tempore ad Occidentalem Indiam Emanuelis Luſitani Regis auſpicijs, à Vaſco Gama patefactam, anno videlicet 1500. miſſi ſunt Euangelij cauſa ex eadem familia viri octo, tum doctrina, tum pietate præſtantes. Ab his initijs hic Ordo per eas regiones diffuſus, multiplicatis breui tempore domicilijs, tredecim Prouincias inſtituere, in quibus magnam Chriſtianæ rei operam impenderunt, & adhuc impendunt. Ex his fuere aliqui inſigni ſanctitate conſpicui, videlicet Martinus Valentinus, Toriuius Mitolinia, Ioannes à S. Franciſco, Andreas Ex olmo, Franciſcus Colmenarius, Franciſcus Soto, ac Martinus Ieſus, qui præ cæteris virtutibus diuiniſſimis florentes, ac prodigijs clari innumeros ad Chriſtum populos verbi diuini efficacia, & apoſtolici ſpiritus plenitudine perduxerunt. De quibus qui plura ſcire deſiderat, legat Hiſtoriam Franciſci Gonzagæ Epiſcopi Zephaleni, & Marcum Vlyſſiponenſem, Epiſcopum Porti in Luſitania. Ad eoſdem etiam labores nauigauere Dominicani, deinde Auguſtiniani, & etiã Carmelitæ Excalceati. Ex his ergo patet, quantum prædicationi inſtiterint Ordines Choro addicti, quibus ad prædicationis aureolam Deus addidit, vt & pro ipſo mortem ſub carnificibus paſſi fuerint. Nullus enim fuit ex Ordinibus prænominatis, qui Martyres non protulerit, in noſtræ fidei, & ſanctitatis propriæ confirmationem. Ex ſola Franciſcanorum familia Franciſcus Gonzaga numerat centum quatuordecim, eorum tantùm qui hoc ſæculo floruerunt: quibus

ſi

si adiungantur alij ad alia sæcula attinentes, de quibus Bosius Sig. 27. numerum ducentorum excedent. Aliorum autem Ordinum nominatim numerum scire, penitùs impossibile, præcipuè tamen S. Dominici, è quo sanctitate florentissimi viri prodierunt quamplurimi, qui & superioribus sæculis & nostro, durissimam mortem perpessi sunt. De S. Benedicti Ordine Raulinus Regum Galliæ prædicator in sermone ad Capitulum generale Congregationis Cluniacensis testatus est velut rem eo tempore notissimam, Ioannem Papam XX. in archiuis Ecclesiæ Romanæ inquiri iussisse, quot eius ordinis auctoritate publica Canonizati essent & inuenta fuisse quinquaginta quinque millia. quod minimè incredibile, sed nec fere mirabile esse in Ordinis Chronico Hispanico ab Antonio Yepes edito luculentè demonstratur. In solo quippe Cassinensi monasterio quinque millium sanctorum memoria exstat, de quibus Petrus Diaconus. Circiter annum 583. in cœnobio S. Galli quadringenti Monachi sancti uiui numerabantur teste Godfrido viterbiensi. Surius etiam 15. Sept. ex Fulcardo refert, in monasterio Gemeticensi nongentos Sanctos Monachos sub S. Aicardro Abbate vixisse, quorum vna die 450. simul mortem sibi à Deo prædictam sancte læteque obierunt. Infinitum verò Martyrum numerum inter tot Ordinis huius sanctos fuisse vel hinc colligi potest. In vno monasterio S. Vincentij ad Vvlturnum anno 882. vna die nongenti monachi à Saracenis martyrizati fuerunt Baronio teste: alij nongenti similiter ab infidelibus vna die in quodam Hiberniæ monasterio martyrio affecti, vt in Malachiæ vita auctor est S. Bernardus. Est autem in primis notabile, quod S. Benedicto contigit, vt adhuc viuus tantum filiorum sanctorum numerum in compluribus Italiæ, Siciliæ, Hispaniæ, & Galliæ cænobijs à se constitutis haberet, velut S. Maurus eius discipulus paucis post eius è terris excessum testatus est, in cuius vita hæc eius verba recitat

Anglia Theodorus, qui Romæ Monasticam vitam professus à Vitaliano Pontifice Cantuariam destinatus est septimus Archiepiscopus, cuius de laudibus Beda sæpè. Tertiò sæculo vsque ad annum octingentesimum, Beda ipse notissimus libris, scriptis. Tum Bonifacius ille Germaniæ Apostolus, quem non sola sanctitas, sed (vt traditum est) insuper etiam eruditio illustrauit. Deinde Ægidius Abbas natione Græcus, idemque Philosophus ac Poëta, quin etiam Medicus insignis, quippe qui multa de arte Medica carmine scripserit. Inprimis autem Alcuínus, qui suæ ætatis doctissimus habitus est, Caroli Magni Magister, ita ei charus; vt eum suas delitias appellaret, cuius etiam prudentiæ Parisiensem Academiam, quam Roma illuc transtulerat, commisit ordinandam. Idemque multa edidit tum in Sacram scripturam, tum suopte ingenio. Quo eodem tempore floruit etiam Paulus Diaconus, author celebris hymni in S. Ioannem Baptistam, pluriumque librorum, quorũ pars adhuc extat. Hic priùs Desiderij Regis Longobardi familiaris & Secretarius fuit, deinde verò vnàcum ipso à Carolo Imperatore captus, & in Galliam abductus seruatus tamen est ab ipso hoste ob ingenij fàmam: posteà in Insulam relegatus, cùm fuga euasisset, etsi Beneuenti ab Aldeberga Desiderij filia exceptus esset benignè & honorificè, tamen sæculo contempto in Cassinense Monasterium sese recepit; quod Carolus audiens, magis eum etiam amasse & coluisse dicitur, ac cũ eo sæpè per literas humanissimè commũicasse. Quarto sæculo vsque ad annum nongentesimum, insignis fuit Haymo Monachus Fuldēsis, posteà etiam Episcopus, Alcuini auditor, omninò inter doctissimos numerandus, qui totam Scripturam Commentarijs illustrauit, aliaque propria ingenij monimenta reliquit. Neque huic inferior Rabbanus ex Fuldensi abbate, Archiepiscopus Moguntinus, qui iustam pene Biblithecam solus edidit. Nam cùm puer adhuc ab ipsis parentibus Fuldensi Mona-

sterio

sterio oblatus esset, tantùm in Poësi, in Philosophia, & in sacris literis profecit, vt in tota Germania, fortassè etiam in toto Orbe, nullus ei æqualis putaretur. Cui tamen vt tempore, sic ingenio proximi fuere (vt alios complures omittamus) Angelomus Luxouiensis, notus quoque ipse ex libris scriptis, & Strabus Fuldensis, cuius opus dicitur esse Glossa, quæ Ordinaria vocatur, ex Sanctorum Patrum scriptis concinnata. Quinto sæculo ab Anno nongentesimo ad Millesimũ, celebratur inprimis Odo Abbas Cluniacensis, diuinis & humanis literis eruditus, Herigerus Abbas Lobigensis, non in tota Gallia solùm, sed tota Italia, & Germania ob doctrinę opinionẽ celeberrimus: tum Ratherius ex Monacho Lobigensi Episcopus Veronensis, qui miræ simplicitatis, sed magnæ literaturę fuisse traditur, & alij deniq; permulti: inter quos tamen nihil ita enituit, vt Radulphus Monachus Fuldensis; de quo in Ecclesia tota hæc erat constans opinio, nullũ ei vel in Philosophia, vel in Theologia parem esse, vt propterea ad eũ ex toto fermè Orbe difficillimæ quæq; Quæstiones referrentur. Sed multò etiam feracius talium ingeniorum fuit sextum sæculum, in quo pręter alios multos, quorum adhuc extant nomina, floruit Marianus Scotus, qui Fuldæ vndecim annos, quindecim Moguntiæ inclusus durauit, quo tempore Chronica scripsit ab initio mundi ad sua vsque tempora: fuitque ob doctrinæ, & multò magis ob sanctitatis nomen in magna omnium veneratione. Ac eodem tempore celebris etiam fuit Lanfrancus, qui in Dialecticis, & tota Philosophia, sui temporis Princeps habitus est, idemque lumen ac Magister Theologorum. Hunc tradunt, cum Papia, vbi natus erat, & vbi publicam scholam cum laude habuerat, in Galliam proficisceretur, à latronibus spoliatum & abductum, prius impatienter tulisse, deinde in se reuersum damnare cœpisse seipsum, quòd tam diuturnum studium Sacrę scripturæ impendisset, neque adhuc Deum in tribulatione laudare didicisset; statimque vouisse, si euaderet, se deinceps Deo famulaturum. Liberatus

tus

rus igitur venit ad Monasterium Beccense, vbi aliquãdiu ita latuit, quasi idiota & illiteratus, donec ab Italis mercatorib' agnitus & patefactus, primũ à suis adhibitus est ad domestica studia moderanda, deinde etiam à Summo Pontifice Cantuariensi Ecclesiæ præpositus. Huic omninò simillimus fuit is, qui ei proximè in sede successit Anselmus eius auditor, & in Beccensi item Schola successor. De cuius Anselmi eruditione nihil attinet dicere, cum eam libri editi satis ostendant. His adscribendi duo Cardinales eiusdem temporis Humbertus Monachus Tullensis, quem Leo IX. ob excellentem doctrinam & pietatem ad eum honorem prouexit & Constantinopolim legauit, vt Leonis Bulgarorum Episcopi audaciam frangeret. Alter fuit Petrus Damianus, cuius adhuc eruditio & facundia ex eius plurimis scriptis nota est. Illud Sanctitatis fuit, quod diu Cardinalis & Episcopi Hostiensis munere functus, deinde pertæsus eius vitæ Nazianzeni exemplo ad pristina se recepit Monachorum studia: cuius etiam facti rationem luculento scripto reddidit. Deniq; vt alios omnes omittamus, magnus fuit per ea tempora Hermanus, cognomento Contractus, cuius doctrina eò mirabilior fuit, quod eam insigni miraculo adeptus est. Ita enim scriptum est, hunc in Sueuia ex nobili Comite ortum, ab ineunte ætate omnibus membris captum fuisse, atque ob eam causam, nomen illud quod diximus Contracti accepisse. Quare cum Monachus factus esset, multis precibus B. Virginem rogare instituit, vt ipsum eo morbo liberaret. Illa verò clara luce se ei visendam præbens, optionem obtulit, vtrum è duobus mallet, sanusne fieri, sed vt erat, rudis & indoctus permanere; an perseuerare in morbo, & omnibus scientijs insignis euadere. Cum autem Hermanus, vt debebat, hoc posterius prætulisset, ab eo tempore mirabiles progressus in omni genere literarum facere cœpit, adeò vt neminem in his superiorem, vix etiam æqualem habere crederetur, ac nominatim tres linguas,

Latinam,

Latinam, Græcam, Hebraicam, ita calleret, ac si in his natus esset. In septimo sæculo vsque ad annum Millesimum ducentesimum, multos item accepimus fuisse omnium doctrina atque optimarum artium studio eruditissimos. Quo in numero præcipuè ponitur S. Petrus Abbas Cluniacensis, cuius tum alij libri extant, tum vnus de mirabilibus & reuelutionibus suo tempore factis. Tum verò Sigebertus ex Gemblacensi Cœnobio, & Gratianus ex Bononiensi; quorum ille insigne Chronicon conscripsit, & aliàs insuper historias: hic nobile illud opus Decretorum ex Patrum Sententijs, & Pontificum responsis digessit, approbatnm deinde ab Eugenio III. Inter omnes autem maximè celebres illi duo Hugo è Cœnobio S Victoris Parisiensis, & Rupertus Abbas Tuiciensis, cuius doctrinæ excellentiam, non solùm multa volumina ab eo scripta indicant, sed etiam miraculum, quo eam doctrinam accepit. Nam cùm ingenio tardior esset, instaretque precibus apud Virginem Dei Matrem, vt sibi à Filio Scripturarum intelligentiam impetraret, apparuit ei Mater illa gratiæ, denuntians eius preces ab se auditas, tantumque ei lumen impertitum iri, vt nullus eius ætatis doctrina ei æquari possit; tantùm videret, ne id talentum in terra defoderet, sed strenuè exerceret: quod quidem ab illo abundè perfectum constat: nunquam enim deinceps à legendo, vel scribendo cessauit. Octauo sæculo, ab anno millesimo ducentesimo, vsque ad annum millesimum trecentesimum floruisse accepimus Helmandũ Monachum Beluacensem, in diuiuis Scripturis eruditissimum, & in sæcularibus etiam literis, ac multis quoque libris scriptis nobilitatum. Eodemque tempore Guilielmum Abbatem Pictauiensem non solùm Theologiæ, sed Iuris etiam peritissimum. Deinde Philippum Pergamum in Cœnobio Patauino egregium virum, tum doctrina, tum eloquentia: tum etiam Petrum Bercorium Monachum Parisiensem cuius librorũ grandis extat catalogus. Ab anno autem millesimo trecentesimo, vsque ad millesimum

mum quadringentesimum toto hoc sęculo multi item celebrantur, vt Lapus Abbas S. Miniatis, in Theologia, insuper in vtroque iure peritissimus. Petrus Boherij Abbas Auianensis, ipse quoque Decretorum Doctor: præcipuè verò Petrus Rogerius, is qui posteà ad Pontificatum euectus, Clemens VI. vocatus est, quem acerrimo ingenio, ac tum omni doctrina, tum etiam dicendi facultate, egregiè instructum fuisse ferunt: ita vt populum quò vellet concionando implleret. Quare nil mirum, si eum tot merita ad summam Ecclesiæ dignitatem extulerunt. Sæculum decimum vsque ad annum mileesimum quingentesimum, pręter alios insignes viros, aliquot etiam habuit in iure Canonico admodum excellentes, vt Henricum Abbatem Nurembergensem, Ioannem Rotæ Abbbatem Treuelensem, cuius egregia opera constitit in Concilio Basiliensi; tum verò Nicolaum illum, qui prius Abbas Monacensis, postea Archiepiscopus Panormitanus, denique etiam Cardinalis factus est. Scripsit autem multa consilia, & vberrima Commentaria in vniuersum Corpus Iuris Canonici, quorum tanta est hodie auctoritas, vt nullus in hoc genere notior & celebratior sit. Deniq; vndecimo sæculo, quod ab año millesimo quingentesimo, vsque ad annum millesimũ sexcentesimum labitur, non paucos scimus eminentes viros, vt Ignatium ex Cœnobio Florentino, ex Parmensi Ioannẽ Baptistam, vtrumq; Abbatem, vtrumq; magno progressu in diuinis & humanis literis. In Hispania verò Pasqualem, qui in Salmanticensi Academia publicam Theologiæ scholam cum ingenti approbatione professus est. Postremo ne longiores simus, multum etiam hoc tempore viguit Gregorius, qui priùs in nobili illo Mantuano Cœnobio Abbas, deinde etiam Cardinalis à Paulo III. creatus est. Hunc verò omnibus scientijs excultum tradunt, vtraque etiam lingua Gręca & Latina peritissimum, ita vt loqueretur & scriberet expeditè atque eleganter. Atq; hi quidem ex Benedictino Ordine, quos de multis paucos nominauimus.

In

In alijs autem institutis eò etiam magis viguerunt literæ, quod omnia fermè ad aliorum quoque hominum salutem dirigebantur; quod sine literis agi non poterat. Itaque mirum est, quanta deinceps in omnibus ingeniorum, quanta Doctorum hominum seges extiterit. Sed hi quo recentiores, eò notiores, ideoque strictim attingendi & tantummodò nominandi.

Ex Dominicano Ordine qui viri & quales prodiere? Albertus qui Magni cognomen adeptus est, Herueus, Durandus, Hugo Cardinalis; qui totam Scripturam Sacram optimis Commentatijs illustrauit, Raymundus, is qui vt scribit Antoninus, Decretales libros iussu Gregorij Pontificis ordinauit, Antoninus ipse non minori eruditione, quàm Sanctitate, Capreolus, Petrus Tarantasius, idem postea Ioannocentius IV. Pontifex Maximus, Petrus Paludanus, Chrysostomus Iauellus, Ferrariensis, Sotus vterque, duo Cardinales, Turrecremata, & Caietanus, alijque permulti; quos nimis longum esset recensere. Sed is præcipuè, quem meritò ab aliorum numero secreuimus, omnium Princeps S. Thomas, cuius scientiæ copiam, claritatem, profunditatem, quis pro dignitate collaudet? Ac præter hos quorum nomina ex eorum scriptis celebrantur, quis deinde eos numeret, qui omni ætate in scholis docendo, partim consilijs dandis, deque dubijs rebus respondendo, magnam operam Ecclesiæ, & proximis nauarunt, ipsique in summa omnium laude vixerunt, quorum quidem est penè infinita multitudo?

Franciscani paulò serius, neque adeò generaliter initio hæc literarum studia acceperunt. Eorum enim Author & Caput Sanctus Franciscus cum ipse sapientia potiùs de cœlo infusa, quàm humano labore quæsita, vteretur, eodem etiam modo suos institui volebat. Idem tamen Antoninum, cui posteà Patauini cognomen additum est, cùm iam benè doctus ad eam familiam accessisset, passus est do-

cere

cere inter suos Theologiam, extatque breuis Epistola, qua hoc ei permittit; ita tamen, *vt caueat, ne orationis* (sic enim ait) *spiritum occupatio illa extinguat.* Itaque tum hoc exemplo, tum etiam necessitate adducti, vt proximos iuuare possent, alij quoque literariam exercitationem complexi sunt, in qua breui magnos fecere progressus. Nam & paulò, post, id est anno fermè millesimo quadragesimo quinto, extitit Alexander ille Halensis, quo nemo illa ætate eruditior, & huius auditor Bonauentura, tum plenus omni scientia, tum etiam dilucidus, & ad difficillima quæque explicanda aptissimus. Nec multò post Richardus Media Villa, annum circiter milesimum ducentesimum octuagesimum, & Ioannes Dunscius, is qui Scotus est appellatus, anno millesimo trecentesimo, cuius acumine, & subtilitate quid mirabilius; deinde eius discipuli Gulielmus Ocham, vir ingeniosissimus, Franciscus Maironius, is qui in Parisiensi Academia Illuminati nomen obtinuit, eodemque tempore Aluarus Pelagius vtriusque Iuris peritissimus simulque diuinarum literarum, cuius præstans doctrina magno in pretio fuit apud omnes, & præcipuè apud Pontificem Ioannem XXII. His addi potest Petrus Aureolus, quem eruditio ad Aquensem Cathedram prouexit; tum Nicolaus Lyrensis, genere Iudæus, cuius ingenium eluxit, in tota Scriptura ad literalem sensum explananda, anno circiter millesimo trecentesimo trigesimo. Denique omnium recentissimi Alphonsus Castrensis, Michael Medina, Franciscus Titelmanus, optimus planè sacrorum librorum interpres, & alij quamplurimi, ijque adeò noti, vt pigeat hic commemorare.

Idem dicere licet de alijs familijs, quæ omnes multos semper doctos, aliquos etiam interdum admodum eminentes habuere, vt Augustiniana Ægidium Romanum, præter innumeros alios. Carmelitana Thomam VValdensem, præter sexaginta & amplius; qui suprà libros Sententi-

 arum

arum Petri Lombardi scripserunt, & plurimos alios: Carthusiensis Dionysium, & alios satis multos. Vt autem suprà notaui, nihil hic commemoratum est de Sanctitate, eruditione, & vtilitate Religionum à Choro exemptarum, quia institutum fuit, solùm monstrare, quantùm Religiones Chorum profitentes, conuersioni animarum, & prædicationi Euangelij incumbant: vt inde liquescat, non esse obligationem & debitum in Religionibus omittendi Psalmodiam propter eleemosynas spirituales; vti sunt peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consulere, consolari mæstos, Sacramenta administrare, libros pro defensione Sanctæ Ecclesiæ, & alios similes pro dilatanda Dei gloria conscribere. Videmus enim hæc omnia strenuè perfici à Religionibus prædictis, in quibus tamen est Chori studium. Quamuis alijs etiam Religionibus sua laus relinquatur, & à me opportunior locus, vel occasio eas pertractandi expectetur. Semper enim colui, & colam donec vixero omnes Religiones.

Falsum igitur dixit Theologus, quòd propter eleemosynas spirituales, quas enumerauit, debeat omitti Psalmodia. Ad cuius maiorem expugnationem vltimo loco adduco, vnum insigne exemplum de Laurentio Surio Carthusiano, quo pateat Sacram Psalmodiam non impedire scriptionem librorum, pro dilatanda gloria Dei & proximorum profectu: neque spiritualia opera, ad eorundem proximorum vtilitatem impendenda. In eius ergo vita, quæ habetur in principio Tomi 1. vitarum Sanctorum, quas ipse conscripsit, sic habetùr: *Iam verò qui nouit, quot horas Religiosi viri istius sacri Ordinis, concinendis in Choro, diurno nocturnoque tempore precibus, sacroque Missæ officio, præter priuatas statutasque preces tribuunt, iure mirabitur, à Patre Surio, tot tantaque volumina, triginta sex quibus in Ordine vixit annis, conscribi*

ſcribi potuiſſe. Nam ab his Ordinis exercitijs ieiūijs itē, alijſque auſteritatibus corpori moleſtis, nullam exemptionem petijt, ne cui ſuorum offendiculum præberet, ſed omnibus quod imitarentur exemplum illuſtre domeſticum relinqueret. Id modò illi tributum fuiſſe ferunt, vt dùm preces Primæ alij in Choro concinerent, ipſe priuatim ſacrum Miſſæ perageret. Nil hic dico quantum ipſi à ſtudijs temporis ſuffurati ſint viri viſitantes illum, amici, omnis conditionis viri, Principes illuſtres nobiles, docti, Clerici, & ſæculares, variarum nationem ſtudioſi, qui nunquam deſunt in Academia, quos omnes & benignè accipiebat, ac pijs collquijs, ad ſalutis animæ curam habendam incitabat. Hæc ibi.

PROPOSITIO LX.

Ideò illæ Religiones, cæteris paribus, præferendæ ſunt alijs, quæ habent ex ſuo inſtituto maiorem rationem Prædicationis & Orationis, quàm Pſalmodiæ.

NON dixit Theologus, quod illæ Religiones præferendę ſunt alijs, quæ nullam habent rationem Pſalmodiæ, ſed quod illæ ſunt præferendæ, quæ habent maiorem rationem Prædicationis & Orationis, quam pſalmodiæ. Illæ ergo Religiones potiùs ſunt præferendæ, quæ ex ſuo inſtituto habent rationem Prædicationis, Orationis & pſalmodiæ: maiorem tamen rationem Prædicationis, & Orationis, quam Pſalmodiæ. Tales enim Religiones habent plura media, & auxilia ad con-

 ſequen-

sequendum suum finem, & consequenter secundùm regulas Theologi, quas tradidit, sunt perfectiores, quàm illæ, quæ habent pauciora media, & auxilia. Propositio ergò dicta friuola est, & deceptoria.

PROPOSITIO LXI.

Perfectionem Religionis non metiaris, Illustrissime Domine, ex vitæ austeritate externa.

HÆC Propositio manifestam falsitatem inuoluit, perfectionem scilicet Religionis nequaquam metiendam esse ex vitæ austetitate externa. Cuius quidem dicti falsitas ex multis colligitur capitibus. Et primò ex proprijs ipsiusmet Theologi. Ipse enim in præcedentibus docuit, perfectionem vitæ Christi & Appstolorum cògnoscendam esse ex medijs. Ergo & perfectio vitæ Religiosæ quæ profitetur imitationem Christi & Apostolorum, potest cognosci ex medijs. Atqui vnum ex medijs ad perfectionem assequendam est austeritas. Ergo ex austeritate potest cognosci perfectio Religionis tantò magis, quia ausreritas est vnum ex medijs, quibus vsus est Christus & Apostoli. Nam & Christus & Apostoli vitam austeram duxerunt, vt suprà ostensum est. Præterea docuit, eandem Christi & Apostolorum perfectionem ex modo viuendi ipsorum cognoscendam esse. Constat autem, quòd non ex modo condescensiuo, quo infirmioribus sese Christus & Apostoli accommodabant, vt suprà ex S. Bonauentura ostensum est circà Proposition. xxvj. Igitur ex modo viuendi arctiori, perfectio vitæ Chisti & Apostolorum cognoscenda est, vt loco citato monstratum est. Tandem ipse Theologus illam Religiónem perfectiorem esse tradidit, quæ media efficaciora habet ad consequendum finem suum, Austeritas autem vitæ externa est medium efficax ad consequendum finem Religionis cuiuscunque

cunque, vt ex infrà dicendis patebit. Igitur ex austeritate vitæ externa metienda est perfectio vitæ Religiosæ. Demùm ipsemet Theologus adduxit ex S. Thoma, id quod in Collationibus Patrum Collat. 1. Cap. 7. Abbas Moyses dicit: *Ieiunia, vigiliæ, mediatio scripturarum, nuditas ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.* Ergò perfectio Religionis instrumeantaliter & dispositiuè consistit in austeritate externa; & ita erit etiam metienda ex austeritate externa, tanquam ex medio.

Eiusdem Propositionis falsitas ex alijs capititibus deducitur. Ac inprimis ex auctoritate S. Thomæ, cuius doctrinæ pallio sua dicta velare conatus est Theologus. Sanctus ergò Doctor. 2. 2. q. 187. art. 6. Et Opusc. 18. Cap. 11. & Opus. 19. Cap. 1. docet quamlibet Regionem non solùm esse statum perfectionis, sed etiam statum pœnitentiæ; seu quòd Religiosus status, non solùm perfectionem charitatis, sed etiam perfectionem pœnitentiæ continet. Inde etiam consequenter docet loco vltimo citato, perfectiorem Religionem ex maioribus austeritatibus esse sandam. Verba illius sunt: *Quælibet Religio, per quam homo nouam vitam inchoat, quidam pœnitentiæ status est, vt homo à veteri vita purgetur: & hoc tertio modo possunt comparari Religiones, vt illa dicatur perfectior, quæ maiores austeritates habet, sicut in ieiunio, vel paupertate, vel aliijs huiusmodi.*

Item falsitas dictæ propositionis ex communi Canonistarum sententia declaratur, qui maiorem vitæ perfectionem ex austeritatibus & vitæ rigore pensant. Vnde quandò à iure permittitur transitus ad perfectiorem Religionem nomine perfectioris intelligunt asperiorem, arctiorem, ac duriorem. Ita Ioan. Andr. C. sanè nu. 8. ad fin. de Re-

gul. Et ibi Anton. nu. 7. Anchar. nu. 6. Abbas in fine. Card. q. vlt. Henric. nu. 17. Rosella ℣. Religio 4. n. 8. in fine. Angelus ℣. Religiosus nu. 34. Passarellus in Priuil. mi. Min. C. 39. Quibus maxime fauet Cap. Licet, de Regul. vbi Sanctior vita dicitur arctior Et cap. 1. 20. q. 4. dicitur ex Conc. Triburiensi. *Virgines sacræ si pro lucro animæ suæ, propter districtiorem vitam, ad aliud Monasterium pergere disposuerint, synodus concedit.* Prætereà Extrau. Viam, de Regul. conceditur transitus ab omnibus Mendicantibus ad Carthusiam. Et in Religionum Priuilegijs denegantibus transitum ad aliam Religionem, semper excipitur Carthusia, propter maiorem austeritatem vitæ. Ergò secundùm Canonistas, maior perfectio Religionum attenditur ex austeritate vitæ externa.

Postremò tandem falsitas eiusdem Propositionis ratione conuincitur. Instrumenta enim perfectionis dispositiuè ad perfectionem ordinantur, vt docet S. Thomas 2. 2. q. 184. art. 3. Sed austeritas vitæ externa est etiam instrumentũ ad acquirendam perfectionem aptissimum. Igitur & ipsa pertinebit ad perfectionem vitæ Religiosæ dispositiuè, & consequenter perfectio vitæ Religiosæ ex ipsa pensanda erit, tanquam ex medio. Cùm enim austeritates & macerationes carnis directè ordinentur ad votum continentiæ obseruandum, prout S. Thomas 2. 2. q. 186. ar. 7. ad 2. expressè docet. Et Opusc. 18. Cap. 9. *Oportet* inquit, *continentiæ viam assumentibus, carnem propriam abstractis delitijs, vigilijs, & ieiunijs, & huiusmodi exercitijs castigare*, Et idem quoque plures alij tradunt, vt mox ostendam. Castitas autem cùm plurimum faciat ad perfectionem vitæ Religiosæ (vnde & sub voto solemni Religionis cadit, & statum Religiosum cum alijs duobus, Obedientia scilicet, & Paupertate integrat) consequenter austeritas quoque vitæ externa ad perfectionem comparandam

randam multum conducet. Et quidem austeritatem externam ad tuendam Castitatem esse necessariam, præter suprà adductam auctoritatem S. Thomæ, plurima etiam tum SS. PP. tum aliorum dicta comprobant. Ac inprimis S. Augustinus Serm. de Ieiunio, inter multas ieiunij laudes (quod etiam est vnum non postremum austerioris vitæ exercitium) illud adfert: *Ieiunium concupiscentiæ nebulas disperdit, libidium ardores extinguit, castitatis vero lumen accendit.* S. vero Hieronymus, *Nihil*, inquit, *scias conferre Christianis adolescentibus, vt esum olerum; ardorque corporis frigidioribus epulis temperandus est.* Cui consonat quod alibi inquit: *Sine carne & vino cito friget Venus, & à patre Libero ad inconcessam Venerem proximus est intemperantiæ gradus.* Sanctus quoque Chrysostomus super Epist. ad Gal. *Concupiscentia*, inquit, *saginato corpore efferuescit.* Et S. Gregorius lib. 3. Moral. *De ventris*, inquit, *ingluuie luxuria nascitur.* Et Cassiodorus sup. Matth. *Sex sunt*, inquit, *quæ incorruptam conseruant castitatem, scilicet sobrietas, operatio, asperitas cultus, inhibitio sensuum, raritas sermonis cum honestate, euitatio opportunitatis, & personæ, & loci, & temporis.* Ad hoc etiam facit, quod inquit Isidorus Pelusiota, scribens ad quẽdam, vt habetur in Epist. eius. *Risu profectò dignus es mi homo, quãdo precaris; Confige timore tuo carnes meas, Eorum enim est hæc precatio, qui quod in se est conferunt, & ieiunant, & qui sua sorte contenti, paruoque beati viuunt, eaque ratione carnis exultantem lasciuiam castigant & compescunt, quique*

cælitus optem & auxilium suæ exercitationis mitti postulant: & illis minimè conuenit, qui quemadmodum tu facis, crapula immodica corpus saginant, & varijs omnimodisque delitijs eius petulantiam, tantùm abest vt reprimant, vt potiùs extitent. Ad idem quoque facit id, quod habet Hugo de Claustro animæ Cap. 2. *Ecce*, inquit, *Diabolus Physicam docet, ecce medicus factus est. de complexionibus loquitur, infirmitates diuersas, si teneatur Religio, generari prædicat. Sed quare hoc? non vt mederi velit, sed vt occidere possit. Videt ex subtractione ciborum, luxuriæ vires posse minui, ideò non tardat minari ægritudines, &c.* Hæc ille. Et quamuis ferè omnes istæ authoritates Patrum, procedant de abstinentia, seu ieiunio, nihilominus tamen nomine Ieiunij, vniuersam corporis castigationem intelligi docent Theologi cum S. Augistino, sicut per Eleemosinas omnem beneuolentiam & beficentiam, & per Orationem omnes regulas sancti desiderij: vnde & omnia bona opera ad tria genera, scilicet ieiunium, Orationem, & eleemosynam, quibus Deo pro peccatis satisfit, reuocarunt. Cæterum hoc idem, Mortificationem scilicet externam, ad edomandas concupiscentias carnis plurimùm conferre, non solùm doctrina, sed & opere SS. Patres, & alij Sancti viri comprobarunt; qui dum acribus quandoque vrerentur tentationibus carnis, grauissimis seipsos diuexabant mortificationibus. Sic inter alios legitur de S. Francisco, quòd cum quodam tempore vehemens eum tentatio carnis apprehendisset, eam vt præsensit, mox deposita veste, chorda cæpit se verberare fortissimè. De Machario quoque Alexandrino refert Pallad. sect. 17. quod domando sui causa toto sexennio nihil præter cruda olera & legumina humefecta

sumpsit:

ſumpſit: viginti diebus & noctibus tectum non ingreſſus, vt ſomnum vinceret, cùm interdiu quidem arderet æſtu, noctu verò frigore rigeret. Deinde cùm aliquando ei ſpiritus fornicationis moleſtiam exhibuiſſet, caſtigauit hoc pacto corpus ſuum, quod fuit inſtrumentum & receptaculum talis tentationis, vt nudus ſex menſes ſederet in palude, quę erat in ſolitudiue: quo in loco ita à culicibus, quæ magnitudine æquant veſpas, corpus eius demorſum fuit, vt videretur leproſus. Simile quid de S. Hieronymo, Benedicto, Bernardo, & Iacobo Eremita memoriæ proditum eſt, qui dum vehementibus tentationibus infeſtarentur, alij quidem in vepribus & vrticis ſeſe volutabant, alij igne corpus adurebant, alij longiſſimis ieiunijs, verberibuſ, cæteriſque auſteritatibus ſeipſos diuexabant, atque ita libidinis flammas extinguebant. Quod certè minimè feciſſent, niſi auſteritatem corporis externam, caſtitate tuendæ; quæ ad perfectionem ſtatus Religioſi ordinatur, multum conducere intellexiſſent. Sed vt clariùs pateat omnibus Religionibus, tàm contemplationem, quàm actionem, & illam potiſſimum ſpiritualem, quę eſt conuerſio animarum, profitentibus, auſteritatem vitæ externam, ad conſequendam perfectionem proprij finis vniuſcuiusque eſſe neceſſariam, breuiter id oſtendo.

Et inprimis de Religionibus contemplationi deditis, quantùm ipſis proficiat auſteritas vitæ externa, colligitur ex S. Bernardo ſuper Cantica. Vbi ille ſic inquit. *Abſtinebo à vino, quia in vino luxuria eſt: aut ſi infirmus ſum, modico vtar, iuxtà conſilium Apoſtoli. Abſtinebo & à carnibus, ne dum mihi nimis carnem nutriunt, ſimul & carnis nutriant vitia: panem quoque ipſum cum menſura ſumere ſtudebo, ne onerato ventre ſtare ad orandum tædeat.* Item alibi: *Oratio vir-*

virtutem impetrat ieiunandi, & ieiunium gratiam promeretur orandi: ieiunium Orationem roborat, Oratio ieiunium sanctificat. Cui consonat S. Augustinus serm. de ieiun. *Ieiunium*, inquit, *purgat mentem, subleuat sensum.* Et S. Gregorius exponens illa verba Iob. 28. *Non inuenitur in terra suauiter viuentium*, sic ait: *Qui huius vitæ voluptatibus pascitur, ab æternæ sapientiæ intellectu separatur.* Sanctus quoque Hieronymus Epist. ad Nepotian. *Pulchrè* inquit, *dicitur apud Græcos: Pinguis venter tenuem non gignit mentem.* Idem alibi in Epistola sic inquit: *Galenus vel doctissimus Hippròcatis interpres ait, Eos quorum vita & ars sagina est, nec viuere posse diu, nec sanos esse: animasque ità nimis sanguine & adipibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cæleste sed semper de carnalibus eructare, ventris ingluuiem cogitare.* Item S. Basilius Homil. in illa verba Psalm. 29. *Nunquid confitebitur tibi puluis. Aut annunciabit veritatem tuam? Quomodo* inquit, *terrestris homo ac carneus confitebitur tibi Deo? Quomodo item annunciabit veritatem is, qui disciplinis nullam dedit operam, & in tanta carnis mole suam ipsius mentem oppressam tenet? Iure itaque meam extenuo ac macero carnem, nec meo sanguini parco, qui in carnem coagulari solet, ne mihi vel ad confessionem, vel ad veritatis cògnitionem sit impedimento.* Denique vt multos alios omittam, Richardus de S. Victore. in lib. de Contemp. *Voluntatem*, inquit, *nostram nũquam perfectè desiderio bonorum cælestium inflammari posse, nec intel-*

intellectum nostrum rerum diuinarum contemplatione plenè posse illustrari & purgari, nisi diligentes simus in reprimendis commdis & cupiditatibus corporis, etiam licitis & necessarijs. Hanc doctrinam Sancti ipso opere amplexati sunt. Sic de S. Macario Alexandrino Palladius suprà citatus testatut: *His exercitationibus corporis* (quas scilicet paulò ante descripsit, prout iam visum est) *ad tantam*, inquit, *Macarius peruenerat contemplationem, vt in ea sæpius noctem integram cum die transierit.* De Polychronio quoque scribit Thodor. cap 24. *Mortificabat*, inquit, *aspero cilicio, vilique & nullius pretij habitu; sicque inopem vitam agebat, vt nec necessarium semper haberet nutrimentum, ac totam noctem vigil in precibus stans consumebat. Adaugendam quoque Mortificationē, habebat in cella grandem truncum ex quercu, quem die noctuque imponebat humeris, & sic in Oratione persistebat. Paupertatem tanto studio coluit, vt existimaret, quouis regno magis experendam.* Et tandem subdit: *His alijsque id genus exercitijs in extremam vsque ætatem vsurpatis, ad tantam rerum diuinarum uotitiam & memoriam venit, vt mentem à contemplatione diuellere non posset.* Hęc ille. Quibus etiam ratio non incongrua suffragatur. Constat enim quod corpus hoc corruptibile maximè aggrauat animam. Vbi ergò illud varijs mortificationibus & austeritatibus extenuatū fueris, tunc demùm mens faciliùs ad supernorū contemplationem leuabitur. Sed quia Theologo sola auctoritas S. Thomæ pro omnibus sufficiet, ideò iterùm verba illius ex 2. 2. q. 147. art. 1. à promodo.

Assumitur

Assumitur, inquit, *ieiunium principaliter ad tria. Primo quidem ad concupiscentias carnis reprimendas. Vnde Apostolus dicit in authoritate inducta: In ieiunijs in castitate, quia per ieiunia castitas conseruatur. Vt enim Hieronymus dicit: Sine Cerere & Baccho friget Venus: idest, per abstinentiam cibi & potus, tepescit luxuria. Secundò assumitur ad hoc, quòd mens liberiùs eleuetur ad sublimia contemplanda. Vnde dicitur Dainel. 10. quòd post ieiunium trium hebdomadarum rauelationem accepit à Deo. Tertiò, ad satisfaciendum pro peccatis; vnde dicitur Ioel 2. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu & planctu.* Hæc ille. Austeritas igitur vitæ externa Religionibus contempletiuam vitam profitentibus, ad consequendam perfectionem sui finis, maximè est proficua. Inde est quod palam videmus, Religiones Contemplatiuas plurimum austeritati deditas, vt cernere est, inspiciendo Angelicos Ordines Eremitarum, & nominatim Camaldulensium, qui vt secundùm visionem Sanctissimi Patris sui repræsentent Angelos ascendentes in cœlum; procurant animas suas, quantum possibile est, leuare pondere carnis, vt expedijt & minimè grauati liberiùs tanquam leues spiritus cœlos ascendere queant; & ob id corpus varijs mortificationibus extenuari. Porrò quantum etiam Religionibus ad actionem spiritualem, quæ est conuersio animarum, destinatis, austeritas vitæ externa conducat, infrà monstrabitur.

Aduertas autem Theologus, se noe solùm falsam doctrrnam, verùm & contumeliosam in Religiones, austeritatem vitæ externam profitentes, intulisse, & earum perfectioni non modicum derogasse: se veeò inimicum pœni-

tentiæ

tentiæ apertè monstrasse. Certe Thelogus est ex illis de quibus ait S. Gregorius lib. 7. Moral. cap. 12. *Qui esse humiles, sed tamen sine despectu: esse contenti proprijs, sed sine necessitate: esse casti, sed sine maceratione corporis: esse patientes, sed sine contumelijs volunt. Cumque adipisci virtutes quærunt, sed labores virtutum fugiunt; quid aliud, quàm exhibere belli certamina in campo nesciunt, & triumphare in vrbibus de bello concupiscunt?* Hæc Gregorius Id vero grauissime ferendum est doctrinam hanc Theologi, etiam iuuentutis peruersiuam esse, quæ à Religiosa vita amplectenda (ad quam plurimi austeriori vitę ratione frequenter inducũtur) retrahere, præcipuè verò ab ijs Religionibus quæ ex instituto austeritatem profitentur, mentem auocare potest. Quod certè non est gloriam Dei propagere, & salutem proximorum promouere? quibus rebus sæpius gloriatur Theologus: sed potius est gloriam Dei dimiuere, & salutem multorum impedire. Ita Theologus dum exaltat Religiones, qer quas maximè gloria Dei propagatur, & salus hominum procuratur, ipse insipienter & gloriæ Dei detrimentum suo scripto infert, & saluti proximorum impedimentum ponit.

PRO-

PROPOSITIO LXII.

Sed potissimum ex dilectione Dei, quæ se prodit ampla & multiplici propagatione diuini cultus, & gloriæ, & multarum animarum salute.

HÆC Propositio secundum mentem Theologi est falsa. Eius enim intentio est, monstrare perfectionem vnius Religionis super aliam, quæ non est petenda ex his, in quibus omnes Religiones conueniunt: & quia conueniunt omnes Religiones in dilectione Dei, tanquam in fine remoto & mediato; ideo non est instituenda comparatio inter Religiones penes dilectionem Dei, vt supra monstratum est circa Propositionem XIII. Expresse id tradit S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 1. ad 1. *Est*, inquit, *commune in omni Religione quod aliquis totaliter se debet præbere ad seruiendum Deo. Vnde ex hac parte non est diuersitas inter Religiones, vt scilicet in vna Religione aliquis retineat aliquid sui, & in alia aliud. Est autem diuersitas secundũ diuersa, in quibus homo Deo seruire potest & secundum quod ad hoc homo se potest diuersimode disponere.* Hæc S. Thomas. Est etiam Propositio dicta friuola, & deceptoria : quia supponit austeritatem

non

non esse opus dilectionis Dei, aut proximi, eo ipso quod distinguit contra austeritatem, dilectionem Dei & proximi: Cum tamen austeritas propter Deum suscepta, informetur dilectione Dei; & ita sit vero opus dilectionis Dei, & etiam sit satis factoria, & impetratoria pro proximis. Vide dicta de pœnitentiam circa Propositionem xiij.

PROPOSITIO LXIII.

Et laboribus difficilius earum causa constanter, & perseueranter propter Deum susceptis, & inuicta virtute in occasionibus peccatorum declaratur.

HÆC

id perficiat. Vnde voluntariè Doctor potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, vel maius eo, quod Doctori debetur. Vide Theologe an sit bona illatio. Sed & hanc aliam perpende Si illa Religio quæ profitetur dilectionem Dei, & multipliciter propagat diuinam gloriam, & multarum animarum salutem, & labores difficiles sustinet, est perfectior, etiamsi externa vitæ austeritate non vtatur; nonne multò magis illa Religio erit perfectior, quæ omnia ista simul complectitur; videlicet austeritatem vitæ externam, & dilectionem Dei, propagationem gloriæ ipsius, & curam salutis animarum & laborum difficilium tolerantiam? Necesse est concedas illationem Theologe, quia aliàs docuisti, illam Religionem esse perfectiorem, quæ per plures modos & vias fructus facit, & plura media; siue plura auxilia, siue plura præsidia (nam hæc omnia inter se distinxisti) ad consecutionem sui finis ordinata habet.

PROPOSITIO LXIV.

Arctitudo obseruantiarum, inquit S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 6. ad 3. non est illud, quod præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit: & ideò non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quod ex maiori discretione sunt eius obseruantiæ ordinatæ ad finem Religionis.

HÆC Propositio continet mutilatam citationem, & ostendit maximam infidelitatem authoris, qui pro suo libitu, ea quæ videbantur, adduxit: quæ vero aduersantia menti, vel potiùs carni ipsius, vel certè ideò menti, quia carni, respuit. Ingenium eius clarè agnosces, expenso textu inte-

gro

gro S. Thomæ. Sic ergo inquit ibi S. Doctor: *Ad tertium dicendum, quòd arctitudo obseruantiarum, non est illud quod præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit. Et Isaiæ 58. dicitur: Nunquid tale est ieiunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? Assumitur tamen in Religione vt necessaria ad carnis macerationem, quod si sine discretione fit, periculum deficiendi habet annexum, sicut B. Antonius dicit. Et ideò non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quòd ex maiore discretione sunt eius obseruantiæ ordinatæ ad finem Religionis: sicut ad continentiam efficacius ordinatur maceratio carnis per abstinentiam cibi & potus, (quæ pertinet ad famem & sitim) quam per subtractionem vestium (quæ pertinent ad frigus & nuditatem) & quam per corporalem laborem.* Hæc S. Thomas. Sed quam delicatus Theologus (vt nihil dicam de manifesta infidelitate ipsius) qui omnia aspera & molesta carni præscindit. *Arctitudo*, inquit S. Thomas, *assumitur in Religione, vt necessaria ad carnis macerationem*: subticet, & quasi inobseruatam Propositionem transit. *Ad continentiam*, inquit S. Thomas, *efficaciùs ordinatur maceratio carnis, per abstinentiam cibi & potus*: non attendit ille, & lippis oculis, gusta tāen perceptibili, discreuit inter amara & dulcia. Sed iam mi Theologe cōsidera, an non potior Religio ex hoc, quod simul vtrumq; retinet? videlicet & arctiores obseruantias habet, & hę eędem eius obseruantię ex maiori discretiōe sunt ordinatę ad finem illius:

PRO-

PROPOSITIO LXV.

Et 2. 2. q. 184. art. 3. & lib. de Perfect. vitæ spiritualis cap. 1. idem S. Doctor ait : Primùm & principaliter consistit spiritualis vitæ perfectio in dilectione Dei, secundariò in proximi dilectione.

O Egregium argumentatorem Theologum : Primùm, inquit, & principaliter consistit perfectio spiritualis vitæ in dilectione Dei, secundariò in dilectione proximi. Ergo perfectio Religionis non est metienda ex vitæ austeritate externa. Repono simile argumentum, vt monstretur vis & efficacia consequentiæ illatæ. Primùm & principaliter consistit spritualis vitæ perfectio in dilectione Dei, secundariò in dilectione proximi. Ergò perfectio Religionis non est metienda ex doctrina & prædicatione. Quid dicis Theologe? Fortassis probabis tuam consequentiam ex loco Pauli ad Rom. 14. quem adfert S. Bernardus à te infrà citatus : *Non est regnum Dei & esca & potus : sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu Sancto.* At ego insisto, & similiter probo meā consequentiā, ex loco Pauli 1. ad Corinth. 4. *Non in sermone est regnum Dei, sed in virtute.*

O PRO-

PROPOSITIO LXVI.

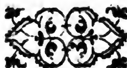
Caue, inquit S. Hieronymus Epist. 41. ad Celantiam cap. 6. ne si ieiunare, aut abstinere cæperis, te putes esse iam sanctam: hæc enim virtus adiumentum est, non perfectio sanctitatis.

AT & tu Theologe caue, ne si prædicare aut docere cæperis, te putes esse iam sanctũ: quia scriptum est Matth. 23. *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis seruate, & facite: secundum opera verò eorum nolite facere. Dicunt enim & non faciunt, alligant autem onera grauia & importabilia & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia verò opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua, & magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Et iterùm Matth. 7. scriptum est. *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunquam noui vos. Discedite à me qui operamini iniquitatem.* Vanissima ergò esset præsumptio putantis se esse Sanctum, ex eo solo, quod prædicaret & doceret.

PROPOSITIO LXVII.

Hinc S. Franciscus teste S. Bonauentura eius vitæ cap. 6. sæpè dicebat Fratribus: De omni eo quod peccator potest, nemo sibi debet iniquo applausu blandiri: peccator, ait, ieiunare potest, orare plangere, carnemque propriam macerare, hoc solum non potest, Domino scilicet suo esse fidelis.

ET tu Theologe, de omni eo quod peccator potest, tibi iniquo applausu plandiri non debes. Peccator autem prædicare potest, docere potest, Sacramenta administrare potest, libros pro defensione Ecclesiæ conscribere potest, animas conuertere potest (vt ex præcedentibus constat) hoc solùm non potest, Domino scilicet suo esse fidelis. Eccè & Epistolam pro dilatatione gloriæ Dei, vt putabas, conscripsisti; at dubito, an pro hoc labore auditurus sis à Domino: *Eugeserue bone, & fidelis.*

Assumitur, inquit, *ieiunium principaliter ad tria. Primo quidem ad concupiscentias carnis reprimendas. Vnde Apostolus dicit in authoritate inducta: In ieiunijs iu castitate, quia per ieiunia castitas conseruatur. Vt enim Hieronymus dicit: Sine Cerere & Baccho friget Venus: idest, per abstinentiam cibi & potus, tepescit luxuria. Secundo assumitur ad hoc, quod mens liberiùs eleuetur ad sublimia contemplanda. Vnde dicitur Dainel. 10. quòd post ieiunium trium hebdomadarum rauelationem accepit à Deo. Tertiò, ad satisfaciendum pro peccatis; vnde dicitur Ioel 2. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu & planctu.* Hæc ille. Austeritas igitur vitæ externa Religionibus contempletiuam vitam profitentibus, ad consequendam perfectionem sui finis, maximè est proficua. Inde est quod palam videmus, Religiones Contemplatiuas plurimum austeritati deditas, vt cernere est, inspiciendo Angelicos Ordines Eremitarum, & nominatim Camaldulensium, qui vt secundùm visionem Sanctissimi Patris sui repræsentent Angelos ascendentes in cœlum; procurant animas suas, quantum possibile est, leuare pondere carnis, vt expedijt & minimè grauati liberiùs tanquam leues spiritus cœlos ascendere queant; & ob id corpus varijs mortificationibus extenuari. Porrò quantum etiam Religionibus ad actionem spiritualem, quæ est conuersio animarum, destinatis, austeritas vitæ externa conducat, infrà monstrabitur.

Aduertas autem Theologus, se noe solùm falsam doctrrnam, verùm & contumeliosam in Religiones, austeritatem vitæ externam profitentes, intulisse, & earum perfectioni non modicum derogasse: se veeò inimicum pœni-

tentiæ

tentiæ apertè monstrasse. Certe Thelogus est ex illis de quibus ait S. Gregorius lib. 7. Moral. cap. 12. *Qui esse humiles, sed tamen sine despectu: esse contenti proprijs, sed sine necessitate: esse casti, sed sine maceratione corporis: esse patientes, sed sine contumelijs volunt. Cumque adipisci virtutes quærunt, sed labores virtutum fugiunt; quid aliud, quàm exhibere belli certamina in campo nesciunt, & triumphare in vrbibus de bello concupiscunt?* Hæc Gregorius Id vero grauissime ferendum est doctrinam hanc Theologi, etiam iuuentutis peruersiuam esse, quæ à Religiosa vita amplectenda (ad quam plurimi austeriori vitę ratione frequenter inducuntur) retrahere, præcipuè verò ab ijs Religionibus quæ ex instituto austeritatem profitentur, mentem auocare potest. Quod certè non est gloriam Dei propagere, & salutem proximorum promouere? quibus rebus sæpius gloriatur Theologus: sed potius est gloriam Dei dimiuere, & salutem multorum impedire. Ita Theologus dum exaltat Religiones, qer quas maximè gloria Dei propagatur, & salus hominum procuratur, ipse insipienter & gloriæ Dei detrimentum suo scripto infert, & saluti proximorum impedimentum ponit.

PRO-

PROPOSITIO LXII.

Sed potissimum ex dilectione Dei, quæ se prodit ampla & multiplici propagatione diuini cultus, & gloriæ, & multarum animarum salute.

HÆC Propositio secundum mentem Theologi est falsa. Eius enim intentio est, monstrare perfectionem vnius Religionis super aliam, quæ non est petenda ex his, in quibus omnes Religiones conueniunt: & quia conueniunt omnes Religiones in dilectione Dei, tanquam in fine remoto & mediato; ideo non est instituenda comparatio inter Religiones penes dilectionem Dei, vt supra monstratum est circa Propositionem XIII. Expresse id tradit S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 1. ad 1. *Est*, inquit, *commune in omni Religione quod aliquis totaliter se debet præbere ad seruiendum Deo. Vnde ex hac parte non est diuersitas inter Religiones, vt scilicet in vna Religione aliquis retineat aliquid sui, & in alia aliud. Est autem diuersitas secundũ diuersa, in quibus homo Deo seruire potest & secundum quod ad hoc homo se potest diuersimode disponere.* Hæc S. Thomas. Est etiam Propositio dicta friuola, & deceptoria: quia supponit austeritatem non

non esse opus dilectionis Dei, aut proximi, eo ipso quod distinguit contra austeritatem, dilectionem Dei & proximi: Cum tamen austeritas propter Deum suscepta, informetur dilectione Dei; & ita sit vero opus dilectionis Dei, & etiam sit satis factoria, & impetratoria pro proximis. Vide dicta de poenitentiam circa Propositionem xiij.

PROPOSITIO LXIII.

Et laboribus difficilius earum causa constanter, & perseueranter propter Deum susceptis, & inuicta virtute in occasionibus peccatorum declaratur.

HÆC

id perficiat. Vnde voluntariè Doctor potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, vel maius eo, quod Doctori debetur. Vide Theologe an sit bona illatio. Sed & hanc aliam perpende Si illa Religio quæ profitetur dilectionem Dei, & multipliciter propagat diuinam gloriam, & multarum animarum salutem, & labores difficiles sustinet, est perfectior, etiamsi externa vitæ austeritate non vtatur; nonne multò magis illa Religio erit perfectior, quæ omnia ista simul complectitur; videlicet austeritatem vitæ externam, & dilectionem Dei, propagationem gloriæ ipsius, & curam salutis animarum & laborum difficilium tolerantiam? Necesse est concedas illationem Theologe, quia aliàs docuisti, illam Religionem esse perfectiorem, quæ per plures modos & vias fructus facit, & plura media; siue plura auxilia, siue plura præsidia (nam hæc omnia inter se distinxisti) ad consecutionem sui finis ordinata habet.

PROPOSITIO LXIV.

Arctitudo obseruantiarum, inquit S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 6. ad 3. non est illud, quod præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit: & ideò non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quod ex maiori discretione sunt eius obseruantiæ ordinatæ ad finem Religionis.

HÆC Propositio continet mutilatam citationem, & ostendit maximam infidelitatem authoris, qui pro suo libitu, ea quæ videbantur, adduxit: quæ vero aduersantia menti, vel potiùs carni ipsius, vel certé ideò menti, quia carni, respuit. Ingenium eius clarè agnosces, expenso textu integro

gro S. Thomæ. Sic ergo inquit ibi S. Doctor: *Ad tertium dicendum, quòd arctitudo obseruantiarum, non est illud quod præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit. Et Isaia 58. dicitur: Nunquid tale est ieiunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? Assumitur tamen in Religione vt necessaria ad carnis macerationem, quod si sine discretione fit, periculum deficiendi habet annexum, sicut B. Antonius dicit. Et ideò non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quòd ex maiore discretione sunt eius obseruantiæ ordinatæ ad finem Religionis: sicut ad continentiam efficacius ordinatur maceratio carnis per abstinentiam cibi & potus, (quæ pertinet ad famem & sitim) quam per subtractionem vestium (quæ pertinent ad frigus & nuditatem) & quam per corporalem laborem.* Hæc S. Thomas. Sed quam delicatus Theologus (vt nihil dicam de manifesta infidelitate ipsius) qui omnia aspera & molesta carni præscindit. *Arctitudo*, inquit S. Thomas, *assumitur in Religione, vt necessaria ad carnis macerationem*: subticet, & quasi inobseruatam Propositionem transit. *Ad continentiam*, inquit S. Thomas, *efficaciùs ordinatur maceratio carnis, per abstinentiam cibi & potus*: non attendit ille, & lippis oculis, gusta tãen perceptibili, discreuit inter amara & dulcia. Sed iam mi Theologe cõsidera, an non potior Religio ex hoc, quod simul vtrumq; retinet? videlicet & arctiores obseruantias habet, & hę eędem eius obseruantię ex maiori discretiõe sunt ordinatę ad finem illius:

PRO-

PROPOSITIO LXV.

Et 2. 2. q. 184. art. 3. & lib. de Perfect. vitæ spiritualis cap. 1. idem S. Doctor ait : Primùm & principaliter consistit spiritualis vitæ perfectio in dilectione Dei, secundariò in proximi dilectione.

O Egregium argumentatorem Theologum ; Primùm, inquit, & principaliter consistit perfectio spiritualis vitæ in dilectione Dei, secundariò in dilectione proximi. Ergo perfectio Religionis non est metienda ex vitæ austeritate externa. Repono simile argumentum, vt monstretur vis & efficacia consequentiæ illatæ. Primùm & principaliter consistit spritualis vitæ perfectio in dilectione Dei, secundariò in dilectione proximi. Ergò perfectio Religionis non est metienda ex doctrina & prædicatione. Quid dicis Theologe ? Fortassis probabis tuam consequentiam ex loco Pauli ad Rom. 14. quem adfert S. Bernardus à te infrà citatus : *Non est regnum Dei & esca & potus : sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu Sancto.* At ego insisto, & similiter probo meã consequentiã, ex loco Pauli 1. ad Corinth. 4. *Non in sermone est regnum Dei, sed in virtute.*

PROPOSITIO LXVI.

Caue, inquit S. Hieronymus Epist. 41. ad Celantiam cap. 6. ne si ieiunare, aut abstinere cœperis, te putes esse iam sanctam: hæc enim virtus adiumentum est, non perfectio sanctitatis.

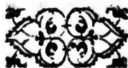
AT & tu Theologe caue, ne si prædicare aut docere cæperis, te putes esse iam sanctũ: quia scriptum est Matth. 23. *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis seruate, & facite: secundum opera verò eorum nolite facere. Dicunt enim & non faciunt, alligant autem onera grauia & importabilia & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia verò opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua, & magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Et iterùm Matth. 7. scriptum est. *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunquam noui vos. Discedite à me qui operamini iniquitatem.* Vanissima ergò esset præsumptio putantis se esse Sanctum, ex eo solo, quod prædicaret & doceret.

PRO-

PROPOSITIO LXVII.

Hinc S. Franciscus teste S. Bonauentura eius vitæ cap. 6. sæpè dicebat Fratribus: De omni eo quod peccator potest, nemo sibi debet iniquo applausu blandiri: peccator, ait, ieiunare potest, orare plangere, carnemque propriam macerare, hoc solum non potest, Domino scilicet suo esse fidelis.

ET tu Theologe, de omni eo quod peccator potest, tibi iniquo applausu plandiri non debes. Peccator autem prædicare potest, docere potest, Sacramenta administrare potest, libros pro defensione Ecclesiæ conscribere potest, animas conuertere potest (vt ex præcedentibus constat) hoc solùm non potest, Domino scilicet suo esse fidelis. Eccè & Epistolam pro dilatatione gloriæ Dei, vt putabas, conscripsisti; at dubito, an pro hoc labore auditurus sis à Domino: *Euge serue bone, & fidelis.*

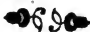
PROPOSITIO LXVIII.

Hinc in libro octauo in vitis Patrum apud Rosuueydum Cap. 63. Oranti B. Paphnutio Abbati, qui in summà vita austeritate, & multò maiore, quam nunc in vllo Religioso Ordine seruetur, vitam Eremiticam sectabatur, separatus à consortio hominum, diuinitùs reuelatum est, eum non excessisse perfectionem cuiusdam in ciuitate tibicinis, qui non ita pridem vacabat latrocinijs, ebrietati, & scortationi. Cùm autem accuratè examinaretur, quidnam vnquam ab eo rectè gestum esset: hòc solùm inuenit; quòd cum aliquandò latronis vitam ageret, Christi Virginem, cui erat à latronibus vitium afferendum, liberauit; & alteri formosæ mulieri erranti in solitudine vim non intulerit, sed trecentis aureis donatam dimiserit, vt maritum cum liberis, ob debita in carcerem coniectum liberaret.

DEbebat vlterius legisse Theologus. Postquam ergo loco citato Palladius recitasset historias de tibicine, protocomite, & mercatore, ad quos Angelus remiserat Paphnutium, & per eum dictos induxerat ad vitam Eremiticam, tandem subdit: *Assistens autem Angelus dixit ei* (Paphnutio) *Huc deinceps accede ó Beate, in æterna Dei tabernacula: venerunt enim Prophetæ te in suos choros accepturi, Hoc autem non tibi priùs reuelaui: ne si fuisses elatus, de tuis detraheretur meritis. Cum ergo vno solo die superuixisset,*

&

& per reuelationem ad eum venissent quidam presbyteri, omnibus illis narratis, tradidit animam. Apertè autem videntes presbyteri, eum in choris iustorum & Angelorum, Deum laudabant. Hæc ibi. Ex quibus manifestè colligitur, Angelum ideò non declarasse B. Paphnutio eminentiam & quantitatem meritorum suorum ne detrimentum eorum per elationem subieret. Quando ergo declarabat eum similem tibicini, Protocomiti, mercatori, intelligenda dicta Angeli de quadam æqualitate non Mathematica, aut Metaphysica, sed Morali, & de ea æqualitate non simpliciter, sed secundùm quid; siue, Paphnutium non excessisse perfectionem illorum, quantum ad aliqua duntaxat non verò quasi à toto genere, & absolutè loquendo non excessisset: Quod aduertendum erat Theologo ne, vnde B. Paphnutius in suis retinebatur meritis, inde ipse ei detraheret; & quod B. Paphnutio occasio erat conseruandæ humilitatis, Theologo fuerat ansa minuendi perfectionem suæ sanctitatis.

PROPOSITIO LXIX.

Si ergo hominem tam antea malum opera charitatis pauca æquarunt meritis tam Sancti Eremitæ, in summo rigore ieiuniorum & paupertatis alijsque carnis macerationibus vitam traducenti, quantò maiorem meritorum cumulum parient innumera opera charitatis spiritualis, &c.

AT qui multò magis est, mi Theologe, dimissis omnibus perfectè & totaliter suæ saluti intendere. Manifestè id habetur ex historia B. Paphnutij à te citata. Is enim declaratus ab Angelo similis ubicini, protocomiti, mercatori, primo tamen eorum dixit: *Si ò frater non parua à diuinitate tui habetur ratio, ne tuam animam temere neglexeris.* Et mox subditur ibi: *Is autem statim proiectis quas habuit in manibus tibijs, & lyra Musicæ harmōia in spiritualem traducta melodiam, virum secutus est in desertum.* Secundo verò dixit: *In ijs te rectè gessisti: Vnum tamen tibi restat, quod est caput virtutum: nempè Dei omni ex parte sapiens cognitio, quam non poteris sine labore consequi, nisi cum te ipsum à mundo abnegaris, crucem accipias, & sequaris seruatorem.* Et subditur: *Is autem vbi hæc audiuit, statim nec suis quidem valere iussis, virum secutus est in montem.* Tertio verò dixit: *Quousque tu terrenam exerces negotiationem, nec cælestia attingis mercimonia? sed hæc quidem es alijs dimissurus, tu verò illis te adiungens, quæ sunt maximè opportuna, sequere Seruatorem, ad eum venturus paulò post.* Et subditur: *Is verò nihil differens iussit filios suos reliqua diuidere pauperibus, ipse autem cū in mōtē ascendisset, & seipsum in eo loco inclusisset, vbi duo priores consummati fuerant, perseuerabat in orationibus.* Ex his habetur multò perfectius esse, abdicatis omnibus sibi perfectè vacare; quandoquidem B. Paphnutius præfactis illum viuendi modum persuasit, quem nisi perfectiorem censeret, nequaquam facere attentaret.

Sed

Sed ne Theologo ambigendi locus superſit, profero duo loca S. Thomæ, à me ſæpius conſultò citata; nam expediret ea verſari continuò ante oculos & mentes incumbentium ſaluti animarum. Primus locus eſt 2. 2. qu. 182. ar. 2. ad 1. *Labor* inquit, *exterior operatur ad augmentum præmij accidentalis, ſed augmentum reſpectu præmij eſſentialis conſiſtit principaliter in charitate, cuius quoddam ſignum eſt, labor exterior toleratus propter Chriſtum. Sed multò expreſſius eius ſignum eſt, quòd aliquis prætermiſſis omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, ſoli diuinæ contemplationi vacare delectetur.* Secundus locus eſt Quodlib. 3. q. 6. ar. 17. ad 6. *Etſi* inquit, *procurare ſalutem aliorum ſit maius, quàm intendere ſibi ſoli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere ſaluti aliorum præfertur ei, quod eſt quocunque modo intendere ſuæ ſaluti. Si enim aliquis totaliter & perfectè intendit ſuæ ſaluti, multò maius eſt, quàm ſi aliquis multa particularia opera agat ad ſalutem aliorum, ſi ſaluti propriæ, etſi ſufficienter, non tamen perfectè intendat.* Hæc S. Thomas. Vtinam Theologus conſilium eius amplexus fuiſſet, & potiùs perfectè & totaliter dimiſſis omnibus intendere ſuæ ſaluti elegiſſet, quàm hanc opellam ad ſalutem aliorum edidiſſet; vtique non ita erraſſet. Deinceps ergò curet attendere ſibi perfectè & particularia opera circà ſalutem aliorum dimittat; nam rectiùs faciet; ne ſaluti aliorum nimis intentus, & ſuæ perfectionis obliuioſus, ſimilis efficiatur viro, qui congregat merces in ſacculum pertuſum, vt dùm plurima vult congregare, nihil inueniat in manibus ſuis.

PROPOSITIO LXX.

Etsi vita externa asperitate cæteris non antecellant.

INSPICE Theologe, exemplaria Prædicatoribus á te proposita, & inde iudica, an prædicatores non debeant excellere austeritate vitæ. Et inprimis omnis perfectionis prototypum Christum Dominum, qui vtique vitam satis austeram & rigidam duxit; vt suo loco monstratum est. Hinc S. Thomas 3. p. q. 41. ar. 3. ad primum inquit: *Nullus debet assumere Prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & virtute perfectus, sicut & de Christo dicitur Act. 1. Quòd cæpit IESVS facere & docere: & ideò Christus statim post baptismum austeritatem vitæ assumpsit, vt docere, post carnem edomitam, oportere alios ad prædicationis officium transire.* Consonat Abulensis suprà Matth. 4. q. 10. *Ieiunium*, inquit, *hoc Christi necessarium fuit ad instructionem Prædicatorum: voluit enim Christus ex operibus suis ostendere, quid in prædicatore præcedere debet, antequam prædicet, vt dignè prædicare possit, secundùm illud Actor. 1. Cæpit IESVS facere & docere, id est, priùs facere ea, quæ debet facere bonus Prædicator, & posteà prædicare ea, quæ debet dicere verus Doctor.* Inspiciat & Apostolos, de quibus etiam suprà probatum est, eos rigidam vitam egisse. Non solùm autem vitam Christi & Apostolorum contempletur: sed etiam initia prædicationis eorum diligenter penset, & reperiet eos prædicationem suam à pœnitentia inchoasse Sic de Christo scriptum est Matt. 4. *Cæpit IESVS prædicare & dicere: Pœnitentiam*

tiam agite. Sic & de Apostolis Marc. 6. *Exeuntes prædicabant, vt pœnitentiam agerent.* Et Actor. 2. *Compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos, Pœnitentiam, inquit, agite.* Idem & de Ioanne scriptum est Math. 3. *In diebus illis venit Ioannes Baptista, prædicans in deserto Iudææ, & dicens, Pœnitentiam agite.* Frustra autem pœnitentiã prædicator euangelizat, quam opere reprobat, vel saltem non exhibet. *Sermo,* inquit Bernardus *viuus & efficax exemplum operis est, plurimum faciens suadibile, quod monstratur factibile.* Hinc Prosper lib. 1. de vita Contempl. c. 23. ait: *Hoc specialiter Doctor Ecclesiasticus elaboret, quò fiant, qui audiunt eum, suis disputationibus meliores, non vana assentatione fautores. Lachrymas quas vult à suis Auditoribus fundi, ipse primitùs fundat, & sic eos compunctione sui cordis accendat.* Idem dicendum de alijs. Mundi contemptum, quem vult in suis auditoribus excitare Prædicator, ipse priùs præseferat: odium & castigationem carnis, quam vult auditoribus suadere, ipse priùs in suo corpore exerceat. Auditores citiùs sequetur facta, quàm verba. Non solùm autem austeritas vitæ prædicatori necessaria, vt sua prædicatio sit efficax, sed etiam vt sit libera & expedita. Qua enim fronte, quo ausu animi, qua fiducia ad pœnitentiæ fructus dignos reddendos perurgebit, si in se nullum pœnitentiæ & austeritatis vestigium exhibebit? quomodo persuadebit sacco indui, cinerem tanquam panem manducare, potum cum fletu miscere, lachrymis stratum rigare,

disciplinis, catenis ferreis, cilicijs, corpus diuexare, vigilijs atterere, peregrinationibus conficere, is qui mollibus induitur, loco fabarum & olerum, mensam perdicibus, caponibus, & varij generis carnibus instructam habet, potum cum vino miscet, in strato commodo cubat, macerationes carnis non exercet? Qua libertate prædicabit ieiunia supererogationis, abstinentiam à conuiuijs, & commessationibus, is qui communia tantùm Ecclesiæ ieiunia obseruat, & ita vt præ abundanti refectione, & copia piscium, famis vexationem non sentiat, is qui sæpe numero fit vnus ex discumbentibus, & conuiuantibus, & aliquando eius caput calore vini corripitur, & lingua in multiloquium, vel etiam vaniloquium, & fortassè ampliùs soluitur? Rectè S. Hieronymus. in Mich. 2. ait. *An non summa confusio & ignominia est, Iesum crucifixum, magistrum pauperem atque esurientem, fartis prædicare corporibus, ieiuniorumque doctrinam, rubentes buccas, tumentiaq; ora proferre? Si in Apostolorum loco sumus, non solùm sermonem eorum imitemur, sed conuersationem quoque & abstinentiam amplectamur.* Idem in Epist. 2. ad Nepotianum. *Non confundant*, inquit, *opera tua sermonem tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: Cur ergo quæ dicis, ipse non facis? Delicatus Magister est, qui pleno ventre de ieiunijs disputat. Accusare auaritiam & latro potest. Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent.* Hæc S. Hirronymus. Sed vt prædicator non solùm alios inducat ad exercitium pœnitentiæ, verùm etiam de sua salute securus sit, necessaria est ei exterior vitæ austeritas. *Castigo*, inquit Apostolus 1. Corinth. 9. *Corpus meum*

um & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauerim ipse reprobus efficiar. Suprà quem locum S. Thomas ait: *Tangit austeritatem vitæ, & implet facto quod docet verbo: ne se damnet ore proprio.* S. Augustinus verò, *Suo timore,* inquit, *nos terruit Apostolus: quid enim faciet agnus, vbi aries timet & tremit?* Et S. Chrysostomus. *Si Paulus hoc timuit, qui tam multos docuit, & timuit postquam prædicauit, & factus est Angelus, & totius orbis defensionem suscepit, & patrocinium, quid nos dixerimus? Ne enim* inquit, *existimetis, quoniam credidistis, hoc vobis sufficere ad salutem. Nam si mihi prædicasse, docuisse, innũerabiles adduxisse, non satis est ad salutem, nisi quoque meæ actiões sint huiusmodi, vt in eis nulla cadat reprehensio: longè minus vobis.* Denique vel inde potest colligi, austeritatem vitę externam esse necessariã Prędicatoribus, quia est necessaria vitam contemplatiuã profitentibus. Ne autem aliquis dubitet, Prędicatores debere excellere Contẽplatione, profero aliqua testimonia SS. Patrum. Inprimis ergò S. Gregorius lib. 3. Expos. in 1. Regum cap. 7. explicans illa verba: *Et circuibat Bethel, & Galgal & Masphat, & iudicabat Israelẽ in suprà dictis locis,* sic inquit: *Quicquid Doctor subditis proponit ad normã rectitudinis, aut de exemplis electorũ accipit, aut doctrina sacri eloquij aut ex reuelatione internæ contẽplationis. Quibus profectò verbis ostenditur, nõ tantùm quæ Doctor perfectus agat, sed etiam quia perfectus non sit si agere hæc non possit. Nam si solum bonorum exempla nouerit aut si Sacræ Scripturæ etiam quis eruditus sit, & contemplationis reuelatione caruerit, in ordine Prædicationis vir perfectus non erit.*

Et

Et paulo post: *Bene ergo dicitur, Et iudicabat Israelem in prædictis locis: nam non solum Bethel, & Galgal, sed etiam in Masphath, vt qui ad perfectionem prædicationis, dum per humilitatem exempla maiorum sequitur, dum per studium sacri eloquij eruditione fulcitur, curet omnino necesse est, vt puritate mentis, ea quæ disponenda sunt, contemplando cognoscat. Dei namque debet esse docibilis, qui suscepto Prædicationis officio docere homines cupit.* Item in Moralib. lib. 6. cap. 17. ait: *Neque enim perfectus prædicator est qui vel propter contemplationis studium operanda negligit, vel propter operationis instantiam, contemplanda postponit.* Et paulo post: *Hinc est quod humani generis Redemptor per diem miracula in vrbibus exhibet, & ad Orationis studium in nocte pernoctat: vt perfectis videlicet prædicatoribus innuat quatenus nec actiuam vitam amore speculationis funditus deserant, nec contemplationis gaudia penitus operationis nimietate contemnant: sed quieti contemplantes sorbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant.* Præterea homil. 5. in Ezech. dicit: *Ad locum de quo exeunt flumina, reuertuntur vt iterum fluant. Siue enim in virtutibus, seu in doctrina, quid aliud sunt Sancti viri, quam flumina, quæ terram cordis carnalium aridam rigant? Sed siue in operatione quam faciunt, seu in doctrina verbis citius siccarentur nisi per intentionem cordis semper solicitè ad locum, de quo exeunt, redirent. Si enim introrsus ad cor non redeant,*

redeant, ac ſeſe in amore Conditoris deſideriorum vinculis non aſtringant, & manus ab eo, quod agebat, deficit; lingua ab eo quod loquebatur areſcit: Sed intus ſemper per amorem redeunt, & hoc quod in publico operantes atque loquentes fundunt, in ſecreto ſuo de fonte amoris hauriunt. Amando enim diſcunt, quod loquendo proferunt. Ad locum ergo, de quo exeunt flumina, reuertuntur vt iterum fluant; quia aquam ſapientiæ inde ſemper hauriunt, vnde oritur, ne cùm cucurrerit, exſiccetur. Hæc S. Gregorius. Sanctus vero Auguſtinus lib. 4. de Doctr. Chriſt. cap. 15. *Agit*, inquit, *noſter iſte eloquens, cùm & iuſta, & ſancta, & bona dicit (neque alia debet dicere) agit ergò quantum poteſt cum iſta dicit, vt intelligenter, vt libenter, vt obedienter audiatur: & hæc ſe poſſe, ſi potuerit, & in quantum potuerit, pietate magis Orationum quam Oratorum facultate non dubitet, vt orando pro ſe, ac pro illis, quos eſt allocuturus, ſit orator, antequam dictor. Ipſa hora iam vt dicat accedens, priuſquam exerat proferentem linguam, ad Deum leuet animam ſitientem, vt eructet quod biberit, vel quod impleuerit fundat.* Sanctus quoque Bernardus ſuper Cantica, *Prædicatores* ait, *ſumpto contemplationis & orationis guſtu, tantò valentiùs ad animarum lucra conquirenda egrediuntur.* Demùm vt multos alios omittam Abulenſis in Matth. cap. 4. qu. 5. *Eum qui prædicat oportet*, inquit, *conſiderare in lege Dei, die ac nocte, ne ſi diuertat ab huiuſmodi contemplatione*

poſtmo-

postmodũ cõuertatur ad fabulas inanes. Hęc ille. Ex quibus habetur, prædicatorem debere contemplatione præ alijs esse excellentẽ. Atq; austeritas vitę externa necessaria est contemplationi dedito, vt supra probatũ est. Ergo & prædicatori.

Sed tandem necesse est, vt assignem proximam causam, quare Prædicator debeat excellere austeritate vitæ externa: & est huiusmodi, vt nimirum conseruet castitatem, quæ sine castigatione carnis, difficillimè potest custodiri, vt suprà habitum est circà Propositionem lxj. *Sanè inter omnia certamina Christianorum*, inquit Augustinus *duriora sunt prælia castitatis; nam ibi continua pugna, & rarior victoria.* Et Isidorus: *Summum*, inquit, *nobis adiutorium præstabit cilicium & cinis, totisque noctibus statio immobilis, panis desiderium, ardens lingua, modiceque irrorata, sepulchrorum habitatio.* Et certè si S. Hieronymus de seipso fatetur: *O quoties ipse in Eremo constitutus in illa vasta atque horrenda Eremi solitudine, quæ exusta solis ardoribus, Monachis horridum præbet habitaculum, putabam me Romanis interesse delicijs? Sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebãt sacco mẽbra deformia, & squalida cutis situ Aethyopicæ carnis obduxerat. Quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantẽ somnus imminẽs oppressisset, nuda humo vix hærentia ossa collidebã. De cibo vero & potu taceo, cum etiam languentes Monachi aqua frigida vtatur, & coctũ aliquid comedisse luxuriæ sit. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metũ tali me carceri damnaueram, scorpionum tantum socius & ferarũ, sæpè choris intereram puellarũ. Pallebant ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat,*

bat. In frigido corpore, & ante hominem suum, iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus, ad IESV iacebam pedes, rigabam, lachrymis, crine tergebam, & repugnãtem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem, diem crebrò iunxisse cum nocte: nec priùs à pectoris cessasse verberibus quàm rediret Domino imperante tranquillitas. Hæc S. Hieronymus de seipso. Si hoc patiuntur illi, qui exesis corporibus in solitudine solis impugnantur cogitationibus, quid patientur illi, qui in commoditatibus carnis viuunt? *Quantì & quales Episcopi & Clerici*, inquit S. Augustinus, *post confessionem, & victoriarũ calcata certamina, post magnalia & signa mirabilia vsquequaque monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse, cùm volunt in naui fragili nauigare? quantos leones domuit vna infirmitas delicata, idest, luxuria, quæ cùm sit vilis & misera, de magnis efficit prædam. Quot columnæ cœli ceciderunt Sanctissimi illi Eremitæ multorum annorum experientia probati, in solitudinibus morantes, ætate prouecti, imò & miraculis coruscantes? & tamen eos de fastigio conuersationis cœlestis, mulieres deturbarunt. Quid est mulier?* quærit à seipso Ephrem & respondet: *Naufragium super terram, fons nequitiæ, thesaurus immunditiæ & malitiæ, mortifera conuersatio, atque confabulatio oculorum pernicies, animarum exitium, cordis spiculum, iuuenũ perditio, sceptrũ inferni & concupiscentia præceps.* S. Ambrosius item de Muliere, *Ianua Diaboli*, inquit, *via iniquitatis, scorpionis percussio nociuũ genus est fœmina cùm*

pro-

proximat, stimulat, ignem accendit, flammigero ignè percutit conscientiam pariter habitantis, & exurit fundamenta montium. Item S. Augustinus, *De ferro*, inquit, *rubigo nutritur, morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam: in risum aliquando dissoluitur, nunc blanditias exhibet: & quod est venenosius super cuncta, psallere delectatur aut cantare; cuius cantu tolerabilius est audire basiliscum sibilantem. Grauem inimicum sortita est castitas, cui non solum resistendum, sed dimisso frœno longiùs fugiendum. Ne ceo minus fœminæ fugiendæ sunt, quia Religiosæ videntur: quia quanto religiosiores, tantò citius alliciunt, & sub prætextu pietatis latet viscus libidinis. Experto crede, expertus loquor, coram Deo non mentior: Cedros Libani, duces gregum, sub hac peste cecidisse reperi: de quorum casu non magis suspicabar, quàm Ambrosij, vel Hieronymi impudica turpitudine. Tandiú Diabolus sopitum ignem sine vllis flammis occultat, donec duas faculas iungens, simul ambas accendat, & tamdiù cessat sæuitiæ suæ tela supponere, donec sicut peritus venator, quod occisurus est, laquei vinculis alliget.* Hæc Augustinus. At idem Hieronymus: *Omnes puellas & virgines Christi, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige, nec in præterita castitate confidas. Neque enim sanctior Dauide, neque Salomone potes esse sapientior. Memento semper quòd paradisi colonum de possessione sua eiecit mulier. Solus cum sola absque arbitro & teste non*

sedeas

sedeas, etiamsi secretum aliquod intersit. Caueto omnes suspiciones, & quicquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante deuita. Muliebria munuscula & sudariola, & vestes ori applicatas, & oblatos ac degustatos cibos, blandasque ac dulces literulas anctus amor non habet. Ad excusationes, quæ adferri solent, respondet Hieronymus: *Quod si dixeris, Mihi sufficit conscientia mea: habeo Deum iudicem, qui meæ vitæ est testis, non curo, quid loquantur homines: Audi Apostolum. Prouidentes bona non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Et Bernardus: *Esto, sis continens, sed ego suspicione non careo. Tolle scandali causam.* Et iterùm inquit Hieronymus: *Quid sibi volunt sola & priuata colloquia, & arbitros fugientes oculi?* Et iam olim ab exordio nascentis Ecclesiæ S. Clemens: *Ad visitandam mulierem infirmam nullus Clericus ingrediatur, nisi cum duobus, aut tribus, & nec presbyter solus cum sola adiungitur, sed duobus adductis testibus visitet infirmam, nec solus cum sola fœmina fabulas misceat.* Et Theodorus Studites: *Nec solus colloquere cum Monacha, vel sæculari, nisi necessitas trahat, idque cum duabus ab vtraque parte personis.* De S. Augustino Possidonius refert: *Si forte ab aliquibus fœminis, vt videretur vel salutaretur, rogabatur, nunquam sine Clericis testibus ad eas intrabat, vel solus cum solis vnquam est locutus, nec si secretorum*

aliquid interesset. Cantipratensis verba sunt hæc: *Nec socius socium debet deserere, maxime in colloquio mulieris, nisi alter alterum videat colloquentem.* Et alib.: *Quàm vera sit hæc vox (væ soli) ego noui, qui triginta annis, & eo amplius vices Episcopi in diuersis Prouincijs & Diœcesibus habui, qui in hoc articulo, quo Religiosi vel soli vadunt in vijs, vel soli manent in curijs, horrenda mala horrendaque scandala, horrendaque pericula frequenter audiui, quæ nunquam sustinuissent, adiuncto socio, vel fecissent.* Lege si placet Epistolam 284. lib. 2. Isidori Pelusiotæ de vitanda familiaritate mulierum, in qua præter cætera habẽtur hæc verba notatu dignissima: *Quod sit e frequenter cum ipsis versari, nec vllo inde detrimẽto affici dixeris, id quidem fortasse mihi persuaderi sinam. At illud item velim omnibus fidẽ adhibere, aquis lapides extenuari, ac rupẽ aquæ guttis, continenter cadentibus, excauari dicunt. Quorum verborum huiusmodi sensus est: quid rupe durius fingi queat? quid item aqua mollius; & quidẽ aquæ guttula? & tamẽ assiduitas naturam vincit. Quod si natura quæ ægrè dimoueri potest dimouetur, idq; quod minimè debebat, perpetitur, quî tandem arte ac ratione, voluntas quæ facilè mouetur, à consuetudine non vincatur, & euertatur?* Hæc Isidorus. Ideò sapiens Ecclesiast. 42. ait. *In medio mulierum noli commorari: de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.* Quòd si ex omnibus inductis testimonijs patet, conuersationem mulierum esse nociuam, & apprimè fugiendam; quomodo non

eris

erit necessaria austeritas vitæ, ei qui non vult fugere, sed conuersari cum illis, etiam causa salutis earum? Credat qui vult; egò in æternum non credam, eum ab omni labe cordis immunem, qui non edomita carne per rigores & afflictiones externas assiduus, vel saltem frequens est cum mulieribus, etiam pijs & deuotis. Remitto vnumquemq; conuersantium cum mulieribus ad propriam conscientiam. Mittat manum suam in sinum suum, & fortassis inueniet eam leprosam.

PROPOSITIO LXXI.

Meritò itaq; S. Anselmus explicans illud Apostoli 1. Tim. 4. Exercitatio corporalis ad modicum vtilis; pietas autem ad omnia.

EX hac Propositione colligitur Theologum imitari ingenium, & mores Hæreticorum. Ingenium quidē quia hoc loco Scripturæ passim Hæretici vtūtur ad reprobandam vtilitatem ieiunij, & nominatim Philippus Melancthon: Mores verò, quia sicut Hæretici incipiunt prędicationem suam à demoliendo opera pœnitentię & austeritatis; vt palam videre erat in Luthero, qui non ab inuitatione ad pœnitentiam, vt Christus, Ioannes Baptista, & Apostoli prædicationem suam cœpit; sed potiùs à laxando habenas carni & sanguini: ita & hic Theologus hunc fortassè primum ingenij sui partum, & primam in scribendo exercitationem, impugationi austeritatum, & operum pœnitentiæ dedicauit. Subdolè tamen egit, quia exitialia doctrinæ suæ venena, melle verborum condita, & sensualitati plausibilia, propinauit. Quamobrem vereor, ne ad præcursores Antichristi pertineat. Dicit enim Gregorius lib. XIII. Expositionis Moralis in Iob. cap. 5. *Sicut incarnata veritas in prædicatione sua pauperes Idiotas & sim-*

plices elegit, sic è contrario damnatus ill homo quem in fine mundi Apostata Angelus assumit ad prædicandam falsitatem suam, astutos ac duplices, atque huius mundi scientiam habentes, electurus est. Unde & per Isaiam dicitur: Væ terræ, cymbalo alarum, quæ est trans flumina Aethiopiæ, quæ mittit in mari legatos, & in vasis papyri super aquas. Terra quippe cui væ dicitur, ille principaliter homo damnatus est, qui alarum cymbalum vocatur: quia hi per superbiam in altitudinem cogitationis euolant, eundem peruersum hominem prædicando sonant. Quæ scilicet terra, rectè trans flumina Aethiopiæ esse perhibetur. Aethiopia etenim nigrum populum mittit, & omnem populũ mundus iste, quia peccatorem profert, quasi nigrum Aethiopia populum parit. Sed terra, cui væ dicitur, trans flumina Aethiopiæ esse perhibetur; quia damnatus ille homo tanta immensitate iniquus est, vt omnium peccantium peccata transcendat. Qui mittit in mare legatos: quia prædicatores suos in sæculum spargit. De quibus rectè subditur, qualiter mittantur, dum dicitur: In vasis papyri super aquas. Ex papyro quippe charta est. Quid itaque per papyrum, nisi sæcularis scientia designatur? Vasa ergo papyri, sunt corda Doctorum sæcularium. In vasis igitur papyri super aquas legatos mittere, est prædicationem suam in sapientum carnalium sensibus ponere, & defluentes ad culpam populos vocare.
Hæc Gregorius de Antichristo: qui & terra, id est terrenus, & cymbalum alarum, propter elationem, & trans flumina Æthi-

Æthiopæi, id eſt tranſcendens peccata mundi dicitur. Hic ergo Prædicatores aſtutos, duplices, & mundi huius ſcientiam habentes eligit, & eos tanquam legatos mittit in mari, id eſt per ſæculum ſpargit. Mitti autem eos in vaſis papyri ſuper aquas, id eſt in ſcientia ſæculari, vt prædicationem ſuam ponant in ſenſibus ſapientum carnalium. De Theologo autem plurimi magni nominis, id eſt & pietatis & ſcientiæ, multoties conteſtati ſunt, & conteſtantur, eum hominem aſtutum, vafrum, ſubdolum, duplicem, & huius mundi ſcientia prædıtum. Non immeritò ergò verendum eſt, ne Antichriſtus eum, tanquam legatum ſuum, & prædicatorem in ſæculum miſerit, in vaſe papyri, & ſuæ Epiſtolæ; vt poneret prædicationem ſuam in ſenſibus carnalium hominum, qui perſequuntur auſteritates, & odio habent durum viuendi genus.

PROPOSITIO LXXII.

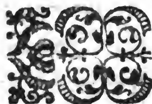
Per exercitationem corporalem intelligens cum S. Ambroſio, S. Bernardo, & S. Thoma, corporis afflictionem, & caſtigationem. Corporalis, inquit, exercitatio, quæ eſt in ieiunijs, vigilijs, labore manuum, ac multimoda corporis afflictione, parum vtilitatis habet, reſpectu magnæ vtilitatis, quam habet pietas religioſæ mentis. Exerce te ad pietatem, id eſt ad compaſſionem proximorum, & ad opera miſericordiæ. Nam vt ait S. Auguſtinus Epiſt. 52. Pietas eſt verax Dei cultus, vnde omnia rectè viuendi dicuntur officia.

MI Theologe, debebas aduertere, multiplicem esse expositionem loci à te allati. Profero Bellarminum, hæreticorum nostri temporis malleum lib. 2. de bonis operib. in particul. cap. 12. *Duæ inquit, sunt huius loci explicationes. Vna est commentarij, quæ tribuitur Ambrosio, quæ quidem per corporalem exercitationem, ieiunium intelligit. Sed per pietatem, non intelligit cultum Dei proprie dictum, sed misericordiam in pauperes. Vult autem hic Commentarius ieiunium ad modicum vtile esse, nisi cum misericordia & eleemosynis coniungatur. Quod idem docet S. Chrysost. homil. 78. in Matth. vbi dicit: Ieiunium sine eleemosynis nihil valere. Quod intelligendum est, si eleemosynæ faciendæ præceptum occurrat, & is qui ieiunat, iam sit auarus, vt nolit eleemosynam facere, etiam de eo quod sibi superest, & quod alias consumpsisset, nisi ieiunare instituisset. Alioqui enim ieiunium cum eleemosyna coniungere, non est necessarium, quamuis sit vtilissimum. Quare S. Ambrosius ser. 33. S. August. ser. 56. Et S. Leo serm. 2. de Ieiunio X. Mensis. non iubent, sed hortantur, vt vnusquisque tempore ieiunij, prandium quod sibi subtrahit, pauperibus eroget. Altera expositio verior & planè ad mentem Apostoli, est Chrysostomi, Theodoreti, Theophilacti, Oecumenij, & aliorum, qui per corporalem exercitationem non intelligunt ieiunium, sed studium corporis confirmandi & corroborandi: quod faciunt athletæ,*

gladia-

gladiatores milites, & cæteri, qui viribus corporalibus egent. Sumit enim Apostolus similitudinem ab athletis, cum ait, Exerce te ipsum ad pietatem. Nam id significat vox Græca Gymnaze, & sensus huius loci hic est: Exerce te more boni athletæ ad cursum vel certamen pietatis. Hoc enim verè vtilissimum est, tum in hac vita, tum in futura. Nam qui vires exercent ad cursum, vel corporale certamen, parũ inde lucrantur in hac vita, & in alia prorsus nihil. Similis locus est. 1. Corinth. 9. Qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Et illi quidẽ vt corruptibilem coronã accipiant, nos autem incorruptã. Porro S. Ioannes Chrys: non solum docet Apostolum non loqui hoc loco de ieiunio, sed etiã refellit eos, qui contrà sentiũt. Neq; enim credibile est, Apostolum vocaturũ fuisse ieiuniũ. corporalem exercitationem, cum ieiuniũ ad corpus extenuandum, non ad confirmandum referatur. & cum sit verè spiritualis & cælestis exercitatio, Deinde quomodo diceret idem Apostolus, ieiunium ad modicũ valere, cùm ipse idem ad ieiuniũ tã frequenter, & verbo, & exemplo discipulos hortaretur? Denique nunquã Apostolus ieiunio, pietatem opponeret, quæ habet promissionem vitæ quæ nunc est, & futuræ, cum id maximè conueniat ieiunio, vt in hac vita sanitatem efficiat, & conseruet, vt patet ex Cap. 1. Daniel, & in alia mercedem accipiat à Patre cælesti, iuxta promissionem Domini Matth. 6. Itaque rectè S. Leo ser. 1. de ieiun. Pentecostes. Sequitur, inquit, solemne ieiunium quod animis corporibusq; curandis salubriter institutum deuota nobis est obseruantia celebrandum. Hæc Bellarminus.

Ex quibus patet non posse ex loco Pauli citato peti certũ, euidens, & demonstratiuum argumentum pro intento Theologi, quandoquidem sensus loci non est clarus & apertus, & circà expositionem eius adeò dissentiant SS. Patres. Quod si velimus expositioni secundæ inhærere, allatæ à Bellarmino, tantum abest vt faueat Theologo, vt potiùs sit valdè eius proposito contraria. At quia sua veneratio, & quidem iustissimè, debetur SS. Anselmo, & Thomæ (nam quid Bernardus intellexerit per exercitationem corporalem, posteà patebit) ideò & secundùm mentem horum Doctorum dico, Theologo non patrocinari sententiam eorum. Hi enim Sancti non dixerunt absolutè afflictionem corporis esse inutilem, sed comparatiuè, & respectiuè ad vtilitatem magnam, quam habet pietas mentis, esse modicum vtilem. Quòd si vitæ austeritas externa non est censenda absolutè inutilis, qua ratione infert Theologus, ex vitæ austeritate externa non esse metiendam Religionis perfectionem? Ex re enim vtili & bona, tanquam ex fructu siue medio, secundùm principia ipsiusmet Theologi, potest agnosci perfectio Religionis. Quòd si illa Religio est perfectior, quæ se exercet in pietate nonne illa Religio, secundùm regulas Theologi erit perfectior, quæ simul & in pietate, & in vitæ austeritate se exercet, quandodem & plura media habet, & pluribus est fulta auxilijs ac præsidijs: quæ secundùm Theologum faciunt ad perfectionem Religionis.

PRO-

PROPOSITIO LXXIII.

Quem locum explanans S. Thomas in Comment. Exercitatio, inquit, ieiuniy & huiusmodi in sua natura non sunt bona, sed pœnalia, & si homo non peccasset, nihil horum fuisset, sed sunt bona medicinalia, in quantum reprimunt concupiscentias: Ergo ad istud modicum sunt vtilia, quia tantum ad morbum peccati carnalis, non spiritualis: quia aliquando propter abstinentiam homo in iracundiam, inanem gloriam, & huiusmodi incurrit. Præfer, ergo abstinentiæ pietatem; & accipitur hic vtroque modo pro cultu Dei, & misericorda.

HÆC Propositio mutilatam continet citationem, & Authoris ostendit summam infidelitatem. Integer enim textus S. Thomæ sic habet: *Corporalis exercitatio ieiuniy, & huiusmodi, in sua natura non sunt bona, sed pœnalia, & si homo non peccasset, nihil horum fuisset, sed sunt bona medicinalia. Sicut enim reubarbarum est bonum, in quantum releuat à colera: sic & ista in quantum comprimunt concupiscentias. Ergo ad istud modicum sunt vtilia. 1. Cor. 9. Castigo corpus meum & in seruitutem redigo &c. Coloss. 3. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram. Et ideò si homo esset in statu, in quo non posset peccare, non indigeret ieiunio, & huiusmodi.*

huiusmodi. Vnde Chrysost. super illud Matth. 16. Venit IESVS &c. dicit, Ioannes purus homo, indigebat medicina ieiunij. Christus Deus erat, & non purus homo; & ideò huiusmodi non indigebat. Ergo ad modicum vtilis est, quia tantum ad morbum peccati carnalis, non spiritualis: quia aliquando propter abstinentiam, homo iracundiam, inanem gloriam, & huiusmodi incurrit. Deinde cùm dicit, Pietas autem: præfert abstinentiæ pietatem, & accipitur hic vtroque modo scilicet pro cultu Dei & misericordia. Hęc S. Thomas. Quibus perfectis & facta collatione, patebit euidenter vnicuique, quę posuerit, & quæ omiserit Theologus. Omisit primùm illa verba (vt præteream alia leuiora) *Si homo esset in statu, in quo non posset peccare, non indigeret ieiunio, & huiusmodi.* Existimat fortassis Theologus, se esse in statu, in quo non potest peccare, scilicet in statu Innocentiæ, vt proinde non indigeat ieiunio, & alijs huiusmodi. Sed videat, ne dum vult esse suprà homines, infra homines inueniatur, & comparetur iumentis insipientibus, & similis fiat illis; dum tanquam animalis homo, non ea quæ sunt Spiritus Dei, sed ea quæ sunt carnis, sapere videtur, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Subiungit S. Thomas dictum S. Chrisostomi: *Ioannes purus homo indigebat medicina ieiunij.* Theologus id omisit, quasi ad se nihil pertineret. Fortassis Theologus inter natos mulierum maior surrexit Ioanne Baptista; vtpote qui cum sit purus homo indigeat medicina ieiunij: Imò verò si Ioannes Baptista cum esset sanctificatus in vterò, & priùs sanctus, quam natus, & confirmamatus in gratia; & in deserto manens, indiguit medicina ieiunij, quia purus homo erat; multo magis in peccatis nati, varijs obnoxij criminibus, de sua salute minimè se-

nati,

curi, in medio prauæ & peruersæ nationis commorantes, indigebunt medicina ieiunij; saltim propterea, quia sunt puri homines. Vt quid ergò ista omisit Theologus, ac si minimè ipsi & alijs necessaria? Sed est vnde materiam tripudij ex loco citato habeat Theologus: *Quia* inquit S. Thomas, *aliquando propter abstinentiam homo iracundiam, inanem gloriam, & huiusmodi incurrit.* At si idem periculum aduertat Theologus in prædicatione & doctrina, credo quod non triumphabit. Maiori quippe periculo inanis gloriæ exposita est prædicatio, quam vitæ austeritas externa. Maceratio enim carnis plurimum facit ad coërcendam vanam gloriam. Vnde Augustinus dicit: *Ieiunium cor facit contritum & humiliatum.* Et S. Climacus: *Si affligatur venter, humiliabitur cor: si autem ille foueatur, superbit cogitatio.* Et idem rursus ieiunium vocat: *humile suspirium* Ecclesia quoque canit, *Carnis terat superbiam, potus cibiq; parcitas.* Quid verò de prædicatione dicat S. Gregorius, audiamus. *Sæpe,* inquit ille, Pastor. curæ par. 4 cap. 1. *dum prædicatio modis congruentibus vbertim funditur, apud semetipsum de ostensione sui, occulta lætitia, loquentis animus subleuatur.* Et iterùm alibi: *Tutius veritas auditur, quàm prædicatur. Quoniam cum auditur, cordis humilitas custoditur: cùm autem prædicatur, vix non surripit cuiquam hominum quantulacunque iactantia; in quo vtiq; pedes affectionis, vel intentionis, aliquantulum inquinantur.* Item: *Post prædicationẽ lauat pedes Apostolis, quia aliquando inde inquinantur vestigia loquentiũ, vnde audientiũ corda mundantur; dũ se extollũt, quia per eos gratia Prædicatiõis deriuatur.*

Et

Et ideò S. Augustinus monet dicens, *Solicitissimè cauendum est in docendo superbiæ vitium, quod in discendo non ita est.* Si ergo Theologus propter periculum inanis gloriæ non vult ieiunare; propter idem periculum neque debebit prædicare: & neque Epistolam hanc debebat scribere: plus enim in scribendo hanc Epistolam gloriæ vanæ (verissimè vanæ) cupiditate potuit vinci, quàm alius ieiunans & tacens.

PROPOSITIO LXXIV.

Sed præclarè admodum S. Bernardus eundem Apostoli locum eodem sensu intelligens Apologia ad Gulielmum Abbatem, eos Religiosos perstringit, qui ieiunijs maioribus addicti, & abstinentijs, vilique & attrita tunica induti, detrahebant alijs Religiosis, quod vterentur melioribus vestibus, ac pellibus, & carnibus vescerentur, & tria vel quatuor pulmentaria vno die admitterent.

HÆC Propositio est contumeliosa & iniuriosa in Cistercienses, filios Sancti Patris Bernardi, quos se conuenire, de Ordine suo esse, disertè tradit idem Sanctus. Supponit enim eos fuisse detractoes, quod neqnaquã agnoscit S. Bernardus; imò ab ea calumnia eos vindicat apertè, vt ex mox dicendis patebit: Sic enim ait ibi. *Vnde nunc mihi conueniendi sunt quidam de Ordine nostro; qui contrà illam sententiam, Nolite ante tempus iudicare, quoad vsque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: alijs Ordinibus derogare dicuntur.*

tur, & suam iustitiam solam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti: quos profectò (si qui tamen huiuscemodi sunt) nec nostri, nec cuiuspiam esse Ordinis, veriùs esse dixerim. Quippè qui etsi ordinatè viuentes, superbè tamen loquentes, ciues se faciunt Babylonis, idest confusionis, imò filios tenebrarum, ipsiusque gehennæ, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vobis ergò inquam fratres, qui etiam post auditam illam Domini de Pharisæo & publicano parabolam, de vestra iustitia præsumentes, cæteros aspernamini, dicitis (vt dicitur) solos vos homines esse iustos, aut omnibus Sanctiores, solos vos Monachorum regulariter viuere, cæteros verò Regulæ potiùs existere transgressores. Hæc S. Bernardus. Ex quibus claret, quòd Cistercienses alijs Religiosis non derogabant, sed derogare dicebantur: ideò & S. Pater non absolutè, sed sub conditione loquitur: *Si qui tamen huiuscemodi sunt:* & euidenter indicat, se tantùm aliorum dictis attendere, dum ait, *Dicitis, vt dicitur.* Magnam ergo calumniam Theologus struxit contra sacrum Ordinem Cisterciensium, quem viuente adhuc S. Bernardo Fundatore suo, facit Ordinem detractorum, imò Ordinem sine ordine, Ordinem ciuium Babylonis, siue confusionis, Ordinem filiorum tenebrarum. His enim nominibus S. Bernardus detractores appellauit, vt visum est. Videat Theologus, quàm insipienter & imprudenter egerit, dum contrà tot Sanctissimas Religiones dentes & arma exacuerit, vt liquet vel ex Propositione hac allata, qua Sanctissimum Ordinem Cisterciensium proscindere, & Ordinem detractorum orbi proponere ausus est.

Susurro

Susurro & bilinguis maledictus (Ecclesiast. 28.) *multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tetra multos commouit, Flagelli plaga liuorem facit: plaga autem linguæ comminuit ossa. Beatus, qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiuit; & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus: iugum enim illius, iugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum æreum est. Mors illius, mors nequissima: & vtilis potius infernus, quam illa. Qui relinquunt Deum, incident in illam & exardebit in illis & non extinguetur, & immittetur in illos quasi leo, & quasi pardus lædet illos. Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia. Ita lingua* (Iacob 3.) *modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis, quam magnam syluam incendit? Et lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna. Omnis enim natura bestiarum & volucrum, & serpentium, & cæterorum domantur, & domita sunt à natura humana: linguam autem nullus hominum domare potest: inquietum malum, plena veneno mortifero: In ipsa benedicimus Deum & Patrem: & in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem eius facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio. Non oportet fratres mei, hæc ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid*

quid potest fratres mei ficus vuas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa, dulcem potest facere aquam. Sed bona animo estote ò Sacra capita Cistercienſium. Gladius enim anceps linguæ illius. intrauit in cor ipſius, quia dum alios detractores facit, ipſemet detractor factus eſt, & incidit in foueam quam fecit, & dolor eius in caput ipſius.

PROPOSITIO LXXV.

Et hos etſi pro delicatulis habitos, ijs longè anteponit.

HÆC Propoſitio omnino falſa eſt. Nullũ enim veſtigium eius eſt in tota Apologia Diui Bernardi, quod alios Religioſos antepõat ſuis, magnam auſteritatẽ vitæ profitentibus; etiamſi virtutes antepo nat vitijs? imò per oppoſitum acriter alios Religioſos reprehendit. Verſa Lector, & vide totam Apologiam, an quid ſimile inuenies. Attende antecedentia, & conſequentia, & iudica rectè, an verum ſit, quod dixit Theologus. Antecedentia ad citata à Theologo, ſunt iſta. *Primò*, inquit, *quid ad vos de alienis ſeruis? ſuo Domino ſtant aut cadunt. Quis vos conſtituit iudices ſuper eos? Deinde ſi ita eſt, vt dicitur, de Ordine veſtro præſumitis, qualis Ordo eſt, vt antequam de ſuo quiſquam trabem eijciat, in fratrum oculis tam curioſè feſtucas perquirat? Qui in Regula gloriamini, cur contra Regulam detrahitis? Cur contrà Euangelium ante tempus, & contrà Apoſtolum alienos ſeruos iudicatis? An Regula non cõcordat Euãgelio, vel Apoſtolo? Alioquin Regula iam nõ eſt Regula, quia non recta. Audite & diſcite ordinẽ qui contra ordinem, alijs Ordinibus derogatis. Hypocrita*, inquit,

inquit, *eijce primum trabem de oculo tuo, & sic videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Quæris quam trabem? An non grandis & grossa trabs est, superbia qua te putas esse aliquid, cum nihil sis? Insanissimè tibi tanquam sanus exultas, & alijs vanissimè trabem portans, de festucis insultas: Gratias,* inquit, *tibi ago Deus, quia non sum sicut cæteri hominum iniusti, raptores, adulteri. Sequere ergò, & dic: Detractores. Neque enim minima est hæc festuca inter cæteras. Quare cum tam diligenter alias enumeres, istam taces? Si pro nulla, vel minima habes, audi Apostolum. Neque maledici, ait, regnum Dei possidebunt. Audi & Deum in Psalmo comminantem. Arguam te,* inquit, *& statuam contrà faciem tuam. Quod quia detractori loquatur, certum est ex præcedentibus. Et quidem iustè ad se retorquendus, & se compellendus est intueri, qui auertens faciem suam à se, aliena potiùs mala, quam sua, solet curiosiùs perscrutari. At inquiunt, quomodo Regulam tenent, qui pellicijs induuntur, sani carnibus, seu carnium pinguedine vescuntur, tria vel quatuor pulmentaria vna die (quod regula prohibet) admittunt, opus manuum, quod iubet, non faciunt, multa denique pro libitu suo vel mutant, vel augent, vel minuunt? Rectè: non possunt hæc negari.* Hæc Bernardus. Considera quæso si est mentio aliqua de anteponendis delicatulis. Sed dato, non concesso, quòd alios anteponeret, quid mirũ, quod anteponeret tenentibus Ordinẽ sine Ordine, ciuibus Babylonis filijs tenebrarum ipsiusq; gehennę, vno verbo detractoribus? Sed iam attende sequentia.

PRO-

PROPOSITIO LXXVI.

Attendite, inquit, *in regulam Dei, cui vtique non dissonat institutio S. Benedicti. Regnum Dei intrà vos est (Luca 17.) hoc est, non exteriùs in vestimentis, aut alimentis corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Vnde Apostolus (Rom. 14.) Regnum Dei non est esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto. De corporalibus itaque obseruantijs fratribus calumniam struitis & quæ maiora sunt Regulæ, spiritualia instituta relinquitis. Magna abusio. Tunicati & elati abhorremus pelliceas. Tanquam non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quam tunicata superbia. Repleti deinde ventre faba, mentem superbia, cibis damnamus saginatos: quasi non melius sit exiguo sagimine ad vsum vesci, quam ventoso legumine vsque ad ructum exsaturari: præcipuè cùm Esau non de carne, sed de lente sit reprehensus, & de ligno Adam, non de carne damnatus: contrà verò Elias innoxiè carnem comederit, 3. Reg. 17. vers. 6. Abraham gratissimè carnibus Angelos pauerit, Gen. 18. de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit.* Et infrà: *Quantò spiritus corpore melior est, tantò spiritualis, quam corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergò cùm de horum obseruatione elatus alijs eadem non obseruantibus derogas, non te magis transgressorem Re-*

gulæ indicas? cuius licet minima quædam teneas, meliora deuitas: de quibus Paulus: Æmulamini, ait, charismata meliora. Detrahendo quippe fratribus: in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem, in quo alios deprimis, charitatem: quæ sunt charismata meliora. Tu si tuum corpus multis ac nimiis laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus mortificas membra tua, bene facis. Sed quid si ille, quem similiter non laborantem diiudicas, modicum quidem habeat de hac, quæ ad modicum vtilis, corporali videlicet exercitatione, amplius autem, quàm tu de illa quæ ad omnia valet idest, pietate, &c.

VT in propatulo cernas summam infidelitatem & fallaciam Authoris in citandis Sanctis Patribus, profero totum textum Sancti Bernàrdi, quem maximoperè Theologus truncauit & murilauit, *Sed attendite*, ait, *in Regulam Dei, cui vtique non dissonat Institutio S. Benedicti. Regnum Dei*, inquit, *intra vos est, hoc est, non exterius in vestimentis, aut alimentis corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Vnde Apostolus, Regnũ Dei non est esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto. Et rursus: Regnum Dei non est in sermone; sed in virtute. De corporalibus itaq; obseruantiis fratribus calumniam struitis, quæ maiora sunt Regulæ, spiritualia scilicet instituta relinquitis, camelumq; deglutientes, culicẽ liquatis? Magna abusio. Maxima cura est vt corpus regulariter induatur, & contrà regulã suis vesti-*

bus

bus anima nuda deseritur. Cũ tanto studio tunicæ & cucullæ corpori procurentur, quatenus cui deerũt, Monachus non putetur; cur similiter spiritui pietas & humilitas, quæ profectò spiritualia indumenta sunt non prouidẽtur? Tunicati & elati abhorremus pelliceas, tanquã non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quã tunicata superbia; præsertim cùm & Deus tunicas pelliceas primis hominibus fecerit, & Ioannes in Eremo zona pellicea lũbos accinxerit, & ipse tunicarum institutor in solitudine, non tunicis sed pellibus sese induerit. Repleti deinde ventrem faba, mentem superbia, cibis dãnamus saginatos: quasi non melius sit exiguo sagimine ad vsum vesci, quã ventoso legumine vsq; ad ructũ exsaturari. & præsertim cùm Esau non de carne, sed de lente sit reprehensus; & de ligno Adam, non de carne damnatus, & Ionathas ex gustu mellis, non carnis, morti adiudicatus, contra verò Elias innoxiè carnẽ comederit, Abraham gratissimè carnibus Angelos pauerit, & de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit. Sed & satiùs est modico vti vino propter infirmitatem, quàm multa aqua ingurgitari per auiditatem. Quia & Paulus Timotheo modico vtendũ vino consulit, & Dominus ipse bibit, ita vt vini potator appellatus sit, Apostolisque bibendum dedit, insuper & ex eo Sacramenta sui sanguinis condidit: cùm è contrario aquam ad nuptias bibi non passus sit, & ad aquas contradictionis populi murmur terribiliter castigauerit. Dauid quoque aquam, quam desiderauerat, potare timuerit, viriq; illi Gedeonis, qui præ auiditate toto corpore prostrato de flumine biberint, digni ad prælium

ire non fuerint. Iam verò de labore manuum quid gloriamini, cum & Martha laborans increpata, & Maria quiescens laudata sit: et Paulus apertè dicat, Labor corporis ad modicum valet, pietas autem ad omnia? Optimus labor de quo Propheta dicebat: Laboraui in gemitu meo: & de quo alibi: Memor fui Dei & delectatus sum & exercitatus sum. Ac ne corporale intelligas exercitium, Et defecit, inquit, Spiritus meus. Vbi autem non corpus, sed spiritus fatigatur, spiritualis proculdubio labor intelligitur. Quid ergo inquis Siccine illa spiritualia persuades, vt etiam hæc, quæ ex Regula habemus, corporalia damnes? Nequaquam. Sed illa oportet agere, & ista non omittere. Alioquin cum aut ista omitti necesse est, aut illa: ista potiùs omittenda sunt, quàm illa. Quantò omnis Spiritus corpore melior est, tantò spiritualis, quam corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergo cùm de horum obseruatione elatus, alijs eadem non obseruantibus derogas, nonne te magis transgressorem Regulæ indicas, cuius licèt minima quædam teneas, meliora deuitas? De quibus Paulus: Aemulamini, ait, charismata meliora. Detrahendo quippe fratribus in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem; in quo alios deprimis, charitatem: quæ sunt proculdubio charismata meliora. Tu si tuum corpus multis & nimijs laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus mortificas membra tua, quæ sunt super terram, benè facis. Sed

quid

quid si ille quem similiter non laborantem diiudicas, modicum quidem habeat de hac, quæ ad modicum est vtilis, corporali videlicet exercitatione: amplius autem quam tu de illa, quæ ad omnia valet, id est pietate; quis quæso vestrum Regulam melius tenet? An non melius, qui melior? Quis vero melior, humilior, an fatigatior? An non is, qui à Domino didicit mitis esse & humilis corde: Qui & cum Maria optimam partem elegit, quæ non auferatur ab eo? Quod si Regulam ab omnibus, qui eam professi sunt, sic ad literam tenendam censes, vt nullam omninò dispensationem admitti patiaris; audacter dico, nec tu eam, nec ille, tenetis. Nam etsi ille quantùm quidem pertinet ad obseruationes corporeas, in pluribus offendit, impossibile est tamen, te quoque vel in vno non transgredi. Scis autem, quia qui in vno offendit, omnium est reus. Sin verò concedas, aliqua posse mutari dispensatoriè, proculdubio & tu illam tenes, & ille; quanquam dissimiliter. Nam tu quidem districtiùs, at ille fortasse discretiùs. Neque hoc dico, quia hæc exteriora negligenda sunt, aut qui se in illis exercuerit, mox ideò spiritualis efficiatur: cùm potiùs spiritualia (quanquam meliora) nisi per ista, aut vix, aut nullatenus, vel acquirantur, vel obtineantur, sicut scriptum est: Non priùs quod spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale. Sicut nec Iacob, nisi prius cognita Lia, desideratos Rachelis

amplexus meruit obtinere. Vnde rursus in Psalm. Sumite psalmum & date tympanum: Quod est dicere, Sumite spiritualia, sed prius date corporalia. Optimus autem ille, qui discretè & congruè hæc & illa operatur. Hæc Bernardus.

Quibus lectis & benè pensatis, facilè quiuis aduertet, quę Theologus suæ Epistolæ inseruerit, quæ verò respuerit: nimirùm more suo ea quæ plausibilia proposito videbantur attulit, quæ verò repugnantia, omninò subticuit. Et inprimis expositionem sententiæ Pauli citatæ suprà ab ipsomet Theologo. Sic enim Bernardus legit: *Labor corporis ad modicum valet*: & loquitur de labore manuum, quo vt plurimum non occupantur Religiones, etiam austeram vitam profitentes. Deinde omisit illa verba S. Bernardi: *Quid ergo inquis? Sicinne illa spiritualia persuades vt etiam hæc, quæ ex Regula habemus, corporalia damnes? Nequaquã. Sed illa oportet agere, & ista non omittere.* Sic Bernardus: at Theologus non sic: sed taliter spiritualia persuadet, vt corporalia damnet. Siue, taliter vult fieri spiritualia, vt omittantur corporalia. Deniq; nonne fradulenter Theologus nõ subtexuit cautelã à S. Bernardo adhibitam suis verbis. *Nõ hoc dico* inquit Bernardus, *quia hæc exteriora negligẽda sint, aut qui se in illis nõ exercuerit, mox ideo spiritualis efficiatur, cũ potiùs spiritualia (quanquã meliora,) aut vix, aut nullatenus, vel acquirantur, vel obtineantur.* Pupugit mentem, vel potiùs carnem, aut certè mentem carnalem Theologi, hæc propositio, & ideò oculum considerationis ab ea auertit, & silentio inuoluit. Quam delicatus es mi Theologe, qui ex pratis SS. Patrum flosculos suaueolentes decerpere, herbas verò medicinales & corpus purgantes, negligere conatus es: qui sensibus fauorabilia eligis, odiosa persequeris? Quid si totam Apologiam

giam Sancti Bernardi legisses, quàm grauiter punctus (etsi non compunctus) recessisses? Lege si placet, & aperte videbis, omnia tua acriter perstringi, & grauiter notari. Neq; animus est ea hic recensere, quia facile tibi possūt esse obuia. Ne tamen gratis & quasi inobseruatus transeas, pro hoc labore, quem nauasti vt insurgeres contra Religiones austeritati deditas, & aduersus ieiunium, & abstinentiam à carnibus (auctoritate Bernardi, vt tibi videbatur, suffultus) prędicares, repono vicissim ea, quæ S. Hieronymus pro ieiunio & abstinentia ab esu carnium, aduersus Iouinianum conscripsit, non totum eius tractatum (quod esset nimis longum & operosum) producendo, sed aliquas sententias selectiores promendo.

Audi idcirco sues, & apros, & ceruos, & reliquas animantes creatas, vt milites, & athletæ, nautæ, Rhetores, metallorumque fossores, & cæteri duro operi mancipati, haberent cibos, quibus fortitudo corporum necessaria est, qui portant arma & cibaria, qui pugnis & calcibus, sua inuicem membra debilitant, qui remos trahunt, quorum latera ad clamandum dicendumque sunt valida, qui subuertunt montes, & sub dio & imbribus dormiunt. Cæterum nostra Religio, non pycten, non athletam, non nautas, non milites, non fossores, sed sapientiæ erudit sectatorē, qui se Dei cultui dedicauit: & scit, cur creatus sit, cur versetur in mūdo, quo abire festinet. Vnde & Apostolus loquitur: Quando infirmor, tunc fortior sū. Et: Si exterior vester homo corrūpitur, sed interior renouatur de die in diem. Et: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Et: Carnis curam ne feceritis in desiderijs. Nunquid omnibus preceptum est, ne

duas tunicas habeant, ne cibos in pera, æs in zona, virgam in manu, calceamentum in pedibus: Ut vendant uniuersa quæ possident, denique pauperibus, & sequantur IESVM? Sed his utique qui volunt esse perfecti. Alioquin à Ioanne Baptista aliud præcipitur militibus, aliud publicanis. Dominus autem dicit in Euangelio ad eum, qui se iactauerat legis uniuersa complesse: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Ne graue onus nolenti videretur imponere, in propria audientis voluntate dimisit, dicens: Si vis perfectus esse. Quamobrem & ego tibi dicam: Si vis perfectus esse, bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Si vis perfectus esse, melius est saginare animam, quàm corpus. Si autem paruulus es, & coquorum te iura delectant, nemo eripit faucibus tuis esculentas dapes. Manduca & bibe, & si tibi placet, cum Israel lude consurgens & canito: Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. Manducet, & bibat, qui post cibos expectat interitum: qui cum Epicuro dicit, Post mortem nihil est, & mors ipsa nihil est. Nos Paulo credimus intonanti: Esca ventri, & venter escis. Deus autem & hunc & illam destruet.

Verum fac esum carnium cunctis nationibus esse communem, & passim licere, quod passim gignitur. Quid ad nos, quorum conuersatio in cælis est: qui super

super Pythagoram & Empedoclem, & omnes sapientiæ sectatores non ei debemur cui nascimur, sed cui renascimur: qui repugnantem carnem, & ad libidinum incentiua rapientem inedia subiugamus? Esus carnium, & potus vini, ventrisque saturitas, seminarium libidinis est. Vnde & Comicus: Sine Cerere, inquit, & Libero friget Venus. Per quinque sensus, quasi per quasdam fenestras, vitiorum in animam introitus est. Non potest ante Metropolis & arx mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Horum perturbationibus anima pregrauatur, & capitur aspectu, auditu, odoratu, sapore, tactu. Si Circensibus quispiam delectetur, si athletarum certamine, si mobilitate histrionum, si formis mulierum, splendore gemmarum, vestium, metallorum, & cæteris huiuscemodi per oculorum fenestras animæ capta libertas est, & impletur illud propheticum: Mors intrauit per fenestras. Rursum audito vario organorum cantu, & vocum inflexionibus delinitur, & carmine poëtarum, & comœdiarum, mimorumque vrbanitatibus, & strophis, & quicquid per aures introiens virilitatem mentis effeminat. Odoris autem suauitas, & diuersa thymiamata, & amomum, & cyphi, ananthe, muscus & peregrini muris pellicula, quod dissolutis & amatoribus conueniat, nemo nisi dissolutus negat. Porrò ciborum auiditas, quòd auaritiæ mater sit, & animum quasi quibusdam compedibus degrauatum

appetitus, vicinus insaniæ est. Ob hunc sensum cupimus, irascimur, gestimus, inuidemus, æmulamur, soliciti sumus, & expleta voluptate per quandam plenitudinem rursus accendimur: quærimusq; facere, quod cum fecerimus, iterum pœniteamus. Igitur cum per has portas, quasi quidam perturbationum cunei ad arcem nostræ mentis intrauerint, vbi erit libertas, vbi fortitudo eius, vbi de Deo cogitatio? maximè cum tactus depingat sibi etiam præteritas voluptates, & recordatione vitiorum cogat animam compati, & quodammodo exercere: quod non agit. His igitur rationibus inuitati multi Philosophorum reliquerunt frequentias vrbium, & hortulos suburbanos: vbi ager irriguus, & arborum comæ, & susurrus auium, fontis speculum, riuus immurmurans, & multæ oculorum, auriumque illecebræ, ne per luxum & abundantiam copiarum, animæ fortitudo mollesceret, & eius pudicitia constupraretur. Inutile quippe est crebrò videre, per quæ aliquando captus sis, & eorum te experimento committere, quibus difficulter careas. Nam & Pythagorei huiuscemodi frequentiam declinantes, in solitudine & desertis locis habitare consueuerunt. Platonici quoque & Stoici in templorum locis, & porticibus versabantur, vt admoniti augustioris habitaculi sanctitate, nihil aliud quam de virtutibus cogitarent. Sed & ipse Plato, cum esset diues, & thoros eius Diogenes lutatis pedibus conculcaret, vt posset vacare Philosophiæ, elegit Academicam villam, ab

vrbe

urbe procul, non solùm desertam, sed & pestilentem: ut cura & assiduitate morborum, libidinis impetus frangeretur: discipulique sui nullam aliam sentirent voluptatem, nisi earum rerum, quas discerent. Quosdam legimus effodisse sibi oculos, ne per eorum visum à contemplatione Philosophiæ auocarentur. Unde & Crates ille Thebanus, proiecto in mari non paruo auri pondere: Abite, inquit, *pessum malæ cupiditates: Ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis. Quod si quis existimat, & abundantia ciborum potionumque se perfrui, & vacare posse sapientiæ, hoc est, & versari in delitijs & delitiarum vitijs non teneri, seipsum decipit. Cum enim procul ab his remoti, sæpè capiamur naturæ illecebris, & cogamur ea cupere, quorum copiam non habemus, quantò magis si circumdati retibus voluptatum, esse nos liberos arbitremur? Sensus noster illud cogitat, quod videt, audit, odoratur, gustat, attrectat: & ad eius retrahitur appetitum, cuius capitur voluptate: quòd mens videat, & mens audiat, & quòd nec audire quidpiam, nec videre possumus, nisi sensus in ea, quæ cernimus, & audimus, fuerit intentus. Vetus quoque sententia est: Difficile est, imò impossibile, delitijs, & voluptatibus affluentes non ea cogitare quæ gerimus: frustraq; quidam simulant salua fide & pudicitia & integritate mentis, se abuti voluptatibus, cum contrà naturam sit, copijs voluptatum sine voluptate perfrui: & Apostolus hoc ipsum cauens, dixerit: Quæ autem in delitijs*

delitiys est vidua, viuens, mortua est. Sensus corporum quasi equi sunt sine ratione currentes: anima verò in aurigæ modum retinet frena currentium. Et quomodo equi absque rectore præcipites ruunt, ita corpus sine ratione, & imperio animæ, in suum fertur interitum. Alia quoque comparatio animæ & corporis Philosophis ponitur. Corpus puerum, animam pædagogum esse dicentibus. Vnde & Historicus, Animæ, inquit, *imperio, corporis seruitio, magis vtimur: alterum nobis cum Dijs, alterum cum belluis commune est. Igitur nisi vitia adolescentis & pueri, prudentia pædagogi rexerit, omnes conatus eius & impetus ad lasciuiam properant. Sine quatuor sensibus viuere possumus, idest, sine aspectu, auditu, odoratu, atque complexu. Absque gustu autem & cibis, impossibile est humanum corpus subsistere. Adesse ergo debet ratio, vt tales ac tantas sumamus escas, quibus non oneretur corpus, nec libertas animæ prægrauetur: quia & comedendum est, & deambulandum, & dormiendum, & digerendum, & posteà inflatis venis incentiua libidinum sustinenda. Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas. Omnis qui cum his miscetur, non erit sapiens. Ne tales accipiamus cibos, quos aut difficulter digerere, aut comesos, magno partos, & perditos labore doleamus. Olerum pomorum, ac leguminum, & facilior apparatus est, & arte impendijsque coquorum non indiget, & sine cura sustentat humanum corpus, modera-*

moderatèque sumptus (quia nec auidè deuoratur, quod irritamenta gulæ non habet) leuiori digestione concoquitur. Nemo enim vno aut duobus cibis, hisque vilibus, vsque ad inflationem ventris oneratur, quæ diuersitate carnium, & saporis delectatione percipitur. Cùm varijs nidoribus fumant patinæ, ad vsum sui expleta esurie, quasi captiuos trahunt. Vnde & morbi ex saturitate nimia concitantur, multique impatientiam gulæ, vomitu remediantur & quod turpiter ingesserunt, turpius egerunt. Hippocrates in Aphorismis docet, crassa & obesa corpora, quæ crescendi mensuram compleuerint, nisi cito ablatione sanguinis imminuantur, in paralysim & pessima morborum genera erumpere : & idcirco esse necessariam demptionem, vt rursum habeant in quæ possint crescere. Non enim manere in vno staturam corporum, sed aut crescere semper, aut decrescere: nec posse viuere animal, nisi crescendi capax sit. Unde & Galenus vir doctissimus, Hippocratis interpres, athletas, quorum vita & ars sagina est, dicit in exhortatione medicinæ, nec viuere posse diù, nec sanos esse : animasque eorum ita nimio sanguine & adipibus, quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil caleste, sed semper de carnibus, & ructu, & ventris ingluuie cogitare. Diogenes tyrannos & subuersiones vrbium, bellaque vel hostilia, vel ciuilia, non pro simplici victu olerum pomorumque, sed pro carnibus, & epularum delitijs, asserit excitari Quodque mirandum

sit,

sit, Epicurus voluptatis assertor, omnes libros suos repleuit oleribus & pomis: & vilibus cibis dicit esse viuendum, quia carnes & exquisitæ epulæ, ingenti cura ac miseria præparentur: maioremque pœnam habeant in inquirendo, quam voluptatem in abutendo. Corpora autem nostra cibo tantum & potu indigere. Vbi aqua & panis sit, & cætera his similia, ibi naturæ satisfactum. Quicquid supra fuerit, non ad vitæ necessitatem spectare, sed ad vitium voluptatis. Bibere & comedere, non delitiarum ardorem, sed sitim famemque restinguere. Qui carnibus vescantur, indigere etiam his, quæ non sunt carnium. Qui autem simplici victu vtantur, eos carnes non requirere. Sapientiæ quoque operam dare non possumus, si mensæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio & cura indiget. Cito expletur naturæ necessitas, frigus & fames simplici vestitu & cibo expelli potest. Vnde & Apostolus, Habentes, inquit, *victum & vestitum, his contenti simus. Deliciæ & epularum varietates, fomenta auaritiæ sunt. Grandis exultatio animæ est, cum paruo contentus fueris, mundũ habere sub pedibus, & omnẽ eius potentiam: epulas, libidines, propter quæ diuitiæ comparantur, vilibus mutare cibis, & crassiore tunica compensare. Tolle epularum, & libidinis luxuriam, nemo quæret diuitias: quarum vsus aut in ventre, aut sub ventre est. Qui ægrotat non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ lepte diæta dicitur. Quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest,*

ne

ne putet morbus oleribus concitari. Si autem Milonis illius Crotoniatæ vires olera non ministrant, quæ nascũtur & aluntur carnibus: quid necesse est viro sapienti & Philosopho Christi, tantam habere fortitudinem, quæ athletis & militibus necessaria est, quam cum habuerit ad vitia prouocetur? Illi arbitrantur carnes sanitati congruas, qui volunt abuti libidine, & in cœnum demersi voluptatum, ad coitum semper exæstuant. Christiano sanitas absque viribus nimijs necessaria est. Nec turbare nos debet, si rari sint huius propositi sectatores: quia rari sunt & amici boni, fideles, & pudici, & continentes, semperque virtus rara est. Lege Fabritij continentiam, Curij paupertatem, & in tanta vrbe, vix paucos inuenies quos sequaris. Noli timere, ne si carnes non comederis, aucupes, & venatores frustra artificia didicerint. Legimus quosdam, morbo articulari & podagræ humoribus laborantes proscriptione bonorũ ad simplicem mensam & pauperes cibos redactos conualuisse. Caruerant enim solicitudine dispensandæ domus & epularum largitate, quæ & corpus fraudant & animam. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt pœnitentiam: Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.

Et cum in amœnissimo agro in morsum voluptuosorũ hominm, se crassum pinguemque describeret, lusit his versibus: Me pinguem & nitidum bene curata cute vises, Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

Post

Poſtmodùm cũ argumentis Philoſophorũ exemplisq; fuſiùs abſtinentiam ab vſu carnium probaſſet, & rationem viuendi Diogenis Philoſophi ediſſeruiſſet, tandẽ ſubiunxit: *Vnius tantùm Philoſophi exemplum poſui, formoſuli noſtri, toroſuli, & vix ſummis pedibus adumbrantes veſtigia: quorum verba in pugnis ſunt; ſyllogiſmi in calcibus: qui paupertatem Apoſtolorum, & crucis duritiam aut neſciunt, aut contemnunt, imitentur ſaltim gentilium parcitatem.*

Inde ad exordium generis humani tranſiens, & ad poſteriora deſcendens, multa dicit ad idem ſpectantia, ex quibus aliqua commemorare viſum eſt: *Beatitudo*, inquit, *paradiſi abſque abſtinentia cibi, non potuit dedicari. Quamdiù ieiunauit, in paradiſo fuit: comedit, & eiectus eſt: eiectus ſtatim duxit vxorem. Qui ieiunus in paradiſo virgo fuerat, ſatur in terra matrimonio copulatur: & tamen eiectus, non protinùs accepit licentiam carnium veſcendarum, ſed tantùm poma arborum, & fructus ſegetum, & herbarum olera ei traduntur in cibum: vt exul quoque paradiſi, non carnibus, quæ in paradiſo non erant, ſed ſimilitudine frugum paradiſi veſceretur. Poſtea verò videns Deus, quod diligenter appoſitum eſſet ad malitiam cor hominis ab adoleſcentia, & ſpiritus eius in his permanere non poſſet, quia erat caro, opera carnis diluuio condemnauit: & auidiſſimam hominum gulam probans, dedit eis licentiam comedendarum carnium: vt dum ſibi intelligunt licere omnia, non deſiderent magnopere,*

quod

quod non licebat, ne mandatum in causam verterent prauaricationis. Quanquam & tunc ex parte imperatum ieiunium sit. Nam cum alia munda dicantur, alia immunda: & in arca Noe de immundis bina, de mundis introducantur imparia: & vtique immundorum esus ablatus sit, ne sine causa dicerentur immunda: ex parte ieiunium dedicatum est, docens abstinentiam omnium, in quorundam recisione.

Moyses quadraginta diebus & noctibus ieiunus in monte Sina, etiam tunc probans, non in pane solo viuere hominem, sed in omni verbo Dei, cum Domino loquitur; populus autem satur idola fabricatur. Ille vacuo ventre legem accepit scriptam digito Dei: Iste manducans & bibens consurgensque ludere, aurum conflat in vitulum, & Aegyptium bouem praefert Domini Maiestati. Tot dierum labor vnius horae saturitate peryt. Frangit audacter Moyses tabulas: sciebat enim Dei sermonem non posse audire temulentos. Incrassatus est, & pinguefactus, & dilatatus & recalcitrauit dilectus, & dereliquit Dominum qui fecerat eum, & abscessit à Deo salutari suo. Vnde & in eodem Deuteronomio praecipitur: Ne cum manducaueris, & biberis, & domos optimas aedificaueris, ouibus & bobus tuis multiplicatis, & argento, & auro, extollatur cor tuum, & obliuiscaris Domini tui. Deniq; manducauit populus, & incrassatum est cor eius, ne videret oculis, & audiret auribus & corde conyceret: & vultum ieiunantis Moysi, & iuxtà Ebraicam veri-

tatem. Dei confabulatione cornutum, pastus & pinguior populus sustinere non potuit. Quamobrem & Dominus noster atque saluator, non ob differentiam virginitatis, & nuptiarum, vt quidam putant, sed ob ieiuniorum consortia, Moysen & Eliam transfiguratus in monte secum ostendit in gloria.

Sed nec secunda conscriptio tabularum absque ieiunio potuit impetrari. Quod ebrietas perdiderat, inedia reperit. Ex quo ostenditur, posse nos per ieiunium redire in paradisum, vnde per saturitatem fueramus eiecti.

Elias quadraginta dierum ieiunio præparatus, Deum vidit in monte Oreb, & audit ab eo: Quid tu hic Elia? Multo familiarior ista vox, quam illa in Genesi: Adam vbi es? Illa enim pastum terrebat, & perditum: hac ieiunanti famulo blandiebatur.

Daniel & tres pueri reuelationem merentur ieiunio: & pasti leguminibus pulchriores sunt & prudentiores his qui de mensa Regis carnibus vescebantur. Deinde scriptum est, quod Daniel tribus hebdomadibus ieiunauerit; panem suauem non comederit; caro & vinum non intrauerit os eius, oleo non sit vnctus, & venerit ad eum Angelus dicens; Daniel homo miserabilis es. Qui Deo miserabilis apparuerat, post ieiunium leonibus in lacu fuit horribilis. Quam pulchra res, quæ placat Deum, leones mittigat, Dæmones terret? Mittitur ad eum (licet hoc in Hebraicis voluminibus non inuenerimus) Habacuc messorum prandium portans.

Talem

Talem enim dischophorum inedia meruerat hebdomadis. Dauid periclitante filio post adulterum, exomologesin in cinere & ieiunio facit, dicens; Quia cinerem tanquam panem manducabam, potum meum cum fletu miscebam. Et infirmata sunt in ieiunio genua mea. Et certè iam audierat à Nathan, Dominus abstulit à te hoc peccatum. Sampson & Samuel vinum & siceram non bibunt. Erant enim filij repromissionis, & per abstinentiam ieiuniumque concepti. Aaron & cæteri Sacerdotes ingressuri templum, omne quod inebriare potest non potant, ne moriantur. Ex quo intelligimus mori eos, qui in Ecclesia non sobriè ministrarint Quamobrem exprobratur Israeli: Potum dabatis Nazaræis meis, vinum. Ionadab filius Rechab præcepit filijs suis, vt non biberent vinum vsque in æternum. Quibus cum offerret Hieremias vinum vt biberent, & illi bibere noluissent, loquitur Dominus per Prophetam: Quia obedistis præcepto Ionadab Patris vestri, non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

In foribus Euangelij Anna filia Phanuelis vniuira inducitur, semperq; ieiunans, & Dominum virginem longæ castitas, longaq; ieiunia suscepere. Præcursor eius & præco Ioannes locustis alitur, & syluestri melle, non carnibus: habitatioq; deserti, & incunabula Monachorum talibus inchoantur alimentis. Sed & ipse Dominus baptisma suum quadraginta dierum ieiunio dedicauit & acriora Dæmonia docuit non nisi oratione & ieiunijs

posse superari. Cornelius Centurio, vt Spiritum Sanctam acciperet ante, quam baptisma, eleemosynis meruit, crebrisque ieiunijs. Paulus Apostolus post famem, & sitim, cæterosque labores suos, & pericula latronum, naufragia, solitudines, crebra ieiunia enumerat, et discipulo Timotheo dolenti stomachum, & infirmitates plurimas sustinenti, suadet vini modicam potionem: Iam noli, inquit, aquam bibere. Cui autem dixit, Iam noli aquam bibere; ostendit eum aquam ante potasse. Quod non concederet, nisi crebræ infirmitates, & dolor stomachi postulassent.

Illud autem quod proponere aduersarius ausus est, Dominum voratorem, & potatorem vini, à Pharisæis appellatum, & quia ad epulas ierit nuptiarum, & conuiuia non despexerit peccatorum, existimo quod nobiscum faciat. Iste est Dominus (vt arbitraris) vorator, qui quadraginta diebus Christianorum ieiunium sanctificauit, qui beatos appellat esurientes & sitientes, qui escam habere se dicit, non quam discipuli suspicabantur, sed quæ in perpetuum non periret, qui de die crastina cogitare prohibet, qui cùm esurisse & sitisse dicatur, & ipse frequenter ad prandia, excepto mysterio, quod in typum suæ passionis expressit, & probandi corporis veritate nec gulæ scribitur seruisse nec ventri. Qui diuitem purpuratum propter epulas narrat in tartaro, & Lazarum pauperem ob inediam dicit esse in sinu Abrahæ. Qui quando ieiunamus, vngi caput, & lauari faciem præcipit, quod non gloriæ hominum, sed Domino ieiunamus. Qui comedit quidem

post

post resurrectionẽ partem piscis assi & fauum; non propter esuriem & gutturis suauitatem, sed vt veritatem sui corporis comprobaret. Nam quotiescunque mortuum suscitauit, iussit ei dari manducare, ne resurrectio phantasma putaretur. Et Lazarus post resurrectionem ob hanc causam scribitur cum Domino inisse conuiuium. Nec hoc dicimus, quod negemus pisces & cætera (si voluntatis fuerit) in cibo esse sumenda: sed quomodo nuptijs virginitatem, ita saturitati, & carnibus, ieiunia, spiritumq; præferimus. Hæc omnia Hieronymus, quæ in gratiam Theologi altissimæ perfectionis cupidi, placuit adferre. Si enim vult perfectus esse, bonum erit ei, ex consilio Hieronymi, vinum non bibere, & carnem non manducare. Si vult perfectus esse, melius est ei saginare animam, quàm corpus. Sed si paruulus est, & coquorum eum iura delectant, nemo eripit faucibus suis esculentas dapes. Manducet & bibat, & si ei placet, cum Israel ludat, & consurgens canat: Manducemus & bibamns, cras enim moriemur.

Sed fortassè indignè feret Theologus, sibi exhiberi dicta aduersus Iouinianum, vtique Hæreticum. Imò vereor cum S. Bonauentura in Apologia Pauperum, ne longe amplius desipiat, quàm Iouinianus, tanquam proficiens in erroris doctrina discipulus. Nam sobrietatem in vsu ciborum dicit competere perfectis (hos enim contendit præsenti Epistola depingere) abstinentiam imperfectis: quia imperfecti indigent illo remedio ad edomationem concupiscentiarum, siue ad remedium peccati carnalis. Constat autem, quòd perfecti præferuntur imperfectis, & quę his & illis conpetunt, per se loquendo consimilem habent comparationem. Igitur secundùm ipsum præfertur horum ciborum vsus moderatus & sobrius, abstinentiæ ab eisdem. Quod si causetur falsum sibi crimen imponi, dicat

igitur ipse quod sentit. Aut enim præfert abstinentiam moderato modo vescendi, aut æquat, aut postponit. Si præfert; vt quid tot superuacua verba contra austeritatem & ieiunium protulit? Concesso enim quod abstinere perfectius sit, nulla restat causa aduersus Religiones austeras disputandi. Si verò æquat; in errorem Iouiniani turpiter incidit. Si autem postponit; damnatæ & reprobatæ iam hæresi superaddit. Quod autem huius sententiæ vltimæ fuerit, indè apertè claret, quod quia perfectissimos prædicatores verbi diuini præfert alijs imperfectis: & illis perfectissimis docet competere vsum moderatum & sobrium ciborum; abstinentiam verò & austeritates relinquit alijs, vtique imperfectis: sequitur quod etiam vsum moderatum ciborum præferat abstinentiæ ab eisdem. Perfectiora enim opera conueniunt perfectioribus personis, & quæ competunt imperfectis, vtique sunt opera imperfectiora: sicut enim perfecti præferuntur imperfectis: ita ea quæ his & illis conueniunt, per se loquendo, consimilem habent comparationem, vt inquit idem S. Bonauentura. Iudicio ergo S. Bonauenturæ, non Iouiniani discipulus, sed plusquam Iouinianus noster Theologus est. Quapropter ijsdem verbis, quibus quondam S. Hieronymus Iouinianum, ad finem lib. 2. compellauit, compello & ego ipsum: *Nunc restat, vt Epicurum nostrum, sudantem in hortulis suis inter adolescentulos & mulierculas alloquamur. Fauent tibi crassi, nitidi, dealbati. Adde si vis iuxtà Socraticam irrisionem, omnes sues & canes: & quia carnem amas, vultures quoque, aquilæ, accipitres, & bubones. Nunquam nos Aristippi multitudo terrebit. Quoscunque formosos, quoscunque calamistratos, quos crine composito, quos rubentibus buccis videro, de tuo armento*

armento sunt, imò inter tuos sues grunniunt. De nostro grege, tristes, pallidi, sordidati, & quasi peregrini huius sæculi, licèt sermone taceant, habitu loquuntur & gestis. Hei mihi, quia peregrinatio mea prolongata est, habitaui cum habitantibus Cedar: videlicet tenebris huius mundi, quia lux lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehendunt. Ne glorieris, quod multos discipulos habeas. Filius Dei docuit in Iudæa, & duodecim tantum illum Apostoli sequebantur. Torcular, inquit, *solus calcaui, & de gentibus vir non est mecum. Ille in passione solus remansit, & Petri quoque ergà eum trepidauit constantia: Pharisæorum autem doctrinæ omnis populus applaudebat, dicens: Crucifige, crucifige talem. Non habemus Regem, nisi Cæsarem, id est, vitia sequimur, non virtutes, Epicurum non Christum: Iouinianum, non Apostolum Paulum. Quod multi acquiescunt sententiæ tuæ, indicium voluptatis est. Non enim tam te loquentem probant, quam suis fauent vitijs. In circulis platearum quotidie fictus ariolus stultorum nares verberat, & obtorto fuste dentes mordentium quatit, nec tamen deest, qui semper possit induci, & pro magna sapientia deputas, si plures porci post te currant, quos gehenna succidia nutrias?*

Et post pauca:

Vexilium crucis, & prædicationis austeritas, idolorũ templa destruxerat, è regione luxuria ventris, & gutturis

subuertere nititur fortitudinem crucis. Vnde per Esaiam loquitur Deus: Populus meus qui vos beatificant seducunt vos, & semitas pedum vestrorum conturbant. Nec non per Ieremiam: Fugite de medio Babylonis, & seruate vnusquisque animam suam, & nolite credere Pseudoprophetis, qui dicunt: Pax pax, & non est pax, qui semper ingeminant, templum Domini, templum Domini. Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & insipientia: non aperuerunt iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent; qui deuorant plebem Domini vt cibum panis, Deum non inuocauerunt. Ieremias captiuitatem nuntians lapidatur à populo. Ananias filius Azur frangebat ad præsens ligneas torques & in futurum ferreas præparabat. Semper Pseudoprophetæ dulcia pollicentur, & ad modicum placent. Amara est veritas, & qui eam prædicant, replentur amaritudine. In azymis enim veritatis & sinceritatis Domini Pascha celebratur, & cum amaritudinibus comeditur. Habes præterea in exercitu tuo plures succenturiatos; habes scurras & velites in præsidijs, crassos, comptos, nitidos, clamatores, qui te pugnis calcibusq. defendant: tibi cedunt de via nobiles, tibi osculantur diuites caput; nisi enim tu venisses, ebrij atque ructantes paradisum intrare non poterant. Macte virtute, imò vitijs, &c.

PRO-

PROPOSITIO LXXVII.

Quod vsque adeò verum est, vt idem S. Bernardus ser. 12. in Cantica. Prælatos sæculares Ecclesiæ vtiles, leuibus aliquibus defectibus obnoxios anteponat Religiosis solitariys, etsi à vulgo habitis pro perfectioribus. Inhumanè, inquit, *eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Dico enim, si is qui è Claustro est, eum qui versatur in populo, interdum minùs districtè minusuè circumspectè sese agere deprehenderit, v. g. in cibo, in somno, in risu, in ira, in iudicio, non ad iudicandum confestim resiliat, sed meminerit scriptum Eccles. 42. Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans, benè facis, sed qui iuuat multos, meliùs facit, & viriliùs. Quodsi implere non sufficit absque aliqua iniquitate, idest absque quadam inæqualitate vitæ & conuersationis suæ, memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum, Iacob 5.*

HÆC Propositio non habet connexionem cum præcedentibus. Quis enim dubitat, statum Episcopòrum esse perfectiorem, quàm statum Religiosorum? Nullus certè Theologus Catholicus contradicit. At quid ergo hæc doctrina à Theologo illata? Sed & quæ est hæc consequentia: Episcopi sunt perfectiores Religiosis: Ergò perfectio Religionis non est metienda ex austeritate externa? Amplius autem dicta Propositio Theologi manifestissimam falsitatem & impostu-

ram continet. Sanctus enim Bernardus tantùm Episcopos præfert Religiosis, non verò quosuis Prælatos: Theologus autem dicit, S. Bernardum Prælatos sæculares anteponere Religiosis solitarijs. Constat autem nomine Prælatorum, intelligi etiam alios, præter Episcopos: & non est conforme Theologiæ, omnes Prælatos anteponere perfectioni Religiosorum. Ne autem dubites de mente S. Bernardi, & vt Theologum agnoscas impostorem, profero textum illius integrum, quem mancum & mutilatum Theologus attulit: *Fratres reuereamur Episcopos, sed vereamur labores eorum. Si labores pensamus, non affectemus honores. Agnoscamus impares vires nostras, nec delectet molles & fœmineos humeros, virorum supponere sarcinis. Nec obseruemus eos, sed honoremus. Inhumane nempe eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Temerariè obiurgat virum de prælio reuertentem, mulier nens in domo. Dico enim si is qui in Claustro est, eum qui versatur in populo, interdum minus districtè minusuè circumspectè sese agere deprehenderit. (v.g. in verbo, in cibo, in somno, in risu, in ira, in iudicio) non ad iudicandum confestim prosiliat, sed meminerit scriptum: Melior est iniquitas viri, quàm benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans, benefacis, sed qui iuuat multos, & melius facit, & virilius. Quod si implere non sufficit absque aliqua iniquitate, id est, absque quadam inæqualitate vitæ & conuersationis suæ, memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hæc dicta sint contra geminam tentationem, qua sæpè viri Religiosi Episcoporum*

rum

rum vel ambire gloriam, vel excessus temere iudicare Diabolicis instigationibus incitantur. Hæc Bernardus. Tu autem vide fallaciam Authoris, qui per omnia falsarius est, Maiorem autem fallaciam eius agnosces, si consideres nomine Prælatorum sæcularium, Ecclesiæ vtilium, posse intelligi etiam Reges & Principes. Nam hi sunt Prælati sęculares, & sæpè Ecclesiæ vtilès. Quia ergo Prælatos sæculares Ecclesiæ vtiles anteponit tanquám perfectiores, Religiosis solitarijs, consequens est, quod anteponat etiam Reges & Principes in perfectione ijsdem. Si enim nomine Prælatorum intellexit tantum Spirituales, quare non dixit eos Prælatos Ecclesiasticos, vel expressè Prælatos Spirituales? Sed vereor ne voluerit adulari Regibus & Principibus, vt eis etiam maiorem perfectionem attribueret, quàm Religiosis. Perpende etiam, quàm malitiosè detrahat Religiosis solitarijs, quos dicit *à vulgo haberi pro perfectioribus.* Quia enim vulgi, sicut & *stultorum infinitus est numerus*, paucorum verò est sapientia: ideò iudicia vulgi aut parui, aut nihili pendenda sunt. Quando ergo dicit religiosos solitarios à vulgo haberi pro perfectioribus, eo ipso tacitè insinuat, hanc æstimationem esse floccifaciendam, & rem eis minimè competere, quamuis opinionem rei habeant. O detractorem vafrum, & subdolum, cuius os in dolo apertum est contrà Sanctos Domini? Nulla Religio est, quam lingua eius nequam non lacerauerit: Quin etiam ad eos, qui soli & reclusi in cellis manent, pertransijt, & eorum famam ac honorem furtiuè proscidit. O lingua, lingua, sicut nouacula acuta fecisti dolum.

PRO-

PROPOSITIO LXXVIII.

Sicut vitæ austeritas, etsi bona & vtilis, non est id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est.

HÆC Propositio iam sufficienter refutata. Id duntaxat aduertas, quàm fraudulenter Theologus vitę austeritatem dixerit, *bonam & vtilem.* In hoc enim non recessit à moribus & ingenio Hæreticorum, qui ea apertè laudant, quæ aliàs in occulto condemnant. Sic Lutherus inimicus capitalis (vt est manifestum) ieiunij, tamen ieiunium commendat. Sic enim scribit ad Eslingenses, vt habetur in Tomo 2. suarum Lat. Epist. *Hoc non negauerim me dixisse, confessionem esse multi pretij, sed nec ieiunio vnquam interdixi, nec peregrinationem vnquam reprobaui, aut esum piscium, &c.* Iouinianus etiam, quanquam sit omnino detestandus, nunquam tamen in talem dementiam incidit, vt gulositatem æquaret abstinentiæ, aut abstinentiam doceret esse malam: sed vsum ciborum & abstinentiam æqualis meriti apud Deum censuit; quod Hieronymus vt dogma prophanum reprobauit. Theologus autem plusquam Iouinianus profecit: quia tacitè moderatum vsum ciborum abstinentiæ prætulit, hoc ipso quod moderatum vsum ciborum docuit competere perfectissimis Religionibus, quas digito monstrare conatur, abstinentia relicta; vtique imperfectioribus: quod iam suprà probatum est. Desinat ergo iactare laudes austeritatis Theologus. Nam quælibet Religio austera renuntiat fauori simili, & dicit: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam meam, & proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas Iouinianum, currebas cum eo, & cum Hæreticis portionem tuam ponebas. Os

tuum

tuum abundauit malitia & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum pœnitentiæ deditum loquebaris, & aduersus filium matris Ecclesiæ ponebas scandalum. Hęc fecisti & tacui. Existimasti inique quod ero tui similis? arguam te & statuam contrà faciem tuam. Noli, noli, Theologe, Iudæ osculum exhibere mihi, & in fraude, gladio petere viscera mea. Meliora sunt certe vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis. Corripiat me iustus in misericordia, & increpet me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

PROPOSITIO LXXIX.

Id ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est, non est paupertas.

C*HRISTIANAE Religionis propositum* (inquit S. Thomas Opusc. 17. Cap. 1.) *in hoc præcipuè videtur consistere, vt à terrenis homines abstrahat, & spiritualibus faciat esse intentos. Hinc est quod author fidei & consummator IESVS in hunc mundum veniens, sæcularium rerum contemptum & facto & verbo suis fidelibus demonstrauit. Facto siquidem: quia sicut dicit Augustinus in libro de catechizandis rudibus: Omnia bona terrena contempsit, homo factus Dominus IESVS, vt contemnenda monstraret, & omnia terrena mala sustinuit, quæ sustinenda præcipiebat, vt neque in illis quæreretur felicitas, neque in istis infelicitas timeretur. Natus enim de Matre, quæ quamuis à viro intacta conceperit: semperque intacta permanserit; tamen fabro desponsa-*

sponsata erat: omnē typhum carnalis nobilitatis extinxit. Natus in Ciuitate Bethleem, quæ inter omnes Iudææ ciuitates erat exigua, noluit quemquā de terrena dignitatis sublimitate gloriari. Pauper factus est, cuius sunt omnia, & per quē facta sunt omnia, ne quisquam cùm in eū crederet, de terrenis diuitijs auderet extolli. Noluit Rex ab hominibus fieri, quia humilitatis ostendebat viam. Esuriuit, qui omnes pascit: sitiuit, per quem omnis potus creator. Ab itinere fatigatus est, qui seipsum nobis viam fecit in cœlū: crucifixus est, qui cruciatus nostros finiuit: mortuus est, qui mortuos suscitauit. Hoc idem in verbis ostendit. Nam in suæ prædicationis exordio, non aliqua regna terrena, sicut in veteri testamento, sed regnum cœlorum pœnitentibus repromisit. Discipulis primam beatitudinem in spiritus paupertate constituit, in qua etiam perfectionis iter esse monstrauit, dicens quærenti iuueni: Si vis perfectus esse vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Hanc viā eius discipuli sunt secuti, tanquam temporaliter nihil habentes: sed spirituali virtute omnia possidentes. Habentes enim alimēta & quibus tegebantur, his erant contenti. Hoc autem tam piū tamq; salubre studium, Diabolus humanæ saluti æmulus, per homines carnales, inimicos crucis Christi, terrena sapientes, ab antiquis temporibus impedire non cessat. Dicit enim Augustinus in libro de agone Christiano: Masculi & fœminæ, & omnis ætas, & omnis sæculi dignitas, ad speciē vitæ æternæ cōmutata est. Alij neglectis tem-

poralibus bonis, conuolant ad diuina. Alij cedunt eorum virtutibus, qui hæc faciũt, & laudant, quod imitari non audent. Pauci autem adhuc murmurant, & inani liuore torquentur, aut qui sua quærunt in Ecclesia, quam Catholici videantur, aut ex ipso Christi nomine, gloriã quærentes Hæretici. Ex eorum siquidẽ numero insurrexerunt ab olim, diuersis quidem in locis, sed pari vesania, Iouinianus Romæ, Vigilantius in Gallia quæ antea eorũ monstris caruerat. Horũ primus virginitati matrimoniũ. secũdus paupertati diuitũ statũ præsumpserũt æquare manifesta perfidia: Euangelica & Apostolica consilia, quantũ in ipsis est, reddentes inania. Sed quia rerum conditiones ex sua interdum pensantur origine, dogmatis eorum ortum inuestigemus, & processum exploremus. Sciendum ergo est, Iouinianum in hunc errorem lapsum fuisse, vt diceret omnium baptizatorum, qui suum baptisma seruauerunt, vnam esse in regno cœlorum remunerationem, vt Hieronymus narrat in libro, quem contrà eum scribit. Ex quo in tantùm processit, vt diceret Virgines, viduas, & maritatas, quæ semel in Christo sunt lotæ, si non discrepent cæteris operibus, eiusdem meriti esse. Matrimonium per hoc virginitati adæquans: & quod inter abstinentiã ciborum, & perceptionẽ eorum cum gratiarũ actione, nulla esset differentia. Positio autem eius pro hæresi damnata est, vt Augustinus narrat. Hic autem Iouiniani error in Vigilantio surrexit, vt Hieronymus dicit in Epistola contrá Vigilantium, qui veritatem fidei impugnabat, vt ibidem dicitur, pudicitiam odio habens, & in conuiuio sæcularium. contrà ieiunia Sanctorum declamans vt Hieronymus in eadem Epistola dicit. Nec sòlum contentus fuit Iouinianum imitari, consilium de virginitate euacuans, sed super-

superaddere ausus est etiam, vt consilium de paupertate seruanda destrueret omninò. Vnde Hieronymus de eo dicit: *Quod autem asserit, eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum pauperibus diuidunt, quam illos qui possessionibus venundatis simul omnia largiuntur: non à me ei, sed à Domino respondebitur, Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes &c. Matth. 19.* Hic autem error per successiones errantium, vsque ad tempora S. Thomæ Aquinatis peruenit, & in Hæreticis quibusdam, qui Cathari nominabantur, permansit. Sicut patet in quodam tractatu cuiusdam Desiderij Hæresiarchæ Lombardi, quem edidit contrà Catholicam veritatem, in quo inter cætera condemnat statum eorum, qui relictis omnibus egere volunt cum Christo. Nuper autem, quod est horribilius, antiquus error renouatus est à Theologo, qui fidem defendere videtur, sed more errantium in peius procedens, noluit diuitias paupertati æquare, vt Iouinianus, sed supergrediendo Iouinianum, possessionem bonorum in communi, paupertati in communi præfert, vt Vigilantius. Contendit enim in sua Epistola, Religionem illam, quę sit omnium perfectissima, in Ecclesia Dei monstrare. Tali autem Religioni docet competere possessionem bonorum in communi; relinquendo vtiq; baupertatem in communi Religionibus imperfectioribus. Quo quit aliut insinuat, quam possessionem bonorum in communi esse perfectius opus, paupertate in communi? Constat enim, vt inquit S. Bonauentura in Apologia pauperum, quòd perfecti præferuntur imperfectis, & quæ illis & his competunt, per se loquendo, consimilem habent comparationem. Igitur secundùm ipsum præfertur possessio bonorum in communi, paupertati in communi. Quod si causetur Theologus, falsum sibi crimen imponi? dicat igitur ipse quod

sentit

sentit (& prosequor discursum S. Bonauenturæ, vt suprà in simili de austeritate) Aut enim præfert paupertatem in communi possessioni bonorum in communi; aut æquat; aut postponit. Si præfert; cur tot superuacua verba contrà paupertatem in communi protulit? Cur negat competere paupertatem in communi Religioni perfectissimæ? siquidem perfectioribus perfectiora competunt. Et concesso quód paupertas in communi perfectior sit, nulla restat causa disputandi aduersus Religiones paupertatem in communi profitentes. Si veró æquat; in errorem Iouiniani turpiter incidit. Si autem postponit; damnatæ & reprobatæ Hæresi Iouiniani cum Vigilantio superaddit. Quod autem huius vltimæ sententiæ fuerit, ex consequentibus aperté clarescit. Docet enim, quoq; *in Religionibus paupertatem in communi profitentibus, solicitudo quærendi necessaria pro templi ornatu, & vsu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro supellectili, & alys domesticis necessitatibus, magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationẽ, quàm solicitudo vnius œconomi, vel Patris familias, aut Superioris Religionis, circà conseruationem & defensionem rerum immobilium, vel mobilium Religionis.* Si ergo paupertas in communi magis impedit procurationem alienæ salutis, & diuinæ gloriæ propagationem, quàm possessio bonorum in communi, vtique paupertas in communi erit quid imperfectius possessione bonorum in communi. Certum est enim & in confesso apud omnes, id esse imperfectius, quod magis impedit procurationem salutis alienæ, diuinæque gloriæ propagationem. Deinde docet, quod *præcipui Religionum Fundatores certos suis Religiosis permiserunt reditus; vt ita liberi à quærendis eleemosynis melius & Deo, & sibi, & proximis vacare possent.* Quibus verbis tacitè

insinuat, eos qui non sunt liberi à quærendis eleemosynis, non posse meliùs & Deo, & sibi, & proximis vacare. Necessitas ergò quærendi eleemosynas ob paupertatem in communi, secundùm Theologum, est impedimentum, vt Religiosi non possint meliùs & Deo, & sibi, & proximis vacare; quod impedimentum, secundum eundem Theologum non præstat possessio bonorum in communi. Certum est autem, quòd illud opus est imperfectius, quod est impedimentum, ne Religiosi possint meliùs & Deo, & sibi, & proximis vacare; & è contrario. illud opus est perfectius, quod est adiumentum, vt Religiosi possint meliùs vacare, & Deo & sibi, & proximis. Hic est enim finis intrinsecus Religionis, vt homo totaliter se tradat Deo, & cultui ipsius: & propterea Religio dicitur à S. Thoma Holocaustum. Imperfectior ergo secundum Theologum est paupertas in communi: perfectior autem est possessio bonorum in communi. Amplius docet Theologus, *præcipuos Religionum Fundatores, certos suis Religiosis permisisse reditus, vt possint liberius errantes corrigere: quod facere non ita auderent, si ab eis quærenda essent subsidia temporalia. Timerent enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quia veritas odium parit.* Ex quo colligitur Theologum sentire, eos qui habent necesse quærere eleemosynas, non posse liberiùs errantes corrigere: nam id aperte dicit, *quod id facere non ita audent, qui quærunt subsidia temporalia: timent enim benefactores offendere, corrigendo vitia eorum, quia veritas odium parit.* Paupertas ergò in communi, impedimentum est Religionibus prædicatorum, vtique secundùm mentem Theologi perfectissimis, & Apostolicam vitam profitentibus, quominus liberè verbum Dei euangelizare possint: quod impedimentum auffert possessio bonorum

rum

rum in communi, secundum Theologum Ergo secundùm supra dicta imperfectior est paupertas in communi, perfectior verò possessio bonorum in communi: Præterea dicit, *quod S. TERESIA Fundatrix Discalceatorum, experientia edocta, quædam Monasteria erexit dotata reditibus, vt sine solicitudine conquirendarum eleemosynarum, & ea quæ eam comitatur distractione, Moniales Deo, rebusque diuinis magis vacarent.* Sentit ergò, quod paupertas in communi importat solicitudinem, & consequenter distractionem, & impedit finem intrinsecum Religionis, qui est Deo rebusque diuinis vacare. Imperfectior ergò est paupertas in communi, possessione bonorum in communi. Eandem ob causam dicit, *S. TERESIAM scriptum reliquisse, vt quamuis Discalceati haberent plura Monasteria, in quolibet tamen pauci habitarent: Pro multis enim*, inquit, *Eleemosyna cum magna solicitudine & distractione erogari solet.* Ergo idem quod priùs. Præterea asserit, *Nonnullis Religionibus bona mobilia & immobilia necessaria esse, vt Religiosi sine solicitudine conquirendi necessaria, toti sese impendant procurandæ alienæ saluti, diuinæque gloriæ amplificandæ.* Ergo sentit paupertatem in communi importare solicitudinem. Et quia intrinsecus finis voti paupertatis (vt sæpissimè docet S. Thomas) est, vt animus auertatur à solicitudine circà res temporales: vtique paupertas in communi, impedimento erit fini voti Paupertatis: & consequenter impedimento erit Religioni, quæ integratur ex tribus votis. Sentit item, paupertatem in communi esse impedimento, ne Religiosi, toti se se impendant diuinæ gloriæ amplificandæ, quod intrinsecè spectat ad Religionem. Contraria autem asserit de possessione bonorum in

communi. Ergo secundùm ipsum possessio bonorum in communi est perfectior paupertate in communi. Tandem, docet, quod *Apostoli si vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, proculdubio etiam stabiles & certos reditus acceptassent.* Quibus verbis manifeste continetur hæresis Vigilantij, vt infra monstrabitur. Renouauit igitur Theologus errorem Vigilantij. Ad cuius destructionem diuino fretus auxilio, hoc modo procedam. Primò nunc ostendam, ad perfectionem Euangelicam pertinere paupertatem actualem, & carentiam possessionum in communi. Secundò verò in sequentibus Propositionibus monstrabo, hanc paupertatem competere perfectissimæ Religioni, & suo modo competere Religioni ad prædicandum institutæ. nam contrà hæc duo Theologus pugnauit.

Ad ostendendum ergo paupertatem actualem ad Euangelicam perfectionem pertinere, assumo cum Sancto Thoma Opuscul. 19. cap. 6. primò illud quod dicitur Matth. 19. *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, &c.* Sed ille qui sua vendit, & pauperibus tribuit, non solum habitualem paupertatem eligit, sed etiam actualem. Ergo actualis paupertas ad Euangelicam perfectionem pertinet. Item perfectio Euangelica consistit in imitatione Christi; Sed Christus non solum voluntate, sed etiam realiter fuit pauper; vnde Matth. 17. super illud: *Vade ad mare.* Glossa, *Dominus tanta paupertatis fuit, vt unde tributum solueret non haberet.* Et Luc. 9. super illud, *Vulpes foueas habent, &c.* dicit Glossa, *Ego sum tantæ paupertatis, vt nec hospitium quidem habeam: nec meo vtar tecto.* Et per multas alias auctoritates de facili hoc probari potest. Ergo actualis paupertas

ad

ad perfectionem pertinet Euangelicam. Item perfectio Euangelica in Apostolis maximè claruit: sed ipsi actualem paupertatem habuerunt, sua omnia relinquentes. Vnde Petrus dixit Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia &c.* & ideò Hieronymus dicit ad Heluidiam: *Vis esse perfecta, & primo stare fastigio dignitatis, fac quod fecerunt Apostoli. Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere Saluatorem, & nudam solamque crucem, nuda sequeris & sola.* Ergo actualis paupertas ad Euangelicam perfectionem pertinet. Item Marci 10. super illud: *Quam difficile, qui pecunias habent &c.* Glossa, *Aliud est pecuniam habere, aliud amare. Multi habent, & non amant, & multi non habent, & amant. Item. Alij & habent, & amant; alij verò non habere, nec amare se gaudent, qui tutiores sunt, & quidem cum Apostolo dicere possunt: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo* Ergò actualis paupertas & habitualis simul, præferenda est habituali paupertati. Item idem potest haberi Matth. 10. per Glossam super illud. *Diues difficile intrabit in regnum Dei.* Glossa, *De omnibus tutius est nec habere, nec amare diuitias.* Item Iacob 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo.* Glossa. *Inopes rerum temporalium.* Hoc autem non est nisi per actualem paupertatem. Ergo actualiter pauperes sunt electi à Deo. Item Lucæ 14. dicitur. *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet.* Glossa, *Hoc tamen distat inter renuntiare omnibus, & relinquere om-*

nia, quia renuntiare conuenit omnibus, qui ita licitè vtuntur omnibus mundanis quæ possident, vt tamen mente tendant ad æterna. Relinquere est tantummodo perfectorum, qui omnia temporalia postponunt, & solis æternis inhiant. Ergo relinquere, quod pertinet ad actualem paupertatem, est Euangelicæ perfectionis, sed renuntiare, quod pertinet ad habitualem, secundùm Glossam prædictam, est de necessitate salutis. Item Hieronymus in Epist. contra Vigilant post verba inducta subiungit: *Ad eum loquitur Dominus, qui vult esse perfectus, qui cum Apostolis patrem, nauiculam, & rete dimittit. Iste quem tu laudas, secundus, & tertius gradus est, qui scilicet fructum possessionum dat pauperibus, quem & nos recipimus, dummodo sciamus prima secundis, & tertijs præferenda.* Ergo patet, quod præferendi sunt illi, qui omnia sua dimittunt illis,, qui de fructibus possessionum diuidunt pauperibus. Item in Epistola ad Rusticum Monachum: *Si habes substantiam, vende, & da pauperibus: si non habes, grandi onere liberatus es, nudum Christum, nudus sequere. Durum, grande, difficile, sed magna præmia.* Et multa alia huiusmodi, ex epistolis Hieronymi accipi possunt, quæ de paupertate actuali necesse est vt intelligantur, quæ causa breuitatis dimittuntur. Item Augustinus dicit in libro de Ecclesiasticis Dogmatibus, *Bonum est facultates cum dispensatione*

one

one pauperibus erogare: Melius est pro intentione sequendi Dominum insimul donare, & absolutum à solicitudinibus, egere cum Christo. Et sic idem quod priùs. Item Ambrosius in lib. de offic. *Nullum adminiculum præstant diuitiæ ad vitam beatam, quod euidenter Dominus in Euangelio demonstrauit dicens, Beati pauperes, quoniam vestrum est regnum Dei.* Et infrà: *Itaque paupertatem, famem, & dolorem, quæ putantur mala, non solum impedimento non esse ad vitam beatam, sed adiumento esse, euidentissimè pronuntiatum est.* Sed hoc non potest intelligi de paupertate habituali, qua homo diuitias subijcit, hæc à nullo putantur impeditiua beatitudinis. Ergo oportet quòd intelligatur de paupertate actuali, quæ omnia abijcit. Item Gregorius dicit homil. 8. secundæ partis super Ezechielem: *Cum quis suum aliquid Deo vouet, & aliquid non vouet, sacrificium est; cum vero omne quod habet, omne quod viuit, omne quod sapit, omnipotenti Deo vouerit, holocaustum est.* Sed holocaustum erat dignissimum sacrificium. Ergo perfectissimum opus est, omnia sua propter Deum dimittere. Item Gregorius in Prol. Moral. *Cumque adhuc me cogeret animus, præsenti mundo, quasi specietenus deseruire, cœperunt multa contra me, ex eiusdem mundi cura succrescere, & in eo iam non specie, sed quod est grauius, mente retinere. Qui tamen cuncta solicitè fugiens portum Monasterij petij, & relictis quæ mundi sunt, vt frustra tunc credidi, ex huius mundi naufragio nudus euasi.* Ex quo patet quod pericu-

lum est res mundi possidere, quia earum possessio periculose mentem retinet: & ideò laudabilius est etiam possessiones rerum temporalium à se abiicere per actualem paupertatem, vt mens à cura diuitiarum liberetur. Item Chrysostomus dicit lib. Quod nemo læditur nisi à seipso. *Quid Apostolos penuria rerum temporalium læsit? Nonne in fame, & siti, & nuditate degebant, & pro his clari magis, & magnifici habebantur, atque ingentem per hoc fiduciam quæsierunt apud Deum?* Ex quo patet, quod actualis paupertas, quæ in penuria rerum consistit, ad Apostolicam perfectionem pertinet. Item Bernardus dicit ad Senonensem Archiepiscopum. *Felix qui nihil sibi retentat, ex omnibus quæ habet. Non foueam, vt vulpes: Non tanquam volucres nidum: Non loculos, quomodo Iudas; Non domos, sicut nec MARIA locum in diuersorio. Imitatus profectò illum, qui non habebat vbi caput suum reclinaret.* Ex quo patet, quia nihil omninò possidere in mundo, ad perfectionem Christianam pertinet. Item. 1. q. 2. C. Si quis. *Profectò perfectior est ille, qui se rebus mundi expoliat, aut qui cùm nihil habuerit, nec habere desiderat, quã ille qui ex multis quæ possidet, aliquid Ecclesiæ præstiterit.* Ex quo patet, quòd nihil possidere ad perfectionem Christianam pertinet. Item eum qui vacat Contemplationi diuinæ, magis oportet esse à rebus mundanis liberum, quàm eos qui contemplationi Philosophiæ vacabant. Sed Philosophi vt liberè Philosophiæ vacarent, laudabiliter mundi substantiam abiecerunt: vnde Hieronymus dicit ad Paulinum presbyterum de institutione Monachorum: *Socrates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cùm ad Philosophandum Athenas pergeret, magnum pondus*

dus auri abiecit: nec putauit se posse simul & virtutes & diuitias possidere. Ergo multo magis ad vacandum contemplationi diuinæ, laudabile est omnia sua relinquere: vnde super illud Math. 19. *Si vis perfectus esse, &c.* dicit interlinearis: *Ecce contemplatiua quæ ad Euangelium pertinet.* Item præmium excellens non debetur nisi merito excellenti. Sed præmium excellens, id est, iudiciaria potestas, debetur actuali paupertati; sicut patet Matth. 19. *Vos qui reliquistis &c. Sedebitis &c.* vnde dicit Glossa, *Qui reliquerunt omnia & secuti sunt Dominum, hi iudices erunt: qui licita habentes, rectè vsi sunt, indicabuntur.* Ergo in actuali paupertate meritum excellens consistit. Item 1. ad Corinth. 7. Apostolus consilium dans de virginitate seruanda, rationem assignat, vt scilicet sine solicitudine sint: sed abiectio diuitiarum maximè facit hominem sine solicitudine esse, quia diuitiæ suis possessoribus de necessitate multas solicitudines ingerunt. Vnde Luc. 8. diuitiæ per spinas significantur, quæ verbum sua solicitudine suffocant in cordibus auditorum. Ergo sicut virginitas, ita & actualis paupertas ad Euangelicam perfectionem pertinet. Vlteriùs ostendendum, quod ista perfectio, qua aliquis reliquit propria, non requirit possessionem diuitiarum in communi. Primordium enim perfectionis in Christo & in Apostolis fuit: sed ipsi non leguntur sua relinquentes aliquas possessiones habuisse in communi; imò potiùs legitur, quod nec etiam domos habebant ad manendum, vt suprà probatum est. Ergo perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Item Augustinus in 3. de Doctr. Christ. dicit, *quod illi, qui conuersi fuerunt ex Iudæis ad Christum in primitiua Ecclesia, quia*

proximi spiritualibus fuerunt tam capaces extiterunt Spiritus Sancti, vt omnia sua venderent, eorumque pretium indigentibus distribuendum ante pedes Apostolorum ponerent. Et infrà: *Non enim hoc vllus Ecclesias gentium fecisse scriptũ est, quia non tam prope inuenti erat, qui simulachra manufacta Deos habebant.* Ex quo patet, quod Augustinus præfert perfectionem primitiuæ Ecclesiæ Iudæorum, primitiuę Ecclesiæ ex gentibus in hoc, quod omnia sua vendiderunt pauperibus distribuenda. Sed ipsi ita vendiderunt propria, quod nullas possessiones in communi reseruauerunt sibi. Ergo maioris perfectionis est paupertas illa sine possessionibus in communi, quam illa quæ in communi possessiones habet. Item Hieronymus ad Heliodorum de morte Nepotiani, irridendo loquens, dicit: *Sint ditiores Monachi, quam fuerãt sæculares, possideant opes sub paupere Christo, quas sub locuplete Diabolo non habuerant, & suspiret eos Ecclesia diuites, quos tenuit mundus ante mendicos.* Hoc autem frequenter contingere potest in Religionibus, quæ possunt possessiones habere, non autem in illis, quæ possessionibus carent. Ergo magis est laudabile in Religionibus possessionibus carere, quàm eas habere. Item Hieronymus ad Lucinum Beticum. *Quamdiu versamur in rebus sæculi, & anima nostra possessionum ac redituum procuratione deuicta est, de Deo liberè cogitare non possumus.* Ergo magis expedit Religiosis, reditibus & possessionibus carere quã eas habere. Item Gregorius dicit in 3. lib. Dialog. loquens de Isaac seruo Dei: *Cumque ei crebro discipuli innuerent, vt pro vsu Monasterij possessiones, quæ offerebantur, acciperet, ille solicitus suæ paupertatis custos*

stos, fortem illam suam tenebat sententiam, dicens: Monachus qui in terra possessiones quærit, non est Monachus. Sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire. Ex quo patet, quod maioris perfectionis & securitatis est, possessionibus communibus carere, quàm eas habere. Item inter Monachos Aegypti, de quibus in vitis Patrũ legitur, perfectiores illi reputabantur, qui in Eremo nullas possessiones habuisse leguntur. Non ergo possessiones communes ad paupertatem Euangelicam requiruntur. Item communes possessiones auferre in potestate tyrannorũ consistit. Si ergo non sũt relinquenda omnia, nisi intretur in Religionem, quæ possessiones habeat, in potestate tyrañorum erit impedire perfectionẽ Euãgelicę paupertatis; quod est absurdum. Item ad hoc paupertas consulitur, vt solicitudo de rebus mundi minuatur. Sed possessiones communes multas solicitudines ingerunt de ipsis conseruandis & custodiendis, & excolendis. Ergo perfectiùs consilium paupertatis impletur ab illis, qui possessiones communes non habent. Hæc omnia desumpta sunt ex Opusculo S. Thomæ 19. Capite 6. Cõcludo ergo verbis eiusdẽ Sancti Doctoris Opusc. 17. c. 15. *Sic igitur patet vanam esse doctrinam, imo pestiferam, & Christianæ doctrinæ contrariam, illorum qui dicunt, quòd possessionibus communibus carere propter Christum, ad perfectionem non pertineat. De quibus super illud Psal. 6. Confundantur, & erubescant valde velociter, dicit Glossa: Hoc non est hic, vbi potius iniqui rident eos, qui omnia relinquunt, & suis irrisionibus infirmos Christi nomine erubescere faciunt. Ad eos etiam pertinere videtur, quod alibi in Psal. 17. dicitur: Consilium inopis confudistis, quoniam Dominus*

nus spes eius est, vbi dicit Glossa Inopis cuiuslibet, qui est membrum Christi: & hoc ideò fecistis, quoniam Dominus est spes eius: Unde ergo magis reuerendus erat, inde magis contemnitur. Quid enim aliud isti faciunt, nisi quòd contemnere nituntur eos, qui Christianæ paupertatis consilium perfectè sectantur: & hoc ideò quia non in terrenis possessionibus, sed in Deo spem habent. Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe, caue, ne vnquam conqueraris, te acriùs perstrictum à me. Non enim à me, sed ab Angelico Doctore perstrictus es. Nam & doctrina mea, non est mea, & verba mea, non sunt mea, sed Angelici Doctoris. Quia enim docuisti, perfectionem Religiosæ vitæ non esse agnoscendam ex paupertate, iure merito censura S. Doctoris supra te cadit. Si enim ex ea non est agnoscenda perfectio, vtique non pertinet ad perfectionem: quod S. Thomas validissimis impugnat rationibus, vt visum est. Quod si pertinet ad perfectionem, vtique ex ea potest agnosci perfectio: cuius tu tamen oppositum constanter asseruisti.

PRO-

PROPOSITIO LXXX.

Id expreſſe docet S Thomas 2. 2. q. 188. artic. 7. vbi quærit, Vtrum habere aliquid in communi diminuat perfectionem Religionis? Et reſpondet perfectionem non conſiſtere eſſentialiter in paupertate, ſed in Chriſti ſequela: ſecundùm illud Hieronymi. ſuper Matth. cap. 19 Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, &c.

HÆC Propoſitio manifeſtam calumniam in S. Thomam continet. Nulla enim ratione expreſsè docuit S. Thomas, Paupertatem non eſſe id, ex quo perfectio Religioſæ vitæ agnoſcenda eſt. Sed inquies S. Thomas expreſsè docet, *Perfectionem non conſiſtere eſſentialiter in Paupertate. Ergo expreſſe docet, paupertatem non eſſe id, ex quo perfectio Religioſæ vitæ agnoſcenda eſt.* At quę nam eſt hæc conſequentia, mi Theologe? Repono in gratiam ſimiles illationes. Perfectio non conſiſtit eſſentialiter in medijs. Ergò perfectio vitæ Chriſti & Apoſtolorum non poteſt agnoſci ex medijs, quibus vſus eſt Chriſtus cum Apoſtolis ad ſalutem humanam procurandam; contrà tuum dictum. Item perfectio non conſiſtit eſſentialiter in modo benigno & ſuaui. Ergò perfectio vitæ Chriſti & Apoſtolorum, non poteſt agnoſci ex modo benigno & ſuaui contrà tuum dictum. Item perfectio eſſentialiter non conſiſtit in ratione viuendi communi, in victu, & veſtitu, cum honeſtis hominibus. Ergò perfectio vitæ Chriſti & Apoſtolorũ agnoſci non poteſt ex ratione viuendi communi in victu & veſtitu cum honeſtis hominibus, cuius oppoſitum aſſeruiſti. Item perfectio eſſentialiter non conſiſtit in medijs. Ergo illa Religio non eſt perfectior alijs, quæ habet

nus spes eius est, vbi dicit Glossa Inopis cuiuslibet, qui est membrum Christi: & hoc ideò fecistis, quoniam Dominus est spes eius: Unde ergo magis reuerendus erat, inde magis contemnitur. Quid enim aliud isti faciunt, nisi quòd contemnere nituntur eos, qui Christianæ paupertatis consilium perfectè sectantur: & hoc ideò quia non in terrenis possessionibus, sed in Deo spem habent. Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe, caue, ne vnquam conqueraris, te acriùs perstrictum à me. Non enim à me, sed ab Angelico Doctore perstrictus es. Nam & doctrina mea, non est mea, & verba mea, non sunt mea, sed Angelici Doctoris. Quia enim docuisti, perfectionem Religiosæ vitæ non esse agnoscendam ex paupertate, iure merito censura S. Doctoris supra te cadit. Si enim ex ea non est agnoscenda perfectio, vtique non pertinet ad perfectionem: quod S. Thomas validissimis impugnat rationibus, vt visum est. Quod si pertinet ad perfectionem, vtique ex ea potest agnosci perfectio: cuius tu tamen oppositum constanter asseruisti.

PRO-

PROPOSITIO LXXX.

Id expresse docet S Thomas 2. 2. q. 188. artic. 7. vbi quærit, Vtrum habere aliquid in communi diminuat perfectionem Religionis? Et respondet: perfectionem non consistere essentialiter in paupertate, sed in Christi sequela: secundùm illud Hieronymi. super Matth. cap. 19 Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, &c.

HÆC Propositio manifestam calumniam in S. Thomam continet. Nulla enim ratione expressè docuit S. Thomas, Paupertatem non esse id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est. Sed inquies S. Thomas expressè docet, *Perfectionem non consistere essentialiter in Paupertate. Ergo expresse docet, paupertatem non esse id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est.* At quę nam est hæc consequentia, mi Theologe? Repono in gratiam similes illationes. Perfectio non consistit essentialiter in medijs. Ergò perfectio vitæ Christi & Apostolorum non potest agnosci ex medijs, quibus vsus est Christus cum Apostolis ad salutem humanam procurandam; contrà tuum dictum. Item perfectio non consistit essentialiter in modo benigno & suaui. Ergò perfectio vitæ Christi & Apostolorum, non potest agnosci ex modo benigno & suaui contrà tuum dictum. Item perfectio essentialiter non consistit in ratione viuendi communi, in victu, & vestitu, cum honestis hominibus. Ergò perfectio vitæ Christi & Apostolorũ agnosci non potest ex ratione viuendi communi in victu & vestitu cum honestis hominibus, cuius oppositum asseruisti. Item perfectio essentialiter non consistit in medijs. Ergo illa Religio non est perfectior alijs, quæ habet

habet media efficaciora ad consecution m eius finis, propter quem est instituta; contra tuam regulam secundam. Item perfectio essentialiter non consistit in medijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ non tantùm efficaciora media habet ad suum finem perfectissimum; sed etiam plura talia, & magis ordinata; contra tuam regulam tertiam. Item perfectio non consistit essentialiter in auxilijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ habet auxilia plura & meliora ad consequendum suum finem et medi orum suorum vsum, in suo Ordine præscripta; contra tuam regulam quartam. Item perfectio non consistit essentialiter in præsidijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ pluribus & melioribus est fulta præsidijs, ad submouenda omnia impedimenta, felici vsui mediorum ad sui finis consecutionem se se opponentia; contra tuam regulam quintam. Item perfectio non cosistit essentialiter in fructibus. Ergo non est reputandus Ordo perfectior, qui maiorem fructum in Ecclesia Dei facit; contra tuam regulam sextam. Simile est argumentum. Arbor non consistit in fructibus. Ergo arboris bonitas non est cognoscenda ex fructibus eius. Item perfectio non consistit essentialiter in vijs & modis. Ergo non est iudicanda illa Religio melior, quæ per plures vias & modos, fructus edit. Item perfectio non consistit essentialiter in occasionibus heroicis virtutum, & laborum pro Dei gloria. Ergo non est iudicanda illa Religio melior, quæ habet & offert plures occasiones heroicas virtutum & laborum pro Dei gloria; contra tuam regulam septimam. Quid dicis Theologe? negas, vel concedis has illationes? Si concedis; necesse est quod retractes tuas regulas, & teipsum tibi contradicentem manifestè fatearis. Si negas; Ergo sicut tuo iudicio hæ consequentiæ sunt malæ, ita necesse est condemnos & illam consequentiam: *Perfectio non consistit essentialiter in paupertate. Ergo perfectio Religiosæ vitæ non*

non est agnoscenda ex paupertate Et vt scias me velle conuincere efficaciter fallaciæ tuum discursum, præter ea, quæ de tuis proprijs sunt allata, alia adduco. Dic mihi si valent istæ consequentiæ: Causa non consistit essentialiter in effectu. Ergo causa ex effectu agnosci non potest? Essentia rei non consistit in propria passione. Ergo essentia rei non potest cognosci ex propria passione? Ignis non consistit in fumo. Ergo ignis ex fumo non potest agnosci? Vinũ Vendibile non consistit in hedera. Ergo non potest cognosci ex hedera? Episcopus non consistit in baculo pastorali, & tyara. Ergo non cognoscitur per baculum pastoralem & tyaram? Rex non consistit in sceptro & corona. Ergo non cognoscitur per sceptrum & coronam. Quod si istæ consequentiæ non valent, neque ista consequentia valet: *Perfectio non consistit essentialiter in paupertate. Ergo non est cognoscenda ex paupertate.* Et tantum abest quod Theologus hanc sententiam expresse colligat ex doctrina S. Thomæ, vt etiã oppositum eius ex eadem doctrina S. Thomæ colligatur. Sic enim S. Doctor post verba iam citata subiungit: *Paupertas autem est sicut instrumentum, vel exercitium perueniendi ad perfectionem.* Quam integram Propositionem Theologus nequiter & subdolè agendo, à textu S. Thomæ truncauit, siue subticuit; quia videbat vehementer eam suo proposito esse contrariam. Inde enim sic arguere licet. Paupertas est instrumentum vel exercitium perueniendi ad perfectionem. Ergo ex paupertate perfectio vitæ Religiosæ agnoscenda est, sicut ex medio. Et non moueat quemquam, quod S. Thomas docuerit *perfectionem essentialiter non consistere in paupertate.* Primò quia alias docuit, quod perfectio instrumentaliter consistit in con-

consilijs. Ita habet 2. 2. q. 184. art. 3. in c. *Instrumentaliter*, inquit, *perfectio consistit in consilijs*. Et in eadem 2. 2. q. 186. art. 2. in Corp. ait. *Pertinet aliquid ad perfectionem instrumentaliter & dispositiuè, sicut paupertas, continentia, abstinentia, & alia huiusmodi.* Secundò quamuis paupertas non intret essentiam perfectionis, tamen essentialiter pertinet ad vitam Religiosam. Ita S. Thomas. 2. 2. q 186. art. 1. ad 1. ait: *Ille qui profitetur Regulam, non vouet seruare omnia, quæ sunt in Regula, sed vouet Regularem vitam, quæ essentialiter consistit in tribus prædictis*, ex quibus erat Paupertas Et in ar. 2. eiusdem quæst. ad 3. vocat tria vota *essentialia Religionis*. Et in eadem 2. 2. q. 188. art. 1. ad 2. ait: *Tria essentialia vota Religionis pertinent ad exercitium Religionis, sicut quædam principalia, ad quæ omnia alia reducuntur.* Quamuis ergo paupertas, non intret essentiam perfectionis, tamen intrat essentiam Religionis. Ratio huius disparitatis potest peti ex dictis S. Thomæ. Dicit enim 2. 2. q. 186. art. 2. in Corp. *Perfectio Charitatis est finis status Religionis. Status autem Religionis, est quædam disciplina vel exercitium ad perfectionem perueniendi.* Quod etiam repetit multis alijs in locis. Et communiter dicunt Theologi, quòd Religio est status tendentium ad perfectionem per aliqua media, ex quibus essentialia sunt tria, alia vero reducuntur ad ista. Quamuis ergo perfectio non consistat essentialiter in paupertate, tamen substantia & integritas Religionis, seu status tendentis ad perfectionem, essentialiter

requirit

requirit paupertatem: & ita substantia vitæ Religiosæ debet agnosci ex paupertate, tanquam ex aliquo, substantiali & essentiali. Quæ quia non distinxit Theologus, ideo turpiter errauit, & toti mundo palpabilem errorem obtrusit, quod nimirùm perfectio Religiosæ vitæ non sit agnoscenda ex paupertate. Inuexit etiam doctrinam, quæ est pestis exitialis, extinguens in corde vocatorum desideria cœlitus immissa vitæ Religiosę: Sic enim viso hoc libello passim argumentati sunt iuuenes: Non est metienda perfectio ex austeritate vitæ externa. Ergo non appetamus Religiones propter austeritatem, sed remaneamus in delitijs sæculi viuentes: Vel saltem, Ergo non appetamus Religiones austeras. Item, perfectio non est agnoscenda ex paupertate. Ergo non est eligenda Religiosa vita, vita pauperum Siue non est eligenda Religio, quæ arctiorem paupertatem profitetur.

PROPOSITIO LXXXI.

Vnde in Collationibus Patrum collat. 1. cap. 1. Abbas Moyses dicit, Nuditas ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.

HÆC Propositio continet mutilatam citatitionem, & ostendit Theologum semper fallacem & infidelem. Semper enim omittit ea, quæ sunt aduersa carni. Sic enim habet integer textus: *Vnde in Collationibus Patrum Abbas Moyses dicit, Ieiunia, vigiliæ, meditatio scripturarum, nuditas ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.*

En tibi Theologum, qui neglexit, *ieiunia*, *vigilias*, *& meditationem scripturarum.* Et quia non est meditatus in scripturis, ideo & arma contrà se porrexit, & seipsum manifestè prodidit.

PROPOSITIO LXXXII.

Et in responsione ad 3. Paupertatem ait esse minimum inter instrumenta perfectionis.

MI Theologe, ista verba habet S. Thomas in respos. ad 1. non verò ad 3. Sed parco tibi: ad rem accedo. Paupertas dicitur minimum instrumẽtum non absolutè, sed comparatiuè; siue respectiue ad alia duo. Vt enim docet S. Thomas pluribus in locis, votum præcipuum est obedientiæ, secundum castitatis, tertium paupertatis. Nihilominus tamen votum paupertatis est essentiale Religioni, vt iam ostensum est, & *ad perfectionem charitatis obtinendum primum fundamentum est* vt ait S. Tho. 2. 2. q. 186. art 3. in cor. Et in respõsione ad 4. ait. *Voluntaria paupertas, est efficax exercitium perueniendi ad perfectam charitatem, ideò multum valet ad cœlestẽ beatudinem consequendã.* Et certe si veritas æterna dixit, *Diues difficilè intrabit in regnum cœlorum.* Et iterum: *Facilius est camelum per foramẽ acus transire, quam diuitem intrare in regnum cœlorum:* vtique maximi pretij est paupertas, quæ talem difficultatem aufert, & ianuas regni cœlestis aperit: & ideò scriptum est: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Esset hic amplissimus campus excurrendi in vituperia diuitiarum spinosarum, & laudes Euangelicæ paupertatis. Sed quia hęc passim reperiũtur apud Sanctos Patres, ideo consulto omittuntur.

PRO-

PROPOSITIO LXXXIII.

Praetereà docet, ideò paupertatem esse in Religionibus seruandam, ne per solicitudinem circa res temporales, quæ diuitias comitari solet in sæcularibus, Religiosi retrahantur à pijs suæ Religionis operibus. Cùm ergo in quibusdam Religionibus ad Ecclesiæ vtilitatem institutis, ipsa solicitudo quærendi necessaria pro templi ornatu, & vsu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro supellectili, & alijs domesticis necessitatibus; magis impediat procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quàm solicitudo vnius Oeconomi, vel Patris familias, aut Superioris Religionis, circà conseruationem & defensionem rerum immobilium, vel mobilium Religionis, &c.

QVAM versipellis ingenium Theologi, qui lucem tenebras, tenebras lucem, dulce amarum, amarum dulce, album nigrum, nigrum album dicit, & contrà omnem rei naturam, ex opposito oppositum inferre, & legentibus imponere conatur. *Finis*, ait *paupertatis est, vt Religiosi sint liberi à solicitudine circà res temporales.* Subiungit, *quod paupertas in communi habet solicitudinem sibi annexam, quæ magis impedit diuinæ gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi circa possessiones.*

Mi Theologe, si Paupertas eximit animum à solicitudine, quomodo paupertas in communi intricabit animum solicitudine? Fortassis legisti aliquando locum illum communem Dialecticorum, *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.* Inde ergo sic argumentare: Paupertas simpliciter loquendo extricat animum à solicitudine. Ergo maior Paupertas magis extricat. Atqui maior est paupertas in communi, quam paupertas tantum in particulari. Ergo magis extricat animum à solicitudine Paupertas in communi, quam Paupertas tantum in particulari. Sed vt magis agnoscas desipientiam tuam, vide an non sit tuum argumentum illud quod proponit S. Thomas Opusc. 17. Cap. 14. nomine eorum, qui à Religione retrahere conantur, Religionis perfectioni derogãdo, maximè eorum Religiosorum, qui in communi possessiones non habent. *Inducunt etiam*, inquit, *quòd diuitiarum abrenuntiatio, introducta est ad tollendam solicitudinem temporalium rerum, secundùm illud Lucæ 12. Nolite soliciti esse animæ vestræ quid manducetis. Et. 1. Corinth. 7. Volo vos sine solicitudine esse. Sed maior solicitudo imminet victus quærendi his, qui possessiones non habent, quàm his, qui sufficientiam victus iam habent per possessiones communes. Ergo possessionibus communibus carere diminuit Euangelicam perfectionem. Circa hoc etiam addunt, quod tales Religiosi necesse habent de negotijs multorum se intromittere, qui eis necessaria victus ministrant; & sic multiplicantur in eis temporalium solicitudines, Euangelicæ perfectioni aduersantes.* Considera Theologe, si non est tuum argumentum. Sed iam

audi

audi responsionem Sancti Thomæ datam eodem Opuscul. Capit. 16. *Iam vero quod septimo propositum est, magis derisione, quam responsione dignum est. Quis enim non videat in immensum maioris solicitudinis esse, possessionibus procurandis curam impendere, ad quod vix sæculares sufficiunt; quam acquirere simplicem victum ex fidelium pietate collatum, & clementia diuina prouisum? Quod verò octauo propositum est, de hoc quod Religiosi necesse habent circa eorum negotia solicitari, à quibus pascuntur: fateor quod habent quidem, sed circa spiritualem eorum salutem, vel vt tribulatos consolentur, quæ quidē solicitudo est charitas vnde Religioni nō repugnat, quin imò vt dicitur Iacob. 1 Religio mūda & immaculata apud Deū & Patrē hæc est, visitare viduas & pupillos in tribulatione eorum.* Hæc S. Thomas. Sed quam perniciosè, & in caput tuum mentitus es Theologe, te regulas tuas ex doctrina S. Thomæ decerpsisse: Ecce enim argumenta tua à S. Thoma exploduntur, & irridentur. Sed iam ad singula Propositionis inductæ descendere necesse est. Primò ergò expende fraudem Theologi in eo, quòd dixit. *Solicitudinem circa res temporales diuitias comitari in sæcularibus:* quasi diuitias non comitaretur solicitudo in Religiosis; vt nimirum per hanc doctrinam sibi viam sterneret adstruendi quod in Religionibus possessiones in communi habentibus, solicitudo non comitatur circa earundem retentionem, & conseruationem. Quod si Theologus conqueratur sibi imponi; dicat quid sentit. Diuitias vel comitatur solicitudo in Religiosis, vel non comitatur. Si comitatur; quare dixit *in sæcularibus*? Si verò non comitatur; quare remedium paupertatis prouidetur, vt solicitudo auertatur?

Secundò aduerte quod Theologus dixit, Paupertatem in communi importare solicitudinem, cùm potiùs possessio bonorũm cõmuni habeat annexam solicitudinem, non item paupertas in cõmuni. Quod potest constare ex pulcherrimis quibusdam verbis S. Chrysost. in Ioannem: vbi sic discurrit. *Si volueris videre amantis aurũ, animam, quemadmodum vestimentũ à decem millibus corrosum vermium & nihil habens sanum, ita inuenies perforatã eam vndiq; à solicitudinibus, & à peccatis putre factam, & arugine plenam. Sed non anima inopis voluntarij talis est, sed fulget quidẽ velut aurum, splendet autem velut margarita, florescit autem velut rosa. Non est illic tinea, non est illic fur, nõ est illic solicitudo vitæ negotiorũ, sed sicut Angelus ita cõuersatur. Vis huiusmodi animæ pulcritudinẽ intueri? vis ipsius diuitias addiscere? Non subiacet Dæmoni, nõ assistit Regi, sed assistit Deo. Non militat cũ hominibus, sed cũ Angelis: nõ habet thesaurũ in terra, sed in cælo. Non indiget seruis, magis autẽ habet seruos, passiones & cogitationes, quæ rebus dominãtur. Quid igitur paupere hoc melius est vnquã? Pauimentũ deniq; habet cælum. Si autẽ pauimentum tale est, excogita tectũ. Sed non habet equos & currus? Quid autem ei opus est his, qui super nube vehi debet, & esse cum Christo?* Hęc Chrysostomus. Id ipsũ cõfirmat S. Augustinus lib. 2 de Sermone Domini in monte: *Quærentibus* inquit, *regnũ Dei & iustitiam eius non debet subesse solicitudo, ne necessaria desint.* Quod dictum conforme est ei, quod habetur Matth. 6. *Nolite soliciti esse dicentes, quid manducabimus aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirũt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primum regnum Dei, et iustitiam eius, & hæc om-*

nia adijcientur vobis. Si ergo Christ' prohibet nobis solicitudinem, quomodo Theologus respectũ habet solicitudinis?
Sed iam videamus tertiò, circà quæ solicitudo hæc secundum Theologum debeat reperiri in Religionibus paupertatem in communi profitentibus. *Quærenda*, inquit, *sunt necessaria pro templi ornatu & vsu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro supellectili, & alijs domesticis necessitatibus. Pro templi ornatu* ais Theologe? Vtinam solicitudo de ornatu templi interioris, magis esset cordi tibi, quàm solicitudo pro ornatu templi exterioris. *Pro victu?* atqui victus viri Apostolici & prædicatoris, seu Religiosi perfectissimi, debet esse emendicatus, siue ex eleemosynis, qualis erat victus Christi & Apostolorũ; vt supra monstratum est. Victus viri Apostolici non debet esse exquisitus, sed vulgaris, simplex, & moderatus, vt colligitur ex exemplis eorundẽ Apostolorũ. *Pro vestitu?* Atqui Vestis præidcatoris non debet esse splendida & pretiosa, sed potius vilis & humilis ad exemplum Christi & Apostolorũ de quorum vestitu suprà habitum est. Libet hic adferre quid sentiat S. Thomas de qualitate vestiũ conuenientium Prędicatori. Opucsculo ergo 19. Cap. 8. sic ait. *Dicitur 21. q. 4. Omnis iactantia & ornatura corporalis, à sacrato Ordine aliena est. Eos ergo Episcopos, vel clericos, qui se fulgidis & claris vestibus ornãt, emẽdari oportet. Quod si in hoc permãserint, ephithimio corrigatur. Et infrà: Igitur si inuenti fuerint deridentes eos, qui vilibus & Religiosis vestibus amicti sunt, per epithimiũ corrigantur. Priscis enim temporibus, oĩs sacratus vir, cum mediocri aut vili veste conuersabatur. Omne quippe quod non propter necessitatẽ suam, sed propter venustatẽ assumitur, elationis habet calumniã, quemadmodum ait Basilius. Patet ergo quod vilitas vestium est amplectenda, & pretiositas fugiẽda, & quod grauiter puniendi sunt, qui contra vilitatem vestium loquuntu*

Item eorum falsitas apparet exemplo Ioannis Baptistæ, de quo Matth. 3. dicitur, quod habebat vestimentum de pilis camelorum: vbi dicit Glossa, Qui pœnitentiam prædicat, habitum pœnitentiæ prætendit. In eo vilitas vestis, & cibi laudatur, quorum vsus in diuite arguitur. Et alia Glossa dicit ibidem; quod seruus Dei non debet habere vestimentum ad decorem, vel delectationem, sed tantùm ad tegendam nuditatem. Et Marc. 1. super illud: Erat Ioannes vestitus pilis; dicit Glossa. Conueniens vestis prædicatori. Ex quibus patet, quod serui Dei, & præcipuè qui pœnitentiam prædicant, debent vilibus vestibus indui. Item probatur exemplo antiquorum Prophetarum, de quibus dicitur ad Hebr. 11. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, vt Elias & alij. Melus est animal, quod & taxus dicitur, cuius pellis melota dicitur, & est valde hispida: vel melota est vestis de pilis camelorum, vt patet ibi per Glossam. Item probatur B. Hilarionis exemplo, & aliorum Patrum in Eremo, de quibus narratur in eorum gestis, quod vilissimis vestibus induebantur. Item Apocal. 11. Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Glossa: id est, prædicantes pœnitentiam, & exemplo ostendentes. Item alia Glossa ibi; Et ad exemplum eorum debetis prædicare. Ex quo iterum aperte habetur, quod debent vilibus indui, præcipuè pœnitentiam prædicantes. Item quod vilitas vestium sit approbanda, & pretiositas reprobanda, aperte ostendit Gregorius in Homil.

Homo

Homo quidam erat diues: sic dicens: Sunt nonnulli qui cultum subtilium pretiosarumq; vestium, non putant esse peccatum. Quod videlicet si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues, qui torquebatur apud inferos, bysso & purpura indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta præcipua, nisi ad inanem gloriam quærit, videlicet vt honorabilior esse cæteris videatur. Nam quia pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quæritur, ipsa res testatur, quod nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, vbi ab alijs non possit videri. Quam culpam possumus melius vilis indumenti virtute ex diuerso colligere: quia si abiectio pretiosi indumenti virtus non esset, Euangelista de Ioanne tam vigilanter non diceret: Erat Ioannes indutus pilis camelorum. Item. 1. Petri 3. super illud: Quarum non sit extrinsecus &c. dicit Glossa, Sicut Cyprianus ait: Serico & purpura indutæ Christum induere non possunt. Auro & margaritis & monilibus adornatæ, ornamenta cordis & corporis perdiderunt. Quod si petrus mulieres, quas admonet coercendas, quæ excusare possunt cultus suos per maritos; quanto magis id Virginem obseruare fas est, cui nulla sui cultus competit venia? Ex quo patet, quod etiam in Clericis multo amplius reprehensibilis est habitus ornatus. Item. Illud per quod virtus mentis manifestatur, per se loquendo est laudabile, quamuis eo possit aliquis in superbiam vti. Sed vilitas vestium est huiusmodi. Unde Hieronymus dicit ad Rusticum Monachum: Sordes

Ergo vilitas vestium, quantùm est in se, habet speciem boni. Ergo secundum se commendabilis est; etsi ea aliqui abuti possint. Item: sicut ieiuniũ & eleemosyna sunt pœnetentiæ instrumentũ; ita & vilitas vestium est laudabilis. Sed ieiuniũ & eleemosyna per se sunt laudabilia. Ergo & vilitas vestium per se est laudabilis, quamuis eis aliqui abutantur, Hæc S. Thomas. Ex quo patet, quod cum Religiosorum vestitus, & præcipuè eorũ qui saluti animarũ incumbunt, debeat esse vilis, consequenter non multam requirat solicitudinem. Sed agitur *de viaticis*. Atquæ viatica Christ⁹ indixit suis discipulis & Prędicatorib⁹: Math. 10. legimus: *Nolite possidere aurum, neq; argentum neq; pecuniam in zonis vestris, non peram in via, neq; duas tunicas, neq; calceamenta, neq; virgam: dignus enim est operarius cibo suo In quamcunq; autem ciuitatem, aut castellum intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, & ibi manete, donec exeatis. intrantes autem in domũ, salutate, eam dicentes: Pax huic domui. Et si quidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam: si autem non fuerit digna pax vestra reuertetur ad vos. Et quicunq; non receperit vos, neq; audierit sermones vestro, exeũtes foras de domo, vel ciuitate excutite puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quam illi ciuitati:* Tandem *de supellectili*, quæ necessitas est solicitudinis Religioni paupertatem in communi profitenti? A tali enim Religione sumptuosa supellex non tam est quærenda, quàm reijcienda. Modica autem facilè ex eleemosynis fidelium haberi potest. vniuersaliter ergo loquendo non requiritur magna solicitudo pro necessitatibus prouidendis Religioni pauperrimę.

Dici

Dicit enim S. Thom. 2. 2. q. 188. art. 7. in Corp. *Si res exteriores non quærantur vel habeantur, nisi in modica quantitate, quantum sufficiunt ad simplicem victum, talis solicitudo non multam impedit hominem.* Hæc S. Thomas.

Sed iam quarto loco perspice quid causę sit, quod Theologus deroget paupertati in communi propter anexam vtiq; solicitudinem quærendi necessaria. *Quia*, inquit, *solicitudo quærendi necessaria magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæq; gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi, vel patris familias aut Superioris Religionis circa conseruatiōem & Defensionem rerum mobilium, vel immobilium Religionis.* Deus bone, quantam iniuriam patitur à Theologo sancta paupertas; quæ post Christi & Apostolorum exemplum, in tanta fuit admiratione spiritualium, atque sapientium, vt vix peruersissimi Hæretici ipsius dignitate derogarent? Inter quos Vigilantius cum ad interpretationem S. Doctoris Hieronymi dormitasset iam dudum, nunc per nouum paupertatis hostem, illo non minus improbum, euigilasse videtur. Ille nimirum contra paupertatis perfectionem sui pectoris virus euomuit: hic autem possessionem bonorum temporalium in culmine perfectionis Euangelicæ collocans, ipsorumque voluntariam carentiam vt imperfectam calumnians Vigilantij se prodit discipulum. Quod ne videar verbis tantum nudis asserere, ratione euidenter conuincam. Finis intrinsecus voti paupertatis est reddere animum expeditum & liberum à solicitudine circa bona temporalia. Id S. Thomas docet pluribus in locis. Vnum pronunc sufficiat adducere ex 2. 2. q. 186. art. 7. in corp. vbi sic ait. *Religionis status potest considerari tripliciter. Vno modo secundum quod est quoddam exercitium*

tendendi

tendendi in perfectionem charitatis. Alio modo secundum quod quietat animum humanum ab exterioribus solicitudinibus: secundum illud 2. ad Corinth. 7. Volo vos sine solicitudine esse. Tertio modo secundum quod est quoddam holocaustum, per quod aliquis totaliter se, & sua offert Deo; & secundum hoc ex his tribus votis integratur Religionis status. Primo enim quantum ad exercitium perfectionis, requiritur quod aliquis à se remoueat illa, per quæ possit impediri, ne totaliter eius affectus tendat in Deum, in quo consistit perfectio charitatis. Huiusmodi autem sunt tria. Primum quidem cupiditas exteriorum bonorum, quæ tollitur per votum paupertatis. Secundum autem est concupiscentia sensibilium delectationum, inter quas præcellunt delectationes Venereæ, quæ excluduntur per votum continentiæ. Tertium autem est inordinatio voluntatis humanæ, quæ excluditur per votum obedientiæ. Similiter autem solicitudinis sæcularis inquietudo præcipue ingeritur homini circa tria. Primo quidem circa dispensationem exteriorum rerum: & hæc solicitudo per votum paupertatis homini aufertur. Secundo circa gubernationem vxoris & filiorum, quæ amputatur per votum continentiæ. Tertio circa dispositionem propriorum actuum, quæ amputatur per votum obedientiæ, quo aliquis se alterius dispositioni committit. Similiter autem holocaustum est, cum aliquis totum quod habet offert Deo, vt Gregorius dicit super Ezechielem. Habet autem homo triplex bonum secundum Philosoph. in 1. Ethicorum: Primo quidem exte-

exteriarum rerum; quas quidem totaliter aliquis Deo offert per votum voluntariæ paupertatis. Secundo autem bonum proprij corporis; quod aliquis præcipue offert Deo per votum continentiæ, quo abrenuntiat maximis delectationibus corporis. Tertiũ autem bonum est animæ, quod aliquis totaliter Deo offert per obedientiã, quã aliquis offert Deo propriam voluntatẽ, per quam homo vtitur omnibus potentijs, & habitibus animæ. Et ideo cõuenienter ex tribus votis status Religionis integratur. Hæc S. Thomas. Ex quibus finem vniuscuiuque voti quisque discere poterit. Quod autem principaliter intenditur, manifestus est finis voti paupertatis, scilicet vt solicitudo auferatur. Iam si paupertati in communi talis est annexa solicitudo quærendi necessaria, quæ magis impediat diuinæ gloriæ propagationem, quàm solicitudo vnius Oeconomi, circá conseruationem & defensionem rerum immobilium, vtiq; per paupertatem in communi annullatur & euacuatur finis voti paupertatis. Si enim stante paupertate in communi permanet solicitudo, & magis impediens diuinam gloriam, quam solicitudo vnius Oeconomi circa conseruationem bonorum immobilium; vtique per paupertatem in communi non auferetur solicitudo, sed maior exurget, quæ sit magis obstaculum gloriæ Dei. Quis igitur non dicet perfectius opus esse possessionem bonorum in communi, quam paupertatem in communi? Manifestum est enim illud opus perfectius esse, quòd minus impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem: illud verò imperfectum esse, quod magis impedit procurationẽ alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem. Atqui secũdum Theologum possessio bonorum in communi, minus impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem: paupertas verò in communi magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagatio-

tionem. Ergo ſecundum ipſum, poſſeſſio bonorum in communi eſt opus perfectius; paupertas verò in communi eſt opus imperfectius. Idem ſic quoque colligi poteſt. Illud eſt perfectius, quod non euacuat finem intrinſecum voti paupertatis, illud verò è conuerſo imperfectius, quo deſtruitur finis intrinſecus voti paupertatis. Sed ſecundum Theologum per poſſeſſionem bonorum in communi, ſtabilitur votum paupertatis, per paupertatem verò in communi euacuatur & annihilatur finis intrinſecus voti paupertatis, vt iam probatum eſt. Ergo poſſeſſio bonorum in communi, ſecundum Theologum, eſt opus perfectius, paupertas verò in communi eſt opus imperfectius: Imò quod peius eſt, Theologus videtur etiam diuitias ſæcularium pręferre paupertati in cōmuni. Quæro enim, an ſit eſſentialis differentia inter ſolicitudinem vnius Oeconomi circà conſeruationem & defenſionem rerum immobilium Religionis, & inter ſolicitudinem vnius Oeconomi circà conuerſationem & defenſionem rerum immobilium vel mobilium ſæcularium? Nullus ſanè, niſi inſanus, dicet differre eſſentialiter ſolicitudinem Oeconomi circà poſſeſſionem Religioſorum, & ſolicitudinem eiuſdem Oeconomi circa poſſeſſiones ſæcularium. Perinde ergo eſt dicere, quod ſolicitudo annexa voto paupertatis in communi magis impediat procurationem alienæ ſalutis, diuinæque gloriæ propagationem, quam ſolicitudo vnius Oeconomi circa poſſeſſiones Religioſorum: ac dicere, quam ſolicitudo vnius Oeconomi circa poſſeſſiones ſæcularium: At inde inferre licet ſimili modo, ſicut prius, melius eſſe poſſideri bona à ſæcularibus, quam profiteri paupertatem in communi: ſi quidem poſſeſſio bonorum minus impedit gloriam Dei, paupertas verò in communi, magis. Iudicio ergo Theologi melior eſt poſſeſſio bonorum ſæcularium, quam paupertas in communi Religioſorum; quia melius id, quod minus impedit diuinam gloriam. Quis hoc dicat niſi Vigilantius? Profecto qui erat Vigilantius tempore S. Hieronymi, poſteà

factus

factus erat Dormitantius, nunc tandem surrexit iterùm nouus Vigilantius. Et reuera impius, qui tacitè redarguit ipsummet Christum, qui Apostolos constituit in summa paupertate, & consequenter, secundùm ipsum, in talem solisolicitudinem coniecit, quæ magis impediebat procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationẽ; quam solicitudo vnius Oeconomi circà conseruationem, & defensiònem bonorum immobilium, & mobilium. Contumeliosus quoque in Deum, quia derogare videtur prouidentiæ Dei dicentis Matthi 6. *Non potestis Deo seruire, & Mammone. Ideò dico vobis, ne soliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca: & corpus plus quàm vestimentum? Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & Pater vester cælestis pascit illa. Nonne vos magis estis pluris illis? considerate lilia agri, quomodo crescũnt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos modicæ fidei?* Alloquor ergo Theologum verbis S. Augustini libro de Eleemosina: *Tu Christiano, tu Dei seruo, tu bonis operibus dedito, tu Domino suo charo, aliquid putas defuturum? An putas, qui Christum pascit, à Christo ipso non pascitur? An putas terrena deerunt, quibus cælestia, & diuina tribuuntur? vnde hæc incredula cogitatio? vnde impia & sacrilega ista meditatio? Quid facit in domo Dei perfidum pectus? Quid qui Christo omnino non credit*

appellatur

appellatur & dicitur Christianus? Pharisæi sibi magis congruit nomen.

PROPOSITIO LXXXIV.

Ideò præcipui Religionum à Sancta Sede Apostolica confirmatarum et commendatarum Fundatores, Basilius, Augustinus, Benedictus, Bruno, Bernardus, Ignatius, &c. diuinitus illustrati, certos suis Religiosis permiserunt reditus.

CONSIDERET vnusquisque, an Theologus ex doctrina S. Thomæ decerpserit suas regulas, qui potius argumenta impugnantium paupertatem, à S. Thoma refutata suæ Epistolæ inseruit, ad solutiones verò minimè attendit. Ecce enim argumentum Theologi ponitur inprimis à S. Thoma Opusc. 17. cap. 14. *Inducunt etiam ad hoc aliquorum Sanctorum exempla. Nam B. Gregorius de facultatibus suis, intrà vrbis Romanæ mœnia vnum Monasterium, in Sicilia verò sex legitur construxisse: Beatus etiam Benedictus Monachorum præceptor almificus, amplas possessiones pro suo Monasterio recepit, quod tanti viri Euangelicæ perfectionis æmulatores nullo modo fecissent, si possessiones communes in aliquo Apostolicæ & Euangelicæ perfectioni derogarent. Et ex hoc concludere volunt, non pertinere ad maiorem perfectionem, quod aliqui possessionibus careant.* Ecce tuum argumentum Theologe. Sed audi solutionem eius Cap. 15. eiusdem Opusc. *Quod verò secundo proponitur, quod Beatus Benedictus in vita sua amplas*

V *posses-*

possessiones recepit, hoc sufficit ad ostendendum quod communes possessiones non totaliter Monasticam perfectionem excludunt, non autem ex hoc haberi potest, quod maioris perfectionis non sit possessionibus communibus carere; præsertim cum idem B. Benedictus in sua regula dicat, se aliquid remisisse de rigore Monasticæ vitæ, à prioribus instituta condescendendo infirmitatibus sui temporis Monachorum. Et eadem ratio est de B. Gregorio, qui monasteria construxit secundum regulam à Benedicto institutam. Hæc ibi. Idem argumentum S. Thomas proponit Opusc. 19. *Modus iste cum communibus possessionibus in Religionibus, est approbatus per antiquos Patres, Augustinum, Basilium, Benedictum, & multos alios. Ergo temerarium videtur, alium modum nouum inducere.* Et respondet: *Quod quamuis Sancti Patres illum modum approbauerint, non tamen istum reprobauerunt: & ideo non est præsumptuosum hunc modum sequi; alias nihil de nouo posset institui, quod non fuerit antiquitus obseruatum. Nihilominus tamen iste modus antiquitus à multis sanctis fuit approbatus, etiam in Ecclesia primitiua.* Hac S Thomas. Tu autem Lector vide, quàm improuidè Theologus arma non pro se, sed potiùs contrà sesumpserit, quibus sua viscera miserè torqueantur.

Sed non possum ferre contumeliam, quam struxit Theologus in S. Ignatium, & consequenter in Sanctissimam Societatem à se fundatam. *Ignatius*, inquit, *certos suis Religiosis permisit reditus.* Atqui hæc Propositio absolutè dicta falsissima est, mera calumnia est. Non loquar ego, sed loquatur vnus ex eadem inclyta Societate, videlicet Iu-

lius

lius Nigronius in explicatione Tituli Regularum communium Societatis IESV, circa tertiam particulam Tituli. *In tertio*, inquit, *capite probandum est, nostram Societatem esse Ordinem Mendicantem. Extant literæ Apostolicæ Pij V. Pontificis Maximi, atque optime de Christiana Religione, deque nobis meriti, datæ 7. Iulij Anno 1571. quæ sunt editæ in lucem omnium a Ioannne Azorio in 1. Tom. Moral. Instit. In his Pius candido pectore laudat primum minimam Societatem nostram tam multis, vt ea pudor ingenuus ac Religiosius referre vetet. Deinde ex sua sententia hæc scribit verba : Quia ipsa Societas mendicans existit, quippe quæ ex eius instituto, & constitutionibus Apostolica Auctoritate confirmatis, bona stabilia possidere nequit, sed incertis eleemosynis, fideliumque largitionibus viuit. Institutum, cuius meminit Pius, extat expressum in Regula oblata Iulio III. & ab eo confirmata his verbis : Voueant singuli & vniuersi perpetuam paupertatem, vt non solum priuatim, sed neque etiam communiter possint professi, vel vlla eorum aut domus, aut ecclesia, aliquos prouentus, reditus, possessiones, sed nec ad vlla bona stabilia, præter ea, quæ opportuna erunt ad vsum proprium & habitationem retinenda, ius aliquod ciuile acquirere, rebus sibi ex charitate donatis, ad necessarium vitæ vsum contendit. Constitutiones vero confirmatæ ab eadẽ Sede, quarũ mẽtio in eadem formula sit, sic se habent : In domibus, vel Ecclesijs, quæ à Societate ad auxiliũ animarum admittentur, reditus nulli, ne Sacristiæ quidem*

aut fabricæ applicati, haberi possint; sed neque vlla alia ratione; ita vt penes Societatem, eorum sit vlla dispensatio. Quo loco Pius idem clarè significat, mendicitatem Societatis esse ex proprijs Constitutionibus, quod iam aliquot Iurisconsulti obseruárunt. Vnde deducitur, Ordinem non esse mendicantem ex Regula S. Francisci, tùm quia sub eo non militat, tùm quia mendicitatem profitemur proprijs Constitutionibus per Pontifices probatis definitam: quæ iubent nos quamprimum vendere, data tamen opportunitate bona stabilia, quæ nobis relinquuntur, vt etiam innuitur in formula oblata Iulio III. in qua negatur, esse in nobis ius ad ea retinenda. Ex quo verbo consideratissimè posito à B Ignatio, duo intulit Menochius Iuris consultus, hoc duo magnum in paucis: & Societatem capacem esse stabilium bonorum, si relinquantur; sed incapacem ad retinendum. Et quia obijci poterant Pio V. domicilia Societatis, in quibus Scholares ac Nouitij aluntur ex perpetuis prouentibus, anteueriens obiectionem, & tollens ambiguitatem, sic rem definiuit Motu proprio, certaque scientia: Societatem, & illius Præpositum, ac singulas personas Societatis huiusmodi, verè, & non fictè, Mendicantes fuisse, esse, & fore: & inter aliorum Fratrum, & Religiosorum Mendicantium Ordines, aliosque Fratres & Religiosos Mendicantes: prout illos nos connumeramus, & connumerari debere &c. Atq; hanc declarationem à Pio V. facta de nostri ordinis mendicitate commemorat & lau-

dat

dat Gregorius XIII. Anno 1584. Franciſcus Suarez noſter diſſerens de communicatione Priuilegiorum, Societatem noſtram eſſe non fictione iuris, ſeu ex priuilegio, ſed vere, naturaq; ſua mendicantem, ingenioſe deducit ex eo, quod Pius V. accurate prægnantibuſq; verbis declarat comunicationem priuilegiorũ Ordinum Mendicantiũ factam Societati, tantum ad illorũ inſtar, ſed pariformiter & æque principaliter abſq; vlla prorſus differentia perinde ac ſi Societati nominatim & ſpecialiter & generaliter cõceſſa fuiſſent. Etenim quia ſemper inter verum & fictum fictione iuris aliqua differentia relinquitur; ideo dicuntur Societati concedi Priuilegia ſine vlla differẽtia, & æque principaliter, vt intelligatur Societas eſſe mendicans verè, & æque atq; Ordines alÿ verè Mendicantes, non autem ficte fictione aliqua iuris. Rationes autẽ, cur vere Mendicans ſit Ordo noſter tametſi habet Collegia & domos Probationis, quæ perpetuis vectigalibus aluntur, profert optimas Hieronymus Gabiel Iuriſperitus Romanus, in Conſilio de hac re. Quarum illa præcipua eſt, Collegia & tirocinia ſunt acceſſoria & membra: proinde ſequuntur naturam principalis, & capitis, & qui in ÿs educantur, ſunt abſolutis ſtudÿs in Societatem, quæ viuit mendicato, transferendi. Quamobrem ratione finis animo deſtinati etiam ipſi Nouitÿ, & Scholares, Mendicantes dicendi ſunt, vt ex Horatio Mandoſio Iuriſcon. & alÿs deducit Emanuel Rodericus concludens totum Ordinem abſolute Mendicantem eſſe. Quem inter Mendicãtes, Nauarrus quoque connume-

rauit in Comment. 4. de Regularibus. Hæc Iulius Nigronius.

RPOPOSITIO LXXXV.

Vt ita liberi à quærendis eleemosynis melius & Deo & sibi, & proximis vacare possent,

IMO verò Theologe, paupertas in communi inducta est, secundùm doctrinam S. Thomæ, a multis Fundatoribus, vt liberiùs & meliùs Deo, & sibi, & proximis vacare possent. Patet id iam ex locis inductis S. Thomę, & alijs plurimis. Interim sufficiat vnũ adducere ex Opusc. 17. c. 15. *Manifestum est igitur,* inquit, *ad cumulum perfectionis pertinere, quod aliqui possessiones non habeant nec proprias, nec cõmunes. Adhuc potest hoc euidenter ostẽdi, si ratio consiliorum ad Euangelicam perfectionẽ pertinentium, consideretur. Ad hoc enim introducuntur, vt homines à curis mundi expediti, liberiùs Deo vacẽt; vnde Apostolus proposito consilio de virginitate seruãda dicit: Qui sine vxore est, solicitus est quæ sunt Domini, quomodò placeat Deo: Qui autẽ cũ vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quo modo placeat vxori, & diuisus est. Ex quo patet, tãtò aliqua magis ad consiliorũ perfectionẽ pertinere, quanto magis hominẽ à solicitudine mũdi absoluunt. Manifestum est autem, quod diuitiarũ & possessionũ cura, impedit animũ à rebus diuinis. Dicitur enĩ Matth. 13. Qui seminatus est in spinis, hic est qui verbũ Dei audit, & solicitudo sæculi istius, & fallacia diuitiarum, suffocant verbũ, & sine fructu efficitur. Quod exponens Hieronymus dicit: Blandæ sunt diuitiæ, aliud agentes,*

agentes, & aliud pollicentes. Lubrica est earum possessio, dum huc illucque circumferuntur, & instabili gradu: vel habentes deserunt, vel non habentes reficiunt. Hoc etiam euidenter ostenditur Luc. 14. vbi vnus de his, qui sunt vocati ad cœnam, se excusauit dicens: Villam emi, & necesse habeo ire, & videre illam. Et sicut Gregorius dicit: Quid per villam, nisi terrena substantia designatur? Exit ergo videre villam, qui sola exteriora cogitat. In fine autem parabolæ subditur: Pauperes & debiles introduc huc. Quod exponens Ambrosius, inquit, *quod rarius delinquit, cui deest illecebra peccandi, & citius ad Deum conuertitur, qui non habet in mundo, vnde delectetur. Sic igitur patet, quod possessiones, & quascunq; diuitias omninò non habere, magis ad Euangelicam pertineat perfectionē. Item Augustinus dicit in lib. de verb. Dom. Minimi Christi sūt illi, qui omnia sua dimiserunt, & secuti sunt eū, & quicquid habuerunt, pauperibus distribuerunt, vt Deo sine sæculari cōpede expediti, seruirent & ab oneribus mūdi liberatos, velut pennatos sursū humeros tollerent. Hi sūt minimi, quia humiles. appende humiles istos, & graue pondus inuenies. Nullius autem sani capitis dicet, ad mundi onera non pertinere communium possessionum curam. Pertinet igitur ad perfectionis pondus, vt etiam ab huiusmodi conpedibus expediti homines seruiant Deo.* Hæc S. Thomas. Idem 3. p. q. 40. ad 3. in Corpore ait: *Christum decuit in hoc mundo pauperem vitam ducere. Primò quidem quia hoc erat congruum prædicationis officio, propter quod venisse se se*

 dicit

dicit Marc. 1. Eamus in proximos vicos & Ciuitates, vt & ibi prædicem: ad hoc enim veni. Oportet autem Prædicatores verbi Dei, vt omninò vacent prædicationi omnino à sæcularium cura esse absolutos, quod facere non possunt, qui diuitias possident. Vnde & ipse Dominus Apostolos ad prædicandũ mittens dicit eis Matth. 10. Nolite possidere aurum neque argentum. Et ipsi Apostoli dicunt Act. 6. Non est æquum nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Hæc ibi. In 4. vero contra Gentes Cap 55. ait. *Non fuit expediens quod Deus incarnatus vitam in hoc mundo ageret opulentam, & honoribus seu dignitatibus sublimem. Primo quidem quia ad hoc venerat vt mentes hominum terrenis deditas, à terrenis abstraheret, & ad diuina eleuaret. Vnde oportuit vt suo exemplo homines in contemptum diuitiarum, & aliorum, quæ mundani desiderant, traheret, & quod inopem & priuatam vitam ageret in hoc mũdo. Secundo quia si diuitijs abundasset, & in aliqua maxima dignitate constitutus fuisset, id quod diuine gessit, magis potentiæ seculari, quam virtuti diuinitatis fuisset attributum: vnde efficacissimũ argumentũ suæ diuinitatis fuit, quod absq; adminiculo potentiæ sæcularis totum mundum in melius cõmutauit.* Hæc S. Thom. Ex quibus patet, oportere Prædicatores verbi Dei, ad exemplum Christi, & Apostolorũ, vt omninò vacent prædicationi, diuitias non possidere, vt suo exemplo homines in contemptum diuitiarum, & aliorum, quæ mundani desiderant, trahant, & efficax argumentum operationis diuinæ in se exhibeant, quando mundum absque adminiculo potentiæ sæcularis in melius commutant. Sed vt ad singula

ſingula illius Propoſitionis ſigillatim deſcendamus, monſtremus è contrariò, ſecundum doctrinam S. Thomæ, quod illi, qui poſſeſſiones habent, non poſſunt melius Deo, & ſibi, & proximis vacare. Deo enim vnuſquiſque vacat per contemplationem, quam diuitiæ impediunt, ſecundum quod S. Thomas 2. 2. q. 186. art. 3. ad 4. inquit. *Ad felicitatem autem Contemplatiuæ vitæ non multum operantur* (ſcilicet diuitiæ) *ſed magis impediunt, in quantum ſua ſolicitudine impediunt animæ quietem, quæ maxime eſt neceſſaria contemplanti.* Sibi autem aliquis vacat per cuſtodiam cordis ſui, & recollectionem animi, quam etiam diuitiæ impediunt. *Diuitiæ habitæ*, inquit S. Thomas loco ſupra citato *per ſe quidem natæ ſunt perfectionem charitatis impedire, principaliter alliciendo animum & diſtrahendo Vnde dicitur Matth. 3. quod ſolicitudo ſæculi, & fallacia diuitiarum ſuffocant verbum Dei; quia vt Gregorius dicit, Dum bonum deſiderium in cor intrare non ſinunt, quaſi aditum flatus vitalis vetant: ideo difficile eſt charitatem inter diuitias conſeruare.* Proximis vero aliquis vacat per inſtructionem, ſeu prædicationem, quam etiam impediunt poſſeſſiones in communi. Dicit enim S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 7. *Solicitudo, quæ adhibetur circa bona communia, pertinere poteſt ad charitatem, licet per hoc impediri poſſit aliquis altior charitatis actus, puta contemplationis diuinæ, aut inſtructionis proximorum.* Imò ſi quis attentè conſideret, dicta Propoſitio Theologi hæreſim Vigilantij continet. Si enim ait, quod ij qui ſunt liberi à quærendis eleemoſynis, melius & Deo, &

sibi, & proximis vacare possunt: consequenter supponit quod ij qui profitentur paupertatem in communi, & habent necessitatem mendicandi eleemosynas, non possunt ita benè vacare & Deo, & sibi, & proximis, sicut illi alij. Perfectior ergo erit possessio bonorum in communi, quàm carentia earundem: siue perfectior erit paupertas in particulari tantum, quam paupertas etiam in communi. Cum enim finis voti paupertatis seu Religiosę paupertatis sit, vt homo possit Deo melius vacare; quod intrinsecè pertinet ad Religionem; nullus dubitabit illud opus perfectius esse, per quod aliquis potest Deo melius vacare, illud verò imperfectius, quod est impedimento, ne ita benè possit Deo vacare. Atqui secundum Theologum, possessio bonorum in communi id præstat, vt aliquis melius Deo vacare possit, id verò impedit paupertas in communi. Ergo secundùm Theologũ, perfectior est possessio bonorùm in communi, quam paupertas in communi. Tantò magis, quia melius idem est quod perfectius. Si ergo ij, qui communes possessiones habent, melius Deo, & sibi, & proximis vacare possunt: Ergo & perfectius. Bonum enim & perfectum apud Philosophos idem sunt. Quod si perfectius vacare possunt, Ergo Perfectiores sunt ij Religiosi in genere paupertatis, qui possessiones communes habent, quàm qui illis carent, Si neget Theologus hanc esse hæresim Vigilantij, manifestè conuincetur ex ijs quæ sunt allata ex Opusc. Sancti Thomæ, vbi hanc Propositionem damnat hæresis Vigilantianę, vt dictum est. Ideo Opusc. 17. Cap 15. ait. *Mentiuntur in doctrina fidei dicentes, minoris esse perfectionis eos, qui possessionibus communibus carent.* Quod quia Theologus docuit, vt colligitur euidenter ex illius verbis, ideo in doctrina fidei mentitus est.

PRO-

PROPOSITIO LXXXVI.

Liberiusque errantes corrigere, quod facere non ita auderent, si ab eis quærenda essent subsidia temporalia: timerent enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quia veritas odium parit.

HVC usque Thologus prosequitur argumenta impugnantium paupertatem in communi, quos S. Thomas Vigilantios vocauit, quæ ab eodem S. Doctore iam ante refutata sunt: ita vt mirandum sanè sit, qua fronte, qua audacia, Theologus voluerit doctrinam suam, tanquam genuinam S. Thomæ proponere, cùm potius eam doctrinam præsumpserit defendere, quam S. Thomas suis scriptis impugnauit, & expugnauit: & ea argumenta assumere, quæ à S. Thoma, pridem elisa sunt. Ecce enim argumentũ propositum Theologi habes Opuscul. 19. Cap. 7. 1. *Thessalon. vltimo super illud: Vt nosmetipsos formam daremus &c. Glossa. Qui frrequenter ad alienam mensam conuenit otio deditus, aduletur necesse est pascenti se: Sed qui de eleemosynis viuunt, frequenter aliorum mensas conueniunt; imo magis de mensa aliorum semper viuunt. Ergo de necessitate sunt adulatores.* Et in ordine ad istud paulo post auctoritatem Augustini adducit. Audisti tuum argumentum Theologe? Audi eius solutionem. *Augustinus loquitur de illis, qui sunt otio deditι, qui in nullo possunt esse vtiles illis, à quibus pascuntur.*

Tales

Tales enim necesse est ut adulentur ad hoc quod pascantur. Tales enim pascere onerosum esset cuilibet, nisi fauorem pascentis saltem adulationibus captarent. Sed illis qui pascuntur propter Christum, à quibus pascentes scilicet sperant spiritualia, pro temporalibus quæ largiuntur, non oportet adulari: quia talibus non datur propter eos, sed propter illum, cuius sunt serui, qui in eis recipitur, vt dicitur, Matth. 10. Qui recipit vos, me recipit. Vbi Gloss. Quia non aliud recipit in Apostolo, quã quod in Christo est. Et sic patet quod illi qui pauperes efficiuntur, & mẽdicãt & de eleemosynis viuũt propter Christũ, non sibi necessitatem adulationis imponũt. Sed maior necessitas adulationis & seruitutis inest diuitibus: quos oportet adulari Principibus, vt diuitias amplient & conseruent. Vnde dicit Chrysostomus super Matth. Adulari necesse est principes, & milites, & subiectos, & multis indigere, & turpiter seruire & formidare, & suspicari, & timere eorum qui suspicantur oculos, & calumniantium ora, & auarorum concupiscentias: sed non est paupertas aliquid tale, sed contrarium vniuersum. Hæc S. Thomas. Qui iterum eodem capite idem argumentum Theologi, sub nomine inimicorum crucis Christi, & aduersariorum paupertatis proponit, de quibus ait *Nituntur ostendere, quod Religiosi etiam prædicantes de eleemosynis viuere, vel etiam eleemosynas petere non debent. Dicit enim Apostolus 1. Thessalon. 2. Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: sed prædicatores, qui mendicant*

dicant & de eleemosyeis viuunt, oportet adulari illis, à quibus pascuntur, quod patet Matth. 12. super illud: Et relictis illis abijt foras. vbi dicit Glossa. Quia pauper, nullique adulatus, nullum in tanta vrbe inuenit hospitem, sed apud Lazarum receptus est, & tamen in tantum erat gratiosus, cùm prædicaret, quod sicut dicitur Luc. 21. Omnis populus manicabat ad eum, in templo audire eum. Glossa. id est, mane ire accelerabat. Et 1. ad Corinth. 4. dicitur, Vsque in hanc horam esurimus, & sitimus, & nudi sumus. Glossa: Libere enim, & sine aliqua adulatione veritatem prædicantes, & gesta praua vitæ arguentes gratiam non habent apud homines. Ergo prædicatores nō debent eleemosynas quærere. Præterea 1. ad Thess. 2. Neque fuimus in occasione auaritiæ. Deus testis est. Glossa: Non dico in auaritia, sed nec feci nec dixi etiam in quo esset occasio auaritiæ. Sed illi qui petunt elemosynas sibi dari; faciunt aliquid, in quo est occasio auaritiæ. Ergo prædicatores non debent hoc facere. Hucvsque S. Thomas, qui respondet dicendo: *Ad ea vero quibus ostendere nituntur, quod Religiosi prædicantes non possint de eleemosynis viuere vel eleemosynas petere, per ordinem deinceps respondendum est. Ad primum ergo dicendum; quod quamuis Prædicatores de eleemosynis viuant, non tamen sequitur, quod adulentur. Quamuis enim qui sine adulatione prædicant, non habeant gratiam apud malos, qui dicuntur homines carnales, habent tamen gratiam apud bonos: & ideò quandoque si sine adula-*

tione prædicant, coguntur defectus multos pati, quando scilicet in illos incidunt, apud quos sine adulatione gratiam habere non possunt: quandoque autem sine egestate sunt, quando scilicet in illos incidunt, quorum sine adulatione gratiam habent. Vndè & Christus hospitium quandoq; habere non poterat, quandoque etiam inuitabatur à multis, & mulieres quæ eum sequebantur, de suis facultatibus ei ministrabant, vt dicitur Luc. 8. Ita etiam Apostoli quandoq; multas penurias sustinebant, quandoque autem abundabant, in vtrisq; modestè se habentes. Philip. vlt. Scio & penuriam pati. Et has etiam vicissitudines pauperes prædicatores nostri temporis experiuntur frequenter. Ad secundum quod prædicatores eleemosynas petentes non faciunt aliquid, in quo sit occasio auaritiæ. Auaritia enim est immoderatus amor habendi: velle autem victum & vestitum ad necessitatem, non est immoderatum. 1. Tim. vlt. Habentes alimenta, & quibus tegamur, illis contenti sumus. Unde pauperes qui petunt necessaria victus, & vestitum, & aliorum quæ humana vita exigit, non sunt in occasione auaritiæ. Hæc S. Thomas; per quæ excluditur inanis timor Theologi, ne prædicatores ex eleemosynis viuentes veritatem non audeant dicere, & vitia liberè corrigere: Et certe derisione res digna est, quod Theologus vult prædicatoribus non officere, quin libere prædicent, & non timeant etiamsi ab Auditoribus amplas possessiones, reditus, & magnas eleemosynas requirant: impedire verò libertatem Euangelij, si pauculæ eleemosynæ pro victu & vestitu postulentur. *Qui potest*

est, inquit S. Thomas capite citato, *accipere quod maius est, potest accipere quod minus est. Sed Religiosi possunt accipere reditus mille marcarum, &c. Ergo ridiculum est dicere, quod pauperes Religiosi non possunt modicas eleemosynas recipere, & ex eis sustentari.* Cõsonat S. Bonauentura Opusc. de Paupert. Christ. ar. 2. *Quis*, inquit, *ita absurdus est, qui dicat, licere alicui accipere talentum auri, & non frustum panis? Quod si hoc verum est, cùm vniuersarum Ecclesiarum possessiones, tam in Religiosis proprietatem habentibus, quàm in clericis sæcularibus habeantur per acceptionẽ eleemosynarum voluntarie, & gratis datarum, videbitur ex hoc subuerti status vniuersarum Ecclesiarum si, eleemosynas accipere, vel de eleemosynis viuere, seu in parua quantitate, seu in magna, illicitum iudicetur. Nisi fortè quis dicat, quod licitum accipere, sed non est licitum petere. Sed hoc mirum videtur, quod aliquis possit in illud quod maius est, sed non possit in illud quod minus est. Quod aliquod Monasterium possit accipere centum marcas in reditibus ab aliquo Principe, vnum pauperculum non posse suæ indigentiæ releuationem suppliciter implorare. Quod aliquis possit ex amicitia petere ab amico, & Christianus non possit ex charitate petere à Christiano. Et quod aliquis possit petere aliqua expedientia ad alicuius diuitis Monasterij securitatem, & pauper voluntarius non possit petere vitæ sustentamentũ. Et q̃ aliquis Scholaris possit licitè mendicare pro amore proficiendi in cognitione scientiæ, quæ inflat, vt*

tandem

tandem perueniat ad temporales diuitias, & pauper Religiosus non possit petere, pro amore proficiendi in charitate, & humilitate, quæ ædificat, vt tandem perueniat ad vitam æternam, & cætera consimilia, quæ valde videntur absurda. Hæc S. Bonauentura. Ex quibus sic arguere licet. Si ij qui sunt liberi ab eleemosynis modicis quærendis, liberius errantes corrigere non audent, quia quærunt subsidia temporalia, & timent benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quanto magis ij qui amplitudinem, & magnitudinem possessionum, & magnorum redituum ab Auditoribus requirunt, non audebunt inuehi in eorum vitia, & redarguere benefactores? quando quidem certum est, quod possessiones bonorum in communi etiam ex eleemosynis fidelium habent & indigent fauore benefactorum in eis conseruandis & ampliandis. Cæterum quod Religiosus prædicator, quanto pauperior tanto liberior, & expeditior sit in prædicando, elegantissimè describit Chrysost. supra illum locum. cap. 16. Epistolæ ad Roman. *Salutate Priscam & Aquilam.* Verba quæ fundit aureum eloquentiæ os, auida cordis aure excipienda essent: *Neque enim*, inquit, *Ecclesijs tam prodesse valent diuites illi pompatici, vt pauperes magnanimi. Nemo dictum hoc miretur. Nam multæ sunt diuitiis molestiæ, & negotia; timet pro domo, pro familijs, pro agris, pro opibus, ne quis aliquid ex his auferat: & quia multorum est Dominus, idem multorum seruus esse cogitur. Pauper autem nummis parum valens, & curis his omnibus carens, leo est, ignem spirat, generoso ac forti animo aduersus omnes insurgit, facile omnia agit, quæ prodesse possunt Ecclesijs, siue opus sit, vt*

arguantur

arguantur aliqui, siue vt increpentur, siue vt Christi nomine ferantur pericula, & inimicitiæ: Quoniam qui semel vitam despexit præsentem, magna facilitate conficit omnia. Quid enim timeret dic obsecro? Numne opes eius auferantur? Hoc nemo poterit dicere. Num ne quis imminuat ei ministeria, & delicias? Sed in omnibus illis gaudere se dicit. Cæli municeps est, & ad futuram festinat vitam. Non deprecabitur item, si anima impendenda sit, & effundendus sanguis. Hinc est, quod etiam talis Tyrannis, Regibus, & populis, & omnibus potentior est, ac ditior. Et post pauca. *Et vt discas,* inquit, *quòd verè hæc, & non adulanter sunt dicta, & quod qui nihil possidet, hic omnium liberrimus est, & maximè libere eloqui audet. Quot diuites erant tempore Herodis? Quot potentes? & quis in medium prorupit? quis tyrannum increpauit? quis contemptas leges Dei vltus est? Diuitum quidem nullus, sed pauper ille, & inops, qui neque lectum, neque mensam, neque tectum habebat; ille inquam, solitudinis inquilinus Ioannes, ille solus, & primus omni libertate* Tyrannum *arguit, & adulterinas nuptias detexit, & præsentibus omnibus, ac audientibus, pronuntiata sententia, eum condemnauit. Et ante hunc magnus quoque Elias, qui nihil præter melotem possidebat, impium & præuaricatorem illum Achab, solus viriliter corripuit, Nihil enim, nihil omnino sic liberè loqui, & in rerum discrimine fiduciam habere, & contrà captiuitatem satis munitum & fortem facit, vt nihil possidere, & nullis sæcularibus negotijs obrui.*

Tres sunt, inquit, *radices Euangelicæ & Apostolicæ paupertatis, seu principales partes, abdicatio omnis sui iuris, rerum temporalium moderatio, paupertatis vsus habitus, ad vtrumque affectus. Tres sunt partes abstinentiæ, scilicet eneruatio carnalis amoris, & solicitudinis, vitæ suæ sustentationis, non curare de abundantia, vel sufficientia victualium, & delitiarum, & vti parcè oblatis. Tria sunt à nobis singulariter fugienda & metuenda. Primum exterior distractio negotiorum. Secundum interior promotio, & exaltatio. Tertium temporalium rerum, & carnalium amicitiarum ad se, vel suos amicos, vel suum Ordinem,* (Nota ad suũ ordinem.) *immoderata, vel inordinata affectio. Tria sunt à nobis singulariter exercenda & amplectenda. Primum Desiderium proprij contemptus, abiectionis, & externæ vilificationis. Secundum viscerosa compassio ad IESVM Christum crucifixum. Tertium sufferentia persecutionum & martyriorum, pro dilectione cultus nominis Christi, Euangelicæ vitæ. Hæc tria sunt per quædam verba extensiua per horas diei, gemitibus & ardentibus suspirijs postulanda. Tria sunt à nobis singulariter & quasi assiduè meditanda. Primum Christus crucifixus, incarnatus &c. Secundum, status Apostolorum & fratrum præteritorum nostri Ordinis: & hoc cum desiderio, vt illis conformemur. Tertium, status virorum Euangelicorum futurus. Et hoc debes die noctuque meditari: statum pauperrimorum, simplicissimorum, & mansuetorum,*

 humi-

humilium, subiectorum, charitate ardentissima sibi coniunctorum, nihil cogitantium; aut loquentium, nec saporantium, nisi solum IESVM Christum, & hunc crucifixum, nec de hoc mundo curantium, suique oblitorum, supernam Dei & beatorum gloriam contemplantium, & ad eam medullitus suspirantium; & ob ipsius amorem semper mortem sperantium, & ad instar Pauli dicentium, Cupio dissolui, & esse cum Christo: & innũerabiles ac inæstimabiles thesauros diuitiarũ cælestiũ, & super dulces mellifluos riuos diuitiarũ, suauitatum, ac iucunditatum, & super omnia mirabiliter expansos, & superinfusos. Et per conuersationes imaginari debes eos ipsos, vt cantantes Canticum Angelorum cnm iubilo, citharizantium in citharis cordis sui. Hæc imaginatio ducet te plusquam credi potest, in quoddam impatiens desiderium, aduersus illorum temporum. Ducet te in quoddam admirabile lumen, amoto omnis dubietatis ac ignorantiæ nubilo, & limpidissime videbis & distincte discernes omnes defectus istorum temporum, & immixtum, vel mysticum ordinem Ecclesiasticorum Ordinum productorum & producendorum ab initio Christi, vsque ad finem sæculi, & vsque ad gloriam summi Dei IESV Christi. Crucifixum semper portans corde tuo, vt te ad suam æternam gloriam perducat.

Pro-

PROPOSITIO LXXXVII.

Quam etiam ob causam & S. Teresia Fundatrix Discalceatorum, quemadmodum scribit Didacus Xepesius Archiepiscopus Turiasonensis in eius vita, etsi quædam Monasteria sine vllis reditibus Deo reuelante fundauerit, posteà tamen experientia subsequente edocta, distrahi animos procuratione eleemosynarum, quædam alia Monasteria, eodem Deo Magistro erexit, dotata reditibus: vt sine solicitudine conquirendarum eleemosynarum, & ea quæ illam comitatur distractione, Moniales Deo rebusque diuinis magis vacarent.

HÆC Propositio inconcinnè subnexa est à Theologo. Nunquid enim Monialibus incumbit vitia arguere, errantes corrigere, prædicare, & docere? Agitur enim hic de Religionibus prædicationi destinatis. Nihil ergo facit Theologus, nisi quod repetit, & Vigilantij, & suum errorem. Dicere enim, quòd solicitudo conquirendarum eleemosynarum, annexa Religioni paupertatem communi profitenti, causat distractionem, quæ impedit, ne Religiosi Deo, rebusque diuinis magis vacent,, est præferre possessionem bonorum in communi, carentiæ earundem, siue paupertati in communi, vt suprà ostensum est. Id autem est hæresis Vigilantij, vt S. Thomas suprà allegatus docuit.

Cæterùm id quod maiorem mihi admirationem parit est, qualiter Theologus in patrocinium sui erroris S. TERESIAM Matrem nostram, tantam paupertatis amatricem & cultricem, assumere non est veritus: & vnde suàm positionem dirui potiùs timere deberet, inde eam magis erigere atten-

oppositis tamen reuelationibus, in quibus præciperet ei Dominus, vt reditus acceptaret, nusquā constat. Porrò de insigni affectu S. M. TERESIÆ erga Euangelicam paupertatem, & de varijs reuelatinnibus in quibus Christus Dominus eandem strictissimā paupertatē ei mirificè commendabat, & reditus quosuis acceptandos prohibebat, fusè scribit Ribera in eius vita lib. 2. C. 3. Placuit eius verba hic adferre. *Vnanimi quidem omnes* (docti scilicet viri) *consensu permultis ei suadere rationibus sunt conati, quod ipsa spectabat, minimè expedire ac consentaneum videri. Attamen cum & ex Regula præscripto pauperiem obseruandam, ac longe hanc maiorem perfectionem cerneret inuoluere, illorum vt sententiæ accederet, haud facilè à seipsa impetrare potuit. Quanquā vero interdum illorum cedere rationibus debere videbatur: cum tamen Redemptorem IESVM sua in cruce inopem & nudum ex altera parte videret, animum ipsa suum inducere ad stabiles possessiones admittendas non facile poterat. Hinc ijs aiebat, ad non sequendam vocationem suam, & IESV Christi Domini nostri summa perfectione consilia non amplectenda, vlla se Theologiæ platita sensaque nolle admittere. Denique antequam Toleto ipsa abiret, Aloisiam de la Cerda, à piæ memoriæ Petro de Alcantara interuisi contigit. Hunc igitur per occasionem B. Mater cum conuenisset, & super re quam agitabat consuluisset; illius accedente consilio, firmiter cum animo suo statuit, census omnes excludere, nulliusque posthac quoad hanc controruersiam, sententiam explorare. Cum deinde quadam vice enixè*

illam in precibus Deo commendaret, insignem passa raptum, in eodem ab ipso audiuit. Monasterium tuum, charissima, nullis censibus dota. id namque & Patris mei, & mea est voluntas. ipse tibi præsto futurus sum. Alias miris paupertatem modis apud ipsam deprædicauit & magnam certis in prouentibus consistere dixit confusionem; quin imo nihil illis oportunitatum ad vitam necessariarum defore spopondit, qui sibi sincerè, & ex animo seruirent. Placuit hæc illi responsio; atque adeò satisfecit: vt cùm è corrogata collataque viuere stipe iam penitus animo sederet, omnes iam mundi facultates & thesauros sibi possidere videretur. Quanquam verò iam tota in sententiam hanc transierat, posteà tamen non nihil in aliam visa est nutare: etsi nondum prorsus propenderet. Quod enim non mediocriter metueret, ne Abulensibus summa opum vi connitentibus, vt inchoata Monasterij molimina euanescerent, in suum tota rei domesticæ moles caput prorueret, si ex eleemosynis suas viuere oportuisset, visum illi fuit, tum quidem vectigal stabile admittere, quod deinde rebus compositis ac tranquillatis haud difficili negotio abijceret. Nocte autem eius diei, qua tale à se pactum ineundum esset, cùm iam Orationi insisteret, apparuit ei Dominus dicens: Id pacti genus inire noli filia: si enim semel, reditus annuos possidere cæperis, eos non ita facile post poteris repudiare Hæc ibi. Et lib. 4. cap. 19. plurima ad idem spectantia adfert. Insuper cap. 26. eiusdem libri inter nonnullas relationes, quas S.

Mater

Mater TERESIA ad Confessariorum suorum quempiam conscripsit hanc etiam num 37. recenset verbis S. Matris. *In ijs quæ ad paupertatem spectant, singularem mihi Dominus Deus videtur fecisse gratiam, cum ea etiam, quibus humanus carere vsus non potest, habere nonnisi ex eleemosyna fidelium accepta velim: adeo vt eo in loco maximopere commorari desiderem, vbi nonnisi mendicata & collata viuitur stipe. Cùm vero tali in domo ago, in qua certa sum, nihil mihi quoad victum & vestitum defuturum, non tali votum paupertatis; & Domini nostri IESV Christi consilium adimplere videor perfectione, quali eo in domicilio, in quo nullis viuitur prouentibus, atque sæpè rerum necessariarum laboratur defectu. Quæ vero per veram paupertatem acquiruntur bona, maxima sunt, nec horum facere iacturam velim. Sæpe me tanta cumulatam fide reperio, vt Deum non posse deeße existimem ijs, qui toto ex corde illi seruiunt: & certa sim non eße, nec futurum tempus, quo non illius verba non adimplenda sint, ita vt aliter mihi persuadere non possim, nec timere quidquam. Quo circa crux mihi est, & pœna maxima, cum amici mihi consulunt, vt stabiles in Cœnobia mea prouentus inducam, ac proinde tum me ad Deum conuerto.* Hæc S. Mater. Possem & multa alia hic adducere, ex quibus manifestè colligere liceat, quantum S. Mater TERESIA erga paupertatem affecta fuerit, et de mente ac intentione ipsius, an Monasteria Monialium voluerit habere dotata reditibus; sed quia consulto nolo librum rebus meæ Religionis replere, ne laus ex ore proprio sordescat, ideò su-

non morem geratis sæcularibus, oporteat vos pati penuriam victus. Commoneo vos serio, ne victum vobis conquiratis modis sæcularium, verita, ne famem patiamini. Conuertite potius oculos vestros ad vestrum sponsum qui vos enutriet. Quando in veritate placebitis ei, licet si ex parte vestra nullam apposueritis curam, illimetipsi qui vobis addicti fuerint, vita necessaria vobis prouidebunt; quemadmodum id sæpius iam experientia ipsa probatum est, Quod si etiam vos aliquando per obseruationem huius meæ admonitionis, famem tolerare contingat, ô quam feilices tunc erunt Moniales istius Monsterij S. Ioseph? Per amorem Dei vos obtestor, ne huius admonitionis obliuiscamini. Dimisistis reditus, dimittite quoque solicitudinem circa victum. Nam si aliter feceritis, omnia amittetis. Et post pauca: *Quoniam vestra solicitudo aliorum mentes flectere nequit, vt corda aliorum ad dandas vobis eleemosynas inclinare possitis, ideo satius est relinquere istum cogitatum illi, qui omnium prouentuum est Dominus, & in sua manu eos tenet; scilicet Domino Deo, cuius nutu subleuantur nostræ necessitates. Fideles sunt promissiones eius, falli non possunt. Potius mutari potest cœlũ, & terra, quam verbum illius. Tantummodo nos fideles simus Domino Deo, certissimo ipse nobis erit fidelis* Et iterum: *Memineritis sorores hanc admonitionem magni momenti & post meã mortem multũ vobis profuturã: ideoq; illã in scriptis relinquo, quandiu vobiscũ superero frequenter illam vobis volo inculcare. Ipsa enim experta sum, eam plurimi*

inter esse Quò minus habeo, eò à curis expeditiorem me inuenio. Testis est mihi Deus (vt ita clarè loquar) quod grauius angor rerum copia, quam inopia. Fortasse istius meæ persuasionis ratio hæc est, quia in me ipsa experta sum, quod in defectibus clementissimus Deus citò de necessarijs prouidet. Et rursus: *Credite mihi Sorores meæ, quod propter vestrum commodum maiorem mihi Deus impertitur lucem ad intelligendum, quanta bona continet sancta paupertas. Hi qui experientur, fortassis non peruenient ad tantam experientiam, ad quantam ego deueni, quia non solum pauper non fui interius, quamuis ad hoc voto me obligaueram, sed neque hoc ipsum intelligebam. Magna est hæc vtilitas paupertatis, quæ omnes consolationes quotquot sunt in mundo complectitur; habere dominium omnium (& id, identidem repetens) diuitiarum; quod quilibet fatebitur, qui de illis nihil curat. Quid ego curo de Regibus, vel alijs Magnatibus, si eorum diuitias non requiro, neque eis in aliquo morem gerere volo, præsertim si vel cum minima offensa diuinæ Maiestatis id fieri oporteat? Quid mihi de honoribus mundanis; quandoquidem ego satis experta sum, in quo consistat honor veri pauperis, qui certè non est alius, quàm verè pauperem esse? Teneo firmiter quod honores mundi diuitias simul comitantur. Qui honorem quærit in mundo, quærit & affluentiam diuitiarum: qui non curat de diuitijs, nec de honoribus curat. Intelligatur hoc benè. Dico quod secundum meam sententiam ambitio honoris semper comitatur*

imitatur cupiditatem magnorũ redituum. Grande enim hoc miraculum esset, inuenire talem in mundo, qui vellet honoratus euadere, & esse pauper. Et quamuis etiam talis forsan inueniretur, nihil tamen æstimaretur. Vera paupertas tantam reuerentiam conciliat, vt ægrè possit tolerari ab aliquo: loquor autem de paupertate voluntaria, ob amorem Dei suscepta, quæ non potest satiari vlla re præterquã ipso Deo. Et iterum: Curemus per Deum strictè obseruare hanc paupertatem: tanto magis, quia ipsa est telum nostrũ: quæ in exordio fundationis nostri Ordinis, adeo in magna æstimatione & obseruantia fuit apud illos priscos Patres nostros, prout mihi constat ex relatione illius, qui bene nouit, quod etiã nihil prorsus ex hodierna die in crastinũ reseruare soleret. Si tam perfectè non obseruamus illam pro nunc exterius, saltem id ipsum interiori affectu compensemus. Vita nostra durat quasi duabus horis: at merces est immensa. Et qamuis nil amplius nobis foret expectandum, nisi quia per hoc consilium Christi adimplemus, magnum id certè esset præmium; quod aliquis possit in quopiam sequi Dominum suum. His considerationibas vexilla nostra insignienda sunt: taliter vt firmiter statuamus, exprimere hanc doctrinã in domibus nostris, in vestibus, in sermone, & maxime in animo. Quamdiu hoc obseruaueritis, ne timeatis de ruina vestri Ordinis. Deo propitio. Solebat dicere S. Clara, sublimes esse

&

tulum suspicionis, quasi nimirum vellem manipulum Religionis meæ, altiùs præ cæteris eleuare; quod non intendo: imò potiùs Congregationem nostram omnium minimam libenter profiteor.

PROPOSITIO LXXXIX.

Ideò nonnullis Religionibus bona immobilia & mobilia necessaria sunt, vt eorum honesto & moderatò vsu vires corporis foueant, & sine solicitudine conquirendi necessaria, pro victu, & vestitu, aliisque rebus, toti sese impendant procurandæ alienæ saluti, diuinæque gloriæ amplificandæ.

HIC tangitur punctum difficultatis, & quæstionis quæ versatur inter me & Theologum, an videlicet necesse sit Religionibus Prædicationi destinatis, bona immobilia possidere? Theologus in terminis asserit, talibus Religionibus bona immobilia necessaria esse. Ego autem dico, quòd Religionibus prædicationi destinatis, non est necesse quod possideant bona immobilia, & reditus in cõmuni; imò magis expedit eis, quòd colant paupertatem non solum in particulari, sed etiam in communi: hoc est, cum abdicatione omnium possessionum. Hæc sententia non est mea, sed Angelici Doctoris, cuius doctrinæ Theologus voluntariè se submisit. Et ideò mox proferam loca eiusdem S. Doctoris. ¶ Quòd ergò non sint necessaria bona immobilia, siue possessiones Religionibus prædicationi incumbentibus, inprimis deduco ex eo capite. Theologus enim conatur digito monstrare Religionem perfectissimam in Ecclesia Dei, quam vult esse prædicatorum verbi Dei; quia talis Religio, inquit ille, accedit proximè

lacte gregis non manducat? Quæ omnia & plura alia exempla inducit, vt Glossa dicit, ad ostendendum quod Apostoli non sibi aliquid supra debitum vsurpabant, si sicut Dominus constituit, ex Euangelio viuentes panem gratuitum manducabant, ab eis sumptum, quibus gratuitam gratiam prædicabant: Sed constat quod militi cuilibet, & plantatori vineæ, & pastori gregis debetur victus ex suo opere, propter hoc quod in opere laborant. Cum ergo in Euangelio laborem habeant prædicando, non solum Prælati, sed etiam quicunque alij licite prædicant, vtique possunt ab his, quibus licite prædicant, panem accipere, vnde sustententur. Item Apostolus probat, quod poterant Apostoli temporalia accipere ab eis, quibus prædicabant, quia eis spiritualia seminabant: sed qui dat magna, non est mirum si accipiat parua. Unde dicit in eodem cap. Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Sed eadem spiritualia, quæ prædicant Prælati prædicant alij ex eorum authoritate. Ergo etiam ipsi poßunt ab his, quibus prædicant, carnalia accipere, vnde viuant. Item in eodem Cap. dicit Apostolus: Dominus ordinauit his qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere. Glossa: Hoc rationabiliter fecit, vt expeditiores sint ad prædicandum verbum Dei: sed omnes qui ad prædicandum deputantur, oportet esse expeditos ad prædicandum siue sint prælati siue authoritate prælatorum prædicent; Ergo ad eos etiam qui non sunt Prælati, or-

dinatio Domini se extendit, vt de Euangelio viuant. Quod etiam patet ex ipsis verbis Apostoli: Non enim dicit: qui habent ordinariam authoritatem; sed simpliciter: qui annuntiant. Item Lucæ decimo: Dominus discipulis missis ad prædicandum dicit: In eadem domo manete, edentes, & bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Ex quo patet, quod prædicatori, quasi merces debetur victus, ab his quibus prædicat, vt patet ibidem per glossam, quæ dicit: Nota quod vni operi prædicatorum, duæ mercedes debeantur. Vna in via, quæ nos in labore sustentat; alia in patria, quæ nos in resurrectione remunerat: sed merces non debetur potestati, vel authoritati, vel habitui: sed actui, quia solum actibus meremur. Vnde & Philosophus in 1. Ethicorum dicit: Quemadmodum in Olympiadibus, non optimi & fortissimi coronantur, sed agonizantes: horum enim quidam vincunt, ita & eorum, qui in vita bonorum & optimorum operantes rectè illustres fiunt. Et hoc est etiam quod Apostolus dicit 2. Tim. 2. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Ergo illi qui prædicant, siue sint prælati siue non, dũmodo licite prædicent, possunt in Euangelio viuere. Item magis laborant in Euangelio illi, qui prædicant missi à Prælatis, quam illi ex quorum collegio mittuntur, vel qui mittunt eos de voluntate prælatorum. Sed illi, ex quorum collegio prædicatores mittuntur, quamuis non sint Prælati, possunt viuere de eleemosynis acceptis ab his, quibus Euangelium

gelium prædicant, quòd patet ex hoc, quod dicitur Roman. 15 Probauerunt Macedonia & Achaia, collationem aliquam facere in pauperes Sanctos, qui sunt in Hierusalem. Placuit enim eis, & debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles (Glossa, eorum: id est; Iudæorum, qui miserunt eis prædicatores ab Hierosolymis) debent & in carnalibus ministrare eis. Isti autem pauperes, non possunt tantum intelligi Apostoli, quia non oportebat pro Apostolis solum, qui duodecim erant, & paruo victu contenti, facere collectas per omnes Ecclesias, & præcipuè, cum ipsimet victum acciperent ab his quibus prædicabant, vt patet 1. Cor. 9. Ergo multò fortius. illi qui prædicant, quamuis non sint prælati, sed à prælatis missi, possunt de Euangelio viuere. Hæc S. Thomas, & ad idem plura alia, quæ consulto intermittuntur. Dices Theologe, Hæc contrà te non facere. Imò vero plurimum faciunt. Tu enim id quod est potestatis, & liberæ electionis, facis necessitatis. Ais enim: *Bona immobilia sunt necessaria, vt Religiosi nonnulli eorum honesto & moderato vsu vires corporis foueant, & sine solicitudine conquirendi necessaria, pro victu, & vestitu, alijsque rebus toti se impendant procurandæ alienæ saluti, diuinæque gloriæ amplificandæ* Quare non dixit Theologus, Religiosi tales possũt bona immobilia possidere: sed dixit: *necessaria sunt eis bona immobilia?* Aliud est enim posse aliquid licitè haberi: aliud verò necesse esse haberi. Et aduertat Theologus, quod S. Thomas indicauit esse errorem Vigilantij doctrinam eorum, qui dicunt Religiosos non debere de eleemosynis viuere, sed commu-

nes possessiones habere. Ad hanc enim doctrinam accedit, eo quod necessitatem habendi bona immobila, Religiosis Prædicatoribus imponit; quod potiùs potestati & arbitrio relinquendum erat.

Tertiò ostenditur Religiosis Prædicatoribus non necessarias communes possessiones, sed magis expedire mendicitatem, quia eis maximè expedit humilitas, ad quam confert mendicatio. *Illi enim videntur abiectissimi* (ait S. Thomas 2.2.q.187 ar.5.in corp.) *inter homines esse qui non solum pauperes, sed in tantum sunt egentes, quod necesse habent ab alijs victum accipere. Et secundum hoc causa humilitatis aliqui laudabiliter mendicant, sicut & alia assumunt, quæ ad abiectionem quandam pertinent, quasi efficacissimam medicinam contra superbiam, quam vel in se ipsis, vel etiam in alijs per exemplum extinguere volunt. Sicut enim infirmitas, quæ est ex superexcessu caloris, efficacissime sanatur per ea, quæ in frigiditatem excedunt: ita etiam pronitas ad superbiam efficacissime curatur per ea, quæ multum abiecta videntur. Et ideo dicitur in Decret. De pœnit. dist. 2 Si quis semel exercitio humilitatis, si quis se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat: ita namque arrogantiæ, & humanæ gloriæ vitium curari poteris. Unde Hieronymus in Epist. ad Oceanum commendat Fabiolam in hoc, quod optabat ut suis diuitijs pariter effusis pro Christo, stipem acciperet, quod etiam B. Alexius perfecit, qui omnibus suis pro Christo dimissis, gaudebat se etiam à seruis suis eleemosynas accepisse: Et de*

B. Ar-

B. *Arsenio legitur in vitis Patrum, quod gratias egit de hoc, quod necessitate cogente oportuit eum eleemosynas petere. Unde in pœnitentia pro grauibus culpis iniungitur aliquibus, vt peregrinentur mendicantes.* Hæc ibi. Quia ergo Religiosis Prædicatoribus expedit humilitas, ne forte in superbiam elati in laqueum incidant Diaboli, ideo expedit eis mendicitas, quæ conducit ad humilitatem. Ad quod etiam facit, quod S. Thomas Opusc. 19. Cap. 7. ait: *Assumere mendicitatem propter Christum, ad perfectionem vitæ pertinet sicut & cetera pœnitentiæ opera in quibus Religiones fundantur.* Et mox: *Sicut ea, quibus maceratur corpus, vt ieiunium, vigiliæ, & huiusmodi, valent contrà concupiscentiam carnis: ita ea, quæ ad humilitatem pertinent, valent contrà superbiam spiritus, quæ non minus est fugienda, quàm concupiscentia carnis, cum etiam peccata spiritualia sint maioris culpæ, vt Gregorius dicit. Sed nihil potest esse inter opera pœnitentiæ, quod hominem magis humilem & abiectum reddat, quam mendicatio. Vnde naturaliter omnis homo mendicare erubescit. Ergo sicut ad statum perfectionis pertinet, quod homo ieiunium & vigilias assumat, vt carnis concupiscentiam domet; ita ad perfectionem vitæ pertinet, si quis mendicitatem assumat propter Christum, vt spiritum humiliet.* Hæc ibi. Quarto præterea, quod secundum mentem S. Thomæ, expediat Religiosis prędicationi destinatis, possessiones communes non

habere, patet apertè ex his, quæ habet 2. 2. q. 188. ar. 7. in corp. *Manifestum est*, inquit, *quòd ad exteriora, & corporalia opera vitæ actiuæ, indiget homo copia exteriarum rerum: ad contemplationem autem pauca requirũtur. Vnde Philosophus dicit in 10. Ethic. quod ad actiones multis opus est, & quantò vtique maiores sunt & meliores, pluribus. Speculanti autem nulla talium ad operationem est necessitas, sed solis necessarijs indiget: alia vero impedimenta sunt ad speculationem. Sic ergo patet, quod Religio quæ ordinatur ad actiones coporales actiuæ vitæ, puta ad militandum, vel ad hospitalitatem sectandam, imperfecta esset, si communibus careret diuitijs. Religiones autem quæ ad contemplatiuam vitam ordinantur, tantò perfectiores sunt, quantò earum paupertas minorem eis solicitudinem temporalium ingerit. Tantò autem solicitudo temporalium rerum magis impedit Religionem; quantò solicitudo spiritualium maior ad Religionẽ requiritur. Manifestum est autem, quod maiorem solicitudinem spiritualium requirit Religio, quæ est instituta ad contemplandum, & contemplata alijs tradendum per doctrinam, & prædicationem, quàm illa, quæ est instituta ad contemplandum tantum. Vnde talem Religionem decet paupertas talis, quæ minimam solicitudinem ingerit. Manifestum est autem, quod minimam solicitudinem ingerit, seruare res vsui hominum necessarias, tempore congruo procuratas & ideo tribus gradibus Religionum supra positis,* triplex

triplex gradus paupertatis competit. Nam illis Religionibus, quæ ordinantur ad corporales actiones actiuæ vitæ, competit habere abundantiam diuitiarum communium. Illis autem Religionibus, quæ sunt ordinatæ ad contemplandum, magis competit habere possessiones moderatas, nisi simul oporteat tales Religiosos per se, vel per alios, hospitalitatem tenere, & pauperibus subuenire; illis autem, quæ ordinantur ad contemplata alijs tradenda, competit vitam habere maximè ab exterioribus solicitudinibus expeditam. Quod quidem fit, dum modica, quæ sunt necessaria vitæ, congruo tempore procurata conseruantur. Hæc ibi. Ex quibus manifestè patet, quòd Religionibus destinatis prædicationi, competit modica quædam necessaria vitæ conseruare, quia eas decet paupertas talis, quæ minimam solicitudinem requirat. Non ergo possessiones communes ex mente S. Thomæ debet habere.

Quintò monstratur id quod intenditur, exemplo Christi, & Apostolorum, qui pauperem vitam, & in communi, & in particulari duxerunt, ut supra ostensum est, *& in modo viuendi eorum, clarè expreßus erat finis salutis animarum quàmplurimarum*, vt ait Theologus. *Illam autem Religionem perfectißimam ne dubita*, inquit idem, *quæ est vitæ, & muneri Apostolico simillima.* Christum & Apostolos imitati sunt Gloriosissimi Religionum prædicationi incumbentium, & tamen mendicantium, Fundatores, Franciscus, Dominicus, Ignatius, qui suis filijs paupertatem in communi maximè commendarunt Sed præclarè exempla Sanctorum commemorat S. Bonauentura. Opusc. de Paupert. Christi art. 2. *Ad hoc* inquit,

plurimi pauperes, imperiti, ac totius eruditionis extranei, in fame & egestate viuentes, ignobiles. Ergo discipuli Pauli fuerunt mendici. Item ad hoc exemplum de B Benedicto, de quo legitur in 2. Dialog. quod per triennium fuit in specu, nihil omnino operans, sed Romanus quidam Monachus sibi panem ministrabat, & constat, quod Benedictus in hoc non peccabat. Item exemplum de S. Alexio, qui fuit vir miræ sanctitatis, in cuius Legenda legitur, quod cum esset filius ditissimi Romani, contempto patrimonio, iuit mendicando per mundũ. Et infra. Item ad hoc est exemplũ de B. Francisco qui non solùm mendicauit, & mendicare consuluit, sed etiam mendicationẽ suam miraculis confirmauit, sicut patuit in nautis, quos ciborum suorum reliquijs saciauit, & satiatos liberauit; & per regulam, quam à Summo Pontifice approbatam, confirmari fecit, in qua dixit quod fratres in paupertate, & humilitate Deo famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter &c. Item Moralib. super illud. Noctes laboriosas enumeraui Gregor. in mihi. Electi conditori rerum seruiunt, & sæpe rerum inopia coangustantur, per amorem Deo inhærent, & tamen subsidijs præsentis vitæ egent. Egere ergo subsidijs præsentis vitæ, competit Sanctorum perfectioni. Item Hieronym. in Epist. ad quendam virum hospitalem. Multus à te per insulas Dalmatiæ Sanctorum numerus sustentatur, sed melius faceres, si & ipse Sanctus inter Sanctos viueres. Ergo melius est de eleemosynis viuere, quam eleemosynas dare. Hæc

& plura alia S. Bonauentura. Quæ concludens sic ait: *Si quis impugnare & improbare velit omnem mendicandi modum in seruis Christi impugnare videtur non tantum Ordinem pauperum, verum etiam ipsum Summũ Pontificem, qui approbauit hunc viuendi modum. Nec etiam tantum ipsum, verum etiam hunc magnum catum Sanctorum qui mendicauerunt, videlicet Franciscum, Dominicum, Alexium, Benedictum,* (addo ego Ignatium) *& ipsum cuneum Apostolorum, & Prophetarum, nec non ipsum Dominum Iesum Christum, quem Scriptura non veretur dicere pauperẽ & mendicũ, cum maiora de ipso dicat & sentiat fides nostra, scilicet quod pro nobis non tantũ pauper & mendicus fuit propter nostrum exemplum, sed etiã nudatus & vilificatus, vsque ad abiectionis genus extremum, vt exemplum daret perfecte contemnẽdi mundũ.* Hucusque S. Bonauentura. Aliæ rationes, quare Religiosis Prædicatoribus verbi Dei expediat paupertas in communi, possunt facilè peti ex superioribus, ideo hic non adducuntur.

Restat audire argumenta Theologi, & eis respondere. Primum argumentum eius est. *Nonnullis*, inquit, *Religiosis, bona immobilia necessaria sunt, vt eorum honesto & moderato vsu vires corporis foueant.* Ego autem dico, imò summa paupertas, & magna austeritas necessaria est talibus Religiosis, vt extenuent vires corporis sui (quemadmodum supra probatum est) & vt castigent corpora sua, & in seruitutem redigant, ne forte cum alijs prædicauerint, ipsi reprobi efficiantur. Ideo S. Thomas sæpius ante citatus 3. p. q. 41. art. 3. ad 1. ait. *Christus post*

baptismum

baptismum, austeritatē vitæ aßumpsit, vt doceret, post carnem edomitā oportere alios ad prædicationis officiū transire, Non ergo prędicatoribus Euangelicis corpus fouendū, non vires corporis corroborandæ, sed extenuandę sunt. Secundū argumentū Theologi est. *Bona immobilia nonnullis Religiosis necessaria sunt, vt sint sine solicitudine conquirendi necessaria, pro victu, & vestitu, alijsq; rebus.* Hęc ratio eneruat, fiduciā, quā debent habere prędicatores in Deum, & qua adiuti, non debēt esse soliciti de temporalibus. *Qualis*, inquit S. Ambrosius in Luc lib. 6. C. 9. *debeat eße, qui euangalizat regnum Dei, præceptis Euangelicis designatur, vt sine virga, sine pera, sine calceamento, sine pane, sine pecunia, hoc est, subsidij sæcularis adminicula non requirens, fideque tutus, putet, quo minus ista requirat, magis posse suppetere.* Ad idem facit quod venerabilis Beda suprà Mar 6. Coment. 24. *Tanta*, inquit, *prædicatorum debet eße fiducia, vt præsentis vitæ sumptibus quāuis non prouideat tamen sibi hos non deesse, certissimo sciant, ne, dū occupatur mens ad tēporalia, minus alijs prouideant æterna.* Et Rabbanus super Matth. 19. *Nolite possidere aurū &c. Consequēter*, inquit, *hoc præcepit euangelizātibus veritatis, quibus antea dixerat, gratis accepistis, gratis date. Si enim sic prædicāt, vt pretium non accipiant, superflua est auri & argenti, nummorumque possessio, nam si hæc habuissent, videbantur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicare.* Et ne quis putet

tet, Prædicatores non debere tantum superflua possidere, consideret id quod dicit S. Hieronymus supra eundem locum: *Qui diuitias detruncauerat, quæ per aurum, & argentum, & æs signantur, propemodum & vitæ necessaria amputat, vt Apostoli, Doctores veræ Religionis, qui instituebant omnia Dei prouidentia gubernari, seipsos ostenderent, nihil cogitare de crastino.* Tertium argumentū Theologi est: *Bona immobilia sunt nonnullis Religiosis necessaria, vt sine solicitudine toti sese impendant procurandæ alienæ saluti.* Imò verò paupertas in communi necessaria est talibus Religiosis, vt diserte probat S. Bonauentura in Apol. Paup. *Valet* inquit sc. paupertas, *ad publicationem Euangelicæ prædicationis. Primum, quia facit eam magis credibilem. Vnde Chrysostomus vbi supra: Talis est luminis virtus, vt non solum luceat, sed & illuc ducat illos, qui sequuntur. Cum enim viderent omnia præsentia nos contemnentes, & ad futura præparatos, ante omnem sermonem, operibus nostris credent. Quis enim ita est amens, vt videns eum, qui & antea lasciuiebat, & ditabatur, omnia exutum, & ad famem, & ad inopiam, & duram vitam, sanguinem, occasionem, & omnia quæ videntur periculosa præparatum, non manifestam accipiant hinc factorum demonstrationem? Si autem nos præsentibus implicauerimus & immiscuerimus, qualiter poterunt credere, quod ad possessionem aliam festinemus? Hucusque Chrysostomus*

mus. In his clare demonstrat, quod voluntariæ paupertatis exemplum in prædicante, magis credibilem facit Euangelicam prædicationem. Secundo etiam valet, quia magis reddit efficacem, iuxta quod Damascenus lib 3. dicit: Euangelium agnitionis Dei prædicatum est, non bellis, non armatis exercitibus aduersarios deuincens, sed pauci, nudi, pauperes, persecuti, verberati, mortificati, Crucifixum in carne, & mortuum, & dominantem prædicantes, sapientibus, & insipientibus præualuerunt. Hæc Damascenus. Horum imitatores illi fuerunt, de quibus in Ecclesiastica Historia lib. 3. dicit Eusebius: Quidã ardentiori diuinæ sapientiæ cupiditate succensi, animas suas verbo Dei consecrabant, explentes perfectionis salutare præceptum vt facultates suas primo pauperibus diuidentes, expediti ad prædicandum Euangelium fierent. Tertio quia efficit eam magis acceptabilem. Unde super illud Matth. Dignus est operarius cibo suo, dicit Chrysostomus. Manifestum est quoniam à discipulis eos cibari oportebat, vt neque ipsi magna sapiant, aduersus eos, qui dicebantur omnia præbentes, & nihil acceptantes ab ipsis, nec illi rursus abscindantur, tanquam despecti ab ipsis. Cum igitur voluntaria rerum penuria Euangelij prædicationem magis reddat credibilem, efficacem, acceptabilem, ac per hoc auditores inducat ad fidem, erigat ad spem, alliciat ad charitatem, manifestum est quod maximè valet ad Euangelicæ veritatis publicationem. Cuius etiam

euidens

indicium est, quod per Apostolos, pauperes rebus, & spiritu, quanquã numero paucos, diffusa est Euangelica veritas in orbem vniuersũ, vt de ipsis vere dictum sit: In omnem terrã exiuit sonus eorum. Vnde Chrisostomus super Matth. Si autem homines duodecim orbem terrarum conuerterunt, excogita quanta est nostra malitia, cum tanto existentes, eos, qui regũtur non possumus corrigere quos decem millibus mundis oportebat sufficere, & esse fermentũ. Sed signa ait habebant? Sed non signa eos mirabiles fecerunt. Multi enim & dæmones proycientes, quia iniquitatem operati sunt, facti mirabiles, sed puniti. Sed quid inquam est, quod eos ostendit magnos? Pecuniarum contemptus, gloriæ despectus, ab omnibus vitæ huius negotijs ereptio, quasi non habuißet; & si decem millia mortuos suscitassent, non solum nulli profecissent, sed & seductores æstimati essent: Huc vsq; Chrysostomus. Qui & his patenter ostendit, quod nihil tantum valuit ad dilatandum Christi Euangelium, quam perfectus contemptus rerum mundanarum. Hæc S. Bonauentura. Ex quibus patet, quantũ valeat ad prædicationem Euangelij, paupertas in communi. Sed iam vide, si placet qualenam sit istud paradoxum Theologi? *Ideo nonnullis Religiosis necessaria esse bona &c. vt toti sese impendant procurandæ alienæ saluti.* Quid ergo reseruabant sibi suæque saluti, *si toti sese impendunt alienæ?* Audi Theologe consilium Bernardi ser. 18. super Cantica. *Quamobrem si sapis concham te exhibebis, non canalem. Hic si quidem penè simul, & recipit, & effundit. Illa vero, donec impleatur expectat, & sic quod superabũdat, sine suo*

damuo

damno cõmunicat, sciens maledictum, qui partem suã facit deteriorem. Et ne meum consilium contemptibile ducas, audi sapientiorẽ me. Sutltus (ait Salomon) profert totum spiritum suum simul, sapiens reseruat in posterũ. Verum canales multos hodie habemus in Ecclesia, conchas vero perpaucas. Tantæ charitatis sunt, per quos nobis fluenta cœlestia emanant, vt ante effundere, quã infundi velint, loqui quã audire paratiores, & prompti docere quod non didicerunt, & alijs præesse gestientes, qui seipsos regere nesciunt. Ego nullũ ad salutem pietatis gradum illi anteponendum existimo, quem sapiens posuit dicens: Miserere animæ tuæ placẽs Deo. Quodsi non habeo nisi parumper olei, quo vngar, putas tibi debeo dare, & remanere inanis? Seruo illud mihi, & omnino nisi ad Prophetæ iussionẽ, non profero. Si institerint rogitantes aliqui ex his, qui forte existimant de me supra id quod vident in me, aut audiunt ex me, respondebitur eis: Ne forte non sufficiat nobis, & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. Sed charitas, inquis, non quærit quæ sua sua Et tu scis quamobrẽ? Non quærit quæ sua sunt profecto, quia non desunt. Quisnam quærat, quod habet? Charitas quæ sua sunt, id est propriæ saluti necessaria, nunquam non habet. Sed non solum habet, sed etiam abundet. Vult abundare sibi, vt possit & omnibus. Seruat sibi quantum sufficiat, vt nulli deficiat.. Alioqui si plena non est, perfecta non est. Cæterum tu frater, cui firma satis propria salus nondũ est, cui charitas adhuc aut nulla est aut adeo tenera,

quatenus

quatenus omni statui cedat, omni credat spiritui, omni circumferatur vento doctrinæ, imò cui charitas tanta est, vt vltra mandatum quidem diligas proximum tuum plusquam teipsum, & rursum tantilla, vt contra mandatum, fauore liquescat, pauore deficiat, perturbetur tristitia, auaritia contrahatur, protrahatur ambitione, suspicionibus inquietetur, conuitijs exagitetur, curis euisceretur, honoribus tumeat, liuore tabescat: tu inquã ita in proprijs temetipsum sentiens, quanam dementia quæso aliena curare aut ambis aut acquiescis! Sed enim audi, quid consulat cauta vigilque charitas: Non quod alijs sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate. Dicit enim Dauid: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meum: infundi nimirũ priùs volens, & sic effundere. Nec solũ infundi priùs, sed impleri: quatenus de plẽitudine eructaret, non oscitaret de inanitate. Cautè quidẽ, ne quod aliis remissio, sibi esset tribulatio. Et nihilominus castè, imitans eum, de cuius plenitudine omnes accepimus. Disce & tu nõnisi de pleno effundere, nec Deo largior esse velis. Concha imitetur fontem. Non manat ille in riuum, nec in lacum extenditur, donec suis satietur aquis. Non pudeat conchã non esse suo fonte profusiorem. Denique ipse fons vitæ, plenus in seipso,

ipso, nonne primò ebulliens, & saliens in proxima secreta cœlorum, omnia impleuit bonitate, & tunc demum impletus secretioribus, superiobusque partibus, erupit ad terras, & de superfluo homines, ac iumenta saluauit, quemadmodum multiplicauit misericordiam suam Deus? Prius interna repleuit, & sic exundans ex multis miserationibus suis visitauit terram, & inebriauit eam, multiplicauit locupletare eam. Ergo & tu fac similiter. Implere prius, & sic curato effundere. Benigna prudensque charitas affluere consueuit, non effluere. Fili mi, ne pereffluas, ait Salomon. Et Apostolus, Propterea, inquit, debemus intendere his, quæ dicuntur, ne fortè pereffluamus. Quid enim? Tu ne Paulo sanctior? Sapientior Salomone? Alioquin nec mihi sedet ditari, ex te exinanito. Si enim tu tibi nequam, cui bonus eris? De cumulo, si vales, adiuua me; sin autem, parcito tibi. Hæc Bernardus. Alloquar te ego Theologe rursum verbis eiusdem Bernardi lib 3. de Consideratione. *Si totus vis esse omnium, instar illius, qui omnia omnibus factus est, laudo humanitatem, sed si plena sit. Quomodo autem plena te excluso? Et tu homo es. Ergo vt integra & plena sit hūanitas colligat & te intra se sinus, qui omnes recipit. Alioquin quid tibi prodest, iuxta verbū Domini, si vniuersos lucreris, te vnum perdens? Quāobrem cum omnes te habeāt, esto tu etiā ex habentibus vnus.*

Quid solus defraudaris munere tui? Vsquequò vadens spiritus, & non rediens? Vsquequo non recipie te & ipse inter alios vice tua? Sapientibus, & insipientibus debitor es, & soli negas te tibi? Stultus & sapiens, seruus & liber, diues & pauper, vir & fœmina, senex & iuuenis, & clericus & laicus, iustus & impius, omnes pariter participant te, omnes de fonte publico bibunt, pectore tuo? & tu seorsum sitiens stabis? Si maledictus qui partem suam fecit deteriorem; quid ille, qui se penitus reddit expertem? Sane deriuentur aquæ tuæ in plateas, homines, & iumenta, & pecora bibant ex eis; qui & camelis pueri Abrahæ potum tribuas: sed inter cæteros bibe tu de fonte putei. Alienus inquit, non bibat ex eo. Nunquid tu alienus? Cui non alienus, si tibi es? Denique qui sibi nequam, cui bonus?

PROPOSITIO XC.

Et hoc Dominus, inquit S. Thomas loco citato, paupertatis institutor docuit suo exemplo. Habebat enim loculos Iudæ commissos, in quibus recondebantur ei oblata, vt habetur Ioann. 12.

HÆC Propositio falsam & mutilatam citationem continet & Theologũ semper infidelem demõstrat, quia ea quibus statim

posset conuelli, consultò omisit. Subiungit enim S. Thomas: *Nec obstat, quod Hieronymus dicit super Matth. Quod si quis obijcere voluerit, quoniam Iudas peccuniam in loculis portabat: respondemus; quod rem pauperum, in suos vsus conuertere, nefas putauit; scilicet soluendo tributum: quia inter illos pauperes praecipue erant discipuli, in quorum necessitates pecunia loculorum Christi expendebatur. Dicitur enim Ioann. 4. Discipuli abierunt in ciuitatem, vt cibos emerent. Et Ioann. 13. dicitur, quod discipuli putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei IESVS: Eme ea quae opus sunt nobis ad diem festũ, aut egenis aliquid daret.* Hæc S. Thomas. Ex quibus clare patet, quod Christus loculos habuit, vt pecunia ipsorum in vsus pauperum conuerteretur, inter quos tamen pauperes erant & Apostoli. Quod subiicuit Theologus. Sed quia hoc argumentum est commune eorum, qui impugnant paupertatem in communi, vt patet ex Opusculis SS Thomæ & Bonauenturæ: ideo adducenda sunt ea, quæ hi SS. Doctores dicunt ad confutationem huius argumẽti. Reuera enim perbellum est argumentum. Christus habuit loculos. Ergo Religiosi habeant oculos, scilicet, aureos. Simile est illud: Apostoli conseruabant pretia. Ergo Religiosi habeant prædia. Nimirum parua est differentia inter *pretia & prædia*. His argumentis vtitur & noster Grãmaticus: sed errauit; voluit dicere Theologus. In gratiã ergo eius promam dicta Sanctorũ. In primis ergo S. Thomas Opusc. 19. Cap. 6. ait *At illud quod octauo loco obijcitur dicendũ, quod quamuis non sit*

praeceptum, quod nihil pecuniae ad vsus necessarios reseruetur, est tamen consilium, nec Dominus loculos habuit, quasi alias ei non potuisset prouideri, sed vt infirmorum gerens personam, vt sibi licitum crederent quod à Christo obseruatum viderent; vnde Ioann 12. super illud: Et loculos habens: dicit Glossa: Cui ministrant Angeli, loculos habet in sumptus pauperum, condescendens infirmis. Et super illud Psal. 103. Producens fœnum iumentis: dicit Glossa: Dominus loculos habuit in vsus eorum, qui cum ipso erant, & suos, personam infirmorum magis suscipiens, vt ibi: Tristis est anima mea. Habuit & religiosas mulieres in comitatu, quae ministrabant ei de substantia sua. Praeuidit enim multos infirmos futuros, & ista quaesituros, & tamen loculos quos habebat, ex possessionibus non impleuerat, sed ex his quae ei à deuotis fidelibus administrabantur Et in responsione ad 14. *Sicut supra dictum est, Dominus pecuniam reseruari fecit ad necessarios vsus, vt infirmis condescenderet: Et ideo non est reputandũ pro superstitione, si aliqui perfecti viri pecuniam reseruare nolunt: sicuti etiam vt infirmis condescenderet, cum publicanis comedebat, & vinum bibens, & alijs cibarijs cõmuniter vtens Nec tamen reputandi sunt superstitiosi Sacti Patres in eremo, qui à vino, & alijs cibarijs delicatis abstinebant, & tamen Dominus quamuis pecuniam reseruari fecerit, non tamen eam de aliquibus*

bus

bus proprijs possessionibus habebat, sed magis ei à fidelibus per modum eleemosynæ ministrabatur. Vnde dicitur Luc. 8. quod mulieres quadã sequebantur Dominum, ministrantes de facultatibus suis. Hæc S. Thomas.

Quid autem dicat S. Bonauentura, deinceps aduerte. In primis ergo Opuscu. de Paup. Christi ait: *Ad illud, quod Christus habuit loculos, dicendum, quod Christus habuit loculos, tribus de causis. Habuit enim loculos pro pauperibus alijs: secundum quod dicit Hieronymus in auctoritate suprà posita: Christus tantæ paupertatis fuit &c. Et hoc nõ tollit paupertatem summam. Habuit etiam loculos compatiendo infirmis. Sicut dicitur in Glossa super illud Psal. Producens fœnum iumentis; Dominus loculos habebat, vel habuit in vsus eorum, qui cũ eo erant, & suos: & religiosas mulieres in cõitatu, quæ ei ministrabant de substantia sua, in his infirmorũ magis personã suscipiens. Præuidit enim multos infirmos futuros, & ista quæsituros, & ibi eorundẽ personam suscepit vbi dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortẽ*] *Et his duobus super illud Ioan. 12. Ea quæ mittebantur &c. Glossa: Cui Angeli ministrabãt, loculos habet in sumptus pauperũ, cõdescendẽs infirmis*] *Habuit etiã loculos in articulo necessitatis, vt potè quãdo transibãt per Samaritanos. In quo etiã articulo discipulis loculos habere permisit, secũdũ illud: Quãdo misi vos sine sacculo, & pera, &c. Glossa: Non eadẽ*

regula viuendi, persecutionis, qua pacis tempore, discipulos informat. Missis quidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in via præcepit, ordinans scilicet, vt qui Euangelium nunciant, de Euangelio viuant. Instante vero mortis articulo, & tota illa gente Pastorem simul & gregem persequen te, congruam tempori illi regulam decreuit, permittens vt tollerent necessaria victui, donec sopita persecutorum insania, tempus Euangelizandi redeat] *Ex his enim Glossis manifeste apparet, quod modus habendi loculos in Domino in nullo minuit paupertatem. Sic enim Dominus condescendit infirmitati, & necessitati, vt tamen salua esset forma paupertatis, & exemplum quod præcipue monstrare venerat hominibus. Iuxta quod dicit Apostolus,* 2. *Factus est pro nobis egenus, vt illius inopia diuites essemus, paupertatem scilicet altissimam voluntarie imitando.* Hæc ibi. In Apologia verò Paup. sic ait: *Vnigenitus Dei, cum diues esset in omnes, pro nobis adeo factus est egenus, vt alieno cibo vesceretur. Non sine magna dispensatione diuini consily loculos fecit deferri, quorum tamen custodiæ illum deputauit discipulum, quem furem ac proditorem præsciebat esse futurum. Habuit enim loculos Christus ad consolandum infirmos, ad refellendum improbos, & ad informandum perfectos. Vnde & huiusmodi & actus, scilicet habere, loculos in Christo, respectu infirmorũ, fuit condescensiuus, ad consolandum eos, qui proprys loculis carere nolunt sicut*

Augusti-

Augustinus ait in lib. de Oper. Monach. Dominus more misericordiæ suæ, infirmioribus compatiens, cum ei Angeli possent ministrare, loculos habebat, quibus mitteretur pecunia, quæ conferebatur, vtique à bonis fidelibus, eorum victui necessaria, quos loculos Iudæ commendauit] *Respectu autem impiorum, fuit actus commonitorius, primo quidem ad refellendum hæreticos, qui loculos reprobant, & detestantur. Unde Augustinus super Ioann. Homil. 50. Quare loculos habuit, cui Angeli ministrabant, nisi quia Ecclesia loculos ipsius habitura erat? Unde & loculos habebat, vt doceret non esse peccatum loculos habere*] *In his Augustinus Manicheorum refellit impietatem condemnantium Ecclesiæ statum, propter rerum temporalium possessionem. Secundo commonitorius fuit, ad deterrendum auaros, qui loculos, concupiscunt. Quanquam enim ad mitigationem cupiditatis, Dominus Iudæ loculos commisisset, ipse tamen adeo cupiditatis igne exarsit, vt ipsum Dominum pretio paruo venundaret. Vnde Chrisost. super Ioann. Si vero quis scrutabitur quid furi existenti loculos commisit pauperum, & dispensare fecit auarũ existentem? vt omnem abscinderet occasionem. Eteni sufficientem habebat ex loculo coucupiscẽtiæ mitigationẽ sed propter nequitiam multam, quam volebat cõprimere Christus, multa condescensione ad eũ vtens nõ incusabat surripientem, obstruens perniciosam con-*

cupiscentiam, & omnem auferens occasionem] Huc usque Chrysost. aperte declarans, quod non penuria paupertatis, sed nequitia cupidæ mentis, causa fuit tantæ impietatis. Respectu vero perfectorum fuit actus informatorius. Si quidem quantum ad modum habendi, forma fuit perfectionis in Ecclesiasticis personis, maxime Cœnobitis, ut ad exemplum Christi, & discipulorum eius, nullus sibi quicquam approprìet, sed habeant omnia communia. Unde Augustinus super Ioann. Habebat Dominus loculos & a fidelibus oblata conseruans, suorum necessitatibus, & alijs indigentibus tribuebat. Tunc primùm Ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, ut intelligeremus, quod præcipit, non cogitandum de crastino esse, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecuniæ seruaretur à Sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur] Hæc August. Qui formam regulariter viuentium describens, sicut habetur 12. q. 1. ait. Cum huius nostræ Congregationis fratres non solum facultatibus, sed etiam volūtatibus proprijs, ipsa Ordinis susceptione renunciauerint, certum est nihil habere, possidere, dare, vel accipere sine superioris licentia debere] Quantū autem ad modum dispensandi, forma fuit perfectionis Ecclesiæ Prælatis, ut exemplo Christi bona Ecclesiastica dispensent ad sustentationē ministrorum Ecclesiæ & ad pauperū releuandas miserias. Vnde Chrysost. super Ioann. de loculis Christi loquens quæstionem proponit, Qualiter, inquit, non peram

non

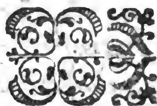
non virgam, non æs iubens deferre, mar supium ferebat? Respondens subdit: Ad inopum ministerium vt discas, quoniam valde pauperem & crucifixum, huius oportet partis multam facere procurationem. Multa enim ad nostram dispensans doctrinam agebat. In his ostendit Chrysostomus, quod viris perfectis competat, miserabilium personarum gerere curam; quod maximè locum habet in Prælatis Ecclesiæ, quorum perfectioni consonat, & spiritualiter, & etiam corporaliter, pascendis sibi commissis gregibus intendant. Vnde Prosper in lib. de Vita Contemplatiua. *Scientes viri Sancti, nihil aliud esse res Ecclesiæ, nisi vota fidelium, & pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vindicauerunt in vsus suos, vt proprias, sed vt commendatas, pauperibus erogauerunt: hoc est, possidendo contemnere; non sibi, sed alijs possidere, & nec cupiditate habendi, Ecclesiæ facultates ambire: sed pietate subueniendi eas suscipere, & quod habet Ecclesia, cum omnibus nihil habentibus habere commune, nec aliquid inde eis, qui sibi sufficiunt, de suo erogare cum nihil aliud sit habentibus dare, quam perdere*] Quantum vero ad modũ vtendi, forma fuit perfectionis ipsis populis, ac cæteris huiusmodi paupertatẽ professis, vt cum ex amore paupertatis, semper carere loculis cupiant, solum quando apertæ necessitatis vrget articulus loculos ferant. Ipse siquidem Christus sustentabatur à suscipientibus, vel à mulieribus comitan-

mitantibus eum, sicut in Luca scribitur, quod ibant cum eo mulieres: quæ ministrabant ei de facultatibus suis. Cum tamen per Samariam trnasiuit, in qua quidem ciuitate (vt dicit Euangelista) hospitium habere non potuit, de loculis vixit; sicut dicitur in Ioanne, quod discipuli abierant in ciuitatem, vt cibos emerent. Vnde super illud Lucæ, Quando misi vos sine sacculo & pera, &c. dicit Glossa: Si per inhospitales regiones transimus, plura viatici causa licet portari, quàm domi habeamus. Constat autem, quod valde pauper est, qui plura portat in via, quàm habeat, vbi habitat habitatione determinata. Quod si forte quis dicat perfectionis formã nullo tempore esse intermittendã. Respondet ad hoc Beda super Lucam, dicens super illud, Nunc qui habet sacculũ, tollat similiter & perã. Non eandem viuendi regulam persecutionis, quæ pacis tempore insinuat. Sunt namque virtutes; quæ semper obnixeque tenendæ sunt. & sunt quæ tempore, locoq; prouida sunt discretione mutandæ. Quis enim nesciat viscera misericordiæ, benignitatem, humanitatem, patientiã, modestiã, castitatẽ, fidem, spem, charitatẽ, & his similia, sinè vlla temporũ intercapodine esse seruanda? At vero famem, vigilias, nuditatem, lectionem, psalmodiã, orationem, laborem operandi, doctrinã, silentiũ, & cætera huiusmodi, si quis sẽper exequenda putauerit non modo se horum fructu priuabit, sed & notã indiscretæ obstinationis incurret, Magister itaq; Deusq; virtuinm.

virtutum, vt modum discretionis insinuet. missis ad prædicandũ discipulis, ne quid tollerent in via præcipit, videlicet ordinans, vt qui Euangeliũ annunciant, de Euangelio viuant. Mortis vero tẽpore illo instante, & tota simul gente pastorũ, gregemq; perseq̃te, congruam tempore decreuit regulam, pecuniam, scilicet, victui necessariam, donec sopita persecutionum insania, tempus euangelizandi redeat, tollere permittendo. Hæc Beda. Ex prædictis ergo patenter elucet quod omnis perfectionis splendor & speculum IESVS CHRISTVS, ob sex rationes præfatas, ac triplicem vtilitatem aggregatione quadam, in perfectionis senarium consurgentem, mirabili quodam modo in habendo loculos & infirmos simplici modo consolatur, & impios dupliciter arguit, & perfectos tribus modis informat. In quibus & illud est omni admiratione, & laude, & imitatione dignissimum, quod sic paupertatem CHRISTVS tenuit, vt statum diuitum non damnaret, sic & habentibus pecuniam conformem se reddit, vt paupertatis summæ formam perfecte seruaret. Vnde super illud Mat. Vade ad mare. Glossa: Dominus tantæ paupertatis fuit, vt vnde tributa solueret, non haberet. Iudas quidem communia in loculis habebat, sed res pauperum in vsus suos conuertere, nefas duxit, ipsum dans exemplum nobis. Hæc Glossa. Non igitur loculi Christi ad fomentum cupiditatis trahendi sunt

Sicut

Sicut enim in Saluatore nostro crucifixo nihil fuit, quod sæculares glorias, aut delitias saperet, sic nil egit, nil docuit, per quod mundi diuitias appetendas esse mõstraret, quin potius vt nos ad perfectæ paupertatis amorem accenderet, in huius mundi campum hostem expugnaturus ingrediens, de pauperrima Matre pauperrimus prodijt: sed & hostiam Deo Patri vt Pontifex offerens, nudus in cruce pependit, nec non vt veritas eius tanquam perfectissima rectitudinis, nequaquam discordaret medium ab extremis, tota vita ipsius caminus paupertatis fuit. Huius igitur inuictissimi Ducis nuditate, tanquam armatura circumdati, & in eo sperantes, qui ait: Confidite, ego vici mundum, in ipsius pauperis crucifixi nomine, hostiles excipiamus insultus. Hæc S. Bonauentura. Quibus manifestè monstrauit infirmitatem Theologi, vt pote qui argumentum infirmorum protulerit: neque est necesse amplius ea expendere.

PRO-

PROPOSITIO XCI.

Et discipuli eius post eius resurrectionem, a quibus omnis Religio sumpsit origionem, pretia prædiorũ conseruabant, & distribuebant illa, prout unicuiq; opus erat.

QVIA istud argumentum de Apostolis tempore S. Thomę objiciebatur ab impugnãtibus paupertatem in cõmuni, consultum est adducere ea, quę S. Thomas docet de Paupertate Apostolica. In primis ergo Opusc. 17. cap. 15 sic ait: *Dominus electis duodecim Apostolis, ad prædicandum eos mittens, concessa eis miraculorum potestate, inter cetera vitæ documenta, primo inducit paupertatis doctrinam, dicens Matth. 10. Nolite possidere aurum neque argentum in zonis vestris, non peram in via. Quod exponens Eusebius Cesariensis dicit: Prohibebat eis auri & argenti, & æris possessionem, præcognitione futurorum. Contemplabatur enim quod qui sanandi erant per eos, & ab incurabilibus passionibus liberandi, vellent eis cedere in omnibus bonis suis] Et post aliqua subdit: Putabat oportere conductos arrha Regni Dei, terrena despicere, vt nec argentum, nec aurum, nec possessiones, nec quicquam eorum, quæ mortales appretiantur, condignum existiment, datis sibi cœlestibus opibus]*

opibus] Nec non cum milites eos faceret regni Dei, monebat eos colere paupertatem. Nullus enim militans Deo: implicat se huius vitæ negotijs, vt placeat Deo & sic Hieronymus dicit super Matth. Qui diuitias detruncauerat, scilicet, in verbis præmissis propemodum etiam vitæ necessaria amputat, vt Apostoli Doctores Religionis, qui instruebant omnia Dei prouidentia gubernari, seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino] & sicut Chrysostomus dicit super Matth. Per hoc præceptum primo quidem Dominus discipulos facit non esse subiectos: secundo ab omni eos liberat solicitudine, vt vacationem omnem tribuant verbo Dei: tertio docet eos suam virtutem] Qualis ergo esse debeat qui euangelizat regnum Dei, præceptis euangelicis designatur, hoc est vt subsidij temporalis adminicula non requirat, fideiq; totus inhærens, putet quo minùs ista requirat, magis posse suppetere. vt Ambrosius dicit super Lucam. Manifestum est autem quod si Apostoli possessiones suscepissent, non minùs sed multò magis suspecti fuissent, quod propter quæstum prædicarent, quam si aurum vel argentum possiderent: multo etiam maiori solicitudine, circà agrorũ culturam occuparentur, multoq; maius est sæculare adminiculũ ex agris, vel vineis possessis, quam si bona mobilia habeantur. Manifestum est igitur secundũ expositiones præmissas, Apostolis interdictum fuisse, ne agros, vel vineas, vel alia huiusmodi bona immobilia possiderent. Quis autem dicat nisi hæreticus, primam

mam instructionem discipulorum à Christo, perfectioni Euangelicæ dergare? Mentiuntur ergo in doctrina fidei, dicentes, minoris esse perfectionis eos, qui communibus possessionibus carent. Est autem vlterius considerandum, qualiter præcepta Domini præmissa, fuerant ab Apostolis obseruata: quia vt Augustinus dicit in libro contra mendacium: Diuinæ scripturæ non solum præcepta Dei retinent, sed etiam vitam moresque iustorum, vt si forte occultum est, quemadmodum accipiendum sit quod præcipitur, in factis iustorum intelligatur. Quod autem nihil temporalium possiderent, aut etiam in viâ deferrent, ante tempus passionis, aperte ostenditur ex hoc quod legitur Lucæ 22. vbi Dominus discipulis dixit: Quando misi vos sine sacculo & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Sed quia ibi subditur: Dixit ergo eis, Sed nunc qui habet sacculũ, tollat similiter & perã: posset alicui videri, quod Dominus totaliter priora præcepta relaxauerit. Sed hanc relaxationem, quantũ ad personas Apostolorũ, ad solum tempus imminentis persecutionis esse referendã, apparet ex verbis Bedæ, qui dicit, Non eadẽ viuendi regula persecutionis tempore, qua pacis, discipulos informat Missis quidem discipulis ad prædicandũ ne quid tollerent in via præcepit ordinãs scilicet, vt qui Euãgeliũ nũtiãt, de Euangelio viuãt

Mortis vero instante periculo, & tota simul gente pastorem gregemque persequente congruam temporis regulam decernit, permittens ut tollant victui necessaria, donec sopita insania persecutorum tempus euangelizandi redeat. Ubi nobis quoque dat exemplum, ex iusta nonnunquam causa instante, quædam de nostri propositi rigore posse sine culpa intermitti. Ex quo etiam apparet ad rigorem Euangelicæ disciplinæ pertinere, quod aliquis careat omni terrena possessione. Quid autem super hoc Apostoli post passionem seruauerunt, & seruandum tradiderunt; aperte in Act: Apostolorum docetur. Legitur enim Act. 4. quod multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia Et ne aliquis dicat, eos habuisse possessiones cōmunes, puta agros, vel vineas, vel aliquid huiusmodi, hoc ex sequentia excluditur. Sequitur enim, Quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorū. Ex quo patet hanc esse Euangelicæ vitæ obseruantiam, ut ea quæ ad necessitatē vitæ pertinent, possideantur communiter, possessionibus omnino à possessoribus

abdi-

abdicatis. Quod autem hoc ad abundantiorem perfectionem pertineat, apparet per Augustinum in lib. de doctrina Christiana, vbi dicit: Qui crediderunt ex Iudæis, ex quibus facta est prima Ecclesia Hierosolymis, satis ostenderunt, quanta vtilitas fuerit sub pedagogo, id est, sub lege custodiri. Namque tam capaces extiterunt Spiritus Sancti, vt omnia sua venderent, eorumque pretium indigentibus distribuendum, ante Apostolorum pedes ponerent. Et postea subdit, Non enim hoc vllas Ecclesias gentium fecisse scriptum est, quia non tam propè inuenti erant, qui simulachra manufacta Deos habebant. Videtur tamen huius rei aliam rationem assignare Melchiades Papa, qui vt habetur 12. q. 1. dicit, Futuram Ecclesiam in gentibus Apostoli præuiderant: idcirco prædia in Iudæa minimè sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At vero cum inter turbines & aduersa mundi succresceret Ecclesia, ad hoc vsque peruenit, vt non solum gentes, sed etiam Romani Principes, qui totius orbis Monarchiam tenebant, ad fidem Christi, & baptismi Sacramenta concurrerent. Ex quibus vir Religiosissimus Constantinus primus licentiam dedit, non solùm fieri Christianos, sed etiam fabricandi Ecclesias, & prædia constituit tribuenda. Et in sequenti capite dicit Vrbanus Papa: videntes Summi Sacerdotes, & alij, atque Leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis posse conferre, si hæreditates & agros quos vendebant, Ecclesijs quibus præsidebant Episcopi

traderent, eo quod ex sumptibus eorum, tam præsentibus, quam futuris temporibus, plura & electiora possent ministrare fidelibus communem vitam ducentibus, quam ex pretio eorum; cœperunt prædia & agros, quos vendere solebant, matricibus Ecclesiis tradere, & ex sumptibus eorum viuere. Ex his ergo videtur, quod melius sit possessiones in communi habere, quam alia mobilia ad victum pertinentia, & quod in primitiua Ecclesia prædia vendebantur, non quia hoc esset melius, sed quia præuidebant Apostoli, quod apud Iudæos Ecclesia duratura non erat, partim propter infidelitatem, partim, propter excidium, quod eis imminebat. Sed si quis recte consideret, hæc præmissis non contrariantur. Ecclesia enim in sui primordio in omnibus membris suis talis fuit, qualis postmodum fuisse apud perfectos quoscunque inuenitur. Sicut enim natura, sic & gratia debuit à perfectis initium assumere: & ideo Apostoli, secundum illum statum fidelium t vitam ordinauerunt perfectioni conuenientem; vnde dicit Hyeronimus in lib. de Illust. viris Aparet talem primam Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonia egentibus diuidantur, orationi vacetur, & psalmis, doctrinæ quoque, & continentiæ. Hic autem modus viuendi perfectioni congruus fuit apud primos credentes, non solum in Iudæa sub Apostolis, sed etiam apud Aegyptum sub Marco Euangelista,

gelista, vt ibidem Hieronymus dicit, & sicut in 2. libro Ecclesiasticæ Historiæ narratur. Processu vero temporis, multi in Ecclesiam erant intraturi, qui ab hac perfectione deficerent, quod non erat futurum ante Iudæorum excidium, sed Ecclesia apud gentes multiplicata. Quod postquam contigit, vtile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, vt prædia & agri Ecclesiis conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter imperfectiores, qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valerent. Et Opusc. 19. Cap. 6. ad 15. ait: *Quod Apostoli reseruabant pecunias, & etiam colligebant, vt sanctis pauperibus, qui prædia sua vendiderant propter Christum, necessaria ministrarent: nec tamen illas pecunias habebant ex aliquibus possessionibus, sed ex eleemosynis fidelium. Quod etiam dicitur, quod nullus egenus erat inter eos, non est intelligendum, quin Apostoli, & primitiuæ Ecclesiæ discipuli, multas egestates, & penurias sustinuerint propter Christum: cum dicatur 1. Cor. 4. Vsque in hanc horam esurimus, & sitimus. &c. & 2. Cor. 6. In multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus. Glossa: victus vel vestitus: sed quia de his quæ haberi poterant, vnicuique secundum quod opus erat, tribuebant, vt quantum ei facultas suppeteret, omnium indigentias releuarent.* Et iterum *ad 16. Quamuis illud præceptum: In viam gentium ne abieritis, fuerit post resurrectionem totaliter reuocatum, eo quod primum oportebat Iudæis verbum Dei loqui, & sic transire*

ad gentes, vt dicitur Actor. 13. tamen hoc, quod Dominus dixerat Apostolis, quod non secum necessaria ferrent, non totaliter reuocauit in cœna, sed solum tempore persecutionis, quando à persecutoribus necessaria hebere non potuissent: vnde Lucæ 22. Qando misi vos, &c. Glossa: Non eadem viuendi regula persecutionis tempore, qua pacis, discipulos informat. Missis siquidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in via præcepit, ordinans scilicet, vt qui Euangelium nuntiat, de Euangelio viuat. Instante vero mortis articulo, & tota illa gente pastorem simul ac gregem persequente congruam tempori regulam decernit, permittens necessaria victui, donec sopita persecutorum insania, tempus euangelizandi redeat. Et Glossa dicit, In hoc nobis quoque datur exemplum, vt nonnunquam causa instante, quædam de nostri propositi rigore sine culpa intermittere possimus. Verbi gratia. Si per inhospitales regiones iter agimus plura viatici causa licet portare, quam domi habeamus. Sed quia quidam hæretici, quorum est illa obiectio, glossam non recipiunt, ipso textu ostendemus, quod multiplicatis fidelibus discipuli Christi secum necessaria in via non portabant. Dicitur enim in vlt. Can. Ioan. Charissime fideliter facis, quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos. Et infra: Pro nomine eius profecti sunt nihil accipientes à gentilibus: nos ergo debemus suscipere huiusmodi. Non autem esset necessarium quamuis à gentilibus nihil acciperent, quod

recipe-

reciperentur à fidelibus, si secum necessaria ad victum deferrent: quod etiam patet per Glossam ibi, quæ dicit: Pro nomine eius profecti sunt, alieni à rebus proprijs. Hæc S. Thomas. Ex quibus patet, Apostolos paupertatem in communi seruasse: & licet pretia prædiorum conseruabant, hoc tamen erat propter elargitiones in fideles, & quia ea quæ ad necessitatem vitæ pertinebant, possidebantur ab eis communiter, possessionibus omnino, à possessoribus abdicatis. Et hic erat modus viuendi perfectioni congruus, qualis fuit apud primos credentes. Processu vero temporis multi erant in Ecclesiam intraturi, qui ab hac perfectione deficerent, ideo vtile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, vt prædia, & agri Ecclesijs conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter infirmiores, qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valerent. Vnde patet, quod propter perfectissimas Religiones non expedit habere predia. Theologus ergo infirmiorum, & eorum qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valent, argumentum, iuxta S. Thomam, produxit.

PROPOSITIO XCII.

Quin etiamsi Apostoli vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, proculdubio stabiles & certos reditus acceptassent.

HÆC Propositio multum derogat perfectioni paupertatis Apostolorum; imo meo iudicio videtur hæresim inuoluere: quæ omnia ordinatè sequentibus rationibus probo.

Prima ratio incipit à Capite Christo. Christus enim quamuis vni loco Iudææ fuit adstrictus (eo modo, quo nunc Religiosorum Prædicatorum, possessiones in communi habentium Monasteria vni loco, scilicet, regno, sunt adstricta, quamuis in illo multis in locis ipsi Religiosi prædicent) nec circuiuit tot mundi regiones, nihilominus stabilas, & certos reditus non acceptauit, sed paupertatem etiam in communi professus est. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, non tamen stabilas, ac certos reditus acceptassent. Nunquid enim discipuli à Magistro, serui à Domino, Apostoli à Christo discordassent? Impium est sane dicere, quod ab exemplo Christi discrepassent.

Secunda ratio est talis. Apostoli tunc dum cum eis erat sponsus, vni loco adstricti erant, sicut & Christus: & tamen Christus dederat eis præceptum Matth. 10. *Nolite possidere aurum, neque argentum, pecuniam in zonis vestris*

vestris: *non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam.* Ergo etiamsi fuissent vni loco adstricti, nec debuissent circuire tot mundi regiones, non tamen acceptassent certos & stabiles reditus.

Tertia ratio desumitur ex fine, propter quem Christus dedit tale præceptum Apostolis, quem S. Thomas explicat Opusc. 17. Cap. 15. Verba eius sunt: *Nolite possidere aurum, neque argentum in zonis vestris, non peram in via. Quod exponens Eusebius Cæsariensis dicit: Prohibebat eis auri, & argenti, & æris possessionem, præcognitione futurorum. Contemplabatur enim, quod qui sanandi erant per eos, & ab incurabilibus passionibus liberandi, vellent eis cedere in omnibus bonis suis.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen sanandi per eos, & ab innumerabilibus passionibus liberandi, vellent eis cedere in omnibus bonis suis. Ergo etiamsi vni loco fuissent adstricti, ex præcepto Christi non acceptassent bona. Pergit S. Thomas, & adfert ex eodem Eusebio: *Putabat oportere conductos arrha regni Dei, terrena despicere, vt nec aurum, nec argentum, nec possessiones, nec quicquam eorum, quæ mortales appretiantur, condignum existiment, datis sibi cœlestibus opibus. Nec non cum milites eos faceret regni Dei mouebat eos colere paupertatem. Nullus enim militans Deo, implicat se huius vitæ negotijs, vt placeat Deo.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen conducti fuissent arrha regni Dei, tanquam milites eiusdem regni Dei. Ergo etiamsi fuissent adstricti vni loco, non aurum, non argentum, non possessiones habuissent, sed paupertatem

pertatem, vtique in communi, coluissent, & non se impli cassent huius vitæ negotijs, vt placerent Deo. Subdit S. Thomas: *Et sic Hieroynmus dicit super Matth. Qui diuitias detruncauerat, scilicet in verbis præmissis, propemodũ etiã vitæ necessaria amputat, vt Apostoli Doctores veræ religionis, qui instituebant, omnia Dei prouidentia gubernari, se ipsos ostenderẽt, nihil cogitare de crastino.* Sed etiamsi Apostoli fuissent vni loco adstricti, tamen omnia Dei prouidentia crederent gubernari, & se ipsos ostenderent nihil cogitare de crastino. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, non tamen aurum, argentum, aut possessiones habuissent. Vltra addit Diuus Thomas. *Et sicut Chrysostomus dicit super Matth. Per hoc præceptum primo quidẽ Dominus discipulos facit esse subiectos: secũdo ab omni eos liberat solicitudine, vt vacationem omnem tribuaat verbo Dei: tertio docet eos suam virtutem.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen non fuissent subiecti, & ab omni liberi solicitudine, vacationem omnem tribuissent verbo Dei, & virtutem Dei sensissent. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, non aurum, argentum possedissent. Amplius S. Thomas ait: *Qualis ergo debeat esse qui Euangelizat regnum Dei, præceptis Euangelicis designatur, hoc est, vt subsidij sæcularis adminicula non requirat, fideique totus inhærens, putet quo minus ista requirat, magis posse suppetere, vt Ambrosius dicit super Lucam.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissens adstricti, tamen subsidij sæcularis adminicula non requirerent, fideique toti inhærentes, putarent quo minus ista requirerent magis posse suppetere. Ergo etiamsi vni loco fuissent adstricti, possessiones non habuissent.

Quarta

Quarta ratio sumitur ex verbis eiusdem S. Thomæ loco citato. *Manifestum est*, inquit, *quod si Apostoli possessionem suscepissent, non minus, sed multo magis fuissent suspecti, quod propter quæstum prædicarent, quam si aurum, vel argentum possiderent: multo etiam maiori solicitudine circa agrorum culturam occuparentur, multoq; maius est sæculare adminiculum, ex agris, vel vineis possessis, quam si bona mobilia habeantur.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, & si in illo loco possessiones acceptantes, non minus, sed multo magis suspecti fuissent, quod propter quæstum prædicarent, & maiori solicitudine, circa agrorum culturam occuparentur. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, possessiones tamen non acceptassent. Consonat huic rationi id, quod habet S. Thomas 3. p. q. 40. art 3. in corp. *Si Christus diuitias haberet, cupiditati eius prædicatio adscriberetur. Vnde Hieronymus dicit super Matth. Quod si discipuli eius diuitias habuissent, viderentur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicasse. Et eadem ratio est de Christo.* Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, diuitias non habuissent: nam alias cupiditati eorum prædicatio adscriberetur, & viderentur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicasse.

Quinta ratio sumitur ex verbis S. Thomæ loco immediatè citato vbi inter alias rationes, quare Christum decuit in hoc mundo pauperem vitam ducere, hanc quartam adfert: *Vt tanto maior virtus diuinitatis eius ostenderetur, quanto per paupertatem videbatur abiectior. Vnde dicitur in quodam sermone Ephesini Concilij: Omnia paupera & vilia elegit, omnia mediocria, & plurimis ob-*

ſcura, vt diuinitas cognoſceretur orbem transformaſſe terrarum propterea pauperculam elegit Matrē, pauperiorem patriam, egenus fuit pecunijs, & hoc tibi exponit præſepe. Hæc S. Thomas. Addo ego, quod & pauperes Apoſtolos elegit, vt habetur Iac. 2. *Audite fratres mei dilectiſſimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod repromiſit Deus diligentibus ſe?* Ideo Luc. 7. inter alia ſigna aduētus veri Meſſię ponit; *pauperes euāgelizātur.* Sed etiamſi Apoſtoli vni loco fuiſſent adſtricti, tamen per eos virtus diuinitatis Chriſti oſtenderetur. Ergo etiamſi Apoſtoli vni loco fuiſſent adſtricti ſuiſſent tamen per paupertatem abiecti: imo tanto per paupertetem abiectiores, quanto per eos maior virtus diuinitatis Chriſti debebat oſtendi. Eò magis quia Chriſtus quamuis manſerit ſimul cum Sanctiſſima Matre ſua, & patre ſuo putatiuo, ſatis longo tempore ſilentij, vni loco adſtrictus; tamen in paupertate vixit, & non diuites, qui ſibi miniſtrarent, elegit. Ergo & Apoſtoli ad imitationem ſui capitis, quamuis vni loco adſtricti, paupertatem tamen coluiſſent.

Sexta ratio ſpectat ad idem, & ſumitur ex verbis Pauli. 1. Cor. cap. 1. *Videte*, inquit, *vocationem veſtram fratres, quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus. vt confundat ſapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret: vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius. Ex ipſo autem vos eſtis in Chriſto IESV, qui factus eſt nobis ſapientia à*

Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redeptio: vt quemadmodum scriptum est, Qui gloriatur, in Domino glorietur; Ideo & Paulus Cap. 2. eiusdem Epistolæ ait: *Et ego in infirmitate, & timore & tremore multo fui apud vos.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, voluisset Deus, vt non gloriaretur omnis caro in conspectu eius. Ergo etiamsi Apostoli fuissent vni loco adstricti, ordinasset Deus, vt essent infirmi, ignobiles, contemptibiles, & quasi non essent. Non essent autem contemptibiles, si diuitias haberent.

Septima ratio redutitur ad idem, & sumitur ex verbis Pauli 1. ad Corinth. cap. 4. *Puto quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendi, tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Nos stulti propter CHRISTVM, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles. Vsque in hanc horam & esurimus & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris: maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus: tanquã purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen fuissent spectaculum mundo, & Angelis, & hominibus. Ergo etaimsi fuissent vni loco adstricti, & esurirent, & sitirent, & nudi essent, & laborarent operantes manibus suis tanquam purgamenta huius mundi fierent, omnium peripsema.

Octaua

Octaua ratio sumitur ex substantia gloriæ Sancti Pauli 2. ad Cor. 11. *Quantam multi gloriantur secundum carnem, & ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit, si quis in faciem vos cædit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos fuerimus infirmi in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico) audeo & ego. Hebræi sunt, & ego: Israëlitæ sunt & ego: Semen Abrahæ sunt, & ego. Ministri Christi sunt (vt minus sapienes dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis suprà modum, in mortibus frequenter. A Iudæis quinquies quadragenas, vna minus accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronũ ex genere, periculis ex gentibus, periculis in Ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus: in labore & ærumna, in vigilijs multis, in fame, & siti, in ieiunijs multis, in frigore, & nuditate: præter ea quæ intrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, solicitudo omniũ Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Si gloriari oportet, quæ infirmitatis meæ sunt gloriabor. Deus & Pater Domini Nostri IESV Christi, qui est benedictus in sæcula, scit quod non mentior. Damasci Præpositus Gentis Aretæ Regis, custodiebat ciuitatem Damascenorum, vt me comprehenderet: & per fenestram in sporta,*

dimissus

dimissus sum per murum, & sic effugi manus eius. Hęc ibi Capite verò 12. ait. *Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis: in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo: cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me coëgistis. Ego enim à vobis debui commendari: nihil enim minus fui ab ijs, qui sunt supra modum Apostoli, tametsi nihil sum: Signa autem Apostolatus mei facta sunt super vos, in omni patientia, in signis, & prodigijs, & virtutibus.* Hęc Paulus. Hæc autem omnia dicit in ordine ad illud quod habet Cap. 10. *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Sed etiamsi Paulus fuisset vni loco adstrictus, tamen gloriaretur in his, quæ infirmitatis suæ essent, & signa Apostolatus eius fuissent in omni patientia, vt gloria eius tota esset in Domino. Ergo etiamsi Paulus fuisset vni loco adstrictus, fuisset tamen in vigilijs multis, in fame, & siti, in ieiunijs multis, in frigore, & nuditate &c.

Nona ratio sumitur ex verbis Pauli ad Galat. 6. *Mihi,* inquit, *absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri IESV Christi, per quē mihi mūdus crucifixus est, & ego mundo.* Sed etiamsi Paulus vni loco fuisset adstrictus, non fuisset euacuata gloria eius in cruce Christi. Ergo etiamsi Paulus vni loco fuisset adstrictus, diuitias mundi in cruce fixisset & mundus in eo nihil sui agnouisset.

Decima ratio sumitur ex verbis Pauli ad Philip. 3. *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. veruntamen existimo omnia de-*

etiamsi Apostoli, vni loco fuissent adstricti. Permanente enim causa finali præcepti in aliqua hypotesi, non possumus præsumere, quod præceptum non liget in illa hypotesi.

Duodecima ratio sit talis. Theologus videtur docere Paepertutem Apostolos coluisse, necessitatis non perfectionis gratia: in quo equidem redolet hæresim; quia suprà probatum est, esse contrariam fidei Christianæ doctrinam asserentium paupertatem ad perfectionem non pertinere. *Quia*, inquit, *vni loco non erant adstricti, sed debebant circuire tot mundi regiones ideo certos & stabiles reditus non acceptarũt.* Id enim indicant illa verba: *Quin etiamsi Apostoli vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, proculdubio etiã stabiles aç certos reditus acceptassent.* Necessitatis ergo gratia, Apostoli certos ac stabiles reditus non acceptauerunt. Sed alias Sancti Patres docent, & sufficiat pro omnibus Theologo S. Thomas, quod paupertas in Apostolis erat perfectionis: ideo supra probatum est, quod paupertas pertinet ap perfectionem, & quod perfectio consistit instrumentaliter & dispositiuè in pauperrate. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen propter perfectionem amplexati fuissent strictam paupertatem. Vis huius argumenri patet ex præcedentibus vbi probatum est; quantum paupertas conferat ad perfectionem. Quia ergo Apostoli paupertatem in communi amplexati fuissent propter perfectionem, vtique eam coluissent, etiamsi vni loco fuissent adstricti, eo ipso quod ea quæ sunt perfectionis exercuissent.

Decimatertia ratio sit talis. Quid sentis Theologe, quod perfectius opus? Possessio bonorum in communi, an paupertas in communi? Si dicas, quod possessio bonorum in

communi

Decima quarta ratio sit talis. Suprà fusè probatum est, quod Christus loculos habuerit, id non fuisse perfectionis ex se, sed condescendentiæ; propter infirmiores & imperfectiores quosque. Quod si loculos habuisse fuit propter imperfectiores, multo magis si permisisset certos & stabiles reditus. Sed impium & hæreticum est dicere, quod si Apostoli fuissent vni loco adstricti, fuissent infirmiores & imperfectiores. Ergo impium & hæreticum est dicere, quod si Apostoli fuissent vni loco adstricti, certos & stabiles reditus acceptassent.

Decima quinta ratio sumitur ex verbis S. Thomæ Opusc. 17. Cap. 15. *Manifestum est*, inquit, *Apostolis interdictum fuisse, ne agros vel vineas vel alia huiusmodi immobilia bona possiderent.* Sed impium & hæreticum est dicere, quod si Apostoli vni loco fuissent adstricti præceptum Domini violassent. Ergo impium & hæreticum est dicere, qnod si Apostoli vni loco fuissent adstricti, immobilia possedissent.

Decimasexta ratio sumitur ex facto. Primi enim Christiani Hierosolymis vni loco adstricti erant, & tamen secundum doctrinam S. Thomæ possessiones in communi non habebant. Docet id expresse S. Thomas in præcedenti Propositione citatus Opusc. 17. Cap. 15. Et præterea Cap. 16. eiusdem Opusc. ait: *Expedit possessiones communes possideri propter eos, qui non sunt summæ perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit.* Opusculo similiter 19 Cap. 6. *Augustinus*, inquit, *præfert perfectionem primitiuæ Ecclesiæ Iudæorum, primitiuæ Ecclesiæ ex Gentibus, in hoc quod omnia sua vendiderunt, pauperribus distribuenda. Sed ipsi ita vendiderunt propria, quod nullas possessiones in communi reseruarunt sibi. Ergo &c.*

In quibus omnibus locis expresſè tradit S. Thomas primos fideles Hieroſolymis conſtitutos, & vni loco adſtrictos nec proprias, nec communes poſſeſſiones habuiſſe. Idem aſſerit S. Bonauentura in Apolog. Paup. Ergo multo magis Apoſtoli etiamſi vni loco adſtricti fuiſſent, poſſeſſiones communes non habuiſſent.

Decima ſeptima ratio ſumitur ex verbis Apoſtolorũ Act. 6. *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo fratres, viros ex vobis boni teſtimonij ſeptem, plenos Spiritu Sancto, & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus. Nos vero orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus. Et placuit ſermo coram omni multitudine.* Sed etiamſi Apoſtoli fuiſſent vni loco adſtricti, orationi tamen & miniſterio verbi iſtantes eſſent. Ergo etiamſi vni loco adſtricti fuiſſent non habuiſſent poſſeſſiones, vnde egenis miniſtraſſent.

Decima octaua ratio ſumitur ex verbis Apoſtoli 1. ad Cor. 9. *Quis militat ſuis ſtipendijs vnquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat? Nunquid ſecundum hominem hæc dico? An & lex hæc non dicit? Scriptum eſt enim in lege Moyſi: Non alligabis os boui trituranti. Nunquid de bobus cura eſt Deo? An propter nos vtique hoc dicit? Nam propter nos ſcripta ſunt. Quoniam debet in ſpe, qui arat, arare, & qui triturat, in ſpe fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus? Si alij poteſtatis veſtræ participes ſunt, quare non potius nos? Sed non vſi ſumus hac poteſtate: ſed omnia ſuſtine-*

sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt? Et qui altari deseruiunt, cū altari participant? Ita Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere. Ego autem nullo horum vsus sum Non autem scripsi hæc, vt ita fiant in me: bonum est enim mihi mori, quam vt gloriam meam quis euacuet. 2. vero ad Corint. Cap. 11. *Gratis Euangelium Dei euangelizaui vobis, alias Ecclesias expoliaui accipiens stipendia, ad ministerium vestri. Et cum essem apud vos, & egerem, nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleuerunt fratres, qui venerant à Macedonia, & in omnibus sine onere me vobis seruaui, & seruabo. Et veritas Christi in me, quoniam hæc gloriatio non infringetur in me, in regionibus Achaiæ. Quare? Quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio & faciam, vt amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem, vt in quo gloriantur, inueniantur sicut nos. Nam eiusmodi pseudo Apostoli, sunt operarij subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi.* Ad idem spectat, quod ait Cap. 12. eiusdem Epist. *Quid est quod minus habuistis præ cæteris Ecclesiis, nisi quod ipse non grauaui vos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, & non ero grauis vobis. Non enim quæro quæ vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filijs. Ego autem libentissime inpendam, & superinpendar ego ipse*

pro animabus vestris, licet plus vos diligens, minus diligar. Sed esto: Ego vos non grauaui: sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Nunquid per aliquem eorum, quos misi ad vos, circumueni vos? Rogaui Titum, & misi cum eo fratrem. Nunquid Titus vos circumuenit? Nonne eodem spiritu ambulauimus? Nonne iisdem vestigiis? Hæc S. Paulus. Circà quæ S. Thomas 3. p q, 40. art. 3. ad 2. *Vt Hieronymus dicit contra Vigilantium, Consuetudinis Iudaicæ fuit, nec ducebatur in culpam, more gentis antiquo, vt mulieres de substantia sua victum atque vestitum Præceptoribus suis ministrarent. Sed quia hoc scandalum facere poterat in nationibus, Paulus se abiecisse comemorat.* Hæc ibi. Opusculo vero 19. Cap. 7. ait. *Maius damnum sequebatur ex prædicatione pseudoapostolorum, quibus prædicandi occasionem Apostolus auferebat, de sumptibus fidelium non viuendo, cum contraria fidei prædicarent, quam de hoc quod Apostolus se labori manuum implicabat, de proprio labore viuens.* Et iterum ait: *A principio conuersionis gentium, quando adhuc in gentibus hoc non consuetum erat, dimittebant sumptus accipere, propter scandalum.* Et iterum ait: *Quod potuit esse aliqua species mali, accipere victum à gentibus, quibus fides prædicabatur, propter hoc quod nouerat eis consuetum.* Sed impium & hæreticum est dicere, quod Paulus vni loco adstrictus alicui onerosus fuisset, & non amputasset occasionem pseudoapostolis, & quod grauasset alios, aut quæreret quæ ipsorum, sunt aut quod scandalum dedisset, aut speciem

ciem aliquam mali præ se tulisset. Ergo impium & hæreticum est dicere, quòd Paulus vni loco adstrictus, certos & stabiles reditus acceptasset, quos vtique non habuisset, nisi per elargitionem & eleemosynam æquè ac sumptus modicos ordinariè necessarios.

Decima nona ratio sumitur ex exemplis Apostolorum, qui pecuniam nolebant accipere oblatam à fidelibus. Sufficiat adferre exemplum de B. Thaddæo, de quo Eusebius lib. 1. Eccles. Hist. Cap. 13. refert. Quod cum post Christi ascensionem Abagarus Rex sanatus ab eodem Apostolo præciperet eundem donari plurimo auro, tum cœlato, tum rudi & informi; ille respuit sic fatus: *Si nostra prorsus dereliquimus, quomodo accipiemus aliena?* Et quamuis Eusebius hunc non existimet Apostolum, sed vnum ex septuaginta duobus discipulis nihilominus S. Hieronymus in Matth. Cap. 10. vna cum S. Bonauentura. In Apolog. Paup. eum potius è duodenario numero Apostolorum fuisse tradit. Dic ergo Theologe, si Apostoli omnia sua dimiserunt, quomodò adstricti vni loco aliena acciperent?

Vigesima ratio est talis. Tandem etiam aliquando Apostoli vni loco adstricti constiterunt, videlicet in quo mortem oppetierunt, vt Ioannes in Asia, & alij alibi. Sed tunc etiam certos & stabiles reditus non acceptarunt. Ergo falsum est, quod si Apostoli vni loco adstricti fuissent certos & stabiles reditus acceptassent.

Vigesima prima ratio talis est. Apostoli paupertatem suam voto firmarunt, vt docent Theologi, & supra probatum est auctoritate S. Thomæ, & S. Augustini, dum ageretur de Apostolis. Credibile autem est, eos vouisse etiam paupertatem in communi, Primo quia S. Thomas 2. 2. q 88. art. 4 ad 3. ait: *Apostoli intelliguntur vouisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus sunt secuti.* Sed non solùm paupertas

in particulari, verum etiam paupertas in communi, pertinet ad perfectionis statum. Ergo Apostoli vouerunt non tantum paupertatem in particulari, sed etiam in communi. Secundò præterea. Apostoli de factò coluerunt paupertatem in communi, vt supra probatum est. Ergo probabile est, quod paupertatem in communi voto firmarint. Quia enim Apostoli in fastigio perfectionis erant positi; præsumendum est, quod opera perfectiori modo faciebant quo Deo gratiora efficerentur. Perfectius autem & acceptius est Deo opus, quod fit ex voto, quam quod fit sine voto. Ergo præsumendum est, quod opus paupertatis in communi seruauerint ex voto. Tertio præterea. Aliqui Religiosi vouent paupertatem etiam in communi; vel quia vouent paupertatem secundum Regulam, quæ excludit possessionem bonorum in communi, vel quia expresse vouent ipsam paupertatem in communi. Sic & in Regula Societatis IESV oblata Iulio III. & ab eo confirmata habentur hæc verba: *Voueant singuli & vniuersi perpetuam paupertatem, vt non solum priuatim, sed neque etiam communiter, possint professi vel vlla eorum domus aut Ecclesia, ad aliquos prouentus, reditus, possessiones, sed nec ad vlla bona stabilia, præter ea quæ oportuna erunt ad vsum proprium, & habitationem retinenda, ius aliquod ciuile acquirere, rebus sibi ex charitate donatis, ad necessarium vitæ vsum contenti.* Sed Religiosi ad imitationem Apostolorum vouent paupertatem in communi: & non est præsumendum, quod perfectiorem paupertatem voueant, quam Apostoli, quia hoc esset derogare perfectioni Apostolorum. Ergo multo magis tenendum est, quod Apostoli paupertatem in communi vouerint. Quod si ità est, nulla ratione potest dici, quod si Apostoli vni loco adstricti fuissent, certos ac stabiles reditus acceptassent: quia non potest dici, quod si Apostoli

postoli vni loco adstricti fuissent, votum paupertatis violassent.

Vigesimasecunda ratio talis est. Viri Apostolici, id est, Religiosi Prædicatores, Apostolorum imitatores, etiamsi de facto vni loco sint adstricti, nihilominus non habent possessiones communes, siue colunt paupertatem in communi. Ita inter alios professi solemniter in Societate IESV, quorum domus professæ nequeunt habere, nec in particulari, nec in communi reditus vllos, aut bona stabilia, aut possessiones, præter eam possessionem, quæ ad habitationem vel vsum fuerit necessaria, aut valde conueniens, qualis est hortus, quo recreandi animi gratia se aliquando Religiosi recipiant. Talis autem possessio Societati professæ permissa, nequit alijs locari, nec debet habere fructus, qui redituum loco esse possint. Cuiusmodi essent, si vini vel olei vel tritici prouentus dicta possessio ferret, vel si fructus aut olera inde percepta venderentur. Nec licet domui professæ vendere ex illis fructibus, ad comparandas expensas necessarias illi horto colendo, nec conuenire cum horti illius cultore, vt aliquam fructuum partem sibi sumat aut partem horti in suum commodum colendam, in culturæ reliquæ partis stipendium. Ita quod quamtumuis exigui reditus, domui professæ omninò interdicuntur: nec integrum est Societati IESV habere hos reditus applicatos Sacristiæ, aut fabricæ Ecclesiæ. Nec potest domus professa Societatis iuuari bonis Collegiorum, sed eleemosynis sustentari debet. Nec potest Generalis Societatis dispensare, vt Collegiorum bonis iuuetur. Nec Societas professa succedit in aliqua bona suorum Religiosorum. Et ita Professi & Coadiutores formati, siue spirituales, siue temporales Societatis IESV, sunt omnis successionis hæreditariæ, siue ex testamento, siue ab intestató incapáces ex mente Pontificum, qui confirmarunt institutum Societatis. Neque Religiosi Societatis IESV possunt ad beneficium admitti, siue simplex, siue curatum. Et si sint pro-

 fessi

fessi trium aut quatuor votorum, emittunt votum nullius dignitatis procurandæ, aut acceptandæ, nisi cogente Pontifice. Iidem professi trium aut quatuor votorum in Societate IESV, voto adstringuntur non consentiendi relaxtioni paupertatis, iuxta eorum Constitutiones ab ipsis promissæ. Collegia quoque Societatis absque sufficienti donatione fundata, in quibus nec legunt, nec scholasticos alunt, non possunt ex proprijs reditibus ali, sed debent ex eleemosynis viuere, & fructus debent per publicam personam conseruare, donec plene fundentur: quamuis hic rigor postea temperatus fuerit. Eadem Collegia Societatis IESV, quæ præter Præceptores possunt alere duodecim scholasticos ex suis redditibus, nequeunt eleemosynas, aut dona oblata admittere. Administratio autem redituum & immobilium bonorum Collegiorum Societatis IESV, non pertinet ad ipsos Collegiales, sed ad solum Generalem, & ad eum, cui ipse commiserit. Pro misterijs verò spiritualibus, quæ Societas exercere posset, interdicitur cuicunque illius Religioso, stipendium aliquod accipere, vt constat ex Exam. Cap. 1. §. 3. ibi. Ad hunc finem melius consequedum, trià vota in ea, Obedientiæ, Paupertatis, & Castitatis emittuntur; sic Paupertatem accipiendo, vt nec velit, nec possit reditus vllos ad suam sustentatiònem, nec quiduis aliud habere. Quod non tantum in particulari de vno quoque, sed etiam de Ecclesijs & domibus Societatis professæ est intelligendum. Nec etiam, quantumuis alijs sit licitum, pro Missarum sacrificiis, vel prædicationibus, vel lectionibus, vel vllius Sacramenti administratione, vel quouis alio pio officio ex ijs, quæ iuxta suum institutum Societas exercere potest, stipendium vllum, vel eleemosynam, quæ ad cōpensationem huiusmodi ministeriorū dari solent, ab alio quam à Deo possunt admittere. Idem interdicitur 6. par. Const. cap. 2. §. 7. Et in Declerationibus littera G. & parte decima §. 1. vt nec ipsi præpòsito Generali Societatis in hoc dispennsare integrum sit, vt expresse habebetur

betur in quinta Congregatione Generali Societatis IESV, Canone 1. Non est quoque integrum Societati IESV, aliquam Collegij dotationem admittere, per quam ad dandum Concionatorem, aut Confessarium, aut aliquem Theologiæ Lectorem, Societas obligetur, nisi quàndo hęc obligatio docendæ Theologiæ, non esset principalis, sed accessoria admissioni alicuius Vniuersitatis: quippe Societas Vniuersitatem aliquam admittens, potest ex consequenti obligari ad ordinarias illius lectiones, quamuis inter illas aliquæ Theologiæ essent. Adeò autem grauiter interdicitur recipere aliquid pro ministerijs spiritualibus in Societate IESV, quod transgressio huius interdicti non solum sit contra eius Constitutiones, sed etiam contra votum Paupertatis in Societate IESV promissæ, & ideo sit mortalis. Hæc omnia habet Sanchez Tom. 2. in Præcepta lib. 7. Cap. 27. & 28. quæ consulto adducta sunt, vt appareat quantus rigor Euangelicæ & Apostolicæ Paupertatis sit in Societate IESV. Quod si aliqui Religiosi v. g. Professi Societatis IESV etiamsi vni loco adstricti; tamen certos & stabiles reditus non acceptant, & id quidem aiunt se facere ad Imitationem Apostolorum, & faciunt propter maiorem perfectionem ipsorummet Apostolorum; quanto magis Apostoli exemplaria ipsiusmet Paupertatis, & in culmine perfectionis collocati, etiamsi vni loco fuissent adstricti, non acceptassent certos & stabiles reditus? Nefarium est enim dicere, quod Religiosi vni loco adstricti, perfectiorem paupertatem colant, quam Apostoli coluissent, si vni loco adstricti fuissent. Alias si Apostoli vni loco adstricti, reditus acceptassent; frustra Religiosi vni loco adstricti, reditus non acceptantes, allegarent in exemplum paupertatis suæ Apostolos: siquidem alia est ratio de Apostolis, alia de illis. Apostoli enim reditus non acceptarunt, quia vni loco adstricti nòn erant, sed tot mundi regiones circuire debeant: ij vero Religiosi vni loco adstricti sunt. Si autem verum esset, quod Apostoli vni loco adstricti, reditus acceptassent,

ſent, vtique magis congruum foret, vt Religioſi quoque vni loco adſtricti reditus acceptarent: magis enim per hoc Apoſtolis ſe conformarent.

Sed iam his rationibus penſatis, videat vnuſquiſque quem ſpiritum redolet Propoſitio Theologi. Miror autem temeritatem eius, quod eam Propoſitionem, extra omnem dubitationem poſitam aſſeruerit, de qua vtique dignum & conueniens erat ſaltem dubitare: dixit enim: *procul dubio.* Sic omnino vult poſſeſſionem bonorum in communi, eſſe perfectiorem carentia eorundem, quod vtique eſt hæreſis Vigilantij, iudicio S. Thomæ: ſic ſuas res nequiter palliare vult exemplis ipſorummet Apoſtolorum.

PROPOSITIO CXIII.

Vti poſtea dilatata Eccleſia, & paſtoribus animarum multiplicatis, ac ad certa loca addictis, acceptarunt Epiſcopi, alijque Eccleſiaſtici.

HOC argumentum Theologi S. Thomæ ab aduerſarijs paupertatis obiectum, & ſæpius ab eodem reiectum eſt, ita vt euidenter cognoſcas Theologum armis confractis vti, & eius vires iam pridem proſtratas. In primis enim Opuſc. 17 Cap. 14 ait de his, qui homines à Religione retrahere conantur, Religioſorum perfectioni derogando, maxime eorum, qui in communi poſſeſſiones non habent. *Dicunt inſuper quod Chriſtus Ordinem diſcipulorum inſtituit, quibus ſuccedunt Epiſcopi & Clerici poſſeſſiones habentes, Ordines autem Religioſorum, abſque poſſeſſionibus in paupertate viuentium, poſteà ab alijs ſunt instituti.* Et reſpondet ad hoc argumentum Cap. 16. *Quod vero*

quarto

quartò inducitur, quod Dominus non instituit Ordinē non habentium possessiones, sed Ordinem prælatorum, qui possessiones habent, in altero quidē est apertū mendacium. Cum enim Dominus discipulos instituit, quod nec argentum, nec aurum possideant, & quod corda eorum non grauentur curis huius mundi: & dimittentibus agros & domos propter nomen suum præmia repromittit non solum in futuro, sed & in hoc sæculo, vt scilicet sint cum Apostolis nihil in hoc mundo habentes, & omnia possidentes, manifestū est, quod omnes, quicunque hāc regulam secuti fuerint, institutionē Christi sequuntur: nec enim illi, qui sanctos sequuntur, per quos sunt Ordines instituti, ad ipsos accedunt, sed ad Christum, cuius documenta proponunt: quia nec illi seipsos prædicauerūt, sed cum Apostolo IESVM Christum, eius documenta proponentes. In altero vero falluntur, vel fallere volunt per fallaciam accidentis. Instituit enim Christus Episcoporum Ordinem & aliorum clericorum qui possessiones cōmunes habent, vel proprias: Sed hoc in eis Christus non instituit, sed magis instituit eorum Ordinem in perfecta paupertate: sicut ex prædictis apparet. Postmodum vero dispensatiue sunt in Ecclesia communes possessiones acceptæ propter rationem prædictam. Hæc ibi. Capite vero 15. ait. *Ecclesia in sui primordio in omnibus membris suis talis fuit, qualis postmodum fuisse apud perfectos quoscunque inuenitur. Sicut enim natura sic & gratia debuit à perfectis initiū assumere. Et ideo Apostoli secundum illum statum, fidelium*

fidelium vitam ordinauerunt perfectioni conuenientem. Vnde dicit Hieronymus in lib. de Illustribus viris. Apparet talem primam Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi nituntur, & cupiunt esse, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper, & patrimonia egentibus diuidantur, Orationi vacetur, & psalmis, doctrinæ quoque & continentiæ. Hic autem viuendi modus, perfectioni congruus fuit apud primos credentes, non solum in Iudæa sub Apostolis, sed etiam apud Ægyptum sub Marco Euangelista, vt ibidem Hieronmyus dicit: & sicut in lib. Ecclesiast. Hist. narrtur. Processu vero temporis multi in Ecclesiam erant intraturi, qui ab hac perfectione dificerent, quod non erat futurum ante Iudæorum excidium, sed Ecclesia apud Gentes multiplicata. Quod postquam contigit, vtile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, vt prædia & agri Ecclesiis conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter infirmiores qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valerent. Hæc ibi Opusc. vero 19. Cap. 6 idem argumentum sibi obijcit 1. 2. q. 1. *Cap. Videntes. dicitur. Quod summi Sacerdotes statuerunt possessiones Ecclesiæ conferri, vt inter eos, qui in communi vita degunt, nullus egens inueniatur.* Et respondet ad hoc argumentum. *Quod Ecclesia multos infirmos sustinet, quos non facile sustineret, sine temporalium possessionum solatio: expedit ergo facultates communes in Ecclesia possideri, propriis dimissis, & præcipuè*

præcipuè propter pauperes sustendandos. Non tamen sequitur, quod non sit expediens perfectis viris, qui sua dimiserunt, vitam Religiosam agere siue communibus possessionibus, & quamuis perfectio Apostolica non annulletur in illis, qui possessiones communes habent, tamen expressius conseruatur in illis, qui proprijs, dimissis etiam communibus carent Hæc Sanctus Thomas. Demum vt aduertas diuersam esse rationem de Episcopis, & de Religiosis, aduerte ea quæ dicit Sanctus Thomas 2.2 quæst. 186 art. 3. ad 5. *Status*, inquit, *Episcopalis non ordinatur ad perfectionem adipiscendam, sed potius vt ex perfectione, quam quis habet, alios gubernet, non solum ministrando spiritualia, sed etiam temporalia: quod pertinet ad vitam actiuam, in qua multa operanda occurrunt instrumentaliter per diuitias, vt dictum est. Et ideo ab Episcopis, qui profitentur gubernationem gregis Christi, non exigitur vt proprio careant, sicut à Religiosis, qui profitentur disciplinam perfectionis acquirendæ*, Hæc ibi. Opusc. vero 19. Cap. 6. ait: *Statutum*, inquit, *illud (nempe in Decret dist. 1. C. Nemo dicitur quod Ecclesia non debet ædificari, antequam ille qui vult ædificare prouiderit quæ ad alimenta, & custodiam, & stipendia custodum sufficiant) inductum est in fauorem Ecclesiæ: & ministrorum Ecclesiæ, & ideo si aliqui supererogare velint, vt sine possessionibus Ecclesiæ seruiat laudabiliores existunt, sicut Paulus prædicans Euangelium sine sumptu, qui prædi-*

prædicator erat à Deo ordinatus, vt patet 1, Corinth. 9. Ex his omnibus patet, quòd non valet argumentum Theologi: Episcopi aliíque Ecclesiastici, certos reditus acceptarunt. Ergo & Religiosi Prædicatores quantumuis perfectissimi accepten reditus. Sed vellem scire à Theologo, quid intelligit nomine aliorum Ecclesiasticorum? Vel enim intelligit Prælatos; vel intelligit etiam Religiosos. Si Prælatos; quare eos antea vocauit sæculares, quos modo dicit Ecclesiasticos? nisi suspicio sit, quod nomine Prælatorum sæcularium, intellexerit etiam Reges & Principes, vt eos in perfectione anteponeret Religiosis. Si vero intelligit etiam Religiosos; vtique non omnes Religiosi acceptarunt reditus, vt patet de Fratribus Ordinis Minorum, & Professis Societatis IESV.

PROPOSITIO XCIV.

Non obest ergo perfectioni Religiosæ possessio bonorum temporalium bene distributorum, sed vel malus & superfluus eorum vsus, vel nimius erga illa affectus, quorum vtrumque præscindit in ordinatis Religionibus, & votum Paupertatis, & regularis disciplina,

ISTVD quoque argumentum ab Aduersarijs paupertatis, S. Thomæ obiectum est, & ab eo refutatum. Opusc. enim 19. Cap. 6. inter argumenta impugnantium paupertatem in commu-

in

ni habetur & istud: 1. 2. q. 1. dicitur. *Expedit facultates Ecclesiæ possideri, & proprias perfectionis amore contemni. Et infra. Satis ostenditur & proprias debere propter perfectionem contemni & sine impedimento perfectionis posse Ecclesiæ facultates, quæ sunt profecto communes, possideri. Ergo etsi aliqui omnia sua dimittant ad Religionem conuolantes, talem tamen Religionem debent eligere, quæ habeat facultates communes* Et respondet ad hoc argumentum *Quod quamuis perfectio non ennulletur in illis, qui possessiones communes habent, tamen expressius conseruatur in illis qui propriis dimissis etiam communibus carent*, Hæc S. Thomas. Et meritò: Aliud est enim non obesse perfectioni: aliud perfectius esse. Et non valet istud argumentum. Non obest perfectioni. Ergo conuenit Religioni perfectissimæ. Cæterum quantum possessio bonorum temporalium rapiat affectum humanum, & quam difficile sit separare animum à bonis possessis, patet ex multis locis S. Thomæ. Sufficiat interim ista citare. 2. 2. q. 186. art. 3. in corp. ait. *Ex hoc quod aliquis res mundanas possidet, allicitur animus eius ad earum amorem. Unde Augustinus dicit in Epistola ad Paulinum & Therasiam, quod terrena diliguntur arctius adepta, quam concupita. Nam vnde iuuenis ille tristis discessit. nisi quia magnas diuitias habebat? Aliud est enim nolle in corporare quæ desunt, aliud iam in corporata diuellere. Illa enim velut extranea repudiantur, ista vero velut in membra præscinduntur. Et Chrysostomus dicit super Matth. Quod appo-*

sitio

sitio diuitiarum, maiorem accendit flammam, & vehementior fit cupido. Et inde est, quod ad perfectionem charitatis acquirendam, primum fundamentum est voluntaria paupertas, vt aliquis absque proprio viuat, dicente Domino Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Hæc ibi. in eadem quoque 2. 2. q. 118. ar. 7. in corp. ait. *Est priuatio omnium facultatum, siue paupertas, perfectionis instrumentum, in quantum per remotionem diuitiarum tolluntur quædam charitatis impedimenta, quæ sunt præcipuè tria. Quorum primum est solicitudo, quam secum diuitiæ adferunt. Vnde Dominus dicit Matth. 13. Quod autem seminatum est in spinis, hic est qui verbum Dei audit, & solicitudo huius sæculi & fallacia diuitiarum, suffocat verbum. Secundum autem est diuitiarum amor, qui ex diuitijs possessis augetur. Vnde & Hieronymus dicit super Matth. Quod quia diuitiæ habitæ difficilè contemnuntur, non dixit Dominus Matth. 19. Impossibile est diuitem intrare in regnum cælorum; sed difficile. Tertium autem est inanis gloria, vel elatio, quæ ex diuitijs nascitur, secundum illud Psal. 48. Qui confidunt in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Horum ergo primum à diuitijs separari non potest totaliter; siue sint magnæ, siue paruæ. Necesse est enim hominem aliqualiter solicitari de acquirendis, vel conseruandis, exterioribus rebus. Sed si res exte-*

riores

teriores non quærantur, vel habeantur, nisi in modica quantitate, quantum sufficiunt ad simplicem victum, talis solicitudo non multum impedit hominem, Vnde nec perfectioni repugnat Christiana vita. Non enim omnis solicitudo à Domino interdicitur, sed superflua, & nociua. Vnde super illud Matth. 6. Ne soliciti sitis animæ vestra quid manducetis, &c. dicit Augustinus in lib. de serm. Dom. in Mon. Non hoc dicit, vt ista non procurentur, quantum necessitatis est, sed vt non ita intueantur, vt propter ista faciant quicquid in Euangelij prædicatione facere iubentur. Sed abundans diuitiarum possessio, abundantiorem solicitudinem ingerit, per quam animus hominis multum distrahitur, & impeditur: ne totaliter feratur in Dei obsequium. Alia vero duo, scilicet amor diuitiarum, & elatio, seu gloriatio de diuitijs, non cōsequuntur nisi abundantes diuitias. Differt tamen circa hoc, vtrum diuitiæ abundantes, vel moderatæ, in proprio, vel in communi habeantur. Nam solicitudo quæ circa proprias diuitias adhibetur, pertinet ad amorem priuatum, quo quis se temporaliter amat: sed solicitudo, quæ adhibetur circa res communes, pertinet ad amorem charitatis, quæ non quærit quæ sua sunt, sed communibus intendit. Et quia Religio ad perfectionem charitatis ordinatur, quam perficit amor Dei vsque ad contemptum sui, habere aliquid proprium perfectioni repugnat Religionis; sed solicitudo quæ adhibetur circa bona communnia, pertinere potest ad charitatem,

difficile intrabit in regnum cœlorum. *Et ratio est vt Hieronymus dicit, quia diuitiæ habitæ difficile contemnuntur. Et infra. Difficile est affectum diuitijs possessis non alligari, quod facit impossibilitatem intrandi in regnum cœlorum.* Consonat S. Bonauentura in Apolog. Paup *Vnde*, inquit, *Gregorius in 4. Moral. Rarum valde est, vt qui possident aurum, ad requiem tendant, cum per semetipsam Veritas dicat, Quam difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum cœlorum. Idem etiā in 4. Dialog. Cura rei familiaris vix sine culpa agitur, etiam ab his qui qualiter culpas declinare debeant sciunt. Et Rabbanus super Matth. Difficile (hoc est, maximi laboris) est, pecunias habentes, vel, in pecunijs confidentes, exutis phylargyriæ retinaculis aulam regni cælestis intrare. Propter quod securum est diuitias fugere, & eas abdicare perfectum. Vnde Hieronymus ait: Apostolici fastigij est, perfectæque virtutis vendere omnia, & pauperibus distribuere, & sic leuem & expeditum cum Christo ad cœlestia subuolare.*

Pro Coronide totius istius tractationis de Paupertate, aduerte, quod Theologus argumēta pro suo intento deprompsit ex armario impugnantium paupertatem in communi, quos S. Thomas Opusc. 17. Cap. 1. vocauit nouos Vigilantios. Primùm enim argumentum, quod sit maior solicitudo quærendi eleemosynas, quàm possidendo bona in communi; proposuit Sanctus Thomas nomine illorum Opusc. 17. Cap. 14. loco 7 Et confutauit Cap. 16. Secundum argumentum ab exemplo SS. Fundatorum Religionum, proposuit eodem loco citato in ordine secundum; & confutauit Cap. quoque 16. Idem proposuit Opusc. 19. Cap. 6. loco 22. Et ibidem refutauit. Tertium argumen-

tum de libertate seruiendi Deo, proposuit Opusc. 19. Cap. 7. loco 2. Et eodem Cap. refutauit. Quartum argumentum de adulatione, siue non adeo expedita libertate in praedicando, proposuit loco immediatè citato, & soluit ibidem. Quintum argumentum de loculis Christi, proposuit Opusc. 19. Cap. 6. & soluit ibidem. Sextum argumentum de pretijs praediorum conseruatis ab Apostolis, proposuit, & soluit eodem loco. Septimum argumentum de Episcopis proposuit Opusc. 17. Cap. 14. & soluit Cap. 16. Et Opusc. 19. Cap. 6. & ibidem soluit. Octauum argumentum de eo, quod non obsit perfectioni possessio bonorum in communi, proposuit Opusc. 19. Cap. 6. & soluit ibidem. Eidam quoque omnia argumenta proposuit S. Bonauentura in Apologia Pauperum, & soluit; vt legenti constat. Quid ergo inferri licet, nisi quod spiritus Vigilantij in Theologo surrexit? Iam quòd arma nouorum Vigilantiorum assumpsit: ideo & ipse nouus Vigilantius est. Videat Theologus, an sit discipulus S. Thomae, an verò potiùs aduersarius eius? vtpotè qui argumenta aduersariorum eius, ab ipso confutata reassumpserit. Videat, an Regulas suas ex doctrina Sancti Thomae decerpserit, qui potius argumenta contraria attulerit? Vtinam inscitiam suam & fraudes orbi non propalasset; vtique non erubuisset.

PRO-

PROPOSITI XCV.

Commendat & hoc perfectionem Religiosi Ordinis, si cæteris paribus ex instituto suo occupet se pro Deo in arduis & difficilioribus, quam alij. Hanc ob causam Sanctus Thamas 1. p. q. 95. art. 4. ad 2. ait, Opus difficilius ex parte obiecti, esse magis meritorium. Vnusquisque enim mercedem percipiet secundum suum laborem 1. Cor. 3. Maior autem est labor, vbi est res difficilior, quæ pro Deo perficitur.

HÆC Propositio manifestã continet contradictionem: Si enim commendat perfectionem Religiosi Ordinis, quia ex instituto suo se occupat in rebus arduis & difficilioribus, quam alij; quomodo non commendat perfectionem Religiosi Ordinis, si ex instituto suo se occupat pro Deo, austeritate, & paupertate in communi: quando quidem istæ res adeo sunt arduæ & difficiles, quod eas valde reformidat Theologus? Cæterum quod difficile, non faciat ad augmentum præmij essentialis supra ostensum est ex doctrina S. Thomæ. Continet etiam hæc Propositio falsissimam citationem S. Thomæ. Non enim S. Thomas 1. p. q. 95. art. 4. ad 2. habet. *Opus difficilius ex parte obiecti esse magis meritorium.* Refero verba S. Thomæ loco citato, vt fides dicto adhibeatur. *ad secundum dicendum, quod difficultas & pugna pertinet ad quantitatem meriti, secundum quantitatem operis proportionalem, vt dictum est. Et est signum promptitudinis voluntatis, quæ conatur ad id, quod est sibi difficile: promptitudo autem volun-*

tatis, causatur ex magnitudine charitatis. Potest autem contingere, quod aliquis ita prompta voluntate faciat opus aliquod facile, sicut aliquis difficile, quia paratus esset facere etiam quod sibi esset difficile. Difficultas tamen actualis, in quantum est pœnalis, habet etiam quod sit satisfactoria pro peccato. Vt autem plenius percipias doctrinam S. Thomæ, considera ea quę in corpore articuli habet. *Dicendũ,* inquit, *quod quantitas meriti ex duobus potest pensari. Vno modo ex radice charitatis, & gratiæ; & talis quantitas meriti respondet præmio essentiali, quod consistit in Dei fruitione: qui enim ex maiori charitate aliquid facit, perfectius Deo fruitur. Alio modo pensari potest quantitas meriti ex quantitate operis. Quæ quidem est duplex scilicet absoluta, & proportionalis. Vidua enim, quæ misit duo æra minuta in gazophylacium, minus opus fecit quantitate absoluta, quam illi qui magna munera posuerunt. Sed quantitate proportionali vidua plus fecit secundum sententiã Domini, quia magis eius facultatem superabat. Vtraque tamen quantitas meriti respondet præmio accidentali, quod est gaudium de bono creato. Sic igitur dicendum, quod efficaciora fuissent hominis opera ad merendum in statu innocentiæ, quam post peccatum, si attendatur quantitas meriti ex parte gratiæ, quæ tunc copiosior fuisset, nullo obstaculo in natura humana inuento. Similiter etiam si consideretur absoluta quantitas operis: quia cùm homo esset maioris virtutis, maiora opera fecisset. Sed si consideretur quantitas propor-*

proportionalis, maior inuenitur ratio meriti post peccatum, propter hominis imbecillitatem. Magis enim excedit paruum opus potestatem eius, qui cum difficultate operatur illud, quam opus magnum potestatem eius, qui sine difficultate operatur. Hæc S. Thomas.

Sed instat Theologus duplici argumento. Primum est tale. *Hanc ob causam dilectio inimici est magis meritoria, cæteris paribus, quam amici, vt idem S. Thomas habet 2. 2. q. 27. art. 7.* Sed debebat Theologus expendere totum textum S. Thomæ, qui eo in loco sic inquit: *Dicendum quod ratio diligendi proximum, Deus est: sicut supra dictum est. Cum ergo quæritur: quid sit melius: vel magis meritorium; Vtrum diligere amicum: vel inimicum? dupliciter istæ dilectiones compararari possunt. Vno modo ex parte proximi, qui diligitur: alio modo ex parte rationis, propter quam diligitur. Primo quidem modo dilectio amici, præeminet dilectioni inimici, quia amicus & melior est, & magis coniunctus: vnde est materia magis conueniens dilectioni. Et porpter hoc actus dilectionis super hanc materiam transiens melior est, vnde & eius oppositum est deterius: peius enim est odire amicum, quam inimicum. Secundo autem modo, dilectio inimici præeminet propter duo. Primo quidem, quia dilectionis amici potest esse alia ratio, quam Deus: sed dilectionis inimici, solus Deus est ratio. Secundo quia præsupposito, quod vterque propter Deum diligatur fortior ostenditur esse Dei dilectio, quæ*

animum hominis ad remotiora extendit, scilicet, usque ad dilectionem inimicorum. Sicut virtus ignis tanto ostenditur esse fortior, quanto ad remotiora diffundit suum calorem. Tanto ergo ostenditur diuina dilectio esse fortior, quanto propter ipsam difficiliora implemus. Sicut & virtus ignis tanto est fortior, quanto comburere potest materiam minus combustibilem. Sed sicut idem ignis in propinquiora fortius agit, quam in remotiora; ita etiam charitas feruentius diligit coniunctos, quam remotos. Et quantum ad hoc dilectio amicorum secundum se considerata, est feruentior & melior, quam dilectio inimicorum. Hæc S. Thomas. Non ergo quocunque modo dilectio inimici est magis meritoria; qua vero ratione præemineat, iam patet ex dictis S. Thomæ: Quia nimirum sic dilectio, quæ est principium merendi, ostenditur esse fortior; non autem quasi difficultas faciat aliquid ad rationem præmij essentialis. Nam quemadmodum idem S. Doctor in sequenti articulo in resp. ad 3. docet, *Plus facit ad rationem meridi & virtutis, bonum, quàm difficile. Unde non oportet quod omne difficilius sit magis meritorium, sed quod sic est difficilius, vt etiam sit melius.* Secundum argumentum Thelogi est: *Eleemosyna illa Christo iudice Luc 21. maior erat, Deoque magis accepta, quam paupercula vidua dans duo æra minuta exhibuit, quam diuitũ copiosior: quia illi difficilius fuit, totum quod habuit Deo offerre, quã diuitibus superflua ex abundanti erogare.* Cæterum ad hoc respondeo, quod vidua illa quantitate proportionali, plus fecit secundum sententiam Domini: proportionalis

portionalis autem quantitas meriti, respondet præmio accidentali: vt docet S. Thomas paulo ante citatus 1. p. q. 95. ar. 4. in Corpore.

Demum aduerte, quod non qualibet Religio, quæ occupatur in difficilioribus, est perfectior; sed quæ ita in difficilioribus; quod illa difficiliora, sint meliora, vt suprà ex S. Thoma dictū est: non enim omne difficilius, meli⁹ est: siue, quæ ita occupatur in difficilioribus quod non in periculosioribus pro anima, quæ prudenter declinantur. De quo vide si placet S. Thomam Opusc. 18. Cap. 20. Difficilius enim Castitatem tueri, conuersando cum mulieribus, sed quia periculosius, ideò ex consilio Sanctorum declinanda est huiusmodi difficultas.

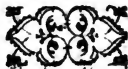
PROPOSITIO XCVI.

Attende etiam ad hoc, Illustrissime Domine, vt eam Religionem tuo nepoti commendes præ cæteris, in qua cum regularum obseruantia, vides maiorem concordiam & domesticam vnionem, præsertim in magna dissimilitudine graduum, & nationum varietate simul cohabitantium.

AT quomodo videbit Illustrissimus Dominus domesticam vnionem, qui eo ipso, quod ex illustrissimus, & non Religiosus, vtique est positus extra claustra? Nunquid penetrabit muros oculis, vt videat ea quæ domi fiunt? Poterit quidem ad extra videre maiorem concordiam, sed quomodo videbit ad intra domesticam vnionem; præsertim si summa diligentia cœlantur res secretæ? Dicam amplius; quomodo penetrabit oculis interiora conscientiæ vniuscuiusque, in qua potissimum residet charitas Dei & proximi. Scriptum est enim Matth. 23

tamen nil præ cæteris habebant, quam quod per annos quindecim in domo vna pariter manentes, nec turpe verbum altera dixisset ad alteram, nec litem mouisset, sed in pace vixissent, & à sæcularibus verbis abstinere ad mortem decreuissent, cum desiderio vitæ Monasticæ, si id per maritos earum aliquando liceret.

DEbebas perpendere Theologe, quod dicitur loco citato. Videlicet, has mulieres pari consensu contractasse, quatenus pariter relictis maritis, in Congregationem Religiosarum Virginum proficiscerentur: & multis precibus hoc à Coniugibus non valuerũt obtinere. Quo non adepto inter se & Deum posuerunt testamentum, vt vsque ad mortem sæculare verbum non loquerentur omnino. Sicut enim aliquis ex maiori charitate potest velle sustinere Martyrium, quam alius sustineat; vnde voluntariè Martyr, potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, vel maius eo quod Martyri debetur, vt ait S. Thomas in 4. Dist. 49. q. 5. art. 3. quæstiunc. 2. ad 3. ita aliquis ex maiori charitate, potest velle Religiosam vitam, quam alius de facto Religiosus: vnde voluntariè Religiosus, potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, aut maius eo, quod Religioso debetur. Denique non paruum est, nunquam sæculare verbum proferre. Scriptum est enim Iacob. 3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potest etiam fræno circumducere totum corpus.*

PRO-

PROPOSITIO CXVIII.

Et hac vt opinor sufficient, Illustrissime Domine, ad adferendam tibi certam lucem, pro vtroque desiderio tuo.

ATtulisti Theologe certas tenebras, non certam lucem; nisi quod tenebras dicis lucem, & lucem tenebras. Tua enim epistola passim respersa est Propositionibus implicatis, inuolutis, vafris, friuolis, subdolis; imo erroribus, imo hæresibus: ita quod mirum sit, hanc opellam tuam adeo exiguam mole tamen adeo magnam pernicie. Mirabile enim est plurimos etiam prima facie doctos, tuas fraudes nec quidem compertisse, atplures tuis persuasionibus blandis illectos, austeritati & paupertati renuntiasse, & à Religionibus rigidis, ac pauperibus & aduersionem in animo concepisse.

PROPOSITIO XCIX.

Vnum restat, vt te excitem ad aperiendam liberalite manum, & cum bonis ac nepote tuo, cor ipsum tuum.

MI Theologe, non est semper conueniens ei Ordini deferre bona temporalia, cui aliquis seipsum deuouet. Duæ enim sunt opiniones circa istud. Vn affirmans, Altera negans. Vtrapue tamen opinio fatetur, quod propter periculum infamiæ, & mali nominis, cui Religiosi aomittentes alumnos cum suis facultatibus & diuitijs possunt subijci, non sunt aggreganda bona Ordini, sed potius pauperibus elargienda. *Quia melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ.* Et sane apud

apud viros pietate; & doctrina probatos, non potuit Theologus euadere suspicionem, & notam auaritiæ. Tota enim Epistola, Nepotem semper coniunxit bonis? imo potius è conuerso, bonis adiunxit Nepotem. Infallibiliter enim in decursu totius Epistolæ semper primo loco posuit bona, secundo Nepotem: vnde suspicantur, ij ne Nepotem propter bona Religioni venari voluerit. Sed iam oro te, ad quid tali Religioni bona accumulare gestis, quæ habet possessiones communes & reditus, & est libera à quærendis eleemosynis? Si enim non potest quærere modicas eleemosynas, quomodo maiores? Ridiculum est enim dicere, quod Religio non possit petere frustum panis & possit petere mille marcas auri: quod non possit petere modica necessaria pro victu & vestitu; & possit petere villas & oppida. Quomodo talis Religio minimè libera à quærendis eleemosynis magnis (qauandoquidem & possessiones, & villæ à Religiosis ex eleemosyna habentur, & libera elargitione fidelium) potest melius & Deo, & sibi, & proximis vacare? siquidem tu Theologe enuntiasti, quod Religiosi non liberi à quærendis eleemosynis, non possunt melius & Deo, & sibi, & proximis vacare, Quomodo talis Religio liberius errantes corriget; si ab Auditoribus quæret subsidia temporalia, & quidem ea magna? Timebit enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quia veritas odium parit. Tua dicta Theologe profero: ex his teipsum iudica.

Sed videamus quare talibus Religionibus bona dedicare velis? Fortasse propter hanc rationem, quam supra in hac tua Epistola tradidisti. *Si*, inquis, *inueniantur plures hominum piorum Ordines vel Congregationes, quæ videantur bonæ & perfectæ; debent potius ijs bona cum Nepote offerri, qui sequuntur perfectius viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorem.*

Perfe

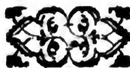
PROPOSITIO C.

Vnum denique addo, id vt nepoti tuo inculces serio, ne à sancto vitæ arctioris desiderio resiliat, tum alias ob causas, tum ne vitæ æternæ iacturam patiatur.

OBLITVS es tui Toeologe, vel certe tanquam asina Balaam inuitus loqueris. Quid enim tibi agitur, vt dicas, Nepoti inculcandum serio, ne à sancto vitæ arctioris desiderio resiliat? Hæccine tibi vita est arctior, quæ Psalmodia caret, vitæ externam austeritatem non profitetur, paupertatem in communi non seruat? Arctitudo tibi est, austeritatem externam non habere, & possessionibus communibus abundare? Quanta arctitudo tibi erit austeritas, & paupertas in communi? Sane talis arctitudo supra captum mentis, vel fortasse carnis tuæ. At reuera comparatiuè loquendo, vt tu profers, non est vita arctior, qualem tu hucusque defendisti. Ergo fortassis Nepos Illustrissimi vltimo consilio illectus, quod veritas ipsa, præter tuam intentionem, expressit, relictis consilijs de blandiori vita, euolabit ad vitā arctiorem, & tuum laborem frustaneum reddet. Si enim Nepos Illustrissimi omnino vitæ Religiosæ amplectendæ animum destinauit, potius eliget Religionem, in quā simul magis resplendet Dei dilectio & proximi propter Deum, & habet opera virtutis Religionis & opera pœnitentiæ, & facit maximum fructum in Ecclesiā Dei, & offert plures occasiones heroicas virtutum & laborum pro Dei gloriā. Et in ea est simul prædicationis & orationis, & psalmodiæ, studium; quamuis maius studium prædicationis & orationis quam psalmodiæ & vitæ externā austeritatem profitetur, & paupertatem incōmuni tantopere commendatam à Sanctis seruat, & occupat se pro Deo in

rebus

rebus arduis & difficilibus: Denique in qua est maior concordia, & vnio domestica, cum magna dissimilitudine, & varietate, & graduum, & nationum: potius inquam eliget talem Religionem, quam eam quæ quædam ex dictis complectitur, quædam verò à se excludit: vt paupertatem in communi, austeritatem externam &c. Talis enim Religio, secundum Theologi regulas, est perfectior, quia habet media efficaciora, plura, & ordinata, auxilia plura, & meliora, pluribus & melioribus est fulta præsidijs ad consequendum suum finem perfectissimum. Quod si ita est, eludetur tota spes Theologi, de bonis Nepotis. Cum enim Religio profitens paupertatem in communi, non requirat bona Nepotis, inde est quod si Nepos tali Religioni seipsum adeicet, illa vtique bona remanebunt Illustrissimo, & eius familiæ: Theologum verò hiantem, spes sua fallet, & dicet, Oleum & operam perdidi.

EPI-

EPILOGVS.

HIC tandem librum hunc, totum ferè ex dictis SS. Patrum, potissimum tamen Doctoris Angelici S. Thomæ Aquinatis concinnatum, verbis eiusdem S. Doctoris, quibus & ipse similes libros terminare solitus est, concludo: *Hæc sunt, quæ ad præsens scribenda occurrunt, contrá eum, qui perfectionem Religionis denigrare attentauit. Si quis igitur contra hæc rescribere voluerit, mihi acceptissimum erit. Non autem coram pueris* (addo & mulierculis) *garriat, sed scribat, & scripturam proponat in publico, vt ab intelligentibus dijudicari possit, quod verum sit, & vt quod erroneum est, authoritate veritatis confutetur.* Adiungo de meo: Prodeat Author de latebris, & nomen suũ in in aperto prodat, ad singula sigillatim & distincte respondeat, & ea vel approbet, vel reprobet, non apices, sed substantiam rei scrutetur, doctrinæ S. Thomæ, cui sponte se adstrinxit, constanter inhærendo respondeat, certus quod me paratissimum & promptissimum ad satisfaciendum sibi semper reperiet, si modo conditionibus à me propositis perstiterit.

Omnia subijcio S. M. R. Ecclesiæ, & iudicio doctorum virorum, paratus corrigere quæ corrigenda videbuntur.

FINIS.

Laus Deo Virginique Matri.

ERRATA

Pag. 1. Verſ. 24. lege, euitentur. p. 8. v. 2. paſſione. p. 9. v. 1. vel ineptus. p. 21. v. 26. virtutem orationis & ieiunij. pag. 24. v. 2. Et ſic non poteſt. p. 29. v. 27. Si ſaluti propriæ. p. 30. v. 30. immo vero omnes. p. 51. v. 14. quid prodeſt ſolitudo corporis. v. 21. conuerſationis. p. 76. v. 2. oppoſuiſtis. p. 82. v. 24. claritatis. v. 31. abſolute. p. 84. v. 13. diſcreuerat. p. 95. v. 6. tantum. &, legenti. p. 108. v. 1. quod. p. 142. v. 1. & quantum ad aff. p. 150. v. 9. tam ſine connex. p. 154. v. 3. hiſtoriæ. v. 4. indubitatæ, vt. v. 25. ex quibus habet. p. 155. v. 18. reſpondente actui. v. 24. peruenire. a. a. p. conſiderata. p. 156. v. 2. voluntarie tantũ martyribus. p. 158. v. 20. quis inſignis. v. vlt. merentur. p. 161. v. 1. dele totũ. p. 174. v. 1. Remigius v. penult. in infidelitatis. p. 175. v. 17. Vuillehadus. p. 176. v. 13. Pruſſia. p. 179. v. 3. Bueil. p. 180. v. 8. numerum animarum ad rectam. p. 182. v. 1. ab Innoc. p. 183. v. 28. ſponte ſua. p. 185. v. penult. paucis diebus poſt. p. 186. v. 30 per ſe noti : p. 191. v. 9. impelleret. p. 192. v. penult. Antonium. p. 193 v. 7. milleſimo ducenteſimo quadrag. p. 194. v. 25. neque alia ſpiritualia. p. 200. v. 1. opem. p. 203. v. vlt. art. depromo. p. 207. v. 27. quæ arridere videbantur. p. 208. v. 21. ille ſubticet. v. 25. guſtu. p. 213. v. 7. ſubiret v. 17. fieret anſa. p. 214. v. penult. præfatis. p. 220. v. 4. prædicationis annititur, dum. p. 227. v. 23. habeans. p. 229. v. 1. Æthiopiæ. v. 8. ſcientiæ viri multoties. p. 233. v. 10. præfert. p. 236. v. 21. detractores. p. 239. v. 2. bono. p. 245. v. 22. in illis non exerc. p. 247. v. 29. renouatur. p. 249. v. vlt. degrauatũ in terra teneat, quis ignoret ? Propter breuem gulæ voluptatem terræ luſtrãtur & maria, & vt mulſum, vinum, pretioſusque cibus fauces noſtras tranſeat, totius vitæ opera deſudamus. Tactus autem alienorum corporum, & fæminarum ardentior. p. 256. v. 4. vt formoſuli. p. 259. v. 2. adulterium. v. 7. peccatum. p. 277. v. 10. ſequaris. p. 279. v. 12. ſubijcit, quia hæc. p. 289. v. 9. iuuenes. p. 303. v. 17. conſeruationem. p. 308. v. 6. Ordinem noſtrum non eſſe. p. 309. v. 7. non tantum ad. p.

318.

318. v. 11. scio & abundare & pænuriam. p. 320. v. 6. quæ non sunt. p. 322. v. 2. amplectatur. p. 323. v. penult. meditari scilicet statum. p. 325. v. 20. paupertatem. p. 328. v. 6. dixit. p. 331. v. 7. vobis minus addicti. v. penult. nam quãdiu. p. 332. v. 16. & loquor idem sidem. p. 336. 25. 19. cap. 7. p. 340. v. 24. curari poterit. p. 345. v. 20. enumeraui mihi. Electi. p. 350. v. 7. cum tanti. p. 358. v. antepen. huiusmodi actus. p. 361. v. 9. consonat, vt spir. p. 374. v. vlt. neq; peccuniam. p. 375. v. 6. Christus dedit. v. 10. Cæsariensis. v. 25. monebat eos colere. p. 376. v. 16. tribuant. p. 384. v. 16. sed etiam secundũ virtutes morales: non solũ secundum vnam, sed etiã secundum alias. p. 392. v. 4. yelaxationi. v. 17. ministerijs. p. 393. v. antepen. debebãt p. 398. v. 1. à Deo. p. 401. v. 7. animæ vestræ. p. 403. v. 9. intrabunt. p. 404. v. 20. eius ab. p. 408. v. 10. remotos. v. 11. secundum se. v. 20. meriti. v. 17. faciat. p. 409. 22. quod est illust. p. 412. v. 15. pauperibus auersionem. v. 25. admittentes. p. 414. v. 22. instituta est. v. 25. sed esto p. 416. v. 14. addicet.

Quod minus curatè prodeat hic liber, nimia nonnullorum obstitit cura, solicitudo & vigilantia.

